Copiii serenadelor (roman)
proză [ ]

- -
de Boris Druţă [Inereanu]

2006-07-12 | |

COPIII
SERENADELOR
(roman)

PĂRINŢILOR MEI: Victor al lui Ion al lui Manolache Druţă
şi Vera lui Nică Druţă

“Tuturor li se întîmplă toate deopotrivă: aceeaşi soartă are cel neprihănit şi cel rău, cel bun şi curat ca şi cel necurat, cel care aduce jertfă, ca şi cel care n-aduce jertfă, cel bun ca şi cel păcătos, cel ce jură ca şi cel ce se teme să jure.”

Ecleziastul (Capitolul 9, versetul 2)

Omul de-a lungul vieţii împînzeşte pămîntul cu drumuri. Drumuri pline de necaz, de fericire, de speranţe, de dor şi melancolie. Drumurile Basarabiei încep, încrucişate, întortocheate, schilodite, necăjite, de pe lîngă Bug, peste Nistru pînă la Tisa, de la Mare pînă la Carpaţi, înfruptîndu-se cu vremea şi cu aerul care peste tot este înmiresmat de nostalgie. Un drum se cicatrizează, altul se naşte. Dumnezeu nu ne-a dat ca glia, unde avem a ne trăi destinul de popor creştin, să aibă munţi înalţi, anevoioşi, greu de pătruns, nici păduri rebele, nici mlaştini unde inamicul şi-ar fi găsit sfîrşitul, nici clima nu e cu geruri cumplite şi gheţuri veşnice. Altfel, invadatorii ne ocoleau cu drumurile, precum sînt multe neamuri ale pămîntului care au fost ferite de barbarie, datorită reliefului şi climei aspre… Dacă se întîmplă ca iarna sau primăvara, vara sau toamna să-şi facă mendrele, capriciile naturii durează doar un crîmpei de vreme, pentru ca mai apoi totul să devină plin de farmec şi îmbietor, încît păsările care călătoresc spre alte făgaşuri vrînd-nevrînd poposesc pentru răgaz şi, ademenite de frumoasa natură, se aclimatizează… În vîltoarea vremii au fost clipe cînd am avut norocul să stăm în linişte şi pace muncind, fredonînd melodiile de jale, dar de cele mai multe ori, invadatorii, ca la o mană cerească au bătătorit drumuri adînci şi grele pentru a deveni autoritari şi stăpîni pe aceste meleaguri… Dorul oamenilor migrează adeseori în păsări, ca, ridicîndu-se în cerul tulbur sau senin, de la înălţimea zborului, să admire frumuseţea cîmpiilor, dealurilor îngemănate, sau să fie martorii furiei şi dezastrului pe care l-au adus invaziile pîrjolitoare ale vrăjmaşiului, să se uimească de oamenii locului, care le rabdă pe toate, adunînd puteri pentru a-i nimici şi izgoni pe răufăcători…

Era un început de primăvară cu multă zăpadă, vînt aspru şi spulberări cumplite. Pe la mijlocul lui martie, după cîteva zile însorite şi călduroase, peste Basarabia s-au năpustit valuri de vînt şi ninsori, acoperind satele cu troiene cît casele. Baba Odochia îşi scutură cojoacele vreo săptămînă, apoi reapăru soarele.

Ineasca, satul de la mijlocul Cîmpiei Ciulucului şi începutul Codrilor, se întinde pe o vale îngustă, străjuit dintr-o parte de dealul Cheptuşoaiei, din alta de cel al Lipăgăului. Un sat din coastele tîrgului Teleneştilor, parcă uitat de soartă şi de lume. În fundătura lui, drumurile înguste se termină cu pădurea. Prin mahalaua dinspre răsărit, numită de săteni mahalaua Bordocenilor, drumul se ridica, străjuit de maluri abrupte de lut, găurite de cuiburile prigoriilor, spre satul Leuşeni. La acel sfîrşit de război, pe aici au fost în trecere toate armatele care-şi făcuseră odată cale spre Rusia. Tocmai pe aici începură să clocotească evenimentele legate de marea şi veşnica migraţiune a popoarelor zbuciumate din acel mijloc de secol. Casele acoperite cu stuf înnegrit de ploi şi arşiţi păreau, în pitulirea lor întroienită, nişte arici ghemuiţi printre nămeţi. Cînd zăpada începea să se topească, drumurile, şerpuitoare şi întortocheate, deveneau pline de ţîrfîială neagră ca dohotul. De o parte şi de alta se înălţau maluri de zăpadă, care din cauza soarelui strălucitor al primăverii se colora în cenuşiu.

Cîteva zile şi nopţi, dinspre Nistru se auzi bubuitul canonadelor de artilerie. Pe la chindii, deasupra satului vuiau necontenit şi surd avioanele, aidoma păsărilor călătoare, care plecau în recunoaştere dincolo de pădurea îngemănată cu dealurile din depărtare. Vuietul şi ecourile venite de-acolo trezeau neliniştea oamenilor, prevesteau vremuri neclare. De vreo săptămînă, de cum încetenise căderea zăpezii, autorităţile române părăsiseră primăria, iar altă putere încă nu-şi făcuse apariţia. Care va fi ea, acea putere, nimeni nu putea să spună. La biserică, părintele Ilarion Untilă anuţase cu voce domoală, dătătoare de încredere, că marele măcel al popoarelor ia sfîrşit, iar linia frontului stabilită în valea Culei, lîngă satele Bravicea şi Săseni, va stăvili puhoaiele armatelor ruseşti care încearcă cu rîvnă să răzbată dinspre nord, pe la Soroca şi Codrii Orheiului. Însă nimeni dintre enoriaşi nu-i dădea crezare, ştiind că părintele, cu vreo lună în urmă, şi-a trimis preoteasa şi copiii peste Prut cu căruţele încărcate. Un singur lucru nu înţelegeau sătenii: de ce nu s-a refugiat şi el împreună cu familia?! Preotul a slujit cu

pietate în altarul bisericii pînă la Bobotează, sfinţind agheasma, ca a doua zi, în zori, oamenii locului să descopere că şi dînsul a părăsit satul, împreună cu dascălul şi clopotarul…
O dată cu lăsarea întunericului, uşor spoit de lumina lunii ce se ivea printre nouri, se întrona tăcerea. În sfîrşit, sătenii au simţit retragerea grabnică a trupelor germane. Se auzeau arareori glasuri, huruit de tanchete. La una din casele de la marginea satului, tîrziu, în puterea nopţii, au bătut la geamuri soldaţi cu foi de cort în spate, avînd pe cap chipiuri cu cozoroace mari, trase adînc peste ochi. Prin semne deşănţate, mimînd mulsul vacii, dădeau de înţeles că vor lapte, cereau şi ouă. Vetuţa, aşa cum se ridicase din pat, în cămaşă lungă de in, cu şalul alunecat pe umeri, îşi îndreptă în pripă paşii spre cotruţa din cămară, aducînd apoi în prag ceva merinde în poală. Oştenii, şuşotindu-se, luau hoţeşte ce li se dădea şi dispăreau în grabă pe drumul uşor răzmuiat străjuit de cătiniş ce ducea, prin pădure, spre valea Culei. Se auzeau doar paşii lor, stingîndu-se în tihna amăgitoare.
Pe la revărsatul zorilor, Ineasca fu trezită din amorţeală deja de un puhoi de soldaţi români, ce vociferau care mai de care de parcă ar fi ieşit de la un chef zdravăn, încheiat pe neaşteptate cu o nemaipomenită gîlceavă.
— Ţaţo, lapte speriat cu băţul, ai? întrebă unul, aruncîndu-şi privirile de corb în jur.
— Şuncă, pastramă, slănină, usturoi ţaţo, preciză parcă altul cu voce mai răguşită.
Vetuţa le aducea din cămară ceea ce găsea în pripă şi le dădea soldaţilor, mulţumită că o lasă în pace.
Mai spre ziuă, pe drum începu să treacă grosul armatei. Mîzga cleioasă încleşta roţile căruţelor, încărcate cu răniţi şi muniţii. Caii, prinşi în harnaşamentul lor, asudaţi, de cum ajungeau la dealul Bordocenilor, începeau să se opintească, trăgînd la sacrificiu anevoioasele poveri. Luptaşii, obişnuiţi demult cu necazurile, înjurau alene caii. Dacă cineva dădea vreun pretext de nemulţumire, începeau să se certe între ei cu cele mai grele cuvinte, obişnuite a le avea soldaţii în timpul retragerii. Cîte unul dintre ei se rupea din grosul coloanei cercînd a da tîrcoale la vreo casă.
— Înapoi, netrebnicule! îl striga, dacă era observat, ofiţerul nebărbierit, cu poalele mantalei bălăbănindu-se în noroiul drumului. Ia-o la trap că ne-ajung ruşii să ne dea mardeală! Prutul ne aşteaptă, iar eu să stau cu botu-n c… tău?!
Ostaşul, şovăitor, dădea a nemulţumire din mîini şi revenea în coloană, păşind mai departe pe drumul noroios al Bordocenilor, care ieşea şerpuitor spre pădurea Leuşenilor…
Întunericul nopţii se topea, zorii rămîneau hăt departe în lunca pe alocuri înzăpezită a Ciulucului. Cînd se lumină, trupele armate parcă se prelinseseră în pădurea din deal. Acolo ostaşii făceau popas, se trînteau peste frunzele uscate, descoperite sub zăpada împuţinată de la rădăcinile copacilor şi priveau indiferenţi cîte un avion ce-şi făcea sfios apariţia pe cerul plumburiu şi rece.
Şi iar urmau ore de zbucium şi gălăgie a motoarelor de pe cerul satului, avionul, continuînd să-şi facă mendrele pînă începea să se îngîne ziua cu noaptea. O dată cu venirea amurgului, trupele române ieşeau din camuflare şi îşi continuau retragerea…
În dimineaţa celei de-a patra zile, şuvoiul armatelor române dispăru după dealul împădurit, la Leuşeni. Peste Ineasca pogorî din nou, pentru o săptămînă, liniştea şi tăcerea ce semănau mai mult cu o stare de incertitudine şi încordare.
Nici dinspre Nistru nu se mai auzea canonada.
Apoi cîteva zile a tot plouat. Satul s-a acoperit cu pîclă şi negură, casele se desluşeau anevoie. Prin unele curţi se mai vedeau troiene, mici şi murdare. Bărbaţii, încă nemobilizaţi, se apucară laolaltă cu femeile, copiii şi bătrînii să repare plugurile şi boroanele din şoproane, nemaiaşteptînd să se limpezească cerul pe care de la o vreme nici avioanele nu-şi mai făceau apariţia. Marea lor grijă erau desetinele de pămînt nearate. Ineasca însă mai era înconjurată de viile de soi ale boerului. Oamenii, nefiind proprietarii podgoriilor, stăteau în cumpene: să le

dezgroape, să le cotorască, să le curăţe?.. Timpul însă părea a fi nemilos, tărăgănînd începutul lucrărilor.
Într-o dimineaţă, sătenii iarăşi fură treziţi de huruit puternic de motoare, care trăgeau cu odgoane de fier tunuri şi chesoane prin glodul vîscos. — Au sosit ruşii, zise cineva. O coloană de tancuri cu stele în cinci colţuri pe turle şi soldaţi cocoţaţi pe ele, împresurară satul din vale. Drumurile înguste, strîmtorate de rîpi adînci, le îngreuiau accesul spre dealul Lipăgăului. Tancurile făceau virajuri pe malul Ciulucului, prin livada Prihonului, venind apoi pe lîngă fîntîna lui Glod, căutau să răzbată, împreună cu torentul de lume sufocată de fumul motoarelor, spre geana pădurii care, prin dealul Lipăgăului, despărţea satele Ineasca şi Leuşeni. În vreme ce tehnica urca dealul anevoie, tot felul de altă armată inundă ca un val neîndurător mijlocul satului, pînă-n marginea din lăsătură a Bordocenilor. Înjurături neînţelese, şi cuplete vesele răsunau în întreg satul… Soldaţii mergeau în pîlcuri, îmbrăţişaţi, cîntînd mai mult fără de cuvinte. Arareori, la veselia lor adera cîte o femeie în uniformă militară, din cele care urmau unitatea în calitate de medic sau radiotelegrafistă. De cum ajungeau în dreptul vreunei porţi mai atrăgătoare, intrau plini de hotărîre. Unii dintre acei care vorbeau limba cunoscută de oamenii mai în vîrstă ce făcuseră armata la “primul rus”, în perioada de pînă la 1918, dădeau năvală cu arma în mînă în gospodării, înspăimîntînd gazdele. Priveau cheflii, pufnind involuntar în rîs, căci se aghesmuiseră deja în Fundătură, gustînd vinul din poloboacele pline găsite la crama de la curtea lui Fore, un conac boieresc construit la mijlocul veacului al XIX-lea de către un francez care şi-a lăsat în amintirea sătenilor numele frumos, un conac trainic din cărămidă roşie, al cărui stăpîn se evacuase zilele trecute, în pripă, peste Prut
— Nemeţ, rumân e?! se strofolea cîte unul făcînd-o pe breazul, izbind cu piciorul încălţat în cizmă murdară de glod o oală plină cu untură de lîngă laiţă. Measo, moloko, iaiţa e?! .
— Zdraste, hozeaiuşka! zîmbea altul mai domol.
— Şcio budăm istî? nu se liniştea primul.
— Nema , răspundea cîte-o voce tremurătoare, punînd în unicul cuvînt slav, împrumutat de la bătrînii satului, toată frica ce-o purtau veneticilor.
— A-a-a!!! se mira soldatul îndelung. Ibitvoiumati! Dlea nemţev i rumân vseo bîlo a dlea nas, osvoboditelei nicego netu!? Budăm şukatî …”Nema!”, “Nema!”, repeta el strîmbînd pronunţarea sătenilor…
Şi pornea să cotrobăiască peste tot, pînă găsea un ulcior cu lapte covăsit, ca să horpăie hulpav, holbînd ochii a nemulţumire către stăpînii casei… O mare bucurie se aşternea pe chipul cotrobăitorului, cînd găsea în beci polobocul cu vin, acoperit cu o glugă de ciocleji. Bea cît încăpea în el, apoi îşi chema şi confraţii de arme. Curînd, prin ogrăzile împrejmuite cu garduri de nuiele, porneau cîntecele vesele despre mamă şi ţara de origine, liniştea satului fiind străpunsă din cînd în cînd şi chiote răzleţe. Veselia şi turbulenţa au însoţit armatele ruseşti în drumul lor spre linia frontului de la Bahu. Uneori, cîte un soldat turmentat de băutură cădea în pîraiele formate de la topirea zăpezilor din pădure, ce curgeau murdare spre rîpa din mijlocul satului, şi mai să-l înnece apa. Dar tovarăşii săi îl ridicau, apucîndu-l de mîini şi de picioare, şi-l aruncau neglijent, ca pe un găluţuc, într-un fund de căruţă…
Pe localnicii, neobişnuiţi cu răcnete şi vorbe răstite şi pe deasupra străine, îi băga în sperieţi nu atît graiul lor aspru, cît chipurile murdare, nebărbierite, bugede de băutură şi nesomn, poftele nepotolite cînd dădeau buzna prin case. Îndeosebi aveau de pătimit cei de la Podiş, din marginea satului, din stînga Bordocenilor. La început, ruşii se înfricoşau să aibă drum prin partea din fundătură a satului, pe lîngă gospodăriile aflate la poalele pădurii, unde ar fi putut da peste trupe de gherilă ori de sacrificiu ale inamicului. Însă cei ajunşi în fundătura satului la boierul Trandafirescu, au dat de beciuri cu gîrlice înalte, arcuite şi răcoroase, cu miros de vinuri alese. Soldaţii au ciuruit cu rafale de automate stoienele, bînd pînă se rostogoleau în nesimţire, lăsînd ca vinul să curgă gîrlă. În acele zămnice, boierul mai lăsase spînzurate de

corlate buturi de şuncă şi pastramă… Cît dura dezmăţul nu se auzea nici o bubuitură. Părea că războiul se terminase. Doar din zvonuri răzleţe se putea presupune că armatele inamice urmează totuşi să se confrunte undeva în aproapierea luncii Prutului. La cîteva zile după plecarea trupelor germane şi române, şi sosirea celor ruseşti, oamenii de la Ineasca au priceput cu certitudine că linia frontului s-a stabilit în preajma cătunului Bahu, unde armatele ocupaseră — poziţii de apărare. Primăvara intra în legile ei. Pămîntul începu să se răzmoaie, drumurile deveneau şi mai anevoioase, evenimentele luau altă întorsătură. Trupele ruseşti parcă se împotmoliseră pe acele locuri şi nu-şi mai continuau înaintarea spre Prut. Nu se auzeau împuşcături, pe cer nu mai apăreau avioane. Departe, dincolo de Leuşeni, la Bahu, se întîmpla ceva, căci curînd, începură să facă cale întoarsă primele trăsuri cu răniţi. Cei ucişi rămîneau să zacă în pămîntul negru, pe alocuri argilos din valea Culei.
Ineasca urmărea înfricoşată desfăşurarea evenimentelor contînd pe zvonuri răzleţe. Se răspîndise vestea că însuşi Stalin, în persoană, căuta în acele zile, pe hartă, localitatea basarabeană Bahu, un cătun necunoscut de istoria mare, dar înfiinţat demult, undeva în preajma rîuleţului Cula. Pe linia frontului Bravicea – Săseni, în faţa acestui cătun, pe un povîrniş de deal, cu podgorii bătrîne, retrăgîndu-se, trupele române şi cele germane au lăsat deschise vraişte uşile grele de stejar ale cramelor boiereşti cu butoae pline. Ruşii, stînd în tranşeele lor, aşteptînd concentrare de forţe şi comanda de a porni în ofensivă, se strecurau cîte unul, tîrîndu-se pe brînci, pînă la zămnice, ca la urdiniş, ca să aducă o ploască şi pentru ceilalţi. Adeseori, spre seară, se încingeau orgii cu obişnuitele cîntece răsunătoare şi beţii. Alteori unii, turmentaţi, fără nici o comandă, porneau hăulind spre tranşeele germanilor şi românilor de peste rîuleţ, pe chiscul din faţă. Porniţi în acea nebunie, ruşii erau seceraţi de gloanţe pînă la unul şi marea grijă a celorlalţi camarazi, care tot veneau şi veneau pe poziţii în locul lor, era să scoată din zona neutră răniţii şi, pe cît era posibil, să-i îngroape pe cei morţi, laolaltă. Comandamentul sovietic avea ordin de a concentra forţele la linia frontului, fără a porni ofensiva…
La Ineasca autorităţile proaspăt instalate nu le permiteau oamenilor să părăsească localitatea, ţinîndu-i în nesiguranţă şi spaimă. Cînd poloboacele din zamnice încă nu sunau a deşert, soldaţii au intrat în ograda văduvei Maria lui Chiorsa, i-au luat boii şi, înjugîndu-i la un car ce avea aninat din urmă două tunuri, au pornit spre linia frontului. Deznădăjduită, Maria se luă bocind după ei. Au încercat s-o oprească trăgînd cîteva rafale pe deasupra capului. S-a înspăimîntat, însă n-a dat înapoi. Cu cei trei copilaşi s-a ţinut de dînşii, ajungînd pînă aproape de Bahu. Însă nu putu să-şi recapete boii. Comandamentul, după ce-i folosiră ca forţă de tracţiune, găsi de cuviinţă să-i ducă la popotă. Îi dădură femeii în schimb nişte ruble cărora ea nu avea de unde să le ştie valoarea, iar boii au fost căsăpiţi chiar în faţa ei…
Fete mari în sat erau puţine, iar femei ai căror bărbaţi plecaseră pe front — mai multe. Cele mai pricepute, de cum simţiră venirea ruşilor, se aciuară pe la rudele din satele vecine, pe care şuvoiul armatelor le ocolise.
Casa Vetei Inereanu, tupilată printre nucii cu ramurile dezgolite, cu tulpini cenuşii, cu coaja brăzdată de riduri adînci se afla la marginea satului dinspre mahalaua Bordocenilor. Soldaţii, în prima săptămînă de aflare la Ineasca, i-au mîncat toate rezervele, lăsînd-o doar cu o torbă de fasole lopăţele, ascunsă într-o ocniţă din zămnic. Bărbatul ei era plecat pe frontul român, nu avea de la el, a doua lună, nici o veste. Noaptea pune zăvorul, închidea obloanele la ferestrele grătuite, baricada uşa cu o buturugă şi încerca să adoarmă. Cînd, de la o vreme, soldaţii începură a-i da tîrcoale, furînd-o tîlhăreşte cu ochii, făcîndu-i semne lipsite de decenţă, înspăimîntată, ea alergă într-o dimineaţă în cealaltă margine de sat, rugîndu-l pe tata Nică să se mute cu traiul la dînsa, ca să fie mai aproape de casa Tiţei, sora mai mare, ce locuia singură chiar la marginea pădurii, în vecinătatea drumului pe unde trecea grosul armatei. Toată nădejdea şi tot sprijinul le era tata Nică, un bărbat înalt, spătos, cu umerii obrajilor rumeni ieşiţi în afară. Trecuse demult de vîrsta recrutării, dar se afla încă în vădită putere.

Avea barbă şi mustaţă ţepoase, albe, tunse scurt, ochii pătrunzători, plini de bunătate şi blîndeţe. Era meşterul satului: zidea case, meşterea uşi, ferestre, punea acoperişuri din stuf, potcovea caii şi făcea multe alte lucruri necesare la o gospodărie ţărănească. În tinereţe, făcuse armata la ruşi, "în stoliţă", la Sankt-Petersburg, în garda împăratului, şi pricepea bine limba acestora. Intrînd cu dînşii în vorbă, putea să-i sfătuiască, să-i ogoiască, să-i potoale din cuvinte, îndeosebi, să le spună întîmplări hazlii despre portul şi caracterul lor naţional.
Bătrînul le povestea cum bărbaţii ruşi îşi părăsesc familiile şi pleacă la sezon să muncească pe la fabricile şi uzinile din Ural. Acolo trăiesc de la leafă la leafă şi beau de usucă. Între timp mojicul scrie o epistolă, în care se laudă soţiei şi copiilor că la întoarcere o să le aducă bani şi multe daruri. Vremea trece şi Vanica care a petrecut-o în beţii, uitînd cîte odată să se ducă la lucru, fiind pedepsit de către stăpînul fabricii, se întoarce la baştină… Ca să-şi ascundă sărăcia pe care a adus-o cu el, Vanica, de pe la poartă, de cum îşi vede soţia şi copiii, încrucişează mînile ca de asupra mortului şi unde începe a boci:
— Vai m-au prădat pe drum! zice el soţiei, mîngîind copiii. Vă aduceam bani, haine, bomboane, dar pe toate mi le-au furat! Of! Of!
Soţia, ascultîndu-i păsul, îl linişteşte cu greu şi, mîngîindu-l, îl pofteşte în casă, spunîndu-i că-i bucuroasă că măcar el s-a întors viu şi nevătămat…
Soldaţii îl ascultau pe bătrîn şi se cotileau de rîs, aprobîndu-l că aşa e, întocmai!… Veneau mereu la el să asculte pătărăniile bătrînului cu barbă şi mustaţă albe, ca de patriarh. Dar, după ce se distrau împreună cu el, îl părăseau. Stînd zile întregi fără nici o treabă, tîndălitura asta, cum o numea el, reuşise să-l facă oarecum morocănos. Dacă i se ivea ocazia, se întrecea cu paharul, găsind în el unica sa consolare.
— Degrabă se vor astîmpăra, copilă, zise bătrînul, hotărînd să se mute la fiică. După ce-au să golească poloboacele oamenilor, vor veni în ograda ta, doar ca la un fel de pristanişte. Îi cunosc bine. Se zvîrcolesc după băut ca şerpii. Aici, în Moldavia e ţîţa lor! Dacă au dat busna ca porcii, înapoi n-au să se cărăbănească… pînă n-au să prade toate zămnicele satului.
Năravul lui Ivan: mănîncă şi chefuieşte azi, că mîine Dumnezeu ştie ce-o fi!
În ochii bătrînului se citea ba dorinţa de a glumi, şi a se veseli, ba o tristeţe copleşitoare. Viaţa lui din ultima vreme era cam încurcată…
După ce au murit cele două soţii, rămas cu o casă de copii – patru la număr: Mihail, Efimia, Lida şi Tiţa, el a adus-o de la Teleneşti pe Mărioara Cucoş, o văduvă care avea şi ea trei copii: Privonea, Andrei şi Ilie. Două gospodării adunate la un loc erau o bogăţie. Mărioara o născuse pe Vetuţa, apoi pe Zinica şi părea că totul merge binişor. Cu anii însă viaţa a început să se îngreleze. Ba e secetă, ba ploaie mare. Atîţea copii să-i hrăneşti, să-i îmbraci, să le porţi de grijă! Avînd mulţi prieteni evrei în Teleneşti, care e la o aruncătură de băţ de Ineasca – peste Dealul Ponoarei şi rîpa lui Dănilă, Nică lucra vară şi iarnă cu carul la ei, agonisînd la gospodărie. Numai că de la o vreme o parte de copii deveniseră mari, mereu se gîlceveau între ei şi inimile celor doi soţi se aţîţau la ceartă, apărîndu-şi fiecare copilul lui. Mărioara era harnică, gospodină, dar iute de gură.
Nică, deprins cu alt fel de femei - mai cuminţi, mai îngăduitoare, pînă la urmă n-a mai putut răbda şi s-a despărţit de ea. Vetuţa fiind numai de cinci anişori, împreună cu mama, fraţii şi sora s-a întors la gospodăria veche de la Teleneşti.
Cînd se ridicase mai mărişoară, ea cu sora Tiţa, aproape de-o seamă, erau mereu alături de carul tatălui, care lucra "cu ziua" la evreii din tîrg. Tata Nică o dezmerda "Buduşca", dar ce însemna cuvîntul acesta nu ştia. Cînd crescu mai mărişoară, el a rugat pe un preot din Teleneşti şi acesta a luat-o pe Vetuţa să-i îngrijească bebeluşul. Fiind harnică, cu multă învăţătură în ale gospodăriei de la mama, Veta căpătă stima şi respectul preotesei… . Copilul acesteia crescuse mărişor şi Veta o ajuta în toate ale gospodăriei; mai ales la făcut mîncare. Devenind domnişoară ea cu Tiţa erau mereu la el, la Ineasca. Copii lui tata Nică mai mari, se căsătoriseră şi plecaseră pe la casele lor. Mai întîi s-a măritat Tiţa. A luat-o Alexandru, meşter

bun la făcut butoaie din Rădeni, un băiat înalt, vînjos şi bătăuş. Aveau casă în marginea Ineascăi, la Bordoceni. La început ginerele o c-am obijduia pe Tiţa din pricină că nu-i adusese cu anii nici un copil. Cînd o întrecea cu gluma, tata Nică se ducea la el cu Mihail, feciorul mai mare, îl mai chelfăneau şi Alexandru se cuminţea o habă… Apoi, după ani de căsnicie, Alexandru şi-a mai potolit hărţagul şi îşi căuta de treabă, găsind la socru sprijin şi ajutor. Vetuţa venea mai la toate horele şi clăcile din sat. Era veselă, glumeaţă, dar iute ca mamă-sa… Apoi, s-a măritat şi ea… Vedea el că nu i se prea limpezea fiicei în gospodărie. Ba îi mergea bine, ba se împrăştia totul ca o păpădie…
De cum se mutase la Veta, aducînd-o sub acelaşi acoperiş şi pe Tiţa din deal, soldaţii veneau la el ca la miere aducînd vin de prin pivniţele, zămnicele şi şoproanele gospodarilor. Bătrînul o ducea, de rînd cu ei, într-o nesfîrşită veselie. Continua să-i distreze, spunîndu-le fel de fel de istorioare din viaţa sa de muscal, şi tinerii se cotileau de rîs, aprobîndu-l zgomotos. Moşneagul li se părea om de-al lor. Cîţiva soldaţi mai şmecheri, scăpaţi de sub supravegherea comandantului, au tot chefuit în ograda Vetei vreo patru zile şi tot atîtea nopţi. Unul din ei n-o slăbea cu privirea pe Tiţa, o tînără, smolită, cu ochii mari, părul castaniu, cîrlionţat, în ie şi catrinţă, cu mers graţios… Soldaţii aduseseră de pe undeva un godac, căruia, cu pumnalul, fără a-i tăia beregata, i-au luat de pe spate o harchină de slănină şi, rîzînd, i-au dat drumul porcului însîngerat să coviţăie de durere prin sat, pînă l-a prins stăpînul ca să-l taie. Bătrînul Nică cercă să le potolească harţagul spunîndu-le pătărănii. Cine avea simţul umorului rîdea, alţii îl urmăreau doar cu priviri chiorîşe. Cel care pusese ochii pe Tiţa, aflînd de la bătrîn că-i este fiică şi că-i căsătorită, o măsură cu o privire sarcastică:
— Unde i-i bărbatul? rînji rusul cu voce cheflie, sughiţînd şi morsocînd chiştocul de ţigară între buzele uscate şi crăpate.
— Iaca asta noi n-o putem şti, răspunse mai în glumă mai în serios tata Nică. L-a luat valul tulbur al vremii.
— Dar masculul tău unde-i, întrebă altul, adresîndu-i-se Vetei.
— A căzut la cotul Donului, minţi din nou tata fetei.
— Nu umblaţi cu fofîrlica, se răsti soldatul. Vă spun eu unde-s masculii lor: cu românii, luptă contra noastră!
Oricît s-a străduit bătrînul Nică să-l îmbuneze, pînă la urmă soldatul, pus pe harţă, dădu buzna în casă, trase cîteva rafale cu automatul chiar deasupra icoanelor din ungher dar fu oprit de camarazii săi. Nemulţumit că s-a pomenit dezarmat în mijlocul ogrăzii, rusul începu să răcnească:
— Pe-ai mei, de-acasă, i-au ucis friţii!… Azi nu mai am pe nimeni. Nimeni nu mă aşteaptă nicăieri! Iar voi huzuriţi aici şi vă pare bine…
Spre seară, tata Nică porunci fiicelor să se mute, pînă se va desprimăvăra, la mătuşa Efimia din cealaltă parte de sat, pe unde soldaţii nu se prea încumetau să se întoarcă. Mătuşa Efimia era o femeie cu ochi blînzi, cuminte la vorbă, gospodină. Avea mulţi copii, dar unii muriseră, alţii se căsătoriseră şi acuma trăia singură într-o casă bătrînească, cu multe ţoluri şi războaie ţesute de ea. Pe pereţi mai avea aninate cusături şi broderii lucrate de mîna ei şi ale fiicelor sale plecate demult de-acasă la familiile lor.
Veta s-a dus chiar în acea seară la mătuşa Efimia. Tiţa însă, ca să-şi ascundă ceva din avere, rămase peste noapte în casa ei din marginea pădurii. Făcu ce avea de făcut, stinse opaiţul, puse zăvoarele la uşa tinzii şi se ghemui sub oghealul de lînă, care mai purta mirosul bărbatului luat toamna trecută la război. Noaptea era întunecoasă, picura din cer şi vuia vîntul. După miezul nopţii cîţiva soldaţi înarmaţi i-au bocănit insistent la uşă… Cînd balamalele păreau c-o să sară dîn ţîţîni, Tiţa aprinse opaiţul şi ieşi în prag. Văzînd armele îndreptate spre dînsa, Tiţa se sperie de moarte.
— Esti kto-to v hate?* *Este careva în casă (rus. amalgam cu ucraineană) se răsti turbulentul din ajun, în pufoaică şi foaie de cort aruncată pe umeri.

— Nema,… tremură surdă vocea femeii, strîngînd instinctiv în semn de apărare mîinile la piept. Vîntul înmiresmat de verdeaţă proaspătă îi învălura cămaşa albă de cînepă, care se vedea de sub şalul verde.
— Rumânschaia sterva! strigă turbulentul, izbind-o brutal şi tăbărînd cu toţii în casa împodobită cu ţoluri şi lăicere…
A doua zi, dimineaţă, sătenii aflară că trupele sovietice au trecut în ofensivă. Pentru evitarea urmărilor neplăcute, comandamentul militar dădu ordin să se evacueze toată populaţia civilă în spatele frontului, pe moşiile satelor Brînzeni, Căpreşti, Căzăneşti, Vadu lui Leca din lunca Răutului.
* * *
Un apus domol de soare cobora din tării peste cîmpia Ciulucului, încununînd o zi de trudă. În răcoarea înmiresmată a serii sinilii chiriecii timpurii răscoleau o amintire tristă. Asfinţitul, sîngerînd, îşi îngroşa culorile, aruncînd umbre lungi şi piezişe peste lunca scăldată într-un ciudat joc al luminii şi umbrei-— din direcţie opusă, dinspre Nistru, nori tuciurii se buluceau tot mai în faţă, întunecînd priveliştea. Cocostîrcii de pe cumpăna fîntînii lui Pavel Dascăl, căci acolo îşi încropiseră cuibul, se avîntară în grabă să mai facă o raită deasupra bahnelor cu broaşte. Pe drumul dinspre păşunile Brînduşei un copilaş abia răsărit din ciritei grăbea cireada spre sat, abătînd neîndemînatic cu un harapnic vitele neascultătoare de la verdeaţa ce se iţea ţanţoşă printre viţele de cătină ale gardurilor vechi. Un vîntuleţ sprinţar pătulea firicelele uşoare întîlnite în cale, aducînd în vîrtejuri dinspre cîmpie arome de fîneaţă proaspătă, îmbătătoare. Deasupra Ciulucului scăpărară primele fulgere, ca apoi, de după dealurile defrişate, să răzbată tunete înăbuşite, prevestind ploaie mare. În ultima vreme ploile violente, distrugătoare deveniseră o adevărată pacoste pentru Ineasca. Pe la miezul nopţii, ploaia se dezlănţui în voie. Vîrfurile copacilor se zbuciumau aureolate în văpaia orbitoare a fulgerelor, şiroaiele spumegînde mînau la vale tot ce le ieşea în cale. Dinspre Lipăgăul despădurit cu vreo douăzeci de ani în urmă şi dealul Cheptuşoaiei, din partea cealaltă a satului, se auzea un huruit înfundat, asemănător cu vuietul tancurilor din războiul ce trecuse prin preajmă cu mulţi ani în urmă. Dealurile argiloase, golaşe, fără sprijinul pădurii de cîndva, prinseră să alunece spre casele din valea înfundată şi ea. Apoi… răpăitul iute al ploii se îmbină cu trosnetele crengilor de nuc. În bezna deasă, înfricoşătoare ici-colo săgetau scăpărările firelor electrice, încîlcindu-se între ele, pînă cînd rarele lumini de la geamuri se topiră în oceanul de întuneric. Dinspre orăşelul din preajma abatorului de pe Lipăgău se rostogolea spre vale coviţăit ascuţit de porci speriaţi, lătrat rătăcit de cîine, şi valuri de podmol.
Simion Inereanu, profesorul, care de cu seară află noutăţile din ţară şi de peste hotare, sforăia cu faţa acoperită cu un vraf de ziare. Avea slăbiciunea ca, după ce studia minuţios gazetele, să adoarmă copilăreşte, aşternîndu-şi cojocul de oaie sub el, învelindu-se cu ziarele… Năpasta de-afară îi stîrni însă somnul. Se ridică în capul oaselor şi, sprijinit într-un cot, se uita buimac pe fereastră, cercînd să desluşească ograda presărată cu nisip şi pietre, năpădită de crengi şi vreascuri frînte, cotropită de felurite obiecte, mînate la vale dinspre dealul grădinii lui după gardul căreia era cimitirul vechi al satului. Cînd fulgera mai tare, zărea haosul din mijlocul ogrăzii, dar nicidecum nu se dădea să iasă afară. Veta, care dormea de-o viaţă pe lejancă, se trezise şi era numai ochi şi urechi… Astă-primăvară, după o ploaie mare, se năruiseră malurile lutoase de la Velniţa, lutăria satului, de-au ajuns bolovani clisoşi şi lostopane de pămînt tocmai în cimitir, lîngă salcîmii bătrîni, laolaltă cu molozul rămas de la pereţii bisericii, distrusă pe la începutul anilor şaizeci de comunişti. Atunci valul dezastrului înaintase nestăvilit peste morminte, lovind cu toată greutatea colţul din spate al casei. Acuma nucul crescut chiar în dreptul pragului zgîria furios cu ramurile sale jgheaburile acoperişului… Sclipirea orbitoare a unui fulger năprasnic spintecă violent bezna şi lovi în coroana copacului. La cîteva clipe, urmă un trosnet asurzitor ca la căderea unei bombe, făcînd-o pe Veta să sară din aşternut drept în picioare.

— Nu te speria, hulere! o preveni bărbatul care, în clipa aceea, aprinse candela sub icoană.
— L-a detunat! aproape că strigă ea, dar potolindu-se zise îngrijorată: Bietul nostru Arion nu s-o-ntors de la schimb, e pe drum. După un scurt răgaz, adăugă: Dacă l-o fi prins potopul?
— Nu s-a mai pierde… mormăi în obişnuita lui manieră tata Simion, mascîndu-şi propria îngrijorare pentru fecior.
Afară vacarmul din tării se amestecă cu grozăviile de pe pămînt. De după casă, venea şuvoiul de apă rostogolind ceva greu la vale, apoi căzu cu trosnet surd în mijlocul ogrăzii. Amîndoi simţiră prăbuşirea neputinciosă a nucului peste streaşina casei. Tata Simion, ieşi din culcuşul său, azvîrli la o parte cojocul şi, împrăştiind ziarele. Bodogăni ceva sub nas.
— Ieşi, trimăsule, afară şi fă ceva… Nu te codi de parc-ai avea viermi în fund! – îl struni Veta.
— Taci din gură, hulere, se răsti la ea, de data asta înciudat de-a binelea. Contra mîniei lui Dumnezeu ce poţi face?… S-a lumina şi-apoi vedem noi ce şi cum…
Femeia murmură un pic mai potolită o rugăciune şi oftă din străfunduri. Tata Simion nu mai putu să închidă ochii pînă cînd se îngînă de ziuă. Clocotea de furie şi se certa cu el însuşi. Aşa era firea lui: să-şi dezlănţuie nemulţumirea cînd intervenea ceva neaşteptat în planurile sale. În ajun, măturase ograda, făcuse curăţenie peste tot şi "terminase cu succes peraţia", cum îi plăcea lui să spună. Avea de gînd să se ducă, după atîta amar de ani, la biserica din Rădeni, dar stihia i-a stricat socotelile. Ca şi ploile de primăvară care, de cînd a fost construit abatorul în dealul Lipăgăului, pe locul pădurii defrişate, i-au adus numai scîrbă în gospodărie. Alunecările de teren, prăvălirea dealurilor i-au distrus an de an via. Casa, puţin cîte puţin, s-a înclinat. Doar fîşia de salcîmi de la marginea din deal a cimitirului, şi hăţişul de cătină, mai stăvileau valurile de podmol. Iar în noaptea asta, Dumnezeu nu l-a mai cruţat… Necazu-i mare! La bătrîneţe nu mai are puteri să ridice altă gospodărie în loc. "Casa ceea bună" îl aştepta acolo, în cimitirul nou, de lîngă abator! Atunci va scăpa de toate necazurile. În timp ce cugeta el aşa în sinea lui, furtuna alungă nourii peste pădurea Rădenilor, lăsînd în urmă o linişte întreruptă arareori de răbufnirea tot mai înfundată a tunetelor. În colţul cămarei, ardea candela cu o flăcăruie palidă, abia conturînd chipurile sfinţilor de pe icoanele vechi de lemn. Lăsînd soţia în pace cu gîndurile ei, el bîjbîi în cotruţă, în ocniţă ulciorul de lut, cel cu gîtul mare. Îl găsi acoperit cu un zolnic de bumbac. Cobîlţîi uşurel ulciorul, după care îl duse la gură, sorbind lacom cîteva înghiţituri. Un timp simţi cum i se cuibăreşte, blajină, moleşeala în piept, cum îl cuprinde o lehamite fără margini… Auzind scîrţîitul porţii, tresări şi îşi întoarse într-acolo privirea. Arion, fiul mai mare, se întorcea de la schimbul de noapte. Prin ştioalnele şi glodăraia din ogradă, băiatul înainta cu paşi obosiţi spre casă. În prag, îşi scoase pufoaica şi o atîrnă în cuiul bătut în deregul prispei, scăpînd cîteva exclamaţii nedesluşite, referitoare probabil la priveliştea ogrăzii. Din nămolul adus dinspre cimitir ieşeau la vedere cîteva cruci putrezite, oseminte smulse din hleiul galben-cafeniu al mormintelr. Lîngă şopron, stătea povîrnită pe o coastă o impunătoare piatră funerară, venită şi ea prin rostogolire printre tufele de viţă de vie din spatele casei. Se oprise din catastrofala sa deplasare la vale chiar alături de cuptoraşul de lut cu hogeagul de ţiglă ruginită… Lui Arion priveliştea i se păru sinistră. Fu străbătut de un fior puternic, faţa i se crispă dureros, încleştă dinţii. La chibzuinţa lui, aveau de trudit cu tata toată ziua. Intră în iatac să-şi tragă puţin duhul. Întinzîndu-se pe pat şi lăsîndu-şi capul pe pernă, nu mai simţi acea plăcere dintotdeauna, cînd oboseala părea că-i paralizează trupul ostenit de muncă. Îl cuprinse o altfel de oboseală — una mai mult sufletească. Îl fulgeră un crîmpei de gînd: cum se explică faptul că un prăpăd ca acesta i-a lăsat nepăsători pe bătrîni, căci şi pe unul şi pe altul i-a găsit, precum credea, dormind. Gîndul acesta nu apucă bine să se înfiripe cînd fu strafulgerat de altul: "Sărmanii oameni de la ţară!… Au fost şi sînt chinuiţi şi de puterea guvernanţilor, dar şi de puterea lui Dumnezeu… Dar, ca să vezi: pe toate le înfruntă ţăranii pînă la urmă… Şi ies din nevoi…" Pe nesimţite căzu într-un somn zbuciumat.

Tata Simion n-avea chef încă să se scoale din pat. Era împăcat că Arion se întorsese. “Las’să se odihnească”şi el puţin… Cum nu-şi putea rupe gîndul de la fecior, simţi că îl înţeapă o amintire mai veche, una cu care prefera oarecum să se mîngîie… De cînd revenise acasă, Arion părea cu totul alt om: o fire închisă, încătuşată parcă. Serile se străduia să se reţină cît mai mult în hala de la abator, muncind ca un catîr în tăcere… Şi acasă, în familie, ocolea orice discuţie. Tata Simion cunoştea meseria de casap, care-l putea satisface pe oricine, numai nu pe fiul lui. Muncă, precum s-ar zice, mai mult de dragul muncii — nici tu plăcere, nici tu cîştig… Nu-i zicea o vorbă de dojană, chiar dacă Arion făcea acolo uneori două schimburi la rînd! Mai ştia că, de la o vreme, băiatului îi aţine calea Angela lui Eftimie Eşanu, o studentă aflată acasă în vacanţă, care îl vizitează mereu la serviciu… Lucrul acesta i-l mărturisea ea însăşi, spunînd că se duce să mai stea de vorbă cu “badea Arion”. N-ar fi fost împotrivă ca feciorul să se mai distreze, să scape de viaţa de pustnic. Ştia însă că la abator, vagoanele cu porci şi vite tăiate se înghesuie. Ţara e mare, cere de mîncare şi liniile de producţie funcţionau neîntrerupt, îndeplinind planul de stat…
Bătrînul îşi scărpină barba ţepoasă, ceafa lată împietrită (din cauza unor buboaie avute-n tinereţe), şi-şi puse mîinile sub cap. “Să vezi şi să nu crezi… , prinse el alt fir de gînd. Războiul, lagărul de prizonieri, foamea, drumurile, şi nu numai ele, m-au deprins cu toate asprimile şi greutăţile vieţii… Greul e ca şi boala: dacă are a se lipi de om, se ţine lipcă… Cum să nu te ia uneori frica de Dumnezeu?! Nu zic, poate am făcut destule păcate ca să te supăr, Doamne… Dar am şi suferit destul. Oare încă nu le-am ispăşit îndeajuns, ca acuma să le treci pe umerii copiilor mei? Doar avem credinţă în tine! Şi te iubim, Doamne! Acolo, în rai, toţi vor fi smeriţi, cuminţi, neprihăniţi. Noi însă nu vom avea loc, deşi… ” Încheindu-şi gîndul, tata Simion, bătrînul de acum, fost profesor de istorie, mai zăbovi în aşternut, dîndu-i prilej Vetei să zică nemulţumită:
— De ce trîndăveşti mirimosule? Chei diavole afară, nu sta tăvălit ca un trîntor!. .
— Încă nu te-ai trezit bine, că ţi-ai şi slobozit gura, dîrdală!… Mai bine ai scula vreun drac, că uite cum trag la aghioase, fără nici o grijă… Toată viaţa i-ai cruţat, i-ai corcolit şi cu ce ne-am ales?
Mama Veta i-o întoarse pe loc:
— De erai un părinte cumsecade, dacă ai fi avut grija lor pînă la urmă, erau ei aşa cum ai vrut, dar ştii: surcica nu sare departe de trunchi. Înţepăturile femeii îl făcură pe tata Simion să se pîrjolească în sine şi mai fără de cruţare…
Copiii lor… Uneori se prindea la gîndul că degeaba i-a crescut. Tocmai pe trei! Numai necaz şi osîndă cu dînşii, de-a lungul anilor. Griji, măi frate, şi iar griji… Întinse mîna spre ulcior şi-l duse la gură, sorbind vinul cu înghiţituri mari, fără să-i pese că soţia îl prevenise să nu se… prostească cu băutura!. .
— Mai ai de crăpat cu noaptea-n cap? strecură ea printre dinţi cu voce somnoroasă. Fără simţire!. .
— O să dughesc pîn-oi zdohni! i-o răteză el furios. Mirat că nu-i răspunde, tata Simion reveni la preocupările sale. “Ca să vezi, îşi zise iar în gînd, şi bucuria şi necazul cel mare sînt copiii. După douăzeci de ani, vînturaţi prin lume, s-au întors tustrei acasă… Au venit ca la tepezile de la mănăstire! Cît am să le mai sufăr pe toate?… Pîn-acuma niciunul nu şi-a găsit un rost”. Şi nici n-au de unde…
Era de acum ziua albă cînd auzi sub geam paşii megieşului Nichifor, “şeful” sau “căpitanul” hamalilor, cum îşi zicea el, de la abator, cel care ţinea evidenţa lucrătorilor. În fiecare dimineaţă, cînd Arion se întorcea de la schimb, Nichifor îşi făcea treabă, chipurile, să afle ce s-a mai petrecut noaptea pe-acolo. De cînd Arion se întorsese acasă, dar mai cu seamă de cînd fusese angajat la abator, “căpitanul” îi vizita aproape zilnic. Tata Simion îl trata cu îngăduinţă, şi dispreţ: ştia că-şi face drum cu gîndul la butoaiele din beci…

— Trezeşte-te, badei, că-i prăpăd în acaretul dumitale, dădu de veste Nichifor, lipit cu gura de fereastră, asudînd sticla cu răsuflarea. Cată la nucul ista cum s-a cîrligat… Şi malul ţintirimului s-a năruit peste grădina matale… cu sicrie, oase, cruci… Străşnicie, nu alta!… Nichifor era un om zdravăn, dispus spre obezitate, cu buze late, ochi mijiţi, bulbucaţi şi nasul mare, cu voce apăsată de bas.
— Ce răcneşti, măi? Ştiu, îl repezi cu vorba pe vecin. Ai venit la dugheală? Spune de-a dreptul… Gazda îşi aruncă zăbunul pe umeri, slobozi picioarele în şoşoni, înşfăcă ulciorul în care mai rămăseseră cîteva picături pe fund, ieşi în prag.
— Ştii, badei, ce-o mînat furtuna în grădina matale?… Din ţintirimul vechi… o lespede de mormînt cu tot ce avea sub ea — sicriu şi oase, doamne fereşte!…
— Ce-ai văzut, ochiosule?! Mai bine spune-mi: o beschie ai?
— Două, nu una, răspunse Nichifor, holbînd zăpăcit ochii.
— Pînă scot eu vin din zămnic, adu-mi beschia, răsuflecă-ţi mîinicile c-o să te pun la treabă… Să strîng tîrla asta din ogradă, că nu ştiu cine mi-a adus-o cînd taman vroiam să mă duc la biserică — Dumnezeu ori dracul?…
Spunînd astea, tata Simion, cu veşnicele lui văicăreli, coborî scările gîrliciului înalt, văruit şi pătrat al beciului din piatră poroasă, înnegrită şi măcinată pe ici-colo, abia stăpînindu-şi un tremurici ce-i scutura tot corpul.
Mama Veta se dădu jos de pe lejancă şi privi înfricoşată prin geam la crucile putrede de morminte, la ciolanele şi ţeastele desprinse din malurile lutoase ale cimitirului şi împrăştiate printre tufele hărăgite ale viei, pînă sub gard. Mai spre poartă, lîngă cuşca lui Argus, un boldei tărcat, ce tremura de frig, se proptise o piatră funerară, năpădită de mucegai şi muşchi verzui. Peste streaşina gardului, în toată măreţia lui, zăcea nucul, cu ramurile înmugurite în tristeţea vîntuleţului şi al stropilor de lacrimi picurate din sufletul lui.
— Cu ce te-am mîniet, Doamne? murmura ea deznădăjduită, văzînd cum reapare, gîfîind, vecinul cu beschia.
Tata Simion îl aştepta sprijinit de lespede. Cu ulciorul plin — cum le-a fost vorba.
— Îi dăm bătaie, badei? întrebă Nichifor după ce bău două pahare la rînd. Una nu pricep: de ce ţi-a trimis ţintirimul petroiul ista în ogradă?!.
— Nu mă mai miră nimic pe lumea asta, oftă bătrînul. Facă Domnul ce-o vrea. Nu mai cred în bunătatea lui… După ce bău şi el grăbit un păhărel, ridică bărdiţa şi, lovind întărîtat într-o creangă din nucul răpus, zise scurt:
— Să-i dăm bătaie! Şi, în gîndul lui: “Oare să aibă dreptate Veta cînd îmi spune de-atîtea ori c-a venit vacul de-apoi? Mai ştii? Cîte ceva se adevereşte… Mor copacii, vin la vale dealurile, se strămută cimitirele, de parcă n-ar ajunge de-acum pămînt nici pentru cei morţi, numai noi, cei vii, ne hîrbuim… Am devenit un hodorog de nimica… Nevasta îmbătrîneşte, cumnaţii din Rădeni se năruiesc… iar dacă îmbătrînesc şi-s neputincioşi, de ce ar trebui să le port eu de grijă? Oare casa mea trebuie să fie pristanişte, adăpost pentru toate necazurile?… Ce mai încolo-încoace — m-am hîrbuit! Hodorogesc! M-am răblăgit, deşi pînă la moarte o mai fi el poate olecuţă… Primii, la rînd, sînt alţii… ” În timp ce lovea avan cu barda ramurile vînjoase, tulpina groasă, plină de crăpături, gîndurile-i roiau haotic, frămîntîndu-i creierul. Nichifor alături lucra cu tragere de inimă. Din cînd în cînd se apropiau de pietroi, unde se afla ulciorul. Băutura îi avîntase la muncă pe amîndoi.
— Harnic lenos mai eşti, măi vere! Să nu-ţi fie de deochi! îl luă peste picior tata Simion, spărgînd într-un tîrziu tăcerea.
— Totuna ţaca Veta lucrează mai mult decît noi doi, arătă Nichifor cu mîna spre pragul casei.
Mama Veta, o boaghe de femeie, între timp strînsese la grămadă oasele împrăştiate prin ograda pe o veretcă, adunase crucile din grădină lîgnă trunchi şi le sprijini de gard. Tata Simion însă părea să nu observe sprinteneala şi rîvna cu care trebăluia nevastă-sa. O cunoştea de un car de ani şi nu trebuia să-i spună altcineva de ce-i în stare… Avea impresia că, la o

adică, ar fi putut descrie pe un secol înainte toate îndeletnicirile ei de zi cu zi, fără să greşească prea mult — ştia că ceea ce face are rost, şi nu-i nevoie să fie povăţuită… Zise totuşi aşa, dintr-un sentiment de superioritate bărbătească şi de cap al familiei:
— Du-le înapoi, la ţintirim, c-acolo li-i locul.
— Li-i duce şi tu! iar îl repezi ea pe bărbatu-său, care tocmai ieşea din beci cu ulciorul plin. În loc să te pocăieşti la biserică te-ai apucat pînă la ziuă de băut…
— Scoală vreun bleaghi din cei trei, că stau la casa mea ca la trepezi. – izbucni tata Simion cu ochii fulgerători.
— Să mai doarmă, că-s acasă, se împotrivi mama cu glas răspicat, trăgîndu-şi sufletul.
— Mai dă un pahar, badei, ceru nerăbdător Nichifor. Degrabă plec şi rămîi singur…
— Zăboveşte o clipă, hăbăucule!. . Mi-ai adus veste rea în gospodărie, ceri pomană, dar de ajutat – o pleaşcă!?
— Năpasta, badei, Dumnezeu ţi-a adus-o… Dar de ce şi pentru ce, nu ţi-oi spune… Nichifor o fire naivă şi îngăduitoare, cu priviri serioase sub streşinile arcuite ale unor gene stufoase, mereu era trădat de un surîs ba îndurerat, ba plin de zeflemea. Se bîlbîia uşor şi, pe deasupra, "mînca" cuvintele, înghiţînd cîte-un sunet-două sau cîte o silabă întreagă, de parcă cineva îl gonea din urmă şi el nu-şi putea trage sufletul. "Mă'c la'bator ", spunea, bunăoară, ceea ce trebuia să însemne: "Mă duc la abator. " De cînd se ştia vecin cu el, mereu îi trecea pragul — chemat sau nechemat. Ştia că tata Simion îl va mustra, dar şi îl va servi cu un păhărel, că mătuşa Veta îl va pune la masă cu ce are. Nu-i vorbă, Avea şi el vie bunicică, dar vin, mai ales după revenirea la baştină, abia dacă-i ajungea pînă la Bobotează. Şi cum îl da gata, vorba lui, nu era zi să nu-şi facă drum pe la vecin. Luînd capăt de vorbă sau închinînd paharul, Nicifor niciodată nu uita să spună un cuvînt de bine, o urare de bunăstare şi de mulţumire gospodarului. Poate de aceea mama Veta, chiar dacă-i lua uneori la smotreală, avea în cearta ei ceva blajin pentru megieşul nenorocit.
* * *
Isprăvind patru clase la şcoala primară din Ineasca şi premiat de învăţătorul Panait şi preotul Until㠠cu o coroană de iederă şi o carte de rugăciuni, absolventul Simion Inereanu îşi manifestă în continuare dragostea de învăţătură. Vroia cu tot dinadinsul să fie dat măcar la cursurile de muzicanţi de la Leuşeni, dar taică-său, Ion al lui Manolache Inereanu, om ursuz, morocănos legat cu toate fibrele doar de grijile pămîntului, a pus piciorul în prag:
— Lasă boieria, ghiavole! Ia juncanii de funie şi mergi spre Hîrtop, Brînduşa, ea desetinele care stau nearate. Ţi-oi da eu în loc de şcoală un resteu peste şale, puturosule!
Educat mai mult la şcoala muncii de salahor decît în tovărăşia cărţii, a dat fără crîcnire ascultare cuvintelor tatălui. Supuşenia i-a prins bine. Crescut din fragedă tinereţe la coarnele plugului, în adîncul sufletului a rămas pentru totdeauna plugar cu tînga de a învăţa vreodată carte… După război, soarta i-a prilejuit ocazia să capete nişte studii elementare pentru a deveni învăţător la ţară. Lui însă i se părea că să fi avut posibilitatea, putea ajunge o personalitate în ale ştiinţei. Poate de aceea se ambiţionase ca toţi cei trei copii ai lui să obţină studii înalte. Invidia odraslele evreilor din tîrgul Teleneştilor care, în timpul sărbătorilor, veneau în vacanţă de la şcolile mari ale Chişinăului, Moscovei, Celeabinskului ca să vorbească între ei cuvinte deştepte. I se părea o lume miraculoasă, plină de taine şi fantasme… Şi-a zis în sine că viaţa toată îşi va consacra-o pentru ca şi progeniturile lui să ajungă oameni învăţaţi. Au urmat feciorii lui şcoli superioare, dar azi l-au dezamăgit… "Ce folos? Nici un rost din faptele lor", constată, în sinea sa tata Simion, amintindu-şi de anii tinereţii, de momentul cînd a fost chemat la oaste. "Să nu fi fost concentrarea, războiul, nimeream eu cumva la o şcoală. Atunci se preţuiau oamenii deştepţi… Toate ar fi fost altfel… "
Ridicat băietan de-a binelea, fusese mobilizat în armată. Nimeri la Bolgrad, tîrg basarabean din stepa Bugeacului, în regimentul 3 vînători de munte. Parcă se vede cum arăta pe atunci:

flăcău înalt, dar slăbănog, cu faţa tuciurie. Îi căzuse pe plac milităria, însuşind sîrguincios catehismul trăgătorului şi evidenţiindu-se pe cîmpul de instrucţie. Făcuse o lună de cătănie cînd într-o zi însorită de toamnă, în unitatea lor, direct pe cîmpul de antrenamente, într-un faeton de gală, cu escortă de pedeştri, îşi făcu apariţia însuşi generalul de brigadă Atanasiu Vasile, bondoc, cu privire ageră de vultur carpatin, care nu se prea potrivea cu vocea-i blîndă. Generalul îi inspectă în tăcere pe soldaţii asudaţi, colbăiţi, pînă se opri în faţa lui Simion Inereanu, care stătea cu arma în spate în poziţia de drepţi. Îl lovi uşurel cu o cravaşă în piept şi-l întrebă; arătîndu-i cu privirea la arma de pe umeri:
— Ce-i aceasta, soldat?
Proaspătul oştean îşi umflă pieptul şi rosti cu voce clară, răspicată:
— Să trăiţi, dom' general! Sînt soldatul Simion Inereanu şi vă raportez că aceasta este puşca-mitralieră, marca cehă "Zebet", care dispune de un efectiv…
Cu toate că era flămînd şi însetat, vocea îi răsună întreagă, iar ceea ce spunea vădea competenţă. Raportul îi plăcu generalului, dar mai ales locotenentului Platon -comandantul plutonului, care abia atunci dovedi că este capabil şi să zîmbească.
— Platonescule! se adresă domnul general către locotenentul ce ocupa smerit poziţia de drepţi. Dacă ai avea ostaşi ca acesta, glorioasa Armată Română s-ar învîrti după soare!… Apoi îi ordonă: să-l trimiţi neapărat la şcoală…
Vestea despre scoaterea în evidenţă a merituosului răcan se răspîndi pînă seara în toată unitatea, trezind invidia camarazilor, mai ales atingînd orgoliul caporalilor şi subofiţerilor. Chiar de cum se întoarseră în cazarmă, locotenentul Platon alinie plutonul pentru onor, îl chemă pe Inereanu în faţă şi declară cu accent muntenesc:
— Astăzi ostaşul Inereanu ne-a salvat compania! Pentru-aceasta ordon: De azi înainte soldatul Inereanu să fie scutit de orice corvoadă şi… la cantină să i se dea porţie dublă…
Cel mai mult tînărul Inereanu Simion se bucură de porţia dublă. De cînd fusese luat la cătănie, încă nu mîncase pe săturate. Cu mintea lui ageră de plugar înţelese că în faţă i se deschide o perspectivă frumoasă, de glorie, cel puţin pentru un viitor apropiat. Vreo două zile pluti pe invidia tuturor, cu excepţia fruntaşului Stîngă, gornistul unităţii, un lăieş din Vlaşca. Nu invidie, ci ură îi purta acesta chiar din primele zile, de cum îl văzuse. Stîngă avea o inexplicabilă pică pe basarabeni! Pîndindu-l odată la prînz cum stătea retras pe o bancă în curtea regimentului, fruntaşul Stîngă ordonă cu voce cazonă:
— Inereanu, muică, iao trap încoa!
— Ordonaţi, don fruntaş! se întinse strună ostaşul.
— De ce chiuleşti, recane?
— Prin dispoziţia domnului locotenent Platon sînt scutit de orice corvoadă, să trăiţi!
— Bagă gîtul acilea, porunci deodată cu voce mai domoală, dar sever în priviri fruntaşul Stîngă, întinzînd spre el mîina dreaptă cu degetul mare desfăcut de celelalte — ca un cleşte căscat. Surprins, Inereanu privi speriat în jur, căutînd parcă dezaprobarea cuiva, dar nu zări decît faţa locotenentului, cu o umbră de surîs diavolesc în colţul gurii, la geamul mic al cantinei, dispărînd imediat după perdea. Ce-i rămînea să facă basarabeanului? Şovăind, băgă gîtul în cleştele ţiganului-gornist care, cu o plăcere dementă, îi strangulă dureros gîtlejul, încît simţi că-i iese limba cu tot cu maţe afară. Îl slobozi din prinsoare abia cînd Inereanu începu să se lase moale pe vene, cuprins de un tremur fierbinte.
— La treabă, muică! strecură atunci cu un şuier ascuţit printre dinţi gornistul, ameninţîndu-l cu un tropăit de bocanc. Mizerie!
Din acea clipă Simion şi-a băgat pentru totdeauna în cap: la armată, recrutul fără grade nu poate avea nici o înlesnire, oricît de multe i-ar fi meritele. Îi poate ordona şi îl poate umili pînă şi un păcătos de ţigan fruntaş, de se consideră… gradat! Şi-şi poate permite multe… Deveni şi mai sîrguincios, şi mai vioi la instrucţie, la defilările înaintea comandamentului pe piaţa din faţa cazărmii, la apelurile de seară şi de dimineaţă. Mereu se interesa de situaţia

politică din ultima vreme, aflînd de la ofiţeri că vremurile în Europa nu sînt din cele prielnice. Lui Inereanu îi plăcea muştruluiala, îi plăceau cîntecele pe care le intonau cînd plecau sau se întorceau de pe cîmpul de instrucţie. Era frapat de orchestra militară cu un contingent de peste o sută de muzicanţi din curtea regimentului cu marşurile ei solemne, cînd se antrenau în defilare. Simion avea un mers militar demn de invidiat şi era pus în fruntea plutonului cînd treceau prin faţa comandantului. Se deprinsese curînd şi cu înjurăturile îndesate ale caporalilor, sergenţilor, plutonierilor, majurilor… Se amuza ascultînd înjurături deocheate chiar şi atunci cînd la sărbători mergea cu unitatea la biserica din centrul Bolgradului.
— Mişcă, mă, mai repede, silea cîte un caporal pe vreun soldat care încetinise pasul. Pregăteşte-te să-i zici "visul maicii Domnului" lîngă altarul sfînt, Dumnezeul mătii! Nu aştepta să stau atîta cu botul în curul tău. Iao trap, mişcă!
Avînd cunoştinţă de carte, Simion Inereanu ajuta camarazilor să-şi scrie răvaşele la baştină, lua cuvîntul la lecţiile teoretice, trezind simpatie şi admiraţie. La numai o jumătate de an de cătănie, avansă în gradul de fruntaş! Văzîndu-i însemnele de gradat pe umeri, trîmbiţaşul Stîngă îl pîndi pînă îl găbji din nou singur, se apropie de el şi-i ordonă trufaş:
— Mă basarabeanule, bagă gîtul acilea!
— Da una dintre vene nu ai vrea? se împotrivi acum Simion încruntat, încleştîndu-şi pumnii, gata să-i încarce un cap de zdupaci.
Lăieşul din Vlaşca rămase o habă de vreme cu gura căscată, privindu-l cu ochi fioroşi apoi sîsîi uimit la culme: Şi-a luat nasul la purtare basarabeanul! Păi, lasă, nenicule, că-i raportez eu domnului comandant de cumpanie, ş-o să te dea la carceră. Şi se făcu nevăzut. Peste cîteva clipe, fruntaşul Inereanu fu chemat la căpitanul Botnăraş, un ardelean între două vîrste, robust, roşcat, cu mustaţă stufoasă, atinsă niţel de brumă.
— Care-i problema, soldate? ceru explicaţii căpitanul, în vreme ce fruntaşul Stîngă, păstrînd o mină jignită, aştepta la numai un pas de masa ofiţerului să afle care va fi pedeapsa ce urma să-l pună la respect pe necuviinciosul basarabean.
— Să trăiţi, don' căpitan, fruntaşul Stîngă îşi bate joc de onoarea mea!… îi raportă succint cele întîmplate Simion Inereanu.
Ofiţerul privi lung în ochii lui Inereanu, ce semănau cu două fîntîni cu apă limpede şi rece umbrite de o pereche de pleoape late. "Aceste fîntîni nu pot să mintă", se gîndi în sinea lui ardeleanul. Apoi, brusc, scrută faţa gornistului. Acesta rezistă cîteva secunde, apoi prinse a-şi flutura privirile.
— Stîngă! rosti edificat căpitanul. Ia seama: tu eşti fruntaş pentru că scoţi sunetele alea la trîmbiţă, iar soldatul Inereanu e fruntaş la ochit cu arma pe cîmpul de tragere.
Un timp oarecare fruntaşul Stîngă găsi de cuviinţă să-l ocolească pe basarabean, mai ales cînd acela se întorcea de la instrucţiune, defilînd cu pas cadenţat şi ţinută mîndră în fruntea plutonului. Mai trecură cîteva luni şi fruntaşul Simion Inereanu fu avansat la gradul de caporal. Stîngă, cu goarna subsuoară, rămînea fruntaş. În ziua cînd fu promovat în grad Inereanu, dînd cu ochii de gornist, i se adresă cu o voce de bas, ca să răsune curtea unităţii: — Stîn-gă! ia-o la trap încoa şi bagă gîtul acilea că de nu, îţi scot inima din piept şi ţi-o mănînc!
Făcîndu-se şi mai negru la cele auzite, cu o furie scînteietoare în ochi, fruntaşul se apropie de nou-confirmatul caporal, întinse beregata între degetele desfăcute ale mîinii lui Inereanu. Acesta din urmă avu, în sfîrşit, plăcerea deosebită să "gîtuie" regăţeanul drept răsplată pentru ofensa adusă cîndva. Pus astfel la punct, Stîngă li se destăinui odată camarazilor:
— Cînd îl văd pe caporalul Inereanu, mi se-ntunecă în faţa ochilor… Au, muică! D-apoi… el vorbeşte corect că nici nu-l mai iai drept basarabean, arde-l-ar pe maţe!
— Ce-ai zis, mă? îl trase la socoteală Inereanu, auzindu-i văicărelile.
— Ba să-mi crape ochii, domnule caporal, dac-am zis ceva! Să trăiţi. N-am zis nimica!.
Nerăbdător, Inereanu se apropie de lăieş şi, cu deosebită cruzime, îi dădu palme peste faţă, încît fruntaşul începu pe dată să lăcrimeze, gheboşindu-se de frică ca să n-o încaseze mai rău.

Frica gornistului a durat doar vreo două luni. Comandamentul unităţii l-a trimis pe Simion la şcoala de cadre din Focşani. La începutul verii următoare tînărul fu avansat şi se reîntorcea la unitatea din Bolgrad cu gradul de sergent. De altfel, însuşi generalul Atanasiu i-a făgăduit că îl va trimite apoi, ca fiu de ţăran nevoiaş, cu talent militar înnăscut, la Academia Militară din Bucureşti, să-şi continue studiile. Aceste promisiuni îi aţîţau imaginaţia în depărtări albastre. Lucrurile însă aveau să ia o cu totul altă turnură. Soldaţii de rînd şi gradaţii nu aveau acces nici la ziare, nici la radio. Nu ştiau ce se întîmplă în lume, ce se face în politica mare. Toate noutăţile importante le aflau de la ofiţerii superiori, din zvonuri şi din auzite. Într-o dimineaţă de iunie, unitatea lor a fost aliniată în careu şi toţi basarabenii, bucovinenii de nord au fost chemaţi să iasă din rînduri. Avansă în faţă şi sergentul Simion Inereanu, cu epoleţi noi-nouţi pe umeri.
— Azi-noapte, la Moscova, ruşii au înaintat ultimatum României, ca să cedăm fără foc de armă Basarabia şi Bucovina de Nord. Pentru a evita o conflagraţie balcanică, cu vărsări de sînge, le aduse la cunoştinţă generalul Vasile Atanasiu. Consiliul de coroană a acceptat condiţiile ultimative… şi cu durere în voce le spuse celora ieşiţi în faţa plutoanelor: plecaţi acasă, fraţi basarabeni şi bucovineni! Pămînturile noastre strămoşeşti, din vrerea crunţilor duşmani, sînt iarăşi rupte de la Patria-mamă, dar să ştiţi: conştiinţa românească, spiritul neamului românesc nu se va destrăma niciodată. Mi-amintesc şi îmi voi aminti pînă la moarte Marea adunare naţională de la Alba-Iulia din decembrie 1918. Şi-atunci erau vremuri grele pentru istorie, dar am cucerit reunirea. Mare este puterea Domnului! Acuma vrăjmaşii iarăşi ne dezbină, noi însă vom deveni mai tari — pentru a ne reuni… Zguduitoarea comunicare-adresare a generalului de brigadă luă sfîrşit şi cei scoşi în faţa careului, primind merinde pentru o zi, au fost conduşi pînă la halta din localitate.
Peste noapte, trenul lui Simion Inereanu sosi la Chişinău, iar pînă la chindie, cu o căruţă, ajunse la Ineasca.
* * *
Sfîrşitul lui cireşar al anului 1940 se vestea bun şi plin de speranţe. Lanurile de grîu începeau să prindă culoare aurie, spicul se umplea, mărturie că peste cîteva săptămîni lumea va ieşi la seceriş. Acum, pe deal, care era cu al doilea prăşit la porumb, care cu primul legat la vie. Căci o lună şi ceva fusese o arşiţă ce băgase deznădejdea în cei care aşteptau noua roadă ca pe o salvare. Spre sfîrşitul lui iunie însă, căzură ploi din belşug, după care, cu mic cu mare, sătenii ieşiră la plivit, la prăşit. Se grăbeau. Vorba ceea: cu cerul nu te pui. Mîine-poimîine pot reîncepe ploile sau, dimpotrivă, să fie secetă lungă, şi atunci toată munca de primăvară nu face doi bani. După ultimele ploi, seceta părea să nu-i mai sperie, dar erau cu gîndul la semănatul de toamnă. Totuşi anul se arăta bun şi numai cei deprinşi să tragă cîinii de urechi nu se aflau în cîmp. Seara, cei care aveau ogor la dealul Molnicului, în partea de moşie ce mărgineşte satul Prepeliţa cu Teleneştii, întorcîndu-se din cîmp pe lîngă tîrg, îl găsiră fierbînd ca un roi de viespi zădărît. Populaţia evreiască, de la mic la mare, se îndrepta spre centrul urbei colbăite, unde aveau să participe la miting, cîntînd fericiţi:
— Hai la lupta cea mare!
Rob cu rob să ne unim.
Internaţi-o-nala!!!
Evreii mergeau în coloane, dansau, ţinîndu-se la braţ şi arareori peste tîrgul liniştit dintotdeauna răsunau nişte slogane referitoare la Uniunea Sovietică, Stalin, întrerupte de urale: “Ura! Ura! Ura!” Se schimba stăpînirea, lucru despre care nu ştia aproape nimeni dintre ţărani.
- Adică, să vină oare ruşii să se aşeze peste noi stăpîni? zise un ţăran trecut de-a doua vîrstă, mut de felul lui, că în sat scotea doar trei-patru vorbe între două toamne. Ştia carte, citea pe ascuns şi rar cine izbutea să-l înduplece să-i scrie vreo lăcrămaţie la judeţ. Era şi pălămar la biserica din sat — chiar seara trecută prinsese firul unei sfezi între părinte şi preoteasă, ceartă

care acum îi întărea bănuielile. Cuvintele lui exprimau, mai degrabă, o părere decît o întrebare.
Haim Penkis, jupînul cu dugheana de vîndut var şi cu moară pe apa Ciulucului, defila înaintea unei coloane cu un drapel roşu în mîini. Dînd cu ochii de ţăranii care le veneau trudiţi în întîmpinare şi care se holbau ca nişte trăsniţi la pregătirile acelea ale tîrgoveţilor porniţi să-i întîlnească, solemn şi cu urale, pe ruşi care naiba ştie din ce direcţie soseau, evreul se răsti cu o intonaţie plină de curaj:
— Moi! România a fost mama nostra, iar rusu-i acum tata nostru!
În centrul tîrgului, lîngă ograda Mochilesei, unde la zile anumite se făcea iarmaroc de vite, răsuna fanfara, al cărei dirijor sîrguincios era Mendel Kijner. Se cînta "Internaţionala", cîntec străin, neauzit pînă atunci de nimeni.
— Moi! Gata!… strigă unul roşcat către moldovenii nedumeriţi şi curioşi. De azi încolo sîntem cu toţii fraţi şi surori!
— Şi-o să dormim cu toţii sub un ogheal, adăugă Ruvim Şleizer, care ţinea o vioară subţioară şi purta o cămaşă stil naţional moldovenesc, nescăpînd ocazia să pişte fetişcana care se zgîia la atlazul roşu-aprins ce fîlfîia pe prăjina lungă şi strîmbă din mîinile albe, păroase şi pistruiate ale lui Haim. Cei din coloană vorbeau veseli între ei evreieşte, pînă izbucniră cu toţii în hohote de rîs.
— Du-te-ncolo, neobrăzatule! se stropşi Veta la flăcăul Ruvim cu mîinile prea lungi. Ştia bine apucăturile tinerilor evrei — mai înainte trăise cu ei într-o mahala şi, pe cînd era încă mică, se jucase şi învăţase multe de la dînşii.
Teleneşti era un tîrg evreiesc cu multe dughene şi o sinagogă în centru, care n-a fost închisă de nici o putere ce venea ori pleca. Populaţia evreiească locuia compact în acea parte a aşezării, pe care moldovenii o numeau tîrg, iar băştinaşii îşi aveau vetrele în satul Teleneşti, o periferie, o fundătură pitită între două dealuri împădurite, un apendice al tîrgului. Acolo le era biserica, toloaca pentru hore şi jocuri, scrînciobul ridicat de fiecare dată la sărbătorile cele mari. În tîrg, chiar lîngă primărie, se înălţa o biserică mare, cu turle aurite — o adevărată catedrală pentru creştinii ortodocşi. Tîrgul Teleneştilor cu majoritatea populaţiei evreiească, mai avînd şi o mică diasporă lipovenească, se împăca bine cu moldovenii. Fiecare din ei îşi avea îndeletnicirile sale de castă, ce armonizau între ele. Se întîlneau, vorbeau, se duceau în ospeţie unii la alţii, iar de la o vreme se mai accepta şi cîte o căsnicie mixtă, care, ce-i drept, stîrnea multe bîrfeli. Tîrgul ducea o viaţă tihnită, dar interesantă într-un fel. Ca prin toate orăşelele Basarabiei de pe atunci, evreii aveau cartierele lor, cu hardughii lungi şi deşirate, în care locuiau familii numeroase, separate una de alta doar de pereţi. Ei păstrau limba, obiceiurile, respectau întru totul tradiţiile religiei lor, ritualurile de nuntă, funerare. Adeseori, moldovenii, lipovenii, ţiganii priveau cu uimire cum doi sau patru gropari aleargă pe o uliţă a tîrgului spre cimitirul evreiesc, cu mortul înfăşurat într-o pînză şi aşezat pe doi druci. Se ştia că, dacă ovreul moare pînă la amiază, e dat ţărînei chiar în ziua aceea. După masa de pomenire, dacă se făcea numai pentru ai lor, toate tacîmurile erau făcute ţăndări… La sărbătoarea din ajunul Paştelui lor, se buluceau cu lumînări aprinse pe malul Ciulucului, stînd îngenuncheaţi şi murmurînd ceva neînţeles pentru alţii din cartea sfîntă a Torei. Printre ei erau familii bogate, cu case arătoase, cît nişte palate, dar majoritatea covîrşitoare o alcătuiau tîrgoveţii săraci. Acelaşi Haim Penkis, cînd se supăra pe consîngenii lui, căci deseori îi făceau zile fripte, silindu-l să le vîndă varul mai ieftin, striga să-l audă toată împrejurimea:
— Doamne, iartă-ne şi… dă-ne voie s-avem şi noi potlogarii noştri!
Gurile rele spuneau că în ajunul Paştelui evreiesc, cu o săptămînă înaintea celui creştinesc, pentru a pregăti maţa, evreii tîrgului năimesc un creştin, îl aduc într-un loc ascuns de ochii lumii şi-l bat cu un bici, fugărindu-l ca pe un cal la treierat, pînă acesta asuda şi sîngera… Din sudoarea şi sîngele creştinesc plămădesc coc ei pasca lor — maţaua… Fireşte, erau scorneli, pentru că nimeni nu văzuse aşa ceva vreodată. Sărmanii evrei, cei mai mulţi cu grijile şi

sărăcia lor, duceau o viaţă obişnuită, abia făcînd faţă nevoilor, nu mai aveau cînd lua în seamă asemenea nerozii… Veta, care după ce părinţii divorţaseră, trecuse de la Ineasca de peste deal la mama în Teleneşti, care locuia gard în gard cu o familie evreiască, nu a mai ajuns să înţeleagă de ce evreii lasă neatinse găinile, gîştele şi alte orătănii, tăiate de haham, pînă ce acestea prind la miros şi abia după aceea le mănîncă. Vecinii evrei erau închişi, totul rămînea taină, se puteau face doar presupuneri. Ca pe mulţi moldoveni, ciudăţeniile lor o nedumereau, însă era încîntată de bogăţia prăvăliilor pe care le ţineau. Portocalele, bunăoară, dar şi alte citrice cumpărate de la dînşii erau nemaipomenit de gustoase, cum nu a mai văzut după aceea mulţi, mulţi ani…

Nu departe de casa lor, în satul Teleneşti, avea gospodărie Etla Bekker, o evreică ce plodise cu diferiţi bărbaţi o droaie de copii care, de cum crescuseră, băieţii fuseseră daţi să înveţe pe la şcoli, iar fetele măritate cu hurta: care după evrei, care după moldoveni. Îşi vedeau cu toţii de treabă, doar mezinul, Naum, un băieţaş pistruiat şi ambiţios, după ce absolvi Liceul Industrial din Soroca, vreo doi ani umbla brambura prin tîrg… Oamenii din mahala, adăpînd dimineaţa vitele la fîntîna de la poarta ogrăzii lor, găseau adesea foi volante ce instigau la răsturnarea regimului, la nesupunere, la izgonirea ocupanţilor români şi la reunirea Basarabiei cu Rusia sovietică. În acele foi volante era şi multă informaţie despre viaţa fericită pe care le-o oferise moldovenilor de dincolo de Nistru Puterea Sovietelor. Odată, Naum o chemă pe Veta la pîrlazul din fundul grădinii ca să guste din cireşele altoite, şi începu nitam-nisam să-i vorbească despre viaţa la care visează de milenii omenirea. Îi povesti despre bolşevicii de peste Nistru, unde toţi sînt egali, nu ştiu de necaz şi sărăcie, căci acolo nu există oameni săraci, toţi conveţuiesc în comun. E un ideal spre care speră să ajungă toată lumea… Bine-ar fi ca şi moldovenii să creadă în viaţa bolşevicilor!…

După discuţia din care Veta nu înţelesese aproape nimic, la vreo cîteva zile, jandarmii din tîrg au dat de urma unui grup de evrei tineri, care păstrau şi proclamaţiile. “Revoluţionari” au fost duşi la şeful de post unde, după ce au încasat o bătaie zdravănă, au fost puşi cu tălpile pe o plită încinsă şi ţinuţi pe rînd pînă au mărturisit că-i aprovizionează cu “listovci” Naum Bekker, fiul Etlei… Veta era prea copilă, ca să le înţeleagă pe toate… N-a priceput de ce mama l-a ţinut pe Naum ascuns în podul casei lor vreo cîteva luni. Zi de zi, jupîneasa Etla îi aducea fiului — în mare taină — de mîncare, iar cînd avea bănuieli că poate fi pîndită, îl hrănea Veta. Zvăpăiata ei odraslă se odihni în caierele de lînă pînă cînd, într-o noapte fu coborît şi dus, înfăşurat într-un iorgan, cu carul spre gara Călăraşilor… Toţi ai casei multă vreme n-au suflat o vorbă nimănui, nici chiar atunci cînd jupîneasa Etla i-a şoptit mamei Vetei:

— Mătuşă Mărioară, băiatul meu a ajuns cu bine în Argentina…

— I-am stimat şi-i stimez totdeauna pe evrei, zicea tata Nică în acele zile. Acea ţară este bogată care are, ştie a-şi păstra evreii… Ei sînt deştepţi, aduc în ţară bogăţii, dar acuma mi se pare că ei, cam… îl caută pe Nichipercea… Urmăresc eu foiala evreilor din tîrg, pricep şi înţeleg cîte ceva…însă, nu dă Doamne. Cine ştie cu ce s-a sfîrşi toată daravera asta. După cîte văd eu, nu-i a bine… Evreii aşteaptă venirea rusului înapoi… Ehe… Ce credeţi?… Rusu-i beţivan, leneş, dar îi hîtru şi ştie să aştepte momentul potrivit… Am făcut armată la ei, îi cunosc binişor…

* * *

Deşi în acea zi de 28 iunie la Teleneşti nu a apărut nici un rus în carne şi oase, evreii, spre deosebire de moldoveni, transformaseră momentul de aşteptare în mare sărbătoare. Era o zi cu soare şi văzduhul străveziu… Răsuna muzica, iar în ograda Mochilesei, se încinsese o horă. Abia a doua zi, dinspre dealul Molnicului, apărură dintr-un nor de colb două tanchete. În sfîrşit… Mulţimea adunată pe malul Ciulucului se repezi spre ele cu urale şi buchete de flori. Ajungînd la marginea tîrgului, cele două maşini blindate au frînat brusc şi din ele au ţîşnit cîţiva soldaţi cu feţele negricioase şi îmbrăcămintea plină de unsoare, de parcă cu cîteva

ceasuri în urmă fuseseră cufundaţi într-un butoi cu păcură. Unul dintre militari vorbi ceva într-o moldovenească neaoşă:
— Am venit să vă desjugăm de boierii români!… Cum te cheamă, moşulică?
— Avraam!…
— Apîi, primiţi, moldovenilor, salutări de la tovarăşul Stalin! – zise soldatul.
Soldatul mai întrebă ceva, parcă foarte important, dar mulţimea nu-i prinse firul, deoarece cuvînta nespus de repede.
Şi abia după o pauză îndelungată, se găsiră cîţiva evrei mai curajoşi, care le urară soldaţilor plini de bunăvoinţă:
— Bine-aţi venit la noi acasă!…
— V-am aşteptat demult… Nişte domnişoare evreicuţe, elegante, isteţe, i-au îmbrăţişat pe soldaţi, i-au sărutat, murdărindu-se şi ele de păcura de pe combinezoanele lor, fapt ce stîrni o veselie generală. Un tînăr şi o tînără oacheşă s-au desprins dintre toţi evreii şi pe un prosob stil naţional, le-au înmînat soldaţilor pîine şi sare.
— Parcă-s de pe ceea lume! Ucigă-l Toaca! şopti cineva dintre moldoveni, veniţi şi ei acolo să caşte gura.
* * *
Euforia, stîrnită de "multaşteptata eliberare" de la 28 iunie 1940 şi încununată cu arborarea steagului roşu deasupra fostei primării, se spulberă foarte repede. La numai cîteva zile, administraţia sovietică, stabilită în orăşel o dată cu intrarea tancurilor, aduse prima surpriză. Într-o singură noapte au fost arestaţi şi deportaţi cei mai înstăriţi evrei din tîrg, iar dughenele lor — puse sub lacăt. Pe cei lăsaţi deocamdată în pace i-a cuprins descumpănirea, provocată mai cu seamă de exproprierea brutarului Kijner, care punea pîine la dispoziţia evreilor, căci moldovenii, în marea lor majoritate, şi-o coceau singuri acasă…
Într-o după-amiază dogoritoare, ţăranii se întorceau de la seceriş prin centrul tîrgului şi se pomeniră cu o privelişte nouă: ovreimea, de la mic la mare, făcea coadă după pîine la o brutărie naţionalizată de către noua putere şi care încă nu putea îndestula cerinţele instantaneu apărute ale localnicilor. Pentru prima oară Veta, ca şi ceilalţi moldoveni, vedea ce-i aceea coadă, adică rînd la pîine şi află că treaba asta se cheamă în limba ruşilor "oceredi"… Era primul cuvînt învăţat de la ruşii care veniseră peste noapte, tulburînd liniştea din jur, trezind multe nedumeriri printre băştinaşi. Domnişoara Veta, deseori venea la Ineasca unde-şi limpezea unele lucruri.
— Am spus eu, a dat pacostea peste noi! pufnea în zilele celea tata Nică, de parcă vroia să compătimească evreimea din tîrg. Cine ca cine, dar ei să nu fi ştiut că rusul v-a veni cu viclenie şi, mai întîi, asupra lor!?.
La Ineasca însă viaţa îşi urma calea sa obişnuită. Trifan Druţă, cel mai cu stare gospodar al satului, care îşi avea curtea sub dumbrava de la Chitca, încă năimea oamenii cu ziua, lucrînd şi el la treierătoare de rînd cu toţii, îmbrăcat, cum se obişnuia, în cămaşă şi izmene de bumbac toarse în tort, la treierătoare. La cei cincizeci şi cinci de ani, se arăta vînjos, plin de putere, lăudat de negustori pentru brînza de oi, pe care mai ieri o cumpărau ovreii de laTeleneşti să o comercializeze în pieţele de la Hotin, Cernăuţi şi Secureni. Vinul i-l cumpărau francezii de la Şabo, iar lîna rămînea pe seama lui — se zvonea că o scoate la export prin gurile Dunării, la Ismail cu destinaţia Finlanda, pentru fabricile de şiac de acolo. Gospodarul ducea cu toate acestea un mod de viaţă aproape ca şi al sătenilor, necunoscînd luxul marilor metropole europene, deşi se spunea că în băncile de-acolo are depozitat milionul… După ce divorţase, trăise vreo cîţiva ani fără soţie, burlac, şi iată, cu venirea ruşilor, hotărî să se însoare.
— Îi cunosc bine pe gheavolii iştia, zicea el, au să mă beie şi-au să mă fure cum o să le vină, iar la urmă au să-mi pună capacul… Doar am făcut oaste, la Port-Artur… A doua săptămînă după venirea sovieticilor, Trifan Druţă hotărî să se căsătorească…
Noutatea uimi la culme sătenii.

Îndeseară, după ce se mai potolea arşiţa, de la Teleneşti la Ineasca mai pica uneori cîte o maşină cu militari, la curtea boierului. Acolo sovieticii mîncau, beau din gros, unii plimbîndu-se cu boierul parcă supraveghind moşiile lui, iscodindu-l printr-un tălmaci din Transnistria despre afacerile şi veniturile sale, după care îl lăsau în pace, întorcîndu-se la tîrgul de peste deal.
— S-a îndobrit cu moscalii, scăpa vorba cîte cineva. E de-acum în slujba lor…
Trifan Druţă, cu o presimţire grea pe suflet, se ţinea vesel, bine dispus şi… darnic. Odată aduse în mijlocul satului o putină cu brînză, pîini mari, rumene şi proaspete. Porunci să se prăjească la foc cîţiva berbecuţi, dădu cep chiar acolo la un poloboc cu vin muscat, îndemnînd satul la ospăţ.
— Rusu-i bun, zicea el! Îi vesel şi prietenos. La nevoie şi cămaşa şi-o dă de pe dînsul… Nu-i ca românul — mămăligari şi săraci!
Sătenii, care se adunau cu fiece clipă tot mai mulţi, rînjeau, mozolind lacom ciolanele şi răsturnînd pe valea gîtului pahar după pahar. Mă rog, era pe degeaba. ” A venit sloboda”, rîdeau unii. Alţii şuşoteau, precum că fapta de binefacere i-a fost insuflată boierului de ruşi, că ei l-au pus la cale. La sovietici, chipurile, toată averea este comună şi aparţine, în egală măsură, şi celui ce munceşte, şi celui de pe care nu prea curg sudorile. Pe la mijlocul lunii august, cînd prinseră să se pîrguiască strugurii şi merele tomnatice, într-o dimineaţă senină, dinspre Leuşeni, coborîră trei căruţe cu vornicei şi un faeton acoperit cu pînze albe de satin. În curtea lui Trifan Druţă, muzicanţii de la Ciulucani cîntau marş după marş. Boierul chemă la nuntă tot satul. Şi mare a fost mirarea ineştenilor, cînd au aflat că mirele, care era chel, cu favoriţii suri, şi-a ales o copilă de şaisprezece ani. Pusă alături de dînsul, putea fi luată drept nepoţica lui. Era frumoasă, cu părul negru, bucălat şi ochii de căprioară. Se sfia de toată lumea, roşea. Nu scotea o vorbă… trăgînd cu ochii cînd la părinţii ei, cînd la conu’ mire, care era îmbrăcat ţeapăn în cămaşă de borangic, costum roşu cu lavalieră neagră la gît, mîndru că se căsătoreşte reuşit. Lumea se veselea. Cinstea şi ura mirilor viaţă cu dulceaţă, să se împace ca pîinea cu sarea, iar coana mireasă, crăiasă de frumoasă, sub privirile iscoditoare ale mesenilor continua să roşească pînă-n vîrful urechiuşelor. La o horă aşa de mare, tineretul se adunase la Ineasca pentru prima oară. Nimeni nu trebuia să plătească nici un ban pentru lăutari… Venise lume şi de mai departe, cunoscuţii şi mai vechi, şi mai noi ai lui Trifan, poftiţi după datină, căci de la sosirea ruşilor, prin partea locului nunţi nu prea se făcuseră. La poartă stătea o maşină sură, cu soldaţi, pe feţele cărora puteai lesne citi, pe lîngă satisfacţia că mîncaseră de saţ, neliniştea şi îngrijorarea că nici pentru o clipă nu trebuie să uite pentru ce fuseseră aduşi încoace.
Veta venea la taică-său la Ineasca desişor. Tata Nică trăia singur într-o căsuţă zidită de el şi nu s-a mai recăsătorit niciodată. Veta venea să-l spele, să-i facă mîncare, sau să mai stee cu el de vorbă. Auzind despre însurătoarea boierului cu lăstărelul de la Leuşeni, ea îmbrăcă o fusta verde, brodată pe la poale la şezători, şi veni în ospeţie la tata, să vadă şi nunta boierului, dar poate şi pe flăcăii şi fetele lui Ion Inereanu vecinii lui tata Nică — trei fraţi şi patru surori. Simion, mijlociul, mai purta tunica militară, fără epoleţi. Cei trei fraţi zbucniseră în vara aceea, părînd buni de însurat, dar nici unul dintre ei nu se putea hotărî să facă măcar un pas spre logodnă, surorile, din patru, numai cea mai mare se măritase toamna trecută. Nunta lui Trifan Druţă era o ocazie şi trezea în inimile celor trei ceva speranţe… Cînd se prinseră în horă, Simion se pomeni alături de Veta, o tinerică de numai şaptesprezece ani — zveltă, zîmbitoare, care îl vrăji. A dus cu ea apoi cîteva jocuri pînă la capăt. Nunta era în toiul ei, dar cînd soarele trecu de chindii fetele satului începură să-şi amintească de casă. Simion Inereanu, care demult pusese ochii pe Veta, se luă pe urmele ei… Inima fetei se făcu cît un purice, cînd la un colţ de hudiţă Simion îi aţinu calea şi, îndreptîndu-şi spatele lat, îi strînse mînuţa gingaşă, zicînd fără înconjur:
— Vetuţă, mergi după mine?

Fetişcana, care pînă atunci nu se mai întîlnise cu vreun flăcău şi nu fusese sărutată de nimeni, simţi trecînd-o fiori prin întreaga fiinţă. I se părea că din toate părţile o urmăresc ochi căscaţi larg, care o condamnă pentru nechibzuinţa de a-i fi îngăduit flăcăului să-i aţină calea şi s-o ţină de vorbă la colţul hudiţei.
— Mă tem, bade Simioane, şopti ea cu voce tremurîndă.
Băiatul n-o slobozea… o mai strînse uşurel la pieptu-i vînjos ca să-i spună, tulburat, la ureche:
— Eşti a mea, şi te duc la părinţi să te iau de nevastă!
— Ce-o să zică satul, bade? izbuti să murmure, descumpănită, domnişoara.
— Eu te întreb: mergi după mine, Vetuţă?! Şi, hotărît, o luă de mînă, ca să coboare imediat spre casa lui, cu poartă şi gard de nuiele.
— Merg, bade… merg, că mi-i drag de mata… îngînă Vetuţa copilăreşte, străduindu-se să ţină pasul în rînd cu flăcăul. La Ineasca prinsese rădăcină o apucătură omenească veche, la drept vorbind de cînd lumea — şi anume: era destul ca la un capăt al satului să strănuţi, ca toată suflarea din celălalt capăt să audă şi să ştie cine a răcit. Cînd cei doi tinerei au intrat pe poarta lui Ion al lui Manolache Inereanu, în ogradă îi aşteptau de acum fraţii Pavel, Tănase şi vărul Maftei, flăcău înalt, cît o prăjină, ca toţi inerenii, smolit la faţă, cu ochii bulbucaţi, mereu curioşi. Simion, ca şi cum nu i-ar fi luat în seamă, păşi cu fata alături pragul casei unde, pe-o laiţă de lîngă geam, aşternută cu ţoluri noi, stăteau părinţii Ion şi Vasilca.
— Asta-i nora voastră, mamă şi tată, rosti dintr-o răsuflare Simion. De după hornul cuptorului, trei feţe înmărmurite aşteptau cu gurile căscate să vadă ce are să urmeze. Erau surorile Tatiana, Ileana şi Manea, care ştiau că mai întîi trebuie să se însoare bădiţa Pavel, fratele cel mai mare, iar abia după asta îi venea şi lui Simion rîndul. Cum de nu şi-a luat el de seamă? — nu le venea lor a crede.
— Să-ţi fie de bine, dragul mamei, vorbi într-un tîrziu mătuşa Vasilca şi Simion nu pricepu: mama îl condamnă sau îl blagosloveşte?
— A cui eşti, fată-hăi? dori să afle bătrînul Inereanu. Nu cumva a lui Nic-al lui Gheorghe-al lui Andrii al Axîntoaiei de la femeia lui din Teleneşti?
— A lui…
— Semeni… Să fii sănătoasă!… Şi moş Ion scăzu glasul: Apăi, iaca, aşa trăim noi. Şi te rog să iei… Bătrînul ridică de pe pervazul ferestrei ulciorul de lut şi umplu o cupă de aluminiu cu vin roşu, din care săltau stropi argintii de tărie. Veta simţi că încep să-i tremure picioarele. Dar era în stare să-şi dea seama că, dacă a intrat în casa unui flăcău, de acolo numai logodită trebuie să iasă. Altfel se face de rîsul satului pentru toată viaţa… Cîţi ani avea să mai trăiască după asta, n-a putut să se dumerească cum de-a băut atunci toată cupa ceea de vin, fără să se răsufle… În casă, şi afară deodată se stîrni un fel de murmur de dezaprobare a ceea ce avea de gînd să facă, după părerea celorlalţi, nechibzuitul Simion. Urgent se adunaseră mai multe neamuri. Unii îl condamnau, alţii îl încuviinţau, iar în casă, de faţă cu tinerii ferecaţi de o tăcere înăbuşitoare, şuşotelile trecură deschis în chicoteli. Simion o luă pe Veta de mînă şi ieşi în ogradă, cu gîndul să se prezinte neamurilor, să se laude cu ea. Din urma lor veniră buluc cele trei surori. Pavel, cînd îi zări, se învălui de tăcere şi fum de ţigară. Fratele cel mai mic tăcea şi el. Semn de viaţă părea să dea doar vărul Maftei, care îşi tot sufla nemulţumit chica neagră de pe fruntea-i îngustă, şi deodată, fără nici un fel de tact şi cruţare încercă să-i ceară socoteală vărului Simion:
— Ce-ai făcut?
— Mă însor, badei.
— Te grăbeşti, vere… D-apoi Pavel cum rămîne?
— Las’că s-a descurca el cumva în treaba asta… Pavel făcuse armata în trupele de jandarmi, la Constanţa, dar rămase o fire tăcută, blîndă, chiar nehotărîtă cînd venea vorba să decidă singur să-şi aleagă o fată. Se bizuia mai mult pe vărul său.
— Ştii ce trebuie să faci? reluă Maftei, după ce mai chibzuise.

— Dacă mi-i spune, zîmbi mîndru Simion, trăgînd-o pe Veta mai aproape de dînsul.
— Du-o înapoi, îl sfătui serios vărul, arătînd cu mîna spre Veta. Aşteaptă să se însoare mai întîi Pavel şi numai după aceea…
— Pavel n-are mireasă. Cu cine să se însoare? aproape pufni în rîs Simion, trăgînd şmecher cu ochiul la frate-său, care continua să stîrcească dincolo de perdeaua de fum, de parcă discuţia nu-l privea. Maftei îi luă pe dată apărarea:
— Are el cu cine. Tu nu ştii… Apoi turnă tot ce avea de spus şi propus: Este colea, sub pădure, Artina lui Furuţă… Are casă, îi fată mare, cu avere. Deseară trimitem staroste la ea…
— D-apoi fata ceea e mai mare decît Pavel cu mult… Simion îl măsura mirat cu privirea: de ce nu te-ai însura mata cu dînsa?
— N-a fost dat de la Dumnezeu să fie a mea, se apără vărul Maftei. Socotelile şi chitelile lui stîrnind zîmbete pe feţele lui Pavel şi Tănase. Simion se simţi stăpîn pe situaţie. Adăugă domol, şi hotărît:
— Ia lăsaţi… Nu duc eu fata înapoi!…
— S-o duci, că trebuie să se însoare mai întîi Pavel, îndrăzni să se amestece, invocînd acelaşi motiv Tatiana, una din cele patru surori, o codană cu ochi mari şi frumoşi, mereu cu o rază de nemulţumire în ei. Avea buzele late, iar faţa de ţigăncuşă. Veta iar se zgribuli, de parcă o plesni cineva din spate. Dar o viaţă grea şi cam plină de necazuri, chiar şi pînă la acea vîrstă fragedă, o învăţase să fie — la nevoie — aprigă. Bănuind că logodna ei se cam lungeşte, răbufni cu glasu-i răsunător:
— Dacă m-a adus, să ştiţi că nu plec de-aici, măcar să crăpaţi! Era atîta hotărîre în vocea ei, încît tăcerea puse imediat stăpînire pe gura tuturor. Vestea că Veta lui Nică al lui Gheorghe al lui Andrei a fugit după băiatul lui Ion al lui Manolache Inereanu se răspîndise prin Ineasca înainte ca fata să fi curmat strădaniile lui Maftei. Toată noaptea ce-a urmat inima Vetei nu şi-a mai aflat astîmpăr. A dormit singură în căsoaia de la poartă. Prin pereţii subţiri şi goi răzbăteau pînă la ea vocile cînd potolite, cînd răstite ale fraţilor şi surorilor lui Simion, întrerupte uneori de chiotele vesele, ale nuntaşilor care continuau să chefuiască la curtea lui Trifan Druţă…
A doua zi pe la amiază, cînd soarele se ridicase sus şi lumea se mai limpezi, venindu-şi în fire după veselia din timpul nopţii, peste Ineasca pică o noutate uluitoare: îndată ce nunta se termină, soldaţii au arestat mirele, mireasa şi i-au dus la tîrg cu duba… Mai spre seară, prin viile însorite de pe costişa Cheptuşoaiei, ineştenii vedeau venind la vale, ca o fulguţă, toată în alb, plînsă, lăstărelul de mireasă, care fusese eliberată de sub arest şi trimisă în calea ei. Despre Trifan Druţă Ineasca nu avea să mai audă nimica niciodată… Mai degrabă această nemaipomenită veste decît cea care le aducea la cunoştinţă că noua stăpînire cheamă lumea la adunare i-a adus pe săteni în mijlocul satului. De la Teleneşti sosiră doi militari şi un translator în civil. Acesta din urmă urcă pe un poloboc întors cu fundul în sus şi cu glas sever comunică mulţimii:
— Chiaburul Druţă a fost răsculăcit şi toată sostoiania lui amu îi a vostră. Să trăiască tovarăşul Stalin, care zilnic chibzuieşte la noi tăt! Doloi expluatatorii!!!
Într-o singură săptămînă, toată averea boierului a fost spulberată parcă de un vînt rău. Din beciul şi pivniţele de la Curte, cărau la casele lor care ce-i cădea sub mînă: vedre cu vin, caşuri, caiere de lînă, saci cu făină… Începu şi împărţeala dobitoacelor din ocoalele şi grajdurile pline — cine şi cît putea să ia dintr-odată! Simion aruncă pe grumaz un berbecuţ cu corniţele rupte, mai trăgînd de funie în urma lui şi o bîrsană. S-au găsit, fără îndoială, şi din acei care-au jinduit ocoale întregi, stîrnind mare zîzanie printre consîngeni! Ochimaş Morozanu şi Anton Fetescu, megieşi cu viile şi părtaşi nedespărţiţi de cîrciumă, puseseră ochiul pe stîna de la Stănica, încă din noaptea nunţii. Dar băutura ce curgea gîrlă, mai ales hazardul jocului ce-i absorbi la partida de pocher cu doi dintre soldaţi, nu le fuseseră cu doamne-ajută. Pe la miezul nopţii, de-acum bine-aghesmuiţi, se făcură, pe neaşteptate, stăpînii

unei sume frumuşele, pe care tovarăşii, de la o habă de vreme, numai astfel se adresau ei către ceilalţi doi parteneri, au pierdut-o la jocul acela de cărţi cît Ochimaş şi Anton ar goli un ulcior. La sfîrşit, îşi dădură reciproc mîinile în semn de trainică cunoştinţă şi lungă prietenie, se petrecură în cîteva rînduri — tovarăşii pe Ochimaş şi Anton şi invers — pînă la pîrleazul din bătătura vădanei Vasiliţa Cantiuc, de unde le era mai pe de-a dreptul să ajungă în mahalaua de jos, la bordeiele lor, dar şi să-i însoţească pe noii tovarăşi pînă la maşina sură cu cîţiva soldaţi, care vegheau în hudiţă. Pînă la urmă, au ajuns să se îmbrăţişeze şi să se pupe. Cum ajunseră acasă, nu-şi amintea nici unul din cei doi megieşi, dar cînd se treziră pe la apus de soare şi aflară satul cărînd de la Curte, mahmureala li se evaporă ca un strop de rouă în dricul verii. Cam pe la miezul nopţii, se înfiinţară la stînă, dar aici se porăiau în toată voia cumnaţii Petrea Mereuţă şi Tofan Neculaencu, care apucaseră de-acum să cureţe grajdul boierului şi de tizic… Două perechi de cai — cei mai falnici din împrejurimile Teleneştilor — se agitau în noapte, legaţi de stîlpii de la poarta stînii, iar cumnaţii tocmai se pregăteau să stăpînească capetele din alt ocol, cînd o fluierătură asurzitoare spintecă liniştea nopţii. Nu era om în Ineasca să nu cunoască fluierătura celui mai arţăgos bărbat la beţie, dar şi la trezie… Întîrziaţii se orientară repede în situaţia creată: nu le-a trebuit mult ca să pună mîna pe căpestrele armăsarilor, şi acum, la lumina lunii, de sub bundiţa lui Ochimaş străluci muchia unei bărdiţe. Cumnaţii, amîndoi înalţi şi bine înveliţi, le-ar fi ţinut piept celor doi. Slab şi sfrijit, stors de beţie, Anton s-ar fi risipit cu tot cu zdrenţele pe care le purta, din prima lovitură. Mai anevoie ar fi fost cu Ochimaş şi nu că s-ar fi temut de pumnii lui, ci de mintea-i tulbure. În clipa aceea, lui Ochimaş, nenorocosul, îi străluceau ochii de zaviste şi lăcomie, dar şi de sălbatica bucurie şi plăcere că ţine de căpăstru nu numai cei mai frumoşi armăsari din judeţ, dar şi pe cei doi chiaburaşi proaspăt pospăiţi, cărora, de altfel el singur nu ştia de ce, le purta pică. Cumnaţii s-ar fi mulţumit de-acum numai cu perechea de cai şi, poate, cu vreo ieduţă-două, dar cînd dădură să se apropie de Ochimaş, acesta mîngîia cît mai la vedere muchia bărdiţei… Cît putea să ţină acest duel mut nu-şi dădeau seama nici unii, nici alţii. Deodată, de după piscul dealului, aproape simultan, din două părţi, îi prinseră în cleşte luminile orbitoare, însoţite de uruitul motoarelor celor două camioane ce s-au aflat, mai departe de ochii lumii, într-o hudiţă lăturalnică, nu departe de casa lui Trifan Druţă. Pînă apucă Ochimaş să se dezmeticească, maşinile se opriră la cîţiva paşi de poarta ocolului. Motoarele nu amuţiseră, cînd o voce tunătoare sparse tăcerea nopţii cu comanda: “Stoi! Streleati budu!” **Stai, că trag (rus.). Şi imediat mai mulţi soldaţi făcură cerc în jurul făptaşilor, cu carabinele aţintite. La Ineasca, ca şi în toată valea Ciulucului, s-au găsit repede pîrîtori, gata să-i denunţe noilor autorităţi din tîrg… Sentinţa li s-a citit pe loc, iar peste noapte, la marginea pădurii de la Stănica, răsunară împuşcături. Cei patru au fost executaţi ca elemente duşmănoase. În gropile în care au fost aruncaţi s-a turnat var. Aflînd de cruzimea cu care se acţionaseră şi de nenorocirea ce dăduse peste cei patru trăitori ai săi, Ineasca înţepeni pentru multă vreme într-o spaimă totală.

— Iat-aşa… s-au schimbat stăpînii… Românii ne măsurau din cînd în cînd cu cîte-un ceatlău pe spinare, zise Nic-al lui Gheorghe celor cîţiva gospodari care-i aduseseră vestea dis-de-dimineaţă, iar ruşii… ne omoară! Cu o mînă, chipurile, ne dau, iar cu cealaltă ne împuşcă… Nu sînt ruşii ceia de pînă la 1918…

* * *

La croit şi la tocmala dinaninte de nuntă, tinerii l-au luat de naş pe Mihail, fratele mai mare al Vetei, un om slăbuţ, cu ochii mici, mereu serios, cumpătat la vorbă. Mihail se căsătorise cu vreo cîţiva ani în urmă, încă nu avea copii, dar, deja înjghebase o gospodărie bunicică. Mereu, cînd sta la masă, îşi ţinea soţia de mînă şi cerca să zică:

— Eu, cînd mă-ntîlneam cu ea, şi arăta cu ochii serioşi către soţie, îmi ziceam mereu în gînd: “Dă Doamne s-o iau pe Maria!”

— Iar eu, parcă-i rupea gîndul Maria, cu ochii scăldaţi în fericire, cînd mă întîlneam cu dînsul, tot ziceam în sine: “Dă Doamne să mă ieie Mihail!”. .

Toată viaţa Simion le amintea naşilor acest dialog hazliu, la părerea lui, pentru care naşii se supărau. Din ziua cînd Simion a "furat-o" pe Veta (aşa se zice la Ineasca), ea nu s-a mai întors la Teleneşti, la mama.
Nunta Vetei şi a lui Simion Inereanu a avut loc într-o zi friguroasă de noiembrie. Toată zestrea lor s-a redus la un lăicer, două oi aduse de rude, luate ceva mai înainte, de la Curtea lui Trifan Druţă, şi o viţică sau un bouţ (ce-a fătat vaca) juruit de socrii cei mari. La început, tinerii însurăţei au stat în căsoaia de la poartă. Împreună cu părinţii se duceau în ţarină la prăşit. Au vîndut berbecul (una din cele "două oi" primite în dar la nuntă) şi au cumpărat un purcel. Oaia în primăvară a fătat doi mieluşei brumării. Mama Vetei le dădu de pomană o cloşcă cu pui şi, cînd afară se încălzi de-a binelea, tinerii agonisiseră deja o ţîră de avere.
— Măi, măi, îmbogăţeşti văzînd cu ochii! făcu a mirare Tănase către frate-său, cînd acesta se apucă să mai înjghebeze şi un ţarc pentru curcani. Simion nu răspunse. O auzi şi pe soră-sa Agafia, care trecea pe-alături:
— Unde să ne mai punem noi cu cei bogaţi! Şi împunsătura asta o lăsă să-i treacă pe lîngă ureche.
— Dacă v-aţi da de-o parte cu-ale voastre, bine-ar fi… bombănea tot mai des de la o vreme şi socrul Vetei, care umbla prin ogradă cu o furcă subsuoară, gata-gata parcă să se apuce de cărat ceva sau de răscolit paiele, însă pînă la urmă nu se atingea de nimic. Sau mai ducea şi cerca, hîţînînd, parul de la poartă, să vadă de se mai ţine sau nu… Şi tînăra nevastă se puse să-şi cetăre bărbatul… Era tînăr ambiţios, dar încă neobişnuit să facă vreun pas, fără oftatul părinţilor. Veta se stropşea pe-ascuns la el, să facă ce spune dînsa. L-a tot cicălit pînă ce Simion cedă. Au cumpărat, mai întîi, un lot de pămînt cu o căsoaie dărăpănată în via de la Toba. Veta era harnică, iute ca zvîrluga, vroia să iasă cît mai curînd din nevoie, să ajungă în rînd cu gospodinele satului. Pînă în toamnă au şi trecut cu traiul în gospodăria lor de la via lui Toba.
* * *
Mama Veta se necăjea s-adune la un loc şi alte cruci umede, putrede de tot, care de cum încerca să le ridice, se frîngeau de la jumătate… Aşchii ude îi nimeriseră în şoşoni.
— Iaca ce ne-aşteaptă pe toţi, zise ea, netezind uşurel putregaiul căzut peste poalele bundiţei. Şi cînd te gîndeşti că fiecare cruce ascunde un suflet de om, care-a fost şi nu mai este, zburînd din lumea asta ca un fluture în noapte, să nu se mai întoarcă niciodată… Privi necăjită în jur, însă nimeni nu o auzi…
Cu oasele o scoase repede la capăt. Le grămădi într-un ţuhal şi le căra, grămăjoară, în fundul grădinii — cînd se va mai zvînta, le-or înmormînta în ţintirim. Crucile însă i-au fost mai de năpastă. Îmbibate cu apă erau din cale afară de grele. O fulgerau tăieturi prin şale, cînd încerca să le ridice şi să le tăbîrcească, fie şi frînte, pînă la gardul de lîngă căpiţa de fîn, de care le rezema… Nici nu ştia dacă, după chinul ista de dimineaţă, va mai avea putere să meargă la biserică, la Rădeni, precum se pregătise de cu seară. "Trebuie să mă duc, îşi zise plină de credinţă. Şi aşa nimeni nu se duce… Biserica şi ţintirimurile azi, ca de cînd lumea, le vizitează mai mult bătrînii… " Şi iarăşi se oţărî aplecîndu-se. O supărau şalele şi nici lucrul nu-i mai sporea ca în anii tinereţii. Ar fi putut să mai lase treburile pe seama copiilor, căci acum, slavă Domnului, au trecut cu toţii de treizeci, s-au reîntors la casa părintească şi ea n-are decît să se cuibărească sus pe lejancă şi de acolo să dea porunci, cum o ia uneori în căruţă bărbatu-său. S-ar cuibări, dar nu-i în firea ei s-o facă. S-a deprins să trebăluiască singură şi i se pare că aşa cum face ea cutare sau cutare lucru copiii n-o să-l facă chiar dacă au ajuns şi ei să aibă copiii lor. "Ce folos însă că, undeva, în Rusia, are nepoţi mari, dacă a şi uitat, cum arată… Îi are şi nu-i are… Iar de lucru, nimeni nu a murit… De-ar fi sănătate. Sănătatea tare-i scumpă, numai că se împuţinează cu anii, sărmana! Şi cum să stai în casă cînd afară-i prăpăd? "Apoi, cînd se mai poartă prin ogradă, este chip să nu-l scape din ochi pe bărbatu-său, că prea

se întrece cu ulciorul. Tata Simion părea că-i citeşte gîndurile, dar nu se mai ruşinează chiar pînă-ntr-atîta de probozeală, deşi îl mai făcea, totuşi, să se stăpînească cît de cît.
Priveliştea din ogradă nu o mai înspăimînta pe Veta. De cum vine primăvara, nu numai în satul lor, dar în multe localităţi din Moldova au loc masive alunecări de teren. Este cea mai grea nevoie de pe capul oamenilor din ultima vreme. Iarna defoc n-ajunge, lumea taie cu nemiluita copacii, se slăbesc dealurile şi, cînd primăvara năvălesc ploile, stihia aduce mari nenorociri. Aşa e voia lui Dumnezeu pentru a pedepsi necredincioşii care cearcă a nu mai avea frică de el… Demult, încă de pe-atunci cînd era tînără, în putere, l-a moroncit pe nesocotitul ista de bărbat să se mute undeva mai pe vale, pricepînd că odată şi odată au s-o păţească. Acuma cele întîmplate n-o supărau atîta cît nechibzuinţa bărbatului… După trăsnetele şi fulgerele năprasnice din noaptea trecută, prăpădul nu-i păru chiar aşa de straşnic. O aruncă mai degrabă într-o mahnă adîncă, amestecată cu multă durere. Numai cînd dădea cu ochii de nucul prăbuşit peste gard — nucul tinereţii lor, sufletul îi sîngera ca o rană. Fiind pus nu cu mult înainte de naşterea copiilor, copacul a crescut o dată cu ei. Durerea o simţi acută încît avea impresia că i s-a arătat un semn rău de tot, căci furtuna se întîmplă cînd Arion se afla la lucru, în schimbul său de noapte. După atîţia ani de pedeapsă şi viaţă prin străini, băiatul ei cel mare s-a întors acasă un alt om, dar care seamănă leit tot cu… fiul ei. Arată a fi, dacă nu îmbătrînit, nu ştiu cum maturizat prea în pripă, avînd privirile stinse şi obosite. Ea pîndea să regăsească în ochii lui acele scîntei pe care le avea cînd odată, demult, îl petrecuse la învăţătură, şi nu le găsea. Arion îi părea înstrăinat… cu sufletul ferecat după gratii. Zile în şir, săptămîni la rînd a umblat tăcut prin ogradă, cutreierînd grădina cu mîinile la spate, asemeni tatălui Nică. De cum l-a născut, a simţit că feciorul îi seamănă leit… Acuma, Arion parcă îi luase locul tatălui ei pe pămînt. Tot aşa de înalt, aplecat din spate, se plimba prin ogradă îngînînd sau şuierînd încet o melodie, cufundat în gînduri. Vorbea numai cînd îl strigau ai casei sau cînd altcineva reuşea să scoată vreun cuvînt din el.
— Arion, ai să mănînci, mami?
Arion tresărea, întorcea repede capul în direcţia de unde răsunase chemarea, apoi, după o habă, răspundea cu glas stins:
— Mulţumesc. Vin îndată. Şi mama Veta îl întîmpina îngăduitoare, dar cu privirile aţintite spre ochii lui. O priveau blînd, ca mai înainte, însă, ori că-i slăbiseră ei vederile, ori că anii aceia de prinsoare într-adevăr îl prădaseră pe Arion, ea, mama lui, nu mai găsea în ochii odraslei ei agerimea pe care aştepta să o revadă. Şi se tot întreba cum să-l scoată din această închisoare a sufletului, din starea de acum?… Dar, ori că pierduse cheile de la inima lui, ori că gratiile celea apucaseră să ruginească, băiatul rămînea ferecat în sine chiar şi faţă de demersurile materne. De aceea, cînd Arion se învoi să se încadreze în muncă la abator, fie şi ca subaltern al lui Nichifor, ea se bucură sincer. Năzuia că poate măcar astfel va fugi din celula cu gratii, care se vede că îl urmăreşte pretutindeni în viaţa de toate zilele… Şi iată, cînd Arion se întorcea viu şi nevătămat din schimbul de noapte, cerul le luă nucul. “Cu ce-am păcătuit, Doamne?” se căznea mama Veta în sinea ei şi de fiecare dată ecoul întrebării îi strîngea dureros inima. Abia cînd îl văzu pe Nichifor venind cu beschia aruncată pe umăr, scăpă din înţepenire. Şi bine că îşi reluă treburile ei, căci dacă ar fi stat să vadă ce se întîmplă mai departe cu nucul, beschia i-ar fi trecut prin carne vie. Luă la rost orătăniile care stăteau gata să înceapă a strînge cele împrăştiate prin gospodărie. Mîinile ştiau singure ce au a face, şoşonii cunoşteau pe de rost orice colţişor de ogradă şi cărările din mahală — se lăsă în voia lor, dar totodată în mintea ei gîndul o bătea în căutarea răspunsului la chinuitoarea întrebare:
— Cu ce-am păcătuit, Doamne?
* * *
Soarele se ivea licărind ca un diamant de după dealul Lipăgăului. Stoluri de nori plumburii goneau unul după altul spre asfinţit, dezgolind în urma lor, petic cu petic, un cer albastru-roşiatic. Satul prinse a se trezi şi treptat se umplu de forfotă. Dezastrul cu ploaia şi furtuna

adusese mari nevoi pe capul sătenilor, dar cel mai mare necaz se abătuse asupra gospodăriei lui Simion Inereanu. Oamenii care treceau pe uliţă priveau tăcuţi grămada de oseminte, crucile putrede mînate în ogradă. Închideau şi deschideau ochii şi clătinau din cap, compătimitor. Curiozitatea i-ar fi împins să mai schimbe o vorbă-două cu gospodarul. Cu atît mai mult că pe pietroiul de lîngă poartă se zărea ulciorul. Dar chipu-i întunecat îi făcea să-şi vadă de drum. Cînd are vreun necaz, nu-i în apele sale, e mai bine să nu te pui cu Simion, că-i sare uşor ţandăra. Iată acum, nitam-nisam, sări cu gura la nevastă, văzînd-o că se îndrepta spre fîntînă cu două căldări în mînă.
— Ai să te deşeli, hulere! Ţi-am spus: trezeşte vreun bleaghi din casă… Scoate-i la lucru, nu-i ţine la icoane…
— Ei sînt oaspeţi! interveni Nichifor, ca să aplaneze conflictul.
— D-apoi, mă miram eu c-o să spui de dimineaţă o vorbă cu tolc! se aprinse mai crîncen tata Simion. Taman ca-n vorba ceea: Dumnezeu face casa, iar dracul aduce musafiri!
— Fă-ţi mai bine cruce, că-i ajunul Floriilor. Intrăm în săptămîna patimilor, cercă să-l ogoiască femeia. Şi mai las-o cu paharul, mirimosule! Cînd veni vorba de pahar, tata Simion se mai domoli. Nu că ar fi avut frică de nevastă, dar în ultimii ani vedea că nu mai ţine la beţie ca în tinereţe. După ce se trezea din beţii, începea să-l doară ba în coaste, ba în şale, ba abia tîra un picior, simţind că nu-l ascultă… vinul i se urca la cap şi-i înmuia mişcarea…
— Tîrîie la apă din fîntînă, dacă nu-ţi dă mîna să bei din robinetul din casă, zise el mai împăciuitor. Am cheltuit un pumn de bani ca să-ţi uşurez traiul, să nu cari apă cu mîinile, dar tu înadins opinteşti căldările, făcîndu-mă de ruşine în faţa oamenilor… Vrei să te jelească lumea…
— Apa de la grant, are rugină.
— Dar cea din fîntîna lui Aftene pute a chişăt de porc! i-o întoarse din nou supărat tata Simion.
— Toată mahala bea de-acolo şi nu se plînge…
— Aşa sîntem noi: Chiar dacă ni-i rău, spunem că… ni-i bine. Făţărnicie curată, la tot pasul! Chiar şi-n biserică! Toţi în ajun suduie, mănîncă de frupt, dar pleacă, se spovedesc, crezînd că Dumnezeu îndată le iartă păcatele, cînd…, se grijesc!… Apoi, după un răgaz, continuă vorba cu probe noi: De ce Sokoliuk şi banda lui şi-au făcut artiziană mai sus de ferma de porci?! Să nu-i pută a baligă şi chişăt! Nouă — da! Lui — nu! Parcă rusăraia lui ar fi — de la născare — cu patru coaie, în loc de două! Se pune întrebarea: de ce?…
— Du-te şi-l întreabă! Dac-a vrea, ţi-a spune!
— Şi-am să-l întreb, iar el trebuie să-mi răspundă că vrea să ajungă sluga poporului! Deputat, sări-i-ar ochii să-i sară!… Bleaghiul!. .
— Mai bine să-l întrebi pe Mitru că-i persoană de-ncredere în alegeri, se amestecă iar Nichifor.
— Am să-i zic, cînd n-a hoschi, aprobă tata Simion, scuipînd în palme, semn că-i gata să apuce iar mînerul beschiei.
Veta nu mai vroi să asculte pălăvrăgeala bărbatului, care nu era om rău, dar avea mereu slăbiciunea să vorbească mult, fără tîlc. Ei îi era dragă să meargă la fîntînă, deşi avea robinet în casă, de unde curgea aceeaşi apă. Fîntîna lui Aftene din preajma casei era pentru dînsa o consolare. În drum se întîlnea ba cu o cumătră ba cu un cumătru, schimba o vorbă-două, afla noutăţile satului, necazul oamenilor şi viaţa-i devenea mai interesantă. Se obişnuiseră şi oamenii satului cu ea, ca să vorbească, să se sfătuiască, s-o întrebe, să-i spună durerile. Nu o puteau opri nici vînturile, nici ploile, nici ninsorile. Pentru ea drumul spre fîntînă parcă era a doua viaţă. De cîte ori se ducea la fîntînă, schimba în gînd, măcar o vorbă-două cu salcia din preajmă. Răchita bătrînă, încovoiată ca şi ea din şale, îşi apleca pletele lungi, pînă la colacul fîntînii. Veta ştia încă din copilărie, de la mama ei, că salcia au sădit-o naşii în ziua cînd ea a fost botezată la biserică. În acea zi îndepărtată, sătenii au sfinţit şi fîntîna făcută în poarta lui

Aftene Şoltoianu. De aici, oamenii îi şi ziceau "fîntîna lui Aftene"… Mai tîrziu, peste ani, nu o singură dată se întreba, fiindu-i de-a mirării, cum de a rămas salcia întreagă, aici, lîngă fîntînă, mai ales atunci cînd era doar o vărguţă-mlădiţă. Chiar în primul an, o gospodină înfocată o rupsese aproape de la rădăcină, că-i trebuia o vărguţă să-şi alunge plozii, care se grămădeau în jurul colacului şi scuipau în fîntînă. Maică-sa a plîns atunci, dar salcia nu s-a pierdut. Din doi muguraşi, au răsărit în primăvară două mlădiţe. În vara următoare s-a făcut mai voinicuţă, apoi de alt an, părinţii au ocrotit-o ca şi pe fiică… Primele amintiri de copil ale Vetei prind a se depăna anume de la răchita de lîngă fîntînă — cum tata Nică îi retezase mlădiţele buiestre ce creşteau la început pe cei doi lăstari porniţi de jos. La cîţiva ani, răchita, după ce tata îi ridicase coroana pînă deasupra gardului de nuiele, se apucă să-şi lase plete bogate spre pămînt, acoperind streaşina fîntînii, apoi aplecîndu-se pînă la inele, de parcă-şi căuta insistent o oglindă. Cînd se ridicase fetişcană în mahală, venea adesea să împartă cu salcia fie nişte stări sufleteşti nelămurite, fie puţinele bucurii ori lacrimi amare, îndeosebi cînd părinţii ei au divorţat şi ea s-a pomenit parcă… împăţită între ei. De-atunci şi pînă acum, ori de cîte ori vine după apă, o aseamănă cu o zînă blajină, care a coborît după miezul-nopţii în mahala După Vii, să bea apă neîncepută, iar un Vifor-zmeu a prins-o şi a vrut să o răpească. Au dat însă sfoară-n ţară cocoşii, cu cîntatul lor dintîi, şi zmeul speriat a înfipt-o pînă la brîu în pămînt. Şi de-atunci creşte aşa, cu şoldurile prinse strîns în luturi, cu boiul de-o palmă deasupra gliei, cu braţele întinse spre cer, a îndurare şi izbăvire, cu pletele sorbind răcoarea din adîncul fîntînii. De-o viaţă se căznea să-şi recunoască ce-o atrage mai tare la fîntîna lui Aftene de După Vii — cea mai dulce apă din Ineasca ori bucuria revederii cu salcia-soră. Uneori, se lua cu gîndurile şi pierdea firul timpului, pînă nu o strigau ai casei, iar la mijlocul tuturor acestor straturi-retrăiri se aşterneau atîţia ani întortocheaţi, care de mult s-au scurs spre zările de basm ale destinului şi doar puzderia de riduri care-i împovărau cu fiece zi faţa, o făceau să fie stăpînă pe sine în vălul amintirilor legate de nedespărţita, de soarta ei, salcie. Şi acum pornise spre ea, prin vălurile uşoare de ceaţă ale pămîntului reavăn, nu pentru c-ar fi avut mare nevoie de apă proaspătă — după potopul de astă-noapte numai de apă nu ducea lipsă. De fiecare dată — la greu şi la uşor, găsea clipe de răgaz, ca să-şi odihnească privirile în coroana unduioasă a arborelui, şi freamătul lui îi alina întrucîtva zbuciumul. Nădăjduia şi de data aceasta să-i mai potolească durerea, ce se abătuse, cum credea dînsa, asupra copiilor ei. Deşi, copii… au fost odată, iar acuma sînt oameni în toată firea… După o viaţă îndurată prin străini, s-au întors cu toţii acasă, ca nişte oşteni dintr-un război îndelungat, crîncen, pe care au vrut să-l cîştige, dar l-au pierdut, deoarece chinul a ţinut prea mult şi prea i-a istovit… Dar, mai socotea ea, acest război ei nici nu l-au pierdut… nici nu l-au cîştigat. Au trecut doar printr-o năprasnică bătălie, rămînînd vii, lăsînd pe cîmpurile de înfruntare ani mulţi, tinereţea şi sănătatea… Dar o dată ce s-a întîmplat aşa, era gata să plătească slujbe la biserică, să rupă de la gură bucăţica cea mai bună să le-o dea, numai să le fie bine… Se rezemă de coarba fîntînii, mîngîiată de mugurii pufoşi şi înrouraţi.

* * *

Veta simţi de-a binelea povara sarcinii într-o zi, cînd se dusese pînă la mama, la Teleneşti, şi aduse de-acolo groaznica veste că s-a început războiul. Aflase noutatea în marginea tîrgului. Două evreice bătrîne se văicărau, smulgîndu-şi părul din cap şi răcnind în gura mare:

— Main got! O, main got!!

— Bieţii evrei. Sărmanii oameni! Totdeauna presimt nenorocirea… Nimeni nu poate scăpa de ea, zise tata Nică, ascultînd-o cînd ea ajunse la Ineasca. Războiul ista e prăpăd pentru ei, sărmăneii… Tare-aş vrea să-i ajutăm cu ceva… Mi-s prieteni şi, dacă cineva s-a socotit amăgit de dînşii… ovreul îi un aşa om, căruia tu singur îi dai… El niciodată nu-ţi bagă mîna în buzunar…

La vreo cîteva zile, Veta se îngrozi şi mai tare, cînd deasupra tîrgului apărură două avioane, cu un vuiet prelung şi greoi. Din tării, îndată se năpustiră asupra lor alte trei avioane mici şi

ea, ca toţi ceilalţi, nu apucă să priceapă ce se întîmplă, cînd unul după altul cele două avioane cu steluţe roşii, lăsînd în urma lor cozi lungi şi înfoiate de fum, se prăbuşiră în bahnele din lunca Ciulucului. Pînă spre chindii, vestea războiului înaintă neabătută pe drumul pietruit ce ducea de la Teleneşti spre Orhei. Pe la începutul lui iulie, la un an de cînd sovieticii trecuseră dincoace Nistrul, trupele lor începură să se retragă în grabă, dînd foc primăriei, magazinelor-prăvălii şi morii din tîrg. Căruţe încărcate cu buclucuri, adunate la repezeală, mînate de vreun bărbat, dar de cele mai multe ori de femei, înspăimîntate pentru soarta copiilor lor ascunşi printre bulendre, se îndreptau spre răsărit. Căruţele acestea umpluseră drumurile. Printre lume se zvonea că evreii trebuie să se grăbească de a ajunge la Nistru, căci în celălalt mal este salvarea lor…

Priveliştea evacuării populaţiei evreieşti din Teleneşti îi aminti Vetei de coloanele cuprinse de forfota venirii ruşilor din vara trecută. Doar că pe feţele evreilor se întipărise o spaimă neagră, ce se contopea cu galbenul postatelor de ridichioară de pe marginile drumurilor. Evacuarea tîrgoveţilor continuă toată noaptea şi a doua zi. Prin satele din împrejurimi lumea prinse să devasteze dughenele, casele părăsite. Noaptea, pe la Malul galben, la hotarul dintre Ineasca şi Verejeni, au avut loc şi atacuri de jaf asupra trăsurilor ce se retrăgeau în panică. Unora lăcomia le făcu pentru totdeauna numele de pomină. Halarambie Avădanei, de la Mihalaşa, fură noaptea, din casa unui evreu din tîrg, o sofcă. Tăbîrcind-o cu greu în spate şi mînat de visul dobîndirii unei averi, ajuns acasă descoperi în ea… cadavrul unui evreu bătrîn. Evreii mai naivi, cărora nu le venea a crede în ceea ce se spunea despre bestialitatea nemţilor, au rămas pe loc în speranţa că războiul, mîine-poimîine, se va termina şi nu vor păţi nimic… Se mai spunea printre lume că dincolo de Prut, în România, evreii nu erau supuşi masacrărilor. Deci şi în Basarabia trebuia să funcţioneze aceeaşi lege. Învălmăşeala de bună seamă părea să ia sfîrşit în curînd. În afară de o lovitură aeriană, ce se putea aştepta asupra căruţelor evreilor care părăseau locurile, nu exista motiv de nelinişte. Autorităţile sovietice se mai reţineau în Teleneşti iar Comisariatul Militar începuse să mobilizeze tinerii din împrejurimi.

Simion a fost încadrat de sovietici chiar a doua zi şi pus să facă instrucţie cu cei de seama lui. Pe imaşul de pe malul Ciulucului cîntau milităreşte şi mărşăluiau în coloană supravegheaţi de un sergent sovietic călare, care mereu se uita la ceas, de parcă se pregătea să o ia la goană spre răsărit. Lumea din tîrg, lipsită de orice informaţie despre războiul declanşat, venea ca la spectacol să-i admire pe recruţii încolonaţi în plutoane… Muştruluiala asta a tot continuat pînă pe la mijlocul lui iulie, deşi nu părea să aibă vreun rost. Tinerii mobilizaţi aşteptau să fie trimişi pe front. Nu li se dădea nici hrană (venea fiecare cu ce avea pregătit de-acasă), nu li se dădeau nici arme. Un ofiţer le spunea că, peste cîteva ore, vor pleca spre Călăraşi, altul anunţa că vor lua calea spre Bălţi, al treilea – că vor fi duşi la gara Rogojeni… Pînă la urmă, au fost încolonaţi şi scoşi la drumul ce ducea spre Rezina. Au mers în marş forţat pînă la Scorţeni, lîngă Chiştelniţa. Noaptea au dormit într-o biserică şi în ograda ei, iar în zori, cînd să-şi continue calea, le ieşi înainte un ofiţer călare şi le ordonă cu-n bine pronunţat accent transnistrean:

— Tăt’ lumea împrăştiet acasă!

Recruţii, în marea majoritate flăcăoani, necunoscători ai politicii marilor puteri, nu mai puteau de bucurie! Peste tot răsunau numai urale. Trecînd prin satele din valea Răutului, au cinstit pahare cu vin şi-au găsit rudele, au cîntat cîntece din cele mai diferite. Revenind în sat, Simion a prins sătenii în sărbătoare. Se zvonea că Agache Şoltoianu şi Grigore Neculaencu s-au strecurat în taină spre Prut, ca să le arate oştirilor aliate calea spre Teleneşti. Ultimele zdrenţe de oaste roşie se retrăgeau în dezordine, iar la marginea dinspre apus a Ineascăi ieşise lume cu pîine, sare şi flori, să întîmpine oştirile româneşti după care purtau o vădită nostalgie. Ruşii trecură cu căruţele în goană, dar s-au oprit pentru o habă la cotitura de la Malul galben. Erau înarmaţi cu carabine, grenadiere antitanc, faust-patron, mulţi dintre ei erau băuţi, cîntînd ceva vesel despre o mamă, care-şi petrece fiul la război. Un soldat, rămas puţin în urmă de ai

săi, căci abia se mai sprijinea pe picioare de beat ce era, se hlizea în mijlocul drumului şi, dînd cu ochii de nişte fete mari, schiţă cîteva gesturi necuviincioase. Trei dintre codane s-au apucat şi l-au dezarmat. Se pregăteau să-l lege, ca să nu sară la bătaie. Una a zis că bine ar fi să-l predea ofiţerilor români. Dar cei de la Malul galben, observînd cele întîmplate, au deschis asupra populaţiei paşnice foc de mitraliere. După primele rafale, căzură ucişi doi bărbaţi şi acele trei fetişcane: mai multă lume a fost rănită de gloanţe. Măcelul avea să mai continue mult şi bine, dacă nu apăreau dinspre Teleneşti, de la Movilă, două motociclete cu soldaţi germani, îmbrăcaţi elegant, cu mînecile răsuflecate şi purtînd automate. Ruşii se grăbiră să se topească după cotitura de la Malul galben…
Cei cinci răpuşi de gloanţele ruşilor au fost înmormîntaţi, cînd în Teleneşti au intrat oştirile aliate. În amiază, pe drumul Orheiului de la marginea satului, trecea cu pas cadenţat, prin colbul de vară, un pluton de oaste română. Ostaşii, cu feţele obosite de cale, acopereau cu vocea lor bocetele ce se auzeau de la procesiunea înmormîntării:

Azi noapte războiul la Prut s-a-nceput —
Românii trec dincolo iară,
Să apere-n lupte cu arme şi scut
Moşia pierdută ast-vară…

Numai după cîteva zile de la întoarcerea lui de la mobilizare Simion iarăşi a fost chemat la arme. La Teleneşti, l-au luat la evidenţă, dar l-au trimis acasă să stea în aşteptare… În văzduh domnea un sentiment de frică şi neînţelegere. Nimeni nu ştia ce se va întîmpla cu fiecare dintre ei. În ultimul an avuseră loc prea multe evenimente... Nici tata Nică nu mai putea să spună ceva concret. Adeseori, punînd mîinile la spate, aidoma unui puşcăriaş, precum avea el obiceiul, mergea la via din Podiş, străduindu-se cît mai puţin să vorbească cu oamenii care-l întîlneau. Era de acuma întrecut cu anii, ştia că nu va fi chemat la război, însă, cunoştea grozăviile măcelurilor, căci drumurile vieţii îl purtaseră la Port-Artur şi în Galiţia. Trecut prin mai multe tulburări ale vieţii, ştia că războiul va aduce mare nenorocire, în primul rînd copiilor lui şi toată durerea va avea s-o confrunte cu sufletul şi inima sa de părinte. Uneori, în acele puţine zile limpezi, pleca la iarmarocul din Teleneşti, ca să se mai întîlnească cu vechii şi bunii lui prieteni… evrei. Groaza cea mai mare avea s-o trăiască şi s-o vadă foarte curînd. După arşiţa zilelor de iulie, noaptea, cădeau ploi abundente, Ţarina adunase destulă umezeală şi ţăranii se rugau lui Dumnezeu să-şi mai potolească mînia. Cucul ciugulise primele boabe, răguşise şi se pregătea să plece în ţările calde. Degrabă avea să înceapă cositul. În tîrg îşi reluară activitatea instituţiile statului român. Nemţi se vedeau puţini, cu toate acestea ei erau acei care dirijau viaţa politică. Mai cu seamă represaliile. Chiar de la sosirea lor în ograda Mochilesei, s-a dat ordin să fie adunaţi evreii care mai rămăseseră în Teleneşti. Patrule de soldaţi germani îi scoteau din casele prin care se găvozdiseră, mînîndu-i spre ograda Mochilesei. Aici erau lăsaţi în paza altor soldaţi, cu mitraliere automat în cumpănă, fiind ţinuţi sub cerul liber înfometaţi. Strigătele lor, mai ales ale femeilor şi copiilor, se rostogoleau pînă peste deal, înspăimîntînd lumea de la Ineasca. Intermitent, cîte-o rafală de mitralieră curma aceste strigăte şi pe o habă de vreme se lăsa liniştea. Lumea din satele vecine, trecînd spre tîrg, căina cu privirile şi inima strînsă sufletele de după gard, dar nimeni nu putea interveni decît prin vreun semn… Paza prevenea trecătorii că trebuie să păstreze distanţa. Simion, venit împreună cu tînăra lui nevastă la iarmaroc, recunoscu printre ei pe croitorul Benea Mariamis, care-i cususe costumul de mire. Pîndi un moment, cînd i se păru că santinela nu-l observă, şi-i aruncă peste gardul din scînduri late, înnegrite, cîteva mere. Imediat însă fu înşfăcat şi dus la comenduirea militară. Abia după nenumărate cercetări şi percheziţii, i s-a aplicat o pedeapsă soldată cu o bătaie cruntă cu nuiele de lozie, după care a fost pus în libertate. Întors acasă, la

poartă Veta îl întîmpină îngrozită: pentru prima oară îl vedea pe bărbatul ei speriat şi plin de vînătăi.
Dinspre ograda Mochilesei, prin jilăveala nopţilor, vînturile au continuat să aducă bocetele disperate ale oamenilor năpăstuiţi, oropsiţi de soartă. Descumpănită, lumea era bîntuită de zvonuri neclare.
Se vorbea că evreii sînt ţinuţi sub arest, ca răsplată pentru rezistenţa îndîrjită pe care nemţii au întîmpinat-o în timpul înaintării lor pe la Cernăuţi, unde, prin podurile caselor, au fost descoperiţi lunetişti iscusiţi, mulţi dovedindu-se a fi evrei, vorbind la perfecţie germana. Li s-a mai amintit şi de "bravurile" comise vara trecută cînd i-au întîlnit pe ruşi cu pîine şi sare în toată Basarabia.
O dată cu avansarea trupelor germano-române spre răsărit, îşi făcură apariţia puhoaie de ţigani cu şatrele lor — mareşalul Ion Antonescu, ordonase să fie strămutaţi lăieşii tocmai pe malul Bugului. Cetele gălăgioase trecură şi prin Ineasca, tulburînd liniştea, dar fără excese, fiind silite de autorităţi să se mişte cît mai iute. Sătenii nedumeriţi presimţeau apropierea unor evenimente şi mai înfricoşătoare, deşi bubuiturile de tunuri, se auzeau rar dinspre Nistru şi înfundat. Cea mai mare groază o provocau, firește, santinelele care străjuiau ograda Mochilesei şi rafalele de mitralieră ce spintecau sporadic văzduhul. Din numeroasa populaţie evreiască a Teleneştilor nu mai rămăsese aproape nimeni — toţi acei care n-au dorit să se evacueze cu sovieticii, au fost împinşi după gardul ce împrejmuia locul viran, cu ei şi soţiile care erau de altă credinţă şi neam… Trezeau bănuială în faţa autorităţilor pînă şi persoanele cu cel mai banal exterior… fiind lăsate în pace abia după verificarea registrului de botez de la biserica ortodoxă. La Teleneşti erau mulţi care aveau sînge creştin, amestecat cu cel evreiesc, doar au trăit în bună vecinătate şi întrajutorare evreii cu dughenile, moldovenii — cu agricultura lor. Se mai întîmpla — şi, probabil, nu o dată — ca din sat să vină cîte o ţărăncuţă cu o găină sau cu o pereche de desagi cu grăunţe de vîndut. Nevoiaşa făptură intuia pe dată privirile şirete ale jupînului de la tejghea, care, de obicei, avea buzunarul plin. El cu buzunarul, ea cu grijile şi nevoile casei. Pentru a-şi comercializa marfa mai bine, trecea după paravanul întunecos al jupînului, vînzîndu-şi frumuseţea trupului. Şi deci mai putea oare să mire pe cineva faptul că, după o anumită vreme, prin satele din jur apărea ici-colo cîte-un copleş roşcat, cu părul creţ, cu ochii senini şi, firește, ager la minte?… Toate bănuielile şi vorbele cumetrelor erau acoperite — de bine de rău — cu botezul creştin înfăptuit la biserică. În acele zile de răstrişte, în acele tragice vremuri, lucrul acesta deveni o taină sacră pentru toţi. "Oameni am fost şi de îndurat am îndurat cu toţii laolaltă… " Şi totuşi, după cum îşi amintesc ineştenii, atunci cîteva zile în şir pe drumurile colbăite ale satului putea fi zărită o fetiţă de vreo zece-doisprezece ani, împingînd un cărucior cu un sugaci în el. Erau copii de evrei, care, ca printr-o minune, au fost salvaţi de cineva de arestările din Teleneşti… Fetiţa se oprea cînd la o poartă, cînd la alta, cerşind ceva de mîncare sau schimbînd pelincuţele de sub copil. Erau doi ovreiaşi, lăsaţi în voia soartei să se salveze singuri cum or putea. Sătenii se temeau să-i adăpostească sub acoperişul casei lor, dar aproape fiecare le scotea la poartă ceva de mîncare, lapte pentru micuţ. Iar într-o noapte cu ploaie măşcată, bătrîna Varvara Mereuţă, cea cu casa lîngă pădurea îi primi ca pe nepoţii săi — pe fetiţă şi pe sugaci, uzi pînă la piele. Ca să înlăture orice bănuială, îmbrăcă fetiţa în haine de ţărăncuţă, pe care le avea de la o nepoată din Crăsnăşeni, şi a doua zi, duminică, îi botează la biserica din dealul Călugărului — cu nume creştine: Agafiţa şi Toderaş, făcînd parcă în poară satului întreg, care, se ştia, nu ducea lipsă de pîrîtori. Din fericire, taina acelei nopţi nu a fost dată în vileag de nimeni. Ori că jalea pentru cei doi copilaşi era mai mare decît frica, ori că mătuşa Varvara se bucura de stimă mare, dar ovreiaşii creştinaţi au fost feriţi de primejdie.
La Teleneşti, după două săptămîni de chinuri, în foamete şi sete, evreii din ograda Mochilesei au fost duşi la execuţie. Cei istoviţi, care nu se mai puteau ţine pe picioare, au fost încărcaţi în care cu loitrare şi căraţi, împreună cu acei care mai erau în stare să se mişte, la marginea

Teleneştilor, lîngă un gorgan turcesc, căruia ineştenii îi zic “la Movilă”. Ajunşi acolo, cei tineri au fost puşi să sape gropi… Femei cu prunci în braţe, bătrîni disperaţi răcneau ca din gură de şarpe. Ochii lor ţinteau îngroziţi călăii, cerînd îndurare. Santinelele păreau stane de piatră pe care nu le putea înduioşa nici căldura toridă din timpul zilei, nici ploile repezi din timpul nopţii. Pînă şi dulăii-lupi se ostoiră, aşteptînd cu limbile scoase de-un cot sfîrşitul acelui măcel, acelui masacru, acelui omor cu hurta fără îndreptăţire. Era o amiază înăbuşitoare de vară şi părea că nu numai oamenii ce treceau spre Ineasca ori spre Teleneşti, ci şi soarele de deasupra capetelor înţepenise de groază. Şi în acel decor static, în care pînă şi timpul părea să se fi oprit în loc, doar vîntul fierbinte ducea cu tărie cînd mai mare, cînd mai mică strigătele sfîşietoare, înfiorător de jalnice ale condamnaţilor spre pădurea din deal… După o vreme, totul amuţi şi numai hîrşîitul hîrleţelor şi răsuflarea sacadată a dulăilor mai răzbăteau pînă la şosea. Condamnaţii îşi aşteptau smeriţi ceasul… Pînă şi pruncii aveau aparenţă să contemple această clipă de sacrificiu. Pe neaşteptate, liniştea apăsătoare a fost spartă de rafale prelungi de automat şi lunca cu iarbă verde şi flori galbene de ridichioară din preajma gîrlei Ciulucului fu stropită de sînge nevinovat. Nenorociţii — morţi sau încă vii — erau aruncaţi ca buştenii în groapa comună şi acoperiţi cu ţărîna neagră. O femeie cu pruncul în braţe, rănită în piept, cînd ţărîna o acoperi, începu să dea din mîini. Pruncul, rămas viu, se lipise de gîtul ei plîngînd tare, cu sughiţuri adînci… O rafală de pistol-mitralieră curmă brusc ultimele zbateri ale celor două fiinţe. Iar cînd execuţia luă sfîrşit şi ultimul geamăt se stinse, peste cîmpia pe alocuri peticită cu stufării şi păpuriş, se înscăună o tăcere însîngerată, ca o umbră de ură şi blestem. Doar o părere de ecou îngîna vag cuvintele călăilor: “Şnell! Şnell!” * Foc (germ.)! şi iar liniște… O liniște lugubră!. .

Noaptea se stîrni din nou o ploaie deasă. Stropii măşcaţi, căzînd pieziş, sfîrtecau frunzele care cădeau, dezbrăcînd ramurile stînjenite şi jalnice.

Groapa, peste care au fost aruncate crengi de salcîm boieresc, deveni loc blestemat şi oamenii din Ineasca îl ocoleau. Cu vremea, au strămutat drumul carelor pe partea de dincolo a şoselei…

Nică al lui Gheorghe-al lui Andrei al Axîntoaiei, zguduit şi el de săvîrşirea acelui măcel, îşi înfipse mîinile osoase, tremurînde, în pletele argintii şi aspre, oftînd îndurerat:

— Se-apropie veacul de-apoi… Cînd oamenii fac prea multe păcate, numai mînia Domnului îi poate opri…

La cîteva săptămîni de la masacrul evreilor din Teleneşti, într-un tîrziu de noapte, ţăranii din Ineasca au dus şi au înfipt, pe locul unde a avut loc omorul sîngeros, două cruci — una mai mică, alta mai mare, apoi l-au îngrădit cu nişte corlate din nuieluşe fragede.

* * *

Războiul era acum departe de Ineasca. Simion şi Veta reînnoiră căsuţa de la Toba, în care iernaseră, dar în primăvăra anului 1942 se întoarseră stăpînii refugiaţi în România şi ei fură siliţi să-şi caute alt sălaş. Nu s-au pierdut cu firea: şi-au ales un loc despădurit din coasta Lipăgăului, la marginea Bordocenilor. Numai într-o singură lună, cu ajutorul lui tata Nică, au pus temelia, au înfipt furcile şi au prins nuielile, apoi au făcut clacă lipind pereţii cu lut. Casele de nuiele erau slăbiciunea ineştenilor. Ele se făceau repede, erau trainice şi călduroase în toi de iarnă. Simion a adus din Brînduşa o căruţă de maldăre de stuf, cu care tata Vetei acoperi casa. Pe la stinsul coasei, s-au mutat într-o odaie. Mai greu le-a fost cu uşile şi ferestrele. Scîndură nu se găsea nicăieri. Pînă una alta, în locul lor au pus cîte-o veretcă, cîte-o rogojină. Li s-a părut că viaţa nu şi-a pierdut tot farmecul şi face s-o trăieşti. Fericirea le mai era întregită şi de copilul, care curînd se născu. Veta adusese pe lume un fecior, botezat Petruţă. Copilul însă chiar din primele zile a ţinut o gură — ţipa întruna şi nu putea fi ogoit cu nimic. Tinerii părinţi nu mai ştiau ce să-i facă…

Pe la mijlocul lui noiembrie, în ajun de hramul satului, la Arhanghelul Mihail, au prins să bată vînturile jilave. Nopţile, veretca groasă ce acoperea uşa şi fereastra se zbătea nebunatică în

bătaia vîntului. Decuseară făceau focul în sobă, dar spre dimineaţă se trezeau dîrdîind de frig. Numai ghemuleţul cela de copil dintre ei emana căldură şi mulţumire sufletească. Lui Simion îi plăcea să iasă cu copilul în braţe să se plimbe cu el prin hăţişurile uscate de măceşi din apropiere şi, cînd revenea acasă, pe faţa lui înfloreau bujori de bucurie că are un fecior, care îl va sprijini la adînci bătrîneţi. Hramul trecu vesel. În mijlocul satului, s-a făcut joc cu muzicanţi de la Ciulucani. Fetele, cu fustele în catrinţă pînă la călcîie, au jucat de cîteva ori cu flăcăii "Cîrlănuţa", "Mărăraşul", "Coasa", "Brîul", "Găinuşa", "Fata popii"… În toamna aceea, oamenii au strîns de pe cîmpuri o roadă bună. Cei mai mulţi aveau de toate în gospodărie: şi de mîncare şi de băutură — butoaie cu vin alb din poamă căpşună, cudercă şi de cel roşu din crască şi zaibără. De la Teleneşti, la joc venise şeful de post cu jandarmii lui pentru a supraveghea liniştea.

— Aşa de rău să ne fie totdeauna, fraţilor! zicea voios şeful de post, un oltean înalt, bine făcut. Am scăpat de bolşevici şi iar sîntem împreună!… Simion şi Veta au ieşit în mijlocul satului, cu pruncul în braţe… Hora hramului avea să le rămînă amintire ca cea mai luminoasă zi a tinereţii lor. La finele serii şeful de post îi învăţa pe tineri un cîntec cu vocea lui clară şi armonioasă: – În sat la Anişoara. Era o horă mare – neveste tinerele… Tot atunci, s-a vestit că, de peste Prut, s-au reîntors boierii Trandafirescu. O bricică, apoi alta au plimbat în ziua ceea boierii reîntorşi de-a lungul şi de-a latul satului, arareori oprindu-se ca să vorbească liniştit cu oamenii daţi în sărbătoare.

Numai undeva departe, pe malul Volgăi, la cotul Donului, se încinsese o bătălie înverşunată — una despre care lumea avea să vorbească mult după aceea… Curînd nenorocirile s-au abătut asupra soţilor Inereanu. Noaptea, Petruţă ţinu tot o gură. Fruntişoara îi ardea ca para focului. Buzele i se uscaseră şi febra îi semăna pe faţă broboane de sudoare… Peste zi, cînd băieţelul prinse a răsufla cu gemete înfundate, Veta l-a dus la mătuşa Grăchina Sajin să-l descînte de friguri. Bătrîna i-a spus că nu e bine cu băieţelul şi a sfătuit-o să-i facă o scăldătoare, apoi să-l frece cu untură de bursuc. Simion s-a dus pînă la Cerna de peste Ciuluc, la odagiul Vasile Puşcaşu de la stînă, a adus untură. Veta pregăti scăldătoarea, dar cînd au pornit să-l băiască, pruncul dădu ochii peste cap, ca după aceea, să nu-şi mai revină…

Seara, din Bordoceni asupra satului se rostogoli un bocet tînguios de mamă tînără, îndurerată:

— Petru-u-ţă-ă! Pe-e-truţă-ă!.

La cimitirul vechi din Fundătură, lîngă biserica veche, alături de mormintele rudelor, Simion şi Veta au îngropat întîiul rod al dragostei lor. Lăstărelul viţei lor coborî palid, ca un înger, în lumea ţărînei veşnice şi reci, rînindu-le sufletele tinere, puternice, dar nenorocite de intemperiile vremilor vitrege în care se pomeniseră.

Din dealul împădurit adia miros de toamnă tîrzie, ce murea împreună cu frunzele galbene în bătaia vîntului trist şi jilav.

— Cea mai mare durere pe care o poate avea un părinte este scîrba copiilor lui, o mîngîia, la întoarcerea de la cimitir, tata Nică… Sînteţi tineri, draga tatei, şi-o să mai aveţi.

Toată iarna Veta a deplîns moartea primului copil. Simion se lua cu munca, abătîndu-şi gîndurile negre. De peste Prut reveniseră la moşiile lor şi boerii Grişman, Comarov… El se angajă cu ziua la boierul Trandafirescu. Ca mai toţi sătenii se prindea la boer cu ziua la îngropat via. Cînd s-au înteţit zăpezile, în tovărăşie cu alţi tineri, plecă în chirie cu poloboacele de vin la piaţa din Secureni, în nordul Basarabiei. Se ducea pe o săptămînă-două, şi ochii nevestei se scurgeau spre drumul pe care el trebuia să se întoarcă. În postul Crăciunului, femeia simţi o nouă sarcină. Curînd au făcut rost de nişte scînduri de la naşul Mihail şi, în preajma Anului Nou tata Nică aşeză uşa şi fereastra la odaia unde locuiau deja. Simion îi adusese Vetei din chirie o rochie cafenie şi un şal verde. Din pădure tăbîrci multe lemne. Podul casei era plin cu grăunţe, saci cu făină şi fasole. Aveau trei oi, o putină cu brînză. Pe lîngă casă ţineau găini, raţe, gîşte, hrăneau un purcel în coştireaţă — şi toate se aflau în grija Vetei. În casă se făcu cald. Încăperea era luminoasă, ţinută în curăţenie. În

nopţile lungi, femeia cosea la canava, broda. Pusese şi stativele şi a ţesut două ţoluri pentru păretare, o rumbă. Cu puf din pene de gîscă a umplut un iorgan, două perne şi o perină mare, pe care le-a cusut tot ea. Prietenii Manole Bostan şi Filip Cazacu, tineri însurăţei şi ei, de-o seamă cu Simion, îl invidiau că are o soţie harnică şi gospodină, că spre deosebire de femeile lor ea poartă grija casei. Iar lui Simion îi plăceau chiriile. Însă primăvara, vara cînd sosea momentul să plece la desetinele din dealul Prihonului, tot cheful şi voia bună îi piereau. Nu-i prea ticnea să lucreze la pămînt. Mai cu seamă la prăşit — un chin, nu alta, din care cauză îşi făcea mereu treabă în braniştea din preajmă unde se culca, punînd sapa drept căpătîi, şi trăgea cîte un somn voinicesc. Veta îl căuta cît îl căuta şi cînd da peste el, îl dojenea, alungîndu-l cu zburlita la prăşitul păpuşoilor, dar cicăleala ei nu schimba nimica. Vorba ceea: lemnul strîmb focul îl îndreaptă!… Simion avea o deosebită nostalgie după armata ce o petrecuse în stepa Bugeacului, cu doi ani în urmă. Aştepta nerăbdător să vină ziua cînd va fi chemat sub arme: o să îmbrace din nou uniforma militară va vorbi din nou frumos, cultural româneşte şi-atunci se va simţi în apele sale. Adeseori, cînd pleca la Teleneşti, cumpăra ziarul “Universul”, îl citea din prima pînă-n ultima pagină, ca despre toate cele aflate să-i povestească Vetuţei. Doar că noutăţile nu erau din cele mai bune. Avea presimţirea că liniştea din jur este amăgitoare…

* * *

Veni vara anului 1943. Pe frontul de est, sovieticii reuşiseră să cîştige cîteva bătălii, declanşînd atacuri de amploare, dar situaţia pentru trupele aliate Germaniei era încă favorabilă şi în Basarabia neliniştea încă nu plutea în aer. Tinerii, chemaţi sub arme, făceau, pe acelaşi imaş din şesul Ciulucului, pregătiri de luptă. Ziua mărşăluiau, seara erau liberi să plece acasă. În sfîrşit, a fost luat la concentrare şi Simion şi din nou se pomeni în largul său, fiind numit comandant de pluton. Duminicile, lumea se aduna pe şes să privească defilarea. Simion păşea în frunte, maiestos, hotărît. Nevestele, privindu-l, suspinau. Veta, cu burta pînă la gură, se îngălbenea de gelozie. Sentimentul nu-i venea din senin. Ajunsese la urechile ei că bărbatul îi aţine calea Agafiei lui Tiniţă, o fată frumoasă, care locuia numai cu maică-sa lîngă rîpa lui Luzăr. N-ar fi crezut bîrfelor, dacă de la o vreme, Simion n-ar fi zăbovit seara prin sat, şi dacă domnişoara lui Tiniţă, întîlnindu-se cu Veta, n-ar fi îndesit pasul, privind ruşinoasă în pămînt.

— Nu-i rău soiul ista de bărbaţi, copilă-hăi, îi zise într-o zi soacră-sa, ghicindu-i parcă frămîntările, dar au boala muierilor. Se dau în vînt după cele străine, mai ales. Nu le găseşti leac ca să nu să se înfrupte din ceva proaspăt, dacă le pică… Toţi ca unul din sămînţa asta spurcată… Crezi că boşorogul meu a fost mai de treabă în tinereţe? M-a schimbat cu toate curvele!. .

Veta îşi puse în gînd să stea de vorbă cu fata, însă peste cîteva zile, mai toţi tinerii satului primiră ordin să se prezinte sub arme. Pregătirile de pe şes luară sfîrşit. În ajunul zilei, cînd urmau să plece pe frontul român, Ion al lui Manolache îşi adună copiii la casa lui, la o masă de petrecere. Pavel şi Simion aveau chemare la regiment. Tănase era încă mic, dar peste cîteva luni, împlinea şi el vîrsta recrutării. La masă Veta nu şi-a putut stăpîni plînsul. Îşi jelea soarta potrivnică pe care i-o hărăzeau zilele ce aveau să vină.

La Ineasca se vorbea că ruşii înaintează, iar românii şi nemţii se retrag şi este nevoie de rezervişti. Chemarea la concentrare însemna plecarea pe front… Simion se ţinea vesel. Îi cuprindea pe toţi şi încerca, prin cheful lui, să le descătuşeze sufletele. În seara de petrecere, bea pahar după pahar, mulţumit că tinereţea îi îngăduie şi-l tot îndemna pe taică-său, care stătea în capul mesei cu ochii lăcrimînd:

— Toarnă, tătucă… c-o să vrei să torni şi n-ai să ai cui…

A doua zi tinerii chemaţi la luptă au pornit, cu torbe de merinde în spate, spre gara din Călăraşi. Veta a încercat să-l petreacă măcar pînă pe dealul ponoarei de la Teleneşti, dar Simion s-a strofolit nemulţumit:

— Vrei să naşti pe drum?! Du-te acasă şi să-mi faci un fecior, care, la întoarcere, să-mi spună: “Tată, noi te-am aşteptat!… ”

Plîngînd în colţul barizului, Veta s-a întors fără ca măcar să-l sărute la despărţire. Nu a ajuns însă bine acasă, că gurile rele prinseră a vorbi că pe Simion Inereanu l-au petrecut pe front două femei: Veta pînă în ponoare, iar Agafia Tiniţă — pînă la gara din Călăraşi. N-ar fi crezut, dacă, foarte curînd, n-ar fi aflat încă o veste şi mai gogonată… Agafia lui Tiniţă e însărcinată şi la Ineasca se vor naşte doi copii de la două mame, dar de la un singur tată…
* * *
Cel mai mult o vorbeau surorile soţului: Tatiana şi Ileana. Uneori şi Agafia, cea mai mare dintre ele, căsătorită, ce avea gospodărie peste rîpa lui Sîrisîcă… De cum venise Veta în gospodăria lor, cumnatele, mereu îi urmăreau pasul şi o bîrfeau. Veta era iute la trebi: se scula cu noaptea în cap, muncea, aranjînd toate la gospodăria ei. În ogradă, pe lîngă casă era totul lună! Cumnatele iubeau să doarmă pînă cînd se înălţa soarele sus. Socrul Ion, c-am morocănos de fire ieşea dimineaţa cu o furcă subţioară, să dee hrană la dobitoace şi mereu îşi dojenea fiicele… Din această pricină ele se ciondăneau cu Vetuţa, mereu sîcîind-o că fratele Simion are s-o lepede, fiindcă e rea şi bună de gură… Are să se însoare cu Agafia lui Tiniţa! După ce plecă Simion la oaste, cumnata Agafia, pusă la cale de celelalte, pîndind cînd Veta era dusă la prăşit în Ţarnă, a venit cu bărbatu-său, cu carul şi i-a luat toate ţolurile şi lăicerile de pe perete… Nu i-au spus cine a prădat-o, dar Vetuţa s-a priceput. Auzise întîmplător în ajun, cum Maria, sora mai mică a lui Simion, spunea că fratele ei a poruncit ca, dacă nu se va întoarce de la război, Agafia să aibă grijă de lucrurile lui lăsate acasă…
Veta, supărată tare, porni ca o furtună pe urmele carului ajungînd la casa Agafiei. Aceasta, de-acum dovedise să îngroape cele luate în grădină, temîndu-se ca să nu fie distruse de focul războiului… Pînă va primi veste de la Simion!. .
— Vă dau foc tot acum! răcni la ei Veta, găsindu-şi buclucurile.
Revolta ei a fost atît de violentă, că pînă seara Agafia, cu carul mînat de socrul Ion i-a întors buclucurile.
— Iaţi-le! zise cumnata indignată. Te-ai temut că n-o să ţi le dau!. .
De atunci cumnatele i-au dus mereu vestea că e rea şi nebunatică la supărare. Tatiana se mărită cu Manole Bostan, plecă la gospodăria ei, dar nicicînd n-a avut-o la inimă. Ileana se mărită şi ea, fără să facă nuntă, la Budăi după Ionică Cîrdei… Tănasă se însură, dar n-a poftit-o la nuntă. Maria nu s-a măritat niciodată…

Lumina dimineţii lovea pieziş grămada de crengi hăbucite, ce creşteau într-un clit tot mai înalt. Vîntul ba se potolea, ba se lua uşor la harţă cu păstăile negre, uscate, de pe ramurile salcîmilor din dealul grădinii, ce hotărnicea cu cimitirul. Apoi iară se muta în ogradă, încercînd să se joace ba cu poalele femeii care trebăluia de zor, ba cu smocul cărunt de pe fruntea bărbatului. Însă gospodarii nu mai erau tineri ca altădată şi nu aveau chef să se prindă la hîrjoană. Vîntul se retrase în grădină, căznindu-se zadarnic să înfoaie cele adunate pe o moviliţă proaspăt afînată. Acolo mama Veta îngropase osemintele şi se purta prin gospodărie ca o furnică, iar cu graba picioarelor ei putea concura doar… iuţeala limbii. Ştiindu-i de ani de zile felul de a-i dojeni pe toţi laolaltă, dar neascultată de fapt, de nimeni, vîntuleţul cela tînăr şi tata Simion o lăsară să-şi răcorească inima, căutîndu-şi fiecare de-ale lui.
Luînd seama cum Nichifor se trudea, rînduind cu aceeaşi sete paharele, bătrînul oftă: “Uneori mai mult te-ajută străinii decît ai tăi. ” Nemulţumirea însă-i răbufni într-un icnet: “De ce străin? Nichifor e străin?!”
Gînduri şi întrebări fel de fel din nou începură să-i roiască prin capul înfierbîntat de cele cîteva pahare. Nichifor se afla aproape zilnic în ograda lui, chiar mai des decît propriile sale odrasle. Dar nu asta îl făcu să-şi pună acum întrebarea. De-o viaţă îl tot zgîndără nişte bănuieli, pe care aproape că şi le limpezise, dar pe care nu ar vrea să le vadă adeverite şi se agăţa de altele. “Nici răul nu trebuie uitat, îşi zise. Din pricina lui Nichifor, copilul meu a stat la dubă tocmai zece ani. Din vina lui… ” De cîte ori a încercat să-i ierte lui Nichifor,

fricoşenia… dar nu putea ierta păcatele altora. Dumnezeu tăbărîse peste dînsul în ultima vreme multe necazuri. Astă-noapte… Dumnezeu a urnit dealul şi… i-a mînat ţintirimul în ogradă!… Sprijinindu-se de pietroiul cela de mormînt, rămase o vreme tăcut, urmărind atent ce făcea şi cum se purta prin ogradă ba titirezul cela de băbuţă, ba megieşul, înhărnicit şi el ca din senin, mînuind bărdiţa ca Ştefănică ţiganul arcuşul.
Nichifor retezase crengile nucului şi sprijinise de gard bucăţi de tulpină strîmbă şi scorburoasă.
Aburi albaştri desprinşi din pămîntul reavăn se ridicau în lumina liniştită a zorilor, contopindu-se cu ceaţa străvezie, ce se subţia tot mai mult. Nichifor asudase şi-şi scosese cămaşa, rămînînd numai în maiou. Lucra cu tragere de inimă, ca şi cum serviciul lui era aici şi nu acolo, în deal. De la o vreme, picioarele tatei Simion prinseră a se împiedica, şi limba a i se împletici.
— Munceşti ca un iepure, îi zise lui Nichifor cu glas obosit. Megieşul, beţiv cum era, îl cam irită pe tata Simion. “În fiece dimineaţă îşi face treabă pe la mine… ” Nichifor însă o ţinea pe-a lui:
— Asta mi-a mai rămas, bade, munca! Şi, ştergîndu-şi fruntea aburită şi întinzînd mîna după cel pahar cu vin roşu ca sîngele: Am trei copilaşi încă neridicaţi. Cel mai mare îi pe urlaţi — la Penza… Nici un ajutor de la el. Femeia mi-i bolnavă. După nenorocita ceea de puşcărie, am rămas fără casă, fără masă. Toate-s pe capul meu şi trebuie să fac faţă… N-am încotro… Că n-o să-mi pun capăt zilelor!
Ultimele cuvinte l-au împuns în inimă pe tata Simion, care, deocamdată, pe toate le ţine minte. Cînd a fost condamnat la închisoare, megieşului i-a fost confiscată şi casa, iar familiei i s-a interzis să locuiască la Ineasca. Casa pe care o moştenise de la părinţi se înălţa pe locul unde azi s-a lăţit abatorul… După ce a fost eliberat, a revenit în satul natal şi s-a oploşit cu întreaga familie în căsuţa de pe teritoriul cimitirului, unde cîndva locuise clopotarul bisericii vechi. Comuniştii cu tractoarele şi cu tancurile au distrus locaşul sfînt, iar amărăciunea şi singurătatea l-au băgat pe clopotar în mormînt şi căsuţa lui a rămas de izbelişte. Cimitirul se întindea din coastele bisericii pînă pe dealul crescut cu cireşi. După distrugerea şi pîngărirea locaşului sfînt, sătenii au prins să-şi îngroape morţii numai în ograda bisericii cu iarbă mătăsoasă şi cu sînziene. Ca să nu mai comită alte fărădelegi comuniştii. Astfel, căsuţa bătrînului clopotar se pomeni împrejmuită de morminte. De morminte proaspete! Iar cele străvechi, neîngrijite… acuma, ploaia de astă noapte, le mînase în ograda lui…
— Măi Nichifor, şi-adică nu te temi tu să trăieşti între morminte? îl ispiti tata Simion. Eu, uite, văd osemintele, crucile estea în jurul casei mele şi-mi îngheaţă sîngele în vene… D-apoi tu,… Tu care…
— Trăiesc acol’, bade, al treilea an, dar parc’ nu vin’ nimeni din groapă să m-ajut’ cu ceva. Îi pace cum nu s’ mai poate… Numai iaca, uneori, cînd tineretu’ d’ la abator vine-ntre pereţii biserici’, adică s’ se veselească, la discotecă, atunci — păzea! Stai, frati’… Ştii mata…
— Aşa a dat comandă Sokoliuk, se oţărî tata Simion. Are ascultare la coteii satului. Lui nu-i pasă că asta-i casa domnului. Acuma-i mare şi tare!
— Aşa-i, aprobă Nichifor, mai turnîndu-şi un pahar. Statu’a ridicat pe Lipăgău porcărie — abator adică, şi cas’ pentru cei veniţi d’aiurea, da de-un club în care să petreacă tineretul n-a avut grijă… Iaca vin la sărbători, seara să se veselească… în fosta biserică! Au întins o foaie de cort, au pus lumini colorlate pe ce a mai rămas din locaşu’ sfînt şi fac acolo cele mai mari bazaconii…
— Toată viaţa ai de gînd să trăieşti printre morminte? Parcă eşti şi tu un fel de nacealnic la porcăria din deal şi-ar trebui să-ţi deie statul casă ca tuturor celor veniţi.
— Hm… Care nacealnic?! Ajutor de băgător de seamă… Acu’ pe Lipăgău se ridică o casă pentru două familii, din contu’ abatorului. Sokoliuk mi-a făgăduit că un apartament numaidecît va fi al meu!… Pest’ o lună-dou’… Atunci o să las casa din ţîntirim pentru Arion

al matale, că se simte strîmtorat la mata, si poate-şi aduce încoace familia pierdut' undeva prin Krasnodar…
— Da-da, încuviinţă morocănos tata Simion. Tu eşti comandirul lui. Arion e hamal, iar tu — şeful hamalilor!… Poate nu va fi nevoie, zise el cu voce supărată. Va trăi cumva el şi la mine. Acolo l-aş trimite pe Dumitru. I-ar prii…
— Mitic' a matale are casă la bloc, la Teleneşti. Alta nu-i trebuie.
— Totuna vine peste mine… Iaca şi acuma… hospeşte, doarme dus şi nici să-i pese de năpasta ce-a dat peste noi. Nu mă ajută deloc! Nu-i ca Arion…
— Arion n-are pic de noroc, îngînă cu voce vinovată Nichifor, continuînd şi mai înfocat să hăbucească gălătucii. Tata Simion oarecum iritat de întorsătura discuţiei, îşi îndreptă căciula de pe frunte şi strigă la soţie:
— Cheamă vreun drac din casă să ne-ajute! repeta el a cîta oară. Femeia nu-i răspunse de nicăieri. Tata Simion bolmăji supărat ceva în barbă, scuipă în palme şi se apucă să spargă primele reteveie.
În prag se arătă Arion. Înalt, cu părul încărunţit, pieptănat peste cap, descoperindu-i fruntea lată. Pe faţa-i crispată numai ochii limpezi licăreau vii şi pătrunzători… Se îndreptă spre cadă şi, împroşcînd în jur stropi argintii, prinse să se spele pufnind pe nări. Apoi, frecîndu-şi aprig pieptul gol cu şervetul, mai cuprinse odată cu privirea haosul din ogradă. Bătrînul nuc, smuls din rădăcină, piatra funerară de lîngă cuşca lui Argus, cruci ridicate pe lîngă gard, cîteva moaşte, pe care le descoperi prin locurile mai dosite ale ogrăzii — toate te făceau să crezi că s-a întîmplat un adevărat potop! Undeva în vale, Ciulucul vuia zgomotos, ducînd puhoaiele învîlvorate ale ploii de peste noapte spre Răut. Clăbucii de aburi continuau să se ridice galeşi în văzduh, ca nişte zîne atrăgătoare, gata să te prindă în vraja lor. Se destinse de-i trosniră încheieturile, dădu încă o dată ocol cu privirile potopului din jur, trase aer în piept. Pentru prima dată, în cele două luni de cînd părăsise zidurile închisorii, simţi cu-adevărat gustul libertăţii. "Totuşi există o putere mai mare decît cele instituite de om, gîndi. Cîtă ordine în dezordinea ei! Asta-i adevărata libertate!" Era poate singurul om din Ineasca care interpreta astfel calamitatea din noaptea trecută. Luă din şopron o bardă şi se îndreptă spre cei doi de la poartă. Nichifor îi făcu semn spre mînerul beschiei şi îndată această… bestie dinţată porni să scoată o altă melodie, mai ritmică, mai tînără, mai firească.
Tata Simion se lăsă legănat de acest cîntec vechi de cînd lumea, privind mişcările celor doi bărbaţi tineri şi vînjoşi. Arion mînuia beschia încolo şi-ncoace, schimbînd aproape pe neprins de veste direcţia mişcării. De altfel, nu tot el îl învăţase, din copilărie, să ţină mînerul liber fără încordare? După atîţia ani de învăţătură, dar şi de puşcărie, nu-şi pierduse îndemînarea. "Sau poate că în aceşti ani, cît a fost plecat, a tăiat mai multă pădure decît a scos piatră ori sare?" gîndi bătrînul şi se înnoură. Se scursese atîta timp şi el nicidecum nu se putea împăca cu gîndul că cel mai deştept copil al lui a trebuit să facă zece ani de ocnă… Pentru ce fel de păcate? Şi oare de acum încolo răul o să se ţină scai de ei? Ba un copil dă peste năpastă, ba se abate pacostea peste rubedeniile lor, ba Dumnezeu îşi varsă mînia, adunată asupra lumii, peste gospodăria lui… "De ce să le sufăr eu pe toate, Doamne?" Poate de aceea îşi îneca amarul în paharul cu vin. Cotropit de cîntecul beschiei, se trezi discutînd ca în vis cu Arion:
— Cum ai trăit în aceşti ani, băiete?
— Cu sufletul cătrănit de scîrbă, închis în mine, tată…
— O fi fiind groaznic acolo, tatii?… Am fost şi eu cîndva în prizonierat la ei…
— Cea mai oribilă e prima noapte, tată… Singur, într-o cuşcă întunecoasă şi rece… Într-o noapte, mi-am mai trăit o dată viaţa — de ieri şi de mîine. Numai la cea pe care o trăiam de fapt nu mă gîndeam…
— Şi ce-ai găsit în ea, băiete, în viaţa de ieri şi de mîine?
— Răspuns… la ceea ce trebuie să fac acum, în momentul de faţă, tată…
— Şi ce-ai hotărît să faci, dragul meu?

— Să… glumesc… Deşi nu sînt glumeţ din fire.
— ?!…
— În puşcăria ruşilor,… dacă vrei să supravieţuieşti, trebuie să te dedici umorului… În fond, istoria nu-i altceva decît un şir de mistificări. Istoria acestui Pămînt, de exemplu…
— Nicăieri în altă parte, decît în închisoare, omul vede ce-i acela răul vieţii, – adăugă Nichifor.
Serafima ieşi din casă cu ochii cîrpiţi încă de somn. Văzînd-o pe maică-sa, cărînd căldările pline de la fîntînă, se grăbi să-i iasă înainte. Tocmai în acea clipă, Nichifor găsise moment prielnic să-şi mai toarne în pahar.
— Nu-i prea devreme? îl întrebă maliţios Serafima.
— Beau să-mi uit amarul, încercă megieşul să schiţeze o slabă dezvinovăţire.
— Pentru cine-i amar, dar pentru cine-i dulce, o întoarse Serafima. Ultimele cuvinte îl înghimpară pe Nichifor, dar îşi mai turnă un pahar, îl dădu duşcă şi o luă grăbit spre abatorul din Lipăgău. Descumpănit, tata Simion încercă să mai lege capăt de vorbă cu feciorul, dar nu găsi altceva decît să întrebe:
— Şi totuşi cum stai cu măcelăria?
— Bine, răspunse Arion în doi peri, fără să-l privească.
— Ia şi tu o ţîţă, îi întinse tata Simion un pahar cu vin.
— Parcă ştii că nu cinstesc, zise feciorul, apucîndu-se să adune crengile şi scurtăturile.
Lîngă fîntînă, într-un hăţiş de cătină, Serafima culesese cîţiva haţmaţuchi şi se bucura c-o să facă borş de sec. Îi era poftă, nu mai mîncase demult. Găgăuzii nu preferă asemenea bucate. Se aşeză pe ghizdul fîntînii, spălă buruienile, privind-o cu admiraţie pe mama Veta, care trebăluia cu mînecile suflecate… Pînă acum, Serafima avusese parte mai mult de rău decît de bine. Dar se simţea împăcată că, după atîţia ani de cînd fugise de-acasă, a revenit la vatra părintească, la cărăruia asta prizărită ce coboară spre fîntîna unde creşte de mulţi ani salcia mamei şi, după cele trăite şi îndurate, are prilejul să respire în voie aerul copilăriei. Îşi recăpăta treptat liniştea şi buna dispoziţie, strunindu-şi toate regretele.
Vuietul Ciulucului scăzu şi, în liniştea dimineţii, se auzeau vorbele lor rostite fără silă:
— Parcă ai fi un rus, tată. De ce beai atîta? Mai păzeşte-te, cerca să-l oprească Arion. Băutura cere măsură. Astfel îţi vor slăbi puterile şi poate să se termine rău…
— Adevărat spui, băiete!… De multe ori m-am întrebat: cînd o să-mi vină sfîrşitul… M-am întrebat pe front, cînd stăteam în tranşee şi deasupra şuierau gloanţele, în lagăr cînd căzusem prizonier şi viaţa nu făcea nici o ceapă degerată… M-am întrebat pe vremea foametei… Răspunsul n-a venit… De moarte nu-mi pasă… Moartea-i pentru alţii, numai nu pentru mine… chiar dacă mă simt… cadavru pe picioare…
— Să lăsăm moartea în pace, tată, îl întrerupse Arion. Să fii sănătos mata şi mama. Că celelalte-s trecătoare… De cînd lumea şi pămîntul după rău vine binele. Tonul calm al feciorului îl puse pe gînduri. Se aşeză jos şi se pregăti să-l întrebe ceea ce-l frămînta de multă vreme… Dar parcă nu-i ajungea curaj… De cînd fusese eliberat, Arion era oarecum altul: taciturn şi înstrăinat. Îl spionase de cîteva ori pe furiş, văzuse cum îşi face cruce şi se roagă, lucru pe care nu-l observase mai înainte la feciorul lui. Ghicindu-i starea sufletească, Arion se aşeză alături, pe lespedea-pietroi.
— Potopul de astă-noapte, avea tata să-i spună ceva important cu vocea-i stinsă, a luat cu el şi… broaştele din păpurişul Ciulucului. Deseară, n-au să mai cînte… Dar ce fel de Ciuluc fără orăcăitul broaştelor?!… Mi se rupe inima după tot ce se pierde în viaţa asta. Şi două lacrimi măşcate i se prelinseră pe obraji.
— Ho-pa-a! De acuma a început a plînge Jinica! zise ca să fie auzită Serafima, după ce aprinse focul în cuptoraş, imitînd tînguirea tatălui.

— Închide-ţi gura! se indignă Simion, umflîndu-şi vinişoarele la gît. Vezi, să nu arzi prăjiţeii, că mamă-ta trebuie să-i ducă la biserică, o aşteaptă popa… Acolo o să se sfătuiască cu Dumnezeu…
— Lucrează, mirimosule! strigă mama Veta, supărată. Lasă-l pe Dumnezeu în pace!. .
— Nu striga, hulere! Bărbaţi ca noi nu găseşti în toată Europa, iar el, Atotputernicul, Îndurătorul şi Iertătorul nu ne cruţă. Ne pedepseşte. Tăcu, parcă aşteptînd ca cineva să-i arunce vreun cuvînt, ca un vreasc uscat care să ia îndată foc. Dar femeile nu-i ripostară, căutîndu-şi de grijile lor. Nemulţumit că nu are pe cine-şi vărsa veninul, îşi aminti de mezinul care mai dormea în casă pînă la ceasul acela. "Farmazonul! Îşi reface energia… Bleaghiul!… Un sare-garduri şi mai mult nimic… "
Arion avea un fel de jenă cînd părinţii se certau. De fapt, de cînd îi ţine minte, se aflau într-o neîntreruptă gîlceavă care trăda lesne adevăratele relaţii din familie. Se ciondăneau mai degrabă de formă pentru a-şi vărsa necazurile ce picurau în sufletele lor, pic cu pic. Altminteri şi-ar fi dat unul altuia ultima bucăţică — întreaga lui copilărie stătea mărturie. Au ţinut deopotrivă la toţi cei trei copii. Dacă sora nu a dorit să înveţe, ei s-au chinuit cu ea, ca pînă la urmă să-i cedeze şi s-o lase fată mare în sat, dar nu s-o trimită la şcoli mai departe. Pe el şi pe Mitru i-au silit să stea cu cărţile în mînă şi i-au supravegheat pînă au intrat la şcoli superioare. Serafima, deşi răsfăţată, era ascultătoare ca pînă la urmă să se dovedească cel mai rebel copil. Şi acum o vedea femeie de la ţară — gata să se ia, dintr-o nimica toată, la harţă ca şi mama Veta, doar că mai deschisă, mai naivă şi, totodată, mai fluturatică. Cu anii, el a ajuns a se împăca mai bine cu sora decît cu fratele şi, într-o oarecare măsură, considera că Serafimei nu i-a mers cu norocul în viaţă. Adesea putea fi surprinsă, dusă pe gînduri, cu urmele unei amare tristeţi pe faţă, răvăşind, cum se vede, anii trăiţi şi cîntărindu-le rostul. Cearta uşoară pentru te miri ce dintre tata Simion îl amuza mai degrabă într-un fel anume, filozofic. Ştia că ea, gîlceava, nu are nici un rost. Pe cînd era copil însă ciondănelile acestea îi provocau regrete dureroase. Certurile şi supărările iscate între părinţi îl privau ades de căldura familiei şi de bucuria de a se afla cînd îi plăcea în preajma lor. Se simţea fericit cînd părinţii se înţelegeau bine, făcînd casă bună, şi, dimpotrivă, arăta abătut şi chinuit, cînd îşi vedea mama sau tata supăraţi unul pe altul. Aceste clipe i-au fost de călăuză pentru mai tîrziu, cînd ajunsese să-şi rînduiască propriile relaţii de familie. "Familia mea… , îl copleşi pe Arion un gînd şi pe dată se scufundă şi mai mult între umeri. Pe unde o fi, ce-o mai fi făcînd copilaşii acum, fără a avea vreun gînd cît de cît la cel care i-a zămislit pe faţa pămîntului? Oare cum te poţi simţi atunci, cînd eşti părăsit de orice gînd, de orice grijă faţă de părintele tău?… "El i-a crezut pe ai lui totdeauna. Ţinea minte cum mama şi tata l-au petrecut pentru prima oară la oraş, la învăţătură cu o ţîră de parale, învăţînd, era nevoit să lucreze paznic de noapte, căci bursa nu-i ajungea nici pe departe, dar nu a avut vreo pică pe mama şi tata, că n-au fost în stare să-l asigure la vreme cu bani. Ei totdeauna i-au fost în primul rînd părinţi şi i-a iubit pentru ceea ce au putut să facă dînşii pentru el. Iar dacă s-a întîmplat ceea ce s-a întîmplat, are marile păreri de rău.
După ce s-a eliberat, nu a vrut nicidecum să se întoarcă pe capul lor, la Ineasca. A dorit să meargă undeva prin codrii Orheiului, în unul din satele celea pitoreşti, dar Puterea i-a poruncit să se stabilească numai şi numai la casa părintească, unde era silit să se afle mereu în supravegherea organelor de drept. Se străduia în fel şi chip să nu le încurce. Numai după ce s-a gîlcevit cu miliţia de la Teleneşti, aceia s-au străduit să-l angajeze în serviciu, în grupa hamalilor de la măcelăria din dealul Lipăgăului. Chiar dacă împlinise două săptămîni de muncă, mereu, pentru a nu face deranj celora ai casei, se cerea în schimbul de noapte. Administraţia îi mergea cu plăcere în întîmpinare, dar graficul de muncă era construit astfel, ca o noapte să fii la schimb, iar două zile şi tot atîtea nopţi — acasă.
Urmărindu-şi pe furiş fiul lui tata Simion i se părea că judecă mai treaz decît toţi trejii. Făcu un semn spre lespedea cu inscripţii vechi, acoperite cu muşchi verzui, şi zise:

— Oare peste al cui mormînt stătea, Arioane? M-am plimbat nu o dată prin ţîntirimul din deal, dar n-am văzut-o. A stat îngropată mulţi ani în pămînt, poate de pe vremile cînd peste ţară domnea Ştefan cel Mare… O fi fost om bogat cel îngropat aici, dar vremea a vrut să-l uite… Numai nevoia asta a scos-o la iveală…
— O fi fost un om cu pricepere. A fi bogat înseamnă a fi şi priceput! afirmă Arion
— Ori poate un neghiob cu parale multe?! După pietrele din ţîntirim ghiceşti care a trăit bogat, care sărac…
— Bogaţii mai sînt în viaţă şi preavăzători. Numai un astfel de om a avut grijă să scrie atîtea cuvinte tainice pe piatra funerară. Textul, dac-ar fi descifrat, mai mult ar însemna o strofă dintr-o serenadă, filozofă încîntat Arion. — Trăim toţi cît ai cînta un cîntec împreună pe lumea cealaltă… Uneori — de dor, altă dată — de jale… De jalea noastră…
Uluit de cele ce auzea, tata Simion deveni necomunicativ, crîmpoţindu-şi buzele. Preţ de cîteva clipe, cugetul lui făcu ocol întregii sale vieţi. Copiii au fost cei care i-au prilejuit marile bucurii şi tot ei au fost şi cei din cauza cărora a scăpat viaţa din frîu. Da, a fost dascăl. A educat, a instruit şi a îndrumat cîteva generaţii de copii. A fost şi gospodar la casa lui. Rău, bun, dar s-a ţinut de casă… Chiar dacă satul îl bănuia că nu renunţă la un pahar de vin, că a avut nişte peripeţii în anii tinereţii, rămase învăluite în ceţurile unor palavre muiereşti, totuna familia Inereanu, mai ales de cînd copiii crescuseră şi Arion era primul la carte, trecea în faţa ineştenilor drept una dintre cele mai pilduitoare. Veni însă vremea cînd fiecare copil îşi luă zborul şi nici nu băgă de seamă cînd toate prinseră a-i merge anapoda. Ce s-a întîmplat, cînd a scăpat frîiele? Cînd a început să lunece şi el, cel care pînă la patruzeci de ani nu avea pic de atracţie faţă de băuturile spirtoase? Şi cine ar fi spus că tocmai de la Arion, băiatul lui exemplar în toate, i se vor trage marile neplăceri?… Umezeala zilei îi îngrela pleoapele, răscolindu-i şi mai chinuitor amintirile legate de soarta celui mai înzestrat copil al său. Se sprijini de pietroi şi se lăsă scufundat în valurile amintirilor. Ele îl purtau ba într-o sală mare, unde, străjuiţi de santinele, pe banca acuzaţilor stăteau, tineri de tot, Arion şi Nichifor, ba într-un sat de pe un meleag parcă al lui, parcă necunoscut, unde nu fusese niciodată şi unde-i fugise fiica după bărbatul iubit, fără să-l întrebe, fără a se socoti cu părinţii… În jurul Judecătoriei Supreme din Chişinău mişuna miliţia… Agenţii securităţii în uniformă sau în civil stăvileau trecerea celora care încercau să se strecoare în incinta clădirii, unde se desfăşura procesul celor doi. El, Simion Inereanu, care nicicînd nu păşise pragul unei judecătorii, acum, urmărind chipurile pămîntii, ascultînd vocile judecătorului, procurorului, inculpaţilor, avea senzaţia că se află într-o biserică unde oamenii vin să se pocăiască, să-şi spele păcatele. Asta — pe de-o parte. Pe de altă parte — alte feţe: rumene sau buhăite, vociferînd într-un grai străin, revoltate şi pornite înverşunat împotriva feciorului său, care, cică, a îndrăznit să se ridice împotriva puterii! El, Simion Inereanu, invidiat de tot satul că are fiu instruit, absolvent al unui institut de relaţii internaţionale, de unde putea uşor ajunge diplomat, ambasador! Procurorul, un tip uscăţiv, cărunt, cu ochelari, în uniformă cazonă, ceru pentru Arion zece ani privaţiune de libertate şi cinci ani pentru Nichifor. Lui Arion — pedeapsă atît de mare?! Pentru propagandă contra… Pentru afirmaţia în public că Moldova de la 1812 e o colonie rusească. Adică, pentru că a spus adevărul aşa cum este!… Arion, cu toată avalanşa de învinuiri, se comportă cu demnitate, declarînd că adevărul istoric nu poate fi contestat. Dădea dovadă de o îndîrjire ambiţioasă, un pic copilăroasă, însuşită şi luată apoi în drumul vieţii de la tata şi mama… Asta îl ajută pe Simion să păstreze cumpătul, deşi inima îi zvîcnea înverşunată…
Nichifor, la proces, fusese mai cuminte. Recunoscu greşeala, ceru iertare şi îndurare de la Putere. Poate tocmai de aceea ea fost mai blîndă cu el.
După ce procesul luase sfîrşit, şuşotelile încetară. Îşi potoliseră osîrdia şi străjuitorii legii. Nimeni nu se mai interesa dacă are sau nu ascunsă pe undeva literatură străină, de peste Prut. În schimb, în suflet i se formase un gol ce-l devasta şi îl năruia…

Cît Arion s-a aflat într-o închisoare în Ural, inima i-a tot sîngerat. Adeseori, la casa lui veneau agenţi de la securitate, prevenindu-l să nu vorbească nimănui despre cele auzite şi văzute la procesul fiului. Ba chiar l-au sfătuit, dacă este posibil, să nu recunoască nimănui că Arion stă la puşcărie din motive politice… Anume din aceste considerente, i-au mai lămurit tacticos că el, Simion Inereanu, nu mai are nici un drept moral să participe la educarea tinerii generaţii, o dată ce n-a fost capabil să-şi educe propriul fiu în spiritul ideologiei comuniste… Alungat din cîmpul muncii pedagogice, a lucrat ca bibliotecar, cu un salariu mizer. S-a dus de cîteva ori la Arion — nu i-a păsat de geruri, de mlaştinile şi zăpezile taigalei. De fiecare dată, la întoarcere, dădea iscălitură securistului de la Teleneşti, că nu va divulga nimic despre cele văzute şi nu va scoate un cuvînt despre convorbirile avute cu feciorul. Altminteri îl papă şi pe el închisoarea!
Oamenii din sat cu care se avea de bine nu se încumetau să-i pună întrebări şi să-l descoase. Deşi, ca peste tot, se găseau şi dintr-acei ce îl luau uneori în zeflemea, că are fecior care stă la puşcărie…
Între timp, băgase de seamă că mezinul se înstrăinase… Uneori îl încercau bănuieli groaznice, dar le gonea cît mai departe. Cu cît însă le alunga, cu atît mai întărîtate îi dădeau tîrcoale. Îl pierduse şi pe Mitru, mezinul, dar cînd devenise conştient de acest lucru, era tîrziu. Ca să-şi mai umple cumva singurătatea, îşi apropiase cumnatul şi cumnata — nişte bătrîni sărmani şi neputincioşi de la Rădeni. Le purtase de grijă mulţi ani la rînd… Acum, iată, Arion s-a întors, l-a aşteptat, pare-se, o veşnicie,… Şi nu avea cum să nu se întoarcă băiatul tatei, dacă a avut zile şi sănătate… Numai de la cimitir oamenii n-au cale de întoarcere…
Aşteptările i-au măcinat nervii, i-au slăbit voinţa, făcîndu-l să deprindă darul suptului. Într-o vreme credea că, o dată cu întoarcerea fiului, se va lăsa de această meteahnă. Uşor de zis. Ba cade un oaspete, ba alt prilej se iscă. Şi-apoi, slavă Domnului, mai poate ţine paharul în mînă… Şi cum să nu-l ţină, dacă lui Arion i s-a interzis să lucreze diplomat, pedagog sau chiar bibliotecar. Acuma-i hamal, din noapte pînă-n noapte. Nichifor îi este şef! Un cărturar de nivelul lui Arion! Ce zile, Doamne am ajuns! Unica mîngîiere e că-l are acuma în preajmă, acasă, lîngă el… Se bucură! Dar ce să facă cu celălalt, mezinul? Pe ce drum a apucat? Nici cu fiica n-a avut noroc, socotea dînsul. Într-o vreme se împăcase cu fuga ei de-acasă, cu înstrăinarea ei. Şi cînd colo, după douăzeci de ani, a lăsat baltă gospodăria agonisită la Comrat şi a revenit la părinţi aproape în pielea goală. Cîndva, unica lui fiică fusese, răsfăţata părinţilor! După ce terminase şcoala, fugi cu un prăpădit să prindă fericirea de coadă… Fără sfatul, fără voia, fără ştirea lor!
Tata Simion se alina cu gîndul că cel puţin feciorii se trag la învăţătură. Cînd erau copii, el stătea serile cu ei pe cuptor şi-i învăţa să se orienteze pe harta geografică, le citea cărţi de istoria neamului. Din cînd în cînd, mama Veta se răstea la ei să mai iasă din casă ca băieţii de seama lor şi, totodată, s-o mai supravegheze pe sora, care se învîrtea tot mai mult printre flăcăi. Nu avea însă cu cine vorbi. Feciorii nu se dădeau urniţi din fundul cuptorului. Tata Simion se bucura că ei vor să afle multe. Toate bune şi frumoase pînă cînd, odată, în cîşlegile de iarnă, au sosit în Ineasca o echipă de electricieni din sudul Moldovei, să instaleze firele pe stîlpi, prin care, cică, trebuia să vină în sat lumină de la Kuciurgan. Printre montori se afla şi un tînăr înalt, cu mustăcioară. Fetele satului se topeau după cîntecele lui găgăuzeşti, pe care le interpreta, acompaniindu-se la chitară — o mare raritate pe atunci nu numai la Ineasca. După o lună, Serafima fugi în mare taină cu tînărul găgăuz la părinţii lui, la Comrat.
N-a dat semne de viaţă jumătate de an, decît numai printr-o singură scrisoare, în care le spunea că “totul este bine şi normal”. E adevărat că rudele mirelui au venit imediat la Ineasca, să se înţeleagă în privinţa nunţii şi a viitorului tinerilor, dar îndărătnicia lui Simion Inereanu, marele şi nemăsuratul lui orgoliu i-a făcut pe bieţii oameni să se întoarcă aproape alungaţi. Vîrf la toate, prin ei îl ameninţă pe ginere că dacă cumva îl va întîlni, o să-i smulgă ouăle, iar Serafimei i-a poruncit să ia aminte că părinţii renunţă la ea pentru totdeauna, ceea ce au şi

făcut o bună bucată de timp. Mama Veta bocea şi se frăsuia, tot îndemnîndu-l pe bărbat să plece cu ea la Comrat, să se îndure şi s-o ierte pe fugară. Mai ales că toate-i merg bine acolo… Simion Inereanu însă, la auzul acestor vorbe, începea să strige şi să huiduiască, silind-o de fiecare dată pe Veta să tacă. Tocmai într-un miez de iarnă, îmblînzit de cîteva păhărele, îi zise femeii:
— Iaca, dacă a da Domnul să se nască un nepot, atunci ne vom duce…
După un răstimp, tata Simion uită de ruşinea ce i-a fost dat s-o tragă, fiindcă pe capul lor se abătuseră şi alte griji, tot mai rar se gîndea la fiică… Numai mama Veta o ţinea pe-a ei — găsi o femeie care avea neamuri la Comrat şi află că Serafima trăieşte printre oameni buni, dintr-o familie de cojocari, că are deja casă de la socri şi pare să nu fie obijduită… I-a mai spus că găgăuzii, deşi sînt cam fierbinţi în ale lor, au multă tragere de inimă şi pricepere la gospodărie şi-s oameni de omenie. Mama Veta se pregăti de cîteva ori să plece, tainic, în musafirie la fiică-sa, dar tata Simion îi hotărî ca, fără de el, să nu se încumete să se mişte din loc. Cuvîntul soţului toată viaţa a fost pentru dînsa lege.
— Copilul meu şi-a scos sufletul la piaţă! Şi pe noi nu ne-a întrebat. Las-o să se descurce singură, precum m-am descurcat eu, i-o tăie cu aceeaşi hotărîre neclintită tata Simion.
Toţi anii cît rămăsese numai cu feciorii şi pe care a avut grijă să-i înveţe, tata Simion a căutat să nu aducă vorba de Serafima… Dar, iată, după ce s-a întors, a văzut în ea un alt copil. Deşi… după atîţia ani, ce fel de copil mai putea fi?! Avea în faţă o femeie grasă, voluntară, coborîtă parcă din altă lume. Iute la vorbă şi mereu întărîtată, părea să nu ia pe nimeni în seamă şi să nu aibă frică de nimic. Între aceste două imagini — cea de cîndva şi cea de acum —, tata Simion se străduia să întrevadă o cît de mică asemănare. Fiica se schimbase: îmbătrînise, se trecuse, se ofilise. Reveni la Ineasca, acasă… o dată cu Arion… Uneori, seara, înainte de culcare, îşi netezea în faţa oglinzii părul încă negru, dar mai mult cărunt, mătăsos şi o podideau lacrimile. Într-una din aceste seri, tata Simion îşi călcă pe inimă:
— Şi de ce l-ai lăsat tu? întrebă puţin cam grosolan, cu un tremur uşor în glas. Doar de dragul lui ai dat cu piciorul în mîndria noastră?
— Nu ştiu ce să-ţi răspund, tată. Lasă-mă pe o vreme ca să-mi vin în fire. După ce îşi şterse ochii, adăugă necăjită: Şi-a găsit alta, care, spre deosebire de mine, i-a născut un copil. Eu n-am putut să nasc. Am pierdut două sarcini la rînd, apoi…
— Aşa te-a cruţat…
— Vina o port şi eu, tată. Prea l-am iubit şi-l mai iubesc! Pe toate i le-am crezut şi i-am intrat în voie, dar el, văzînd că nu-l mai supraveghez, s-a dus la alta…
— Chiar credeai că n-o să-ţi dau voie să te măriţi, să fii în rînd cu lumea? Nici tu logodnă, nici tu înţelegere ca la oameni…
— Atunci n-aveai să-mi dai voie. Doar te ştiu cum erai… Iar eu, precum ţi-am spus… ţineam la Sergiu şi ţin şi-acum…
— Să-ţi fie de bine!… Spui că sufereai şi-ţi era oarecum de cele săvîrşite… Dar de ce n-ai venit să-ţi ceri iertare?
— Fiindcă n-am avut chip, răspunse fiica de-acum iritată.
— Nu-i adevărat, se amestecă mama, scăpînd furculiţa din mînă. N-ai vrut! Dacă doreai, veneai într-o luntre pe rîul lacrimilor mele pe care le-am vărsat pentru tine.
— Nu mi-a fost deloc uşor, mamă, să părăsesc, să las tot ce aveam acolo, tot ce am agonisit… Dar cu toate păcatele pe care le-am făcut, iaca, m-am întors. Dacă dă Domnul şi se mai încălzeşte, mă duc la Rădeni, cu mătuşa Tiţa şi moş Alexandru. Ei au nevoie de mine.
— Să-ţi ajute Dumnezeu! zise tata într-un tîrziu.
— Şi dacă vine de la Comrat Serghei să te ieie înapoi? nu se lăsă mama.
— Nu cred să vină. V-am spus doar că are copil la Avdarma. Chiar dacă nu ţine la ea cum a ţinut la mine.

— Atunci du-te şi-i ajută pe bătrînii ceia neputincioşi. O să-ţi fie greu cu ei, că unu-i mut, şi altu-i orb…
— O să le port de grijă. Poate aşa mi-oi ispăşi greşeala şi faţă de voi.
— Vorbe de clacă, rosti tata Simion pe un ton moale. Noi v-am iertat pe toţi de mult… Te-am iertat şi pe tine, că sînteţi trup din trupul nostru. Mai rău e cu potopul ce-a dat peste noi, dacă mai vine odată, s-a zis cu casa mea — o iau malurile, şi ne pomenim în rîpă. Atîta-mi mai trebuie — să mă apuc de făcut o altă casă, acum la bătrîneţe…
Se lăsă o tăcere pentru cîtăva vreme, pe care mai apoi o tulbură Serafima:
— Dar de ce şi-a pierdut graiul mătuşa Tiţa? Ce trai îndestulat duceau ei la Rădenii ceia! Grădina le era ca un rai — numai tufe de vie, cireşi şi nuci în jurul casei…
— După ce-au primit vestea că Romănaş, feciorul lor, că atîta băiat au avut, a căzut în Afganistan. Chiar a doua zi, Dumnezeu i-a luat graiul şi nu i-l mai întoarce nici azi. Iar mai înspre toamnă şi moşneagul a orbit cu totul… Mama Veta nu mai avu putere să continue. Oftă din greu şi îşi aminti că, trebuia să se grăbească, să le reuşească pe toate. Serafima privi cam straniu la mama, care în vreme ce bărbaţii se odihneau după ore de muncă, abia trăgîndu-şi răsuflarea, dînsa avea să termine un caier de tors.
Arion asculta, absent în aparenţă, sfîrîitul fusului şi, deodată, în închipuirea lui, acel caier din vîrful furcii i se năluci că nu-i decît o misterioasă materie eterică — diafană, fină —, din care mama le ţese firul vieţii lor, a întregii familii. Smocurile de lînă scărmănată bine se desprindeau cînd mai rare, cînd mai dese şi degetele torcătoare apucau singure cîteva fire de lînă în plus, dacă smocul se subţia sau tot ele, cu de la sine comandă, îl destrămau cînd se rupea prea înfoiat. Şi lîna se răsucea în firul acela subţire pe unde cu vădite umflături, pe unde în segmente subţiate. Furată de gînduri, mama nu observă cînd firul se subţie prea de tot şi, la un moment dat, se rupse. Fusul lunecă dintre degete şi căzu cu zgomot la podea. Bătrîna mamă tresări, se aplecă după fus, îl ridică, apoi trase pe buricele celor trei degete firul pînă la capătul lui, destrămă un pic lîna pînă o înfoie într-un smoc, după care, unindu-l cu capătul de caier, făcu vînt fusului. Ograda zăcea în noroi, iar sub şopronul cuptoraşului, pe podeaua de scîndură, ea se simţea bine sprijinită cu picioarele pe pămînt şi cu încredere în rostul a ceea ce avea de făcut… Şi fusul porni să se învîrtă ameţitor şi, degrabă, cele două smocuri unite se prefăcură în fir subţirel, coborînd în jos, spre fus, să se înfăşoare. “Aşa-i şi viaţa, îşi depănă gîndul în continuare Arion. Destinul toarce firul ei — ba îngroşîndu-l, ba subţiindu-l, pînă ajunge să se rupă. Şi-atunci unde-i urzitoarea care să-l prindă şi să-l unească la loc? Unde-i?!… ” Cît mai rămaseră din ziua aceea, bărbaţii s-au ocupat de nucul doborît, isprăvind abia pe la amiază. Lemnele tăiate le-au vîrfuit în stivă, lîngă poartă, vreascurile şi crengile verzi le-au cărat în grădină, eliberînd astfel drumul şi greblînd uliţa în dreptul porţii — mai spre seară, cînd se zvîntă. Femeile s-au porăit mai mult pe lîngă cuptoraş, lipindu-l pe unde lutul se răzmuiase şi gătind de mîncare. Mama, obosită, lăsase demult furca în cotruţă, gîndindu-se la ziua de mîine, cînd se va duce la biserică să mai ceară îndurare şi iertarea păcatelor familiei ei. Că se tot adunaseră, socotea ea.
După muncă se întinse masa, au mîncat cu toţii, după care, tata veni în odaie, şi fără să-şi descalţe picioarele, se culcă şi adormi cu sforăitul lui obişnuit. Pentru el era lege ca după o muncă grea să doarmă… Cît dormise, Simion nu-şi dădea seama. Trezindu-se, auzi gălăgie în ogradă, lîngă cuptoraş. Femeile pregăteau de mîncare. Nu-l supăra parcă nimic, doar capul îi era greu, însă ştia că-i va trece, o să se dreagă cu un căuş de moare de curechi şi o să umble puţin pe-afară. Se ridică de pe laiţă şi ieşi pînă la gîrliciul beciului. Arion şedea pe un scăunel lîngă piatra funerară, tăcut, urmărindu-l parcă pe furiş, în obişnuita sa manieră, pe fratele Mitru, care, după ce se întinse căscînd în pragul casei şi îşi îmbrăcă maioul înflorat, nu părea să se grăbească la masă. Tata Simion, după ce bău moarea, luă chişca şi trase — direct din butoi — cîteva gîturi de vin roşu. Cînd reapăru în gura beciului, îl luă la rost pe Mitru care era de-acum îmbrăcat şi gata de ducă.

— Unde te găteşti, uşernicule!? rosti cu glas otrăvit bătrînul. Eşti, am auzit, agent electoral?! La Sokoliuk-Godacul!… Acum aşa-i zice satul. Are un burduhan cît abatorul, plin cu minciuni. Promite multe numai ca să-l alegem deputat! Iar tu te ţii curnuţ de coada lui…
— A!Papaşa! Te-ai trezit ca voinicul din poveste? făcu Mitru cu zîmbetu-i obişnuit pe faţa lătăreaţă. Îl ai în vedere pe Sokoliuk?… El acum e silion! Are bani şi nutreţ! Poate cumpăra toată Ineasca cu tot cu maţele tărcate ale neîntrecuţilor gospodari moldoveni! Va cîştiga alegerile cu nutreţul.
— Nu ţi se pare că susţii un venetic… să ne reprezinte interesele în Parlament? întrebă Arion… S-ar cuveni să fim stăpîni la noi acasă. Ori sugem laptele mamei, apoi uităm de ea?…
Mitru, plin de sine, reveni la masă, duse cîteva îmbucături la gură, clefăind zgomotos. Lui Arion i se strînse inima, dîndu-şi seama că a bătut toba la urechea surdului.
— Bratok, nu te încrîncena ca vita de la plug! Cînd va sosi momentul, i-oi întoarce mamei căldarea cu laptele pe care l-am supt. Iar tot ce-au cheltuit părinţii cu mine, învăţîndu-mă la Drept, trecem la pierderi, anulăm.
Tata Simion se simţi călcat pe nervi. Arion se încruntă, iar Serafima, intuind că iată-iată se poate declanşa scandalul, se apropie de masă şi-i zise fratelui mai mic:
— O să huzurim şi noi pe lîngă tine, nu-i aşa, Mitrule?…
— O să vă am pe toţi în vedere. Sokoliuk mi-a promis automobil pe gratis!. .
— Dar cu însurătoarea ce faci? Să nu rămîi carecumva flăcău tomnatic…
— Te rog, sestruha, să nu te îngrijorezi! La capitolul ăsta sînt tare. Doamnele şi domniţele se usucă de dorul meu. Iar cînd o să mai am şi maşină… Sokoliuk mi-a făgăduit solemn.
— Cîte a promis el în anii de cînd a ridicat hardughia pe deal, răbufni tata Simion. Că va asfalta drumul din centrul satului, că va împăduri o parte din Lipăgău, ca să nu se prăvălească pămîntul peste noi… Uite ce nenorociri ne pasc cînd se abat ploile mari. Şi a făcut măcar ceva? Pentru ruşii lui a construit şcoală, grădiniţă modernă, magazin, apartamente, arteziană autonomă cu ape din izvoarele Podişului… Acuma mai are nevoie şi de putere. Te foloseşte ca pe o marionetă, să-şi facă ieşire la imunitate, în Parlamentul ţării. Te-a atras în afacerea asta, momindu-te, ca să ne ţină sub papuc încă mult şi bine… Ai vreun grăunte în dimerlia ceea a ta, băiete?
— Tigva mi-i încărcată cu grăunţe, papaşa, căci nu i-am turnat nici o sută de grame. Şi în genere sînt un intelectual, un mare umnik, precum ar zice prietenul meu rus.
— Un mare modîrlan, iată cine eşti. Şi nu mai rusifica atîta limba noastră, nu-ţi şade bine, ai studii superioare, dragă domnul, spuse cu năduf tata.
— Ce rost e să stric orzul pe gîşte, să-i lămuresc unui om, ce are la activ numai o lună de cursuri făcute la fabrica de învăţători din Soroca. Eu cinci ani am ros cartea în Universităţi de stat şi de… şezut! La juridică. Acolo nu fiecare prost poate învăţa. Iar acuma apăr bandiţi, tîlhari, haiduci şi mă bucur de autoritate printre ei, la Orhei.
— Aperi tu ca alde tine, nu-l cruţă tata.
— Ce-o fi s-o lăsaţi mai moale amîndoi. Mai ales, tu, Mitrule? încercă Serafima să-i potolească.
— Ţi-am spus: nu-mi zi Mitru! Eu îs Dimka, sestra.
— Să-ţi crăpe ţie beşica udului, că tot Mitru am să-ţi spun, burduhosule!
Mitru se ridică de la masă. Apoi, pe un ton pretins serios, cu un aer de om pornit la treburi mari, zise:
* * *
— Sînt nevoit să plec — mă cheamă norodul! Mă aşteaptă campania electorală! Goreaciaia predvîbornaia kompania! Pentru asta statul mi-a dat un concediu cu păstrarea salariului mediu lunar. Mitru plescăi a mare satisfacţie. Avea acest năravsă plescăiască din limbă, cînd voia să se laude:” Vedeţi cine-s eu?!”

— Bostanul ţi-i cît un oboroc, dar doldora de tărîţe, rosti întărtat tata, ridicîndu-se de la masă şi pornind să se plimbe de colo-colo. Deodată, se opri şi spuse dintr-o răsuflare: Ieri l-am trimis pe "mintios" la prăvălie să cumpere o pîine şi s-a întors fraierit de vînzătoare — o mucoasă de şaptesprezece ani nu i-a dat restul… Alaltăieri s-a dus după apă şi a scăpat căldarea în fîntînă… Iar azi, uite-l, pleacă să facă propagandă electorală. "Mă aşteaptă narodu! Du-te, du-te! Încă un burduhan pe spinarea poporului, încă un godac la putere!
— Era clar că se întîmplă ceva la Chişinău. În ultimile luni toată lumea părea să fie cuprinsă de fiorul unor mari schimbări, dar ceva nu-i venea la socoteală lui Simion Inereanu. Să fi fost la mijloc necazurile pe care le trăsese în ultimii ani sau alt motiv? Mitru, pînă nu demult, fusese cu totul altul: asculta seară de seară "Europa liberă", "Vocea Americii" şi alte "voci", citea cărţi româneşti, scria şi publica în ziarele republicane poezii patriotice, împărtăşea aceleaşi idei ca şi Arion, încît se temea să nu nimerească şi mezinul în vreo încurcătură. Acuma îşi exprimă, pe un ton mai împăciuitor, părerea sa de rău:
— Ai fost unul, dar ai ajuns altul… Nu pot înţelege ce te-a descumpănit, ce te-a împiedicat să ajungi un om de bună credinţă, să rămîi măcar cel care ai fost, băiete!?
— Omul evoluează, papaşe! Îndată după ce am tipărit prima carte de versuri, mi-am dat seama că-i apă de ploaie, că n-am ţîră de talent, iar chestia cu scrisul, fără har, nu faci parale nici la propriu, nici la figurat. Am îmbrăţişat vîrtos avocatura, care mă asigură cu de toate. Bandiţii, tîlharii, hoţii, plătesc bine — numai să rămînă în libertate. Viaţa omului nu-i veşnică şi trebuie trăită bine. Acum a apărut posibilitatea să mă căpătuiesc şi n-o să ratez ocazia. Cu ajutorul lui Sokoliuk o să-mi agonisesc cîte ceva pentru bătrîneţe…
— Ia-te uită ce frumos vorbeşte cînd vrea, făcu Serafima.
— Dar cum rămîne cu săpăturile arheologice, care se fac în partea cealaltă a Lipăgăului, în Hîrtop?. . interveni Arion dorind să schimbe vorba. Mai eri mi-ai povestit cu înflăcărare despre ele…
Acum cîţiva ani, în spatele abatorului, nişte specialişti sosiţi de la Kiev şi Moscova şi-au ales un loc pentru efectuarea unor săpături arheologice. Intenţionau, precum le lămureau ineştenilor, să dea de urmele unor civilizaţii dispărute. La începutul fiecărei veri, întindeau acolo, în livada veche, cîteva corturi. Ziua mai făceau cîte ceva, însă de îndată ce se lăsa seara, începeau chefurile cu cîntece şi hîrjoneli, încît nu se astîmpărau pînă dimineaţa. De la o vreme, specialiştii de la Kiev şi Moscova dispăruseră şi locurile lor veniră să le ocupe nişte bărboşi de la Odesa şi Tiraspol. Erau şi aceştia, după cum avea să se dovedească mai tîrziu, băieţi veseli şi curajoşi:
— Ce cred ei să găsească acolo, unul Dumnezeu ştie, zise sora.
— Poate apă potabilă, poate obiecte de aur? Că alta ce să urmărească?
— Nichifor ştie mai bine, interveni tata Simion. I-a însoţit un timp… ca reprezentant al filialei Academiei moldoveneşti de la Tiraspol… Cei din Ucraina şi Rusia n-au găsit decît potcoave de cai morţi, iar cei veniţi din Transnistria au şi trîmbiţat de-acum la radio că în Hîrtopul nostru se observă urmele unei aşezări din perioada creştinării Rusiei Kievene!
— Cît le trebuie s-o dovedească şi pe asta! făcu Arion gînditor.
— Nici eu nu pot înţelege de ce se aruncă bani în vînt.
— Oare nu pricepi, papaşa, ce-i la mijloc? Politica! Vor găsi, chipurile, acolo un hîrb cu inscripţie slavă şi Sokoliuk îndată se va vedea călare pe cal, le deschise triumfător ochii Mitru.
— Are ce le comunica la ai săi: fiţi liniştiţi, dea-icea nu plecăm nicăieri. Demult sîntem acasă! şi-a exprimat gîndurile Arion.
— Iar pe lîngă Sokoliuk şi eu! aprobă Mitru în felul lui, cele spuse de frate-său.
— Din ziua cînd ai publicat în "Moldova Socialistă" articolul cela defăimător, în care l-ai ponegrit pe Arion, cîţi ani au trecut şi ce spuneai acolo, mai ţii minte? îl mustră sora Serafima.
— Aşa au fost vremurile, soro.

— Vremurile-s vremuri iar tu, tu trebuie să-ţi păstrezi demnitatea de om, ridică un deget a luare-aminte tata Simion.
— Să lăsăm discuţia asta, făcu a lehamite Arion. Omul are dreptul la opinie, la convingeri. Oricum, la vîrsta asta nu se schimbă el dintr-o dată. Şi trebuie să ne împăcăm, că-i sînge din sîngele nostru. Aşa spune Biblia: "Precum nu se aseamănă faţă cu faţă, tot aşa inima unui om cu inima altuia".
— Sîntem totdeauna nişte mangafale! pufni bătrînul Inereanu supărat. Ne-am ţinut de canoanele biblice: dacă cineva îţi trage o palmă pe obrazul drept, întinde-i-l pe cel stîng şi duşmanul tău… se va ruşina să te mai pălmuiască odată… De atîta poporul ista, nu merită stimat! N-ar strica să fim mai dîrji, cînd cineva încearcă să ne lovească peste obrazul drept…
— Tu plesneşte-l peste cel stîng, sări cu vorba Mitru. Plăteşte la rău cu rău!. .
— Taci odată, că nu pentru tine am vorbit! se înfurie tata Simion nedumerit, de tonul împăciuitor, adoptat de fiul mai mare. În ciuda tuturor necazurilor însă, undeva, în adîncul sufletului, chiar se mîndrea cu felul cum i se rînduise viaţa asta mutilată. Îi plăcea băiatul că şi-a păstrat şira spinării dreaptă — oricît de grele au fost încercările pe care destinul i le-a pus în cîrcă. Pe de altă parte, nu se putea împăca cu modul lui de a ierta. În toate daraverile de familie Arion rămînea oarecum resemnat, nu-şi ieşea din fire. Simion Inereanu auzise că celor care se întorc din puşcărie o habă de vreme, pînă se mai aclimatizează, mai bine să nu le pui degetul în gură. Arion făcea însă excepţie. Ce mult dorea ca el să-l pună odată la punct pe Mitru. Ca să vezi, cum nu-l arunci, cade ca motanul în picioare. Credea că Arion îl va ajuta. Odată şi odată trebuie să-i ceară socoteală pentru că Mitru a pus umărul, să ajungă în puşcărie. Frate pe frate! Şi tata Simion porni iarăşi să caute urma ulciorului de lut.
— Am înţeles că-i faci pocloane Aliona lui Joja Tîrsînă, vînzătoarei de la magazin, încercă şi Serafima să abată discuţia pe alt făgaş. Bagă de seamă. Mitică! Cu fraţii ei nici Nichipercea n-ar dori să aibă de-aface… Vezi să nu te-ntreci cu gluma.
— Fii pe pace, sestruha! Tocmai de aceea m-am lăsat amăgit la prăvălie, ca să am un pretext. Îmi trezeşte interesul. Ne-am înţeles să plecăm împreună la plajă, la Ismail. Acolo îmi va întoarce restul…
— Şi-a cîta-i fata asta care îţi trezeşte interesul în satul nostru? îl luă în răspăr mama Veta, care pînă acum păstrase o tăcere, cuvioasă. Astîmpără-te odată, nu-ţi mai face de cap!
— Poate are de gînd să se însoare, mamă, îl luă peste picior sora.
— Aşa-i, Mitrule? întrebă neîntîrziat mama.
— La grea încercare mă puneţi… N-am degete la mînă cîte vor să-mi pună pirostriile în cap. De însurat nu m-am însurat, dar am vreo şase femei şi vreo opt copii…
— La asta te duce mintea: în fiecare an ai căcat proaspăt în pelinci, reintră pe făgaşul gîlcevii tata Simion.
— Papaşa, nu port nici o vină! E destul să vorbesc cu femeia de două ori şi — se face grea!… Şi nu numai că prinde, dar… naşte! Îşi închipuie că astfel va pune mîna pe mine. Una chiar şi-a tras piciorul la o ţigancă, chipurile, să mă ia cu farmece şi ştii ce i-a spus cioara? "Fată-hăi, pe aista vrăjile nu-l prind… ".
— Ceea ce înseamnă că toată viaţa ta nu-i altceva decît o destrăbălare, măi Mitrule, conchise sora Serafima, stînd cu mîinile în şolduri.
— Curvăreala e cea mai veche şi cea mai grea profesie, soro. De-ai şti prin cîte cumpene am trecut de răul femeilor: am dormit în copaci, ducîndu-le dorul, am ars în tanc, iar ca să nu dau ochii cu bărbaţii lor, am sărit de la etaj, fără paraşută, scăpînd cu fuga de mişei.
— Ai cu ce să te mîndreşti, frate! zise Arion, privind cum mama îşi acoperă faţa ruşinată.
— Să nu vă fie ruşine cu mine. Vă asigur: omenirea a creat şi un asemenea speciment şi am şi eu un loc sub soare. Aşa cum mă vedeţi, ţin la copiii mei şi le trimit daruri de sărbători, pachete cu deficitare, direct de la bază. Nu-i nici o problemă!

— Te-ai berbecit cu totul, Mitrule, oftă amărîtă Serafima. N-ai simţul datoriei de părinte. Nici cel mai scump dar nu-l înlocuieşte pe un tată.
— Ei tată au, nu elefant. Mamele lor n-au soţ. Aici ai dreptate. Arion, care-l privi pe frate-său cu obişnuita-i absenţă, se simţi tentat să-i ardă o palmă. Se stăpîni.
— Totuşi… cu fata lui Tîrsînă să fii cu ochii în patru, îl mai preveni o dată Serafima.
— Las'că mama în fiecare duminică se duce la Rădeni, stă la sfat cu Dumnezeu, Sfîntul Duh şi cere îndurare pentru mine, să mă păzească de rele.
— Mă duc şi eu să mai chem norocul şi iertarea Domnului peste casa asta, aprobă mama. Iar tu, Mitrule, mai slăbeşte-o cu fetele. Satul vuieşte că o plimbi cu maşina pe fata lui Tîrsînă la Malul galben.
În locul cela unii se duceau să se dea desfrîului, şi deci era considerat de rău augur.
— Ce să-i fac, dacă-i place să se cătăiască, zise Mitru.
— Nebunule! Abia a terminat şcoala şi lucrează de-o lună vînzătoare, făcu Serafima. Fraţii ei… au dat jurămînt: dacă se întîmplă ceva cu sora lor, te sparg cu furca cea de fier.
— Truba dela, o întrerupse Mitru cu voce necăjită. E deja în poziţie!
— Frumoasă dragoste, nimic de zis, ca la sfîrşit de secol! pufni tata Simion. Ai fi bun de slobozit într-o herghelie de iepe sterpe, se înfurie el, dar Serafima i-o luă înainte:
— Cu mama vînzătoarei am învăţat la şcoală, desfrînatule. A fost o elevă deşteaptă, din familie de gospodari. Copila ei nu poate fi altfel. E prea tinerică pentru tine.
— Vrabia-i tot pui, dar numai dracul ştie de cînd, trînti Mitru o zicală.
Din dealul Lipăgăului peste sat se abătu, în valuri nevăzute, un iz urît. Prin aerul îmbîcsit se auzi coviţăitul porcilor, mînaţi în ograda abatorului. Arion avu impresia că şi de la Mitru, de la vorbele lui aduce un miros străin, infect.
— E de mirare, frate, că ţi-i a zburda… Prin viaţa asta te dai mai mult de-a dura, te cotileşti ca un dovleac, fără griji şi, cum se spune, cu cîntecul pe buze, deşi nu te-am auzit vreodată să îngîni ceva acătării…
— Greşeşti amarnic, Serafimo. Am vocea lui Kozlovski. Află că îl învăţ pe Sokoliuk să cînte moldoveneşte! Aseară, la o petrecere în pădurea de la Chitca, am ţinut un hang… Şi Mitru, umflîndu-şi pieptul maiestos, slobozi o voce puţin cam falsă:
— Mulţumesc lui tata meu,
Că m-a învăţat să beu,
În chihniţă, la răcoare —
Cu paharul cel mai mare!
Eh! Numai la beţie
Uiţi de sărăcie —
Numai la chileală
Uiţi de orice boală!…
Îşi umplu un pahar şi-l sorbi lacom.
— Acum, mai concret, unde ţii calea? îl întrebă tata Simion, văzîndu-şi mezinul pornit cu adevărat.
— Plec la şef. Avem de pus cîte ceva la cale. Satele din jur au început să se burzuluiască. Asmuţite! Frontul Popular cere limba, alfabetul fascist şi tricolorul lui Antonescu… Dar să vezi poznă! Mai deunăzi, Mihalaşa Sokoliuk, care a luat cu el un camion cu saci de urluială, a făcut un experiment, întrebîndu-i pe săteni: "Vă poftesc să-mi spuneţi ce doriţi: limbă de stat ori combicorm? Toată lumea a preferat urluiala. Asta-i mentalitetul moldovanului! Şi nu numai al lui. Se zice că odată şi odată o să fie şi la noi bine. Ce folos că va bine după ce eu voi da pielea popii? Vreau să-mi fie bine acuma, cît se ţin tinereţile în trupul meu! Cei care vor veni după mine, îşi vor face binele lor. Şi cine ştie, binele spre care năzuieşte generaţia mea, poate că n-o să le convină ţîncanilor de mîine. Aşa că îmi port mie de grijă. Să nu trăiesc mai rău decît evreii. Unde-s bani, acolo-i toată politica. Cu bani poţi cumpăra orice! Cu ce credeţi

că am ademenit vînzătoarea? De asta am şi întinerit cu douăzeci de ani! Mulţumit, fără a-şi lua la revedere, Mitru urcă în maşina pe alocuri "cîrpită" din cauza multor accidente uşoare, uşurele şi de tot felul, şi o rupse din loc. Doar Serafima cunoştea motivele grabei lui la raion. Era implicat într-un proces judiciar, pe care i-l intentase o nouă "victimă", ce-i revendica paternitatea. În ogradă se lăsă o tăcere apăsătoare. Arion îşi cuprinse capul în palme şi medita: "Fratele meu a înţeles că pe lumea ceea banii hotărăsc totul". Îşi aminti de un evreu, disident şi el, nimerit în detenţie. "Cred că nu greşesc afirmînd că numele neamului meu este strîns legat de simbolul banului", îi mărturisi acela într-o clipă de sinceritate. Camaradul lui de suferinţă ţinea să-l convingă că evreii au fost şi vor rămîne cei mai bogaţi oameni din lume. Cu banii ei ţin în stăpînire, dirijează politica tuturor ţărilor de pe glob. Să încerce cineva să-i vorbească de rău, sau să le pună beţe în roate! Din capul locului pretinsa persoană îşi va rata întreaga carieră… Numai America cîţi miliardari evrei are! Se mai spune că ei, evreii, ştiu oricînd să-şi susţină talentele: mulţi, prin concursul lor, devin laureaţi ai unor premii prestigioase, ajung proprietari de mari avuţii. Lor nu le pasă de concurenţi, ei ştiu să cîştige… Şi asta nu-i întîmplător — aşa a fost şi aşa va fi totdeauna, spre invidia sănătoasă a tuturor celorlalţi. Pentru că-i un popor deştept, solidar. Iată de la cine trebuie să luăm exemplu! Poţi avea trecere şi trezi interesul în lume numai dacă eşti în corelaţie directă cu interesele lor. Dacă nu, păzea! Poţi fi oricine — geniu, mare strateg — totuna: mai mult decît o recunoaştere pe valea Ciulucului sau, cel mult — în graniţele neamului tău — nu vei avea de nicăieri… Arion tresări: de ce şi-a adus aminte de amicul evreu disident, ce are el cu evreii, cu antisemitismul? Soarele scăpăra deasupra capului. Un soare roşu-aprins ce-şi răspîndea cu dărnicie căldura şi lumina peste casă, peste gluga de hlujani, peste crucile din cimitir — peste sat. În clipa aceea avu nălucirea, nu se ştie de ce, că toată lumea este cuprinsă de flăcări, că a luat foc.

* * *

Mitru în faţa instanţei de judecată… nu în calitate de avocat, ci de reclamat. Tras la faţă, nebărbierit, în oglinda ochilor plutindu-i nemulţumirea. Stătea în picioare, alături de o tînără, gingaşă, care îl săgeta cu privirile pe judecătorul bătrîn, ce-l interoga abia învîrtindu-şi limba în gură:

— Reclamanta declară că sînteţi tatăl copilului, zise judele.

— Nu sînt, se încreţi Mitru. E o minciună grosolană. Mă şantajează. Doreşte pensie alimentară. Şi-a găsit prostul!

— De ce nu vrei să recunoşti, Miti, izbucni în lacrimi tînăra mamă. Acum patru ani, cînd m-ai luat cu tine la mare, am dormit împreună pe un pat pliant pe faleză, în bătaia brizei, şi tu, în seara aceea, ai exclamat cu atîta sinceritate în voce: "Alina, dăruieşte-mi, în vuietul valurilor, un prunc!… ".

— Taci, tu, se oţărî Mitru: Una-i să te culci şi alta-i să faci copii. Se vede că prea te-ai străduit atunci… Voobşă!… În timp ce împricinaţii încercau să-şi demonstreze unul altuia cine ţine minte mai bine zilele unei iubiri albastre, iar judele clămpănea deasupra hîrţoagelor, uşa de la intrare ba se închidea, ba se deschidea. În sala de şedinţe dădea buzna un clopoţel de băieţel, de vreo trei anişori, strigînd ca un cuculeţ, arătînd spre Mitru cu mînuţa:

— Tăticu'! Tăticu'!!! Vocea lui cristalină îi spărgea lui Mitru timpanele. Ochii îi scăpărau de indignare. Nu putea pricepe ce se întîmplă cu el, că şi-a pierdut cumpătul în faţa unei obişnuite componenţe de judecată.

— Insist ca Miti să fie declarat, prin judecată, tatăl copilului, glăsuia sincer şi inimos tînăra femeie. Mi-a promis… în ziua cînd m-a luat cu flori de la maternitate, mai adăugă tînăra şi-i întinse drept probă instanţei o poză ce imortalizase evenimentul respectiv şi, pe un ton domol, cu îndurerare: Am auzit că vrei să te însori cu alta, Miti…

Mitru, privind poza cu chipul lui fericit, cînd ţinea un prunc înfăşat în braţe, se fîstîci şi mai tare. Bătrînul jude îşi puse ochelarii pe nas şi întrebă din nou cu vocea-i monotonă:

— De ce nu recunoaşteţi că sînteţi tatăl copilului pe care l-aţi lăsat în grija bietei femei?
— Să fi fost al meu, îl botezam la preot împreună şi-i dădeam numele de familie pe care-l port.
— Tăticu'! Tăticu'! Am să-ţi pişc buricul! prinse iarăşi să strige băieţelul, tras mai apoi de-o mînecă din sală de către bunică-sa.
— Mucles, baistrucule! zise Mitru iritat, apoi către onorata instanţă: Mă irită acest public nedisciplinat. Femeia reîncepu povestea, plîngîndu-i-se mai mult lui cît îi este de greu în mizeria timpului de astăzi, fără nici un ajutor, cînd preţurile la toate au crescut… Şi încă multe alte nimicuri, pe care le poate spune în judecată o fiinţă naivă, aproape copilă, ce crede în cuvintele de dragoste ale primului crai întîlnit. În cosecinţă, Mitru mai-mai să creadă că instanţa are tot temeiul să-i admită reclamantei acţiunea şi deodată avu senzaţia că cineva îl aruncă într-o groapă cu gunoaie. Revenindu-şi din gîndurile acestea negre, ridică disperat mîinile în sus şi declară cu voce tremurîndă:
— Nu sînt tatăl copilului! Cer să se respecte Constituţia! Nu uitaţi că sînt agentul electoral al lui Sokoliuk Ivan Ivanovici… mai sînt şi avocat la Orhei!…
— Puteţi fi agentul lui Iisus Hristos, făcu judele. Lămuriţi-mi de ce nu vă consideraţi tatăl copilului? Atîta cer.
— Fericita inconştienţă a tinereţii! Hm… se bîlbîi Mitru, răscolind în mintea sa un gînd ingenios. După o scurtă pauză, declară ca un dictator, lovind cu pumnul în masă: Nu-s capabil să zămislesc copii! În aceeaşi clipă uşa se deschise din nou şi băieţelul, în liniştea confuză a sălii de judecată, se uită ţintă la Mitru şi zise fără nici o sfială:
— Tăticu'! Vreau cacă…
— Nu mă face de rîs! se zborşi la el Mitru…
Judecătorul, după mai multe şovăieli, satisfăcu demersul lui Mitru şi îl trimise la medicul legist. Doctorul Niuma Bluvştein îl întîmpină cu amabilitate. Ascultîndu-i răbdător păsul, citi de cîteva ori ordonanţa de expertiză a instanţei. Mitru, ca să-l atragă de partea lui pe acest bătrînel cărunt, ce-şi închinase toată viaţa problemelor de sexologie, spuse, ca printre altele:
— Sînt avocat la Orhei… Am multe relaţii, pot face rost de găini de Hamburg, ouă cu două gălbenuşuri…
Medicul legist nu reacţionă în nici un fel. Îşi schimbă ochelarii cu lentilele groase pe alţii mai fini şi, cu un zîmbet părintesc, dori să precizeze:
— Adică dumneata susţii că nu eşti în stare să faci copii, cu alte cuvinte, eşti steril?…
— Nu sînt capabil de însămînţare. Sămînţa mea intră unde trebuie, dar nu atacă ovarele feminine…
— Văd că eşti expert şi un bun avocat!.
— Mă bucur de clientelă…
— Ca să se convingă şi medicina de spusele tale, va trebui să donezi spermă pentru expertiză… Şi medicul legist Bluvştein, supranumit "părintele curvarilor", îi întinse un vas gol şi chemă infirmiera. Îndată, în cabinet îşi făcu apariţia o duduie, îmbrăcată extravagant — prin pînza străvezie a unui halat fără mîneci, ce-i dezgolea picioarele pînă hăt mai sus de genunchi, i se întrevedeau buricul, sînii aproape goi şi şoldurile puternice. Îi explică ce va trebui să facă asistat de sora medicală. Pacientul protestă vehement. Bluvştein desfăcu larg braţele şi rosti cu acelaşi zîmbet mieros:
— Mie îmi trebuie expertiza? Sau ei?!
— Bine, bine, dar fără soră, acceptă Mitru, dîndu-şi seama că altă ieşire nu are. Şi vreau cabinet aparte… Fata chicoti îmbufnată şi Mitru — pentru prima oară — se simţi penibil în prezenţa unei femei. Bluvştein îl însoţi pînă la uşa unui veceu întunecos şi rece:
— Poftim, locul potrivit pentru ceea ce trebuie să faci… Şi te rog, lucrează ca un iepure. Sîntem aproape de ora mesei. Mitru intră în veceu cu borcănaşul cela de sticlă ca în faţa morţii. Înţelegea acum prea bine că a nimerit într-o adevărată cursă a ruşinii. Auzea paşii

doctorului pe coridor, iar peste vreo două minute îi auzi şi vocea. ” Grăbeşte-te, să reuşim pînă la prînz “— — Tempo! Tempo, temperamento!
— Îndată! gemu transpirat Mitru, blestemînd în sine ora cînd a văzut lumina zilei, dar mai ales ceasul cînd a hotărît să se ducă cu fata din Băneşti la mare…
Peste cîteva minute ieşi din veceul spitalului, întinzîndu-i necăjit borcanul medicului nerăbdător. Bluvştein cercetă mirat conţinutul, cobîlţîi de cîteva ori sticla şi dispăru într-un cabinet, unde huruiau motoarele aparatelor de analize. După o vreme de încordare şi frămîntări, măsurînd de data aceasta el însuşi lungul coridorului, Mitru chiui de bucurie, cînd Niuma Bluvştein, nemaiputînd şi el de bucurie, flutură o foaie şi îi spuse cu glas dulceag:
— June, eşti un exemplar de excepţie! Cu asemenea spermă eşti capabil să însămînţezi o întreagă herghelie de iepe sterpe… Du-te şi spune-le şi colegilor dumitale de la avocatură că potenţa pe care ţi-am descoperit-o constituie, fără îndoială, un fenomen rarisim în ramura unde îţi desfăşori activitatea… Mitru rămase cu gura căscată, aşteptînd să cadă podul peste el. “Parcă ne-am înţeles… ” — voi să spună, dar bătrînul ovreu desfăcu iarăşi braţele şi zîmbi aproape părinteşte:
— Fiecare îşi face datoria lui sfîntă!…
— Instanţa judecătorească îl declară pe Mitru Inereanu tatăl zbînţuitului copleş care intra cînd tocmai nu te aşteptai în sala luminoasă, cu scaunele aproape goale.
— Tăticu’! Tăticuţu’! Dimka, ei! Ura-a! triumfa glăsciorul lui.
O situaţie mai penibilă Mitru nu avusese demult în viaţa lui de burlac. Arăta deprimat şi nervos. Se simţea ca după o boală grea, incurabilă! Îngrijorat de faptul că despre “bravura” lui de bărbat uşuratic şi iubitor de chefuri, de femei puteau să afle colegii, păşea amărît pe stradă, iar lumea, ca întotdeauna, grăbită şi nepăsătoare, habar n-avea de necazurile lui. Urcă la volanul maşinii, avînd impresia că limuzina îi duce cadavrul spre casă după o grea încăerare, în care a pierdut nu doar o bătălie, ci întreg războiul. Nu pricepea cine poate să-l scoată din impas. Vroia să creadă că din acea clipă va deveni sobru, atent şi foarte precaut nu numai cu vagabondajul său sexual… În văzduh răsunau tot mai distinct sunetele unui marş funebru şi orchestra îl petrecea spre Ineasca cu o melodie jalnică, de îngropăciune, executată de un cor ţigănesc… De unde orchestră, de unde cor de ţigani?!… Doar venise la judecată în mare taină, să nu ştie nimeni.
* * *
Serafima îşi simţea sufletul pustiit. Cearta de la masă o lăsase în descumpănire. În starea aceea îşi frămînta minţile: au devenit ei, copiii de altădată ai lui Simion Inereanu, alţi oameni? Şi Mitru şi Arion şi ea. Pe fraţi încercă să-i compătimească, prea încîlcită le era viaţa. Şi nimeni nu mai putea schimba nimic, precum nu era în stare să ţină piept acestor dezastre ale naturii năpustite cîteva nopţi la rînd peste Ineasca. Multe schimbări s-au produs din momentul cînd ea, o copilă, a plecat în căutarea fericirii pe-acest meleag dulce şi pitoresc. În dealul Lipăgăului crescuse un orăşel cu toate ale lui: şcoală, grădiniţă, magazine, cluburi, cu alte obiceiuri decît cele ale pămîntului, pe străzi şi în case vorbindu-se, o limbă străină. De acolo, dinspre Lipăgău, continua să se răspîndească peste sat, mai ales îndată ce se lăsa înserarea, o putoare, greu de suportat, ce-ţi curma nu numai pofta de mîncare, ci şi de viaţă. Iar acolo sus, de curînd veniţii se bucurau de toate plăcerile vieţii. Cu trecerea vremii, specialiştii sosiţi puhoi încoace, după ce s-au asigurat cu salarii bune, şi-au găsit servicii mai uşoare, mai bănoase, părăsind abatorul rău mirositor. Muncile de salahor, de măcelar şi hamal au trecut pe seama băştinaşilor. Unica înlesnire de care se bucurau noii angajaţi era primirea salariului lunar. Serafima cunoştea foarte bine politica aceasta. Şi la Comrat se construise o fabrică de dubit pieile, unde domneau aceleaşi reguli. Şi acolo muncile grele, necalificate le făceau bieţii ţărani găgăuzi, veniţi din satele patriarhale din împrejurimi. La întreprinderea ceea a muncit şi ea. E drept că a fost cantaragistă, dar, oricum, mai bine de cincisprezece ani a înghiţit colb şi duhoare mulţumindu-se cu un salariu mai mult decît modest. Împreună cu Serghei, au ridicat

casa, fără nici un sprijin din partea cuiva. Statul nu le-a putut da nici un fel de împrumut. Cînd mai scăpară şi ei de unele griji, cînd puteau să-şi vadă şi de traiul lor, soţul începu să se aibă de bine cu alta, care-i născu un copil şi… Acuma ea se mîngîia doar cu moş Alexandru şi mătuşa Tiţa. Se lipise de ei de cum revenise la Ineasca. Aşteptă să se încălzească de-a binelea, ca să plece la casa lor, la Rădeni, să-i îngrijească şi — cine ştie? — poate se va aşeza acolo cu traiul pentru totdeauna. Acasă, la părinţi, era limpede că nu mai are ce căuta. Deşi ţinea la fiecare în parte, pe toţi laolaltă nu-i iubea — îi stîrneau o nervozitate inexplicabilă. Acolo, în sat la moş Alexandru, va fi mai departe de… iar mai răruţ e mai drăguţ! Cel cu care ar fi putut să se împace în casa părintească era fratele Arion. Tare de mult nu-l văzuse, dar acum îl regăsise, ca şi în anii copilăriei, tăcut, modest, serios. Cîndva şi Mitru a fost băiat de treabă. Ceva însă se întîmplase cu viaţa lui — ceva care a stricat totul, stricîndu-l şi pe dînsul, şi ea nu dorea să fie o soră sîcîitoare. Strînse masa, după ce o hrăni şi pe mama, şi aşteptă să se mai potolească spiritele. Mitru plecase la Teleneşti, la judecată, tata iar luă poziţia orizontală în pat, îmbrăcat, încălţat cu ziarele peste faţă şi degrabă adormi, sforăind de se cutremurau pereţii. Cînd mama ieşi pînă la vecina Maria Şoltoianu, prietena ei dintotdeauna, cu care cînd se certa, cînd se împăca — să mai scarpine limba, amintindu-şi că nu fusese azi pe la bătrîni, găsi nimerit să le ducă demîncare. Văzuse că ceva mai înainte în saraiul de la poartă intrase Arion, care se împăca bine cu moş Alexandru. Intrînd în încăperea cu două odăi, despărţite de o sobă, cu icoane vechi de lemn în colţ, deasupra laiţei, auzi pe mătuşa Tiţa, bombănind ceva sub nas — cînd direct, cînd mai pe ocolite —, din care vorbe deduse că bătrîna îşi exprima, în felul acesta, nemulţumire faţă de apropierea nepotului de moşneagul ei.

— V-aţi trezit demult, drăgălaşii mei, zise Serafima voioasă. Luă de pe plită o strachină cu fasole şi o puse lîngă alta cu castraveţi muraţi, pe masuţa cu trei picioare acoperită cu un zolnic. Dintr-un ulcior le turnă moşnegilor apă să se spele, apoi îi ajută să se aşeze la masă, mîngîindu-i pe mîini.

— Bătrîneţe — haine grele, zise moşul către Serafima: Te rog, copilă dragă, nu-mi mai săruta bodolanul. Orbirea asta chiar că m-a dat la pămînt. Pe chipul crispat al moşneagului se aşternu expresia stării de absenţă, obişnuită pentru un nevăzător. Serafima îşi întoarse privirile spre mătuşa Tiţa, care scotea nişte sunete stranii şi stridente — ce-o mai fi însemnînd şi ele? Muţenia o încătuşase treptat. După ce fusese batjocorită, în patruzeci şi patru, de nişte soldaţi la Chitca, o apucase gîngăveala, dar se înţelegea uşor cu cei din jur. Îşi pierdu însă definitiv graiul cînd primi vestea morţii lui Roman — unicul fecior, ofiţer — în Afganistan. Atîta putere îi mai rămăsese — să scoată nişte sunete triste şi bizare, cu care cei apropiaţi se obişnuiau anevoie. În satele din împrejurime, mătuşa Tiţa era cunoscută prin dibăcia neîntrecută la brodat şi la ţesut războaie, prin cunoaşterea descîntecelor şi prin darul prezicerii viitorului. Avea o intuiţie şi o înţelepciune aparte, deprinsă de la părinţi, şi chiar dacă-şi pierduse graiul, lumea din Ineasca n-a încetat să-i treacă pragul: ba rugînd să descînte un copil, ba împrumutînd un model de război ori de broderie. Şi, cine ştie, de n-ar fi avut acest har de la Dumnezeu, şi-ar fi pierdut, poate, şi minţile. După înmormîntarea lui Roman, cînd se cuvenea să i se facă pomenirea de-a noua zi, mama Veta, ducîndu-se la dînşii, o găsi pe Tiţa în coteţul găinilor, clocind cîteva ouă într-un cuibar. Avea părul albit cu totul, vîlvoi, faţa transfigurată şi ochii tulburi. Dînd s-o ridice cu de-a sila de pe cuibar, sora nu se putu clinti din loc. Picioarele înţepenite şi săgetate de cîrceie n-o ascultau. Atîta doar că prinse a boci, repetînd la nesfîrşit un singur cuvînt: “Pui-pui-pui… ”! Tot atunci îl găsi şi pe cumnat orbit. Era numai piele şi oase şi se plînse că nu pusese nici rouă în gură de cîteva zile. Prinse să bocească şi el, tot întrebîndu-se cui trebuiesc acum şi de ce bunul Dumnezeu nu i-a luat şi pe ei în împărăţia celor drepţi, o dată cu fecioraşul lor. Se mai ogoi abia după ce îşi dădu seama că şi bătrîna-i alături, căci aşa îi aşezase Veta. În schimb, începu ea, Veta, să-i jelească: “Sărmanii mei, sărmănuţi, cum aţi rămas de izbelişte… Doamne, cu ce ţi-am greşit?” Nu mai aşteptă pînă după-amiază, cînd trebuia să vină şi tata Simion — se repezi îndată la Ineasca, să-

i spună şi lui nenorocirea, lăsînd pe cei doi oropsiţi în supravegherea unei vecine. A doua zi i-a luat la casa ei şi de-atunci bătrînii erau ca doi copii orfani şi neputincioşi… Mîncînd pe săturate, Tiţa îşi făcu semnul crucii, se aşeză cuminte pe laiţă, urmărind cu ochii scăldaţi în duioşie pe moş Alexandru, care-i vorbea cu nesaţ lui Arion despre trecutul sătenilor. Cînd bătrînul parcă avea de gînd să sfîrşească, Arion zise aşa, într-o doară:
— La Chişinău este o clinică unde se întorc vederile. Îi fi avînd cataractă, moş Alexandre, o pieliţă ce se aşterne pe retina ochiului, pe foiţa subţire care-l îmbracă. Pielicioară poate fi înlăturată.
— Am auzit de boala asta că se tratează, adăugă Serafima. Cît îi să-l rugăm pe Mitru, să ne repadă într-o zi pîn-acolo, cu maşina? Ce-s, pentru el, o sută de kilometri?!. Mătuşa Tiţa căzu la învoială, dînd din cap şi scoţînd din nou nişte sunete bolborosite.
— Să mai fie şi minuni de-aestea? puse la îndoială cele auzite moş Alexandru şi iarăşi porni să povestească — a cîta oară? — cum pierduse vederea. Toamna trecută, după ce am primit sicriul cu Romuşca, m-am dus în grădină. Şi aşa, dintr-odată, am simţit că mi se face tot mai întuneric şi — hop!— o perdea groasă ca de pîslă mi s-a pus pe ochi… Moş Alexandru gesticula din mîini cînd îşi exprima gîndurile. Din cînd în cînd nu uita să se întoarcă spre un anumit colţ al casei, unde presupunea sau presimţea că se află icoanele să-şi facă semnul crucii.
— Vezi, Arioane, ce ne aşteaptă şi pe noi la bătrîneţe, zise deodată Serafima.
— E de vreme să te gîndeşti la bătrîneţe, surioară.
— Nu, măi frate, încolo mergem. Trebuie să adunăm cumva bani, ca de pe-acuma să ne cumpărăm cele trebuincioase pentru înmormîntare.
— Fiecare vîrstă îşi are, cred, farmecul şi rostul ei, zise Arion. Povara bătrîneţii. Cînd viaţa nu-i povară?
— N-aş mai vrea să îmbătrînesc atît de repede, suspină Serafima. Cum o mai duci, frate, de cînd te afli acasă? Am auzit că îţi aţine calea fata lui Eşanu.
— Ce-ar fi s-o iei de nevastă, băiete? făcu de colo moşneagul.
— Vede rău, zîmbi Arion, auzind vorbele bătrînului, dar ştie tot ce se petrece în jur… E prea tinerică pentru mine, moş Alexandre. Fericirea ei e în altă parte. Eu nu i-o pot da… Am ani destui, am păcatele mele şi nu doresc să-mi mai iau încă unul pe cap. Sîntem pur şi simplu buni prieteni.
— Apoi… pentru prietenie răsuceşte-mi o ţîharcă de-acelea, că multe plăceri stîrneşte în sufletul omului. Arion o sfecli, mai ales că era de faţă Serafima. Mătuşa Tiţa, prinzînd firul vorbei despre ţigară, începu iar să se zbată şi să sloboadă alandala sunete, ameninţîndu-i cu degetul şi pe Arion, şi pe moşneag.
— Te drogezi, Arioane? făcu mirată Serafima. De unde a aflat mătuşa şi de unde ştie ce-i asta?
— Ascultă radioul…
— N-a fost chip — te-ai căpătuit şi tu cu o… Şi Serghei al meu de la o vreme prinsese să guste cînepa… Nu-i a bine, frate, ba-i chiar foarte rău…
— Aseară, fata te-a aşteptat răbdătoare la poartă, a reluat moş Alexandru firul discuţiei începute adineaori, intuind indignarea celor din jur. Maică-sa mi-a spus, că a fost la Tiţa să-i tragă cărţile.
— Cum poate să înţeleagă femeia ce-i cade în cărţi, dacă mătuşa nu vorbeşte?
— Prin semne, nepoate, prin semne le lămureşte şi ele înţeleg… Serafima nu mai aşteptă să afle de ce se droghează Arion şi ieşi afară la treabă. Adusese de la fîntînă cîteva căldări cu apă le turnă într-o cadă, aruncă cîţiva cîrmoji cîinelui, iar cînd reveni, bărbaţii, retraşi în cămara întunecoasă, aprinseseră de-acum ţigara şi trăseseră cîte-un fum. În tăcerea molatică ce-i învăluia, mătuşa Tiţa, pornită rău împotriva lor, emitea unul după altul sunete — cînd sîsîite, cînd piţigăiate. Obosise de cît îi tot prevenise prin semne, dar — degeaba.

— Fie-vă milă de bătrînă, îi dojeni Serafima. E om bolnav, Vă întreceţi cu măsura…
— Scumpa mea surioară, cît de frumos ne probozeşti, o luă Arion cu binişorul. Văd că n-ai uitat limba de-acasă, după ce te-ai aflat atîta vreme printre iuţii şi drăguţii tăi găgăuzi
— Ia las— că la Comrat, frate, bătrînii vorbesc româneşte mai bine decît noi. Găgăuzii, în genere, sînt oameni harnici, cu suflet bun. M-am împăcat foarte bine cu dînşii şi totdeauna o să le iau apărarea… Îi tulbură, acuma, alţii…
— Nu-i de mirare, oftă trist Arion. Pe cine n-au învrăjbit"eliberatorii" în lumea asta, mai ales în ultima jumătate de veac! Şi cînd te gîndeşti ce oameni de seamă au avut ruşii — fruntea culturii universale —: Tolstoi, Dostoievski, Cehov… Dar nici unul dintre ei n-a condamnat expansionismul consîngenilor asupra popoarelor vecine, ci — din contra — l-au încurajat în operele lor nemuritoare!
— Să vezi ce obiceiuri, ce tradiţii frumoase au găgăuzii… Sînt bucuroasă că i-am cunoscut, spuse în continuare Serafima.
— De fapt, cîndva aveam o cu totul altă părere despre dînşii, rosti pe un ton domol Arion. Dar ştiu că-s tulbure apele şi la Comrat.
— Arioane, nu oamenii sînt de vină. Alţii burzuluiesc lumea…
— Fraţii eliberatori ne poartă de grijă, strecură Arion printre dinţi şi Serafima se cutremură — simţi în vocea lui atîta ură, încît i se păru că vorbise un alt om — unul străin, nu fratele ei, tăcut şi blajin.
— Nu sînt nici ei chiar atît de răi, le luă apărarea moş Alexandru. Rusul îşi dă şi cămaşa de pe el, numai ca celor de-alături să le fie bine.
— Bunătatea lor printre străini şi pentru străini e făţărnicie, îi răspunse Arion. La ei acasă, într-adevăr sînt oameni de treabă. La ei acasă! Intelectualii din Ţările Baltice au curajul s-o spună deschis, iar noi moldovenii ne temem şi de umbra noastră. Ştii oare că balticii sînt descendenţi ai dacilor, ca şi noi? De altfel, dacii, Ştefan cel Mare, au fost blonzi. Şi, spre deosebire de noi, şi-au păstrat bărbăţia, curajul de altădată — fapt înveşnicit în chipurile de pe Columna lui Traian. Noi însă am devenit o cenuşăreasă ţigănizată a Europei — nici tu caracter naţional, nici tu chiloţi de baie… Se mai spune că şi nemţii vin tot de la daci. Adică "doich… " Dar ce mîndrie au şi balticii şi nemţii!. .
— Vorbeşti lucruri necunoscute, băiete, făcu moş Alexandru după o pauză de cugetare, scărpinîndu-şi anevoie nasul mare, ciupit de vărsat. Din păcate, în afară de ţigările celea, altceva nu pot înţelege de la tine. N-ar fi fost mai bine, vorba satului, să rămîi cuminte, să devii om mare?… Cu şcoala pe care-ai făcut-o la Moscova nu se putea? Azi — cine ştie — erai cel puţin ministru!…
— Cînd intri în conflict cu puterea, nu eşti, netezit pe creştet, moş Alexandre, mărturisi trist Arion. Nu te face ministru, ci ocna înfundă cu tine… Precum au şi făcut-o…
— Păi de ce ai intrat, cum zici tu… în conflict cu puterea, dragul moşului?
— Pentru că rusul ne-a adus toate nevoile pe cap în ultimele două sute de ani. Ne-a înstrăinat pămîntul, ne-a ciopîrţit ţara, i-a silit pe locuitorii Basarabiei să treacă la mentalitatea sovietică, le-a insuflat ură faţă de fraţii de peste Prut, ca, pînă la urmă, să ne rusifice… Şi noi, proştii, trebuie s-o facem pe deştepţii şi să spunem adevărul numai pe jumătate, căci — ferit-a sfîntul! — să nu-l supărăm pe Ivan!… Altă ticăloşie vă mai trebuie?! Poate de aceea nu ne ştie nimeni în Europa. Sîntem un popor care nu meritătm stima lumii civilizate… Parcă nu tot de aici vine şi felul de a se purta al lui Mitru, şi obrăznicia străinilor pe astă palmă de pămînt. Doar de la 1812 încoace, nimeni n-a cutezat să-i pună pe venetici cît de cît la respect. Am înţeles toate acestea cînd mă aflam la Moscova. Ştiţi cine m-a făcut să le înţeleg? Tot ei, ruşii!
Arion se opri în mijlocul odăii, rămînînd cu spatele la cei din casă şi scrută prin fereastră soarele ce se rostogolea încet după zare. Nimeni nu îndrăznea să spargă tăcerea. Fiecare era parcă întrebat şi fiecare îşi punea lui însuşi întrebarea: Dar tu ce crezi? Tu, ce-ai făcut ca să

mergi drept pe pămînt? Ce-ai făcut ca să te simţi fericit? Te-ai împotrivit, ai opus rezistenţă?
Serafima zise, într-o doară, ca să alunge tăcerea stingheritoare:
— Măcar fetişcana ceea îţi împărtăşeşte ideile? Altfel la ce-aţi mai zăbovi serile pînă pe la miezul nopţii…
Parcă-i veni să afle cum se rostogoleşte soarele înspre orizont, cum dispare şi se stinge dincolo de zare, urmări prin geam apusul astrului ceresc îndelung şi cu luare-aminte.
Tuşa Tiţa scoase iarăşi nişte sunete nedesluşite şi-i zîmbi cu bunătate lui Arion.
— Te aprobă băbătia mea, ghici moş Alexandru. Înţelege cîte ceva… La vremea ei, a fost femeie deşteaptă, pricepută. Ştia să deosebească binele de rău. Aşa a rămas pînă azi… Singurul lucru pe care nu i-l pot ierta e că i-a îngăduit fiului nostru să plece la şcoala militară. Niciodată nu mi-au plăcut militarii, mai cu seamă după nenorocirea ceea. Băiatul era leit maică-sa! Semăna cu dînsa şi, păcat să spun, s-a căsătorit reuşit. Chiar dacă nora îi cecenă, — îi de treabă. I-a făcut doi băieţi. Totdeauna am fost în mare cinste la dînsa şi la părinţii ei… După moartea lui Roman, nu ne-a uitat — ne scrie, ne ajută cu un cuvînt bun, cu bani chiar… La vară o s-o poftim la noi cu nepoţeii. Serafima are să ne-ajute să-i primim cum se cuvine.
— Numai să-ţi întoarcem cît mai curînd vederile, căzu de acord Arion.
În ogradă se auzi grohăitul porcului. Rînd pe rînd ieşiră din coteţ raţele negre şi mute, lăsîndu-şi corpul gras cînd pe un picior, cînd pe altul. Căutau de mîncare. Mirată că vor hrană în preajma nopţii, Serafima ieşi în ogradă. Arion, susţinut de moş Alexandru, mai răsuci o ţigară şi se rînduiră — de data asta cu mai puţină fereală traseră cîte un fum-două. Tocmai atunci de la Teleneşti pică Mitru, necăjit şi tulburat de cele întîmplate. Avea poftă să se ia la harţă ori să ardă o beţie, dar tata încă dormea, mama trebăluia tăcută la cuptoraş. Arion nicidecum nu se potrivea pentru o sfadă la comandă.
— Am dat de dracu'! vorbi el către Serafima care, înconjurată de raţele flămînde, le dezghioca grăunţe. Azi am mai adăugat un moştenitor la glorioasa familie a lui Simion Inereanu. Nici o salvare de nicăieri — toată nădejdea la Sokoliuk! Mi-a promis multe, dacă învinge la alegeri. De acum înainte n-o să mă convingă nimeni ca să nu-i ascult şi să nu-i îndeplinesc dorinţele. Astăzi m-am convins încă odată, cît de ticăloşi sînt moldovenii. Judecătorul moldovan şi-a bătut joc de mine, mai dihai decît ar fi fost rus. Mă interesează suportul material. Ceea ce este lipsit de-această bază, în societatea noastră nu mai are nici o însemnătate…
— Ar trebui să facem ceva cu dihorii ceia, că s-au plodit cu nemiluita în coteţul nostru… , se căină Serafima. Sărmanele orătănii!
— O să-i împuşc pe toţi! se simţi ofensat Mitru, dînd a lehamite din mînă. Am să-i dobor, precum o făcea mai ieri Sokoliuk, la iazul din Mîndreşti, cînd, cu ajutorul automatului "Kalaşnikov", împuşca de pe mal peştii…
* * *
Arion absolvise şcoala din sat cu note foarte bune la toate obiectele. Dădea însă preferinţă ştiinţelor umanistice, îi plăcea în mod deosebit istoria. Doar cu purtarea avea probleme. Era cel mai bătăuş din clasă! Dacă se încăiera cu cineva la bătaie, nu avea nevoie de împăciuitori. Se lămurea singur. Adeseori venea către colegii de clasă cu iniţiative şi, precum se spunea la Ineasca, "fugea de la lecţii" în pădure. Acolo "haiducea" cu prietenii. Se jucau de-a poarca, de-a blanca, de-a "untişorul", de-a ciorba… Erau clipe cînd aventurile lui îl făceau pe tata Simion să roşească în faţa colectivului pedagogic… Doar succesele la învăţătură îl salvau de la mari pedepse… În clasele superioare devenise mai liniştit era ingenios şi curios, mai ales în problemele legate de istoria neamului. Începuse a se interesa de multe chestiuni, pe care părintele i le povestea uneori… în şoaptă. Din modesta bibliotecă a tatălui citise "Istoria românilor" de Nicolae Iorga. Tata îl prevenise să fie atent, ca nu cumva cineva să-l zărească cu cartea aceea, pe care o căpătase de la un profesor, vechi pedagog evreu, cînd a învăţat la Soroca. Din aceeaşi bibliotecă mai citise publicistica lui Eminescu, tipărită selectiv într-o

ediţie veche, găsită întîmplător în podul împăienjenit al casei unui vecin. Rămăsese şi se rătăcise, probabil, de la domnul şi doamna Anghel, învăţători la Ineasca pînă la război. Tatăl era abonat la cîteva ziare şi le citea din scoarţă în scoarţă, dar mai ales avea obiceiul să asculte, întîi la un aparat de radio cu baterii, apoi la un tranzistor "Alpinist" postul "Europa liberă". În toiul nopţii urmărea, împreună cu feciorii, ceea ce nu prindea, nu putea afla din presa oficială a Uniunii Sovietice. Arion se deprinsese de mic să doarmă într-un pat cu tata Simion, iar cînd mai crescu — să citească pînă la miezul nopţii şi să asculte mărturisirile tatălui cum a luptat pe frontul românesc, cum a stat în lagăr ca prizonier de război la ruşi. Cel mai mult tatei îi plăcea să-şi amintească de anii de armată făcută la Bolgrad, Focşani, Timişoara şi la Rîmnicul Sărat… Uneori îşi amintea despre o tînără sîrboaică din Timişoara unde el făcuse şcoala de telegrafist, în timpul războiului…

După şcoala din Ineasca, ultimele două clase ale şcolii medii Arion le-a urmat la Teleneşti. Au fost cei mai luminoşi ani ai adolescenţei lui, a simţit avîntul romanticii şi primul fior al dragostei. Nimerit printre orăşenii din tîrg, afla multe şi se mira de arsenalul bogat de cunoştinţe al acestora. Pentru prima oară se ciocni cu elevii, ruşi sau moldoveni, copii ai şefilor locali, care nu cunoşteau o boabă româneşte şi-i desconsiderau pe cei veniţi din satele de prin împrejurimi. În clasele paralele, unde se învăţa în limba rusă, erau şi mulţi copii de evrei, care, spre deosebire de ruşi, cunoşteau la perfecţie limba română, aveau o atitudine mai indulgentă faţă de copiii moldoveni. Arion locuia la cămin şi se împrietenise cu un băiat evreu Beniamin Hess, care îl invita din cînd în cînd la el acasă. Părinţii acestuia îl primeau cu multă bunăvoinţă. Majoritatea profesorilor de la şcoala medie din Teleneşti erau evrei, aveau şcoală românească. Dînşii le povesteau despre România, despre literatura română, despre tot ce au însuşit prin şcolile regăţene absolvite înainte de război. Arion s-a pătruns de un deosebit respect faţă de acest popor biblic, faţă de istoria şi personalităţile lui. Deseori se plimba cu Beniamin pe colinele din jurul orăşelului, abordînd diverse teme. Vecina familiei Hess, o fetişcană, pe nume Basea, de la o vreme începu să-l privească galeş pe Arion îi trimetea scrisorele. Băiatul, de fiecare dată cînd îi întîlnea ochişorii verzi, roşea pînă-n vîrful urechilor şi nu îndrăznea să-i răspundă la biletele ei de dragoste… Abia pe la finele ultimului an de studii, după o scurtă plimbare cu Basea prin orăşel, i se trezi adevăratul sentiment… Precum se obişnuia pe atunci, elevii, toamna, ajutau la muncile agricole. Clasele lor au plecat pentru o săptămînă la podgoriile din codri, la culesul de struguri. Printre viile învăluite de soarele blînd al toamnei, Arion a chemat-o pe Basea în frunzişul domol al pădurii din preajmă. S-au plimbat, povestind unul altuia istorii de dragoste citite în cărţi. Arion culegea mereu flori de toamnă, dăruindu-i-le fetei, încerca să compună versuri, să i le recite plin de admiraţie. Tot ce era frumos şi încîntător, dînsul îi consacra domnişoarei atît de gingaşe şi plăpînde. Dorea să construiască un castel al fericirii sincere, curate şi veşnice. Un învăţător mai anapoda îi zăriră cum se plimbă amîndoi pe potecile pădurii mînă de mînă şi-i smotri, ameninţîndu-i c-o să-i denunţe la părinţi… Dar asta nu însemna nimic pentru adolescenţi. Arion o iubea pe fata cu părul lung, cîrlionţat, îngrijit, cu cărare dreaptă la mijloc. Era mîndră şi nu lua în seamă părerile celora care nu o înţelegeau… Se dăduse lui Arion cu trupul şi cu sufletul. Cineva chiar vorbea că domnişoara şcolăriţă… e gravidă!!! Despre romanul lor de dragoste se vorbea deja la şcoală şi în orăşel. Dar se întîmplă aşa, că atunci cînd viaţa lor de copii îndrăgostiţi părea desăvîrşită, părinţii Basei au emigrat în America şi Arion… n-a mai avut posibilitatea s-o vadă şi să audă vreodată despre micuţa şi dulcea evreică…

După absolvire, a încercat să susţină examenele de admitere la Universitatea din Chişinău, la drept. Nu a reuşit. Concursul era foarte mare. De la colegii mai în vîrstă a aflat că la facultatea respectivă organele secrete de stat verificau, în scop de profilaxie, ţinuta ideologică a fiecărui pretendent. Se cerea să ai vechime de muncă în producţie sau de iniţiere în profesiunea corespunzătoare de cel puţin un an-doi, sau şi mai bine să fii candidat sau membru de partid.

Profesorul care l-a examinat la istorie a rămas contrariat de cunoştinţele băiatului la capitolul istoria veche a poporului moldovenesc şi nu se putea decide ce notă să-i pună…
— A şti foarte bine istoria la noi, băiete, nu este un lucru lăudabil, îl consolă tata, văzîndu-l întors acasă. Nu te descuraja, fii consecvent! Viaţa ta e înainte, dacă o să vrei tare, o să izbîndeşti… Amicul, Beniamin Hess a plecat să-şi încerce norocul la Celeabinsk, în sudul Uralului, la o facultate de veterinărie. Pe timpurile acelea, evreii neoficial nu erau admişi în instituţiile de învăţămînt superior din Basarabia. În cele trei săptămîni, cît au durat probele de admitere, Arion a îndrăgit Chişinăul. Peste o lună a venit din nou şi s-a înscris la o şcoală de meserii, care trebuia să-l facă sudor-electric. Nu avea atracţie pentru meseriile tehnice, dar veni în capitală numai ca să nu rămînă în sat. La Chişinău descoperi biblioteca publică la care-şi făcu abonament, teatrul de dramă şi operă, unde se ducea la spectacole. Reprezentaţiile de operă le înţelegea poate mai puţin, dar îi plăcea să asculte artiştii, să-i admire. Prefera baletul şi nu scăpa nici un spectacol dramatic, seratele literare, întîlnirile cu poeţii şi prozatorii. Din cînd în cînd îşi trăgea piciorul pe la şedinţele cenaclului pe care le ţinea la Casa presei redacţia unei publicaţii pentru tineret. La aceste întruniri se simţea cît de cît că-i moldovean. Ceea ce nu putea spune despre şcoala de meserii, unde stăruia o armosferă şovină. Grupa lor era din băieţi de la ţară, dar obiectele disciplinare se predau în limba rusă. Dacă cineva încerca să se răzvrătească, era avertizat de maistrul Evgheni Miliukov, un rus josuţ cu faţa mare, ochi şireţi, mici şi rotunzi, care, acolo unde ar fi trebuit să pună virgula, înjura de mama focului, pre dulcele grai al lui Puşkin… Sosit din regiunea Vologda, Evgheni Vasilievici era un sudor-electric de excepţie, preda obiectul convingător, îşi iubea meseria. Însă, dacă bea cîteva pahare, îi brusca pe elevii mai dezgheţaţi, amenințîndu-i cu exmatricularea. Devenea blînd cînd în zilele de sîmbătă elevii plecau acasă la ţară, cerîndu-le să aducă vreo damigeană cu vin din beciurile părinţilor. Arion nu se bucura de simpatia lui Evgheni Vasilievici, pentru că se încăpăţîna să vorbească mai mult limba maternă. În ziua cînd împlini optsprezece ani, mama Veta veni la el, făcîndu-i o mare surpriză. Era o zi de februarie, blîndă, fără de zăpadă. Micuţă cum era ea de statură, într-un palton cafeniu, cu guler de vulpe apăru în curtea şcolii, coborînd dintr-un taximetru, întrebînd de unul, de altul, dacă îl cunosc pe elevul Arion Inereanu. Arion tocmai se afla la lecţiile lui Miliukov. Văzîndu-şi mama în cadrul uşii, înmărmuri. Ţinea într-o mînă o taşcă plină cu mîncare, iar în cealaltă o damigeană cu vin. Dînd cu ochii de Arion, spuse neglijîndu-l parcă pe Miliukov,:
— Să fii sănătos, dragul mamei!Am venit să te felicit cu ziua de naştere… Cei din clasă o priveau cu nedumerire, pînă cînd Arion ieşi în întîmpinarea ei.
— E mama mea, zise. Daţi-mi voie de la lecţii vă rog!… Maistrul şovăi, clipi oarecum nemulţumit, apoi îi făcu semn să iasă cu mama în coridor.
— Te eliberez pentru azi, dar… ia damigeana şi o du în atelierul nostru, zise Maliukov. Nu-i frumos să stea mama cu damigeana plină… Hoinăriră amîndoi pe străzile oraşului. Mama îl servi pe Arion cu îngheţată, ca în copilărie, cînd se duceau la Teleneşti, îi cumpărară un veston frumos şi la despărţire îi spuse:
— Eşti mare de-acum… Te iau valurile străinătăţii şi pe tine… Bun băiat eşti, dar la grele vremi te-am născut, dragul mamei puişor!. .
* * *
Mai tîrziu, în timpul practicii la uzina de tractoare, Arion descoperi că ei, elevii, aveau de primit ceva bani pentru munca prestată, dar maistrul, după ce-i punea să semneze într-o listă ţinînd degetul pe suma indicată, şi-i însuşea pe toţi. Arion, cu replicile sale, îi dădu de înţeles că nu-i frumos ceea ce face… Evgheni Miliukov îl luă la ochi, urmărindu-i fiece pas. A fost de-ajuns să întîrzie într-o dimineaţă la careu ca la amiază, în curtea şcolii, pe un panou mare să fie afişată o foaie satirică, cu o caricatură ce-l reprezenta pe elevul Arion Inereanu care, sub chip de bou, doarme într-un pat pe roticele, iar un iepuraş îl împinge spre şcoală. În aceeaşi zi

îl chemă pe băiat, în cabinetul cu miros de crîşmă, şi, înşfăcîndu-l brutal de guler, strecură printre dinţi:
— Sluşai, vaniuceaia morda! Iesli eşceo raz budeşi karkati protiv menea hoti slovo, ia tebea izuroduiu kak bog cerepahu! Poneal!? (Ascultă, mutră împuţită! Dacă te mai aud odată cobind împotriva mea, am să fac din tine ceea ce-a făcut Domnul din broasca ţestoasă! Ai înţeles!? — din limba rusă.)
Lui Arion i se făcu scîrbă de rusoi, dar tăcu. Învăţa să învingă frica. Locuia la o bătrînă lîngă gară împreună cu un coleg, de la Camenca, care se îmbufna cînd Inereanu scăpa cîte-o vorbă moldovenească, taxîndu-l drept "naţionalist".
— De ce vă supăraţi atît de mult cînd auziţi vorbindu-se limba băştinaşilor? întrebă nedumerit Arion. Sînt oare vinovat că m-am născut unde m-am născut? Noi avem limba noastră, alţii au limba lor… Să nu vorbesc limba pe care o ştiu de la părinţi?
— Limba voastră e o limbă moartă, răspunse colegul. Cine are nevoie de ea? Nimeni. Pe cînd rusa… e cea mai bogată din lume. Mîine-poimîine întreaga planetă va vorbi în limba rusă. Rusa o să-ţi trebuiască oriunde: din Kamceatka pînă-n Kaliningrad — peste tot e Rusia! E limba fratelui vostru mai mare…
Oricît s-a străduit Arion să-i demonstreze că şi limba lui are farmecul ei, ca orice limbă de pe glob, nu s-a ales cu nimic, vorbise în vînt. Atunci, în anii aceia, Arion a înţeles că are în faţă un zid uriaş, care se cheamă şovinism velikorus, îmbibat cu destulă grandomanie. Şi a mai observat că mulţi funcţionari autohtoni, în magazine, oficii, la casele teatrelor, la poştă şi telegraf, vorbeau doar ruseşte. Peste tot atîrnau placarde în limba fratelui mai mare şi se ajunsese că operele lui Creangă, Alecsandri, Eminescu, Sadoveanu se traduceau, chipurile, din româneşte în moldovenește. Se transcriau din grafie latină în cea chirilică. La Prut stăteau vigilenţii grăniceri sovietici... Intelectualii basarabeni erau nevoiţi să ia trenul spre Moscova, Leningrad, ca de-acolo să procure literatură română. Arion sesiza peste tot un fel de spionomanie, se condamna şi se depista tot ce este românesc. Ca să se dumirească de ce se întîmplă asemenea lucruri pidosnice, se puse pe carte. Cît a învăţat la şcoala de meserii citi multă literatură artistică, filozofică şi de popularizare a ştiinţei. Firește, mai mult ruseşte, deoarece la biblioteca publică earu foarte puţine cărţi în limba română. Nu reuşea totdeauna să pătrundă în esenţa celor citite, dar persevera. Cînd sala de lectură se închidea, ieşea la plimbare pe lîngă monumentul lui Ștefan cel Mare, venea pe Aleea Clasicilor, se aşeza pe banca sa preferată din faţa bustului lui Eminescu, pe unde se plimbau domnişoare elegante ce-i cotropeau privirile şi o dorinţă necunoscută îl împingea să acosteze vreuna, dar se pomenea ruşinos şi timid — nu avea suficient curaj. Pe atunci fetele i se păreau nişte cetăţi de necucerit! Mărturie era cazul cu… Basea… Se sfia să propună vreunei colege de la şcoala de meserii, unde erau extrem de multe fete, să o… conducă pînă acasă, aşa cum procedau băieţii, cînd doreau să lege cu ele prietenie… Îndrăgise muzica şi deprinsese baritonul în orchestra şcolii. La defilările de sărbători mărşăluia, împreună cu ceilalţi muzicanţi, în fruntea coloanei. I se părea că fetele îl admiră — şi poate că îl şi admirau, atît că nimeni nu i-a făcut vreodată apropouri. Iubea în taină vreo codană şi-i invidia pe băieţii din grupă, care primeau bileţele de la fete… Uneori, cînd se întorcea seara de la bibliotecă, îşi închipuia că pe banca din parc se aşază lîngă el o domnişoară şi intră în vorbă cu dînsul… Într-o zi, chemîndu-l în cabinetul său, maistrul Miliukov îl săgetă cu ochi severi:
— Nu ţi se pare că citeşti prea multă literatură burgheză? N-ar fi mai bine să te apuci de însuşit meseria sudării metalelor?. Ia-ţi de seamă. Păzea! Eşti prea tînăr pentru a te antrena în politică!. . Uită ce te-a învăţat taică-tău acasă…
Cînd vorbea, fălcile mari ale maistrului tremurau asudate, trezind celor din jur un sentiment de panică. Colegii de bancă auzeau discuţia, dar nimeni nu intervenea pentru a-l potoli pe maistru. Arion rămînea cu un precipitat de amărăciune în suflet. Nu vroia să se antreneze în discuţii aprinse cu Evghenii Miliukov. Intuia că acesta este dirijat de cineva din umbră, căci

trezea dubii comportarea lui cu moldovenii, cărora totdeauna le poruncea să-i aducă damigene cu vin, brînză, ceapă, ca după ce primea aceste daruri să-i ţină la distanţă. Aveai impresia că băieţii de la ţară erau datori să-l asigure cu mîncare şi băutură. Cei care-i urmau sfatul puteau să se bucure de unele privilegii: să nu umble cu regularitate la lecţii şi nu erau prea tare mustraţi dacă nu prea reuşeau la învăţătură. Arion nu-i adusese niciodată nimica de-acasă şi relaţiile lor personale erau tensionate…

La mijlocul primăverii, venind într-o sîmbătă la părinţi, găsi o citaţie de la Comisariatul Militar din Teleneşti, să se prezinte la comisia medicală. S-a dus chiar a doua zi. În timpul controlului, un colonel în vîrstă a constatat că nu poate fi încadrat la marină, pentru că la piciorul stîng se observă o recidivă a unei flebite. Un maior, care alcătuia echipa de recruţi, a făcut mutră acră şi s-a revoltat împotriva deciziei luate de comisia medicală, dar verdictul a fost definitiv şi junele Inereanu fu înscris la aviaţie. A fost prevenit că, în curînd, va fi luat în armată. Reîntors la şcoala de meserii, îl puse la curent pe Evgheni Vasilievici, care-l anunţă imediat că va susţine examenul de absolvire înainte de termen. Mai întîi va trebui să execute cîteva planşe cu nişte scheme tehnice, care să oglindească procesul de sudare a metalelor, apoi să plece acasă şi… să aducă o damigeană cu vin alb, şi una cu vin roşu. În ajun, Arion împreună cu săteanul Tudor Captari, au tăbîrcit, prin autobuze pînă la Chişinău, merinde şi două damigene din roada toamnei trecute, purtînd pe faţă pecetea unei seriozităţi solemne faţă de examenul pe care-l avea de susţinut a doua zi. Evgheni Vasilievici se întrecu cu paharul dis-de-dimineaţă. Stînd la masă, în comisia de examinare îl lăuda în dreapta şi în stînga că-i băiat silitor, deştept, punctual, că va ajunge departe! Maistrul era deja beat criţă-— nici să-l vadă, nici să-l audă pe cel care răspundea şi demonstra schema tehnică a procesului de topire a metalelor în timpul sudării… Colegii care urmau să mai înveţe o lună, au rămas cu gura căscată, aflînd că Inereanu a fost apreciat cu notă maximă, alegîndu-se astfel şi cu o categorie înaltă! Deşi n-a practicat niciodată meseria de sudor, Arion mai tîrziu avea să profite de faptul că în viaţa lui trecuse şi prin şcoala de muncitor.

Într-o seară de la începutul lunii mai, părinţii i-au făcut, precum se obişnuieşte la Ineasca, petrecere la armată. A fost ultima oară cînd familia Inereanu a stat împreună la masă, ca de atunci să nu se mai poată aduna timp de peste douăzeci de ani. Arion s-a despărţit de baştină, plecînd într-o lume nouă, necunoscută, grăbindu-se parcă în întîmpinarea propriului destin. Ce-i pregătise soarta: multe bucurii sau grele încercări?

* * *

Duminică pe la amiază, în centu, la îndemnurile insistente ale lui Mitru Inereanu porni să se adune lume. Pe Movila Călugărului, din preajma bisericii ruinate, ciracii lui au ridicat o scenă, înconjurînd-o cu corlate. Au cărat pe scenă o masă acoperită cu pînză roşie, pe care au pus două pahare şi cîteva sticle cu apă minerală. Puţin mai în dreapta, prinsă de doi salcîmi, flutura, în bătaia vîntului, o lozincă scrisă cu litere aproape de un metru, care zicea: “Să-l votăm pe tovarăşul Sokoliuk!” Încă din ajun, pe clădirile blocurilor locative şi ale abatorului fîlfîiau mulţime de drapele purpurii şi lozinci cu chemări întru susţinerea partidului şi a candidatului pentru alegerile în parlamentul republicii. Tot în ajun, pe Lipăgău, a avut loc un miting întru susţinerea lui Sokoliuk, dar ineştenii, prinşi cu grijile şi nevoile lor, n-au prea venit — poate doar cîte cineva din tineretul dornic de veselie pe gratis. Pînă spre miezul nopţii, a răsunat muzică, clopote şi urale de susţinere. Deşi era zi de duminică, ineştenii şi acum îşi vedeau de gospodărie, fără să dea năvală la manifestări. Săptămîna trecută, cîţiva candidaţi de la Frontul Popular defilaseră cu un tricolor prin mijlocul Ineascăi, chemînd sătenii să-şi dea voturile pentru ei. Sokoliuk a hotărît să mai facă şi în sat o adunare.

Soarele se ridicase de-acum sus, dar lîngă tribuna, unde era aşteptat candidatul, păşteau cîteva vaci. Vreo doi-trei gură-cască urmăreau vînzoleala celor care montau microfoanele şi difuzoarele — nişte lăzi negre, mari cît coveţile. Aşteptau poate să se deschidă vreo închipuire de bufet. Încă dis-de-dimineaţă, Mitru, obosit după o noapte petrecută cu echipa lui Sokoliuk

în barul abatorului, cu voce răguşită, îi trezi pe toţi ai casei şi îi pofti să vină în centru, la adunare.
Mama Veta, cu noaptea în cap plecase la biserică, la Rădeni. Moş Alexandru, tata Simion, fratele nu se arătau ahotnici să facă act de prezenţă. Mitru mai trecuse cu îndemnurile şi prin mahală. Oamenii încuviinţau din cap şi îşi căutau de grijile dimineţii.
— Nu te mai frăsui, îi zise tata. Ştii doar că la moldoveni, de la o vreme încoace, invitaţia o primeşti în zori, făgăduieşti că la nuntă, la cumătrie, ori cu alte prilejuri vii pe la amiază, dar în realitate, toţi sosesc la miezul nopţii.
— De asta n-avem trecere nicăieri! Sîntem nişte terchea-berchea, îi tremură glasul lui Mitru, cînd văzu că nimeni nu se grăbeşte la adunare. Am adunat oaspeţi de la Chişinău de la Tiraspol şi, cînd trebuie să ne unim şi să ne rezolvăm o problemă politică, fiecare se ascunde în hruba lui. Eu propun să-l votăm pe Sokoliuk, căci străinii totdeauna au fost acei care ne-au scăpat de nevoi… Aduceţi-vă aminte de grecii fanarioţi!… La urma urmei, dacă nu vă place, veniţi la miting şi spuneţi. Socoliuk e cea mai potrivită candidatură. O să ne facă dreptate, o să ne dea ajutor… Doar n-o să ne apere interesele popa de la mănăstire.
— Ce asurzeşti lumea, omule? se răsti la el mătuşa Vera lui Vasile Sajin, o femeie voinică, cu mărgele mari, galbene, în jurul gîtului, purtate împotriva guşii, cînd Mitru făcea anunţuri la microfon. Eşti lîngă biserică. — Dărîmată, da-i biserică…
În colţurile scenei improvizate, fîlfîiau arătos — acum şi aici, în vale — drapele roşii cu seceră şi ciocan şi din cele cu dungă verde la mijloc. Mai apăruseră alte cîteva lozinci, care ridicau în slăvi Partidul Comunist. Pe un panou, erau condamnate acţiunile nechibzuite ale "naţionalismului local".
Pe resturile de pereţi ruinaţi, năpădiţi de buruieni, erau instalate cîteva amplificatoare şi proiectoare, care, la căderea serii, urmau să lumineze locul.
— Biserica rămîne pe loc, n-o ia nimeni, îi aruncă Mitru cîteva vorbe peste umăr mătuşii, continuînd să facă anunţuri. După miting, o să-i tragem o petrecere de să ne meargă vestea. Vin duduiţele de la abator, şi să vedeţi, boieri, dumneavoastră, ce guleai o să se încingă.
În ograda Inerenilor, Arion şi tata Simion, după ce mai făcuseră socoteala celor aduse cu chiu cu vai în rînduială după dezastrul de deunăzi, stăteau lîngă pietroiul de mormînt, singura mărturie rămasă neclintită după furtună. Nichifor, după schimbul de noapte, se abătuse, precum îi era obiceiul, pe la ei, le povestea despre ce se întîmplă pe dealul Lipăgăului. Bău un pahar cu vin şi îşi drese glasul:
— Treb' s' ne ducem şi noi, s' vedem cu ce-o s' ne mai momească dihorele Sokoliuk. Apoi, după ce-şi şterse mustaţa cu dosul palmei: Ştie şmecherul a vorbi fru-umos-s. L-aţi ascultat asear' cum se grozăvea în faţ' alegătorilor? Spunea că le fac' ruşilor lui acolo palat pentru sport şi magazin de mezeluri la preţuri reduse. Cu condiţia dac' ajunge deputat! A mai făgăduit că ne asfaltează drumul din centrul Ineascăi ş' ridică o nouă cas' de cultură cum nu s' mai văzut… Cică, destul cît tineretul de pe loc îşi petrece viaţ' culturală printre ruinele fost' biserici…
Printre ruinele locaşului bisericesc, distrus pe cînd comuniştii porniseră o nouă campanie ateistă, tineretul îşi făcuse loc de distracţii. Prin munca voluntară organizată într-o sîmbătă, la un subotnik, au curăţit terenul de moloz şi, printre pereţii crăpaţi pînă la ferestre, vegheaţi de chipurile mutilate ale rămăşiţelor de sfinţi, îşi făceau de cap, dansînd de cu seară pînă după miezul nopţii, chiuind şi urlînd pe întrecute. Fosta clădire a clubului fusese dată de mult copiilor pentru grădiniţă. Autorităţile locului promiseseră să construiască un club adevărat la Ineasca, numai că după ce abatorul îşi ridicase propria casă de cultură, s-au gîndit că, întrucît aceasta nu se află cine ştie ce departe, tineretul se poate duce să se distreze şi în dealul Lipăgăului…
— Ce mai, o face pe gospodarul Sokoliuk, zise ursuz tata Simion. O să se rupă de şale.

— Haidem ş’-o să-i pui vreo întrebare ce te doare, îl susţinu Nichifor. Cum socoate el c’ mai noaptea trecută, în urma alunecărilor, jumătate din cimitir s-a mutat în acaretul matale. Ar fi cel mai potrivit prilej s’-l zgîlţîim oleacă.
— Ce vrei, dacă au smuls pădurea ce ţinea malul Lipăgăului, se amestecă în vorbă moş Alexandru, care de cum auzi tămbălăul şi zarva din ogradă, îşi tîrî picioarele la pietroi. C-o fost o pădure bătrînă de salcîm boieresc, pe coastă tufari deşi…
— N-aş mai avea ce face, să pierd orzul pe gîşte. Aşteaptă să facă ceva Sokoliuk! Acest nemernic? Să bea şi să pişte muieruştele satului, asta-i este meseria. Se zvoneşte că, uneori, deşi n-are ochi să-i vadă pe români, trece Prutul, ca să pescuiască dudui, tocmai… la Bucureşti!Acum l-a convertit şi pe Mitru — numai pădurea ştie cîtă carne au afumat şi cîte fetişcane au plimbat pe-acolo… Eu unul asemenea specimente nu cred.
— Da-n ce crezi, bad’ Simioane?
Tata umplu cu mişcări domoale paharele, îl goli pe-al său, îndemnîndu-i şi pe ceilalţi să-i urmeze exemplul. Apoi, adresîndu-se mai mult sieşi decît lui Nichifor, continuă:
— Oricît de hărţuit am fost, totdeauna am crezut în puterile mele proprii, în soţie, în pămîntul de unde am ieşit şi unde ne vom duce cu toţii… Cred în pietroiul ista cu buchii neînţelese.
— Cin’ l-o fi pus şi ce-o fi scris pe el? Curios… Cineva trebuie să ştie a discifra inscripţii funerare.
Cei de faţă au înţeles că Nichifor face aluzie la Arion, dar nu îndrăzneşte să i se adreseze direct.
— Poate că ştiu arhiologii ceia, care au tot săpat şi tot sapă, dar singuri nu pricep ce caută, a prins iară grai moş Alexandru.
— Ştiu ei foarte bine ce caută. Au venit cu o misiune concretă: să descopere urme de civilizaţie slavonă, pentru a argumenta că pămînturile Basarabiei aparţin ruşilor şi ucrainenilor, intră, în sfîrşit, în vorbă Arion, care părea să se afle cu gîndurile în cu totul altă parte.
— Cine caută găseşte, ironiză tata Simion. Să nu vă miraţi dacă într-o zi vom citi prin ziare că ineştenii sînt urmaşii lui Sveatoslav sau ai vreunui cneaz de-al lor.
— Ruşii ştiu să le falsifice iscusit pe toate — şi istoria şi arheologia, spuse Arion ca din carte. Mai mult decît atît, posedă de minune arta minciunii, încă de pe vremurile lui Ivan cel Groaznic. La Moscova, la institut, am studiat şi istoria serviciilor secrete ale Rusiei, începînd de la opricină, kgb… şi m-am convins că ei multe pămînturi le-au cucerit mai întîi falsificînd istoria, apoi punînd în joc spada… Cînd e cazul să argumenteze, invocă rezultatele descoperirilor arheologice. Întîmplător, găseau vreo inscripţie, vreun ciob ce puteau fi interpretate în favoarea ideologiei lor. Nu zăboveau să fundamenteze “documentar” acapararea teritoriilor străine.
— Iar ne bagi în politică, Arioane, cîrti moş Alexandru. Dă-i încolo!. . Ruşii de azi sînt altfel decît cei de la ei… I-am cunoscut pe cînd m-au ridicat la Taimîr. Acolo lumea murea pe un cap. Iar cei rămaşi cu zile erau siliţi să spună că duc un trai fericit în ţara lui Stalin. Bătrînul trase cu urechea dacă nu s-aude pe-aproape răsuflarea mătuşii şi adăugă cu subînţeles: Ia dă cîte o ţîharcă din acelea cu fum dulciu, să ne ogoim… de cele rele.
În clipa aceea mătuşa Tiţa se ridica pe cărăruşa din ogradă şi, cum avea un năravîncă de cînd s-au luat — de a-l prinde cu ocaua mică tocmai cînd el credea că nu-l vede, muierea, cum îi plăcea să-i zică, prinse şi acum ultima frază, din zbor. Grăbi pasul şi începu să scoată strigătele ei — mai mult nişte bolboroseli bizare. Arion, care pornise mîna spre pachetul cu ţigări, ascuns în buzunarul de la cămaşă, o lăsă repede în jos.
Dinspre Lipăgău, pe panglica zvîntată a drumului ce cobora către sat, se înteţea circulaţia maşinilor care aduceau, după cum se vede, lume de la abator pentru mitingul întru susţinerea lui Sokoliuk. Pe medeanul din preajma ruinelor bisericii, orchestra intona marşuri patriotice şi

revoluţionare. Norii firavi de praf, ce se ridicau în urma camioanelor şi limuzinelor, aduceau pînă-n vale frînturi de cîntece despre Volga-matuşka şi cîte unui chiot năprasnic.
— "Iaca vin colea pe drumuri, ca-n şiragul din poveste", declamă tata Simion şi arătă spre drumul din deal ce se vedea ca în palmă peste creştetul copacilor scunzi din cimitir. Îi reveniră în memorie nişte frînturi de versuri. Tăcu un timp, dus pe gînduri, apoi zise: Parcă au avut aseară întrunirea lor… Oare n-au ce face că o duc tot în adunări şi petreceri?
— Aşa li-i feleşagul, se grăbi Nichifor să răspundă. Cînd cade vremea să p'treacă, îndată s-apucă de guleaiuri. Şi-apoi tot ei trebuie s' tragă din gros la îndeplinirea planului lui Sokoliuk. Ma-a-a-re tămbălău — numai să-i vez'…
— Pesemne n-au prea ieşit oameni din sat şi-acuma aduc bătători din palme de sus, din orăşel, zise Arion. Ca să aibă numărul necesar de participanţi. Se simt în minoritate. Deşi nu m-aş mira ca oamenii noştri să se lase ademeniţi de promisiuni deşarte… Fireşte, susţinătorii lui Sokoliuk vor începe de pe acum să asfalteze drumul… Să aducă piatră şi să pună temelia casei de cultură. Atît că mă întreb: de ce n-au făcut-o pînă acum?!
— Politica totdeauna a fost cu mai multe feţe, un fel de cur cu ochi, rosti scurt tata Simion.
— Cred că n-ar fi rău să ne ducem şi noi pe maidan, propuse moş Alexandru, apucînd-o pe baba Tiţa de mînă. Ar mai asculta şi ea ce spun oamenii, ce se face în lume. Arion a observat că la poartă, stopă maşina miliţianului de sector şi din ea coborî Onofrei Cojocaru, un bărbat aspru la înfăţişare, îmbrăcat în haine cazone, cu o mapă subsuoară. Îi făcu semn să se apropie.
— Am indicaţie de la raion să te preîntîmpin că n-ai voie să mergi la întruniri publice, la miting, care vasăzică. Ca un consătean, ţin să te previn că, printre cei adunaţi, vor fi mulţi…
— Securişti, kaghebişti, îi duse gîndul pînă la capăt Arion, văzînd că Onofrei ezită. Le cunosc manierele…
— Eu nu ţi-am spus nimic, făcu miliţianul, schiţă un salut cu mîna dusă la chipiu şi urcă în maşină, adăugînd: Iar dacă o să ieşi ca să te mai plimbi şi tu… N-o să mă superi. Dar fii atent!
— Ce ţi-a spus, Arioane? întrebă cu o umbră de nelinişte tata, cînd fiul se întoarse la ei.
— M-a prevenit că n-am voie să mă duc la miting. Arion scoase o ţigară, o aprinse şi trase adînc fumul în piept. Vorbi pe şleau: Ca să vezi, se tem de mine ca dracul de tămîie, cu toate că deja sînt un cadavru politic… O fac pe deştepţii, vor să instaureze democraţia. Cu mîna lor…
— Asta-i bine, Arioane, că se tem încă, îi ţinu de data aceasta parte moş Alexandru. Înseamnă că i-ai pus o ţîră la respect… Iaca eu… Au trecut mulţişori ani de cînd m-am întors din deportare, dar tot le mai port frică…
— Iarăşi au venit lighioanele! Năpădesc mereu ca musca, vorbi supărată mama Veta, care se întorcea de la biserică.
— Să fiu nebună, dacă n-am să-l opăresc odată pe Cojocarul ista!
— Puterea-i încă-i tare… o luă din scurt tata Simion. Iar dacă ea simte că începe cumva să moară, apoi… devine sălbatică şi poate să te nimicească! Tu, astîmpără-te, hulere! Spune mai bine ce ţi-a spus popa la biserică? Ţi-a luat parale?
— A trebuit să mergi să vezi, spuse mama cu dojană. Ce-a vrut de la tine Cojocaru, măi Arioane!
— Şi-a făcut datoria, formal, zise Arion. Nu vă faceţi griji. E băiat de-al nostru!
— Ai vorbit acolo cu Dumnezeu? N-o slăbea tata Simion pe Veta.
— A zis să te pocăieşti, păcătosule! Iadul o să ştie de tine.
— Ba da! reproşă tata Simion. Parcă în rai lumea n-are nevoie măcar de un santehnic?! Am să mă angajez acolo şi tot în rai voi fi!
* * *
Pînă la război (cîţi ani au tot trecut de-atunci!) moş Alexandru fusese un flăcău înalt, frumos, cînta pe la nunţi, la vioară. Uneori, întorcîndu-se la Ineasca de la vreo petrecere, dădea peste alta: în centrul satului, nu departe de biserică, tineretul mai continua să se veselească. Dacă se

reţinea prea tîrziu, de la Teleneşti sosea şeful de post, însoţit de jandarmi — doi soldaţi cu reteveie şi pumnale la şold. Fără a pune multe întrebări, îl apucau de subsuori (vioara i-o puneau alături, să nu i-o strice) şi-l "mîngîiau" de cîteva ori de-a latul şalelor, încît bietul viorist urla ca un juncan înfierat. Pe ceilalţi doritori de veselie pe la miezul nopţii, în postul Sînchetrului, şeful de post, un regăţean negru ca tăciunele, îi poftea chiar a doua zi la postul de jandarmi şi le trăgea cîte-o bocăneală încît vreo două-trei luni flăcăilor de la Ineasca nu le mai ardea să pună la cale vreo benchetuială nici chiar în plină zi. Şeful de post era bine cunoscut la Ineasca pentru pumnul său de plumb. Prima dată a venit în sat, cînd un ins a îndrăznit să fure găinile vecinului. Cum a sosit, a strîns flăcăii şi alţi suspecţi în primărie, după care le-a aplicat o bătaie, ca din cer ploaie… Pînă-n seară, găinile au ajuns înapoi în coteţul păgubaşului! Pe fete, ce-i drept, nu s-a aflat să le fi miruit vreodată, chiar şi pentru fapte urîte. Au fost şi cazuri, cînd şeful s-a cam întrecut cu gluma. Cînd? Ori de cîte ori, în loc să se lămurească cum se cuvine, îi snopea în bătăi şi pe oameni mai puţin vinovaţi, dar pe care cădea oarecum bănuiala… Aşa s-a întîmplat în cazul lui Petre Isac… Pînă s-a descoperit adevăratul ucigaş, mulţi tineri au gemut sub loviturile de bastoane şi pumnii de fier în ograda postului de jandarmi din Teleneşti… Cei mai de frunte flăcăi de la Ineasca, cunoscuţi prin şotiile lor, au fost aproape mutilaţi. Nicidecum să dea peste Petrea Isac, un omulean cumsecade la prima vedere, care, în fiecare duminică, stătea în faţa altarului, bătînd mătănii întru iertarea păcatelor…

Cînd Petrea s-a însurat, a furat logodnica şi, curînd, ea i-a născut un băieţel. Invidios, temător şi avan după bogăţie, mereu îi cerea socoteală tinerii neveste de ce socrii nu împart cu ei gospodăria. Făcea aşa, ca nimeni să nu-i audă bombănelile, certurile, decît soţia şi mahalaua avea o impresie foarte bună despre el. De bătut n-o bătea, nici chiar cînd se îmbăta criţă… Avea năravul s-o pişte şi tot trupul îi era numai vînătăi. Cînd copilul crescu măricel, peste soţia lui dădu o boală muierească, şi bărbatul, simţind povara situaţiei, începuse să dea tîrcoale altei neveste din sat, pînă cînd, într-o bună zi, se mută cu totul la ea.

Fosta soţie, bolnavă sărmana, nu putea să întreţină copilul de una singură şi-l trimitea (de fapt, îl ducea şi-l lăsa) cam des la dînsul. Petrea Isac dăduse peste casa fericirii la care visase şi-i plăcea viaţa cu noua lui soaţă, din oameni bogaţi, avînd casă şi la casă. De la o vreme însă i se păru că băiatul îl încurcă… Într-o zi, copilul dus şi lăsat la Petrea, a cărui casă acum era lîngă rîpa lui Zosca, un loc arătos prin aşezarea lui, cu o singură gospodărie împrejmuită cu un cătiniş înalt, nu s-a mai întors. Mama, venită după el, n-a avut chip să-l ia nici peste o zi, nici peste o săptămînă, nici peste o lună…

— Unde-i copilul, Petrea? întreba femeia ieşită din minţi.

— Eu tare ştiu, strîngea bărbatul din umeri. S-a pornit spre casa voastră, peste puntea din rîpă… Te pomeneşti că l-o fi zătrit careva, nitam-nisam…

— Am să spun jandarmilor, Petrea…

L-au căutat cu şişturile delaolaltă, cu cängile prin fîntîni, dar nu aveau cum să-l găsească, deoarece nu era nicăieri. Vara, rîpa avea puţină apă — abia ajungea, voba ceea, la genunchiul broaştei. Şi-atunci biata femeie, împinsă de o presimţire rea, s-a dus şi a mărturisit temerile sale. În aceeaşi zi, o echipă de jandarmi a poposit la poarta lui Petrea Isac. Mai într-o parte stăteau flăcăii bănuiţi de omucidere. Au început pe loc anchetările, fiind interogată o mahala întreagă, printre care şi scripcarul Alexandru Tudosan. Ca fiind bun cunoscut cu şeful, vioristul, de data aceea, a fost măsurat uşurel pe spinare cu bastonul. Dar acest procedeu de reprimare contra lui Alexandru nu avu nici un efect, fiindcă nu ştia nimic. În vremea cercetărilor, jandarmii dădeau dovadă de o cruzime feroce. Dorind să afle măcar ceva-ceva despre cazul dat, cu fiecare întrebare pusă, loveau fără milă interogatul. Petrea Isac fu adus în mijlocul satului, lîngă biserică, după ce fosta soţie bănuise că el ar fi răufăcătorul. Cu o funie agăţată de o cracă, i-au prins în juvăţ mîinile la spate, plesnindu-l din cînd în cînd cu o nuia şi trăgînd brusc de funie:

— Unde-i copilul, mizerabile?!…
— Daţii pace, sărmanul, îl căinau nevestele, ştiindu-l pe Petrea de om liniştit… După două zile de torturi, Petrea a fost dus de echipa de jandarmi la zămnicul părăsit din livada de nuci scorburoşi, din preajma Chitcăi. Gîrliciul era blocat cu bolţari din lut şi paie. Cînd i-au dat la o parte, la fundul întunecos al beciului au zărit un trupuşor de copil cu o cîrpă în gură, gîtuit, după cum avea să se dovedească, cu o basma…
— E un păcat, e un păcat al meu, bombănea cu voce stinsă, abia auzită Petrea Isac, recunoscîndu-şi fapta monstruoasă. În ziua aceea, lui Petrea i-au pus cătuşe pe mîini şi lanţuri la picioare. Pe la chindii, după ce i s-au luat lămuriri şi s-au întocmit procesele-verbale, l-au escortat spre Teleneşti.
— Priveşte, mă derbedeule, bine aceste meleaguri, că n-o să le mai vezi niciodată! îl povăţui, pe un ton răstit, şeful de post. Hai mişcă mai repede, element periculos ce eşti! Cam la vreo lună după asta, Alexandru Tudosan a citit în ziarul Universul că Petrea Isac, de la Ineasca, a fost condamnat la moarte prin împuşcare de către tribunalul judeţean Orhei, pentru omor abominabil şi că executarea sentinţei a avut loc la închisoarea orăşenească, în prezenţa medicului legist şi a procurorului. De-atunci, mai ales tineretul, a rămas cu o ură făţişă faţă de autorităţile de constrîngere româneşti. Samavolnicia şi bătăile crîncene aplicate la cea mai mică greşeală comisă sau încălcare a normelor ordinii publice aveau să li se întipărească în memorie pentru toată viaţa. Fel de fel de zvonuri si vorbe de ocară bîntuiau cu privire la metodele de a acţiona ale jandarmilor, dar prin sate ca atare nu se întîmpla nimic deosebit, dacă, bineînţeles, un oarecare nu începea să-şi facă de cap. Căci jandarmilor le ştiau de frică toţi! Şi evreii din Teleneşti. Frinea Goldenberg, o jupîneasă zdravănă din marginea tîrgului, nu îngrijea de fîntîna de la poartă. Colacul de lemn stătea nevăruit, ghizdul ponorît, în noroiul de acolo veneau să se bălăcească raţele. Odată, aflat în inspecţie, şeful de post Răducoiu, un oltean blond şi vesel, în tunică şi jambiere, a observat mizerabila privelişte. O chemă imediat şi-i ordonă, clipind din ochi:
— Ţaţo, de ce nu dai puţul cu var? Mîine, cînd sosesc aci la prînz, să fie puţul văruit, că de nu, vă ia naiba!… Ori că Răducoiu era puţin gîngăvit, ori că biata femeie nu i-a înţeles dialectul… Fapt e că Frinea, înspăimîntată, făcînd feţe-feţe, încercă să-i reproşeze: cum oare să spună aşa ceva un bărbat cu un post atît de mare, însă tînărul şef făcuse deja stînga-mprejur, adăugînd pe ton poruncitor:
— Ordinul nu se discută, ci se execută! Mîine, doamnă, să văd puţul spoit cu var.
Într-adevăr, a doua zi se prezentă din nou la poarta Frinei Goldenberg, pe care o găsi străjuită de copilaşii ei, unul mai mic decît altul, cu faţa albă de spaimă, dar colacul fîntînii rămas nevăruit.
— De ce nu execuţi ordinul, cucoană?! se răsti la ea. De ce nu daţi puţul cu var?
— Să trăiţi, dom’ şef, da eu numaidecît dat — şi-aşa pe mine usturat! Cît se pote, ustură tare… Ceva-ceva şeful n-a înţeles pînă la capăt, însă nu dori să intre în detalii — în mahalaua ceea evreiască mai erau fîntîni nevăruite. De aceea i-o reteză şi de data aceea scurt:
— Îţi mai ofer răgaz zece ore! Dacă mîine, în zori de ziuă, puţul nu va fi dat cu var, păzea!
A doua zi, iarăşi se trezeşte femeia cu şeful la poartă, şi iar proţăpită şi cu privirile înfricoşate la el, căutînd să se îndreptăţească:
— Eu dat iarăşi puţul cu var şi aşa tare usturat…
— Mă, mizerie, tună acela cînd îşi dădu seama cam ce înţelesese din ordinul lui jupîneasa: Am zis să dai cu var nu ceea ce ai dumneata sub fustă, ci colacul fîntînii, madam!
Nu trecu nici ceasul şi harnica familie evreiască a adus în ordine fîntîna. Dar tot atît de repede întîmplarea a ajuns de pomină. Ce-i drept, ineştenii, bunăoară, îşi dădeau seama că, de cînd aveau de-a face cu şefii de post, deseori se făcea haz de necaz. Nimerind în alt mediu, fiecare regăţean cu graiul lui, de multe ori specific pentru regiunea sau judeţul de unde provenea, mai avînd acum şi sceptrul puterii în mînă, nimerea în situaţii de confuzie — cînd mai vesele, cînd

mai triste. Moş Alexandru avea prieteni mulţi printre evreii din Teleneşti. Cînd îl ajungea reaua, la ei alerga după ajutor. Dacă era nevoie de-un împrumut, de-o povaţă cum să vîndă ceva din roada strînsă de pe deal, se ducea pe la casele lor, unde găsea oricînd susţinere şi înţelegere. Legături de prietenie existau, de fapt, între mai mulţi ineşteni şi tîrgoveţii evrei. La sărbători, se duceau unii la alţii, evreii le învăţau copiii, le lecuiau bolile prin spitale, le dădeau sfaturi cînd nimereau la vreo răspîntie a vieţii. Pe drumurile Ineascăi şi ale Teleneştilor, puteai întîlni feţişoare de copii, care aduceau a evrei în familiile moldovenilor şi moldoveni în familiile evreieşti. La şcoală, stăteau într-o bancă. Atîta doar că evreii umblau la sinagogă, iar moldovenii se duceau la biserică. Moş Alexandru se îndrăgostise de Etlia Gherţenzon, însă, fire nestatornică şi petrecăreaţă, a pierdut-o, fata căsătorindu-se cu altul. Şi atunci a luat-o nu ştiu cum în pripă pe Tiţa… A trăit cu ea vreo zece ani fără a avea copii, împăcîndu-se bine în casă şi în lume. Apoi a izbucnit războiul. Pentru moş Alexandru el a trecut mai greu decît pentru ceilalţi ineşteni. La început, a fost încorporat în armata română, cu care a ajuns pînă în Odesa, unde s-au încins lupte grele. Cînd a văzut ce se întîmplă, a încercat să dezerteze, dar un basarabean de prin părţile Tighinei, unul Nistor Plămădeală, l-a sfătuit să nu facă prostia asta, căci ar putea să moară împuşcat — de ai săi ori de nemţi — ca un cîine. Mai bine, i-a spus tighineanul, să nu sară ca prostul, să nu se aventureze la atac printre primii, iar în apărare să se lipească mai strîns de pămînt, să tragă mai pe deasupra unui stat de om, că Dumnezeu îi mare şi le vede pe toate… Cînd, în august patruzeci şi patru, basarabenilor li s-a propus să se întoarcă acasă, tot Nistor Plămădeală l-a sfătuit să nu se grăbească. Se vede că ştia el ce ştia şi-i suflă lui Alexandru, care avea aproape cincizeci de ani, o vîrstă onorabilă deja, să nu facă zece paşi în faţa frontului, după cum ordonase noul comandant. A doua zi i-a spus că cei care se întorc acasă nimeresc în lagăr, iar acolo viaţa nu-i mai dulce decît în cătănie. Mai spre iarnă, s-au înscris amîndoi ca voluntari (“dobrovoliţî”) în Armata Sovietică şi, în primăvară, devreme, au ajuns să forţeze Oderul. Aici Alexandru mai nu s-a înecat — nu ştia să înoate. L-a salvat tot Nistor. Nistor, omul acela chibzui şi de suflet, vrednic la fapte, cel care se păzise pe sine şi-l păzise şi pe el aproape tot războiul, a căzut la Berlin, în primul atac pornit spre centrul oraşului. A căzut la cîţiva paşi înaintea lui sfredelit din spate de un glonte. În patruzeci şi şase, cînd s-a întors la Ineasca, Tiţa îşi mai revenise din îngrozitoarea întîmplare prin care i-a fost dat să treacă în vara lui patruzeci şi patru… Pînă în patruzeci şi nouă, au agonisit cum au putut şi-au ridicat gospodăria. S-a născut Roman, iar cînd au prins să-i mîne cu hurta în colhoz, într-o noapte, la poartă a venit duba, l-a arestat ca pe un presupus chiabur şi l-au dus, alături de sute şi mii de moldoveni, la Chişinău. Era arşiţă mare şi lumea chinuită de foame, dar mai ales de sete, stătea înghesuită într-un ocol cît puteai cuprinde cu privirea, pe loc deschis, unde mai tîrziu a fost construit stadionul cel mare. Un timp, pe Tiţa şi pe copilaş i-a avut alături, s-au aflat împreună, înconjuraţi de santinele cu cîini. Apoi au fost răzleţiţi. Despărţit de ai săi, Alexandru s-a văzut chemat mai întîi la interogatoriu. L-au întrebat unde a luptat, ce merite are şi de ce nu doreşte să se dea în colhoz.

— Nu m-am dat, fiindcă nimeni nu m-a întrebat şi nu m-a poftit, a răspuns el în felul lui.

— De-acuma nici n-o să te mai întrebe, a făcut mutră acră santinela cu ochelari şi cu gradul de sergent. Eşti declarat duşman al poporului şi condamnat la douăzeci şi cinci de ani de închisoare.

— Dar soţia? Unde mi-i femeia?…

— E condamnată şi ea, dar îşi va ispăşi pedeapsa în altă parte.

— Nu-mi puteţi spune unde?

— Prea multe vrei să ştii, chiaburule, şi-l îmbrînci brutal din spate.

O lună de zile a fost ţinut în vizuinele sumbre ale închisorii centrale, o clădire din cărămidă roşie, cu turnuri încă de pe vremurile rusului dintîi. De fiecare dată, în toiul nopţii, era trezit de strigătele înspăimîntătoare ale celora ce erau supuşi torturilor, de rafale sacadate de

automat. Execuţia osîndiţilor, care-şi strigau îngroziţi ultimele cuvinte către lumea aceasta, avea loc pe la miezul nopţii, în auzul celorlalţi deţinuţi. Măcelul, săvîrşit de cealaltă parte a zidului, îi ţinea pe arestaţi într-o continuă stare de chinuitoare aşteptare şi frică. În orice clipă putea veni şi rîndul lor. Alteori, înaintea execuţiilor, la urechile lor ajungeau ţipetele copiilor despărţiţi de mamele lor, iar după ce răsunau împuşcăturile, scîncetele neogoite ale celor rămaşi orfani nu se potoleau pînă dimineaţă, cînd se schimbau executorii şi santinelele. Cu Alexandru, în aceeaşi cameră, mai stăteau doi pedagogi, cîţiva preoţi, care băteau întruna mătănii, rugîndu-se lui Dumnezeu să se îndure. Cînd îngrijorarea şi panica mai slăbeau, înfiorătoarea tăcere era curmată şi între ei se lega capăt de vorbă.
— Pentru ce-ai fost arestat? întreba unul.
— Am slujit paroh la biserica din Bulboaca douăzeci de ani, pe timpul românilor.
— Ca şi mine. Am învăţat copiii, pe vremea aceea.
— Iar eu nici acum nu înţeleg de ce am fost adus aici, zicea Alexandru, căutînd să-şi ascundă amărăciunea.
— Toată purtarea tovarăşilor, se amestecă în discuţie un alt învăţător, cel de la Bobzeşti, e un mare-mare semn de întrebare.
— Acuma după război, ruşii au nevoie de robi — de cît mai mulţi, şi-a spus părerea un fost student de la Universitatea din Chişinău, arestat pentru că nota în nişte caiete, observaţiile sale cu privire la sistemul sovietic opresiv de guvernare a Basarabiei… Să fim rezonabili… Ei au nevoie de braţe de muncă la săpatul mai multor canale, să ridice economia ruinată. La fel cum în vechime faraonii şi-au ridicat piramide… Nu încape nici o îndoială că este anume aşa! Şi mai urmăresc ei un scop: să distrugă poporul moldovenesc: pentru ca în felul acesta ruşii să-şi întărească poziţiile între Prut şi Nistru.
Cuvintele studentului slăbănog, nebărbierit, cu ochii duşi în fundul capului, ale tinerelului cela care tuşea des, dar adînc îi făcură pe ceilalţi să muţească. Foarte curînd însă se auzi un lătrat de potaie. Era după miezul nopţii. Uşa celulei lor se deschise vraişte şi intrară doi înarmaţi. Fără să scoată o vorbă, i-au pus studentului un sac în cap şi l-au dus în întunericul nopţii. Acolo i-au legat mîinile la spate, pe malul unei gropi proaspăt săpate, unde mai zăceau cadavrele celor executaţi de curînd. S-a început un fel de interogatoriu, anchetatorul era unul cu voce apăsată, rostind cuvinte cazone… Abia într-un tîrziu, pînă la auzul lor, răzbi vocea lui… nişte declaraţii antistatale… Au răsunat apoi binecunoscutele rafale… Mirosul varului stins în groapa unde fuseseră aruncate cadavrele şi cel de sînge omenesc îi făcea pe ceilalţi deţinuţi să simtă că le sare inima din piept… Cei cîţiva preoţi, cu frunţile plecate, au rostit în şoaptă o rugăciune, întru iertarea păcatelor celui căruia îi pierise pentru totdeauna graiul.
— A fost un om adevărat, curajos…
— Dumnezeu să-l ierte şi să-l aibă în pază!
— Mai trecură ceva timp şi, într-o noapte, cei din camera lor au fost încărcaţi în dube, iar în zori daţi jos şi împinşi pe un teren îngrădit. Aflară că urmau să fie împărţiţi pe categorii, după profesie, şi mînaţi mai departe — în Rusia. Acuma erau la Tiraspol. Le-a spus o santinelă, că la puşcăria din Chişinău nu mai erau locuri pentru numărul mare de arestaţi. Era mare înghesuiala şi în ocolul cela îngrădit şi păzit cu străşnicie din toate părţile. Pe neaşteptate, Alexandru Tudosan o reîntîlni acolo pe Tiţa! S-a bucurat nespus, cînd a zărit-o cu pruncul în braţe, deşi nu i-a venit uşor să se apropie de ea! Era zăpuşeală, lumea nu mai putea de sete şi arşiţă. Nu aveau puteri să se plîngă unul altuia de nenorocirea abătută peste ei. Fătul scîncea aproape leşinat şi bietul Alexandru a împins oarecum lumea, care înghesuise femeia lîngă gard, ajutînd-o să-l alăpteze.
— Să încerci să scrii acasă, oriunde te-ai găsi, apucă el să-i spună, fiind împins din urmă de un pat de automat. Alexandru izbuti să zărească faţa împietrită de durere a Tiţei, ce stătea nenorocită în bătaia nemiloasă a soarelui, la un colţ de ocol de la marginea Tiraspolului. Mai mult n-a văzut-o pînă nu s-a întors la Ineasca…

… Trenul cu vagoanele pline de lume chinuită porni să străbată cale lungă. Noua locuinţă pe roate — vagonul — avea instalat la mijloc un vas de zinc, plin cu apă, şi o latrină, unde puteai să-ţi faci nevoile de faţă cu femei, fete mari şi copii… Mîncare li se dădea numai ca să nu moară de foame. Dezinterie. La rarele staţionări ale eşalonului erau date jos cadavrele. Apoi urma numărarea ca pe vite a celor rămaşi în viaţă… Ţăcănitul monoton al roţilor avea să i se încrusteze în amintire pentru toată viaţa. Au coborît dincolo de Ural, într-un cătun uitat de lume, în regiunea Kurgan. De la gară, escortaţi de santinele cu cîini, au fost duşi şi cazaţi într-un sarai lung de bîrne, care fusese cîndva club. Zilnic, erau scoşi la tăiat pădure. Bărbaţii doborau copacii, iar femeile (căci aduseseră vreo două vagoane de femei din alte părţi) curăţau trunchiurile, ca alţi bărbaţi să le împingă spre rîu cu braţele. O parte din buşteni trebuiau să fie încărcaţi în nişte căruţe mari, la care se înhămau bărbaţii, şi erau transportate pe un alt rîu, aflat la o mică depărtare de acolo, al cărui nume nu l-a ştiut niciodată. Mulţi deportaţi mureau şi cadavrele lor zile întregi stăteau îngheţate pe marginea drumurilor. Alexandru se obişnuise şi cu viii şi cu morţii, înţelegînd că de la una la alta nu-i decît un pas, iar viaţa — o viaţă ca a lui — nu mai costă nimic. O viaţă de muscă, pe care o trăieşte de azi pe mîine.
După o iarnă, cei rămaşi în viaţă au fost duşi să culeagă, de pe marginile drumurilor, cadavrele şi să le înhumeze într-o groapă comună, săpată cu excavatorul. Administraţia lagărului hotărî să-i strămute pe supraveţuitori. Mai întîi au separat femeile de bărbaţi. Alexandru Tudosan, rămas în viaţă, slab şi istovit, a ajuns la o mină din sudul Taimîrului. Acolo a lucrat trei ani. Cea mai mare bucurie pentru el a fost vestea despre moartea lui Stalin. În timp ce toţi militarii şi cei care-i supravegheau plîngeau disperaţi, deţinuţii nu-şi ascundeau bucuria:
— A zdohnit năpîrca! S-or slobozi noroadele! ziceau oamenii, cu speranţă că de-acuma înainte toate se vor schimba spre bine. Abia după moartea lui Stalin, putu să scrie o scrisoare la Ineasca, unde-l aştepta vestea de la soţie că e în viaţă, împreună feciorul, în unul din lagărele Siberiei.
Politica lui Hruşciov a descătuşat oarecum situaţia încordată a popoarelor Imperiului Sovietic, mulţi basarabeni fură reabilitaţi, şi lui Alexandru Tudosan soţiei şi copilului li s-a permis întoarcerea la baştină.
Cît lipsise de la Ineasca, jumătate de sat pierise de foame şi nu se întorsese din deportări. Pe Lipăgău începuse construirea abatorului.
— Românul bătea, scăpa uneori către săteni Alexandru Tudosan, iar rusul omoară… şi nimeni nu se revoltă. Cu cine era mai bine? Cine-a fost mai bun?
Reîntors acasă, pe multe din rude nu le mai află în viaţă. Amintindu-şi vremurile trecute, plîngea pe ascuns copilăreşte şi se bucura că a rămas viu, după atîtea cumpene ce i-a fost dat să îndure. În sat, unii au început să-şi ridice case sau să le refacă pe cele bătrîneşti. Nu mai erau boierii Trandafirescu, Grişman, Comarov, care se refugiaseră în România, nu mai erau şeful de post din Oltenia, nici părintele Untilă. Unii din acei care abia-şi tîrîiau obielele, vorba ineştenilor, răzbiseră cu noua putere între oameni, devenind şefi.
Ineştenii începură să-şi dea odraslele pe la şcoli şi mulţi dintre ei nu se mai întorceau în sat. Luau calea oraşului şi tineri care nu prea aveau mare dragoste de carte şi care-şi găseau de lucru la zidirea abatorului de pe Lipăgău. Se duceau la munci necalificate, să măture străzile, să spele troleibuzele, numai să se ştie orăşeni.
Pe Roman, Alexandru şi Tiţa vroiau să-l trimită la institut. Fiul însă preferă cariera de militar. Încercară să-l convingă că ce fel de carieră este cea a militarilor — nici tu casă, nici tu baştină. Dar pînă la urmă s-au dat bătuţi în faţa insistenţelor băiatului.
— Un regim care ne-a adus atîtea blestemăţii?
— Ce doreşti să aperi Romane? îl întreba tata.

— Îmi place tată milităria! Am văzut atîtea filme, am citit atîtea cărţi… Îmi place şi nu pot fără ea, zicea feciorul cu sinceritate.
* * *
În ’44, ruşii au luat băieţi tineri ca nişte flori şi i-au dus neinstruiţi pe linia întîi, unde puteau servi drept carne de tun. Plutoane întregi vorbeau, trăiau şi mureau româneşte.
Departe de baştină, prin Pomerania, Polonia şi Germania, zac şi azi osemintele ineştenilor, care, în afară că servesc îngrăşăminte humusului, nu se bucură de nici o comemorare nici din partea duşmanilor, nici a prietenilor, nici a băştinaşilor de-acolo. Martiri ai voii întîmplării, ei pur şi simplu n-au existat şi nu există pentru popoarele Europei! Toate zbuciumările şi măcelurile pe care le suportase generaţia lui erau în numele unei politici de proslăvire a unui popor puternic în defavoarea altor popoare marginalizate, cărora li se furase credinţa, istoria, limba, poate şi mai mult. Moş Alexandru avea să-şi amintească aceste cuvinte abia după ce trăise drama fiului său, folosit şi el drept carne de tun tocmai în Afganistan, readus la baştină ca “erou care a căzut îndeplinind misiunea internaţionalistă“.
În serile lungi, stătea frămîntat de un gînd, căruia nu-i putea găsi răspunsul: “Oare nu se va găsi nici o putere în veacul acesta, ca să curme nedreptăţile aduse de barbarii de la răsărit?” Ofta şi scruta îndelung zarea deşartă. Visa să ajungă ziua aceea, apoi, fără nici o părere de rău, să primească destoinic judecata lui Dumnezeu.
* * *
Patru ani de război, apoi încă trei în lagăr, prizonier la ruşi. Simion Inereanu părea să se fi dezobişnuit să poarte gospodărie. Se întoarse acasă într-un februarie geros. Cînd intră în casă Veta îl întîlni cu vorbe aspre:
— Astăzi numai tu-mi lipseai, mirimosule, zise dînsa bărbatului, care intră în casă împingînd uşa cu spatele. Cu vreo două ore în urmă se certase aprig cu Ion al lui Iova, pădurarul, de la nişte lemne, apoi cu vreo doi cerşetori care treceau spre Leuşeni. Era foame încă…
Recunoscîndu-l pe Simion dînsa muţi pentru o clipă. Prima întrebare ce îi fulgeră prin minte a fost: “Cu ce o să-l hrănesc eu, Doamne?”
Vestea că Simion Inereanu a revenit la baştină satul a aflat-o preste vreo două zile, cînd îl văzu cu Veta la Iarmarocul din Teleneşti. Neavînd cu ce să-l hrănească, Veta s-a decis ca să vîndă viţica, unica ei bogăţie. Pe banii cîştigaţi a mers cu el la magazin, au cumpărat ceva făină, brînză… apoi au trecut prin piaţa agricolă. Slab şi înalt ca o trestie, Simion, cu ochii lui scînteetori de foame, se apropia de tejghele şi întreba lacom:
— Cît dai pînica?
Vînzătorul nici nu prea dovedea să-i răspundă, că el o şi lua, ducînd-o la gură. Alături de cel ce vindea totdeauna stăteau bărbaţi, înarmaţi cu bîrghidăie, gata să te ciomăgească şi, Veta, din urma bărbatului înfometat, se grăbea să achite cumpărătura…
La sfîrşitul tîrgului, Simion o făcu şi mai lată… La insistenţa lui, Veta îi cumpără o sfeclă de zahăr şi el, în drum spre casă, în văzul lumii tot rodea demonstrativ din ea…
— Ţi s-a întors bărbatul, Vetuţă hăi?! făceau unele gospodine. S-a întors, s-a întors, zicea Veta ruşinată. Vreo cîteva săptămîni Simion parcă muţise. Stătea zile întregi cu ochii ţintiţi în pod, cu gura semideschisă, gîndind întruna, chibzuind ce-i de făcut mai departe. Socotise că zadarnic s-a întors acasă. Lumea murea pe un capăt de foame. În sat nici nu dovedeau să-i îngroape. Gropaş se unea să fie acela care obţinea siguranţă că va fi asigurat cu masă…
— Trebuie de făcut ceva, bărbate, zicea mereu Veta. Banii se mîntuie, ţîra de făină la fel…
Simion se hotărî să plece în Polonia, la Stanislav, unde apucase să meargă mulţi dintre săteni. Împreună cu Filip Cazacu, Agache Tîrsînă, au mers cu sacii în spate la gara de la Bălţi, apoi cu trenul pînă în Ucraina Occidentală, teritoriile căreia pînă la război aparţineau Poloniei. Au lucrat acolo pînă în vară şi în preajma secerişului s-au întors acasă aducînd cu ei cîte un sac de cartofi. Povesteau mereu cît de ataşaţi de credinţa în Dumnezeu sunt ucrainenii de acolo; cît de frumoase sînt femeile şi cît de stricţi sînt bărbaţii lor… Între timp, Veta, împreună cu tata

Nică, se mutaseră cu traiul la Brînduşa deopotrivă cu aproape întreg satul. Acolo, între lanurile cu grîu făcuseră o colibă, frecau grîu în palme, îl fierbeau şi-şi alinau foamea. Pe la mijlocul lui 1947 foamea fusese înfrîntă. Lanurile au rodit şi spre începutul toamnei sătenii s-au întors definitiv la casele lor… Casa de la Podiş, Veta o îngrijise bine toţi anii care trecuseră. Harnică de firea ei, o văruise, îi trase brîiele cu chinovar pe la prispe, vopsise deregii, ferestrele, pragurile. Trecînd pe alături, îţi ademenea privirile. Dar Vetei, nicicînd nu i-a plăcut locul cela de la marginea satului, ferit parcă de lume. Trecuse pe acolo armata, apoi tot felul de vagabonzi, cerşetori care încercau să se oploşească sub acoperişul ei, şi-atunci ea se făcea furtună… Într-o seară, pe cînd Simion era plecat în Polonia, la fereastră a bătut cineva. A deschis uşa Tudor Abalaşa, un vădăoi din Fundătură, care îndată a năvălit la ea…
— Stai, omule, că nu dau turcii, a zis atunci Veta, ghicind în ochii săteanului pofta de a face dragoste.
— Vetuţă, vreau trup de femee! zise bărbatul puţin reţinut.
Cît bărbatul se vroia primit mai repede în casă, Veta înşfăcă de după uşă coromîsla şi cu toată puterea îl lovi peste umeri… Odată şi încă odată ca să-i pîrîie oasele!. . Gemînd, apoi urlînd de durere, săteanul a dat bir cu fugiţii, dispărînd în întuneric cu înjurături deocheate la adresa Vetei…
Din acea seară Veta şi-a pus în gînd, cu orice preţ să-şi schimbe casa… Într-o zi o întîlni pe Zina Zeleny, fiica vechilului Fonică, ce revenise din deportare şi o întrebă dacă nu doreşte să schimbe casa cu ea. Zina avea un copil din flori, era săracă, lipită pămîntului şi nu putea să-şi repare casa părinţilor care fusese devastată de oştirile ruseşti transformată în grajd pentru cai. Văzînd casa Vetei atît de bine păstrată şi îngrijită, Zina s-a unit dindată. Cînd Simion a revenit din Polonia, ei s-au mutat din Ţarina Brîndusei s-au oprit în casa unde locuise cîndva vechilul Fonică…
Erau numai pereţii şi acoperişul de stuf. Lipseau uşile şi ferestrele, nici pomină din scîndurile podelelor. Ruşii făcuseră focul cu ele…
Spre marea lui supărare, Simion nu avu încotro. Locul era frumos. În mijlocul satului, lîngă biserică. Grădina era mare cu vie din soiuri alese, îngrădită din toate părţile cu gard de nuiele, printre care crescuseră salcîmii boiereşti. Doar cimitirul vechi din preajmă îl intimida, însă foarte curînd se deprinsese şi nu-i trăgeau nici o atenţie. Veta se avîntase la lucru. A dat cu lut cu pae, apoi cu lut cu pleavă, şi în cele din urmă cu lut cu balegă toate odăile, pereţii de afară la fel. A rănit de peste tot gunoiul de cal; tata Nică a făcut uşile, ferestrele, sobele şi cînd afară, pe la hramul satului de la Arhanghelul Mihail, căzură primii fulgi, s-au mutat în casă nouă. Veta înăimise un zugrav de la Teleneşti care făcu un trefaret frumos în casa mare. Doar acoperişul mai rămăsese de cîrpit pe ici-colo. Simion, împreună cu tata Nică au adus din cîmpia Bălţatei malduri de stuf tînăr şi reparau acoperişul.
Ajutor n-avea de nicăieri. Surorile se măritaseră, fratele Pavel se pierduse fără veste în Germania, iar fratele Afanasie se întoarse acasă şi plecase dindată la o fată înstărită uitînd parcă de Simion. Aflîndu-se pe vîrful casei, Simion auzi pe la amează chiuit năpraznic prin mijlocul satului.
— A cui e veselia, fată-hăi? întrebă mirat tata Nică.
— A cui? repetă supărată Veta şi răspunse cu mînie: A lui frate-său!
Prin toată fiinţa lui Simion trecu un fior rece. Frate-său nu-l chemă la nuntă. Cum a aflat mai apoi, cumnată-sa, soţia lui Afanasie, împreună cu sora Tatiana, care mai era la nunta ceea şi nună mare, nu l-a chemat fiindcă “Simion mănîncă tare mult”. Lumea pe acele vremi trăia încă greu.
După ce o terminase cu reparaţia casei, Simion şi Vetuţa, cu ajutorul lui tata Nică, au mai ridcat un sărăieş, au construit un zămnic, au ridicat gardurile şi aveau gospodărie arătoasă. Simion se aranjă la lucru la un punct de rechiziţionare a vitelor, apoi a hotărît să plece la cursuri de învăţător la Soroca. Cînd s-a întors în sat, loc la şcoală nu era şi s-a angajat şef de

depozit în colhoz. Au fost vreo doi ani plini de bucurie şi distracţii. Împreună cu alte familii tinere din mahala organizau deseori petreceri. Fără nici un fel de muzică, nici patefon nu aveau. Petrecăreţii se apucau de mîni, femeile cîntau şi toţi dansau, de le scăpărau călcîiele. Numai Simion, dacă o lua prea aprig la măsea, tulbura liniştea cu vocea lui tare, intonînd strofa deprinsă încă de pe timpul cînd era la război:

— Spune-mi puică, spune-mi tu
Cu cine-ai născut pruncu?
— Cel dintîi a fost cătană
Şi-am crezut că-mi fac pomană
Cel de-al doilea - însurat
Şi-am crezut că nu-i păcat
Cel de-al treilea a fost un june
Şi-am crezut că nu m-a spune…

Petrecerile ţineau lanţ, cîte două – trei seri la rînd. În sat venise o familie de ruşi: ea soră medicală, el – şofer, care se îndobrise cu Veta şi Simion. La ei mai adera şi fratele Afanasie, care nu prea se împăca cu soţia şi dorea să tragă un pahar – două în voie. Simion uitase mînia că nu-l invitase la nuntă, dar odată îl întrebă pe frate-său:

— De ce te-ai însurat c-o fată mai în vîrstă ca tine, şi nu chiar frumoasă?

— Vaca! ridică un deget în sus Afanasie parcă a disperare, continuînd să explice: Vaca ei a măritat-o! Atunci erau încă vremuri grele, iar ea, vidma avea vacă bună de frupt. Eu m-am lipit de ea, pînă am fost înhămat în jug…

La o sărbătoare s-a îmbătat atît de aprig cu frate-său, încît nu se vedeau unul pe altul. S-au întîlnit să-şi pomenească părinţii care muriseră la sfîrşitul anului 1945, cînd ei, fraţii amîndoi, erau la război. Deodată Afanasie, cu ochii sticliţi, se bunghi la Simion şi-l întrebă:

— Bem pentru tata?

— Numaidecît, răspunse Simion.

— Mă, dar cum îl chema pe tata nostru? întrebă în auzul tuturora Afanasie.

După o clipă de ezitare, Simion răspunse cu greu:

— Pă… Ion!

— Da, bre, Ivan îl chema… îşi aminti Afanasie.

Dialogul lor îl auziseră cîţiva guralivi care erau de faţă şi multă vreme satul a avut ce-i lua pe ambii peste picior…

Maria Lupeac, acea soră medicală, rusoaică, avea nişte ochi de jăratec şi-l ademenise pe tata Simion… Mereu venea la depozit, mai lua cîte ceva pe documente şi între ei se legase o prietenie demnă de gura lumii. Maria, din una alta, îi spuse că Vasea, soţul ei, este comunist şi n-ar fi rău ca Simion să-i urmeze calea. Bărbatul ei era şofer la preşedintele colhozului, Leşenko, un ucrainean pîntecos, venit de la Chişinău, trimis de partid să facă colectivizarea. Leşenko şi Vasea nu ştiau o boabă româneşte, precum încurcau nucile cu merele… Ion al lui Iova, la început îşi bătu joc de bietul şofer, care mergînd prin sat şi dorind să-şi manifeste cunoştinţele în limba băştinaşilor, zise nestingherit lui Tudor Heşcu, un omulean gospodăros şi cumpătat la ale lui:

— Moşu Tudor, pupă pe mine la cur!

Gospodarul, fără multă ezitare, i-a otînjit o dîrjală pe şale, încît Vasea însuşi pentru toată viaţa că atunci cînd se întîlneşte cu oamenii satului trebuie să spună mai întîi: “Bună ziua”!

Pînă una alta, Simion a dat acordul să devină membru de partid şi Vasea era nespus de mîndru că îl convertise. La adunarea de la cîrmuire veniseră oaspeţi de la raion să-l examineze pe proaspărtul candidat. Vasea se îmbătase de-a binelea şi pirotea pe un scaun din fundul odăii cu sobă de teracotă… Simion şi-a spus biografia în faţa comisiei. A fost ertat pentru că a luptat pe frontul român, că a fost prizionier. La urmă celor prezenţi li s-a dat voie să-i pună

întrebări. Leşenko, văzîndu-l pe Vasea că doarme, îl ghionti şi-i şopti ceva la ureche. Vasea se ridică aproape buimatec şi-l întrebă pe Simion:
— Ce ocupaţie aveaţi în timpul Marii Revoluţii din Octombrie?
— Mă iertaţi, dar eu în anul cela abia mă născusem! răspunse candidatul.
— Dormi, spurcăciune?! făcu indignat preşedintele către Vasea, în timp ce sala hohgotea de rîs.
Fiind primit în rîndurile partidului, tata Simion a trecut să lucreze ca învăţător la şcoala din sat… Noul serviciu îi plăcea. Cînd se mutase în casă nouă, în pod găsise o adevărată bibliotecă, cărţi colbăite şi valoroase, pe care le citea, mereu ciondănindu-se cu Veta, căci uita de ale gospodăriei. În anii ceia se mai abonase la o sumedenie de ziare şi Veta, aproape că nu avea nici un ajutor din partea lui. În orele prînzului venea special acasă ca să răsfoiască ziarele proapsete, obişnuinţă care i-a rămas pînă la sfîrşitul zilelor lui.
— Eu ţi-aduc slariu, reproşa dînsul soţiei. Nu-mi place să muncesc la pămînt.
Iar Veta se spetea: avea o mulţime de norme, se ducea la cîmp în zori şi se întorcea noaptea. Nici nu prea avea cînd să ia în seamă zvonurile despre relaţiile lui Simion cu Maria Lupeac… În acel început de iarnă, cînd simţi că e însărcinată, prinse parcă alt curaj de viaţă… Simion deveni şi el altul. Curînd se potoliră zvonurile despre el şi Maria. Se întîmplă că şi Agafia lui Tiniţă plecă din sat, căsătorindu-se cu un preot de la Ţibirica… Toţi cei trei copii care s-au născut în familia lui, unul după altul, la un inetrval de doi ani i-au adus cea mai mare fericire. La toţi trei copii moaşă le-a fost Maria Lupeac. Veta devenise prietenă cu ea şi dispăruse pentru totdeauna acea bănuială amară.
Arionel cu Serafima deja alergau prin drum, cînd s-a născut Mitru.
În acel an, spre toamnă, comuniştii au strîns toate răstignirile din sat, au închis şi au distrus biserica.
* * *
După amiază s-au dus totuşi în centrul satului, la întîlnirea cu Sokoliuk. Acasă rămăsese doar Arion, îi era silă să vadă mutra viitorului deputat mai pui că ar fi putut să aibă neplăceri cu stăpînirea. Deşi era duminică, se apucă să facă puţină ordine, căutînd de prin şopron ciubote vechi, pneuri şi alte cauciucuri: se apropiau sărbătorile Paştelui şi, încă din copilărie, avea obiceiul să adune lucruri vechi şi inutile, să aprindă pe vîrful dealului sau într-o rîpă, nu departe de casă, un foc mare…
Dorea să stea, după mulţi, mulţi ani, în seara din ajunul Paştelui, la căldura focului pălălăind, cu prieteni de copilărie, dintre care rămaseră puţini în sat. I se făcuse dor de-această seară cu snoave, întîmplări hazlii, care aduna oamenii, arzînd parcă, totodată, păcatele adunate de-a lungul anului, ca să le înceapă pe toate din nou curaţi, cu noi dorinţe şi noi puteri.
Dar în mijlocul satului se auzea tot mai multă gălăgie. Între două cîntece, — cîte-un apel al fratelui Mitru ce îndemna sătenii să vină la întîlnirea cu Sokoliuk. Din partea forţelor democratice erau vreo patru candidaţi. Fiecare se separase în gaşca lui şi se criticau, şi se demascau vehement unii pe alţii, doar arareori amintindu-şi, prin critici de ziar, în cuvîntările lor, că mai au un oponent — un interfrontist, pe nume Sokoliuk.
De la înălţimea austerităţii sale, Arion simţea bufonada cu alegerile, de aceea interdicţiile miliţianului de sector nu-l ofensaseră deloc, era conştient că nimic nu se schimbă. Îşi mai aprinse o ţigară şi, cătînd absent în jur, cercă să şteargă muşchiul verde de pe pietroiul funerar. Erau nişte semne, ce aduceau cu cele cuneiforme. Să aibă oare Ineasca o vechime de cînd oamenii mai scriau cu aceste semne? se întrebă. Deseori, citind Biblia — o ediţie din Vatican de pînă la război, pe care o găsise tot în podul şcolii vechi tata Simion, admira hărţile anexate la Sfînta Scriptură, pe care era indicată şi Dacia. Despre Rusia nici pomină, şi atunci de ce se afirmă, fără pic de jenă, că România, Basarabia, Transnistria nu sînt altceva decît o aşchie din teritoriile slave? Doar există destule probe istorice, care au stabilit adevărul. Ei bine, cu

politicienii, cu funcţionarii de partid lucrurile-s clare, dar de ce intelectualii recurg la minciună…
Minciuna… Niciodată nu a fost frate cu ea. Din care cauză a şi pătimit. Deşi… o dată a recurs la o minciună. Aproape de sfîrşitul serviciului militar, veni la ei în unitate un colonel de la securitate. Arion Inereanu, unicul basarabean, trecea la comandanţii săi drept ostaş activ. Acel colonel… îi propuse să-şi continue studiile la Institutul de Relaţii Internaţionale de la Moscova. Nu cunoştea prea bine ce fel de specialişti pregăteşte, dar, aflînd că la absolvirea facultăţii respective se poate alege cu un grad diplomatic şi va avea ocazia să călătorească prin ţări străine, se simţi tentat să urmeze acea instituţie de învăţămînt superior. Colonelul, după o convorbire lejeră cu el, îşi făcu unele notiţe într-un carneţel, apoi, în cele din urmă, se interesă dacă cineva din rudele apropiate sau părinţi au avut antecedente penale. Ştia biografia lui tata. Ştia că, după evadarea lui din prizonieratul ruşilor, autorităţile nu l-au căutat, fiindcă acest fapt nu figura în nici un document oficial sau neoficial, şi Arion era convins că nimeni nu cunoaşte această filă, decît numai membrii familiei lor… Îi spuse colonelului că totul e în ordine, că tatăl său predă istoria la şcoala din satul natal.
Colonelul, după prima convorbire, l-a îndemnat să înainteze o cerere către organizaţia primară de partid a unităţii, ca să fie primit candidat în membrii P.C.U.S. Cu mintea lui tînără, căzu de acord şi, după multe formalităţi, cu adunări solemne, cu examinări pe marginea politicii interne şi externe a Uniunii Sovietice, Arion a devenit candidat în membrii partidului…
Ultima oară colonelul veni la el chiar în ziua demobilizării. Îl privi sever şi-i zise:
— Pleci, la recomandarea noastră, la Institutul de Relaţii Internaţionale. Eşti unicul candidat din Moldova şi ia seama: purtăm răspundere pentru tine! Toate actele biografice îţi sînt în ordine. Aşa că să fie într-un ceas bun!
În aceeaşi zi, fu chemat la contabilitatea unităţii, unde ridică o sumă frumuşică pentru drum şi raţie, ca a doua zi să plece la Moscova, împreună cu colonelul, care sosise în unitatea lor, special pentru această misiune, tocmai din Iacutia. În tren, acesta mereu trăgea tutun, bea ceai tare şi, doar din cînd în cînd, închina cîte un păhărel. În schimb, pe Arion îl îndemna să cinstească şi mare îi fu mirarea, aflînd că moldoveanul n-are patima băuturii.
— Întinde mîinile înainte, frăţîne, îi ordonă el, şi, cînd Arion execută ordinul, după o ezitare, zîmbi evaziv: Ca să vezi: nu tremură! Am avut impresia că toţi moldovenii sînt alcoolici. Acolo, la voi, vinul se bea în loc de apă.
— Cine a inventat asemenea nerozie?
— În ’44, fratele meu mai mare v-a eliberat republica şi a văzut acolo tot butoaie şi butoaie, pline cu vin bun şi tare. Întors acasă, la Nijni Novgorod, pînă la moarte şi-a amintit toate acestea cu plăcere…
După ce fu “dat în primire” de colonel, Arion nimeri la un cămin, situat într-o clădire somptuoasă, în odaie cu un ucrainean, Pavlo, care încerca să devină student al patrulea an. Tatăl acestuia fusese demnitar al ambasadei U. R. S. S. în Marea Britanie, dar, fiind bănuit de activitate subversivă, guvernul englez l-a declarat persona non grata, expulzîndu-l din ţară. Pe atunci, U. R. S. S. făcea des schimb de note şi expulzări reciproce ale misiunilor diplomatice. Cu naivitatea sa de ţăran de la Ineasca, Arion se miră:
— Dar parcă misiunea de diplomat este compatibilă cu cea de spion? Spionajul se face clandestin, tainic, e cu totul altă instituţie…
— Nu cunoşti dedesubturile lucrurilor mari, zise Pavlo. La această facultate se studiază diverse limbi străine: istoria, geografia, economia, politologia ţărilor din arealul unde vei fi pregătit să activezi… Şi, desigur, taina activităţii serviciilor secrete. Toţi diplomaţii în realitate sînt spioni în ţările unde activează. Adică, pre limbajul nostru oficial — patriot al ţării sale, luînd în considerare confruntarea politică a celor două sisteme de pe glob. E clar? În lumea noastră, cele două sisteme antagoniste se află în continuă confruntare…

Pavlo îi povesti o noapte întreagă în ce consta viitoarea lui profesie. Arion era deja prizonierul emoţiilor din preajma examenelor, pe care urma să le susţină şi nu dădu mare importanţă noilor descoperiri despre profesia aleasă. Ucraineanul, care locuise cîţiva ani cu părinţii în Anglia, poseda la perfecţie engleza, tocise în cei patru ani, cît încercase să tot intre la facultate, istoria P. C. U. S. Crea impresia unui om cu o bombă de intelect sub el, şi Arion începu a se îndoi că va putea concura cu asemenea tipi, concursul numărînd peste două duzini pe un loc. În acele zile, mergînd la consultaţii, avu ocazia, prin intermediul lui Pavlo, să vadă, la distanţă, fiii şi fiicele demnitarilor de prim rang ai statului sovietic, care doreau să se însoare la Institutul de Relaţii Internaţionale. Admira limuzinele grele şi luxoase ce staţionau la poarta institutului, ca din ele să iasă tinerei bine îmbrăcaţi şi îngrijiţi, aidoma prinţilor din filme.

— Cred că cel mai deştept lucru ar fi să ies din horă şi să plec acasă, în Moldova, zise într-o zi Arion disperat, aplecat asupra manualului de istorie a P. C. U. S. În cartea aceasta e un adevărat vinegret, un melanj de date, evenimente pe care e imposibil să le explici şi să le memorizezi… Am să fac republica de rîs, zîmbi el sarcastic. Şi limba rusă mă dă de sminteală.

— Nu-i bai, zise ucraineanul, trebuie să rămîi oricum în joc. Eşti minoritate naţională, trimis special, te bucuri de înlesniri. Reprezentant al ţărănimii colhoznice, merit pe care eu nu-l am şi de aceea nu sînt admis al cîtălea an…

Primul examen Arion îl susţinu, spre uimirea lui, destul de bine. Un profesor cu titluri ştiinţifice şi cu merite ce puteau fi aşternute pe o pagină întreagă, îl ascultă cu ochii absenţi, nu-i puse nici o întrebare suplimentară, apoi, căscînd şi acoperindu-şi cu dosul palmei gura plină cu dinţi de aur, zise copleşit de amintiri dulci:

— De cînd predau, n-am examinat încă nici un moldovean… Moldova e o forjerie a cadrelor de partid din statul nostru! Am lucrat acolo cu Leonid Ilici, cu tovarăşul Cernenko… Frumoase timpuri, o perioadă plină de entuziasm… Ce locuri şi ce oameni harnici! Şi ce femei frumoase! Bravo! Succes, tinere, să duci departe stindardul U.R.S.S…

După primul examen, o jumătate din candidaţi fură nevoiţi să plece acasă. Arion se bucură sincer că şi Pavlo susţinuse proba bine. El pentru a doua oară recurse la o şmecherie. Engleza o cunoştea superficial. S-au înţeles cu Pavlo să intre împreună şi să se dea ambii ca fii de ambasadori, care au locuit o vreme în ţări anglofone. Şmecheria trebuia să-l facă pe profesor să renunţe la biletele de examinare şi să accepte o discuţie verbală pe diverse teme în trei. Se dovedi că profesorul era obişnuit cu asemenea propuneri şi Arion, ca un pretins fiu de diplomat, asculta încîntat dialogul celor doi, aruncînd din cînd în cînd cîte-o replică — o zubrise din timp la indicaţia amicului ucrainean. La sfîrşit, profesorul se arătă satisfăcut de cunoştinţele progeniturilor de diplomaţi şi astfel Inereanu se pricopsi cu o notă de trecere la cea mai dificilă disciplină pentru el. Nu avea remuşcări. Ajunse să înţeleagă deja că în viaţă, ca să reuşeşti, trebuie să dai din coate şi că toate în lume se fac prin şmecherii şi ingeniozitate. Numai în lucrurile principiale nu trebuie să accepţi compromisurile: dragostea de părinţi, de ţară… Ele îşi au locul şi icoanele lor.

* * *

Devenind student la cea mai prestigioasă instituţie de învăţămînt superior din U.R.S.S., studia minuţios disciplinele incluse în program, străduindu-se să pătrundă esenţa lucrurilor şi, cu fiece zi, descoperea o lume frumoasă plină de taine.

Biblioteca “V. I. Lenin” constituia pentru el prilej de bucurii şi elan. Stătea în sala de lectură pînă seara tîrziu şi abia atunci ajunse să înţeleagă preţul timpului în destinul unui om ce se pretinde intelectual. Între timp, primi scrisoare de acasă, din care înţelese că părinţii s-au pomenit în al nouălea cer de fericire. Aveau un băiat cu care putea să se mîndrească toată Ineasca! Chiar Republica cu tot comitetul ei central!

Curînd însă euforia succeselor trecu, strîmtorată treptat de proza zilelor suprasolicitate cu orele de program. Locuia la cămin împreună cu un georgian, un cazah şi un lituanian. Chiar de la primul an, studenţii trebuiau să deprindă sentimentul unităţii în marea familie a popoarelor Uniunii. Efectul însă se dovedi a fi invers.
Georgianul şi cazahul povesteau cu multă însufleţire despre demnitatea caucazienilor şi farmecul necuprinselor stepe cazahe. Lituanianul era mai retras, mai închis în sine. O dată însă îl întrebă cine-i totuşi: moldovean sau român? Arion se fîstîci şi atunci lituanianul se interesă dacă a citit "Război şi pace ". Arion citise romanul, figura în programa şcolară, la literatura rusă. "Rău l-ai citit, zise colegul de odaie, dacă n-ai găsit acolo o informaţie foarte curioasă despre voi. " Şi el îi dădu lui Arion cunoscutul roman tolstoian. Arion observă pe cîmp diferite semne şi notiţe scurte în lituaniană — cum se vede, colegul lui îl citise mai atent. Găsi fragmentul cu balul ţarului rus la Vilnius, trecerea lui Napoleon peste Vilna, mesajul suveranului francez trimis prin generalul Balaşov lui Alexandru, alte pagini, care-i aduseră un pic de lumină în istoria relaţiilor Rusiei cu Moldova. Altă dată, lituanianul îi arătă un extras din textul pactului Ribbentrop-Molotov şi Arion, pentru prima dată, prinse să se întrebe: cine este, de unde vine, care-i istoria adevărată a plaiului său? Atunci pricepu şi observaţia colegului despre "eliberarea "teritoriilor de vest în '40.
Dar toate-acestea aveau să vină mai tîrziu. Deocamdată lecţiile i se dădeau cu dificultate. Fusese repartizat la secţia ţărilor arabe şi limba, neauzită, necunoscută complet pînă atunci, i se păru un coşmar. Programa era supraîncărcată. Aproape că nu avea nici o clipă liberă. Deseori, noaptea, se ducea în subsolul căminului, unde ardea lumina şi studenţii puteau să se pregătească pentru seminare. La început era timid cu profesorii, în marea lor majoritate savanţi cu renume, şi răspunsurile lui erau mai mult decît modeste. Apoi, peste jumătate de an, lecturile îl făcură să-şi perfecţioneze dicţia, retorica, devenind un student de frunte. Îl pasiona istoria ştiinţelor politice, teoria statului şi a dreptului, filozofia; limba arabă îl amuza şi-l înaripa, devenind curînd frumoasă şi plăcută.
Îi părea bine că e unicul din Moldova, care învaţă această limbă veche şi frumoasă. La început, regretase că fusese inclus, contrar voinţei sale, împreună cu încă cinci studenţi, la arabistică — intenţionase să se dedice studiului limbilor romanice. Apoi, către sesiunea de iarnă, consideră că soarta i-a oferit o ocazie mai mult decît fericită. În numai cîteva luni, descoperi o lume nouă.
Profesorii ţineau prelegeri la un nivel înalt, dînd dovadă de cunoştinţe vaste ce trezeau interesul studenţilor, îi antrenau în discuţii inteligente. Nu puteai rămîne un student neobservat, trebuia să se ştie ce concepţii şi ce viziuni politice se formează în conştiinţa unui viitor diplomat.
La anul doi studenţii de la secţia ţărilor arabe au început studierea abecedarului artei serviciilor speciale, pe care un stat le are în interiorul şi exteriorul lui.
Structura serviciilor de securitate, cu studierea utilajului pe care trebuie să-l poată manevra un diplomat-spion, era predată de profesionişti. Oameni de la K.G.B. Prelegerile se ţineau cu uşile închise, într-un regim de cazarmă, fiecare student era obligat să semneze că a fost preîntîmpinat de răspunderea penală în caz de divulgare a secretului de stat. Cîţiva ani, pînă la sfîrşitul studenţiei, Arion trăi cu presentimentul că se află în iureşul unui război invizibil, avînd în faţă duşmani de moarte în persoana americanilor, francezilor, englezilor… chiar şi… a românilor! Studie regimurile politice ale celor mai dezvoltate state contemporane, influenţa asupra ţărilor din arealul arab, atitudinea lor faţă de sistemul politic din U. R. S. S…
La anul patru, Arion Inereanu se ciocni din nou, de data aceasta mai îndeaproape, de problema Basarabiei. Cartoteca bibliotecii "Lenin" îi oferea suficiente izvoare cu această tematică. Arion cu cît se cufunda mai adînc în problemă, descoperind adevăruri neştiute pînă atunci, cu atît mai des scrîşnea din dinţi, indignat de minciunile istoriografiei oficiale. Între studenţi era obişnuit să se urmărească unii pe altii, dar cînd făcea lecturi despre istoria

României, Arion avea grijă să se ferească de ochi străini, apelînd în acest scop la cunoştinţele de la lecţiile serviciilor secrete, antrenîndu-se pentru o activitate de cercetaş iscusit, cum trebuia să fie un veritabil diplomat.
Ajunse să posede bine limba arabă, putea deja să converseze cu studenţi din Egipt, Iordania, Siria, Marok, Tunisia, Palestina. Îşi făcuse prieteni din diferite ţări ale lumii, care studiau la Moscova. În iarna ultimului an, o întîlni pe Elvira, o rusoaică blondă din regiunea Ural. Îşi făcea studiile la Academia Agricolă şi era fiica unui mare demnitar. Mai plinuţă decît o franţuzoaică, cum spunea ea în glumă. Purta haine la modă şi întotdeauna avea bani. Se întîlneau în parcul Sokolniki.
Elvira stătea în gazdă în vecinătatea institutului lor şi el o vizita des. Moscova dintotdeauna i-a părut un oraş contradictoriu, cu lume pestriţă, viaţă haotică, nervoasă, foarte scumpă, dar extraordinar de interesantă.
Întîlni în metropolă şi alţi compatrioţi, pe care Ministerul Învăţămîntului de la Chişinău îi trimitea la diferite instituţii de învăţămînt superior. Erau persoane, cu preponderenţă inteligente, bine asigurate, printre ei părea o cioară albă. Valeriu Ţărigrădeanu, un băiat deştept, simpatic, doctorand la drept, contribuia activ la întrunirea compatrioţilor moldoveni într-o asociaţie. În puţinele ore de răgaz, duminicile, îi invita la Teatrul "Taganka", ori la vreun meci de fotbal pe stadionul "Dinamo", sau să se adune pe terasa unei cafenele din Lujniki, şi pornea discuţii pe diverse teme, în special politice.
Intuitiv, după ce începuse a studia activitatea serviciilor secrete într-un stat, Arion pricepea că unii din aceşti studenţi ar putea fi potenţiali turnători ai K.G.B.-ului, sau chiar agenţi secreţi. Despre acest lucru avu o discuţie cu Pavlo, care, pînă la urmă, devenise student la un institut de geologie.
— Imperiul are nevoie de coloana a cincea în toate republicile unionale. Se obişnuieşte, ca cele mai agere minţi din provincii să fie selectate prin filiera K.G.B.-ului, trimise la învăţătură aici, favorizate şi convertite la politica imperială. Cei mai capabili fii şi fiice ai unui popor mic, de la periferiile imperiului, sînt transformaţi în… eunuci…
— Am impresia că exagerezi, zise Arion.
— De-ar fi aşa, demult eram ambasadorul U. R. S. S.-ului în China, prietene. Tatăl meu s-a revoltat oficial şi astăzi, dintr-un diplomat iscusit, a ajuns un crescător de flori la vila de lîngă Cerkask… Basarabenii voştri slujesc cu devotament regimul sovietic. Uită-te la acest Ţărigrădeanu! Cînd va cere Moscova, el primul se va posta în fruntea luptei de eliberare naţională din Moldova, ca mai apoi, tot el s-o detoneze dinăuntru. Şi nu numai el. Fii prudent şi ţine-te la distanţă, nu te lăsa cucerit de inteligenţa lui. Poate să ţi se adreseze "Dragul meu concetăţean", "Marele meu prieten!", să vă duceţi împreună la mîndre, s-o facă pe libercugetătorul, dar în fond e un ticălos, se vede de la o poştă.
— Nu te înţeleg, amice, o făcea Arion pe neîncrezătorul, deşi îi dădea dreptate lui Pavlo.
Arion ducea mereu lipsă de bani, împrumuta de la colegi şi, de cum primea bursa, îşi dădea datoriile. Şi iarăşi devenea lefter. Şi iarăşi începea să împrumute. De la Ineasca, nu îndrăznea să ceară; părinţii trăiau din sudoara muncii cinstite, nu speculau, nu furau, pe deasupra, Mitru devenise student la Drept şi trebuiau să-i acopere şi lui cheltuielile elementare.
Erau zile cînd nu avea ce să mănînce. Unica salvare era cantina din vecinătatea bibliotecii, unde, pe mese, stăteau castroane cu felii de pîine. Acolo veneau studenţii flămînzi. Aşot, şeful cantinei, un bărbat de provenienţă caucaziană, părea să aibă un suflet bun. Nu încerca să le facă vreo observaţie, ştiind că bursele lor tot în chimurul cafenelei, la sfîrşitul lunii, erau vărsate, îl ştia pe fiecare în parte şi, uneori, intuia că cutare sau cutare umblă flămînd şi putea să-l servească liber, achitarea aşteptînd-o la începutul fiecărei luni, cînd studenţii primeau chenzina. În cantină stăruia o atmosferă deosebită — pe pereţi erau fresce din "Voinicul în piele de tigru". Îi plăcu şi Elvirei, cînd o aduse aici, deşi, mai tîrziu, fata prefera întîlnirile la

gazda unde stătea. Avea o cameră într-un apartament cu trei odăi. Stăpînii erau nişte intelectuali amabili.
Elvira era de o statură mijlocie, purta părul lung, pe care îl aduna într-o coafură în formă de coif. Ochii ei înguşti, albaştri, mereu jucăuşi, migeau în momentul cînd avea plăcere să discute cu Arion. Mereu se plîngea că a fost trimisă, contrar voinţei ei, la învăţătură. Recunoştea că a îndeplinit voinţa părinţilor de a veni la Moscova. Tînjea mereu după munţii de-acasă, după prietenii de-acolo şi, spunea că, orice s-ar întîmpla se va întoarce acasă. Uralul pentru ea era o gură de rai, o poveste, un dor. Mai spunea că acolo locuiesc cele mai frumoase fete din Rusia. Cu adevărat, Elvira îmbrăcată într-un pardesiu lung de culoare verde, pe cap cu o pălărie neagră, la gît cu eşarfă albă, avînd mersul elegant, frapa privirile trecătorilor. Părea mereu serioasă, dar îndată ce începea să discute cu Arion, pe chipul ei învia un zîmbet molipsitor şi dulce. Nu se putea împăca doar cu aceea că în ultima vreme trebuia să poarte ochelari, cînd citea şi i se părea că acest atribut o… îmbătrîneşte. A luptat mult cu miopia ei, dar zadarnic. Pentru-aceasta, vara trecută, plecă cu părinţii la odihnă şi la tratament la Nizza. Această călătorie i-a produs mai multe impresii plăcute. Acolo văzuse o scenă, care o încîntase. Un român bătrîn, abia păşind pe dunele de nisip, se afla în compania unei fete tinerele, suple, care avea grijă să-l plimbe, să-l hrănească, să-l învelească cu o pătură groasă, cînd se însera şi briza mării bătea răcoros.
Ambii vorbeau româneşte. Fata, din cauza că bătrînul stătea rău cu auzul, era nevoită să-i vorbească tare. Sub privirile oarecum suspicioase ale celor din jur, păşea mîndră, ducîndu-l pe bătrîn la braţ, arareori sărutîndu-i obrazul plin de riduri şi pete cafenii, urme lăsate de un cancer al pielii… Scena o impresionase foarte puternic. Cînd auzi acest grai din gura lui Arion, se arătă şi mai curioasă.
La întîlnirile cu el, afla lucruri interesante despre poeţii, compozitorii, scriitorii, diplomaţii români. Arion îi declama versuri din lirica lui Eminescu, Blaga, Stănescu; îi aduse un disc cu muzica lui Ciprian Porumbescu, vocea Irinei Loghin, Gică Petrescu, Dan Spătaru… Elvira abia pronunţa aceste nume româneşti şi asta o amuza, o făcea să-l privească cu ochi zglobii, puţin descumpăniţi.
Într-o seară, s-au revăzut la staţia metro “Frunze”, împreună cu săteanul Nichifor, care-şi făcea studiile la Universitatea “Lomonosov”, Facultatea de Istorie. Au plecat împreună la Teatrul Armatei, unde au privit “Sfînta sfintelor”. După spectacol, se întorceau tustrei veseli şi au intrat să mesească în restaurantul “Aragvi”. O masă în acest restaurant, dar mai ales pentru trei persoane, costa foarte mult. Băieţii încercaseră să propună ceva mai pe buzunarul lor, dar Elvira a insistat spunînd că totul va fi normal. S-au aşezat la o masă curată, plină de lumină, cu flori, lumînări. În vreme ce sătenii căutau neliniştiţi în jur, gîndind cum vor achita masa, fata scoase din poşetă un clit de bancnote şi, întinzîndu-i-le lui Arion, îl rugă să nu se neliniştească, ci, cînd va trebui, cum i se cuvine unui cavaler, să achite masa. Elvira era în buna dispoziţie. Îşi ceru voie de la Arion şi Nichifor să fumeze. Scoase din poşetă ţigări scumpe şi-i servi şi pe băieţi. Deşi niciunul nu fuma, au acceptat cîte o ţigară. În timp ce luau masa, Elvira i-a rugat pe Arion şi Nichifor ca să converseze puţin înde ei româneşte. Îi plăcea să asculte muzicalitatea graiului. Băieţii nu s-au lăsat mult rugaţi. Spre sfîrşitul serii chiar i-au cîntat un cîntec popular moldovenesc:
Floricică floare-albastră,
M-ai făcut, mamă, frumoasă…
Mă făceai mai urîţică —
Aveai ginere în casă şi-un bujor de nepoţică…
— E deosebită limba română, mărturisi sincer fata. Vorba voastră seamănă cu o melodie de serenadă, apoi fericită, exclamă: Copii ai serenadelor! Romantici şi sensibili. Păcat că sînteţi prea puţin cunoscuţi se ştie mai mult despre ţiganii din Basarabia şi mai nimic despre voi.

— Ai înţeles, Arioane, cine sîntem? făcu atunci Nichifor impresionat. Trebuia să venim în inima Rusiei, ca să înţelegem că sîntem… Copiii serenadelor!.
— Sus paharul! strigă Arion fericit. Iubesc sinceritatea… Apoi, rugat de Nichifor să povestească cum a cunoscut această Zînă a Uralului, Arion zise visător: Din prima oară, cînd trecea pe lîngă geam, în plină ploaie, şi a intrat udă lioarcă în holul cinematografului «Rossia», am simţit c-a tresărit ceva aici, sub inimă. Şi mi-am zis: "Ar fi o adevărată sărbătoare, dacă s-ar aşeza pe scaunul de lîngă mine… "Aşa s-a şi întîmplat. Am privit filmul "Calina roşie" de Şukşin, simţindu-i alături, bătaia inimii… Apoi, fiindcă domnişoara nu avea umbrelă, am condus-o spre casă. Ce sărbătoare!
— Erai atît de morocănos, la prima vedere! interveni Elvira pe un ton copilăresc. Nu mi-ai spus niciodată că ai trăit atunci o sărbătoare.
— Atunci? căută mirat Arion către ea. Sărbătoarea sufletului o trăiesc încontinuu din prima clipă cînd te-am cunoscut.
— Chiar şi acuma?
— Indiscutabil, veveriţa mea!
— Trebuie să vă părăsesc, parcă ghici Nichifor. Am impresia că o să se petreacă ceva serios în relaţiile voastre, în această seară… Trebuie să plec. Mă aşteaptă serviciul de noapte.
— Desigur, zîmbi Elvira, dîndu-i de înţeles prietenului să nu se grăbească. Ce fel de serviciu la oră aşa tîrzie?
— E paznic la o grădiniţă, îl recomandă Arion. Acolo are odăi separate, paturi, telefon, bucătărie… E jidan de la Teleneşti! arătă Arion către sătean. E cel mai hîtru dintre noi… Cum numai a aflat că sînt student la Moscova, a depus eforturi şi, uite-l, a venit şi el să înveţe lucruri mari… El e mai deştept decît mine, fiindcă a învăţat mai bine la şcoală. Şi acum… E paznic la grădiniţă! În afară de bursă, primeşte salariu. Trăieşte ca un paşă… Noaptea, cînd lumea doarme, el poate chema vreo dădacă să-i facă masaj…
— Poate să ne cazeze şi pe noi acolo?
— E posibil să o cazăm pe Elvira la grădiniţa ta?
— Nici o problemă, fraţilor!
— De ce, mă rog, hotărăşti pentru mine? se supără Elvira pe Arion. Erau deja în stradă, cînd, după o pauză, îl întrebă, privindu-l serios, plină de hotărîre: Eşti sincer cu mine, cînd spui că sînt pentru tine o sărbătoare a sufletului?
— Nu vreau să ascund nimica faţă de tine şi de Nichifor: îmi placi foarte mult şi n-aş vrea să te pierd.
— Pentru această seară sau pentru totdeauna? deveni şi mai insistentă fata.
— Pentru azi şi pentru mîine. Pentru totdeauna.
— Atunci, ce mai aşteptăm? Comandă un taxi… Nichifor e starostele nostru! Mergem înainte, la grădiniţa fericirii!
— Copiii serenadelor! exclamă încîntat Arion, amintindu-şi ceva plăcut şi impresionant, aflîndu-se deja în taxi.
Noaptea a fost superbă. Grădiniţa era situată pe teritoriul unei fabrici de bomboane, adumbrită de plopi şi mesteceni. Camera pustie, cu paturi multe, picturile de pe pereţi reprezentînd motive din poveştile populare. Au adunat mai multe saltele la podea şi, pînă în zori Elvira şi Arion s-au iubit cu multă patimă. Norocul lor că era zi de odihnă şi nu aveau să vină copiii. Soarele demult se juca cu crengile copacilor din preajmă, pătrunzînd prin geamurile mari în odaie, iar tinerii mai savurau încă plăcerea clipelor divine.
— Ştiam că moldovenii sînt băieţi buni, dar chiar atît de temperamentali! Tocmai de opt ori într-o noapte! Maică precistă! O să spun să ştie tot Uralul!
— Ai pretenţii? întrebă, ca să nu tacă, Arion, întinzîndu-se a plăcere în aşternut. Nichifor, în odaia vecină a dormit ca un tanc. Nu s-a trezit!
— Vreau să fii soţul meu, zise deodată Elvira. Doresc să mă căsătoresc cu tine.

— Pui la cale vreo aventură?.
— Chibzuiesc că anume ţie aş fi capabilă să-ţi fiu consoartă.
— Eşti convinsă?
— Cea mai mare decepţie a vieţii mele sînt bărbaţii, care, deşi Dumnezeu le-a oferit dreptul de a alege, totuna îi alegem noi, femeile, din capul locului. Eşti de-acord?
— Să ştii că la moldoveni nunţile sînt bogate, iar părinţii mei sînt nevoiaşi.
— Iar, la ruşi, se permite şi o simplă serată pentru a legaliza legătura a doi concubini. Nu-ţi face probleme!
— Vă ajunge, dracilor! se auzi vocea lui Nichifor de la bucătărie, unde, împreună cu o duduie, aşezau ceva de mîncare pe o masă grea şi lucioasă de aluminiu. Veniţi la crăpăt, să vă reînnoiţi puterile!
Luni, peste o zi, tinerii au prezentat actele la secţia stării civile şi au trecut la o gazdă din Ilinskoe, la o familie tînără ca şi ei. Arion le scrise părinţilor despre căsătoria sa neaşteptată şi ei l-au invitat în vacanţă la Ineasca, unde, din toată nevoia, au să sclipuiască o nuntişoară.
* * *
Dar aşa a fost să fie că părinţii lui Arion n-au avut prilejul să facă nunta la nici unul dintre copii. Mereu aşteptîndu-i să vină acasă, Arion şi Elvira parcă îi duceau de nas. Tinerii mai întîi au fost la părinţii din Ural, apoi făcuseră un voiaj prin Carelia, mai aveau probleme cu învăţătura şi aşa trecu aproape un an. Apoi, cînd soţul susţinea examenele de stat, după practica în Algeria, Elvira născu un băieţel, căruia, la insistenţa lui Arion, i-au pus numele Ovidiu. Tot atunci, Arion a aderat la Liga studenţilor din Basarabia, fără Valeriu Ţărigrădeanu, fără alte persoane ce li se păreau suspecte. Au creat clandestin, împreună cu Nichifor şi alţi băieţi de încredere, societatea "Copiii serenadelor". Acolo, la Moscova, tinerii molodoveni urmăreau scopul de a le spune băştinaşilor adevărul despre istoria României moderne, despre teritoriile ocupate de către ruşi în '40…
Prima întrunire avu loc într-un apartament dintr-un fundac moscovit, unde, la lumina unui candelabru cu lumînări de parafină, au purtat discuţii aprinse pe marginea adoptării strategiei şi tacticii de luptă pentru momentul dat şi pe viitor. Se desfăşura o activitate revoluţionară, de-a dreptul leninistă. Pînă la sfîrşit, au decis să constituie un partid în cadrul societăţii, iar Arion a fost ales liderul "partidului eliberării naţionale a românilor basarabeni şi bucovineni".
— Ar fi bine ca mişcarea noastră să aibă filiale la Odesa, Kiev, Lvov, Ismail, Cernăuţi, Leningrad şi, desigur, la Chişinău, propuse Arion chiar la prima şedinţă.
— E o idee bună! aprobă Nichifor. S-avem grupări, care să ne servească drept pîrghii de transmisie, s-avem legătură directă cu moldovenii de-acasă.
— Cel mai greu o să ne fie la Chişinău, spuse un bucovinean înalt, cu părul blond, creţ de la Proboteşti.
— Aşa este, făcu îngîndurat Arion. De Chişinău ne vom ocupa în mod special.
— Cine anume? întrebă parcă în zeflemea Nichifor. Doar Chişinăul, precum o ştim… e împînzit de turnători, toţi se feresc de-asemenea discuţii ca de dracul.
— O să mă ocup eu, zise Arion şi adăugă în liniştea ce se lăsase: Eu, personal.
— Ai să rezişti? întrebă un student de la Drept din Chilia.
— Mai puţin să vorbim şi mai multe să facem, încheie Arion ferm, ca imediat să cadă pradă unui discurs patetic. Să ne gîndim la poporul nostru basarabean, care ştie a presta munci agricole, a dansa pe placul "eliberatorilor", a cînta despre pace şi partid… "Eliberatorii" se simt în Basarabia ca peştii în apă, iar băştinaşii… N-aţi observat că în Chişinău toţi măturătorii de stradă şi veceuri sînt băştinaşi, iar posturile-cheie le ocupă veneticii din Rusia, Ucraina… sau slugoii naţionali, denaţionalizaţi, care-s un soi de marionete. Burghezie compradoră există ca pretutindeni; conducătorii uzinelor, fabricilor sînt tot ei: ruşii, ucrainenii, iacuţii… numai nu basarabenii. Asemenea stare de lucruri, mai devreme sau mai tîrziu, va fi distrusă de oamenii care locuiesc acolo. E o situaţie anormală şi ea nu poate dura

veşnic. Nouă ne-a revenit misiunea nobilă de a fi primii. Şi să fim conştienţi că ne supunem unui risc foarte mare de a fi descoperiţi de autorităţi. Puterea ştie că problema există că revolta mocneşte în sufletele multor intelectuali basarabeni. Toate obiectivele industriale, cu pondere şi potenţial, Moscova le construieşte în partea stîngă a Nistrului. Pentru orice eventualitate istorică în oraşe demult se vorbeşte doar ruseşte. Iar intelectualitatea rusă poartă pe umeri epoleţii şovinismului. Se bucură că o parte de România le aparţine şi regretă foarte mult că au pierdut Alasca la cărţi, prin 1867… Adevărul care nu le convine lor trebuie să-l spunem noi. Oamenii de-acasă nu-l ştiu, iar generaţiile care vin se mancurtizează. Dacă nu stopăm aceste fenomene, sîntem sortiţi ruşinii istorice. Şi, dimpotrivă, dacă spunem adevărul despre tot ce s-a întîmplat în decursul acestor ani, Europa modernă va începe să ne cunoască, să ne scoată din anonimat şi să ne stimeze pentru curaj şi dîrzenie. Vreau ca europenii să ne cunoască mai puţin ca ostatici ai ruşilor, şi mai mult ca bravi urmaşi ai lui Ştefan cel Mare.
Arion devenea din ce în ce mai convingător şi curînd, în diaspora românească de la Moscova, se răspîndi vestea că s-a ivit (numele lui păstrîndu-se în mare taină) un adevărat promotor al ideilor naţionale.
Arion miza pe sprijinul lui Nichifor şi al altor cîţiva membri ai partidului. Considera că ceea ce face este legitim şi nu contravine Constituţiei, în care scria negru pe alb că fiecare cetăţean are dreptul la opinie. Elvira începu să frecventeze şi ea întrunirile lor, după ce revenise la Moscova de-acasă. Îl admira pe soţ în declanşarea sa patriotică şi părea că îi împărtăşeşte ideile. Odată însă, acasă, îi zise, parcă prevenindu-l:
— Dacă se întîmplă ceva cu tine şi vei pune în pericol securitatea familiei, nu ştiu cum o să procedez…
— Ţi-e frică?
— În activitatea ta se întrevăd revendicări politice concrete, iar unde-i vorba de politică, U. R. S. S.-ul devine adevărat urs sălbatic. Oare n-ai auzit de penitenciarele de psihiatrie ale disidenţilor? N-aş vrea să devii ostatecul psihiatriilor. Mişcarea disidenţilor, începînd cu Saharov, este casta evreilor, are viitorul ei îndepărtat… Evreii ştiu să se apere! Dînşii mai fac aici şi jocul lor!. .
— Oare noi, românii, trebuie să trăim în hibernare? cu mîinile-n buzunar, să urmărim ce fac celelalte popoare?
— Multă vreme, dragul meu, U. R. S. S. va mai fi o putere de temut, cu bombe atomice. Pentru veacul pe care îl avem de trăit — la sigur! Nu doresc să devin soţia unui decembrist ambiţios din Moldova. Vreau un soţ diplomat, înţelept! Cu pondere în societate!
Ultimul an, Arion avu frecvenţă liberă la facultate şi, la finele lui, aştepta să fie repartizat la activitate diplomatică. Avea o pregătire serioasă şi ar fi putut liber ocupa un loc vacant în ambasada uneia din ţările arabe. Avusese chiar oferte concrete, după practica din Algeria şi Tunisia.
Adunările grupului lor aveau loc cu regularitate în diferite apartamente, respectînd conspiraţia, după exemplul leniniştilor de pînă la revoluţia din octombrie. Din cotizaţiile adunate achitau arenda pentru încăperile unde convocau adunări, procurau literatură. În perspectivă aveau de gînd să editeze o revistă, pe care, prin curieri, ar putea-o difuza în Basarabia... Într-o zi, Arion îl întîlni în holul facultăţii pe Valeriu Ţărigrădeanu:
— Marele meu prieten! îl salută consăteanul de departe. Tocmai nu aveam cu cine servi o bere.
— Mulţumesc, am hotărît să mă las de alcool.
— În ultima vreme mă ocoleşti, dar nu înţeleg cauza.
— Ţi se pare, frăţîne… Pur şi simplu, după ce m-am căsătorit, nu mai sînt liber ca înainte.
— Ba bine că nu… Ştiu cîte ceva, zise nemulţumit Valeriu. De ce ai socoti că nu ţi-aş fi de folos? Părinţii mei sînt simpli învăţători, la facultatea din Chişinău veşnic mi s-au pus beţe în

roate, ca să nu avansez pe treptele sociale… Cu puterile proprii am ajuns să studiez aici, la Moscova… Să mai ştii că nu eşti singur. Îţi împărtăşesc ideile tale şi ale amicilor noştri… Examenile de absolvire Arion le-a susţinut fără nici o dificultate. Trăia cu speranţa că foarte curînd va fi trimis să-şi exercite funcţiile într-un consulat din străinătate şi, undeva în suflet, regreta c-o să se despartă de Moscova. Elvira era gata să ducă bebeluşul la mama şi să-l urmeze. Visau să cîştige bani, cu timpul să cumpere o casă lîngă Moscova, unde să-şi petreacă vacanţele… Dar, contrar aşteptărilor, Arion primi diplomă liberă şi fu recomandat pentru muncă… pedagogică. Noutatea îl zgudui. Se adresă la comisia de repartizare cu o petiţie, însă demnitarii i-au spus: Pentru moment nu dispunem de un loc vacant pe specialitatea dumitale… La anul viitor, neapărat te vom avea în vedere… Pînă una alta vei fi în rezervă… Perspectiva de a deveni cu adevărat diplomat nu mai exista. Socru-său n-a putut nici el să-l ajute, deşi avea mulţi prieteni printre demnitarii moscoviţi. A reuşit să obţină pentru el doar un post de profesor conferenţiar la Universitatea din Moldova.
Deci, Arion reveni la Chişinău. Curînd, Elvira îi spuse că este gravidă.
* * *
Autorităţile din Moldova prefăcuseră republica deja într-o oază înfloritoare, în care se scurgeau tot mai mulţi specialişti din toate regiunile uniunii. Mai toate oraşele, în numai cîţiva ani, au fost totalmente rusificate. La Chişinău, numărul şcolilor naţionale era catastrofal de mic, ca şi al grădiniţelor. Puţinii băştinaşi care stăruiau să-şi vorbească limba maternă erau trataţi ca naţionalişti. Chişinăul devenise un oraş de pristanişte al tuturor celor care părăseau satele ruseşti, ucrainene şi veneau să se angajeze la fabricile şi uzinele de-aici. Rusia era plină de anunţuri că în Moldova sînt aşteptaţi cetăţenii ei, unde vor fi asiguraţi cu lucru şi salarii. În timp foarte scurt se pricopseau cu apartamente. Băştinaşii nu se bucurau de nici un drept; intenţionat se emise o circulară, care interzicea autohtonilor să obţină buletin de oraş, lucru ce-i împiedica să se angajeze în cîmpul muncii la uzinele de prestigiu. Tinerii specialişti moldoveni erau trimişi pe un cap la sate. Darea în exploatare a vreunui obiect economic servea drept motiv ca ruşii să năvălească puhoaie: specialişti-nespecialişti, aici li se oferea spaţiu locativ şi posibilitatea de-a trăi în alt mediu, despre care majoritatea se mira zicînd că a nimerit în rai.
În schimb la muncile grele, necalificate, se speteau localnicii, ducîndu-şi traiul în cămine mizerabile şi aşteptînd zeci de ani pînă să primească un apartament modest. Străzile oraşelor răsunau de vorbă străină; denumirile firmele instituţilor, magazinelor erau scrise doar în limba rusă. Intelectualitatea, în marea ei majoritate; părea inertă sau slugarnică, proslăvind entuziasmat frăţia popoarelor. Cînd administraţia capitalei a intenţionat să demoleze monumentul lui Ştefan cel Mare, kaghebiştii s-au infiltrat în rîndurile unor studenţi revoltaţi. Monumentul a rămas pe locul vechi, dar îndată au pornit nişte procese judiciare stranii. Securiştii, în maniera lor de activitate, le înscenau liderilor rebeli acte de huliganism, şi aceştia erau întemniţaţi, dovedindu-li-se vina prin pseudomartori, sau marginalizaţi pe la sate, lipsite de perspectivă, de unde n-au mai avut nici o posibilitate de a reveni pe baricade. Apoi au început a infiltra printre studenţi provocatori, chiar din rîndurile adepţilor ideilor naţionale în Basarabia, persoane competente cu carte, dar cumpărate de securitatea de la Chişinău. Ca de obicei, aceştia erau fii de intelectuali, cu preponderenţă şefi de la capitală, care vorbeau o limbă română cizelată; erau bine instruiţi. Se recurgea şi la alte manevre. De îndată ce răsărea vreun tînăr înzestrat de la ţară, serviciile secrete îl studiau, apoi îl converteau în slujba lor, oferindu-i o bursă favorabilă şi făcîndu-l turnător încă de pe băncile studenţiei. Apoi îl căsătoreau cu o nemoldoveancă, ca mai apoi să fie trimis la lucru într-un colectiv, unde să asigure şi mai departe securitatea ideologică a statului, pururi în pericol. Acestor persoane li se ofereau, ca şi veneticilor, servicii, salarii bune, apartamente şi situaţie în societate. Familiile mixte deveneau, de regulă, slavofile; progeniturile lor, începînd cu grădiniţa şi

terminînd cu şcoala, nu mai vorbeau limba maternă, socotindu-se moldoveni doar în buletinul de identitate.
Pentru Arion, rusificarea populaţiei băştinaşe nu era o problemă nouă, dar acuma, revenind în Moldova după aproape zece ani, situaţia i se păru pur şi simplu dezastruoasă. Tovarăşii săi de idei, ciocnindu-se cu realitatea de la Chişinău, ori băteau în retragere intimidaţi de serviciile K.G.B.-ului, ori treceau în slujba lor. K.G.B.-ul avea evidenţa lui. Deseori, cei ce căutau dreptatea şi adevărul, se pomeneau cu cîte un lacheu de lîngă Planetariu, avertizîndu-l uşor printr-o aluzie:
— Cum vine asta, dragă tovarăşe. Statul sovietic cheltuieşte sume impunătoare ca să vă înveţe, să vă facă specialişti, iar voi citiţi literatură română, ascultaţi muzică şi vă rupeţi capul după filme de la Bucureşti…
Şi o tot ţineau aşa pînă prindeau insul în capcană.
Arion se convinse că faimosul K.G.B. de la Chişinău era informat despre persoana lui de cum încercă să se prezinte în cîteva cabinete ale conducerii republicii. Înalţii funcţionari îi apreciau studiile şi… îl lăsau fără răspuns săptămîni în şir. Pînă la urmă, fu acceptat în calitate de lector la Facultatea de Istorie a Institutului Pedagogic. Dar şi aici şeful de catedră îi oferi cîteva cursuri speciale dintre cele mai inutile şi detestate de studenţi. Chiar la prima oră, cînd se înfăţişă în aulă, fu întîmpinat cu cîteva şuierături din fundul sălii. Arion ştia destul de bine că turnătorii dintre studenţii convertiţi de către serviciile speciale ale K.G.B.-ului au misiunea de a-l urmări şi nu dădu nici o atenţie turbulenţelor din sală.
Încercă şi în celelalte zile să nu ia în seamă aceste ostilităţi. Cursurile speciale le ţinea fără prea mare inspiraţie, mai multe speranţe investind în orele facultative, planificate pentru a doua jumătate a anului de studii.
Mai greu era cu Elvira. Deşi în aparenţă erau într-un gînd, simţea că ea aşteaptă, ca lui să-i vină "minţile la cap" şi să se retragă din acea activitate periculoasă, asigurînd fericirea familiei. Avu o naştere complicată, dar fetiţa, pe care o numi Veronica, era sănătoasă. Nu avea nici un ajutor decît doar de la părinţii soţiei. Arion adeseori o îndemna să plece vremelnic cu traiul la Ineasca, în saraiul care pustia. Părinţii lui, la fel au chemat-o. Ea a avut curajul să plece, dar peste o săptămînă bătu alarma:
— În satul vostru se simte epoca feudalismului. Nici electricitate, nici gaz, nici apă caldă… Doamne, fereşte!
Nu s-a certat cu nimeni, dar a spus că va trăi, cît de greu ar fi, dar numai alături de el. Dimineaţa îl ducea pe Ovidiu la grădiniţă, şi peste zi se chinuia cu fetiţa în căminul studenţilor familişti. Regreta şi îi părea rău, că s-a decis să vină în Moldova. Dar, Arion, după ce a înţeles că nu mai poate spera la cariera de diplomat, a fost foarte drastic, afirmînd că locul lui este în Moldova, la Chişinău, şi nicăieri în altă parte. Cu doi copii, într-o odăiţă strîmtă dintr-un cămin studenţesc — nu acesta fusese visul fericirii ei, alături de cel mai bun student de la cea mai prestigioasă şcoală superioară moscovită.
Aşa se întîmplă că, la Chişinău, se reîntoarse, peste jumătate de an, şi Nichifor. Obţinu imediat o funcţie de lector la Universitate şi o odaie într-un cămin pentru tinerii profesori. Se căsătorise şi el la Moscova, aproape o dată cu Arion, cu o udmurtă de la Academia Timireazev. Aşteptau al treilea copil. Căminele nu erau chiar departe şi amîndoi se bucurau că se vor putea întîlni mai des.
În cursul său special — "Relaţiile moldo-ruso-ucrainene în cea de-a doua jumătate a secolului al XIX-lea şi începutul secolului al XX-lea", mai spre sfîrşit, Arion începu să le strecoare studenţilor, puţin cîte puţin, date despre anumite personalităţi din Moldova, care şi-au adus contribuţia la cultura rusă, ucraineană — Nicolae Milescu-Spătaru, Miron Costin, Petru Movilă, Antioh Cantemir, lingvistul Iaţimirschi. În ochii multor studenţi, observă un licăr de interes. Curînd însă, fu chemat de şeful catedrei şi avertizat, într-o limbă pocită, cu accent transnistrean:

— Nu-ţi pare c-o faci pe hîtrul şi la mijloc miroase a… pute? Nu-ţi pare că supraestimezi rolul unor personalităţi din Moldova şi le cobori pe cele din Rusia şi Ucraina? Ş-apoi cam des pomeneşti mata cuvîntul "România". N-ai altceva ce le spune?
— Păi, e vorba de epoca contemporană, aşa cum se scrie şi în cărţile oficiale de la Moscova.
— Uită ce-i scris în cărţile celea! Aici nu-i Moscova. La Moldavia istoria este tîlcuită altfel decît la Moscova. Ţine asta minte odată şi pentru totdeauna, tovarăş!
Arion întîlni la Chişinău cu totul alţi oameni. Unii îl ocoleau, alţii evitau discuţiile pe marginea problemei Basarabiei, Ungariei, Cehoslovaciei, crizei cubaneze, revoltelor muncitoreşti din Polonia. Evitau în general orice discuţie politică. Elvira era supărată şi ea.
— Nu-ţi dai seama că, din cauza ta, n-am nimerit cu lucrul peste hotare, nu ni se dă apartament, n-am nici o trecere la serviciu? De n-ar fi părinţii mei, am pieri de foame în chichineaţa asta.
Certurile lor deveneau tot mai frecvente. Elvira îl ameninţa că, dacă nimereşte la închisoare pe motive politice, îl va părăsi. Arion cugetă îndelung şi decise să revadă componenţa grupului şi să treacă în adîncă ilegalitate. Deşi la Moscova, Sankt-Petersburg, Odesa, Kiev şi alte oraşe în care fuseseră formate grupuri de iniţiativă, cercurile partidului lor funcţionau, aici, în Basarabia, intelectualitatea rămînea pasivă. La un an, de la Moscova se întoarse cu titlu de doctor în drept Valeriu Ţărigrădeanu, "marele prieten". Deşi dînsul se plîngea că a fost prigonit, înainte de a pleca la aspirantură, imediat primi postul de judecător. Cu orice ocazie declara că Arion îi este unul din cei mai apropiaţi prieteni. Căuta mereu să se întîlnească şi să stea la un pahar de vorbă, în vreo bodegă.
— Oamenii de la Odesa, Kiev, Moscova, Sankt-Petersburg nu sunt consecvenţi, îi zise Ţărigrădeanu în una din întîlniri. Activează fiecare cum gîndeşte. Ar fi bine, ca mişcarea aceasta să fie dirijată, e nevoie de un conducător…
Arion pricepuse că Valeriu ştie cîte ceva despre partidul "Copiii serenadelor", dar zise nedumirit:
— Nu pricep, despre ce vorbeşti. Nu sînt antrenat în nici un fel de studiu al mişcărilor. Aştept cît mai curînd chemarea la muncă diplomatică…
— O să mă mîndresc, precum m-am mîndrit totdeauna cu tine, marele meu prieten! zise Valeriu la despărţire, privindu-l cu ochii reci.
Din tovarăşii mai vechi avea încredere doar în Nichifor, consăteanul lui. În mişcare atrăgea persoane energice, verificate de el personal. Mai apelase la susţinerea şi ajutorul a patru veterani ai frontului român, care făcuseră şcoala pînă la război. Avea toată încrederea şi în Mihai Cătină, coleg de studii, dar nu-l atrase la adunările partidului. Îl avea parcă într-o rezervă aparte… Formînd un nucleu de aproape zece oameni, într-o zi de toamnă tîrzie, Arion îi întruni la un congres ilegal în comuna Lalova, de pe malul Nistrului, în casa unui amic de la şcoala tehnică. Formal veniseră într-o simplă vizită. Arion puse problema ca intelectualii să reia activitatea de iluminare în satele şi oraşele Moldovei, explicîndu-le oamenilor, în discuţii simple şi foi volante, adevărata istorie a Basarabiei şi perspectiva reîntregirii.
— Ne supunem unui mare risc, zise Arion în concluzie. Putem fi arestaţi în orice clipă şi judecaţi pentru activitate subversivă. Dacă cuiva îi este frică, se poate retrage. Am o singură rugăminte: despre această întrunire nu trebuie să afle nimeni. Sîntem pionierii mişcării. Basarabenii trebuie să se trezească. A sosit timpul! Mă bucur că printre noi sînt şi tineri, şi foşti membri ai societăţii "Arcaşii lui Ştefan cel Mare", care au activat îndată după război, la Soroca. Mă bucur că cercul nostru întruneşte şi români, şi ucraineni, şi bulgari, şi găgăuzi… Strămoşii noştri au făcut marea unire împreună cu toate neamurile ce-şi duc traiul pe această palmă de pămînt.
Şi Arion privi spre bătrînul Vermeiuk, un ucrainean de prin părţile Hotinului, care a luptat pe frontul român în războiul trecut, apoi a fost deportat, ca chiabur şi s-a aflat şase ani la minele de scos cărbune din Vorkuta.

La întrunirea de la Lalova s-a decis emiterea unui manifest. Acest document, în care trebuia să-şi găsească expresie starea de lucruri de la Chişinău şi din toată Moldova sovietică, urma să fie transmis, cu orice preţ, Guvernului de la Bucureşti, lui Nicolae Ceauşescu, care se bucura de stimă deosebită, mai ales după criticile lui vehemente aduse ruşilor, în legătură cu intervenţia lor în Cehoslovacia. În manifest se cerea ca ţara să atenţioneze, prin toate canalele posibile, organismele internaţionale asupra marasmului sovietic şi rusificării forţate, pe care o aplică regimul de la Chişinău. Această misiune şi-o asumă bătrînul Vermeiuk, profitînd de ocazie că iarna îi va face o vizită fratelui său la Bucureşti. Arion urma să pregătească textul documentului. Ceilalţi aveau misiunea să răspîndească, atent, neforţat, ideile mişcării.
La Institutul Pedagogic lui Arion îi venea tot mai greu. Majoritatea covîrşitoare a profesorilor şi studenţilor erau denaţionalizaţi. Asista adesea la adunările de partid deschise, unde murea de plictiseală ascultînd cuvîntări demagogice, primitive chiar, despre reuşita studenţilor, randamentul prelegerilor… Arion lucra mai mult nopţile, avînd certuri cu Elvira, care-i cerea să stingă lumina, ca să adoarmă mai uşor copiii. Soţia muncea la o uzină de tip închis, unde era o disciplină militară şi trebuia să se scoale dis-de-dimineaţă.
— Azi, s-a apropiat de mine un tip, îi povesti ea într-o seară, şi m-a avertizat că ai şanse de a intra în conflict cu organele de drept…
— Deja nu-mi mai aparţin, draga mea. Cale întoarsă pentru mine nu există. Fii gata de orice, oricînd pot nimeri în ghearele securităţii şi judecat, spuse el liniştit.
— Cine va asigura viitorul copiilor noştri? N-am fost educată pentru a fi soţia unui Soljeniţîn ori Saharov. Iar tu, nici pe departe, nu ai celebritatea lor…
— Nici nu pretind. Sînt un salahor ideologic de altă natură. N-ai zis şi tu cîndva că noi, românii, sîntem prea romantici?… Şi ai dat cuvîntul în faţa legii că o să fii alături de mine întreaga viaţă, la bine şi la rău, încercă s-o întoarcă Arion în glumă.
— Nu glumi cu destinul, bărbate… Gîndeşte-te că ai doi copii. Ce viitor le pregăteşti?… Cîndva, credeam că sînt demnă de soţia unui decembrist. Astăzi, nu pot să am nici o siguranţă ce se poate întîmpla cu destinul nostru în caz de nenorocire…
* * *
Elvira privea pe fereastră, undeva în depărtare, încercînd parcă să afle unde s-au rătăcit perspectivele unei vieţi frumoase, înstărite, printre oameni aleşi, cum şi-o închipuise la început, în tinereţe. Ce are însă în realitate? Nimic. Pe zi ce trece, Arion devine tot mai străin. Ferindu-se de ochii familiei, el întocmea foi volante pe care, prin tovarăşii săi, le lipea noaptea pe pereţii celor mai importante edificii ale oraşului. Chema oamenii de bună-credinţă să se opună migraţiei intensive, care duce la schimbări demografice în ţinut, deznaţionalizare, rusificare forţată, urcrainizarea la Cernăuţi şi Ismail. În foile volante se mai pleda pentru deschiderea şcolilor cu predare în limba maternă, în locul celor ruse sau mixte.
Una dintre foile volante anunţa că în Basarabia a luat naştere un nou partid de natură patriotică, numit “Copiii serenadelor”. Se mai făcea apel către străinii, veniţi în vizită la Chişinău, să transmită Occidentului adevărul despre ceea ce se întîmplă între Nistru şi Prut. În seara răspîndirii primelor proclamaţii, posturile de radio “Europa liberă” şi “Deutsche Welle” au dat citire conţinutului lor. Arion, care asculta prin bruiajul puternic aceste posturi cu auzul încordat, şi urechea lipită de tranzistor, se pomeni fericit ca niciodată. Procură o sticlă de coniac. Bău împreună cu Elvira, fără să-i explice motivul. Nu vroia ca soţia să fie implicată în chestiuni ce nu o privesc direct. Şi-apoi sîngele ei slavon ar putea să-i joace festa. Dimineaţa, la Institut observă mare învălmăşeală. Urmărea persoanele intuite de el, că sînt agentura şi turnătorii caghebişti, cum împînziră aulele. El însă îşi ţinu prelegerile calm, fără emoţii. Cîţiva studenţi îl întrebară, ca printre altele, dacă nu a auzit despre cele întîmplate noaptea trecută în oraş, şoptindu-i că au ascultat posturile de radio occidentale, care au comentat foile volante răspîndite la Chişinău de către naţionalişti. Nu auzise nimic şi, chipurile, nici nu-l interesa.

— Toată lumea este agitată de acest eveniment extraordinar, iar dumneavoastră nici să discutaţi nu doriţi.
— Ce-i aici de discutat, cînd n-am auzit nimica şi nu ştiu despre ce-i vorba, spuse Arion, privindu-i încruntat şi sever. Pricepea că se încearcă a fi "pipăit", provocîndu-l la discuţie… Pînă la chindii, îşi preîntîmpină, pentru orice eventualitate, camarazii, ca nu cumva, îmbătaţi de succes, să piardă perseverenţa şi să încalce legile conspiraţiei.
Decise să se transforme într-un spectator, care observa dintr-o parte cît de corect respectă K.G.B.-ul Constituţia, conform căreia cetăţenii aveau dreptul la opinie şi la exprimarea liberă a concepţiilor. Cunoştea bine iscusinţa lor în această privinţă: kaghebiştii puteau pătrunde în cele mai mari taine ale societăţii, în aşternuturile cetăţenilor, răscolind lenjeria fiecăruia în parte, răfuindu-se bestial cu pretinşii oponenţi ai puterii sovietice, prin deferite - metode de la convertire şi mituire, pînă la exterminare fizică. Sau, în cel mai bun caz, puteau să te compromită astfel, încît concetăţenii să-ţi întoarcă spatele. Aşa cum s-a întîmplat cu bunul lui cunoscut Vasile Vlaicu. Acesta declanşase o campanie de atenţionare a opiniei publice faţă de fărădelegile ruşilor în politica lor colonială şi de rusificare în Moldova. A lansat apeluri, răspîndindu-le pe la organele puterii de stat. K.G.B.-ul, depistîndu-l, i-a înscenat luare de mită, i-a fabricat dosar penal. În timpul anchetării, secţia K.G.B.-ului, prin agenţii săi, răspîndea prin oraş diferite zvonuri ponegritoare la adresa omului; chipurile, era un desfrînat, mergea cu duduile la saune, iar acolo, le introducea cu seringa în sîn coniac, pe care tot el îl sugea; că în safeul lui de serviciu s-au găsit lingouri de aur… Iar cu gura lumii ca şi cu vîntul de-afară, după răspîndirea unor asemenea zvonuri, nu mai putea lupta. Puterea l-a condamnat la privaţiune de libertate pentru abuz de serviciu, luare de mită, dorind să-l îngroape definitiv. Dar numele Vlaicu stîrnea, printre oameni, repulsie şi dezgust. Iar adevărul era ascuns sub zece lacăte. Rămînea doar speranţa că odată şi odată va veni ziua cînd va ieşi la suprafaţă… K.G.B.-ul era ca o caracatiţă şi Arion îi cunoştea stilul, străduindu-se să fie extrem de precaut. Această organizaţie secretă, putea să recurgă la procedee cu mult mai drastice, decît s-ar fi aşteptat cineva. Printr-un simplu contact cu un obiect afectat, amplasat la vîrful unei umbrele, în înghesuiala unui troleibuz urban, după cîteva luni, puteai să te îmbolnăveşti de o maladie incurabilă şi să nu-ţi mai găseşti scăparea şi nimeni să nu ştie vreodată cauza decesului tău.
Arion, de cîteva ori îl îndemnă pe fratele Mitru, ca să se includă şi el în lupta împotriva cotropitorilor. Programul partidului "Copiii serenadelor" miza mult pe tineretul studios. Mitru, student la Drept, părea să aibă o gîndire sănătoasă. La început fratele se arătă interesat, apoi, de la o vreme, prinse a-l ocoli.
După noaptea cînd au fost răspîndite foile volante, prin oraş s-au operat arestări. Cele mai multe au fost printre studenţii activi la demonstraţiile contra hotărîrii demnitarilor de a strămuta monumentul lui Ştefan cel Mare. Dar arestările şi procesele penale ce au urmat au avut cu totul alte pretexte. Lui Mihai Moldovanu, activist al mişcării studenţeşti, care fusese deportat împreună cu părinţii în Siberia, unde-şi pierduse o mînă, i se organiză o cursă — o mică confruntare într-un magazin. O întrebă nevinovat în limba maternă pe vînzătoarea rusoaică, cît costă o cămaşă din vitrină, la care aceea, prevenită din timp, zbieră la el:
— Govori na normalinom celoveceskom iazîke!
Mihai, fire calmă şi cumpătată, îi ceru vînzătoarei condica de reclamaţii. Aceasta ridică şi mai mare zarvă, numindu-l bădăran necioplit de la ţară. Studentul, fără a-şi da seama că este înconjurat de oameni veniţi aici special pentru a aţîţa conflicul, nu se putu stăpîni:
— De ce eşti atît de mărginită şi ştii a vorbi numai… ruseşte?
— Pomoghite! prinse a urla şi mai tare vînzătoarea, de parcă băiatul vroia s-o violeze. Huligan, beskuliturnîi!!!
Răsăriră ca din pămînt doi tipi, în haine civile, şi-l poftiră civilizat la secţia de miliţie. Acolo, imediat se găsiră martori oculari ai incidentului, se întocmiră un proces-verbal şi dosarul penal a şi fost intentat. Peste o lună, în şedinţa de judecată, vînzătoarea, plîngînd cu istericale,

aruncînd în repetate rînduri cîte-o pastilă de calmare în gură, depuse probe că Mihai Moldovanu a comis un act de huliganism cu încălcarea ordinii publice… Bietul băiat fu privat pe doi ani de libertate, neluîndu-se în considerare nici replicile lui prompte, nici faptul că este invalid, că fost deportat pe nedrept în anii stalinismului… Sentinţa o emise Leonid Florea, un moldovean de la nord, pe care nu-l interesa altceva decît propria căpătuire. La sfîrşit, cînd rămase în sala pustie, în patru ochi cu procurorul, care se revolta contra deciziei lui, judecătorul strecură printre dinţi:
— Naţionalişti ne trebuie! N-are ce intimida oamenii care-şi cîştigă cinstit bucata de pîine la tejghea.
* * *
De la o vreme, Mitru începu a-i da tîrcoale fratelui. I se lăudă că mai este angajat la o întreprindere, unde i se plăteşte o soldă bună şi nu are nevoie de activităţi pe care le consideră ilicite. Acum îl protejează oameni cu sufletul mare. Doreşte să rămînă în afara oricărei politici. Aşa-i dictează conştiinţa. Nu-l mai interesează poezia, literatura în general, care nu-i poate aduce omului decît irosire de nervi şi permanentă lipsă de mijloace.
— Puţini scriitori în lume trăiesc pe seama scrisului, conchise Mitru, iar eu nu sînt un talent, ci doar un simplu amator. Şi după o pauză cam lungă adăugă: Împotriva vîntului n-ai dreptul să te pişi, dacă ai o cît de vagă idee despre legile fizicii…
— De ce eşti atît de pornit?
— Te-aş sfătui şi pe tine s-o laşi mai moale cu nedreptăţile, pe care, numai tu le observi… Ştiu bine a cui e trebuşoara cu foile volante. O ştiu şi alţii, doar că nu există probe… Sînt prieten cu Valeriu Ţărigrădeanu. Trec practica la judecătoria lui…
Ultima frază îl amărî mult pe Arion. Înţelesese că fratele are altă mentalitate decît a lui şi i-o zise pe şleau:
— Mitrule, un om onest nu aduce prin comportarea sa prejudicii semenilor. Dacă doreşti să faci bine, nu face rău şi vei fi răsplătit.
— Vai, ce cuvinte înălţătoare! Ce-ar fi să-ţi scoţi şi tu fluturii din cap?! Cu şcoala ta, demult erai ambasador peste hotare. Dar un nenoroc mereu te paşte. Eşti o simplă piuliţă a societăţii noastre sumbre şi perspectiva ta de pe acum este egală cu zero.
— De unde ştii?
— Mă vizitează nişte persoane şi-mi spun să te conving să te laşi de politică.
— Ca să vezi… Te roagă pe tine să mă convingi pe mine…
— Nu pricepi… Ei îţi vor binele şi-ţi şoptesc pe secret prin mine, intermediarul. Doar organele de drept, cînd urmăresc un interes global, nu recurg dindată la arestări. De ce? Pentru a depista cît mai multe persoane implicate într-un joc politic de uzurpare…
— Lasă, frate, ştim noi ce facem…
— Atunci, să nu regreţi că nu am mers în viaţă pe acelaşi drum.
Trecură cîteva luni. Lucrurile parcă se mai liniştiseră, deşi la Institut, Arion simţea mereu un al treilea ochi care-i urmărea faptele şi mişcările.
Iar Mitru prospera. Se înscrise la cursurile de şofer, curînd se pricopsi nu numai cu drepturi, ci şi cu limuzină. Cunoscînd situaţia materială a părinţilor, progresul fratelui îi trezi bănuieli serioase. Cînd îl întrebă de unde toate-acestea, Mitru îi răspunse plin de importanţă:
— În viaţă, frate-meu, trebuie să te faci uneori şi găgăuţă.
Arion îşi dădu seama că şi-a pierdut fratele. Se simţi neputincios şi se întrebă dacă face bine că a pornit pe calea lui, unde nu putea nimeni să ştie cînd va avea loc sfîrşitul şi unde-l aşteaptă izbînda.
Şi Nichifor, care pînă atunci părea devotat, zise cu jumătate de gură:
— Hai să renunţăm la toate ideile astea utopiste, căci ruşii sînt puternici pe tot globul pămîntesc, iar noi semănăm cu nişte purici în faţa elefantului. N-o să iasă nimic. Nu vezi că în jurul nostru mişună kaghebiştii cu telescoapele? Nu are nici un rost să continuăm lupta…

— Nu forţez mîna nimănui. Cine nu poate înota, să nu intre în apă, zise Arion.
La rîndul său, Elvira nu vorbea cu el zile întregi, se uita pieziş la persoanele care apăreau în pragul uşii la ore tîrzii. Oraşul mişuna de zvonuri şi presupuneri. Unii curioşi, care se reţineau mai mult, citind pe zidurile clădirilor apelurile clandestine, o păţeau: miliţia reţinea pe orice gură-cască şi, pînă lucrurile se mai clarificau, pătimaşii încasau cîte o chelfăneală zdravănă.
Tot atunci, în principalele centre ale Uniunii Sovietice se răspîndi broşura unui oarecare Boiardo Victorvera "Adevărul istoric al Basarabiei, Bucovinei de Nord, ţinutului Herţa şi Insulei Şerpilor". Unele exemplare ajunseră şi la Chişinău, circulînd din mînă în mînă printre studenţi şi intelectuali. Lucrarea conţinea amănunte despre "Sfatul Ţării" şi rolul lui la 1917-1918, despre pactul Molotov-Ribbentrop… Puţini auziseră despre acest pact, despre protocolul adiţional secret dar mite să cunoască esenţa lui. În şcoli şi aule universitare, se studia altă istorie. Paginile ziarelor centrale şi republicane erau împestriţate cu numele unor pseudoistorici, lachei ai regimului ce condamnau activitatea naţionalistă din ţinut. În colectivele de muncă din oraşele Moldovei se organizau mitinguri de protest şi luări de atitudine, cerîndu-se ca "infractorii", care au scris asemenea hîrtii instigatoare, să fie prinşi şi traşi la răspundere. Manifestaţii de protest au fost inspirate de putere şi în unele sate.
La Chişinău au fost delegaţi cei mai de elită securişti din serviciile centrale, s-au operat schimbări serioase printre cadrele de vîrf, aducîndu-se moldoveni, din Transnistria sau, care trăiseră şi activaseră toată viaţa doar la Moscova sau în alte republici unionale, în special în Asia Mijlocie. Unii dintr-aceşti moldoveni, conform buletinului de identitate, cunoşteau limbile tagică, uigură, cazahă, pe unde munciseră pe linia partidului, şi numai pe cea maternă nu o însuşiseră ca lumea, vorbind un grai caraghios. O cunoşteau, dar nu o vorbeau decît la bucătărie. Ei se năpustiră asupra intelectualităţii locale cu atîta furie, de parcă se întreceau cu ohranca ţaristă. A fost limitat numărul disciplinelor cu predare în limba maternă. S-au mărit numărul orelor la studierea Istoriei P.C.U.S.
Toate manifestaţiile, adunările, întrunirile, se desfăşurau exclusiv în limba rusă. La Universitatea din Tiraspol gramatica limbii moldoveneşti se preda prin intermediul limbii lui Puşkin şi Tolstoi. Cei care încercau să-şi ţină prelegerile în maternă erau etichetaţi şi învinuiţi. La posturi de conducere avansau localnici rusificaţi, sau căsătoriţi cu rusoaice, bine verificaţi de organele K.G.B.-iste, în privinţa fidelităţii platformei ideologice.
Arion căuta să se stăpînească, deşi reuşea cu greu. Îl neliniştea comportarea Elvirei. Cu Mitru nu discuta decît chestiuni casnice. Ducea din ce în ce mai multe lipsuri. Copiii creşteau. În toamnă, Ovidiu avea să meargă la şcoală. În vacanţa de vară, făcu tot posibilul să le organizeze o escapadă la gurile Dunării, la Reni.
— Priveşte spre celălalt mal, fiule, acolo e Patria ta, arătă Arion spre locul unde un soare roşu încerca să dea foc valurilor de stufării arămii. Priveşte şi memorizează: Ţara ta se cheamă România!
Copilul zîmbi dulce, întinzînd mîinile spre soarele ce scăpăta în asfinţit.
* * *
De la o vreme, Arion simţea că mereu cineva îl urmăreşte.
Pe la cămin începură să treacă nişte tipi simpatici, înalţi şi bine clădiţi, risipind complimente în adresa Elvirei, cît e de frumoasă şi ce soţ are…
Porniră să-l bănuiască şi colegii de serviciu — de ce nu-şi ţine prelegerile şi în limba rusă, aşa cum o fac toţi profesorii la facultate.
În altă zi, fu chemat la serviciul personal, unde şef era un general în retragere, care i-o reteză milităreşte:
— Trebuie să predai cursul dumitale în limba rusă, ca la Moscova!
— Dar studenţii mei sînt moldoveni.
— Dacă n-o s-o faci, de săptămîna viitoare vei fi concediat! îi replică ex-generalul.

Arion aduse la cunoştinţa studenţilor că va trebui să le ţină prelegerile în ruseşte. Se aştepta la un protest din partea lor. Andrei Urîtu, secretarul organizaţiei de partid, consideră că Saviţki, ex-generalul, are perfectă dreptate. Şi atunci vreo doi tineri, de prin părţile Orheiului, rostiră într-un glas:
— De ce să nu ni se predea lecţiile în moldoveneşte? În limba noastră maternă? Sălbăticesc cu totul şefii! Tu, Urîtule, şi nicidecum Frumosule, las' că te ştim că umbli, seara prin cămin, să prinzi studenţii care încearcă să recepţioneze televiziunea de la Bucureşti, că ne pîrăşti nacealnicilor. Ca cel mai mare cap al comuniştilor la facultate, s-ar cuveni să cunoşti că Moldova şi România sînt state-prietene, prin politica şi ideologia pe care o promovează…
Se stîrni mare hărmălaie. Un grup de studenţi se adresă la decanat cu reclamaţie. În şedinţa corpului profesoral la facultate, majoritatea lectorilor se pronunţară pentru predarea obiectului în limba rusă, cîţiva au păstrat tăcere şi doar Gheorghe Copilul, care se dădea drept mare cunoscător al Istoriei României, îi luă apărarea lui Arion. Profesorul guraliv era turnător al K.G.B.-ului, lucru cunoscut de mulţi studenţi, care mai ştiau şi altceva…
Ghiţă Copilul, cum îi ziceau dînşii, era unul dintre profesorii cei mai pregătiţi cu o judecată neordinară. Cu aceasta, îi cucerise pe tineri, precum şi cu faptul că detesta fetele. Le trata cu zeflemeli şi astfel îşi crease o alură de pseudooriginalitate. Venea adesea pe la cămin, aşa, în simple vizite, provoca studenţii la discuţii sincere. Uneori, avînd o voce frumoasă cînta împreună cu ei romanţe de ale Mariei Lătăreţu, Mariei Tănase… Cunoscînd numeroase titluri de carte românească, pe care le şi citise, îi antrena într-un soi de schimb de opinii, captivant şi cu o doză de grotesc, încît aceştia nici nu-şi dădeau seama cum se deschideau… Astfel se informase cine şi ce citeşte, cine cunoaşte "Doina" şi publicistica lui Eminescu. Şi tot în felul aceasta aflase de la studenţi, despre ideile lui Inereanu în problema Basarabiei.
Studenţii mai şuşoteau şi despre acel altceva. Aşa se făcea, că după ce-i servea cu o sticlă-două de vin, provocîndu-i pe ceilalţi să aducă după aceea alta, discuţiile sfîrşeau plecînd cu cîte un student la gazdă sau rămînînd peste noapte să doarmă în odaia mică, unde de regulă, era de unul singur cu studentul. Ce se întîmpla noaptea era o taină a celor doi, căci nimeni nu îndrăznea să se răsufle, ca să nu devină ţinta glumelor colegilor. Numărul celor "pătimiţi" fiind în creştere, taina nu mai putea fi taină. Cine însă se împotrivea insistenţelor nupţiale, devenea victima serviciilor speciale ale securităţii.
Arion înţelese că nu poate spera la vreun sprijin din partea cuiva. Se retrase în lecturi. În orele de răgaz făcea sport. Sîmbăta şi duminica, alerga curse lungi de la Schinoasa pînă la Botanica, iar în zilele obişnuite — în jurul stadionului republican, unde cîndva stătuseră sub strajă, înainte de-a fi deportaţi în vagoanele de vite, moş Alexandru şi tuşa Tiţa.
Sportul îi menţinea proaspătă forţa de muncă. Cu bătrînul Vermeiuk se întîlnea clandestin, la cimitirul de pe strada Armenească, unde acesta venea să îngrijească mormîntul fratelui său. Aveau un loc dosit, în care Arion ascundea foile volante. După cîteva semne de aprobare, se despărţea. Îl simpatiza pe acest bătrînel cu nasul mare ca o gulie, faţa roşcată şi favoriţi argintii. Purta pălărie albă cu găurele şi baston. În tinereţe fusese, probabil, un domn solid şi prezentabil, iar ochii lui îmbătrîniţi exprimau intelegenţă şi înţelepciune. Locuia într-o garsonieră, pe care autorităţile i-au oferit-o în locul casei mari, avute pînă la război, în care, o dată cu "eliberarea" Moldovei, s-au instalat familiile demnitarilor.
Vermeiuk fusese deportat chiar în '40, la o lună după venirea ruşilor. Nu-l auzise niciodată să vorbească despre sine şi necazurile vieţii lui, dar faptul că era văduv şi fără atenţia copiilor, se observa în portu-i neîngrijit, hainele-i miroseau a naftalină. Se deda întru totul activităţii pe care o începuse împreună cu Arion. Lumînarea licărea la geamul lui pînă noaptea tîrziu, iar în acest timp el se furişa în stradă, în haine de măturător, şi împresura cu foi volante locurile mai dosite, dar pe unde ziua avea să treacă multă lume.
De fiecare dată cînd autorităţile începeau a se foi, iar posturile străine de radio informau ascultătorii despre conţinutul foilor volante, atenţionînd lumea la problemele pe care

moldovenii se înfricoşau să le spună cu glas tare, bătrînul avea o mare satisfacţie. De Arion îl lega un ataşament părintesc, îi plăcea cum băiatul se îmbracă, cum vorbeşte şi cum analizează problemele în esenţă. Şi se mai gîndea că dacă, printr-o împrejurare ideală, s-ar schimba vremurile şi vînturile prielnice ar bate spre Moldova, Arion ar deveni un adevărat om politic. Totodată avea un presentiment că, foarte curînd, timpul îi va despărţi. Duşmanii din jurul lor erau mulţi, puternici, înzestraţi cu utilaj de depistare, serviţi de specialişti de înaltă calificare.
— Nu-ţi fă griji, îl consolă Arion pe bătrînel, cînd acesta-i mărturisi la o întîlnire pe Aleea Clasicilor, despre neliniştile sale. E doar începutul mişcării noastre de eliberare naţională. Monstrul de la răsărit neapărat o să dea într-o bună zi ortul popii. Timpul va răsplăti străduinţele noastre.
Tăcu o habă, apoi adăugă pe un ton obosit:
— Eu sînt gata la orice, soţia însă m-a prevenit: dacă nu renunţ la ideile mele, pleacă cu tot cu copii… Şi nu se mai întoarce.
— Caută să nu-i mai spui chiar toate.
— Femeile, în ziua de azi, sînt foarte perspicace. Mă tem să nu înceapă a-şi face de cap… E slabă de înger. Un alt bărbat, bine situat, o poate ademeni ca pe un şarpe laptele proaspăt de vacă. Aştept cu nerăbdare plecarea dumitale peste Prut.
— Crezi că smintitul ăsta de "geniu al Carpaţilor"o să ia vreo decizie?
— Sînt convins că el este înconjurat de birocraţi şi nu cunoaşte realitatea noastră din exterior şi interior. Dacă ar cunoaşte-o, ar atrage atenţia lumii asupra genocidului, operat de ruşi în Basarabia. El doar călătoreşte foarte des în străinătate… Pentru mine, dincolo de cultul personalităţii, Ceauşescu este o figură de curaj civic… Îţi aminteşti ce atitudine fermă a luat faţă de invazia sovieticilor cu ceilalţi membri ai pactului de la Varşovia, contra Cehoslovaciei?
— Să sperăm şi să n-avem teamă, îl parafrază Vermeiuc pe Eminescu.
— Altminteri, ce ne mai rămîne de făcut?
— Din păcate, sîntem prea puţini… Cine poate spune care ne va fi salvarea. Sîntem ostaticii Europei şi, cred eu, cineva ar trebui să ne aprecieze măcar pentru aceea că, secole la rînd, am ţinut piept năvălirilor barbare…
— Azi s-au schimbat vremurile. Pe nimeni nu mai interesează această stare de lucruri. Banul a acaparat planeta. Totuşi cred în forţa şi curajul celor de la Bucureşti.
— Dea domnul, băiete, să fie aşa cum zici!
Bătrînul Vermeiuk primi viză de plecare peste Prut la fratele din Bucureşti, într-o zi de septembrie. Avea la dispoziţie doar două zile. Arion convocă, în apartamentul unuia din membrii partidului, o şedinţă urgentă, pentru a aproba declaraţia pe care Vermeiuk avea s-o ducă în anticamera lui Ceauşescu. Arion citi integral textul, apoi îl privi pe fiecare în parte cu luare-aminte: sînt obiecţii?
— Cum va transporta-o bătrînul peste frontieră? se interesă Nichifor. Ce garanţie avem, că nu v-a fi descoperit? Ca să nu avem probleme în caz de ceva, propun să iscălim declaraţia: "Un grup de patrioţi basarabeni".
— Vă priveşte, zise Arion, dar eu ca preşedinte al mişcării îmi voi pune semnătura. Guvernul de la Bucureşti trebuie să ştie că are de-a face cu oameni concreţi, şi nu e o provocaţie.
Deodată, Arion îşi aminti că l-a văzut cu vreo două zile în urmă, pe Nichifor la un bar, în compania unor persoane suspecte, şi se cutremură… Imediat însă alungă acest gînd, fiind preocupat doar de plecarea lui Vermeiuk.
— Semnăturile nu sînt atît de importante, zise Mitică Hodorogea de la Şabo, cu o barbă neagră, stufoasă şi ochi ageri, a lea Hristo Botev. E suficient ca Arion Inereanu, în calitate de lider al partidului, să-si pună numele, iar după semnătură, să adăugăm:"la care aderă un grup de simpatizanţi".
— Ai dreptate, se uni Arion şi votară unanim. Deşi, pînă la urmă, semnară mai mulţi.

După cum s-au înţeles, Vermeiuk n-a fost condus de nimeni la gară. Bătrînul a dormit liniştit pînă la Ungheni. Aici, însă, în timp ce se schimbau roţile, fu trezit de şapte zdrahoni, care năvăliră în compartiment şi-i porunciră să ridice mîinile în sus. Unul din ei deşurubă capacul tranzistorului, pe care i-l ducea în dar fratelui şi descoperi "Manifestul" partidului "Copiii serenadelor".

* * *

Adunînd gunoaiele la poartă, să aibă cu ce face focul în ajunul Paştelui, Arion nici nu observă cînd soarele trecu de zenit şi scăpătă spre orizont. Dinspre zidurile bisericii, răzbătea muzică, apoi se lăsă o pauză şi desluşi clar vocea fratelui Mitru la microfon:

— Onorată asistenţă!. Îmi cer scuze de la prietenii noştri de pe Lipăgău, că voi vorbi moldoveneşte.

— Astăzi avem întîlnire cu tovarăşul Sokoliuk, care, dacă va ajunge deputat în Parlament, ne va apăra interesele la Chişinău. Tovarăşul Sokoliuk s-a născut în regiunea Kurgan, a rămas de timpuriu fără mamă şi fără tată, fiind crescut şi educat la o casă de copii. A făcut armata, a urmat studiile la institut, apoi a sosit ca tînăr specialist, în Moldova şi în prezent, după cum prea bine ştiţi, este şeful abatorului din dealul Lipăgăului (Fujiama noastră locală!), unde prin stăruinţa şi munca lui face minuni de vitejie!

Cuvîntarea lui Mitru fu întreruptă de urale şi aplauze de aprobare. Tinerii, veniţi cu autobuzele din dealul Lipăgăului, montaseră la amplificatoare instrumentele electrice şi dădeau semnale de slăvire a celui ce candida. Drapele roşii şi lozinci comuniste stăteau arborate pe zidurile bisericii cuprinse de buruienile verzi şi uscate.

Cînd aplauzele încetară, Mitru chiui o dată în microfon, în semn de apogeu al aprobării entuziasmate, şi continuă:

— Iar acum, dragi săteni şi, onoraţi oaspeţi, să-l invităm în scenă pe tovarăşul Sokoliuk!

Un bărbat înalt, masiv, cu o faţă roşie, lucitoare de sudoare, mustaţă neagră şi buze late, cărunt pe la tîmple, puţin atins de cheliciune, cu gene stufoase, parcă se armonizau cu bărbia tunsă scurt, semănînd cu Mefistofel; urcă pe scenă, îşi sprijini mîinile lungi, cu degetele butucănoase în chingile din părţi ale tribunei, învălui mulţimea cu ochii săi, puţin bulbucaţi, severi. Făcu o pauză, bău un gît de apă din paharul ce stătea alături, îl puse la loc şi îşi drese glasul. Era o manieră de-a atrage atenţia mulţimii. Vorbi apoi mult, îndesat, de fiecare dată aşteptînd să fie tradus de către Mitru şi aplaudat de mulţime. Îşi spuse şi el biografia. După absolvirea Academiei Agricole, secţia veterinară, a fost trimis tînăr specialist la abatorul de la Ineasca, unde, suflecîndu-şi mînecile şi-a pus umărul la realizarea programului agrar, trasat de P.C.U.S. şi Guvern. Povesti îndelung despre greutăţile întîmpinate la ferma de creştere a porcilor, despre achiziţionarea cărnii de la populaţie, transportarea mezelurilor spre centrele industriale ale Rusiei, îşi asumă cu o deosebită mîndrie meritul de a fi creat multe locuri de muncă pentru săteni, pe care îi cinsteşte şi-i stimează. Dacă sătenii îşi vor da voturile pentru el, se va încadra în făurirea planurilor de amenajare a satului din vale.

Apoi se năpusti cu asprime asupra acţiunilor naţionaliste ale Frontului Popular, care nu urmăresc alt scop decît dezmembrarea U.R.S.S.-ului, introducerea obligatorie a limbii moldoveneşti în toate sferele vieţii şi a alfabetului latin, înlocuirea drapelului cu tricolorul fascist a lui Antonescu… Ultimele cuvinte nu entuziasmaseră publicul întărîtat tot mai mult de aplauzele şi uralele unui grup de sprijin. De fapt, din cauza pasivităţii şi indiferenţei lor, localnicii pe maidanul din Lipăgău erau în minoritate. Abia spre sfîrşitul discursului lui Sokoliuk, în coada mulţimii răsăriră cîteva tricoloruri, pe care "veneticii" începură imediat să le huiduiască. Sokoliuk zise iritat:

— Strîngeţi drapelul ocupanţilor români, altfel chem miliţia!

Tot atunci, Joiana de lîngă scenă, care pînă la momentul acela rumegase liniştită, contemplînd indiferentă mulţimea, îşi desfăcu puţin picioarele din urmă, ridică coada şi începu a se bălega

chiar în faţa vorbitorului. Sokoliuk se simţi oarecum insultat, îi şopti ceva la ureche lui Mitru, după care acela răcni în microfon:
— Luaţi dobitocul de lîngă tribună, ordin de sus!
— Cu ce este vinovat animalul, dacă doreşte şi el să te-asculte, se auzi o voce.
Un copil în chiloţi veni la fugă, trase vaca de funie, dar aceasta încă nu-şi isprăvise socotelile, se opunea cu rezistenţă.
— Să rămînă, să asculte şi ea cuvîntarea nacealnicului! se mai auzi o voce.
Coborî atunci de pe scenă însuşi Mitru şi, înşfăcînd o jordie, prinse a şfichiui animalul. Din neatenţie, călcă cu pantofii, lustruiţi oglindă, în lostopenele aburinde. Mulţimea începu să se amuze.
— Nu vă hliziţi, c-o să vă cadă bucuria în scîrbă, se răsti Mitru, scuturîndu-şi pantofii şi împroşcîndu-i pe cei din jur cu stropi călduţi încă.
— Vai, ne-au trecut răcorile de spaimă!
Sokoliuk îşi încheie discursul şi pe scenă urcară alţi şefi ai abatorului, care vorbeau pe scurt întru susţinerea candidatului. Spre finele adunării, Mitru se grăbi să anunţe:
— Administraţia abatorului a hotărît să-i dea fiecărui cetăţean al Ineascăi cîte 10kg de combicorm. Spre deosebire de cei de la Frontul Popular, care vă hrănesc doar cu promisiuni… Deci, cine se consideră gospodar, demn de încrederea tovarăşului Sokoliuk, să treacă mai încolo, spre rîpa lui Zosca, unde vă aşteaptă camionul cu sacii plini.
Mulţimea se îndreptă spre vîlceaua încinsă de flăcările asfinţitului, iar în locul lui Sokoliuk, pe scenă urcară reprezentanţii Frontului Popular. Adepţii şefului de abator s-au retras imediat spre zidurile ruinate ale bisericii, unde-i aşteptau dansurile. Duduiţele dansau erotic, în ritmul muzicii ce se revărsa din difuzoare.
Pe scenă, cu o porta-voce, cîţiva tineri începură o nouă rundă de agitaţie, dar puţină lume rămăsese să-i asculte. Toţi se grăbeau să-şi primească pachetul cu combifuraj, iar tineretul, venit din dealul Lipăgăului, era ademenit de dansurile de după zidurile fostei biserici. Mitru distribuia, serios şi plin de responsabilitate, conform listelor alcătuite, pachetele de nutreţ atît de bine picat sătenilor, ca să-şi hrănească animalele şi păsările. Tata Simion, mama Veta, sora Serafima, moş Alexandru şi mătuşa Tiţa îşi primiră pachetul şi se înapoiau acasă mulţumiţi, fără a-şi da osteneala să-i asculte pe cei de la Front, care tunau într-una slogane contra veneticilor.
— Să plece ruşii acasă, în Rusia! strigă unul în porta-voce. Jos rusificarea, jos ocupanţii roşii!
— Trăiască naţiunea! îl îngînă un grup nu prea mare de gură-cască.
— Sus cu ea! răspunseră cei de pe scenă.
— Dacă vom veni la putere, o s-avem grijă de băştinaşi, să se bucure de privilegiile pe care le au cei de la abator. În primul rînd, le vom da apartamente localnicilor! Drapelul nostru naţional va fi arborat pe cea mai înaltă clădire de-acolo. Copiii noştri vor avea ocazie să înveţe în limba maternă…
Promisiunile de pe scenă curgeau gîrlă. Într-un tîrziu, un june rotofel, în cămaşă naţională, porni să recite cu voce aprigă:
— La arme, fraţilor români, la arme!.
Alt frontist prinse să împartă garanţii mulţimii că, o dată cu venirea lor la putere, neapărat vor închide abatorul şi băştinaşii nu vor mai livra în Rusia carnea din lunca Ciulucului, ci vor împărţi-o celor necăjiţi, celor ce o produc. Printre oameni, coborîră vreo doi emisari, cu nişte puşculiţe, în care adunau de la cei prezenţi bani şi îi duceau celora de pe scenă, bărboşi, unii din ei îmbrăcaţi cam anapoda, în bătaia proiectoarelor. De cum se terminară cuvîntările, tineretul porni să defileze în coloane pe uliţele satului, ducînd în frunte tricolorul.
— Noi sîntem acasă! Noi sîntem acasă!
— Unire, moldoveni! Unire, moldoveni!
— Ocupanţii să plece în Rusia!

— Inereanu — trădător!
Strigătele gloatei continuară pînă pe chiscurile Lipăgăului, apoi tineretul se furişă la dansuri. Cei mai în vîrstă — pe la casele lor.
— Ca să vezi, comedie, zise moş Alexandru, ajuns în ogradă. Pe Sokoliuk l-au hulit întruna, da iaca el ne-a dat nutreţ. Iar ai noştri ne-au cerut bani, au făgăduit cerul şi pămîntul şi şi-au luat tălpăşiţa… Ceva are să se întîmple.
— De ce spui aşa, bade? se miră tata Simion.
— Pleacă evreii la Ierusalim. În Teleneşti rămîn din ce în ce mai puţini. Iar cînd pleacă evreii, îmi spunea tata Nică odată, vremurile se vor schimba în rău.
— Da, rosti mama Veta îngîndurată. Evreii pleacă. Tata Nică, Dumnezeu să-l ierte, spunea că acea ţară e bogată, care ştie a-şi păstra evreii. Vă aduceţi aminte?. . Păcat. Nu i-am obijduit cu nimica, dar ei pleacă. Ca în ’41, cînd s-a început războiul. Mama Veta oftă, ţinu o pauză, voind să verifice dacă ceilalţi încuviinţează sau nu spusele ei. Şi, luînd tăcerea drept încuviinţare, continuă: Moşcu lui Şleizer, cel de la magazinul de stofă, mi-a propus mai ieri să cumpăr de la el frigiderul foarte ieftin. “De ce pleci, Moşcu? l-am întrebat, căci am umblat cu el la şcoală. Ce-ai de căutat acolo unde nu cunoşti pe nimeni?” “Ei, dragă Vetă, plec din urma copiilor. Aici, cît am trăit, n-am avut nici şcoală. Copiii noştri nu cunosc evreieşte, limba străbunilor. În Tora se zice că la sfîrşitul lumii vom pleca cu toţii la judecata de-apoi cu neamurile grămadă…”
— Ţi-aminteşti mereu, surîse tata. Ai învăţat cu dînşii la şcoală… Mai bine ai povesti, cum ai făcut mîncare la popa.
— M-am dus cu ziua la preot, zise mama Veta. Eram copil nevoiaş, dar am meritat încredere. Mama era bolnavă, îi mai avea pe Ilie, Andrei şi Zina. Privonea se măritase la Budăi… De trebuit ne trebuia! Tata Nică nu ne prea dovedea… Oftînd necăjită, Veta îşi aminti, ce mîncăruri a învăţat a face, împreună cu preoteasa, atunci, la numai 14 ani. În dughenele evreilor, puteai găsi toate bunătăţile pămîntului. Iar acum, ne lasă sărmăneii!
— Termină, dîrdală. Te-ai pornit ca moara, se supără tata Simion. Mi-i milă că lui Arion nu i s-a îngăduit să vină la adunarea lui frate-său.
— Cine nu i-a dat voie? făcu mirată mama Veta. Nu i-a fost urît lui Arion fără noi, chicoti Serafima, zărind pe banca de la poartă două umbre.
— Băiatul se ia cu lumea, făcu mama. Iaca de ar fi şi tat’o mai îngăduitor. .
* * *
Tata Simion, după ce se pensionă, deveni mai hărţăgos, se îndobri cu paharul, mereu era pe picior de gîlceavă cu Veta. A vrut să mai lucreze. De la raion însă îi spuse că n-are studii superioare, iar de la Chişinău sînt trimişi specialişti de înaltă calificare ca să-l înlocuiască. Pomenindu-se fără lucru, dezobişnuit să stea acasă, el nu-şi putea găsi astîmpărul. Îşi găsea consolrea într-un păhar cu vin. De cu toamnă, avînd o vie bogată, umplea vreo 5 – 6 butoaie cu vin roşi şi alb, apoi, mereu stătea în beci, încercînd ba din unul, ba din altul.
— Ce faci, trimăsule, acolo? se răstea la el mama Veta, văzîndu-l cherchelit de-a binelea, – vorbeşti cu poloboacele? Treci, mirimosule, şi mai lucrează cîte ceva la gospodărie.
— Liturghia, precistania şi toţi răzdumnezeii măsii! se înfuria tata Simion incomodat de soţia, care nu se astîmpăra nici pentru o clipă, tot ocărînd şi trebăluind pe-afară. După o avalanşă de sudălmi deocheate, deprinse încă din tinereţe pe cînd făcuse armată la români, el făcea pentru sine, a mirării. Ia-uite Domnule?! Nici nu mă lasă hulerea să-mi gust producţia pe care-am muncit-o eu cu mîinile mele!
De la o vreme se împăcau rău. Nu era zi ca să nu se certe. Tata Simion nu prea iubea gospodăria. Mereu avea pasiunea de a schimba gardurile din ogradă: ba strîmtorînd ba lărgind grădina. Lucrul îl făcea cam neîndemînatic, cam stîngaci şi toate mişcările le însoţea cu înjurături grele şi deocheate. Mama Veta, de la o habă, îşi căuta de ale ei, nici să-i tragă vreo atenţie. Urmărea arareori piezis cum bărbatul ei se odihneşte. Aşezat pe trunchiul din mijlocul

ogrăzii, vorbea de unul singur, gesticulînd, aprobînd sau dezaprobînd ceva, în închipuirea lui. Ea îi pregătea demîncare şi după ce lua masa mergea în casă să facă amiaza.
— De-aş zdohni eu înaintea ta să nu te mai văd atîta! tuna mama Veta neîmpăcată, sătulă pînă în gît de toate capriciile bărbatului.
— Eşti ră! zicea tata Simion. Nu degeaba ghetul tata Nică zicea despre tine: "Leapăd-o ginerăşule că-i ră ca şi gheavolul de mamă-sa!"
Aşa zicea el despre fiica lui!
— Spunea şi el fiindcă numai intra pe poartă şi-i împleai paharul. Iar la beţie ce nu spune omul!. . făcea mama Veta amărîtă.
— Dumnezeu să-l ierte, dar mă apăra totdeauna de atacurile tale.
— Tu ai să lucrezi azi, ori o să stai la taifas cu mine ca un trîntor! iar tuna mama Veta neîmpăcată.
— Ucide-mă! desfăcea mîinile a pagubă în părţi tata Simion, continuînd iritat: Ce ai hulere cu mine de nu-mi dai voie să trăiesc liniştit?!
— Să mai lucrez oleacă, dar să nu dugheşti şi să mănînci ca un buhai pus la îngrăşat…
— Am să plec de la tine. Am să te lepăd.
— Mi-oi face cruce în patru părţi, voi bate mătănnii şi-oi plăti slujbe pentru sănătatea ta la biserică!
Cearta lor părea nesăfîrşită, după care foarte curînd se împăcau şi vorbeau, glumeau de parcă nimica nu s-ar fi întîmplat.
Satul îi avea de gospodari ca totdeauna. Îi pofteau şi la nunţi şi la cumătrii. Doar că de la o vreme tata Simion nu prea ştia măsura. Nici mama Veta, care de cum venea la vreo asemenea ceremonie, nu refuza să treacă îndată la rugămintea amfitrioanei ca să trebăluiască la pregătit şi dat bucatele, ca să-l stăpînească. "De cum mă duc la vreo petrecere, zicea tata Simion nemulţumit, în loc să mă petrec, Veta mea, nici nu ajunge bine acolo, că dindată se vîră într-un cuptor, la dat oalele…"
Aşa s-a întîmplat la nunta băiatului lui Alexei Fetescu… Ploua cu găleata. Mama Veta, cu alte femei trebăluise la cuhnie, iar tata Simion stătu o vreme în preajma fanfarei, admirîndu-i marşurile şi cîntecele, mai rînduind cîte-o druşcă. S-a îmbătat criţă. După ce umfla nările tata Simion totdeauna se trăgea la culcare. A chemat-o pe soţie să meargă acasă că-i tîrziu, dar ea a strigat ceva la el şi tata Simion a pornit singur prin noroiul drumului întunecos. Trecînd peste podul de lîngă Ilie Dudea din marginea satului, tata Simion, nesocotit, lunecă şi căzu de pe el într-o rîpă adîncă unde pe lîngă apa leneşă, tulbure creştea urzică şi tufe de boz. Căzătura a fost nu prea rea grea. Bătrînul mai mult s-a speriat. Ţîrţîra şi era beznă. Ca să iasă de-acolo nu se putea fără ajutorul cuiva. Tata Simion căzu în panică. Legat cu prosob, cu ochii sticliţi, se ţinea cu mîinile de tufele de boz şi, nimeni nu putea expluca, de ce începuse a striga cît îl ţineau berile:
— Liudi! Pomoghite!!!
Locul era relativ aglomerat şi pe-alături taman treceau doi îndrăgostiţi, acoperiţi pe cap cu un impermiabil. Auzind strigătele de chemare în ajutor, tînărul a îndreptat lanterna spre fundul rîpei şi, văzînd ochii ceia îndobitociţi de spaima disperării, zguduit de vocea pătimitului, întrebă, făcînd mîinile pîlnie la gură:
— Mata eşti om sau necuratul?!
— Ia Grajdanin Sovetskovo Soiuza. Jiteli sela Ineasca, Inereanu Simion Ivanovici, pociotnîi pensioner!..
— De-ajuns, făcu junele, scoţîndu-şi prosobul său, ca să-i arunce un capăt în fundul rîpei. Multă mulţumită primiră tinerii care l-au adus pe tata Simion pînă acasă. Fără să se aducă în ordine, bătrînul se înveli cu obişnuitul cojoc şi adormi sforăind strident. Ziua, cînd îl văzu mama Veta, îşi puse mîinile în cap.
— Ce-i cu tine, măi, mirimosule! Necistîi duh!

— Da, să ştii ce-am păţit eu… Tu n-ai nici o grijă de mine… Dar să ştii c-am să plec şi eu, cum vor pleca mulţi din sat…
— Unde-ai să pleci măi? făcu necăjită mama cu ochii chinuiţi de nesomn.
— La Batumi! Să facem făină de peşte, pentru colhozul nostru. Se duc mai mulţi. Am aflat la nuntă de la Vasile Sajin. El e mai bătrîn ca mine şi pleacă. D-apoi eu!..
Oricît nu s-a împotrivit mama Veta, tata Simion era hotărît.
Într-o zi gospodăria agricolă, care avea legături economice cu fabrica de făină de peşte din Batumi, Adjaria delegă de la Ineasca o grupă de lucrători pentru un termen de o lună. Ca să le fie mai vesel a-lde Mihail Cuşnir, Alexei Tîrsînă, Gheorghe Isac, Valoghiţă Bunescu şi alţi muzicanţi ai orchestrei de îngropat morţii din sat, au luat cu ei şi instrumentele muzicale. Tata Simion a plecat şi el, făcîndu-i în ciudă soţiei, care-l petrecu bocind, ca la concentrarea din 1944.
— Nu plînge hulere că n-am întins sandalele! reproşă el.
Tata Simion pentru prima oară în viaţă călători spre Georgia cu avionul şi fusese cutremurat de impresie.
— Bade Simioane! făcu a glumă Mihail Sofronescu, vecinul de bancă. Dacă a cădea avionul să te ţii de speteaza scaunului şi s-o strigi în ajutor pe ţaca Veta!
— Nu mînca la hoaspă, cur cu pene ce eşti! se îndîrji tata Simion.
Lui Mihail aşa şi-i era porecla. Pe timpul războiului, pe cînd taică-său era pe front, mama sa se încurcase cu un lipovan din Teleneşti. Taman cînd bărbatu-său se întoarse , ea îl născuse pe Mihail. Ca să-şi ferească păcatul, mamă-sa îl ascunse pe micuţ în pod, într-un ştiubei cu pene… Bărbatul a iertat-o, l-au crescut pe Mihail, l-au făcut gospodar, însă gura satului i-a lăsat pentru totdeauna porecla “Cur de pene”…
La Batumi, conducerea de-acolo s-a îngrijorat ca să-l amplaseze pe tata Simion în cîmpul muncii. Muncitorii trebuiau să umple sacii cu făină de peşte, apoi să-i încarce în vagoane. Pe Vasile Sajin l-au expediat îndată, chiar în aceeaşi zi spre casă… Tata Simion socoti înjositoare o întoarcere imediată la Ineasca. Ce v-a zice soţia? Are ce-l vorbi. Are ce-l lua pe sub picior!
— E un lucru greu. Ne temem să nu mori! – reproşă conduceea fabricii.
— Trebuie să-mi daţi de lucru! mai că nu lovi bătrînul cu pumnul în masa unui adjar cu ochii bulbucaţi, şi o faţă monumentală. Eu sînt comunist! Nu vă bateţi joc de comunişti!
Adjarul auzindu-i declaraţia, se sculă încetişor de la masă, tocmai căscă gura a uimire şi dori să concretizeze:
— Mata cu adevărat eşti comunist?
După ce le vîrî demonstrativ în faţă carnetul de partid, conducerea nu avu încotro.
— Haide diavole, lucrează! îl îndemnau sătenii mai tineri pe tata Simion, care din prima zi de lucru simţise că a nimerit în capcană.
Trebuia să ridice saci grei cu făină puturoasă şi să-i ducă pînă la transportorul care îi mîna în vagoane. Era ud ghioalcă, şi după două zile vroia să dea bir cu fugiţii. Conducerea fabricii nu avea nici o grijă de oameni. Nu-i hrăneau, nu-i asigurase cu gazdă, nu le spunea cum vor fi remuneraţi… Ineştenii s-au cazat la un georgian într-o casă cu două nivele, din vecinătatea Mării Negre. Era în preajma iernii, bătea năpraznic vîntul. Seara, oamenii, istoviţi de muncă procurau ceacea de lka georgian şi după ce se îmbătau, unii umflau tromboanele, cîntau melodii triste – alţii se revoltau, nemulţumiţi că nu pot să se odihnească. Georgianul era iritat, nervos de comportarea moldovenilor, pînă într-o seară, pe întuneric îi dădu afară, în stradă. Ineştenii, mai avînd rezerve de ceacea, au ieşit în oraş cu tot alaiul. S-au urcat într-un autobus ca să plece pentru a înnopta la gară. Şoferul însă, ameţit pe dată de mirosul greu de peşte, opri maşina şi cu nişte gesturi vehemente, cu strigăte turbulente pre limba lui, îi sili să coboare. Să se ducă pe jos. N-au ce tulbura confortul orăşenilor!
— Iaca-s duşmănoşi oamenii prin părţile locului, zise tata Simion. Nu-s ospitalieri ca moldovenii. O cană de apă nu-ţi dau pe degeaba!

— Dar să-i vezi mata cum pot face ei uneori impresie, vorbi Dionis Chpancă, săteanul care făcuse armată la Poti. Te pot invita la restaurant, îţi fac cadouri, îţi dau şi cămaşa de pe ei. Numai să ştie că impresionează…
— Dumnezeu cu ei! – făcu Mihail Cuşnir, apoi se adresă cu îndemn către ceilalţi muzicanţi. Să le dăm de înţeles localnicilor că au năvălit peste ei moldovenii!
— În aceeaşi clipă liniştea oraşului portuar a fost zguduită de un marş solemn, care era însoţit de vocile răguşite dar pline de îndrăzneală ale moldovenilor aranjaţi spontan într-o coloană de zdrenţuroşi, cu miros greu de peşte din urmă.
— Treceţi batalioane române Carpaţii!..
Cîntecul lor se înălţa pînă la crestele muntoase din apropiere… enervînd locatari puşi pe odihnă…
Un pluton de miliţie georgiană i-a condus pe toţi pînă la secţia de interne. Clarificîndu-se în situaţia lor, oamenii legii s-au mărginit cu o admonestare faţă de tulburătorii liniştii, silind administraţia fabricii să asigure cu hrana şi cazarea… Au mai lucrat ineştenii două săptămîni, locuind într-un cămin părăsit, fără încălzire, în condiţii antisanitare. Cel mai nemulţumit, pe toată lumea era tata Simion. Se certa cu toţi, şi după o săptămînă de muncă silnică nu mai dorea să iasă la lucru. Înciudaţi, doi ineşteni, l-au aruncat pe tata Simion în apa rece a mării fără ca el să-şi dea sama cine a făcut-o… Bătrînul ieşi cu mare dificultate la mal, în hazul tuturora, şi din acea zi nu mai dori ca să lucreze.
— Mi s-a rupt diafragma-n mine, zicea dînsul şi mă dor şalele…
Au mai stat la Batumi încă vreo două săptămîni. Administraţia fabricii nu le-au plătit nimic, motivînd c-o să trimită gospodăriei de la Ineasca făină de peşte. Le-a acoperit doar cheltuielile pentru drumul spre casă.
Cînd a sosit acasă fără de leţcae, mama Veta a rîs cu poftă, de altfel, precum au rîs toate nevestele celorlalţi care au fost cu “concertul la Batumi”…
— Iaca-s nesocotiţi oamenii noştri! făcea deseori tata Simion. Cum de ne-au trimis pe noi la Batumi, fără ca să fim asiguraţi cu leafă! Nu sunt eu la conducerea satului! Mai ales să fiu cu vreo 20 de ani mai tînăr… Doamne: Hîtru am mai fost!
— Mare c…t aveai să faci! zicea mama Veta.
Cînd ai fost tînăr trebuia să agoniseşti la gospodărie, dar nu să mă shimbi cu toate răutăţile satului! Nici acuma nu te-a săturat Hihai să tot miroşi fuste străine!..
— N-am avut studii, hulere, zicea tata şi parcă se împiedica să vorbească mai departe.
— Hai vorbeşte, îl îndemna mama Veta. Cu cine te-ai mai încurcat acolo în tren, cînd veneai de la Batumi?..
În călătoria ceea de trei zile în compartimentul vagonului nimerise o rusoaică de peste 50 de ani, care pe dată s-a avîntat, de faţa sătenilor, într-o interminabilă discuţie cu tata Simion. Femeia îşi amintea întruna despre vremurile trecute; despre război, foame, bărbaţii ce i-a avut, dar muriseră… I-a mărturisit lui tata ce gospodărie are în satul ei, dar i-i urît că trăieşte singură. Copiii s-au căsătorit, au plecat prin alte ţări. Femeia a împărţit cu tata Simion trapeza sa, au ciocnit cîte o sută de grame. Pe la sfîrşitul călătoriei, ea îi zicea condrumeţului, mîngîietor, “Senea”, iar tata Simion o dezmerda “Marusica”. Cînd aproape să iasă la halta unde avea să coboare “Marusica” îl apucă pe tata Simion de mînă şi îl chemă s-o urmeze:
— Hai cu mine. O să huzurim amîndoi în casa mea. Voi avea grijă de tine, Senea!
Tata Simion s-a despărţit de ea cu lacrimi, şi sătenii care văzuseră scena, au avut ce să-l vorbească şi să-l decline!
— Taci, hulere! îi reproşă el mamei Veta. Era o femeie necăjită şi bună. Îmi trezise chiar şi un interes sexual!
* * *
… În aceeaşi zi, după-amiază, cînd se întorcea obosit după patru perechi de prelegeri, Arion fu oprit în plină stradă de trei inşi, îmbrăcaţi elegant, cu cravate negre, cămăşi albe şi costume

de culoare închisă. Coborîseră dintr-o "Volgă" şi-l poftiră să-i urmeze, îl împinseră cam cu forţa înăuntru… În salonul automobilului confortabil, se pomeni pironit pe banca din spate de doi dintre ei…
Tăcuţi, îi puseră cătuşele pe mîini şi cel mai mare în grad, după cum i se păru lui Arion, îi prezentă legitimaţia de colaborator al comitetului securităţii de stat din Moscova. Parbrizul întunecat îl împiedica să vadă încotro merg şi, cînd fu poftit să iasă, nu ştia unde se află. Peste cîteva clipe, fu introdus într-un cabinet de o construcţie stranie: lung, complet întunecat pînă la mijloc. Mai departe, după ce treceai un arc de culoare galbenă, nimereai la masa demnitarului. Cabinetul era făcut astfel, ca cel ce intra să nu-l poată vedea pe şeful de la masă, în schimb vizitatorul era văzut ca în palmă. La un birou, cu cîteva mape groase şi o lampă de masă, îl aştepta un tip, în haine militare, încheiat la toţi nasturii, scos ca din cutie.
— Demult te aşteptam, fîrtate, îl şfichiui cu o voce plină de dispreţ, dar care îl făcu pe Arion să-şi închipuie că o fi fiind de vîrstă pensionară. Ai dat dovadă de înalt profesionalism! Bravo! Iar acu să ne clarificăm şi să sfîrşim comedia! Ochii securistului mijiră şi, din ceţurile lor verzui, scînteiară sclipiri de răutate. Nu te-ai gîndit că într-o bună zi te vom prinde? Sau că, mergînd în plină zi pe stradă ai putea fi strivit de vreo cărămidă, căzută de pe vreun acoperiş?
— Nu m-am gîndit, făcu mirat Arion.
— Dispunem şi de alte metode, ridică vocea demnitarul.
— Aş putea să vă întreb cu cine am onoarea?
— Nu contează!
— Ce se vrea de la mine?
— Un lucru de nimic: cine-ţi sînt ciracii din aşa zisul partid "Copiii serenadelor"!?
— Îi cunoaşteţi fără să vi-i spun.
— Totuşi, trebuie să-i numeşti tu, şi demnitarul împinse spre el o foaie de hîrtie şi un stilou. Concentrează-te şi scrie totul: cum ai activat la Moscova, apoi la Chişinău, cu cine şi ce scop urmăreaţi… Şi să nu îndrăzneşti a minţi. Noi ştim deja totul.
— Scopul a fost mereu unul şi acelaşi, răspunse cu îndrăzneală Arion.
— Care anume? Fii mai explicit, se încruntă securistul, sprijinîndu-şi mîinile păroase pe masa lucitoare.
— Reîntregirea patriei… După ocuparea rusească la 28 iunie 1940…
— Prea bine. Acum îmi e clar. Aşterne-ţi cugetările patriotice pe hîrtie.
— N-am avut vreodată intenţii să vin la K.G.B. cu declaraţii de dragoste faţă de patrie.
— Atunci voi face-o eu pentru tine! Şi demnitarul luă un toc în mînă.
— Poate vă recomandaţi, totuşi?
— Colonelul de securitate Bîrcă, rosti arogant demnitarul, şi acu dă-i drumul: cu ce scop l-aţi trimis pe Mihai Cătină la Bucureşti, ca să înmîneze petiţia Guvernului român? Ştim la sigur că tu l-ai trimis, încă în luna octombrie, fără ştirea partidului pe care-l conduci. Apoi l-aţi trimis prin hotărîrea partidului vostru pe Vermeiuk… Sîntem la curent cu toate matrapazlîcurile tale… Pur şi simplu nu te-am arestat cu jumătate de an în urmă ca să-i descoperim şi pe ceilalţi. Între timp v-aţi împrăştiat prin ţară… Dar nu-i nici o problemă, băieţii noştri lucrează profesionist şi productiv.
Arion n-avea de unde să ştie că, trimiţîndu-l în mare taină la Bucureşti pe Mihai, colegul său de studii la Moscova, cu un grup de turişti, după ce înmînase petiţia oficialităţilor de-acolo, fu demascat de securitatea română, ce colabora "fructuos" cu cea sovietică. Rămase trăsnit de trădarea cruntă a securităţii de peste Prut şi, o clipă, se pierdu cu firea. Întrebă, totuşi, cu voce aparent calmă:
— A recunoscut el aşa ceva?
— Va recunoaşte… Cuculeţul a evadat în ţările calde, simţind reaua. E undeva la canguri, în Australia, cu gagica. Cere insistent azil politic, dar pînă la urmă tot o să-l întoarcem… Iar tu,

dacă nu vrei să dai de dracul, colaborează cu noi. E suficient să pui o singură iscălitură, să stîrpim naţionaliştii, care categoric n-au nici o perspectivă, şi vei avea serviciu bun, călătorii peste hotare, pondere, că doar nu eşti un prost fără pereche.
Anchetatorul îşi aprinse o ţigară şi trase lacom fumul în piept. La lumina chibritului, Arion prinse zvîcnetul unui muşchi, brăzdîndu-i faţa smeadă cu linii drepte. Îl călca pe nervi tăcerea băiatului:
— După cîte îmi dau seama, eşti un mare patriot român. Ai învăţat la o şcoală de prestigiu, din contul statului, la Moscova, dar tînjeşti după Bucureşti, hai? O să-ţi iasă pe ochi această tînjire! Apoi le porunci celor doi zdrahoni, care stăteau la spatele lui Arion, să-l scoată din încăpere. Aceea îl înşfăcară brutal de subsuori şi-l îmbrînciră în unul din subsolurile întunecoase ale securităţii. Era întuneric şi pustiu în sufletul lui. I se aplică o lovitură asurzitoare peste maxilar şi o îmbrîncitură zdravănă în regiunea rinichiului stîng. Urmară cîteva lovituri de cizmă.
Năruit la podele, încercă să se ridice. Un junghi ascuţit îi străpunse şalele. Reuşi totuşi să se ridice, examină încăperea cu miros pronunţat de guzgani. În întunericul rece, simţi umezeala pereţilor. Încercă să deschidă gura, însă maxilarele erau încleştate. O durere ascuţită îi tăia muşchiul sub urechea dreaptă, unde nimerise lovitura temnicerului, iradiind pînă în rădăcinile creierului. Făcu vreo cîţiva paşi, ca să-şi dea seama cam cît e de mare încăperea. Avea trei paşi în lungime şi trei în lăţime. Ridică privirile spre închipuitul tavan căutînd ceva prin fereastră — cu zăbrele sau fără. Nu-l găsi. Desluşi, pe unul din pereţii murdari, o pînză mare, ce se dovedi a fi un drapel, cu chipul lui… Lenin.
Într-un colţ, pipăi uşa unei sobe, iar în centrul celulei stătea înţepenită o targă. Deschise uşa sobei, în care se vedea un smoc de lumină. Vîrî capul, simţi miros straniu de cenuşă şi, întorcîndu-şi privirile, desluşi, undeva sus, o gaură. Chibzui că e unul din acele crematorii ale morţii, pe care le aveau ncvd-iştii la Chişinău şi în toată Basarabia în anii ’40-’50. “E unul din subsolurile de torturi din acea vreme, îşi zise în gînd Arion, amintindu-şi despre documentele secrete, pe care le citise la Arhiva din Moscova. În acele documente era descrisă activitatea serviciilor secrete sovietice, după ocuparea Basarabiei, cînd sute de oameni nevinovaţi au fost împuşcaţi, aruncaţi în gropile de var, arşi în crematorii, duşi în Siberia. De ce mi-au oferit ocazia să văd toate acestea? Clar, vor să mă intimideze, să-mi dea de înţeles ce mă aşteaptă, dacă nu mă convertesc la politica lor… Gîndurile începură să cadă peste el ca grindina. “Ce va fi mai departe? Cine ne-a trădat? Pe cine au mai arestat? Ce face Elvira, copiii?”
Cam la o oră, un clănţănit de zăvor strecură o dîră de lumină în celulă şi Arion fu condus din nou în faţa anchetatorului.
— O să vorbeşti sau o s-o faci pe partizanul? se răsti acela. Frate-tău demult ne-a spus totul. Te socoţi mai sfînt decît Biblia? Nici soţie-ta nu mai are nevoie de tine, românule! De îndată ce a aflat despre arestul tău, şi-a făcut bagajele…
— Vă rog, tovarăşe Bîrcă, să nu strigaţi la mine, pentru că nu sunt din cei sperioşi.
— Închide-ţi fleanca, prostule!
— Aţi participat la cremarea oamenilor în subsolul în care m-aţi închis adineaori?
— Termină cu obrăznicia. Aici noi sîntem stăpîni! Recunoaşte-ţi tu crimele contra statului.
— Am înţeles deja că ştiţi totul de la fratele meu şi de la alţi oameni. La ce bun să vi le mai spun şi eu? Ori doriţi să fiţi cît mai curînd avansat în grad?
Se lăsă o pauză confuză. Bîrcă îşi reveni, aranjîndu-şi haina cu mîinele tremurînde, şi urlă sălbatic:
— N-o face pe năzdrăvanul, vom întocmi proces-verbal şi îl vei semna… Ascultă-mă! Îţi ofer o şansă şi crede-mă că îţi vreau binele. Mărturiseşte totul, pocăieşte-te, semnează, obligîndu-te că încetezi orice activitate de propagandă contra statului. Vei fi pus în libertate şi pleacă-n p… a mătii de-aici!. . De eliberarea ta răspund eu. Punem capac la toate şi socoate că nici n-am avut asemenea întrevederi. Îţi place?

— De unde cunoaşteţi intenţiile soţiei?
Bîrcă se încruntă. Se aşteptase la altă reacţie.
— Putem să-ţi organizăm o întîlnire. Dar numai după ce te vei spovedi în scris. Cine-ţi sînt adepţii la Kiev, Harkov, Moscova, Cernăuţi, Sankt-Petersburg?.
— Ce mărinimie din partea securiştilor autohtoni, surîse Arion.
— Gura! îi sări muştarul lui Bîrca.
— N-am fost nicicînd turnător, şi cu atît mai mult — trădător. Cît priveşte familia mea, nu există faptă fără răsplată.
— Credeam că eşti mai inteligent, naţionalist împuţit! strigă anchetatorul nestăpînit. Dacă nu te putem convinge cu binele, vom face uz de alte metode. Avem substanţe psihotrope, reteveie fabricate din prezervative uzate… Cînd e vorba de secutitatea ţării, se admit toate procedeele…
— Dar cum stăm cu Codul moral al constructorului comunismului?
— Foarte bine. Îndată ai să te convingi. Curînd, dădură buzna în birou vreo cîţiva inşi în haine negre, cu măşti pe faţă, şi începură să-i snopească cu reteveiele după care îi prinseră două fire electrice de mîini şi le uniră cu priza. O durere insuportabilă îi săgetă tot corpul şi Arion îşi pierdu cunoştinţa.
Se trezi ud lioarcă. Fu stropit cu apă, apoi cărat, ca un sac, în altă celulă mai îngustă, cu un scaun de metal prins în duşmeana de beton, cu pereţii zgrunţuroşi, fără iluminare. După două ore iarăşi fu scos şi adus în faţa unor persoane, care-l aşezară la o masă şi-l sfătuiră să scrie cum a complotat contra statului. Arion tăcea, absent la toate ameninţările.
— O să mucezeşti în catacombele noastre! Gîndeşte-te bine ce faci!
Tăcerea lui îi scotea din sărite şi cîteva zile nu i-au permis să doarmă. Ochii îi erau injectaţi, ieşiţi din orbite… De el se apropiară doi medici în halate albe; unul îl ţinu ca în cleşte de braţe, iar al doilea îi făcu o injecţie în spate. Peste cîteva clipe, avu senzaţia că pluteşte, zboară prin nori, înaintea lui totul e senin, luminos, n-are frică de nimic, clipele trec fulgerător prin veacuri şi epoci. Euforia îl făcu să-şi piardă controlul raţiunii şi nu mai pricepea ce se face cu el, auzind doar cuvintele: “Vorbeşte cine sînt complicii tăi la Kiev, Harkov, Cernăuţi… Cu cine ai fost la Lalova…” Îşi reveni la starea normală după zece zile şi zece nopţi aproape nedormite. Era ca de vată. Abia atunci securiştii i-au permis să doarmă. Trezindu-se după o zi şi o noapte de somn, Arion se închise din nou în sine, deveni stană de piatră, înţelegînd că chiar şi după aplicarea stupefiantelor, kaghebiştii n-au putut scoate nimic din el. Era hotărît să întîmpine moartea, dar să nu cedeze… Simţea o durere necruţătoare în spate, în regiunea rinichilor… Îşi pierdu pentru a cîta oară cunoştinţa, fiind readus în simţiri cu apă rece ca gheaţa, închis în celula cu latrina bătută şi un scaun de fier. Simţi că începe să moară…
Cineva stătea la uşă şi-l întreba mereu:
— Cît o să te încăpăţînezi, animală română, împuţită? Nu-ţi pasă nici de familie, de copii. Îţi înscenăm o evadare şi nu mai calci iarbă verde. Te zătrim ca pe o gînganie!
— Pederaşti afurisiţi! scăpă Arion pentru prima dată o înjurătură şi aceasta fu replica fatală.
— Aşa-a-a? urlă unul dintre ei. Acuşica vedem noi cine-i pederast.
Curînd, uşa se deschise vraişte şi Arion fu scos la lumină, apoi dus în altă celulă, cu multe lămpi. Din urma lui, fu îmbrîncit un ins cu pieptul tatuat, cum se vede, întemniţat şi el, care, zîmbind muieratic, cu buzele vopsite cu ruj, se apropie de Arion şi începu să-l dezbrace. Neizbutind la prima tentativă, îşi dezgoli el corpul. Arion îi văzu faosul întins strună şi abia acum îşi dădu seama de primejdie. Insul, cu o furie bestială, începu să rupă hainele de pe Arion, urlînd cu voce de fiară:
— Te vreau, tîrfo! O singură dată! Aici nu ne vede nimeni! Ha-ha! O singură dată!
Arion îşi adună ultimele puteri şi întorcîndu-se, parcă neobservat… îşi înfipse degetele în beregata celui care încerca să-l violeze. L-ar fi strangulat, dacă n-ar fi dat năvală temnicerii.

Şi iarăşi începură coşmarurile. Fu din nou dus în camera de interogatoriu, terorizat brutal de un grup de trei anchetatori, cerîndu-i să scrie că are remuşcări că a colaborat cu posturile de radio "Europa liberă", "Deutsce Welle", care au difuzat conţinutul acelor foi volante, că intelectualitatea moldovenească rătăcită este convinsă că a greşit complotînd contra securităţii statului.
— O simplă depeşă, o publicaţie într-un ziar republican că te pocăieşti şi vei fi pus în libertate. Nu uita, că îţi pierzi soţia şi copiii. Îţi distrugi părinţii. Ia pildă de la fratele tău, care nu doreşte să-ţi împărtăşească ideile. Toată lumea a aflat acest lucru din publicaţia lui în ziar. Uite!
Şi unul din anchetatori îi vîrî sub nas ziarul "Moldova Socialistă", unde era reprodusă poza lui Dumitru şi a lui Arion din anii adolescenţei, iar mai jos — un protest pe un întreg subsol, împotriva "naţionalismului român" de la Chişinău…
— Părinţii mă vor înţelege, chiar dacă nu cunosc activitatea mea în detalii.
— O cunoaştem noi în schimb! făcu îngîmfat altul.
— Dacă o cunoaşteţi, de ce mă forţaţi să mă autodenunţ?
— Se vede că vrei cu tot dinadinsul să înfunzi puşcăria.
Arion simţea o durere acută în şale. Rinichii fuseseră probabil zdruncinaţi, căci se urina în două cu sînge. O altă durere teribilă îl frigea în burtă. Tîmplele îi vuiau, de parcă îl lovise cineva cu muchia unui topor…
Îşi aminti spusele tatălui despre prizonierat. El se afla acum pe cîmpul unui război invizibil, căzut prizonier… "Trebuie să rezist. Nu mă tem de bătaia lor! Ei se tem de adevărul meu şi vor să-l ţină sub zece lacăte. Zăvoarele sînt multe şi grele, dar de după ele vor răzbate suspinele poporului îngenuncheat… "
Colaboratorii securităţii moldoveneşti erau devotaţi puterii.
Arion observă pe perete harta R. S. S. Moldoveneşti. Bîrcă aruncă şi el o privire peste ea şi-l întrebă mai împăciuitor:
— De ce eşti atît de pornit contra puterii?
— Nu-ţi pot explica. Eşti o simplă maşină, tovarăşe Bîrcă… Dumneata eşti o simplă maşină de tocat maţe…
— De ce? deveni curios anchetatorul, păstrîndu-şi calmul.
— Nu eşti capabil să vezi adevărul. Crezi că pseudoadevărul, pe care-l ştii din şcolile partidului, este veşnic şi absolut. Cîndva istoria…
— Ce ai cu istoria, rătăcitule? Doar pînă mai eri ai fost şi tu membru de partid. Acuma eşti exclus şi cineva, care te-a primit în rînduriule lui tot o să pătimească… ştii prea bine… Ce ai cu istoria? – repetă Bîrcă.
— Te va califica drept trădător, că ai ocrotit minciuna. Pe toţi ne-aşteaptă cîndva judecata.
— Eşti luminat, măria ta, cum văd. Dar să terminăm cu lirica şi să trecem la proza vieţii. Nu uita în ce situaţie te afli. Spune, cine-ţi sînt complicii?
— Nu am complici, tovarăşe Bîrcă…
— Regret că nu vrei să fii rezonabil, tinere. Statul nostru lupta victorios cu duşmanii externi! Celor interni le venim de hac cît ai zice peşte. O să-ţi dai seama, dar va fi prea tîrziu.
Şi Bîrcă apăsă pe un butonaş. Zîrnîi o sonerie. În prag îşi făcură apariţia două santinele, care-l înşfăcară de subsuori şi-l duseră iarăşi în camera cu curent electric. În liniştea îngrozitoare se auzea doar răsuflarea călăilor în uniforme militare, cu steluţe aurii pe umere, care-şi făceau sîrguincos meseria. Deodată, prin pereţii groşi, cenuşii, ajunse pînă la el plînset de copii, ce semăna foarte mult cu al lui Ovidiu şi al Veronicăi. "Tăticule, hai acasă, tăticule… " Inima lui Arion zvîcni dureros şi… coborî într-un abis să nu mai simtă nimic…
… Se făcea că pluteşte prin labirintul unor ziduri negre, căzînd tot mai adînc într-o prăpastie fără fund. Apoi dintr-odată zbură peste crestele stejarilor din dealul Lipăgăului, ce semăna

mai mult cu crestele Carpaţilor înzăpeziţi. Imaşuri înverzite se succedau uluitor cu troiene înalte, cu lacuri albăstrii şi pini mirositori.
Feţe cunoscute — tata Simion, mama Veta, sora Serafima, tuşa Tiţa şi moş Alexandru, Elvira, copiii păreau că-i flutură de jos din mîini, iar el zbura, zbura… O zînă necunoscută, cu faţa rumenă şi zîmbitoare, îi întindea mîinile albe-albe, ademenindu-l spre înălţimi în ceruri. ” Poate că-i moartea? îl fulgeră un gînd. Sau vreun înger?” Dar feţele dispărură şi el din nou avu senzaţia că se prăbuşeşte în hău. De la fund, păru că aude glasul lui Mihai Vlaicu. Sau poate al lui Vermeiuc?
… Cîtă vreme să fi trecut pînă îşi venise iar în fire, nu ştia. Începuse să piardă simţul orelor, zilelor… Timpul curgea neînduplecat de greu. Era ud lioarcă, tremura tot şi, prin vuietul ce-i vîjîia în creieri, răzbătea pînă la el glasul călăilor.
— Nici acum n-ai să vorbeşti? urlă unul dintre ei. Scrie, omule, ce ţi se cere şi toate se vor termina, că doar nu sîntem nici noi inchizitori din evul mediu.
— Faceţi-vă mendrele mai departe, abia rosti Arion, simţind că limba nu-l ascultă… Lucraţi, fraţilor! La treabă!
Cineva introduse iar firele în priză şi din ochi îi săriră scîntei. Corpu-i prinse să joace ca o minge. Avea senzaţia că prin vene nu mai curge sînge, ci curent electric. Slobozi un răcnet neomenesc şi căzu din nou în nesimţire. Cînd se trezi, zăcea la podele, în celula cu scaunul de fier şi latrina astupată, într-un frig groaznic, numai în cămaşă şi în chiloţi. Era ud pînă la oase. În întuneric, îi ţiuiau urechile. Ca dintr-un haos îl chema ecoul urletului său ce-i mai stăruia în conştiinţă. Cînd se dezmetici de-a binelea, uşa se deschise şi un gardian îi dădu o cană cu uncrop şi o bucată de pîine.
Stătu un timp în cumpănă: să mănînce ori să intre în greva foamei? Şi se decise: va lupta pînă la ultima suflare. Va ţine piept întregii maşini de reprimare. Cale întoarsă nu există. “Dar cine mă va salva? Pe cine pot miza? se întrebă deodată Arion, ca după o lungă meditaţie să facă o descoperire senzaţională, ce i-a fost călăuză întreaga lui viaţă: Cu mine este Dumnezeu! El mă va salva! El e în credinţa, în adevărul, în sufletul meu. ” Printre acele frînturi de gînduri, auzi, deodată, un alt răcnet omenesc şi recunoscu glasul lui Vermeiuc. ” Înseamnă că e arestat şi el? “Probabil că bătrînul era supus torturilor şi puteau să-l omoare, căci avea probleme cu sănătatea, îl chinuia tensiunea arterială. Arion se sculă şi, din ultimele puteri începu a lovi cu pumnii în uşa de fier.
— Ce strici uşa, dobitocule? se răsti la el temnicerul. N-ai odihnă?
— Dacă o să moară bătrînul, declar greva foamei şi am să anunţ organizaţiile internaţionale despre violarea drepturilor omului în U.R.S.S.… Transmiteţi-i procurorului… Să vină procurorul!
— Uite la el, se miră temnicerul. A înviat. E aţos ca broasca. Cîtă bătaie mănîncă, dar dacă e duşman de clasă, duşman de clasă rămîne! Astîmpără-te, voi chema procurorul.
Arion socoti că a fost prima lui “victoprie” obţinută în cazematele kaghebiste, fiindcă nu mai auzi niciodată strigătele disperate ale bătrînului Vermeiuk. Veni la el un procuror tinerel, slab, înalt, cu un negel pe frunte. Părea somnoros, căsca şi aducea de la el leacuri.
— Aveţi vreo declaraţie, cetăţene Inereanu? şi deodată, uitîndu-se prudent în părţi, îi zise: scrie o petiţie cu toate argumentele şi amănuntele, care s-au întîmplat aici în celulă. Voi încerca s-o transmit la instanţa superioară de supraveghere.
— Nu voi scri nimic! Aveţi grijă de bătrînul Vermeiuk…
— Locul de-aici nu este compartimentul de lux al vagonului, unde călătorea el spre Bucureşti, cu intenţia de-a trăda patria.
— Care e patria dumitale, tovarăşe procuror?
— U. R. S. S.
— Dar dacă Patria dumitale va fi mereu cucerită de turci, tătari, austrieci, poloni, ruşi… Înseamnă că, de fiecare dată, cînd te cucereşte un altul, îţi aduce patria lui de import?

— Lasă politica! se îndîrji procurorul. Am să fac un apel faţă de anchetă, ca să fii trimis la balamuc, îl mai preveni tinerelul, netezindu-şi negul de pe frunte. Să vedem dacă eşti teafăr sau, vorba ceea, ţîcnit. Asta ţi-o pot promite… Şi-ţi mai pot comunica una. Soţia dumitale a plecat din Chişinău. Cu tot cu odrasle. Era mîhnită după ce a citit articolul cumnatului din ziar… Acuma ai grijă de părinţi. Ei sînt unicii, care te aşteaptă acasă. Crede-mă că îţi vreau binele.
— De ce îmi vrei binele?
— Intenţionez să urmez studiile la Institutul Relaţiilor Internaţionale.
— Atunci spune-mi, te rog, cîte zile şi nopţi mă aflu în cazematele voastre?.
— Treisprezece zile şi treisprezece nopţi.
La cîteva zile, Arion avu o confruntare cu Nichifor, care tremura ca varga şi făcea depoziţii adevărate despre activitatea lor la Moscova şi Chişinău, împreună cu membrii partidului "Copiii serenadelor", despre hotărîrile şi deciziile Congresului de la Lalova… Arion le nega în continuare pe toate, sau cel puţin se abţinea de la comentarii asupra celor mărturisite de Nichifor şi înscrise pe bandă de magnetofon. După confruntare, Bîrcă le rezervă în mod special timp ca ei să discute în doi. Ştiind că pereţii K.G.B.-ului sînt înzestraţi cu microfoane camuflate, Arion se decise să-l întrebe:
— De ce le torni pe toate ca din găleată? Doar totuna pentru asemenea palavre vei sta la dubă. Călăii aceştia n-au să te cruţe. Trădătorii n-au fost cruţaţi nici de un regim al istoriei. Ştii lucrul acesta destul de bine.
— Mi-au promis c-o să mă elibereze. M-au snopit în bătaie, m-au încercat la electroşoc. Nu pot rezista… Şi Nichifor începu să plîngă ca un copil. Asemenea sălbătăcie nici în filme n-am văzut… Ce să fac să scap de bestialitatea lor, Arioane? O să ne omoare… Iar eu mă tem… Am soţie, copii, lucru…
— Te-ai prefăcut într-o capră, Nichifor! Mi-i milă de tine. Aşteaptă să-ţi dea drumul deseară, rosti Arion cu voce stinsă şi mai mult nu dori să vorbească.
* * *
După ce sfîrşi întîlnirea cu alegătorii, Sokoliuk cu apropiaţii lui organiză un zaiafet la Chitca. Pe două foi de cort, stăteau bucate şi băuturi alese. Fusese invitată elita raionului, oaspeţi necunoscuţi celora din sat.
Mîna dreaptă a lui Sokoliuk era Mitru Inereanu, cu chelia strălucind în lumina lămpilor electrice, ce spînzurau din copaci. De la Chişinău fuseseră aduse duduiţe frumuşele, care, fără pic de stinghereală, se alipiră, parcă urmînd legile protocolare, de cîte un bărbat. Mesenii se ospătau pe cinste. Securitatea le era asigurată de bodygarzii lui Sokoliuk — nişte vlăjgani de la secţia sportivă a şcolii din dealul Lipăgăului, care, tupilaţi printre tufari, vegheau prudent ca cineva să nu strice zaiafetul. Pe Mitru îl acostase o duduie din cele mai elegante, care ciocnea întruna cu el pocalul de şampanie, consolîndu-l parcă după înfrîngerea la procesul din ajun.
— Să ne dea, să ne stea! o îndemna el în culmea veseliei.
— Cu-cu! răspundea seducător domnişoara.
În toiul petrecerii, Sokoliuk îl prezentă pe Mitru ca cel mai de seamă bărbat de prin părţile locului, viitorul real al moldovenilor:
— Ştie să privească treaz lucrurile, îl caracteriză şeful abatorului. N-a aderat la politica de turmă a moldovenilor. Cine are economia în frîu, acela dictează de pe tron. Moldovenii, cică, vor s-o rupă cu ruşii. Aceasta nu se va întîmpla niciodată! Cine o să le dea gaze, petrol, cărbune? Cine o să le cumpere roşiile, ardeii, vinurile? E destul să le închidem electricitatea şi s-a zis cu toată mişcarea naţională…
Mitru înfuleca de-i trosneau fălcile, o cuprindea pe duduie, iar cînd i se oferi cuvîntul, ridică mîna stîngă-n sus cu pumnul strîns, de parcă ţinea să facă o declaraţie, şi-i asigură pe toţi:
— Cît sînt eu viu, prin părţile locului va fi ordine şi pace!

Era dublu mulţumit în acea seară. Sokoliuk îi asigurase o nouă garsonieră la Teleneşti şi un autoturism "Moscvici" pe gratis, în afara rîndului. Avea prilej să se veselească şi acum o curta pe duduia Ina, simţindu-se printre oaspeţi mai bine ca printre ai casei.
— Să nu creadă naţionaliştii că vor activa din voia lor, îl susţinu pe viitorul candidat unul dintre oaspeţii veniţi de la Tiraspol. Avem mijloace destule, pentru ca populaţia de dincolo, nemulţumită, să fie înarmată în orice clipă şi să dea ripostă. Pur şi simplu, cei de la Frontul Popular nu-şi dau bine seama de toate cele ce se întîmplă.
— La o adică, s-ar putea să porniţi şi un război? întrebă în glumă Mitru.
— Şi de ce nu, fîrtate? Cînd cineva îţi zice că eşti venetic şi te sileşte să-ţi iei tălpăşiţa, iar tu ţi-ai adus aici părinţii din Rusia, aici ţi s-au născut copiii, ai făcut casă, masă, ai serviciu, ce îţi mai rămîne să faci? Nu uitaţi: în spatele nostru este Moscova, unde oricînd vom găsi înţelegere.
— Mai daţi-o încolo de politică, propuse Sokoliuk, ridicînd din nou paharul. Pentru fetele frumoase de la Tiraspol. Cele mai fermecătoare cocote din toată stînga Nistrului!
Şampania curgea gîrlă. Cîţiva bărbaţi, în haine militare, pîrpîleau frigărui din carne proaspătă de purcel de lapte. Lui Sokoliuk şi lui Mitru li s-a adus cîte-o porţie aromată şi aburindă. Toată lumea se pili de-a binelea şi începură cîntecele. Pe o masă pregătită din timp, dansau acum, rînd pe rînd, dudui extravagante, dezbrăcîndu-se treptat şi demonstrîndu-şi erotic rotunjimile.
O parte din bărbaţi erau pasionaţi doar de băutură şi mîncare, privind ca nişte imbecili dansatoarele. Mitru însă se prinse în dans şi degrabă sudorile începură să-i curgă şiroaie. Gras şi neîndemînatic nu se înscria în această frescă bahică.
Puţin mai încolo de rugul unde sfîrîiau frigăruile, fusese adus un clit de pături militare, din care luau perechile ce doreau să se retragă pentru cîteva clipe în desişul tenebru al pădurii din preajmă.
La Chitca se instalase infernul cel adevărat, pe care Mitru, altădată, putuse doar să şi-l imagineze. Mintea lui savura cele mai crude plăceri din subconştientul omenesc. Chemă duduile în pădure, una după alta, deoarece o putea prefera pe oricare. Sokoliuk îl prevenise:
— Sînt proprietatea noastră în această seară. Alege-o pe care pofteşti. Le-am plătit din gros şi n-au dreptul să te refuze… Aşa că dă-i bătaie, freacă-te ca un cal chior, nu cruţa iepele… Să ne veselim!
Din magnetofon răsuna muzică veselă pentru toate gusturile. Deodată, peste crestele copacilor se rostogoli, volnic şi maiestos, cuprinzînd împrejurimile, proaspătul "O, libertate, scumpă libertate!"… Cei de la masă, în orgia sindrofiei, chiuiau, urlau şi dansau stil "şeic", nici să le pese de cuvintele exprimate de şlagărul naţional. Mitru avea grijă doar să intre cu una şi să iasă cu alta din pădure, deşi de la a cincea sau a şasea putea doar… să latre la nudurile vii. Prefera, precum le spunea sexul oral. Cu mintea lui tulbure, a încercat să le treacă "la strungă", dar şi aici se poticni… Adormi buştean, sub un nuc bătrîn, scorburos, unde, dormea în copilărie, cînd venea să pască vacile… În zori, cînd sindrofia luă sfîrşit, bărbaţii-santinele avură grijă să-i "culeagă" pe toţi acei care dormeau prin tufişuri perechi, neperechi, şi să-i ducă acasă…
S-au reîntîlnit a doua seară, să se dreagă. Sokoliuk avea vocea răguşită, aproape pierdută. Mitru socoti că e timpul să-i mărturisească patronului toate cîte credea el că trebuie să i le spună:
— De azi înainte vreau să ne considerăm fraţi de cruce, tovarăşe Sokoliuk, porni el cînd s-au aşezat la masă. Doar am fost împreună în diferite situaţii… Chiar şi la Bucureşti am ajuns! Dacă eşti de-acord, trebuie să urmăm ritualul bine cunoscut: să ne tăiem puţin o venă de la mînă şi să picurăm sînge pe batistele, pe care le vom purta totdeauna în buzunarele de la inimă.
— La ce bun? se miră Sokoliuk. Doar ai un frate…

— E o creatură. Singur nu ştie pe ce lume se află. Luptă contra binelui! Mie puterea sovietică mi-a dat studii, situaţie, serviciu, pîine pe masă, muieri în pat… Mi-i bine; super penis non saltus!.
— Dumneata cu adevărat ai absolvit dreptul? întrebă deodată Sokoliuk.
— Astăzi toată lumea se străduieşte să aibă studii mari!
— Aşa e, frate! aprobă Sokoliuk chibzuind poate o nouă stratagemă. Scoase din buzunar băsmăluţa ca şi Mitru pe a lui, apoi îşi pişcă uşurel un capilar cu lama. Roşul sîngeriu făcu din două-trei picături o floare de trandafir pe băsmăluţa de un alb imaculat, lăţindu-se treptat pe mătasea fină. ” Straniu, se gîndi Sokoliuk, luînd batista lui Mitru, cît de diferiţi sîntem, dar sîngele nostru nu se deosebeşte cu nimic. ”
— De azi înainte mă vei urma în toate. Eu sînt fratele tău mai mare!
— Şi eu cel mic! parcă raportă Mitru.
După ritualul înfrăţirii, Sokoliuk îl angajă, clandestin, pentru o sumă frumuşică pe jumătate de salariu şi cînd plecau prin sate în campania de agitaţie, Mitru adesea era petrecut de şoaptele oamenilor: “Uite-l, e fratele şefului de la porcărie… ”

Cu fiece zi şi simpatizanţii Frontului Popular sporeau. În Moldova, o dată cu schimbările survenite la Moscova, se înteţea valul mişcării de eliberare naţională. Ziarele publicau articole tot mai îndrăzneţe şi situaţia prinse a se schimba ceas cu ceas. La sate, ţăranii simţiră un val de mîndrie şi demnitate, anihilat odinioară pretutindeni. Toţi umblau în cruce: ca să schimbe vremurile, moldovenii au limbă maternă, care trebuie să fie oficială, de stat. Erau date publicităţii documente de arhivă, luau cuvîntul felurite persoane şi personalităţi, care, peste noapte, din comunişti înveteraţi se prefăcuseră în patrioţi înfocaţi. Se dădeau drept “oameni de bună-credinţă”. Coloanele reprezentanţilor Frontului Popular se completau cu aceşti tipi. Numai Mitru şi Sokoliuk, un timp, nu se dezmeticeau ce se întîmplă. Curînd, veni la ei un bărbat între două vîrste, de la Tiraspol, adunîndu-i la o masă din cabinetul lui Sokoliuk.
— Situaţia politică se schimbă vertiginos şi, la momentul de faţă, devine imposibil orice control, le aduse la cunoştinţă bărbatul. În cadrul serviciilor noastre de la Chişinău şi Moscova, a avut loc o întrunire extraordinară cu participarea conducătorilor politici de cel mai înalt rang. S-a hotărît a nu împiedica mişcarea de eliberare naţională a moldovenilor şi a tuturor celorlalte popoare. Însă… banii partidului, economia se află în mîinile noastre şi pe acest temei s-a făcut o strategie de viitor. S-a convenit ca toţi lucrătorii de partid, toţi securiştii activi, din orice regiune a U. R. S. S.-ului, susţinîndu-se reciproc, să se infiltreze în coloanele mişcărilor de eliberare naţională. Să cucerească, la prima etapă, pîrghiile politice-cheie. Iar cu bani, din umbră, să creeze agenţi economici puternici… În fruntea mişcării de eliberare naţională, acum s-au aburcat ţipătorii care se pricep doar să strige şi să îndemne gloatele. Foarte curînd, masele vor înţelege că pentru a trăi bine, e nevoie de bani, iar banii sînt în mîinile noastre şi îi vom manipula cum ne convine. Deci voi trebuie să vă restructuraţi, să începeţi a susţine masiv mişcarea de eliberare naţională, să cuceriţi mandatul, pe urmă… veţi primi indicaţiile de rigoare. Deocamdată, strîngeţi cureaua. Noi, comuniştii, ca şi cum am pleca în ilegalitate, dar economic vom dirija societatea. Serviciul securităţii şi oamenii lui nu au alternativă în nici o altă structură din societatea noastră…
Vorbele tipului i-au pus la grea încercare pe Mitru şi pe Sokoliuk. Nu-şi puteau închipui cum vor ieşi mîine-poimîine în faţa maselor, să anunţe că susţin politica Frontului Popular. Trecuseră doar cîteva zile de la orgia de la Chitca şi Mitru simţi că ceva-i în neregulă. Avea dureri acute mai jos de brîu. Îi erau cunoscute. Căpătase iarăşi boala dragostei, în acea seară, şi “fratele mai mare”. Plecă de urgenţă la Chişinău, apleînd la serviciile unui venerolog cunoscut, care-l trată o săptămînă în mare taină.
— Prea mult păcătuim în viaţa asta, îi mărturisi Mitru lui Sokoliuk. S-ar cuveni să ne-astîmpărăm.

— Însoară-te, frate.
— E timpul. Am o candidatură şi cred c-o să mă decid.
— Mă prind să-ţi ţin pirostriile. Îmi place acest ritual moldovenesc.
— Te iau nun mare
* * *
La şcoala din sat, Mitru fusese un elev isteţ şi năzbîtios. Tata Simion avea adesea dificultăţi din cauza lui cu profesorii. La recreaţii, ba era sus în clopotniţa bisericii, care se afla lîngă şcoală, ba îl bătea pe vreun elev nitam-nisam. Cînd venea vorba de carte, nu prea asuda. Absolvise şcoala medie cu note mijlocii. Invidios pe fratele Arion că învaţă la Moscova, la relaţii internaţionale, hotărî să urmeze şi el Dreptul la Chişinău. Susţinu examenele de admitere, fără mari probleme, deşi concursul era din cele mai mari. Majoritatea pretendenţilor aveau armata făcută, sau stagiu de muncă. Unii veniră la admitere chiar în uniforme soldăţeşti, de parcă căzură direct de la manevrele militare.
Anii de studenţie se călătoriră în mare tristeţe pentru el. Colectivul era alcătuit din studenţi aflaţi în pragul celei de a doua tinereţi. Cei mai mulţi — căsătoriţi, cu interese de carieră. De la primul an de facultate se formaseră găşculiţe, fiecare întrunind un anumit cerc de persoane cu anumite interese. El îşi găsea refugiu la tinerii de la alte facultăţi. Mai ales la acei de la Litere, Ziaristică şi Istorie. Îşi făcuse un prieten, Mihai Staicu, un băiat de la istorie, fire veselă, un bun fotbalist. Amîndoi hoinăreau în zilele de odihnă la Lacul Morilor, discutau felurite probleme de care erau frămîntaţi tinerii la Chişinău, dar mai ales despre faptul că interesele naţionale sunt ştirbite. Se revoltau de tot ce se făcea aici, că se vorbeşte numai într-o limbă… Apoi împreună au dorit să recurgă la o aventură amoroasă de răsunet printre studenţii moldoveni. La cămin, locuiau şi mulţi negri din Africa, care acostau şi iubeau fetele, mai ales pe cele moldovence. Era un lucru arhicunoscut şi indiscutabil. Au fost şi cîteva naşteri extraconjugale, au fost şi căsătorii, pentru ca fetele noastre de la Băcioi, sau Durleşti să se călătorească, stabilindu-se cu traiul în mijlocul vreunul trib de aborigeni din Bandustan… Mihai i-a propus lui Mitru ca s-o acosteze pe Silva Oceciucu, o studentă buzată şi minunată din centrul Africii, care-şi făcea studiile la Matematică. După o lună de zile, bravii studenţi beau împreună cu Silvia rachiu în cafenea şi improvizau cîntece tribale. Apoi au venit cu ea la cămin şi le-a reuşit s-o convingă că ar fi păcat să plece din U.R.S.S., fără a face şi ea dragoste cu albii… Silvia s-a unit fără de probleme, mîngîindu-i pe amîndoi consecutiv o noapte întreagă, încît amicii, în zori, se pomeniră vlăguiţi, sleiţi de puteri ca nişte armăsari după o cursă istovitoare… Numai Silvia îi ţinea pe-amîndoi de mînă şi-i ruga să nu o părăsească, fiindcă foarte mult i-a plăcut sexul sovieticus. Despre fapta lor au aflat la rectorat şi, numai cum veni primăvara, Mihai Staicu, fiindcă era student bun, a fost trimis să-şi continue studiile la Moscova. Acolo, prietenul se întîlnea mai des cu Arion. Mitru tînjea după el la Chişinău. Cerca să-şi găsească ocupaţii cît mai interesante. Era pasionat de literatură, scria versuri. Frecventa seratele de creaţie ale scriitorilor şi încercase şi el să publice ceva. Îşi citi la cenaclul “Mioriţa” un ciclu de versuri. Despre “geana talentului” său a vorbit o dată în treacăt însuşi Paul Mihnea. Dar foarte curînd renunţă la cariera literară. Soarta lui luă o turnură neaşteptată, după ce îl întîlni pe Artiom Lazarenco, un student de la anul trei, fiu de savanţi bogaţi, care-l invita deseori la ei la vilă. Acolo aveau la dispoziţie şi un pahar cu vin bun şi o prietenă… Deveni o obişnuinţă să plece în weekend, cînd cu părinţii acestuia, cînd singuri, la vila de la Holercani. De la Ineasca nu primea aproape nici un ajutor, doar ştiri că tata era mîndru că cel de-al doilea fecior învaţă la Juridică şi face progrese în literatură, încît chiar maiestrul Mihnea l-a vorbit de bine. Altceva nu avea ce aştepta. Tata Simion îi scria epistole, povăţuindu-l să fie econom. Uneori, primea scrisori şi de la mama Veta, care nu apucase să facă şcoală sovietică şi-i scria cu alfabet latin. Avea un scris îngrijit, deprins de la şcoala românească şi de fiecare dată îl chema să mai vină pe-acasă, că-i e dor de el… Mama începuse să sufere de ficat, mereu îi pomenea c-o să moară şi-atunci n-o să-l mai vadă…

Răvaşele mamei îl înduioşau şi-l amărau pînă la lacrimi. Tocmai într-o asemenea dispoziţie îl surprinse într-o zi Artiom — trist şi abătut.
Uimit, îl întrebă ce are, dar, deoarece răspunsul întîrzia, observă scrisoarea de pe pervaz. O luă şi parcurse cu ochii primele rînduri. Apoi îl scrută pe Mitru şi-l întrebă scurt:
— De la cine-i?
— De la mama, răspunse el cu voce stinsă.
— Da-a, făcu lung colegul, ai nişte părinţi neprevăzători…
Privirile lui iscoditoare şi glasul sec, cu care pronunţă ultima frază, îl scoaseră pe Mitru din amorţire. Trase atent scrisoarea din mîinile colegului şi zise prefăcîndu-se că nu s-a întîmplat nimic:
-— Lasă, a fost un moment de slăbiciune. Mi-a trecut…
— Socoate că n-am văzut nimic, răspunse parcă pe alt ton Artiom, dar lui Mitru nu-i scăpă nuanţa de interes vădit. Îşi aminti că, acum trei săptămîni, un alt coleg de la Litere fusese exmatriculat, fiindcă cineva îl denunţase la comitetul de partid al Universităţii că păstra un simplu carneţel cu versuri de Lucian Blaga, Octavian Goga şi alţi poeţi români, copiate cu alfabetul originalului. Nu se gîndise vreodată că scrisorile mamei ar putea să-i facă probleme la facultate.
Artiom era un băiat bine crescut, moldovean, absolvise şcoala rusă în oraş. Putea lega bine cuvintele în graiul matern. Părinţii nu vorbeau cu el în limba strămoşilor, deşi o cunoşteau foarte bine. Taică-său era savant-filolog, cu nume în republică, specialist în limba contemporană moldovenească, după cum prefera să-i spună. Ceea ce-l frapa era că Artiom avea totdeauna bani şi nu se zgîrcea să cheltuiască sume frumuşele, îmbiindu-l prin restaurante, cafenele, la cinematograf, la teatre, comentînd sau filozofînd cu mare pasiune, solicitîndu-i opinia şi tot el oferindu-i răspunsul, atunci cînd Mitru nu ştia ce să răspundă.
Odată, la mai mult timp după întîmplarea cu scrisoarea, ca să nu-i trezească suspiciuni, îl întrebă ca printre altele:
— Ce-ţi mai spune fratele Arion?
— De cînd a plecat de-acasă nu prea corespondăm, sîntem firi cu totul diferite, îi răspunse Mitru, fără a bănui ceva. Într-o vacanţă m-a provocat la nişte discuţii ce nu mi-au fost pe plac. De-atunci ne-am cam înstrăinat…
Artiom lăsă să se scurgă o pauză mai îndelungată, apoi îl întrebă:
— Ce-ai face dacă te-ar ruga să conduci un partid?
— Ce fel de partid? nu înţelesese Mitru.
— Să presupunem, un partid în ilegalitate… De renaştere, pentru ca Moldova să se reunească cu România?
Mitru avu o tresărire. “Vasăzică iată încotro bate vicleanul?” Îşi aminti îndată de studentul exmatriculat, de răvaşul mamei Veta, de privirea scrutătoare a lui Artiom. Nu-şi dădu pe faţă bănuiala şi răspunse cît putu de calm:
— Lasă-mă-n pace cu asemenea prostii.
Artiom însă nu-l lăsă.
— Dar dacă ţi-ar propune chiar Arion s-o faci?
— Nu mi-a propus şi nu-mi va propune, că ce are dînsul cu politica?
— Dar ce preocupări are?
— Face studii serioase, a însuşit şi vorbeşte la perfecţie araba. Celelalte pasiuni nu mi le împărtăşeşte.
Tăcură un timp, fiecare cu gîndurile lui. Pauza se lungi şi deveni incomodă. Primul întrerupse tăcerea Artiom:
— Ce-ar fi să începem lupta cu naţionaliştii de la Universitate?
Mitru îşi dădu seama cine este Artiom, ce servicii îndeplineşte şi de unde are bani. La facultate se ştia că mulţi dintre studenţii de la Drept frecventează instituţia de lîngă Planetariu,

dar cine ar fi aceste persoane era un mare secret. Totul se reducea la simple presupuneri. Zvonurile însă circulau prea intens, ca să fie lipsite de temei. Plus că, aproape în fiecare an, la Universitate se operau exmatriculări şi nu pe toate le puteai clasifica prin nereuşite în sesiuni.
— Să ştii că-i o idee! o luă Mitru atent. Dar nu daiboj, să mi se plătească biştari. M-am săturat de foame şi mizerie…
Şi răsuflă uşurat. Îi plăcu şi lui cum o întorsese, mai ales cînd văzu că Artiom se luminează la faţă.
Mai departe lucrurile se desfăşurară cu o neînchipuită repeziciune. În aceeaşi zi, Artiom îl conduse într-un oficiu, la un trust de construcţii capitale, unde îi aştepta un bărbat între 35 şi 40 de ani, cu o mină severă, gravă chiar. Vorbea frumos, ca românii de peste Prut.
— Viorel Cibotaru, se recomandă el, ca Mitru să-l recunoască pe colegul de facultate de la cursul superior. Îi explică pe îndelete cît de nobilă misiune este colaborarea cu serviciile secrete ale statului, care sînt condiţiile securităţii. Dacă se decide, va trebui să-şi depună semnătura pe un jurămînt. Nerespectînd şi divulgînd vreodată acest secret, se poate alege cu urmări imprevizibile.
— Am înţeles că mi se propune să fiu pîrîtor? se prefăcu mirat Mitru.
— În limbajul lui Dzerjinski, chestia asta se numeşte colaborator, preciză calm Viorel Cibotaru, netezindu-şi fruntea lată şi mustaţa îngrijită.
— Şi care va fi misiunea mea?
— Simplă de tot. Dar mai întîi de toate trebuie să fii băiat cultivat. Să ştii a provoca şi susţine o discuţie pe teme istorice, literare, politice, în care să te prezinţi ca un simpatizant al idealurilor de renaştere, al repunerii în drepturi a limbii române, al reîntregirii ţării etc. Vei citi din fondul secret toată publicistica lui Eminescu… Şi în acele discuţii improvizate, neapărat o să-i depistezi pe acei care vor fi în obiectivul nostru. Vei prezenta şi cîte o dare de seamă despre cutare sau cutare persoană, de care o s-avem nevoie… Remunerarea nu te va deziluziona. Vei primi soldă lunară, vei avea anumite favoruri, atît în cadrul facultăţii, cît şi în afara ei: îţi vei petrece weeke-end-urile la întruniri şi recepţii cu delegaţii străine, vei călători peste hotare. La finele studiilor vei fi repartizat la un serviciu prestigios, unde o să continui să îndeplineşti misiunile noastre…
— Cîtă vreme o să îndeplinesc aceste misiuni?
— Toată viaţa, încheie sever Viorel Cibotaru. Este în interesul tău personal. E de datoria ta ca cetăţean al U.R.S.S. Naţionalismul oricînd poate periclita integritatea ţării.
— Pe cine va trebui să urmăresc?
— La început vei trece cîteva teste de încercare. Nu propunem oricui asemenea servicii. Fii mîndru că te-am ales pe tine. Te urmărim de cînd erai elev la şcoala din sat.
— Care-i prima misiune ce mi-o încredinţaţi? săltă Mitru din loc de bucurie că el e alesul acestor oameni curajoşi, despre care a auzit multe, a privit la televizor, a citit.
— Pentru început îmi vei prezenta o amplă informaţie despre relaţiile tale… cu fratele Arion.
Mitru simţi fiori de gheaţă în spinare. Cum să-şi vîndă propriul frate? Există lucruri sfinte! Observă chipul special al lui Artiom, dar se prefăcu că nu vede nimic.
— Înseamnă că ne-am înţeles, conchise imperturbabilul Viorel Cibotaru. Ai la dispoziţie cîteva zile. Te aşteptăm cu plinul.
Cîteva nopţi, Mitru nu prea avu somn, înspăimîntat de-a binelea de propunerea lui Viorel. Reconstituise toată viaţa lui, în sînul familiei, dragostea şi admiraţia sa faţă de fratele Arion. Cînd erau mici, părinţii îi îmbrăcau în pantaloni negri cu pachioaşte, se duceau împreună la nunţi, au alături de ceilalţi copii aduşi de părinţii lor şi se amuzau, cum maturii, neavînd altă muzică, se apucau de mîini, cîntau din gură şi dansau cu foc. Atunci nu erau magnitefoane, picupuri. Nici patefon nu era în satul lor. Se aduna atîta lume şi era atîta căldură… Apoi clipele din zilele senine ale primăverii, cînd cu alţi băieţei hoinăreau pe drumul codrilor pînă la lacul din dreptul Leuşenilor, plecările în noaptea de Paşti la biserica de la Rădeni. Toţi

pedagogii raionului atunci erau în picioare, pentru a nu admite ca şcolarii să sărbătorească ajunul sfintei sărbători. Îi smotreau, îi preveneau, îi alungau pe la casele lor. Copiii însă ştiau ale lor. Mitru, împreună cu toţi camarazii lui, în acea noapte trăia clipe de vis. Numai spre zori, cînd toţi sătenii se întorceau pe drumul Lipăgăului de la sfinţit pasca, plecau şi ei spre casă… Mai avea în memorie amintirile anilor de şcoală… Cu chiote şi strigăte haiduceşti, cu poponeţe aprinse se întorceau serile de la "Luminiţele" şcolare, care se sfîrşeau tîrziu. Îşi mai aminti cum, împreună cu fratele Arion, se duceau cu uratul de Anul Nou şi cu colinda de Crăciun. Înfruntînd nămeţii, cu dîrjale şi nuiele, mergeau pînă în fundătura satului, pe la toate neamurile… Dacă se certau cumva cu mama, care avea obiceiul să-i dojenească, fugeau la bunelul Nică, care-i primea bucuros şi le dădea nuci dintr-un sac mare şi prune uscate.
Bunelul Nică, în Balţata, o ţarină de peste Ciuluc, săpase o fîntînă, unde lumea venea să bea apă bună cu ciuturiţă şi găleată de lemn. Toată Ineasca îi zice locului "fîntîna lui moş Nică ". Şi ei se mîndreau că multe locuri din satul Ineasca sînt legate de neamul lor. Şi tata nu o dată le spunea că în valea Inului, de unde îşi avea proveniența denumirea satului, a descălecat pentru prima oară neamul lor, răzeşi de viţă, gospodari veniţi de lîngă tîrgul Ieşilor.
Adeseori îşi amintea de bunelul Nică. Tata mamei. Bătrînul învinse toate grozăviile timpului. După divorţul cu ce-a de a treia soţie, bunica de pe mamă, nu s-a mai căsătorit. A trăit singur peste 40 de ani, într-o căsuţă mică, dar în care toţi nepoţii găseau mîngîiere şi căldură. El le meşterea jucării din peticele şi ciocălăie, meşterea capcane de prins şoareci, le spunea pătărănii şi întîmplări din viaţa lui zbuciumată, interesantă. La vîrsta de 90 de ani mergea cu el şi cu Arion, iarna, trăgînd după ei sania, să aducă lemne. Era o mîngîiere şi un veşnic refugiu. Şi a fost bunelul un om deştept, citea mereu Biblia şi credea în Dumnezeu. A avut minţile întregi, pînă la ultima răsuflare. I-a lăsat îndureraţi la 96 de ani împliniţi pe toţi cei 27 de nepoţi…
Tata, ca învăţător, era stimat în Ineasca. Mama, o simplă ţărăcunţă, se pricepea la croitorie: le cosea hăiniţe şi-i purta curăţei. Mai aveau norme pe deal şi lucrau în sudoarea frunţii, părinţii, luîndu-i şi pe ei la prăşit, să ştie cum se creşte pîinea. Oricum, au fost o familie frumoasă, tata şi mama se mîndreau cu cei doi feciori.
I-au educat parcă pe amîndoi la fel şi ei, ambii fraţi, au pornit pe aceeaşi cale. În casa lor, tata, în serile lungi de iarnă, le recita poezii de Coşbuc, Ispirescu, "Doina" lui Eminescu, ceea ce învăţase şi el la şcoala românească. Mama şi tata cîntau adesea, pe două voci, o poveste de dragoste dintre un sergent şi o fată dintr-un sat "Aninoasa"; mama cînta de răsuna casa "Ţărăncuţa", mai ales la vreo petrecere.
Apoi au venit anii răzleţirii. Cînd Arion pleca la armată, mama plîngea şi le spunea: "Buni băieţi aţi fost la mama, dar de acum nu veţi mai dormi niciodată într-un pat alături… " Şi aşa a fost să fie. Străinătatea şi timpul i-au îndepărtat. Materialiceşte, părinţii totdeauna au dus-o greu şi nu i-au putut ajuta mult în anii studenţiei. Arion suportă povara, iar el, de cum a sosit la oraş, s-a avîntat în iureşul vieţii, înţelegînd că aici dictează şi dirijează… buzunarul. La fiece pas, trebuia să scoţi banul din chimir, ca să demonstrezi că nu eşti o surcică, o coajă de seminţă de floarea-soarelui, adusă de vînt la capitală. Doi ani s-a chinuit, alături de alţi colegi, cu părinţi mai în stare.
De la o vreme, deveni îndîrjit, nemulţumit. Şi dacă colegii lui îşi mai permiteau să-şi petreacă timpul la vreo cafenea, în societatea vreunei domnişoare, să se distreze cu muzică şi şampanie, el era nevoit să stea închis între pereţii odăii de la cămin şi să tocească mereu doctrinele construirii comunismului. Cîndva, cînd nu va mai fi, se gîndea el, oamenii se vor bucura de toate bunătăţile acelui comunism. Deocamdată însă realitatea îi oferă altceva. Băieţii mai şmecheri din jurul lui îşi făceau carieră, protecţie fie prin rudele ce-i sprijineau, fie printr-o căsătorie reuşită. Unii îi condamnau, alţii se şuşoteau pe la spatele lor, dar ei izbutiseră să prindă pasărea măiastră. Uite, colegul Maxim Ganasulcă, o lichea şi un conformist, a chitit momentul cînd fiica ministrului îi trecea pe sub geam, a stropit-o cu apă,

dînsa a început să se revolte apoi s-a prins în cîrlig. Înalt, frumos, dar care a absolvit facultatea nepricepînd deosebirea dintre cuvintele "evoluţie "şi "revoluţie", Maxim a cucerit-o ca un Adonis. După nuntă, s-a pricopsit cu apartament, automobil la scară şi frecvente călătorii în străinătate. Desigur, împreună cu soţioara, în componenţa unor delegaţii sindicale… După acest mariaj reuşit, cei din jur nu-l mai socoteau pe Ganasulcă de prost. Iar el era mereu serios şi plin de importanţă, alături de noile lui rude…
Toate-acestea se petreceau în faţa ochilor lui Mitru. Adesea se gîndea cum să facă şi cum să dreagă, ca să nimerească în cohorta protipendadei, unde nu fiecare putea să se infiltreze, dacă nu recurgea la maşinaţii şi şmecherii. Acum însă i se propunea să-şi vîndă fratele, să devină turnător! Fuma ţigară după ţigară. Colegii de grupă îl vedeau schimbat şi îl întrebau ce necazuri are, ce-l frămîntă. Le răspundea aiurea:
— Mi-a dat Dumnezeu un ştreang, să-l folosesc, dar m-am abţinut şi acum îl port în diplomat… Cum credeţi, e o situaţie plăcută?
Afară stăruia o toamnă blîndă, cu rod bogat. Oamenii păreau mai buni, mai indulgenţi şi doar deasupra destinului lui Mitru se abătuseră nori negri şi zdrenţuroşi, aidoma banilor învechiţi, care îl ademeneau ca pe-un narcoman începător, să guste din drogurile pe care le-a încercat şi la care nu mai poate renunţa.
* * *
Tîrziu, cînd peste sat se lăsă liniştea, ai casei s-au dus la culcare. Arion şi Angelica lui Efimie Eşanu, mai stăteau pe banca de la poartă. Fata aţipi cu capul pe umărul lui, dar se trezi peste cîteva clipe, şi-l sărută pe buze. Arion avu o tresărire pe care demult n-o mai încercase…
— Angela… murmură el. Sînt om în vîrstă, iar tu un copil, nu te juca cu mine…
— Ei şi? Ce contează anii? Nu m-am simţit cu nimeni aşa cum mă simt cu tine. Mi-ai cotropit inima, eşti bărbatul la care am visat.
— Angela, spuse Arion, te aşteaptă un viitor frumos, alături de un băiat tînăr şi inteligent. Pe cînd eu…Eu am numai trecut. Am dorit cu toată fiinţa să reuşesc ceva, dar n-a fost să fie. În încercarea mea n-am avut mulţi doritori să-mi împărtăşească destinul. Poate voi avea cel puţin urmaşi.
— Printre acei urmaşi voi fi eu, ţinu să-l asigure Angelica. Greutăţile nu mă sperie şi nici laşă nu sînt.
— Nu eşti… şi Arion, întîmplător, îi atinse obrazul fierbinte.
— Nu-ţi închipui cîtă plăcere şi fericire îmi prilejuiesc plimbările prin livada Prihonului. E o frumuseţe de rai, cu miros de ierburi, copaci înfloriţi şi murmurul apelor de izvor, ce curg domol la vale, spre Ciuluc. Şi tot atunci se întrebă:— Cum se întîmplă ca un izvor atît de dulce, cristalin, îşi duce apele spre o gîrlă lenoasă şi puturoasă, ca Ciulucul nostru?… Mergi să ne plimbăm pînă acolo, peste rîu.
— E prea tîrziu.
— Ba e cea mai romantică oră pentru doi oameni ce au atîtea a-şi spune. Mă aflu în vacanţa de vară, de unde trebuie să mă întorc la facultate, cu cît mai multe impresii romantice… Am fost la fratele meu, la Drochia. E poliţist. M-a dus prin multe locuri, dar m-am plictisit… Cu tine mi-i bine…
Arion aprinse o ţigară, trase cîteva fumuri adînci în plămîni şi se ridică.
— Nu-ţi face rău fumul de ţigară? – o întrebă Arion.
— Dacă aş şti că mi-ar fi de folos, aş începe şi eu să fumez, spuse Angelica, luîndu-l de mînă.
— Doamne fereşte!… Dacă mă stimezi, n-o să încerci să faci aşa ceva.
— N-o să încerc, numai că nu te stimez, ci… te iubesc!
Mărturisirea fetei nu era ceva neaşteptat pentru el. Se simţi tentat să o sărute. Dar îl face să se stăpînească îndîrjirea de sihastru, pe care începuse să şi-o cultive încă în detenţie. Trase adînc fumul în piept şi, pînă a-şi pierde claritatea gîndului într-o nouă ceaţă de plăcere, rosti:

— Angelică, draga mea, nu vei fi fericită cu mine. Sentimentul tău adolescentin e trecător. De altcineva ai tu nevoie, crede-mă.
— Dar, cel puţin în această noapte, mergem pînă în livada Prihonului?. .
— Nu uita că mai ai părinţi şi mai este… gura satului la mijloc…
Şi cum Arion stătea la îndoială, fata îl trase după ea. În lunca Ciulucului răsuna simfonia miraculoasă a celui mai numeros cor de broaşte. În văzduh zumzăiau ţînţarii. Au mers drum de ţarină, trecînd podul Ciulucului, peste a cărui oglindă se arunca punte o aşchie din lumina lunii. Înaintînd, simţeau tot mai mult mireasma îmbătătoare a florilor de măr şi prăsad. Multă vreme păşiră în tăcere iar în dreptul hăţişurilor de zmeură, fata se opri, îşi încolăci braţele în jurul gîtului lui Arion şi-i spuse:
— Termin ultimul an de studii şi mă ocup intens cu aerobica… Vreau să gust din plăcerile vieţii în toată amploarea… Sînt şi frumoasă, aşa cum m-au adus părinţii pe lume. Sînt şi îndrăgostită, fiindcă am douăzeci de ani, iar soarta mi-a oferit ocazia să te întîlnesc, bade. Şi nu mi-i frică de nimic. E o seară superbă, nu-i aşa?.
Inima lui Arion zvîcni puternic şi-i veni să strîngă această frumuseţe suavă în braţele lui încă vînjoase. Dar nu făcu altceva, decît să-i răspundă cu acelaşi tremur în glas:
— Cu aerobica zici că te ocupi?… La facultate m-am ocupat şi eu cu luptele greco-romane. Apoi, în închisoare, cu halterele… După ce-am stat în spital cu rinichii, pe care mi i-au dezbătut securiştii… lucram la construcţie. Zideam cazemate pentru rachete balistice…
— Nu te mai ocupai de politică?
— Dimpotrivă. Am citit toţi clasicii marxism-leninismului, am scris două lucrări, pe care le-am publicat în străinătate. Administraţia puşcăriei turbase, cînd a primit broşurile mele editate la Paris, de către Samizdatul lui Paul Goma. "Duşmanul nu doarme!" îşi ziceau ei… Au încercat să mă omoare prin frig. Am fost transferat într-o celulă cu gheaţă pe pereţi, care nu se încălzea, şi în adaos cu un bolnav de tuberculoză, să mă contamineze… M-a salvat un evreu, care a reuşit să transmită o informaţie despre starea mea lui Saharov. Ilustrul savant a realizat un interviu la postul de radio Vocea Americii. În anii de la urmă, tovarăşii se temeau de posturile străine ca dracul de tămîie. Afirmau la toate forumurile internaţionale, ce luau în discuţie problema drepturilor omului, că în U.R.S.S. nu există deţinuţi politici, iar în penitenciare condamnaţii au condiţii bune. Şi cînd colo există un Arion Inereanu e frămîntat de problema Basarabiei, care este supus torturilor!
După aceea mi-au creat condiţii mai normale. Începusem a face sport, aveam din nou acces la bibliotecă, la toc şi călimară. Tovarăşii, draga mea, se tem de forţa din afară şi se înarmează pînă-n dinţi. Şcoala sovietică îi turmentează pe oameni din faşă. Pe băncile ei se vorbeşte una, în stradă se face cu totul alta.
— Te îndemn să uităm de toate şi să ne dedăm unei nopţi de plăcere.
Ca să-i abată gîndurile triste, fata îşi scoase hainele, i le puse pe braţ, rămase doar în sutieni şi slip, şi intră în lacul, ce se formase în vecinătatea izvorului înconjurat de cătiniş, rîzînd şi ţipînd uşurel la atingerea stropilor reci de trupul ei fierbinte. Lăsă apoi izvoarele să-şi ducă apele spre gîrla Ciulucului şi săltă sprinten pe un pietroi. Îşi scutură trupul de apă, ridică ochii spre cerul înstelat, cu luna melancolică, lăsînd pletele-i bogate să se resfire peste umerii de pe care se cotileau bobiţe de mărgăritar. Încă o clipă-două şi Arion s-ar fi smuls din lanţurile stăpînirii de sine şi s-ar fi aruncat să strîngă, sălbatic în braţe această divină arătare, să se îmbete în acel opiu cu care îl seducea fata, dar în clipa următoare Angelica îi ceru fusta şi bluziţa ce erau pe braţul lui, şi el le întinse ascultător, trezit parcă dintr-un vis dulce.
Fata îşi trecu fusta peste umerii încă uzi, îmbrăcă bluziţa fină, cu floricele de cîmp brodate pe ea. Îşi aruncă puloverul pe spate şi, tremurînd uşor de răcoarea dimineţii, veni zgribulită în braţele lui Arion, culcîndu-şi căpşorul în palmele lui mari.
Arion o strînse la piept, ca să-i dea puţin din căldura inimii sale zbuciumate.
— Părinţii mi-au interzis, apoi au acceptat să mă întîlnesc cu matale, bade.

— Trebuie să-i asculţi.
— Am dreptul la viaţa personală.
— Să nu-i amărăşti, Angelico.
— Iar dacă la mijloc e dragostea?
— Ar fi bine să fii răbdătoare, ca să te înteleagă şi ei, o povăţuia Arion, incomodat…
— Am încercat să le explic, dar ei nici nu vor să mă asculte. Spun că trebuie să-mi aleg un mire mai tînăr, c-o biografie curată… Ei neagă sentimentele…
— Nu te nelinişti. Noi vom ramîne totdeauna prieteni.
— E puţin… Vreau să fim soţ şi soţie. Pentru totdeauna împreună.
* * *
… Peste sat se trezea domol dimineaţa, plină de prospeţime şi mirozna verde a primăverii. Arion şi Angelica se reîntorceau spre sat, fericiţi. Pe feţele lor se putea lesne citi speranţa că mîine va fi mai altfel decît azi.
Aproape de casă, le ieşi în cale mama Veta, cu două căldări goale. Arion i le luă din mînă şi se îndreptă grăbit spre fîntîna de sub salcia mare şi pletoasă.
— Dacă te simt părinţii tăi, ce-o să fie cu Arion fată – hăi?
— Ei ştiu, zise fata. În rest – mă priveşte…
— Ca să nu daţi sămînţă de vorbă satului, fată dragă, n-ar fi mai bine să vă cununaţi?
— Eu cred, bade, că mătuşa are dreptate, surîse fata.
— Cred şi eu c-ar fi mai potrivit, răspunse mama, puţin nemulţumită… La casa mea trebuie să le am în grijă pe toate. Trei copii, dar niciunul nu mă ascultă… Iaca l-am rugat pe Mitru să mă repadă pînă la Chişinău, dar n-a vrut. S-a luat în bedrag cu deavolul cela de pe Lipăgău… Iar mie îmi trebuie să duc moşneagul, pe cumnatu-meu, la doctor, să-i scoatem pieliţa ceea de pe ochi. Cine să m-ajute?
— Am să merg cu tine, mamă, încercă s-o liniştească Arion, apucînd-o uşurel de umeri, silind-o să se aşeze pe banca de la poarta casei.
— Dac-a fi nevoie, o să mînaţi peste noapte la căminul meu… Acuma studenţii se află în vacanţă şi odăile căminului sînt pustii, iar intendentul e om înţelegător. Ba mai bine, merg şi eu cu voi la Chişinău.
— Nu trebuie, ne descurcăm singuri, răspunse mama spre uimirea celor doi.
* * *
Pînă la Chişinău, drumul a fost anevoios. Autobuzul făcea nazuri. Şoferul ieşea înjurînd de toţi sfinţii, ba să schimbe o roată, ba să scormonească ceva la motor. În salon era lume multă — cu preponderenţă mame şi copii, bătrîni. În Codrii Orheiului maşina s-a defectat cu totul şi lumea aş¬teptă cîteva ore, pînă şoferul nervos opri un alt autobuz, ca să transporteze pasagerii pînă la oraş.
La policlinica spitalului republican au ajuns cu troleibuzul după-amiază, obosiţi şi flămînzi. Moş Alexandru se ţinea de umerii mamei şi sărmana femeie, pierdută între atîta lume străină, punîndu-şi toată nădejdea în Arion, începură să caute cabinetul renumitului oculist Potlavschi. Pe coridoare, pe paliere, peste tot stăteau oameni cu feţe chinuite de boală, majoritatea ţărani de la sate, făcînd cozi enorme pe la uşi. Femei, cu feţele galbene ca frunzele uscate de tutun, vorbeau în şoaptă, ici-colo se auzeau gemete de oameni suferinzi.
După ce-au obţinut fişa de control, cu o trimitere specială în cabinetul oculistului Potlavski, toţi trei urcară la etajul al patrulea. Din cînd în cînd, din cabinete ieşeau infirmierele şi dădeau cu voci răstite indicaţii în limba rusă, pe care bolnavii, neînţelegînd-o pînă la capăt, erau nevoiţi să mai întrebe o dată, făcîndu-le să devină şi mai arţăgoase:
— Vhoditi toliko v poreadke oceredi… (să se intre doar în ordinea rîndului ocupat, rus.)
Una dintre infirmiere părea a fi cea mai înfiptă. Ieşea rar de tot şi, cînd cineva o întreba ceva româneşte, nici nu dorea să răspundă. Îi arunca doar o privire dispreţuitoare şi mergea ţanţoş mai departe. “Culoarea tutunului, asta-i tot ce-i este hărăzit poporului nostru”, se gîndi Arion.

Îl impresionaseră rafturile pline cu fişele de boală — volume întregi, rînduri întregi, într-o sală lungă, pe zone şi raioane. Cele mai multe, firește, din zonele rurale. Registrul pentru Chişinău, Bălţi, Tighina şi Tiraspol era aparte. În vreme ce aici se adună statistica bolilor de la ţară, veneticii o fac pretutindeni pe nacealnicii… Nacealnicii vorbesc ruseşte, iar bolnavii— româneşte…
— Ce program are doctorul Potlavski? îndrăzni s-o întrebe mama pe infirmiera ţîfnoasă, cînd ieşea din cabinetul medicului, cu un stativ de eprubete, îndreptîndu-se spre laborator.
— Ne znaiu… (nu ştiu, rus.).
— Cum vă place ţărişoara noastră? făcu Arion scîrbit. Nici durerea nu ţi-o poţi spune în limba ta.
— Lasă-i, dragul mamei, în plata Domnului, zise mama Veta. Ţi-ajunge!. .
Cînd le veni rîndul să intre la Potlavski, mama luă coşul din mîna butucănoasă a moşului şi intră de una singură. După o vreme, ieşi mulţumită.
— Hai, intră, îl îndemnă pe moş Alexandru, iar cînd bătrînul nu mai era în coridor, îi mărturisi lui Arion: Acuma la putere sînt coniacul şi banul… Fără de ele nu faci nici o ceapă degerată. Consultaţia dură lung. În sfîrşit, moş Alexandru fu condus în alt salon din vecinătate. Acolo a stat pînă la căderea amurgului.
În oraş se aprindeau luminile şi Arion le privea pe geam. De vreo 15 ani nu mai colindase străzile Chişinăului. Oraşul se schimbase mult. Rămăsese doar aceeaşi populaţie: toţi vorbeau ruseşte şi nici un cîine, purtat de zgărdiţă, nu înţelegea româneşte. Îi era dor de oraşul adolescenţei sale, oraşul care, de fapt, l-a format ca personalitate, unde a întîlnit oameni diferiţi, unde a cunoscut dulceaţa adevărului şi amarul dezamăgirilor. Ar fi dorit să revadă clădirea şcolii tehnice, să-l revadă pe dirijorul Maranţa, un evreu, energic şi ghiduş, de la care deprinsese şi repeta, oriunde s-ar fi aflat, frazele lui hazlii. Vroia să mai vadă o dată aulele universitare şi clădirea K.G.B.-ului, să se reîntîlnească cu ofiţerul Bîrcă, Rusnac, Lupu… care, mai adăugînd pe umerii lor încă atîţia ani, vor fi fiind acum bătrîni, pensionaţi. Sau poate au trecut şi ei judecata de apoi? Ar fi dorit să-i întrebe, dacă, prin condamnarea lui, viaţa a devenit mai asigurată, mai îmbelşugată şi dacă într-adevăr acţiunile lui de-atunci periclitau securitatea U.R.S.S., care acuma, judecînd după cele citite în presă, a început să se zdruncine. Era curios să se întîlnească şi cu acei care l-au trădat, să tăifăsuiască cu ei despre toate nimicurile vieţii, să afle dacă au rămas cu aceleaşi concepţii, cu aceeaşi frică faţă de putere. Dorea să mai asiste la un meci de fotbal cu echipa lui preferată, în componenţa căreia jucau numai ruşi, ucraineni, şi nici un moldovean, la adresa cărora microbiştii adeseori aruncau cîte-o replică: “Bravo! Ruşii noştri joacă mai bine decît ruşii voştri de la “Dinamo”. Tînjea după Aleea Clasicilor, după banca de lîngă bustul lui Alecsandri, faţă în faţă cu bustul lui Eminescu, unde venea să citească o carte, îmbătat de mirosul teilor. Tresări, amintindu-şi de scările ce duceau spre Valea Morilor, la Teatrul Verde, unde veneau să alerge la orele de cultură fizică şi sport şi el stabilea recorduri la cros. Îşi amintea de ploile răcoroase de octombrie, cînd picături cristaline brăzdau geamul, iar apa mîna pe caldarîmul străzilor frunze galbene de tei, ce scînteiau la lumina lămpilor de neon. Apoi acea noapte de pomină cînd, din cauza colegului, gazda îl alungase în stradă şi pe el, cu o pernă în spate, a cutreierat prin ploaie străzile pustii, pînă cînd i s-a îngrelat căpătîiul ca un pietroi, de-a fost nevoit să-l arunce într-un desiş din Valea Trandafirilor, cu speranţa că mîine îl va găsi. A doua zi însă nu află decît cîteva pene în locul cu pricina… Mai tîrziu, o minţi pe mama că perna i-au furat-o hoţii. În acea jumătate de oră de amintiri, văzu toată adolescenţa lui nevinovată de la Chişinău. Îl trezi din visare infirmiera, care întrebă din nou cu glas milităresc:
— Cine-i Inereanu?
— Noi sîntem, se grăbi mama Veta să răspundă. S-o-ntîmplat ceva?
— Bolnavul a fost internat în spital. Veniţi să-i luaţi hainele.

Arion se duse să-i cumpere lui moş Alexandru un şervet şi un săpun, pastă de dinţi şi periuţă. Mai cumpără şi două sticle de apă minerală, un kilogram de mandarine şi unul de covrigei. Urcă din nou la etaj şi, cînd să intre în salon, infirmiera îl opri sever:
— Va merge numai dumneaei, arătînd către mama Veta. Aici e spital, nu lizion. Există reguli sanitare, omule, care trebuiesc respectate.
Lui moş Alexandru i-au înlăturat cataracta. Trebuia să stea sub supravegherea medicilor peste noapte. Arion şi cu mama Veta au plecat la căminul studenţesc, adresa căreia le-o dăduse Angelica. Intendentul de-acolo, un rusoi cu multe medalii în piept, le-a înţeles necazul şi i-a cazat într-o odaie, cu cearşafuri curate. N-au putut dormi amîndoi toată noaptea. Aşteptau nerăbdători dimineaţa să se convingă, dacă moşului cu adevărat i s-au întors vederile… Cînd au venit la spital, bătrînul avea încă o batistă de tifon pe ochi şi medicii i-au poruncit ca să mai rămînă sub supraveghere cîteva zile… Arion şi cu mama Veta s-au întors în sat.
La Ineasca ajunseră cu o maşină de ocazie. Ai casei nici nu se aşteptaseră să se întoarcă atît de repede. Nici chiar miliţianul de sector nu-l căutase…
În vinerea seacă, cu toate protestele Serafimei şi ale Vetei, Arion o însoţi pe mama din nou la capitală, ca să-l aducă pe moş Alexandru. Dădură peste aceeaşi asistentă, care, de astă dată, se arătă mult mai îngăduitoare şi-l lăsă să intre în salon. Arion o privi mirat şi o întrebă cu nevinovăţie:
— De ce ai fost atît de severă cu mine, nu ţi-am pricinuit nici un rău, măcar să facem cunoştinţă. Viaţa e viaţă şi deal cu deal se întîlneşte, darmite om cu om. Arion, se prezentă el.
— Nuvela, răspunse ea. O să vă convingeţi ce bucurie are moşul…
În salon îi aştepta o adevărată surpriză.
— Minunea lui Dumnezeu, Arioane… Doctorul ista face minuni. Am avut o pieliţă rea pe lumina văzului şi iaca am început să văd… Te văd. Şi pe tine te văd, Vetuţă…
Mama Veta plîngea de bucurie.
— Mulţumesc, Doamne, că am ajuns să văd din nou lumina zilei, îşi făcu moşneagul semnul crucii în patru părţi. Vreau s-ajung mai repede acasă. S-o văd pe Tiţa, fotografia lui Roman…
Mai bine de jumătate de zi aşteptară formele medicale de externare, ultimele analize şi consultaţii ale doctorului Potlavski. Avînd răgaz, Arion mai trase o fugă prin farmaciile din preajmă, să cumpere "tămăduirile" recomandate lui moş Alexandru, căruia nu-i tăcea gura o clipă. Toţi bolnavii împărtăşeau bucuria lui şi doar infirmiera se arătă mai rezervată:
— Ce folos că vedem? Totuna sîntem orbi cu toţii. Sîntem o turmă, nu un popor.
Arion rămase uluit. Din animozitatea pe care i-o stîrnise fata în halat alb scrobit din prima zi, simţi doar vocea ei supărată şi dispreţuitoare. Abia cînd sensul cuvintelor ei ajunseră să-i sfredelească creerii, Arion păru să se fi trezit dintr-un somn adînc, după un vis urît. O privi lung, dar nu scoase nici un cuvînt. Rămase doar uşor surprins descoperind în domnişoara ţîfnoasă nu demult o tînără cu judecată sănătoasă. "Ca să vezi, cum evoluiază Nuvela, la numai cîteva zile… N-o fi carecumva provocatoare?… "
După ce terminară toate formalităţile, moş Alexandru îşi luă rămas bun de la tovarăşii de salon şi le făcu semn mamei Veta şi lui Arion să pornească înainte, că are să-i ajungă. Mai intră o dată în cabinetul doctorului Potlavski.
Coborînd scările, în hol, Arion din nou dădu cu ochii de Nuvela. Ieşea, probabil de la schimb, îmbrăcată elegant, îl privi cu acelaşi dispreţ, ba chiar îi arătă obraznic limba.
— Ce te holbezi aşa la mine, mojicule? zise dînsa.
— Te admir. Dacă s-ar întîmpla o minune, te-aş accepta ca soţie.
Ea stătu o clipă înţepenită, privindu-l cu aceeaşi suspiciune, apoi, aruncîndu-şi gentuţa pe umăr, o luă la fugă pe scări în jos, dispărînd între oamenii din stradă.
Moşul cobora atent şi anevoios scările şi, ieşind în stradă, trase lacom aerul proaspăt şi umed în piept. Ploua mărunt.
— Cum ne-om duce acum spre casă? făcu îngrijorată mama Veta.

— Cu autobuzul de Bălţi, zise Arion. Călătorim pînă la Ratuş, iar de-acolo, găsim o maşină de ocazie. Bine e că am făcut treabă.
— Eh, Arioane, de-ai mai avea o ţigară cu tutun de-acela…
— Arion nu fumează. N-a fumat bunelul lui, nu fumează Simion şi nu fumează nici el…
— Ba da, mamă. Nevoile vieţii m-au făcut să fumez, dar rar de tot. Apoi, întorcîndu-se spre bătrîn, îi spuse că n-a luat nimic cu el.
Arion nu se bărbierise toată săptămîna şi părea îmbătrînit. Doar ochii îi scînteiau vii, inteligenţi.
— Cînd te-ai trecut aşa de tare, Arioane? se miră deodată moş Alexandru, sincer ca un copil, abia acum văzîndu-l cum arată.
— Am trăit şi eu cîte doi ani deodată în loc de unul. Să te ajung pe matale, glumi nepotul.
— Nu te grăbi, dragul moşului, că bătrîneţea e grea povară.
Luară troleibuzul. Ajunşi pe strada centrală a capitalei, printre picăturile mărunte ale ploii, Arion vedea cam aceleaşi edificii, pe care le admirase în adolescenţă şi se bucură, cînd, pe vitrina jucăuşă a unui magazin, licări o inscripţie cu caractere latine. Fu plăcut impresionat auzind vorbindu-se româneşte şi în troleibuz. Cîţiva tineri discutau entuziasmaţi despre cenaclul literar de la Teatrul Verde, la Valea Morilor, despre discursurile scriitorilor. Arion prindea rupturi de frază, dar această informaţie succintă îl înaripa. Vorba e că la Ineasca, la insistenţa lui Sokoliuk, oficiul poştal nu difuza ziarele de limba maternă de la Chişinău, radioul se defectase şi lumina, deteriorată în timpul furtunii, fusese conectată abia de două zile. Lumea de la Ineasca trăia doar din auzite.
Cînd troleibuzul ajunse în dreptul Ministerului de Interne, Arion văzu, în pragul edificiului, miliţieni înarmaţi cu automate Kalaşnikov. O aripă de clădire păstra amprenta unui incendiu, avea unele geamuri sparte şi ochiurile astupate cu placaj negru. Despre asaltul Ministerului de Interne, Arion aflase în treacăt de la Mitru, care se indigna grozav.
— Avem şi noi Reihstagul anului ’45, glumi unul dintre tineri, secundat îndată cu hohote de rîs.
— Chiar s-a tras cu automatele? întrebă cineva din pasageri.
— În aer. Dar mulţimea a fost bătută aprig cu reteveiele. Pe un procuror, care trecea întîmplător pe-acolo, l-au snopit în bătăi. Cînd acela, năucit, le-a arătat legitimaţia, soldaţii nici n-au clipit din ochi: “E tot acolo, eşti moldovan şi cine dracul ştie ce gînduri te poartă pe stradă în hărmălaia asta. “
Tinerii povesteau şi întreg salonul se amuza, în afară de cîţiva pasageri cu mutrele înăcrite.
— Nicego, izbucni o rusoaică. Mî vam ieşcio pokajem! Naţionalistî, nesceastnîie. Za nami Moscva!
Se stîrni hărmălaie. Tinerii începură să se certe cu alolingvii, să-i şuiere, să-i huiduiască, vorbind cu ei româneşte. “E vremea să învăţaţi şi voi limba noastră!” Cearta luă amploare şi noroc că uşile troleibuzului se deschiseră. Şoferul anunţă în româneşte (ceea ce fu pentru Arion o mare noutate) că au ajuns la autogară. Tustrei coborîră.
— Băieţii aceia gîndesc ca tine, Arioane, zise moş Alexandru. Numai că-s prea gălăgioşi.
— Uneori şi gălăgia nu strică. Totuşi tinerii ar trebui să fie mai vigilenţi căci ruşii sînt vicleni; la început te lasă să-ţi dai frîu liber emoţiilor, ca mai apoi, prin elemente destructive, să compromită totul. Cînd vom crede că am cîştigat bătălia cu ei, ne vom alege cu o catastrofă.
— Rea s-a mai făcut lumea în ziua de azi, îşi dădu cu părerea mama Veta. Nici nu ştii la ce te poţi aştepta. Mare lucru să nu înceapă a se omorî unii pe alţii.
— Vor fi şi victime, şi lucruri imprevizibile, zise Arion. La Moscova, între pereţii Kremlinului, zi şi noapte clocoteşte munca pentru a determina strategia de mai departe. Acuma, Puterea amplasează oamenii săi în fruntea mişcărilor de eliberare naţională. Ceilalţi agenţi ai securităţii vor deveni fruntea unităţilor economice. Rusia în trecut a furat prea multe teritorii. Se apropie veacul de apoi şi Matuşca va fi nevoită să le restituie…

— Taci, te rog, îl ţistui mama speriată, că acuşica ne vor aresta. Te pui cu bandiţii? Îi ştiu prea bine încă din vremea războiului ce hledii sînt. Apoi îl privi miloasă pe fecior. Numai am mult de trăit, Arioane! Mama e tare bolnavă şi înainte de moarte aş vrea să te văd cît de cît astîmpărat la cuiubul tău.
— Rusul e încă tare ca ursul, zise moş Alexandru. Are bomba atomică…
La autogară, era puţină lume şi toată somnoroasă. Lîngă casa de bilete Arion, întîmplător, îl recunoscu pe Ion Tîrsînă, prieten de copilărie, care fusese şi el delegat la Congresul de la Lalova. Atunci, era şofer şi i-a dus cu autobuzul. Se gîrbovise şi el, îmbătrînise, după vreo patru ani de închisoare pe care-i făcuse, chipurile, pentru huliganism.
După eliberarea din detenţie rămăsese în Rusia. A întîlnit o moldoveancă, din părinţi deportaţi, şi s-a însurat. Acum venea în ospeţie la ai săi. Îi povesti că locuieşte într-un sat rusesc, şi-a durat casă, are patru copii, lucrează tractorist, primeşte leafă bună şi-i mulţumit.
— Acolo nu e aşa nebuneală ca aici! zise Ion. Simt c-o să înceapă un mare talmeş-balmeş în Moldova… Vor să trăiască toţi fără ruşi? Este imposibil…
— Mai ţii minte acea zi însorită de toamnă, de pe malul priporos al Nistrului? îl întrebă Arion reţinut.
— Am de toate şi nu-mi mai trebuie nimica, zise Ion. Demult mi s-a aplecat de politică. Aduce numai şi numai neplăceri.
— Vezi cum gîndesc oamenii care vor să fie gospodari şi la locul lor? zise mama îngîndurată.
Pînă la Ratuş, au călătorit bine. De-acolo, cu o maşină de ocazie, ajunseră în toiul nopţii la Inearsca. La poartă i-a întîlnit tata Simion, cu ulciorul în mînă, încercînd să-l servească pe miliţianul de sector. Acela se opunea cu înverşunare. Dînd cu ochii de Arion, duse mîna la cozoroc zise cadenţat:
— Am ordin să vă iau sub arest, pentru încălcarea legii cu privire la arestul la domiciliu…
— Lasă băiatul în pace, că m-a dus la Chişinău. Iat-acum te văd şi pe dumneata. Mi-a întors vederile, înţelegi?
— Ordinul a venit de sus. Nu sînt vinovat că la Chişinău s-au găsit turnători. Nu va fi nimica serios; la Teleneşti va explica situaţia, iar eu voi insista ca pînă în zori să ne întoarcem acasă. Plecăm cu motocicleta de serviciu. Zise miliţianul Cojocaru.

— Arioane ce zici? se uită la el mama speriată. Spune ceva.
— Miliţianul are dreptate. Ordinul de sus trebuie executat. Fiţi pe pace. Timpurile se schimbă în bine. Plec… N-am încotro!
Cei de la poartă îl petreceau cu priviri îngrijorate. Arion, docil, păşea înaintea sectoristului, dorind s-o vadă pe Angelica. Simţi că îi este dor de ea. Întîmplător aflase de la tata Simion, că fata de asemenea l-a căutat. În ajun, Angelica plecase la Chişinău. Avea nişte treburi la facultate.
* * *
La secţia de miliţie, Arion fu condus în cabinetul şefului — un colonel de statură mijlocie, cu părul creţ, în uniformă nouă, cu epoleţi şi nasturi lucitori. Îl pofti să ia loc. După ce scotoci ceva prin hîrtiile de pe masă, vorbi cu voce obosită:
— De unde te-ai luat pe capul nostru, că ne căşunezi atîtea neplăceri? Tot Chişinăul a fost ridicat în picioare. Au aflat că te plimbi pe străzile capitalei. De ce nu ne-ai informat unde pleci? Ţi-am fi permis o deplasare la spital. Ai ajutat un om bătrîn, dar ştii că te afli sub arest la domiciliu şi n-ai dreptul să ieşi fără permisiunea autorităţilor.
— N-am avut timp. Bătrînul trebuia internat de urgenţă.
— Te preîntîmpin că, altădată, vei fi pedepsit. De data aceasta ţi se iartă. Poţi pleca.
* * *
În sîmbăta Paştelui Angelica sosi îndeseară acasă. Şi-i spuse lui Arion cu bucurie:

— Vreau să-ţi fac o surpriză, bade. Ţi-am colectat ziarele republicane din ultima vreme. O să afli că la Chişinău s-a spart gheaţa! Forţele patriotice iau vîrful. Citeşte! Dacă doreşti, scrie un articol despre tot ce-ai pătimit, despre concepţiile pe care le promovaţi acum 15-20 de ani. Este foarte important. Redactorii le vor publica cu deosebită plăcere…
Arion asculta vocea ei de clopoţel şi-i spuse gînditor:
— Mai răbdăm oleacă…
— Ţi-a fost dor de mine? – îl ispiti fata.
— Ţi-am simţit lipsa…
Angelica zîmbi larg şi încercă să-l consoleze:
— Hai să facem o plimbare pe deal. De acolo, tot satul e numai în ruguri! Şi porcii au încetat să mai coviţăie pe dealul Lipăgăului. Deşi locatarii de la blocuri nu au aprins nici un foc… Sînt atei, vasăzică! Oameni cu stele pe suflet…
— N-au gunoaie, strecură sarcastic Arion.
Iar la poarta casei lor, în drum, măhălenii aprinseseră un rug mare. În jurul focului se adunaseră lume veselă. Moş Alexandru ciupea împreună cu tata Simion cîte un pahar şi la un moment dat începură să cînte, bătînd din palme:
Hora mi-i dragă, vinul îmi place,
Cît de lucru — să-mi dai pace,
Cînd aud de lucru mult,
Fug sub laiţă şi m-ascund…
Copiii săreau peste para focului, spuneau pătărănii. Veneau bătrîni şi tineri să se veselească. Unii, cu pască şi ouă roşii în coşuri, zăboveau o vreme, apoi se îndreptau spre Rădeni la sfinţire. Tata Simion îi servea pe toţi delaolaltă. Ieşiră cu ulcioare şi alţi megieşi.
Arion era în schimbul de noapte, împreună cu Nichifor. Dar se reţinu să savureze priveliştea şi veni la abator abia pe la o bucată de noapte, împreună cu Angelica. Fata vru să-l ajute. Aveau de încărcat două frigidere cu buturi de carne. Lucrul manual îl istovea, dar alături de fată îi era mai uşor. Fata stătea pe o buturugă de lemn, împopoţată într-o rochie lungă, neagră, cu guleraş alb. Cînd puterile lui Arion parcă secaseră, Angelica scoase pachetul de cocoloşi de cînepă, îi făcu o ţigară şi-i dădu să fumeze. Corpul îi amorţi. După cîteva fumuri, nu mai simţea nici durerea, nici oboseala. Pe la revărsatul zorilor, cînd terminaseră de încărcat vagoanele, la biserica Rădenilor dangătele clopotelor prinseră să bată învierea, revărsîndu-se peste liniştea codrilor. Noaptea a trecut repede. Către ziuă, vagoanele erau încărcate, Arion şi cu Angelica se întorceau spre sat, împreună cu lumea ce venea dinspre Rădeni cu pasca sfinţită…
* * *
În familia Inereanu abia ciocniră ouă roşii, gustară din pasca sfinţită, adusă de mama de la biserică, cînd la poartă claxonă o maşină. Era Mitru, trufaş oarecum. Avea autoturism nou, de culoare roşie, şi un frate de cruce în persoana lui Sokoliuk!
— Hristos a înviat, proletarilor! salută el ridicînd o mîna în sus, ca după puţină ezitare să zică. M-am înţeles cu Aliona… Plecăm la pădure. Pîn-atunci vreau să mă înfrupt cu miel umplut, saltison, jambon meşniţă… şi o cinzeacă.
— O cinzeacă nu ţi se poate. Eşti la volan, îi interzise tata Simion. De mîncat mănîncă de toate.
— Nici o problemă, papaşa! Miliţia şi Sokoliuk sînt în mîinile mele. Tot raionul ştie a cui persoană de încredere sînt. Sokoliuk e deputatul de mîine!
Totuşi tata Simion stărui să nu bea. Mitru însă, mai pe ascuns, mai în glumă, dădu două păhărele peste cap şi, ridicîndu-se de la masă, începu să imite un sport marţian, săltînd în sus ca o minge.
— Mitichiuşa-a!! răsună deodată un glăscior de domnişoară, la poarta verde şi înaltă. Mai zăboveşti sau purcedem?

Era Aliona, o copiliţă zveltă, cu ochii migdalaţi şi părul prins într-o codiţă la ceafă. Purta fustiţă mini şi maiou albastru-aprins. Deschizînd poarta, trecu în revistă, mai mult din curiozitate, toată gospodăria. Nestingherită, se apropie de pietroiul mare, netezi cu mîna inscripţia acoperită de muşchi şi luă o poză îndrăzneaţă, cu mîinile în şolduri.
— Te-aşteaptă, hoaţa, îl grăbi tata pe fecior, arătîndu-i cu privirile spre pietroi.
— Aşteaptă o clipă! îi strigă Mitru Alionei din casă. Fac gimnastică.
— Grăbeşte-te, împerecheatule, îl zori Aliona. Ne-aşteaptă Sokoliuk la sabantui.
Mitru mai făcu vreo două mişcări caraghioase, după care luă ulciorul din mîinile tatălui şi trase lacom cîteva înghiţituri.
— Eşti la volan! îl dojeni Serafima.
— Mă antrenez, rîse Mitru. Conduc mai bine cînd am ceva pileală în cap.
Vînzătoarea tinerică îl aştepta nerăbdătoare, sprijinită de uşa limuzinei. Sora o vedea pentru prima oară, era foarte drăguţă şi părea nevinovăţia întruchipată:.
— Asta-i o nouă păşune, pardon, pasiune, Mitrule?
— E mişto puicuţa, hai? S-a îndrăgostit lulea de mine.
— Chiar a avut de cine, ironiză Serafima.
— S-o laşi în pace, dezmăţatule. Copila abia a terminat şcoala. Lucrează de o lună la magazin, adăugă mama Veta.
— E şmecheră, calculată ştie bine ce vrea.
— Aşa se vorbeşte despre fiinţa iubită? îi reproşă Serafima.
— Cine ţi-a spus că nu mai pot de dragul ei?
— Cu experienţa mea de viaţă crezi că mă poate îmbrobodi o puştoaică?
— Atunci de ce n-o laşi în pace? Încă nu te-ai săturat de umblat lela amăgind fetele? Astîmpără-te.
— Oi face-o şi pe asta, dar, deocamdată, mai am poftă de guleaiuri burlăceşti…
— Pleacă odată! Nu mai croncăni atîta, se răsti tata supărat. Că nu-mi ticneşte bucăţica nici măcar în ziua de Paşti. Nu mai sări ca un ţap, să nu-ţi crape diafragma!
Mitru deschidea deja portiera limuzinei, cînd îl strigă moş Alexandru:
— Băiatule! Am fost cu maică-ta şi cu Arion la Chişinău şi doctorul Potlavski mi-a întors vederea. Ce frumos eşti… Delicat!
Mitru îl privi mirat pe moşul, care venea spre el liber, neînsoţit de nimeni. Se miră că n-a observat acest lucru mai înainte. De fapt, venise ca o furtună, şi acum pleca ca un vînt. Zîmbi binevoitor şi zise:
— Nu-i adevărat că sînt frumos, moş Alexandru…
— Ba eşti, se încăpăţînă bătrînul.
— Eu, moşule, n-am fost nicicînd pur şi simplu frumos, ci… foarte frumos! Nu uitaţi că sînt surcica lui Simion Inereanu, iar dînsul este trunchiul meu. Aşa-i, papaşa?
— Aşa-i, păgînule!
Deschizînd uşa limuzinei, Mitru o împinse pe Aliona înăuntru. Fata se aşeză mai comod, deschise fereastra şi le strigă:
— Deseară, cel mult mîine, vi-l aduc în altă postură pe dragul meu burduhoşel. Lăsaţi şi pentru mine cîte ceva din trapeza voastră!. .
* * *
— Adevărul este că renaşterea naţională a pornit cu valul al nouălea peste toată Uniunea Sovietică. La etapa actuală trebuie să fim pregătiţi să pierdem bătălia. Dar, pierzînd-o, vom deveni mai puternici. Va fi nevoie de acţiuni concrete — sabotaj economic, luptă informaţională pe toate căile şi, poate chiar, pentru a ne apăra pămînturile strategice în regiunea Balcanilor… Orice s-ar întîmpla, Tiraspolul va rămîne avanpostul nostru în zonă. Deci, avem misiunea de a ne încadra într-o luptă mare, pentru interesul vital al Rusiei. De la Moscova, unde la fel domneşte dezechilibrul, am obţinut garanţie că vom fi susţinuţi şi

finanţaţi. Serviciile secrete vor trimite aici agenţi. Se preconizează a autoproclama o republică nistreană, cu toate structurile statale necesare, pentru a menţine dominaţia şi influenţa în partea această de ţară, cucerită prin sînge de Suvorov şi Kutuzov…
Avem deja programul strategic de activitate, avem lista potenţialilor guvernanţi. Ştim ce măsuri trebuie să întreprindem, ca să realizăm acest scop patriotic… Trebuie să reacţionăm calm şi dur la cele ce se vor întîmpla. După ce se vor mai potoli spiritele naţionaliste, ca să evităm victimele majore, doar sîntem în ochii Europei şi ai întregii lumii, vom trece… în ofensivă. Bani, pentru aceste lucruri, precum şi demnitari autohtoni, rusofili, ca să ne susţină — cîtă frunză şi iarbă!Vom folosi, în primul rînd, acele persoane pe care le-am avut în obiectivul nostru în calitate de turnători la Securitate. Sînt oameni controlaţi, de nădejde. Îi vom folosi în structurile economice, vom da curs materialelor ce i-au compromis pe cei care azi se află pe creasta valurilor naţionaliste. Au slăbiciunea muierilor şi patima de a se pricopsi cu cît mai multe cordeluţe colorate, zise Sokoliuk cu privirea spre tinerii din vale. El, Mitru Inereanu, deja al zecelea an e sluga noastră credincioasă şi nu s-a compromis niciodată. Chiar pe fratele său nu-l cruţă, continuă el, parcă lăudîndu-se emisarului de la Tiraspol, ce veni la Chitca să le vorbească. În asemenea oameni, putem avea toată încrederea. Băştinaşii cunosc limba, obiceiurile, specificul. Să aveţi în vedere acest lucru…
— Negreşit! răspunse milităreşte una din persoanele invitate. Zilele trecute venise în Moldova de la Vilnius, de unde fusese izgonit pentru acţiuni criminale. În Republicile Baltice am suferit eşec pentru că n-am fost lucizi şi n-am ţinut cont de elementul naţional foarte pronunţat acolo…
— Ţările Baltice e altă chestie, spuse Sokoliuk, le-a veni şi lor rîndul, dar mai tîrziu. Opinia publică mondială nicicînd n-a fost de-acord că sînt teritorii legitime ale Rusiei. Le-a considerat, oficial, ţări ocupate, pe cînd despre Basarabia, începînd cu Franţa, apoi Gemania în ’39, ne-au recunoscut dreptul asupra ei… Şi-apoi cine în Europa se socoate cu România? Şi este necesar oare să se socoată cineva cu ea?
— Aşa e, căzu de-acord un bărbat cărunt, cu o burtă pe care abia i-o cuprindea centura militară. Dar va trebui să ne gîndim cum să ne asigurăm familiile de pogromuri. Că doar frontiştii strigă pe toate străzile: “Cemodan, vokzal, Rossia!”
— Se vor ogoi. Fiţi liniştiţi! Acestea sînt lozincile şi sloganele noastre, strigate de oamenii noştri, infiltraţi acolo, pe care cu mare succes le preia turma, rosti calm Sokoliuk. Cele cîteva asasinate de la Chişinău şi Dubăsari contra ruşilor au fost controlate de serviciile noastre. Oare nu are Rusia cîţiva mujici pe care să-i jertfească întru apărarea unor interese majore?!. Cei care vor cădea în panică, n-au decît să plece. Rusia e mare şi acolo fiecare îşi poate găsi loc de muncă. Mii de sate stau părăsite şi pline de pîrloagă. Important e ca Moscova să ne furnizeze banii pe care i-a promis şi noi, aici, peste cîţiva ani, vom face aluat bun de frămîntat din toţi moldovenii. Cu mîinile lor ne vom realiza destul de curînd planurile. Anglia, Portugalia, Franţa, Spania, pierzînd coloniile, în unele îşi păstrează influenţa şi azi. Rusia procedează la fel. Instituţiile noastre de la Moscova nu se ocupă cu cultivarea sfeclei de zahăr sau a cartofilor. Situaţia este studiată excelent. S-au scris teze de doctor şi s-au creat planuri strategice de perspectivă.
— Totu-i clar, ce mai, făcu în cele din urmă un alt bărbat, scund, cu părul alb ca neaua, dar încă plin de energie. Cunosc situaţia, sînt român din Bucovina, general de brigadă, devotat, prin jurămînt militar, Rusiei… Nu ca cecenul cela turmentat de pastila naţionalismului fanatic… Indicaţiile le avem din centru şi vom acţiona la cel mai înalt nivel de profesionalism. De altfel, i se adresă el lui Sokoliuk, dumneata ai primit raţia şi codurile respective?
— Mi-au fost transmise, dar să-mi trimiteţi cîţiva soldaţi, ca s-o instaleze şi să verifice funcţionarea.
— Întocmai, zise bucovineanul, ducînd maşinal mîna la cozoroc…

După ce au pus totul la cale, au chemat bucătarii, pe cei doi îndrăgostiţi şi ospăţul se încinse. Mitru ţinu cîteva cuvîntări, urîndu-le tuturor sănătate şi o prezentă pe Aliona ca pe logodnica sa. Pînă tîrziu s-a servit băutură de tot felul şi frigărui. Mitru stătea cuprins mai mult cu noul său frate, decît cu Aliona şi, cînd în cele din urmă aveau să se despartă, Sokoliuk îl lăudă patetic:
— E cel mai lucid moldovean pe care am avut ocazia să-l întîlnesc vreodată!
— Vezi ce părere au oamenii despre mine? se adresă el Alionei, aghesmuit de-a binelea. Unul dintre musafiri, care părea mai cumpătat la băutură, îl întrebă:
— Dar cu ce se ocupă acum fratele tău Arion?… Salvatorul, mesia moldovenilor?
— E hamal la abatorul tovarăşului Sokoliuk. Încarcă şolduri de scroafe în vagoane, deşteptul! Dacă n-a avut cap pe umeri… Azi putea fi ministru!
Mitru înghiţi fraza o dată cu îmbucătura şi un nod de regret i se opri în gît. Îşi aminti de răul pe care i-l făcuse el însuşi fratelui. Cînd Artiom îi propusese să fie turnător, cîteva zile a cutreierat năucit străzile oraşului. Intenţiona să se opună, să vină la Arion să-i mărturisească totul. Într-o zi, chiar se porni spre căminul unde locuia fratele. Pe neaşteptate, în faţa lui stopă limuzina lui Artiom. Era cu două dudui fermecătoare şi-i clipi şiret, cu subînţelesuri:
— Urcă, amice, azi e zi de sărbătoare. Să nu uităm de suflet, precum glăsuieşte un dicton străvechi.
Slăbiciunea faţă de femei deja pusese stăpînire pe Mitru. Erau ca un drog din cele mai puternice. Putea să renunţe la oricare plăcere a vieţii, numai la ele nu. Urcă în limuzină şi ajunseră la motelul "Struguraş", unde-i aştepta băieşul cu sauna pregătită. Cu şampanie, mîncare deliciosă şi un harbuz mare, s-au veselit pînă după miezul nopţii. Sală de biliard, masaj, odăi separate cu canapele, amor nebun cu fetişcane seducătoare. Cînd se termină sindrofia, un taximetru, comandat de cu seară, duse fetele pe la casele lor, iar el cu Artiom au mai rămas la o halbă de bere şi la un pahar de vorbă.
— Apoi, amice, eu cred aşa, îl luă Artiom pe ocolite, dacă fugi de noroc şi el poate fugi de tine. Ai o şansă unică. E de-ajuns să faci o iscălitură, să-ţi dai acordul. Şi Mitru, cu capul vuind de alcool, răspunse fără echivoc, ca la spovedanie:
— Fac totul, dar împotriva fratelui n-am să merg!
— La noi, amice, nu există condiţii sau jurămînt pe jumătate din partea celui angajat. Dacă intri în horă, apoi joacă… Semnează aici şi nu mai bate capul. Ţi-am intuit firea. Eşti ca şi mine: preferi băile, sindrofiile şi muieruştele. O dată trăim pe faţa pămîntului, amice, o singură dată! Dacă cineva vrea să schimbe lumea, s-o facă după ce ne-om trece noi.
Şi Mitru se trezi cu o hîrtie albă în faţă, pe care era scris textul unui jurămînt. În clipa aceea simţi, undeva în străfundurile conştiinţei, o îndîrjire cumplită: va fi un adept pe viaţă şi pe moarte al lui Artiom şi-şi puse iscălitura. Tîrziu, cînd se întorceau la căminul studenţesc, Artiom îi înmînă o pereche de chei şi îl conduse la un apartament, spunîndu-i:
— Iată locul conspirativ al întîlnirilor noastre. Aici este baie, telefon, comodităţi. Poţi aduce pe cine vei găsi de cuviinţă şi cînd doreşti: ziua, noaptea. Consideră că e apartamentul tău. Se interzic doar beţiile. În rest — tot ce doreşti. În schimb vei îndeplini toate misiunile de sus. Şi fii liniştit: securitatea îţi este garantată precum şi conturile financiare respective din băncile elveţiene. Va trebui să prezinţi lunar informaţii în scris despre colegii tăi, despre oamenii care te înconjoară. În rest, trăieşte în voie. Vei primi solda regulat, dar despre ea nu trebuie să ştie nimeni. Bucură-te de viaţă şi socoate că ai păşit cu dreptul pe un făgaş, ce urcă direct în paradis.
Primul său raport către tovarăşul de la securitate, care venea o dată în lună la apartamentul conspirativ şi se numea "tovarăşul Groza" — un bărbat cu capul mare, rotund, ca un bostan — a fost despre fratele Arion. L-a întrebat cum se comporta acasă, ce cărţi citea, cine i-au fost prietenii de copilărie, dacă n-a avut traume la cap, dacă a avut vreo prietenă în adolescenţă şi ce conţinut aveau scrisorile trimise din armată şi de pe cînd era student. Mitru se împotrivi o

habă. Nu dorea ca primului denunţ să fie asupra fratelui. Dar timpul trecea fulgerător şi cînd se pomeni cu luna expirată, se sperie. Ştia că celor de la K.G.B. nu le plac surprizele. Şi nu găsi altă soluţie decît în două nopţi să-l ticluiască. Raportul lui a satisfăcut conducerea şi primi, pe lîngă soldă, o primă considerabilă.
Fratelui i se lăudă că a cîştigat banii la un joc de pocher, ocazional. Ticluise o istorie amuzantă cu această ocazie. Cu ajutorul lui Artiom şi-a cumpărat un autoturism, ce-i drept, cam uzat.
De-atunci era dator, o dată pe lună, să viziteze un cabinet, unde făceau act de prezenţă mai mulţi tineri şi tinere, printre care şi Artiom, ca să asculte, de la nişte inşi în etate, informaţii politice despre situaţia internă şi internaţională. Li se spunea că imperialiştii americani sînt cei mai periculoşi duşmani de pe glob, că Moldova este împînzită de sectanţi şi iehovişti, agenţi camuflaţi ai serviciilor secrete din străinătate care duc o luptă ostilă inetreselor U.R.S.S., că la Chişinău, sporeşte considerabil numărul naţionaliştilor dornici de a citi cît mai multă literatură interzisă, iar pe clădirile oraşului apar tot mai frecvent lozinci cu caracter politic, duşmănos…
Încetul cu încetul, Mitru începu să-şi piardă sentimentul de reprezentant al neamului său. Trecea tot mai rar pe la Arion, iar odată cuteză să însăileze un capăt de discuţie cu el:
— Oare n-ar fi bine să scriem, noi amîndoi, un articol despre înăsprirea luptei ideologice la noi?
— Şi de ce anume noi amîndoi? Avem atîţia savanţi, care activează special pe acest front.
— Trebuie să ne aducem şi noi contribuţia, îngînă Mitru. Nu ar fi deloc rău pentru soarta noastră de mai departe…
Arion îl privi lung şi mirat, încercînd parcă să ghicească ce va să ascundă acest început de discuţie. Apoi îl întrebă cu suspiciune:
— Cineva ţi-o pune în pericol?
— Păi nu, dar… cred…
Avînd anumite cunoştinţe şi o experienţă cît de cît în depistarea turnătorilor, Arion se înfioră. Îl întrebă cu buzele tremurînde: “Mitrule, nu cumva…?” Acesta nu încercă să-i dea vreo explicaţie, ci ieşi din casă, pentru ca să nu mai vină la el niciodată… Cînd Arion fu arestat Mitru avea deja articolul de condamnare scris şi toate ziarele republicane îl publicară ca pe un adevărat reviriment. Fotografia lui Mitru era toate publicaţiile. Deveni vedeta zilei.
Amintirea despre fapta-i ruşinoasă îi provoca mustrări de conştiinţă doar la început. Foarte curînd însă se consolă, spunîndu-şi că fiecare om are dreptul la punctul său de vedere.
După o lungă perioadă de politici obscure şi programe triumfaliste, după nişte acalmii aparente, tentative de înviorări, veni, pe neaşteptate, un timp cu limpeziri şi primăveri tulburătoare. Mitru, în adîncul sufletului, începu să aibă remuşcări pentru cele comise, dar viaţa îi aducea noi şi noi propuneri de plăceri, la care nu putea să renunţe şi veni o vreme cînd toate regretele se atrofiară şi el se scufunda şi mai adînc în jilţul comodităţilor şi compromisurilor. Nu-l mai interesa absolut nimic, decît banii, femeile şi favorurile patrimoniale. A căutat ani la rînd o candidatură mai potrivită, ca să încheie o căsătorie, dar, ori domnişoarele nu erau pe gustul lui, ori el nu era pe gustul domnişoarelor, după ce-l cunoşteau mai îndeaproape. Vînturase destule fuste, pînă să o întîlnească, întîmplător parcă, pe Aliona. Îi căzu tronc la inimă ca orice fetişcană. La început, o primi în viaţa lui ca pe o victimă ordinară, dar peste vreo săptămînă, cînd o aşeză lîngă el, ca să o înveţe a mînui volanul, inima îi tresări în ritmul dorurilor şi tinereţii.
Sokoliuk îi acceptă pe amîndoi în societatea lui. Aliona avea maniere aparent elegante, un boi plinuţ, dar fraged şi era mereu întreprinzătoare, veselă. Pe Mitru nu-l deranjau expresiile ei cam alintate. Era deprins să rabde, la primele întîlniri, orice capriciu muieresc. Le copleşea cu complimente, din “puişor” şi “mititica” nu le scotea. Era în stare să le cumpere cele mai frumoase flori, cele mai gustoase bomboane, numai ca să le facă să înţeleagă că toate căile

străduinţei lui duc… la pat! Şi abia după ce învingea împotrivirea duduiţelor cochete, farmecul jocului se topea şi se grăbea să ancoreze la inima alteia.
* * *
… Cînd s-au întors de la sindrofia de la Chitca, Aliona începu să cocheteze cu un scop bine determinat:
— Azi, ne-am petrecut pe cinste, burduhoşelul meu gingăşel!
— Ai de furcă cu un adevărat gangster în persoana mea şi a prietenilor mei.
— Cînd vei ciopli jumătate din burduhănel, iubiţelule, atunci să te consideri gangster!
— Nici o problemă!. Capu-mi lucrează ca ceasul. De una mi-i în grijă…
— Ce griji te apasă, dragule?!
— Mă gîndesc la furca de fier, cu care fraţii tăi au promis să mă împungă în caz că te dezvirginez.
— Linişteşte-te. Ei au în vedere, în caz că nu mă iei în căsnicie, burduhoşelule. Nu confunda lucrurile. Toate căile spre trupul meu trec prin… Oficiul stării civile… Dar mai întîi ne vom cununa.
— E neapărat?
— Fireşte. De-acum nu-ţi mai aparţii numai ţie, ci şi mie şi fraţilor mei…
— Voobşă, am dat de naiba! Nu m-am aşteptat la asemenea epilog.
— Ţi se pare trist epilogul pentru romanul nostru, aflat abia în a cincea săptămînă?… Hai, nu te clătina ca frunza pe apă. Nimeni nu va atenta la securitatea burduhănelului tău. Poate doar o mică profilaxie, o bătăiuşcă cu o tăvălire, dezbrăcat prin tufele de urzici. Bravii mei fraţi îşi trag obîrşia din neamul haiducilor!
— Mă văd silit să-ţi fac hatîrul, oftă Mitru într-un tîrziu, cînd limuzina se apropie de poarta verde a casei părinteşti.
— Uite-aşa mai vii de-acasă, burduhosule! Gîndeşte-te serios la căsătorie, termin-o cu zburdăciunea…
Mitru încercă să-i arunce o privire severă, dar ochii fetei radiau atîta gingăşie, încît supărarea lui se topi ca un fulg de zăpadă într-o zi de iulie. De unde puştoaica asta să aibă atîta viclenie? Simţea cum îl învîrteşte ca pe-o mergică — lucru care nu era în firea lui, să-l drămăluiască o muiere, şi încă de numai şaptesprezece ani, dar ceva peste puterile lui îi domolea orice pornire de răzbunare.
— Fii solemn, hulubaşule, să nu crezi că eu sînt o nouă victimă, zise Aliona parcă ghicindu-i gîndurile. Ai nimerit în cursă, păzea! Am spatele frontului în persoana celor trei fraţi, cu pumnii uşurei ca roata morii, dornici de a-şi dezmorţi muşchii şi de-a bea sînge străin.
— Vrei măritată cu orice preţ, îşi controlă prima concluzie Mitru, neînţelegînd încă dacă dialogul dintre ei este o glumă sau poartă un caracter serios.
— Ba nu, tu trebuieşti însurat, burduhoşelule, şi pe faţa copiliţei se rostogoli un zîmbet ironic. Tineretul de azi nu se dă bătut cu una cu două. Ţi-am studiat persoana, rezolvînd ecuaţii cu mai multe necunoscute la computerul din contabilitatea magazinului şi am priceput că pe tipii alde tine trebuie să-i iei numai prin atac! Mişeleşte! Că multe fete ai mai amăgit prin vicleniile tale. Cu mine n-o să-ţi meargă. A venit ceasul să ţi se mai pună şi ţie cercei în nas şi jug pe grumaz. Printr-o decizie, pe care trebuie s-o iei imediat, îmi vei dezlega mîinile. Vom face o nuntă comsomolistă, fără alcool, aşa cum ai visat dintotdeauna.
— Eu, în general, nu visez niciodată… Ce vrei să spui cu asta? nu se dezmeticea Mitru. Mîinile grase, cu inele pe degetele păroase, ţineau strîns volanul. Faţa i se încărcă abundent cu broboane de sudoare.
— Fericitul meu, burduhoşel! Eşti bărbat deştept, bine potcovit politic, dar acum vorbeşti… din pîntece. Parcă ai fi fost născut la rămăşag… Doar niciodată n-ai fost mire, decît numai un dezmăţat. Nu e nevoie să te îndoieşti…
— Păi?.

— Nu-mi întrerupe gîndul! O să-ţi nasc doi gemeni şi vei începe să duci o viaţă normală, ca să recompensezi ceea ce ar fi trebuit să faci faţă de alţi bastarzi ai tăi, pentru care nu eşti decît un tată biologic.
— Dar mătăluţă ce-o să faci? se strîmbă deodată Mitru. N-ai să mă schimbi atunci cînd n-am să mai pot?
— Asta va rămîne o taină dulce… Iar în rest… o să-mi caut de treabă… pe platourile de filmare, burduhoşelule. Mă aşteaptă, nerăbdător, Institutul de Arte, regizori de tot felul, inclusiv cei de talie mondială…
— Cîte-am văzut eu ca tine, voobşă!.
— Încrederea şi trufia nu-s cei mai vrednici sfetnici. Pot să-ţi aducă mari prejudicii! Ar fi o mare greşeală din partea ta. Croşele mele n-o să te lovească mai jos de centură, îmi trebuieşti ca un mascul exemplar, iar fată ca mine tu întîlneşti pentru prima oară. Îţi dai seama? Aşa că împacă-te cu situaţia. Cîndva, maşina în care mi-ai răpit feciorelnicia va servi un extraordinar exponat de muzeu al familiei noastre comune.
— Da-a-a?!.
— Datorită maşinii tale, ţi-ai pierdut libertatea, fericitule! De azi înainte trebuie să ne înhămăm împreună la jugul vieţii. Deodată, ochii ei jingaşi începură a se scălda în lacrimi, ceea ce-l sperie pe Mitru. Fraţii mei — Laicu, Aurel şi Izvorel — fac din tine piftie de cămilă! Numai să le mărturisesc cele întîmplate…
— Apoi… nici nu ştiu ce să fac… vorbi el descumpănit, cu acelaşi tremur în voce.
— Să nu cazi pradă panicii, puiuţule! Cu mine te însori reuşit, linişteşte-te. Ţi-a căzut lapte-n pasat, vorba ceea. Mai ales că sînt o vînzătoare celebră.
— Tu — celebră vînzătoare, eu — un simplu avocat!
— Asta-mi place! aprecie fata lirica “logodnicului” şi-i cuprinse cu mîinile gingaşe gîtul gros. Vezi că şi poeziile tale îşi au primenire şi rost. Deci, mergem să-mi ceri mîna de la părinţi, precum cere datina, apoi chibzuim cum să întîlnim ziua de mîine, avînd aceleaşi speranţe şi cutezări… Ce minunat e cînd în jur stăruie liniştea, pacea, înţelegerea şi nimeni nu împuşcă! Mai întîi, la insistenţa fetei, intrară împreună în ograda lor. Pe banca de lîngă cuptoraş stăteau mama Veta, tata Simion, Arion, puţin tulburaţi.
— Ce s-a mai întîmplat? întrebă Mitru cu voce cam stinsă. La casa asta mereu ceva se întîmplă…
— Am dus-o pe mătuşa Tiţa la spital. Iar au apucat-o durerile de stomac, răspunse cu glas tînguitor Serafima.
— În schimb moş Alexandru e vindecat, încercă Mitru să le descreţească frunţile.
— Şi el abia gîfîie. Ce folos că vede, dacă picioarele şi măruntaiele i-s putrede. Atîţia ani de zbucium prin Siberia, zise mama Veta.
— Nu vă mai daţi de ceasul morţii, ciripi deodată Aliona, din spatele lui Mitru. Bătrîneţea nu-i ca tinereţea şi bolile nu sînt o raritate. De ce avem doctori, să le vindece.
— Fata asta se ţine scai de tine, zise mama Veta. Încă nu te caută fraţii ei cu furcile lor de fier?
— Ce taci ca mutul? îl ghionti fata şi zîmbi ştrengăreşte. Sînt deja logodnică!
— Învăţaţi-mă şi scăpaţi-mă, fraţilor! Pruncuţa asta se vrea măritată, liuboi ţenoi…
— Tu l-ai amăgit mai deunăzi pe copilul meu la magazin? întrebă veselă şi curioasă mama Veta.
— Trebuia să holbeze ochii, e avocat, dragă doamne! surîse Aliona.
— Avocaţii au asemănare uneori cu trîntorii din ştiubei! o trînti Mitru ca din butoi. Le trebuim clienţilor o singură dată, apoi ne scot afară să pierim.
— Ce-i cu băieţii mei? nu se lăsă mama Veta. Şi unul şi altul îi pun mintea cu nişte copile… Apoi către Mitru: Descurcă-te singur, băiete, dar să nu am lacrimi în poală din pricina ta… Fraţii fetei sînt nişte cuţitari, nu alta!.

— Ai luat apă-n gură, burduhoşelule? Şopti Aliona la urechea lui. Încurcat de-a binelea, Mitru îşi smuci enervat umerii, cum avea obiceiul s-o facă în situaţii neplăcute, se îndreptă din şale, clipi din ochi, căutînd consolare.
— Sînt nevoit să aterizez… Am hotărît să mă însor… Cu gîgîlicea asta…
— Dumnezeu să-ţi ajute, băiete! zise mama, amuzată de emoţiile lui Mitru. E cam tinerică pentru tine, dar nu-i pagubă.
Aliona începu să bată din palme fericită. Îl cuprinse pe Mitru de umeri, îl sărută pe obrajii asudaţi şi începu să cînte "Mulţi ani trăiască!" Mitru sălta, prins cu ea copilăreşte de mînă. În clipa aceea răsări în poartă Nichifor, schimbat la faţă.
— Bade S'mioane, bade S'mioane!. Ce nedreptate, bade!!!
— Ce-ai păţit, bre? Nu ne umbri bucuria. Mitru nostru se logodeşte…
— Distrugere şi nedreptate, bade S'mioane!
— Cine-i vinovatul? Iar e vreo nebunie la mijloc?
— Netrebnic' cela de Sokoliuk m-a nenorocit cu totul. M-a distrus!
— Ce ţi-a mai făcut? întrebă mama Veta. Doar se duc comuniştii de la putere.
— M-am angajat hamal la abator c' condiţia c-o s' mă pricopsesc pînă de Paşti cu un apartament, pe care-l avea în rezervă… Am vrut să-mi întregesc familia, să nu mai locuiască ea la Petersburg, iar eu în storoşica ceea d' la poarta bisericii ruinate… Cînd colo, ieri, cică, au venit doi tineri spec'alişti din Vologda şi le-a dat lor apartamentu' ce mi se cuv'nea mie… Aşa e după lege… Dac' nu-mi place, a zis Sokoliuk, pot să mă concediez, nu mă ţine cu sila… Am s' rămîn pentru totdeauna d'espărţit. Acolo, deocamdată nu am voie s' plec. Arest la domiciliu încă doi ani juma!
Nichifor îşi ispăşise pedeapsa numai doi ani, după care, i s-a interzis să locuiască împreună cu familia, decît doar în satul natal. Procuratura din Teleneşti, ca şi în cazul lui Arion, efectua supraveghere asupra lui. Părinţii săi muriseră la un an după condamnarea lui şi, deoarece casa lor se afla în vecinătatea Lipăgăului, şi pe acel loc se lărgea construcţia cazangeriei, a fost demolată. La întoarcerea acasă, a acceptat să locuiască în chelia de la poarta bisericii ruinate. Tot satul ştia că administraţia abatorului i-a promis că, la prima ocazie, o să-i ofere un apartament la bloc, după care familia lui va avea dreptul să se întregească. Arion rămase nedumerit, încrucişîndu-şi mîinile pe piept, precum îi era obiceiul cînd auzea o veste rea:
— Ce fel de specialişti ne-a adus Sokoliuk la abator?
— Unul zic' că-i specialist pe intestinele groase, iar celălalt pe intestinele subţiri, care-s predestinat' la industria cîrnaţului, răspunse necăjit Nichifor…
— Ia cinsteşte un pahar, linişteşte-te, îl îndemnă tata Simion.
— Măcar în ziua de Paşti mai slăbeşte-o cu paharul, omule, îl certă mama şi intră supărată în casă.
— D-apăi ce mi-a mai rămas a face, ţac' Vetă, începu iarăşi a se căina Nichifor, după ce răsturnă paharul şi mama nu-l mai auzea. Se vede că m-a blestemat Dumnezeu. Parcă m-am străduit şi eu în viaţa asta să le fac pe toate bine, să nu-i supăr pe cei de la putere, dar degeaba… Am ajuns şi la trădare… Iartă-mă, Arioane, îmi muşc mîinile, dar ce folos. Puşcărie am făcut şi eu de rînd cu toţii. Am vrut să mă ocup cu arheologia, mi-a apărut şi ocazia. Am renunţat s' la visu' ista, numa' s' capăt apartament. Am schimbat ştiinţa pe carnea de porc ş' de vacă… Acuma cei care fac săpăturile în hîrtop, "descoperă" numai cioburi din perioada slavă şi scriu în presă că primele aşezări pe locurile astea au fost — bineînţeles — ale ruşilor. Falsifică nu numai prezentul, ci şi trecutul, chiar dacă asupra trecutului, precum se spune, nici Dumnezeu nu-i atotputernic… Of şi iară of!… ce-are să-s' mai întîmple cu mine, bade?
— Mai bea un pahar şi-apoi afli tu singur răspunsul…
Nichifor bău cogîlţăind şi, după o clipă de tăcere, se puse din nou pe suspinat.
— Daţ-i pace că s-a linişti el singur, zise cineva.

— Hai, burduhoşelule, la culcare, îl îndemnă Aliona pe Mitru, plictisită. Mîine va trebui să te întîlneşti cu patronul şi să hotărăşti unele chestiuni organizatorice…
— Care chestiuni? se miră Mitru. Are el multe pe capul lui şi fără mine. No pasaran! Ce chestiuni organizatorice?
— Nu pricepi, dragul meu burduhoşel, că, foarte curînd, va trebui să facem nunta şi e nevoie să ne înţelegem în privinţa sălii, mesei, cadourilor, nănaşilor?…
— Nu pot să te-ajut cu nimica, dragul meu, zise tata Simion către Nichifor.
Mitru înţelese că a dat peste belea, vorba ceea, dar tot mai spera că născoceşte el ceva pînă mîine-poimîine. Deocamdată, ca să adoarmă vigilenţa Alionei, îi dădu ascultare, ambii urcară în maşină şi o luară din loc.
* * *
În ultimele săptămîni, de cum se desprimăvărase, peste Ineasca începură să bată vînturile renaşterii naţionale ca peste toată Moldova. Forţele patriotice ale Frontului Popular de la Chişinău iniţiaseră o serie de activităţi spirituale. Un grup de pedagogi ineşteni plecau duminica la capitală, ca să participe la şedinţele cenaclului literar. Reîntorcîndu-se acasă intelectualii satului discutau agitaţi. Elevii învăţau poezii pe care nu le mai auziseră pînă atunci, iar o serie de publicaţii naţionale, pe care Arion le citea sistematic, publicau materiale senzaţionale despre lucruri pe care dînsul le ştia cu douăzeci de ani în urmă şi pentru care făcuse puşcărie. Presa de stat, radioul, televiziunea mai rămîneau în mîinile comuniştilor şi duceau o aprigă luptă de dezinformare, contestînd tot ce era autohton şi românesc. Evenimentele din Tbilisi, Karabah, Republicile Baltice ajunseseră problemele cele mai frecvent discutate printre intelectuali. Aici monstruosul imperiu a înecat în sînge tentativele de revendicări naţionale, generate de perestroika.
Arion, de cînd Angelica începuse să-i aducă cu regularitate presa democratică, îşi făcea notiţe, scria. Se lăsase de fumat, plecase clandestin la cimitirul din Tiraspol, unde scoase, de sub piatra funerară, manuscrisele ascunse cîndva şi scrise un articol amplu despre problema Basarabiei în contextul pactului Molotov-Ribbentrop. Imediat, presa de stînga din Moldova s-au năpustit asupra lui cu replici ameninţătoare, argumentînd şi ei cu lux de amănunte că un protocol adiţional secret la acest contract nu există şi nici nu a existat vreodată. Cu toate-acestea, articolul lui Arion stîrni admiraţie şi uimi lumea savantă. Se declanşase şi printre ei discuţii contradictorii, iar numele lui, aproape neştiut pînă atunci, deveni de referinţă, era considerat un istoric de factură nouă, specialist în problemă. Articolul fu reluat de publicaţiile din Ţările Baltice şi Ucraina. Cea mai reacţionară continua a fi presa moscovită. Dar şi mai ostilă rămînea cea de limba rusă din Moldova. Într-un subsol al cotidianului comunist de limba rusă, un autor deghizat deschise, de fapt, dosarul lui Arion, arătîndu-l că a fost pus la dubă pe mai mult de zece ani, pentru acţiuni ostile statului. În Moldova nu se găsise nimeni să-i ia apărarea, nici măcar atitudine în presă. Ziarul care i-a publicat articolul fu supus unei critici vehemente din partea conducerii, ameninţat cu suspendarea, deşi cititorii căutau, deja cu febrilitate, încă vreun articol semnat de Arion Inereanu
La Ineasca, puţini sesizaseră acest eveniment. În schimb miliţianul de sector Cojocaru veni la el cu mari pretenţii şi iar îl preveni:
— Dacă nu te laşi de politică, se vor lua măsuri drastice. Adresîndu-se Angelicăi, miliţianul o avertizară. Dacă nu te cuminţeşti, am să-ţi aplic o admonestare, inclusiv arest administrativ… Să nu-ţi pară rău. Din cauza voastră, n-am nici pace, nici odihnă în ultimele luni. Cît se poate?… Mereu sînt ameninţat de şefii raionului că, dacă nu fac ordine — mă concediază! Cu ce să-mi întreţin familia?
Mina jalnică a miliţianului îi făcu să se amuze. În pofida prevenirii, au decis să scrie cît mai multe articole, pe diverse teme, dar să le publice cu pseudonim. Informaţiile lui Arion erau de-a dreptul senzaţionale.
* * *

La Chişinău procurorul general al Republicii, acţionase în judecată un pictor, care publicase o caricatură: un rusoi cu uşancă, ce punea sub buric grafia slavă şi un român basarabean în cuşmă ţurcănească, care ducea la inimă grafia latină. Mai acţionase şi publicaţiile ce inseraseră articolele lui Arion, cerînd şi deconspirarea autorului. Dar, pe cît autorităţile se încrîncenau, pe atît masele largi se făceau tot mai active şi mai curajoase. În mod deosebit, pedagogii şi medicii, un şir de profesori din instituţiile de învăţămînt superior iniţiaseră în presă o amplă discuţie referitor la identitatea limbii moldoveneşti cu cea română, trecerea la grafia latină şi necesitatea adoptării limbii de stat.
Pe arena publică a republicii îşi făcură apariţia şi noi personalităţi proeminente, care, pînă mai ieri, erau secretari, erau lideri de partid şi comsomol. Peste noapte, au apărut, în fruntea mişcării de eliberare naţională, acei care, pînă nu demult, ţinuseră barda sub cap şi distruseseră noaptea bisericile, iar acum, spre zori, şi-au pus crucea la piept. În coloanele mişcării, nimeriseră şi elemente compromise, simpli puşcăriaşi, pungaşi, cuţitari, escroci, dar majoritatea erau oameni de treabă. La tribunele publice se rosteau discursuri înflăcărate, se reciteau cele mai frumoase poezii, se cîntau melodii vechi, din trecut, interzise de comunişti. Mulţimea care-i asculta se încărca cu energie, iar aplauzele şi uralele nu conteneau. Liderii Frontului Popular contaminaseră societatea cu desăvîrşire. La Chişinău aveau loc numeroase mitinguri de protest şi demonstraţii. Cei mai curajoşi dintre participanţi veneau cu tricolorul, care fîlfîia maestuos deasupra mulţimii. Din partea serviciilor secrete, s-au pornit provocările. În încăierări banale, au fost ucişi mişeleşte, din spate, cîţiva ruşi, locuitori ai capitalei, despre care evenimente Moscova nu întîrzia să transmită în toată lumea, prin canalele ei superputernice, subliniind că în Moldova creşte pericolul naţionalismului, care lezează drepturile celorlalte etnii, aflate în enclavă.
Pe la sfîrşitul lui august, se convocaseră prima Mare Adunare Naţională. La ea participaseră cîteva zeci de mii de oameni, personalităţi ieşite din anonimat şi venite de peste hotare. Un lituanian, cu drapelul tricolor în mînă, s-a ridicat la tribuna de lîngă monumentul lui Lenin, şi a rostit:
— Fraţi români basarabeni! Îmi cer scuze, dar sînt nevoit să mă adresez către dumneavoastră în limba ocupanţilor noştri!
A fost o cuvîntare curajoasă, cum nu s-a mai auzit vreodată la Chişinău, iar fraza cu ocupanţii deveni celebră. Mulţimea se aşteptase la multe, dar la aşa ceva… Au muţit cu toţii de nedumerire, apoi au început a-l aplauda frenetic…
De obicei, spre sfîrşitul mitingurilor, neapărat se anunţa că mişcarea de eliberare naţională din Moldova, în mod normal, are nevoie de mijloace. Persoane, cu banderole în cele trei culori la braţ, treceau prin mulţime, cu puşculiţe. Unde se vărsau aceşti bani şi pentru ce acţiuni concrete erau predestinaţi, nimeni nu se întreba atunci.
La prima Adunare Naţională a fost şi Arion. Venise clandestin, împreună cu Angelica. Acest fapt trecu neobservat, deoarece miliţia locală, inclusiv sectoristul Cojocaru, era mobilizată la Chişinău, să menţină ordinea. Arion nici nu visase vreodată că basarabenii sînt capabili să-şi revină, după atîţia ani de amorţeală politică. Entuziasmul maselor era omniprezent şi la ordinea zilei.
Se înregistrară primele provocaţii, instigate de serviciile secrete. Analiştii constatau că se repeta o nouă ediţie a perioadei din 1917, din ajunul Marii Uniri, cînd armatele demoralizate ale imperiului rus desfăşurau pe teritoriul Basarabiei o activitate ostilă, săvîrşind acte de sabotaj şi diversiuni. Puterea se pregătea de sesiunea a treisprezecea, devenită istorică mai tîrziu, care urma să adopte statalitatea limbii, introducerea alfabetului latin. Se declanşase o luptă aprigă între partizanii renaşterii limbii şi părtaşii bilingvismului armonios. Iniţiată de scriitori, mişcarea pentru repunerea în funcţia oficială a limbrii române — acum aşa începură să scrie gazetele — fu susţinută de majoritatea intelectualilor, iar mai tîrziu, această chestiune cuprinse practic toată populaţia. De fapt, reabilitarea limbilor se iniţiase în toate coloniile

fostului imperiu, transformîndu-se într-o mişcare naţională mult mai largă pe întreg spaţiul imperiului sovietic.
Arion se bucura nespus de amploarea acestei mişcări, de această trezire neaşteptată a basarabenilor, ceea ce-i insufla noi forţe de muncă. La sfîrşitul lui august, veni iar la Chişinău cu Angelica. Străzile capitalei erau pline de lume. Demonstraţiile izbucneau una după alta şi se mai ostoiră abia cînd începură lucrările sesiunii a treisprezecea extraordinare a Sovietului Suprem al R.S.S. Moldoveneşti, pe ordinea de zi a căreia era problema limbii.
Dar tot atunci, Moldova fu zguduită de un val nemaiîntîlnit de greve, în fond, iniţiate de întreprinderile cu statut unional, unde majoritatea o constituiau nebăştinaşii. "Rusofonii" (aşa i-a botezat presa pe alolingvi) îşi dădură în pietre cu aşa-zisa prietenie de nezdruncinat a popoarelor, cu grija fratelui mai mare.
De fapt, în spatele grevelor se afla nomenclatura comunistă, fracţionată şi ea acum în două. Arion îşi dădea seama că se dă, de fapt, şi o luptă pentru menţinerea la putere a vechilor eşaloane de vîrf. Dar asta îl deranja mai puţin. Cu spiritul său analitic, intui şi embrionii unei lupte secesioniste, care avea să se declanşeze din interiorul Moldovei.
Frontul Popular organiză un miting la Varniţa, pe care îl anunţase ca o mică adunare naţională a moldovenilor de la Tighina şi din Transnistria. Greviştii de la Tiraspol îşi constituiseră deja structuri obşteşti O.S.T.K. şi gărzi populare, care, în realitate, deveniseră, prin puterea pe care şi-o arogară, structuri parastatale. Anume acest O.S.T.K. devenise animatorul grevelor, dar şi al lozincii despre "românizarea limbii şi populaţiei". Mitingul de la Varniţa fu prima probă de forţe. Spre mulţimea adunată la Varniţa, încă pînă a începe mitingul, au pornit trei coloane de tineri de la Tiraspol şi Tighina. Purtau în mînă ziare strînse sul…
Îi despărţea o distanţă de vreo trei paşi. Tineri însufleţiţi de aerul dreptăţii şi alţii cu ochii tulburi de băutură se priveau acum cu ură. "Bei rumânskuiu sfoloci!" strigă un glas din mulţimea adversă. Şi, în acelaşi moment, cîteva ziare, făcute sul, începură să lovească crunt cu plumbul capetelor de metal, pe care îl ascundeau. La vederea cîtorva feţe însîngerate, mulţimea paşnică ridică tămbălău şi panică. Liderii frontişti şi simpatizanţii lor, luaţi prin surprindere, au fost puşi pe fugă, iar sutele de gură-cască, care veniseră să asculte, se împrăştiară care şi încotro. Fu prima ciocnire sîngeroasă făţişă şi Arion, cînd citi despre aceste evenimente, îşi dădu seama că lupta cea adevărată abia începe.
Acum, văzînd piaţa şi parcul central plin de lume, uşile celor mai falnice instituţii cu inscripţii mari, în negru "Zabastovka", placardele cu "Vrem limbă, alfabet!", mulţimea din faţa Operei, legănîndu-se cînd într-o parte, cînd în alta, încercînd să rupă cordoanele de miliţie, simţi un fior de gheaţă în spate. Transmisiunea directă era, de fapt, barometrul mulţimii. În funcţie de cine şi cum cuvînta, mulţimea amuţea, sorbind cuvînt cu cuvînt, lacrimă cu lacrimă, gemea sau răbufnea într-un tunet asurzitor: "Limbă! Alfabet!" "Jos comuniştii!", "Eminescu!", "Unire, moldoveni!" etc.
Tunetul maselor ba aluneca peste suflet asemeni unei alifii tămăduitoare, asemeni unei azime peste fiinţa unui înfometat, ba se înfingea ca nişte aşchii de gheaţă rece în piept şi în măduva spinării. Privea cu faţa împietrită şi sprîncenele încruntate la Angelica şi colegii ei, care tocmai se întorseseră după vacanţă, strigînd pînă la răguşire şi fluturînd din mîini, ca într-un dans primitiv al triburilor din junglele de nestrăbătut. Privea şi-i admira. Şi straniu, dar se prinse de odată cu gîndul la Elvira, la copii — pentru prima dată, atît de clar şi cu o durere senină, de cînd a revenit la baştină. Pe unde o fi fiind acum? Ce-o fi făcînd? Veronicuţa lui trebuie să fie fată mare.
Parcă simţind ceva, Angelica se opri din larma strigătelor şi-l privi ca după o îndelungată despărţire. Îşi lăsă colegii şi se apropie.
— Ce-i cu tine? Nu te bucuri?
În ochi îi străluceau flăcările entuziasmului. "Ce simte ea acum?" se întrebă Arion. Şi-i răspunse confuz:

— Mă bucur, cum să nu. Pur şi simplu, mi-am amintit de Ovidiu şi Veronicuţa, copiii mei…
Angelica fu mirată de răspunsul neaşteptat. Focul din privire i se stinse. Lăsă ochii în jos, peste vetrele cu flori de la poalele monumentului lui Ştefan cel Mare, apoi îi ridică, dar se uită de astă dată undeva în depărtare. Un val de mîhnire, amestecat cu decepţie, parcă se lăsă peste chipul ei.
Lui Arion îi păru rău că i-a spus adevărul. Dar un soi de încăpăţînare ră¬sări de undeva, din străfundurile subconştientului, şi începu să-i umple în¬cet-încet fiinţa. În liniştea care se lăsase pe o clipă peste mulţimea din cen¬trul Chişinăului, Angelica se temea să nu audă cumva cum urcă acest eter spre conştiinţă. Şi cît încă nu puse complet stăpînire pe el, i se adresă fetei cu blîndeţe:
— Lasă, Angelico, nu te amărî. Du-te la colegii tăi, uite-i, te cheamă.
Fata voi să mai spună ceva, dar în acel moment văzduhul se cutremură de un "Ura-a-a!" prelung şi puternic, de parcă izbucnise nu din piepturile fierbinţi ale celor cîteva zeci de mii, care umpluseră piaţa, grădina soborului şi grădina publică, spaţiul din faţa Operei şi a Comitetului Central, chiar şi partea carosabilă a bulevardului central, ci din însăşi inima Carpaţilor. Era un strigăt de bucurie, de victorie, de triumf al dreptăţii. Această palmă de pămînt de la o margine de continent, acest popor trecut de atîtea ori de la o putere la alta, umilit şi jefuit de toate hoardele care năvăleau şi îl exploatau secole de-a rîndul, îşi recăpătase, în acea clipă, dreptul la fiinţa spirituală — limba. La acea oră, sesiunea vota statalitatea limbii şi alfabetul ei latin. Şi cum lucrările sesiunii se transmiteau în direct, uralele acoperiră sunetul aplauzelor furtunoase, ce răbufniră şi ele în sala de şedinţe.
Lumea prinse a se cuprinde şi a se săruta cu lacrimi de bucurie pe faţă şi cu lumini senine în priviri. Jubilarea puse stăpînire pe toată suflarea. Arion se trezi, strîns în braţe de un zdrahon, care stătuse pînă atunci lungit pe un aşternut improvizat lîngă monument. Zdrahonul îl învîrti de cîteva ori, ca pe o copiliţă, apoi îl lăsă pe asfalt, mai trîntindu-i pe umăr o mînă grea, cît o piatră de moară. În clipa următoare, o pereche de braţe dulci îi înlănţuiră gîtul şi sărutări fierbinţi îi acopereu faţa. Era Angelica.
— Bucură-te, Arioane! Victorie! Este victoria ta, îi striga printre sărutări.
Transportul public se opri şi din troleibuze dădură năvală moldovenii, topindu-se în alaiul jubilînd. Cei care rămîneau în troleibuze, veneticii, păreau acum nişte arestaţi în etubele miliţieneşti, privind speriaţi larma de afară şi aşteptîndu-şi verdictul. Pînă în seară, piaţa fu cuprinsă de o horă mare comună — hora bucuriei. Seara tîrziu, întorcîndu-se acasă, fericit şi obosit, Arion mai trecu o dată în revistă, cu ochii închişi, şirul evenimentelor, savurînd plăcerea victoriei. Însă vaga presimţire a unei primejdii părea să-l urmărească de undeva, dintr-un colţ mai întunecat al cămărilor creierului.
* * *
Sokoliuk fu chemat de urgenţă la Tiraspol. Împreună cu el plecă şi Mitru. Era pentru prima dată în această urbe transnistreană. Oraşul părea stăpînit de o atmosferă puţin enervantă, iar pe feţele militarilor se citea o oarecare satisfacţie. Cazărmi militare, străzi pe care mişună soldaţi şi foarte multă tehnică de război, aceasta fu prima lui impresie. În centru, un amplificator transmitea, la fiecare jumătate de oră, informaţii — una mai groaznică decît alta — despre acţiunile naţionaliste ale conducerii de la Chişinău, despre grevele instituţiilor unionale, despre tentativele de românizare forţată a populaţiei din Moldova. Bătrîni pensionari şi militari, lăsaţi la vatră, ascultau, crîşneau din dinţi şi aruncau priviri de ură peste Nistru.
Au intrat într-un edificiu, pe faţada căruia atîrnau drapele roşii cu seceră şi ciocan, precum şi un drapel cu dungi roşii şi verde moldovenesc. O sală mică, cu pereţi înalţi, cu scaune albastre, în care asistau doar militari cu grade mari. Sokoliuk şi Mitru fură invitaţi în prezidiu. Un general tînăr, de vreo 45 de ani, cu faţa încruntată, ieşi la tribună şi cu voce gravă anunţă:
— Tovarăşi, situaţia este de aşa natură, că trebuie să trecem la ofensivă. Avem indicaţiile respective. Cu forţele proprii de care dispunem, cu oamenii, care ne-au servit cu credinţă, vom

reuşi multe. A sosit momentul crucial. Colaboratori secreţi de la instituţiile de învăţămînt preşcolar, mediu şi superior, muncitori de la întreprinderi, anume acest contingent va forma coloana a cincea în Basarabia… Situaţia se schimbă cu fiece oră şi această coloană secretă trebuie să constituie o forţă mai mare decît armele şi tancurile, gata să treacă Nistru în orice moment. Vom conta neapărat pe elementul slav, ce predomină în oraşele basarabene. Forţe avem destule, dar se cere să le aplicăm raţional. Vom fi nevoiţi să ne amintim de metodele folosite încă în luptele din Spania, Germania, Cehoslovacia, Ungaria…
Generalul vorbea cadenţat, sigur pe ceea ce spune, de parcă cei care-l ascultau ştiau demult aceste lucruri şi acum li se dădeau ultimele instrucţiuni. Mitru intră imediat în miezul chestiunii, dar avu o pornire de bosumflare că nimeni nu-i ceruse în prealabil acordul fie şi formal. “Se vede că li-i mare graba”, gîndi Mitru.
— Doresc să vă informez că zilele acestea c-a creat comitetul coordonator, cu sediul aici la Tiraspol, şi tot ce se va petrece dincolo de Nistru va trebui să ne raportaţi. De aceea şi v-am întrunit astăzi. Sîntem puternici! Mizăm pe înţelepciunea voastră. Aşteptăm cît mai multă energie din partea internaţionaliştilor băştinaşi, unul dintre care asistă în această sală, şi cel care cuvînta făcu un semn cu mîna spre Mitru Inereanu. Ei trebuie de pe-acum să se infiltreze în nucleul mişcării de eliberare naţională, Frontul Popular, să creeze impresia că sînt de partea lor. Iar cînd condiţiile politice vor deveni favorabile, să distrugă entuziasmul naţionaliştilor din interior. E o practică acceptată de toate ţările lumii, care se confruntă cu soluţionarea problemelor naţionale. Dumneata, tovarăşe Sokoliuk, să nu te amărăşti prea tare, dacă nu vei cîştiga electoratul. Jumătate din cei consideraţi reprezentanţii şi propuşii Frontului Popular sînt oamenii noştri. Păstrează-ţi puterile pentru viitor. Acuma vei continua lupta, ca să cîştigi simpatiile alegătorilor. Deşi, repet, acest lucru astăzi nu este atît de uşor… Oratorul îşi drese glasul, făcu o pauză, în timpul căreia îi studie cu privirea, pe cei prezenţi, încercînd parcă să ghicească, ce ecou au cele spuse. Apoi adăugă:
— Deocamdată e învălmăşeală şi puţină neînţelegere în eşalonul de vîrf de la Kremlin… Dar serviciile speciale militare îşi au direcţia lor strategică şi nu au dreptul să devieze, să pună în pericol sferele de influenţă cucerite, indiferent de regimul şi sistemul politic ce va fi instaurat ulterior, indiferent de gîlcevile de la Moscova…
Mitru îşi purtă ochii prin sală şi pricepu că majoritatea demnitarilor ce stăteau aproape tolăniţi pe scaune, îi erau cunoscuţi. Îi văzuse nu demult în via de la Cerna, în pădurea de la Ineasca.
— Şi acum un lucru foarte important şi strict confidenţial. Se studiază varianta proclamării a două state pe teritoriul R.S.S. Moldoveneşti, în cazul cînd la putere vin naţionaliştii frontişti. Oficial, acest lucru se va anunţa la momentul oportun, important este ca populaţia acestor zone să încuviinţeze, să aprobe. Vom crea frontiere, vămi, unităţi paramilitare, chiar cu preţul unor victime omeneşti… Să nu intraţi în panică. Totul este dirijat de cartierul comandamentului suprem al armatei noastre. Noi, militarii, trebuie să renunţăm la sloganele patriotice, lor manevre în stepe, şi să învăţăm în academii strategia geopolitică. Să nu luaţi la inimă declaraţiile guvernelor occidentale. Deocamdată ele nu cunosc realitatea noastră şi republicile, care se vor independente, nu au nici o pondere, nici o susţinere în tabăra lor. Occidentul este axat pe destrămarea U.R.S.S., şi nicidecum pe apărarea intereselor prăpădiţilor ştia de naţionalişti basarabeni.
Ultima frază îl şifonă un pic pe Mitru, dar, peste o clipă, îi trecu şi inima i se umplu de un sentiment de revolta contra celor care ieşeau tot mai frecvent cu tricolorul în stradă, cerînd suveranitate. Era mîndru că se află în anturajul unor oameni puternici, care au în dotare nu numai cuvinte, ci şi arme în arsenale. Cînd ieşiră în stradă, îl cuprinse frăţeşte pe Sokoliuk şi-i zise într-un exces de sinceritate:
— Frate! Acum simt că este acută nevoie şi de ajutorul meu. Mizează pe mine! Poporul acesta, mereu îndobitocit, este uşor de manipulat. Mă voi strădui să îndreptăţesc încrederea ce mi-a fost acordată… Atît că mai am o mică rugăminte. E cam egoistă, dar…

— Te-ascult, frate, zise Sokoliuk, îmbrăţişîndu-l şi el la rîndul său.
— Vreau să mă însor. N-ar fi posibil să primesc un aprtament acolo, lîngă abator, în dealul Lipăgăului?.
— Nimic imposibil în cazul dumitale, socoate că problema s-a rezolvat… Trebuia să repartizez un apartament unuia de la voi din sat, unui disident alde frate-tău Arion. I-am refuzat categoric, motivînd că au venit doi specialişti de înaltă calificare din Rusia, cărora, conform legii, sînt obligat să le acord spaţiu locativ în primul rînd… Desigur, a făcut isterică, dar o să-i treacă… Şi deoarece nu vine nici un specialist de nicăieri, marele specialist calificat vei fi tu, Dumitru Inereanu, fratele meu! Doar eşti angajat la noi ca jurist, n-ai uitat, frăţioare?
— Viaţa merge înainte, iar cu dînsa — şi noi, cîntînd… Cum se poate să uit? Şi Mitru îşi cuprinse încă o dată binefăcătorul.
* * *
Tata Simion şi mama Veta, deşi se simţea mai rău din zi în zi, îi sclipuiră mezinului nuntă. Cu ajutorul cuscrilor, oameni mai înstăriţi, nunta lui Mitru s-a făcut la clubul din sat, un sarai lung, zdrelit pe dinafară, care, cu un sfert de veac în urmă, fusese prefăcut în club provizoriu, dintr-o fermă de cai. Alt mileniu bătea la uşă, iar la Ineasca nu s-a mai construit altă casă de cultură. Sokoliuk n-a putut să fie nun mare. În ultima săptămînă, plecă de urgenţă la baştina sa, în Siberia, cu nişte chestiuni despre care nu ştia nimeni.
Veselie a fost puţină. Sătenii nu s-au repezit să-l onoreze pe tata Simion cu prezenţa. În viaţa lui el nu s-a prea dus să nuntească. Vorba ceea: cum ţi-i buna ziua, aşa-i şi mulţumita. Naşul tinerilor însurăţei fu un tînăr gospodar, din mahalaua "Izvoraş" a Teleneştilor, un bun prieten al fraţilor miresei. Naşa era o femeie foarte grasă, cu faţa mereu iradiind de plăcere.
Nunul, cu puţinii lui oameni, adunaţi în ogradă la Simion Inereanu, după ce serviră cîte un păhăruţ-două, dansară hora în jurul pietroiului, unica amprentă a nopţii de potop. Mitru purta costum alb, cu papion. Aliona, văl şi rochie albă, cu trenă lungă, dusă de doi vornicei. Mirele se simţi tentat să tragă un păhăruţ-două, însă privirile severe ale miresei îi temperară zelul.
Nunta mare avea să se facă la club. Ascultînd orchestra, ce cînta un hostropăţ după altul, Mitru prinse a arăta nazuri:
— Urăsc nunţile moldoveneşti, zise, încreţindu-şi fruntea, nemulţumit de postura sa de mire. Horele ţin mult, iar tu te învîrţi ca un berbec căpiat într-o singură direcţie. Muzicanţii ştea nu mai au simţul măsurii… vorba ceea…
— Rabdă, burduhoşelule! Odată eşti miricel, îi netezea Aliona firele zvăpăiate de păr de la tîmple.
— Vreau să fie altă veselie. Peste o săptămînă încep alegerile, se sufoca Mitru. Lasă-mă să gust măcar un păhăruţ. E nunta mea!
— N-ai voie. Îndeamnă-l pe frate-tău să se aghesmuiască niţel. Uite-l cum stă ca o curcă… Arion se îmbolnăvise în ajun. Avea febră. Stătea ghemuit la masă, într-un colţ de sală, urmărind veselia de afară, absent şi indiferent. Angelica nu venise la nuntă. Din acea zi de sfîrşit de august, nu mai dăduse prin sat şi nu avea nici o ştire de la ea. Chibzuia în minte un articol, pe care trebuia să-l trimită la ziarul Frontului Popular. Pe după miezul nopţii, se închinară colacii. Nunul dărui sămînţă de bani şi un set de mobilă. Reprezentantul lui Sokoliuk, un rus venit din dealul Lipăgăului, afumat de-a binelea, anunţă că direcţia abatorului dăruieşte mirilor o vilă la Vadul-lui-Vodă, un fel de reşedinţă de vară pe malul Nistrului…
Nichifor, făcut şi el binişor, tresări. Gemu adînc şi trînti cu pumnul în masă. Vreo cîteva clipe rămase împietrit. În ajun, la direcţie i s-a spus sus şi tare, cu multe argumente documentare, că abatorul din Lipăgău nu mai dispune de nici un spaţiu locativ (?!.). Vecinul, dori să se revolte, să-i ceară socoteală demnitarului. Rusoiul însă, după ce mîncă bine şi bău cît îi pofti inima, rosti calm:

— Omul o dată se însoară. Să nu-i stricăm veselia. Mîine poţi să scrii o reclamaţie… E dispoziţia tovarăşului Sokoliuk.
Nichifor tăcu şi ochii i se umplură de lacrimi. În zorii zilei la poarta lui tata Simion se opri o maşină albă. Coborî din ea un bărbat în vîrstă şi o femeie tînără, înaltă, firavă, ducînd un băieţel de mînuţă. Trecură drumul şi intrară în ograda clubului. Femeia se apropie de masa mare. Mitru simţi un tremurici în spinare şi un ochi prinse a-i clipi nervos. Era una din mai vechile lui paciente, care-i născuse un copil şi acum venise împreună cu taică-său… De ce?. Peste toată veselia se lăsă tăcerea şi tatăl, îmbrăcat într-un costum negru, proaspăt bărbierit, cu tunsoare lungă şi burtă impozabilă, scoase din buzunar o bancnotă, o puse pe masă, în faţa tinerilor, precum e obiceiul la Ineasca, primi paharul din mîna nunului mare, apoi ură creştineşte:
— Să fie sănătoasă lumea adunată şi conul mire. Aş mai dori ca nepotul meu să-şi aducă aminte, cum a petrecut la nunta tatălui său…
Acestea fiind spuse, îşi luă în braţe nepoţelul, îl apropie de Mitru şi-l îndemnă:
— Hai, dă mînuţa, felicită-l pe tăticul că e mire. Mama copilului o felicitase deja pe mireasă, înmînîndu-i un set de parfumuri franţuzeşti. Nuntaşii se amuză, urmărind curioşi scena. Mulţi aşteptau deznodămîntul, care ar fi putut să se transforme într-un scandal, însă bărbatul se întoarse, îşi luă fiica la braţ, ieşi liniştit din club, apoi urcă mîndru în maşină şi porni motorul. Mitru încercă să spulbere rumoarea mesenilor, bălmăjind ceva şi îndreptăţindu-se, mai ales în faţa miresei. Dar Aliona era numai zîmbet şi luă scena de odinioară ca pe un fenomen frecvent şi obişnuit în viaţa ei.
— Aşa ceva n-o să se mai întîmple cu tine, burduhoşelule, îl asigură ea. Păcatele tinereţii! Hai să ne veselim! E nunta noastră celebră, cu surprize mari şi răsturnări de situaţii, ca în filmele Holiwoodului…
— Oare cînd o să mă lase curvele în pace? Te pomeneşti că nici pe cealaltă lume n-o să încap de ele, se căina în sinea lui Mitru.
— Cîte au să-ţi mai vină azi, Mitrule? îl întrebă deodată mama Veta, uimită şi ruşinată cum nu se mai poate.
— Lasă, mamă-soacră, de azi înainte e numai al meu prin lege şi biserică! Ce-a fost pînă la mine — s-a spulberat. Ceea ce are să se întîmple vom hotărî împreună, făcu împăciuitor Aliona, oprindu-şi privirile-i gingaşe asupra băiatului vesel din mijlocul nunţii…
— Asta-mi place! îngînă mama Veta, luminată de optimismul miresei. Adevărată femeie.
— Să ţii din strîns juncanul, interveni şi tata Simion. O să-ţi fiu recunoscător eu şi tot neamul…
— Salvarea! Chemaţi salvarea!! se auziră deodată cîteva glasuri speriate. Moare Arion!
Arion stătea întins pe o bancă din ograda clubului şi nu dădea nici un semn de viaţă. Mitru, care pricepea cîte ceva la primul ajutor medical, îi luă pulsul, apoi se răsti la femei:
— Nu faceţi panică! Aduceţi apă. Mitru îl stropi, aşteptă pînă Arion îşi veni în fire, se întoarse la masă şi strigă poruncitor: Să cînte muzica şi lumea să se veselească!
* * *
… Arion fu internat la spitalul de la Teleneşti. Avusese un acces de inimă şi în după-amiaza celei de-a doua zile se simţea deja normal. Dar medicii i-au descoperit sănătatea foarte şubrezită. Acest lucru îi deschidea perspective destul de sumbre — să se reţină mai multă vreme între pereţii albi şi mohorîţi ai spitalului, aflat într-o clădire veche, din cărămidă roşie, construită încă pe timpurile românilor, nu departe de pădure şi de şcoala de medie unde învăţase cîndva. Pe timpuri în preajmă fusese un parc cu alei şi straturi de flori, acum însă doar copacii de plop şi stejar mai păstrau frumuseţea şi prospeţimea de odinioară. Nimerise în situaţia cînd trebuia să se odihnească vrei-nu vrei. Anii de detenţie, de chinuri prin catacombele puşcăriilor siberiene nu puteau să nu lase urme. Recapitula cele trăite, citea presa, căuta să se lămurească definitiv ce se întîmplă în republică.

Schimbările se petreceau cu repeziciune. Suferea că este într-un fel izolat. Despre cele spre care tinsese, plătind cu libertatea ani de zile, în ultima vreme se vorbea deschis, tare şi răspicat. Se revendica dreptul moldovenilor la autodeterminare, la studierea în limba maternă. Peste noapte, crescuse vertiginos numărul acelora care condamnau partidul comunist, mai ales pe foştii secretari de partid.
Pînă şi persoanele de la conducerea de vîrf îşi schimbară poziţia cu 180 de grade. Unii dintre ei participau la numeroasele mitinguri pe care Frontul Popular le organiza aproape în fiecare duminică.
Şi printre bolnavi se discutau aprig diverse chestiuni. Spre marea lui surprindere, poporul se deştepta şi oamenii simpli încercau să dezghioace esenţa ultimei jumătăţi de secol.
— D-apoi de ce anume rusul să se numească "frate mai mare"? se întreba întărîtat vecinul de pat, un învăţător în etate. De ce ne-au închis şcolile naţionale îndată după război? Pe timpul românilor existau şcoli evreieşti, ucrainene, poloneze, ruseşti… Nimeni nu a închis ziarele alolingvilor… Iar "tovarăşii", de cum au dat buzna în Basarabia, în '40, au nimicit, tot ce era naţional. Au ajuns la aceea că, pe marginile drumurilor, în loc de pomii tradiţionali pentru locurile noastre — nuci, salcîmi, tei, cireşi… — au sădit mesteceni albi… Ca să creeze impresia străinilor, ce veneau în vizită, că aici începe Rusia. Şi apoi au venit ca puhoaiele, sub pretextul de mari specialişti, ca să pună mîna pe apartamente, să cucerească, fără nici o luptă, toate oraşele noastre. Majoritatea pensionarilor şi veteranilor de război au venit la noi ca la băi. Nu vedeţi, fiecare localitate are magazine pentru vetranii de război. Iar veteranii, care au luptat pe frontul român, trăiesc în mizerie şi nimeni nu-i ia în seamă.
— Dar ce-au făcut cu apa? se introduse pe fir alt vecin. S-au mai gîndit la sănătatea noastră, cînd au construit, în fiecare raion, cîte-un complex enorm de creştere a porcilor? Ca să-i hrănim pe ruşi cu carne, iar noi… Murdăria de la complexele de porci intră în pămînt şi otrăveşte apele din cele mai adînci fîntîni. Ce ne facem cu sănătatea noastră, cu viitorul copiilor? Fiecare nacealnic e numaidecît rus, ucrainean, bulgar, numai nu moldovean…
— Ia uitaţi-vă ce scriu ziarele, îi întrerupse al treilea. Oraşe întregi de moldoveni s-au construit în Rusia şi nici pomină de vreo şcoală în limba maternă. Iar aici, în Moldova, e destul ca într-un sat să vină o familie de venetici că îndată li se creează condiţii: şi grădiniţă, şi şcoală rusă… Ce mai, au găsit aici ţîţa şi n-au să se cărăbănească în vecii vecilor, nici de i-ai fugări cu puşca… Noroc de bieţii noştri scriitori, care răscolesc adevărul prin arhive şi ne deschid ochii.
Arion asculta şi surîdea în sinea lui. Se bucura că revolta creşte, că lumea citeşte, îşi dă interesul şi începe să pătrundă esenţa lucrurilor. Îl îngrijora însă că toţi văd lucrurile la suprafaţă şi sînt uşor cuceriţi de propaganda la zi. Fie chiar una nouă, naţională. Îl mai neliniştea faptul că oamenii simpli nu observau manipulările în eşaloanele puterii. Arion, din spital, a scris un articol, despre toate bănuielile şi temerile lui, dar redactorul-şef, de la un ziar prestigios, i-a publicat o replică distrugătoare, mai să-l declare oportunist şi revizionist de stînga. Arion se simţi neînţeles.
Cîţiva intelectuali lansară ideea rechemării acasă a unuia dintre liderii Partidului Comunist din Moldova. Alţii promovau tot mai insistent ideea unei fracţiuni naţionale a Partidului Comunist. Oamenii însă măcinau primenirile de suprafaţă.
— Pe de altă parte, sîntem şi noi de vină. De ce le-am creat asemenea condiţii? Georgienii, balticii nu le-au prea căutat în coarne şi acolo ruşii îi respectă cu adevărat, interveni din nou pedagogul. Iar în Armenia toţi vorbesc şi scriu în limba lor. Li-i în cot de internaţionalismul proletar, despre care «tovarăşii» de la Moscova şi Chişinău au trîmbiţat întruna. Marea prietenie a popoarelor trece printr-o criză acută. Deşi, iată, chiar peste deal, la Ineasca, este unul care îl sprijină pe un rusoi în alegeri. E avocat, cică!…
— Păi, nu ştii că moldovenii, cu cît mai multă carte au, cu atît mai trădători şi mai linguşitori devin…

Deşi îi era şi lui scîrbă de ceea ce făcea Mitru, cuvintele unor persoane străine la adresa fratelui îl indispuseră, unde mai pui că învăţătorul prea o făcea pe mentorul şi Arion abia se reţinea să nu-l pună la punct.
— Şi iată, acel de la Ineasca vine şi ne spune că, dacă nu-l votăm pe candidatul lui, Sokoliuk, e sfîrşitul lumii… ruşii au arme şi ne vor pune la respect. Iar cu vreo săptămînă în urmă, le-a spus unor ciraci de-ai lui că la Ineasca, la abator, ruşii au format un Interfront şi cheamă toate naţionalităţile să adere la el şi să se încadreze activ în lupta contra moldovenilor care fac mare vîlvă, solicitînd unirea cu România.
— Cum adică să se încadreze în luptă?
— Să iasă la demonstraţii cu drapele roşii şi slogane pe care le vor striga… ruşii sau moldovenii rusificaţi, să-i susţină în greve…
— Au ştiut ei, ruşii, cum s-o facă, sînt meşteri la schilodit sufletele, vorbi cel cu ziarul, răsuflînd zgomotos de-i sălta mustaţa stufoasă. A fost o politică bine gîndită, diavolească…
— Bravo, scriitorilor! repetă celălalt vecin cu patul. Au avut curajul să ridice lumea împotriva nedreptăţilor. Pînă la ei, nimănui nu i-a trecut prin minte s-o facă…
Toţi bolnavii din salonul lui Arion condamnau diferitele vicii ale societăţii, el fiind privit la început cu o uşoară bănuială. Nimeni nu încerca să-l întrebe, să-l atragă în discuţiile aprinse ce se încingeau zilnic. Părea că tot spitalul, străzile, oraşele, localităţile sînt antrenate într-o fierbere totală. Era de-ajuns să deschizi radioul, televizorul că auzeai numai condamnări, acuzări.
Unii propuneau demontarea sistemului administrativ de comandă şi substituirea cu un altul, mai liberal, alţii în general pledau pentru dărîmarea totală a fostului sistem. Tot mai des, ziarele scriau despre desfiinţarea partidului. Uneori şi medicii, entuziasmaţi de cele citite, ascultate, vizionate la televizor, se avîntau în polemici, condamnînd regimul care a adus atîtea rele acestui meleag.
Tăcerea lui Arion îl deranja totuşi pe pedagog. Pînă la urmă nu mai răbdă şi-i zise:
— Am impresia că dumitale nu-ţi prea convin schimbările ce se produc în ultimul timp. Văd că taci întruna… Apoi, după o pauză, îl întrebă pe şleau:
— Eşti neam cu cel de la Ineasca? L-am văzut în prima zi cînd te-ai internat…
— Mi-i frate, răspunse imperturbabil Arion şi îl învălui pe cel ce-l iscodea cu priviri inteligente şi pline de o lungă şi amară experienţă a vieţii, încît învăţătorul, gata să-l atace cu o nouă întrebare, bătu în retragere.
Într-adevăr, chiar în prima zi, spre seară, pe Arion îl vizitase o echipă întreagă: Mitru cu soaţa, părinţii, sora şi moşnegii de la Rădeni. În afară de Mitru şi Aliona, toţi au lăcrimat compătimindu-l. El i-a condus în parcul cu stejari bătrîni.
— Ţi-i mai bine, Arioane?
— Rezist, mamă, sînt obişnuit, dacă nu m-a doborît frigul Uralului, acasă şi Dumnezeu ţine cu mine.
— Cum să nu ţină, băiete, doar te-ai jertfit pentru neam, îl încurajă tata Simion. Şi-apoi s-a vorbit mai deunăzi la radio că s-a format o comisie specială de reabilitare. Şi dacă Mişa de la Moscova cu împărăteasa lui trîmbiţează că nu mai avem disidenţi politici, poate-i cazul să trimitem o cerere de graţiere?…
— Cine să mă graţieze? făcu mirat Arion.
— Moscova, rosti cu convingere tata.
— Da poate ăşti de la Chişinău? adăugă cu naivitate mama Veta. Că totuna printr-înşii se face totul.
— Ţi-om face şi ţie o nuntă ca lui Mitru, zîmbi Serafima.
— Trebuie să scrii o petiţie, insistă însufleţit moş Alexandru. Nu demult a ieşit un ucaz, prin care se iartă toţi acei care au fost cîndva ridicaţi pe nedrept în Siberia. Se spune că o să ne întoarcă şi casele înapoi. Iar dacă nu s-au păstrat, o să ne întoarcă bani.

— Nu fi naiv, moş Alexandre, se arătă neîncrezător Arion. De la puterea asta nu vei primi nimic.
— Păi, iată, hîrtia, scoase bătrînul din buzunar o bucată de ziar, dîndu-i lui Arion să citească.
— Ca să vezi… făcu el, după ce citi ucazul. Totuşi au loc schimbări în ultima vreme… Mai ştii ce se poate întîmpla?
— Vremurile se schimbă spre bine şi pentru tine, frate, nu-i aşa? intră în vorbă Mitru.
— Vom trăi şi om vedea, răspunse obosit Arion.
Petrecîndu-i, Arion simţi că, parcă, l-au lăsat durerile şi necazurile. Îl iertase pînă şi pe Mitru, care te pomeneşti că, pînă la urmă, devine un bun fiu al acestui popor… El, Arion, se va strădui să-l lumineze, să-l facă să înţeleagă că banii şi favorurile vin şi se trec, iar omenia, dragostea de neam sînt veşnice.
Îşi dădu totodată seama că forţele din afară vor face totul să împiedice independenţa acestei mici ţări, vor utiliza cele mai odioase metode ca s-o dezbine. În ultima vreme, tot mai des era vehiculată problema găgăuzilor. Această populaţie, de origine turcă, adusă de către ruşi, din Bulgaria în sudul Moldovei, la începutul veacului al XIX-lea suportase aceleaşi teascuri deznaţionalizatoare ale regimului sovietic, ca şi moldovenii. În lupta pentru repunerea în drepturi a limbii, un grup de lideri autoproclamaţi ai găgăuzilor s-au pronunţat întru susţinerea statalităţii ei. Dar, îndată după istorica sesiune din august, au început să revendice o autonomie culturală şi administrativă. Propaganda prorusă de la Chişinău, dar mai ales cea de la Moscova, începu să-i învinuiască pe moldoveni de soarta deplorabilă a găgăuzilor.
Şi-au amintit că, pînă la război, şi aici au fost românii-ocupanţi. Se recunoştea că atunci găgăuzii îşi aveau şcolile lor naţionale, că nu erau discriminaţi, în schimb au fost găsiţi pătimiţi, care povesteau, în faţa camerelor de luat vederi, cum pînă în ’40, i-au bătut jandarmii. Cu harapnicul, cu biciul! Cu cizma! Nu explicau pentru ce, ci numai că i-au bătut!
— I-au bătut! se indigna Arion. Dar ruşii?… I-au împuşcat, i-au spînzurat, i-au îngheţat pe moldoveni, pe ucraineni, pe găgăuzi!
Şi totuşi acelor lucruri li se dădea mai puţină importanţă. Ele erau abil trecute pe seama lui Stalin, ruşii fiind şi ei un popor care a suferit în urma cultului personalităţi. Cît despre români… Românii sînt vinovaţi! Ne sînt duşmanii, care au umblat prin Basarabia cu ghioaga şi ne-au bătut!!! Iar Programul frontiştilor conţine un punct primejdios — unirea cu România! A căpiat lumea! Aceste idei erau semănate în rîndurile populaţiei atît de liderii găgăuzi, cît şi de nomenclaturiştii comunişti, mai ales trimişi ai Moscovei, cărora acum le fugea pămîntul de sub picioare…
* * *
Arion nu-şi întrezărea viitorul, nu-şi vedea locul lui în toate schimbările ce aveau loc. O mare amărăciune îi învăluia sufletul la gîndul cît de răi şi necruţători au fost oamenii cu el, cît de crudă este lumea asta, că l-a despărţit de familie, i-a furat copiii, l-a ignorat şi nu-şi mai aminteşte de el. Pe unde o fi fiind ei acuma? La baştina Elvirei? La Moscova sau poate în străinătate? De ce tac şi nu-i scriu măcar un rînd? Oare nu le este dor de dînsul, tatăl lor? Arion ar fi voit să-i caute pe întinsurile U.R.S.S.-ului, dar dacă ei nu doresc să-l ştie? Amintindu-şi în ultimul timp tot mai des trecutul, se căznea şi-şi insufla că niciodată nu va putea crea o nouă familie. Nu era capabil de aşa ceva.
Simţea cum Angelica trăieşte cu bucuriile şi interesele lui, doreşte să-i împărtăşească destinul, dar se sperie cînd întîlnirile lor luaseră o întorsătură periculoasă. Acum îl amăra faptul că nu ştia nimic despre ea. Deşi îşi zicea că fata trebuie să-şi caute fericirea în altă parte, cu un bărbat tînăr de seama ei, tot mai mult îi simţea lipsa. Mereu îi era dor de ea…
E fată frumoasă, inteligentă şi acela care o va lua în căsnicie va fi un soţ fericit… Dar fapt e că motivul lipsei era altul. Angelica găsise articolul defăimător, scris de Mitru, despre fratele său cu zece ani în urmă. Mama Veta se arăta prietenoasă, iar el o ţinea la distanţă…

Stînd culcat în salonul cu pereţii mucegăiţi pe la colţuri, ascultînd discuţiile celor vreo zece bolnavi, Arion se simţea singuratic. Ar fi vrut să-i deschidă uşa oameni care, în ultimele luni, îi făceau viaţa mai plină.
Spitalul devenea insuportabil, dar Arion consideră că e un soi de carceră şi se adînci în lecturi de tot genul. Folosi convalescenţa, pentru a-şi lua o pauză de la forfota vieţii. În sfîrşit, dacă s-a "căpătuit" cu o maladie clasică, trebuia să urmeze un tratament serios. Poate va izbuti să plece şi la un sanatoriu.
Acuma vom fi supuşi celor mai complicate şi grele încercări, cugeta Arion. Măiestria de a condamna nu e mare scofală, dar şti-vor frontiştii să tragă din asta foloase? Sîntem un popor aprins, cu temperament, şi asta ne poate juca festa — nu totdeauna ne-am orientat la rece, în situaţiile istorice create. "
Ruşii sînt un popor asiatic, aprinşi şi ei în felul lor, dar un popor hrăpăreţ, răzbunător şi, mai ales, puternic. Diplomaţia lor e şireată, vicleană. Au o experienţă fără analogie în lume, în special de convertire a altor popoare. În laboratoarele de la Moscova, probabil, au elaborat deja pentru Moldova mai multe variante în vederea decapitării Mişcării de eliberare naţională. Mai dure decît cele de pînă acum. Scriitorii noştri sînt maieştri ai cuvîntului, copii ai serenadelor, ca şi întreaga noastră generaţie, şi nicidecum oameni politici. Avem nevoie de economişti, jurişti, sociologi, politicieni. Şi aceasta nici pe departe încă nu este totul. Aceşti oameni necesari trebuie să mai aibă şi simţul mîndriei naţionale. Doar nu e nevoie de asemenea oameni ca fratele meu.
Ideea unirii i se părea prematură. Cunoştea tratatele internaţionale prea bine, ca să-şi dea seama ce consecinţe ar putea avea o unire directă, după modelul Germaniei, a Basarabiei cu patria-mamă. Dobrogea, dar mai ales Ardealul, ar fi putut în acest caz să constituie motivul unor conflicte cu ecouri internaţionale. În sfîrşit, va susţine ideea unirii populaţia din Basarabia?..
În decembrie căzu şi dictatura "geniului Carpaţilor". Întreg salonul a stat cu urechile la difuzor. "Se duc dictaturile din bătrîna Europă" fu titlul articolului său următor. Arion era pentru prima dată, poate, în ultimii douăzeci de ani atît de fericit. Cei din salon, în urma unei vizite a cîtorva jurnalişti, aflară că Arion Inereanu este autorul mai multor articole de analiză politică, care stîrneau discuţii între bolnavi. Fu surprins mai ales pedagogul, care se considera cu un cap mai sus decît ceilalţi. Îşi dădea seama, din cele scrise, că Arion a fi avînd o pregătire mult mai avansată şi tăcerea lui îl ţinea în nesiguranţă. I-ar fi plăcut să afle cum îl apreciază acest ineştean competent şi pe poziţii evident opuse — acuma era convins — celor ale fratelui său. Arion însă rămînea rezervat, citind întruna sau făcîndu-şi notiţe într-un caiet gros.
Dintre rude îl vizitau mai des tata şi sora. Mai veneau, arareori, nişte persoane de la Chişinău, frontişti, cum se vede oameni inteligenţi. A mai fost de vreo două ori şi o fată drăguţă… Angelica. Îi aducea ziare cu ultimele publicaţii mai interesante, cîteva titluri de carte, printre care Noica, Goma, Eliade, Ţuţea, ceva despre mişcarea legionarilor. Angelica părea mai rezervată, iar Arion, cu o încăpăţînare neînţeleasă nici chiar de el însuşi, sporea distanţa dintre ei. Un motiv serios al răcelii şi-l explica (şi această explicaţie i-o sugeră şi fetei) prin boala lui. Nu era adevărat, şi ambii înţelegeau acest lucru…
* * *
Angelica trăise o mare fericire cînd, în urma unui concurs riguros de la Universitate, devenise studentă. Îi plăcea viitoarea profesie, descoperise minunata lume a cărţilor. Hrana spirituală o îmbogăţea şi o îndemna la fapte pe care, deocamdată, putea să le însăileze doar ca pe un vis de perspectivă. Fiind drăguţă, băieţii îi dădeau tîrcoale. Ea însă rămînea rece la avansurile lor. Odată se gîndi chiar că nu este capabilă să se îndrăgostească.
Trecuseră astfel trei ani de studenţie, ca să se ducă la Ineasca pentru a-şi petrece vacanţa, unde pentru prima oară îl întîlni pe Arion. Nicicînd nu s-a gîndit că sentimentul dragostei poate fi

atît de miraculos şi, dacă cineva i-ar fi spus cu cîteva luni în urmă că se va îndrăgosti la nebunie de un bărbat care-i aproape de o seamă cu tatăl ei, ar fi zis că nu-i ajunge o doagă. Sentimentul atotcuprinzător pătrunsese în viaţa ei aidoma unui bolid în seninul nopţii şi ea, deja peste foarte scurt timp, nu-şi mai imagina viaţa fără Arion. Îi înţelegea gîndurile, mişcările, se obişnuise cu ridurile lui abundente de pe obraz, cu glasul lui stins de povara timpului pe care-l trăise în detenţie şi-i făcea plăcere orice cuvinţel de-al lui. Trăia zile, trăia nopţi cu gîndurile la el şi dorea să plece undeva departe amîndoi, să nu depindă nici de un rău, nici de o invidie. Dorea să-i aducă salvarea în viaţă, despre care Arion nu odată îi mărturisi că visează la acea clipă, cînd s-ar putea izbăvi de toate grijile pămîntului şi să construiască ceva mai frumos şi mai plăcut pentru oameni. Adeseori şi-amintea acea seară de pomină, cînd, pentru prima oară, el a chemat-o în vecinătatea cătinişului uscat din preajma dealului de la Velniţa. Era o noapte rece, cu multe stele pe cer, dar fără lună. Luna parcă se pierduse undeva fără de urmă. Pe neaşteptate, el a rugat-o să se dezbrace… Ea, care pînă atunci nici nu se sărutase măcar cu el, i-a urmat sfatul plină de hotărîre că lui Arion trebuie să-i fie bine, iar pentru binele lui, nu se mai gîndea nici la ruşine chiar…

— O să alergi cît poţi de tare pînă la izvorul de sub mal, îi zise deodată Arion, apoi o să treci nestingherită, aşa cum vei fi asudată prin hăţişul ghimpos al cătinişului…

Fata îl privi atunci aiurită, dar, în următoarea clipă, lăsă hainele pe un pătul de iarbă uscată, rămăsese în chiloţei şi sutieni albi ca neaua şi, din toate puterile, alergă o distanţă mare, pînă la izvor şi înapoi. Asudase de-a binelea, dar Arion n-o lăsă să se odihnească, ci insistă să treacă imediat printre ghimpii cătinişului, încolo şi-ncoace… Cînd, în sfîrşit, se alipi de el, era tot corpul numai frunze uscate de cătină… Arion, cu ajutorul ei, dezlipi în tololoţi mici frunzuliţele uscate, îmbibate cu sudoarea fetei, şi le strînse grijuliu într-o foaie de ziar…

— Ce înseamnă asta, bade? întrebă ea nedumerită.

— Mîine o să le usuc la soare, zise Arion, şi o să-mi ajungă pentru plăceri tocmai o lună.

Tot în noaptea ceea i-a mărturisit că, pe timpul cît s-a aflat în exil, în nordul Kazahstanului, după anii de detenţie, a deprins meteahna drogurilor, de la băştinaşii de-acolo. Tololoţii respectivi, după ce sînt uscaţi, îi îmbibă cu tutunul din ţigară şi fumînd, capeţi uşurare, plăcere, linişte sufletească. Meteahna asta o avea şi moş Alexandru, de pe timpurile cînd fusese deportat… Mărturisirile lui Arion erau sincere, sunau nevinovate şi dînsa i-a promis că n-o să-l divulge, orice s-ar întîmpla cu ea.

— Eşti unicul suflet care ştie acest secret… Dacă o să-l afle şi colaboratorii miliţiei, eventual fiind prins în flagrant delict, eu, Arion Inereanu, mă pot alege cu ani grei de închisoare. Ai priceput?

Apoi o luă de mînuţă, ca pe un copil, o aduse lîngă izvor, îi ajută să se spele pe corp, iar cînd ea se îmbrăcă, tremurînd de răcoarea nopţii, o cuprinse părinteşte şi o sărută pe obrăjori ca pe o fiică a lui.

— O să-ţi fiu credincioasă, bade… Ca un şarpe. Ştii doar că şerpii sînt cele mai credincioase reptile… rosti fata, lipindu-se şi mai tare de el.

— Ia seama, ai un frate miliţian la Drochia, aşa mi-a spus-o mama… Poţi să te scapi cu vorba vreodată, o preveni Arion.

— Fratele de la Drochia n-are ce se infiltra în viaţa mea personală, iar eu n-am ce mă spovedi…

S-au întors spre casă pe la miez de noapte. În poartă, îngrijorată, îi aştepta mama fetei, o femeie inteligentă, care atunci zise îngrijorată:

— Angelica, draga mamei… Oare nu-ţi dai seama că-mi faci griji?

Arion mai să intre în pămînt de ruşine. Cîndva, cu Elizaveta, mama fetei, umblase la şcoală, îşi scriau bileţele de dragoste, iar acuma… Vroia să se îndreptăţească, să-şi ceară scuze, dar Angelica îl strînse de mînă şi-şi linişti mama:

— N-ai grijă, mamă. Badea Arion este cel mai interesant om din lume. Oare mata nu vrei să am o vacanţă interesantă, plină de impresii? Te rog, nu gîndi lucruri urîte şi nu-l incomoda pe badea Arion. Dac-aş dori, eu şi la Chişinău, unde nu sînt sub supravegherea matale, mi-aş face de cap… Linişteşte-te! Pacea e un dar dat de la Dumnezeu, mamă, încheie fata şi surîse fericită.
— Aveţi în vedere, zise împăcată, în cele din urmă, mama fetei şi plecă, lăsîndu-i pe banca de la poarta lui Simion Inereanu.
De cîte ori şi-amintea de acea clipă, Arion lăcrima, surîzînd fericit. Ca să vezi… Uneori, Dumnezeu îţi trimite salvarea… Dumnezeu totdeauna a fost alături de el, deşi nu a stat prea mult în viaţa lui îngenuncheat înaintea icoanelor prin biserici. A păstrat totdeauna credinţa în suflet, avîndu-şi biserica şi icoana în inimă. Şi de fiecare oară, cînd întîlnea momentul disperării, Dumnezeu îl găsea. Atunci, în clipele grele, cînd kaghebiştii îl ţinuseră o lună încheiată într-o celulă îngustă, puturoasă, din subsolul clădirii de lîngă Planetariu, credea c-o să înnebunească. Nici să te plimbi, nici să te aşezi, nici să afli veşti, bune sau triste... Şi atunci, la un moment dat, a înţeles că nu are dreptate. Nu era singur. Alături de el, era Dumnezeu! Era Dumnezeu întruchipat în căldură şi dulceaţa amintirilor, speranţelor ce veneau cu duiumul în sufletul ferecat şi trist… Cu Dumnezeu în suflet a trecut peste cele mai grele clipe. Apoi, cînd a devenit posibil, a început să studieze Sfînta Scriptură… În locurile de detenţie, unde îşi ispăşeau pedeapsa şi ucigaşii, toată lumea avea credinţă în Dumnezeu. Odată, un asasin, din Tula, i-a spus cam următoarele:
— Dacă un om este ucis de altul, toate greşelile victimei trec pe seama ucigaşului. Deci eu ispăşesc un păcat dublu. Cel mort a plecat în rai, iar eu am rămas ca să duc chinurile pedepselor şi pentru el…
Arion se convinse că Angelica a fost trimisă în viaţa lui, într-un moment de descumpănire totală, de către Dumnezeu. O smţea infiltrată în toată fiinţa lui. Din seara ceea se convinse că are dreptate şi nu-şi închipuia că mai exista pe lume o altă fiinţă mai gingaşă şi mai drăguţă decît acel sufleţel suav şi cult… Acuma îi ducea dorul şi nu-l chinuia atît boala, cît aşteptarea clipei cînd o va revedea.
* * *
După tratament, Arion reveni la casa părintească, unde se părea că nimeni nu-l aştepta. Vara totdeauna a fost pentru el un anotimp neprielnic. Chiar şi în puşcărie, unde nu prea vedea copaci sau iarbă verde, în celule era înăbuşitor, iar santinelele se făceau butie de lene şi indiferenţă la doleanţele lor. Canalizaţia nu funcţiona, apă li se dădea pe grafic, iar colonii obraznice de ţînţari pătrundeau parcă prin zidurile de beton şi contra lor nu se găsea nici un mijloc efectiv de luptă. Abia spre toamnă, cînd peste taiga se lăsa răcoarea, apoi frigul, lucrurile luau altă întorsătură. Administraţia închisorii se întorcea din sezonul estival cu noi forţe şi, printre altele, rezolva şi unele revendicări ale deţinuţilor. Se cutremură că a făcut asemenea comparaţie. Altminteri se simţea relativ bine. Fusese scutit de obligaţia de-a se duce la lucru şi zile întregi stătea asupra cărţilor, ziarelor, pe care i le aducea de la abator Nichifor, în schimbul unui păhărel-două de vin. Mitru, cu tînăra-i soţie, plecase undeva la odihnă. Serafima avea grija de bătrînii de la Rădeni. Tata Simion şi mama Veta se duceau aproape zilnic la normele de la Podiş sau la rudele din Teleneşti şi Arion rămînea stăpîn în bătătură. Nici chiar miliţianul Cojocaru nu mai venea, ca înainte, la poarta lui, o dată pe săptămînă, ca să-l controleze dacă este şi să-i ceară să semneze în registru.
— Nu pricep ce se-ntîmplă, bădie, recunoscu sectoristul într-o zi, dar nu-mi cere nimeni nici o socoteală de dumneata. Ba chiar un demnitar mi-a zis să te îndemn să scrii la instanţe, poate că au să te reabiliteze. Şi-atunci — zboară unde doreşti, ca pasărea. Eşti om onest, precum îi ştiu pe părinţii tăi. Şi-apoi poate că o să-l poţi detrona pe lighioana de Sokoliuk. Rusofon netrebnic ce este!

— Păi, şi dumneata pînă nu demult vorbeai cu sătenii mai mult ruseşte, iar “rusofon” e cuvîntul ce-i caracterizează pe vorbitorii acestei limbi?!.
— Aşa au fost vremurile, aşa a fost politica. Iar acum sînt moldovean get-beget… “Ce mai dă din aripi cocoşul, gîndi Arion cu sarcasm. S-au restructurat cu toţii peste noapte. Iarăşi vine vremea să devii tacticos şi să fii solidar cu acei care ieri te-au prigonit şi te-au condamnat. O tempora, o mores! Nici nu poţi pricepe cine-ţi este prieten şi cine ţi-i duşman… ”
— Aş scrie, dar nu am nici hîrtie, nici stilou, făcu Arion pe naivul. Spre seară, sectoristul Cojocaru opri motocicleta la poarta lor şi-l chemă, plin de mîndrie, ca după o mare izbîndă:
— Ţi-am adus, neică, şi hîrtie şi stilou. Restul — ai pe umeri! Scrie la instanţe, nu te lăsa. Poate cîndva o să mă pomeneşti de bine.
— Cum să scriu acuma, cînd toţi vorbesc şi nimeni nu ascultă?
— Scrie cum te-ai răsculat cu zece ani în urmă, spunînd cu adevărat despre Ribbentrop şi Molotov, că moldovenii sînt români, cum ţi-au dat arest la domiciliu, după închisoare… Poate acolo sus te-or asculta. Sîntem moldoveni şi trebuie să ne ajutăm unii pe alţii… Măcar acuma… Miliţianul avea faţa bărbierită, privirile-i exprimau grijă şi sinceritate.
— Poate tragem şi-o duşcă împreună? La badea Simion cred că se mai prelinge peste gardină ceva din cel roşu… Sau poate organizăm o petrecere la pădure… E plin Lipăgăul cu rusofoance…
— Nu am dreptul să cinstesc, căută să se descotorosească Arion.
Miliţianul se simţi ofensat, dar duse mîna la cozoroc, îl salută cazon, ca de obicei, şi plecă. Dintr-un principiu îndărătnic, se decise să nu se adreseze nicăieri cu vreo petiţie, pentru a fi reabilitat. “Puterea m-a pedepsit pe nedrept şi tot ea trebuie să-mi repare prejudiciul moral, îşi zicea el. Istoria demult m-a îndreptăţit şi nu mai am nevoie ca altcineva să-mi răscolească biografia… Marea mea grijă este familia. Şi marea mea durere… Să aflu despre ei măcar ceva… Slavă, recunoştinţă nu-mi trebuie! Am nevoie de linişte, iar liniştea, cînd tinereţea aproape că s-a dus, este un mare favor… ” Îl deranja ca mai înainte faptul că Angelica, de multă vreme, n-a dat pe-acasă. Emoţiile lui creşteau pe zi ce trecea.
Nichifor îi aduse un tranzistor de la un prieten şi nopţile asculta ce vorbeşte Occidentul despre U.R.S.S., despre Moldova. Uneori, îl irita vocea graseiată a unui crainic de la München, care avea grijă să informeze întreaga Europă că, la Chişinău, s-a înfundat canalizaţia ori nu sînt suficiente produse alimentare, se lezează drepturile evreilor şi ale altor minorităţi naţionale, în loc să abordeze cel puţin problemele puse în evidenţă de colegii lui acreditaţi la Moscova, Leningrad, Kiev.
Timpul le va pune pe toate la locul lor, se gîndi Arion a cîta oară în zilele celea, plin de speranţe. Făcea notiţe în jurnalul său pe care îl reluase, după mulţi ani, în timpul cît stătuse în spital.
Lumea părea mai înseninată — alegerile le-au cîştigat “ai noştri”, se arborase tricolorul. Chişinăul revenea la denumirile istorice ale străzilor. Sesiunile se transmiteau în direct şi unii îşi luau tranzistoarele chiar la deal. Fiecare ins începu să facă politică.
Arion Inereanu însă se pomeni singur. Se trezi o cioară albă chiar în propria familie. Intuia că pînă şi tata Simion, unicul om care l-a înţeles întotdeauna, îl ocoleşte cu întrebările şi o dă mai degrabă cu paharul. Nichifor, după ce i se refuză locuinţa, căzu în depresie — nu-l interesa decît să-şi asigure traiul, ca şi cum se pregătea de bătrîneţe. “Nu cumva vine într-adevăr bătrîneţea? se întrebă deodată Arion. Încă nu mi-a cucerit corpul, parcă, deşi… ” Se simţi străpuns de un fior de spaimă. Îşi examină în oglindă chipul împovărat de riduri, părul încărunţit, chelia abia pornită în creştet, ochii cu cearcăne mari. Da, vine, nu scapă nimeni de ea…”
Îmbătrînise şi casa părintească. Ograda nu mai arăta îngrijită ca altădată. Părea că toţi ai casei aşteaptă sfîrşitul unei generaţii, un buldozer să demoleze totul, ca altă generaţie să construiască ceva nou şi durabil pentru alte timpuri.

Arion cădea adeseori în cugetări pesimiste. Uneori îl fulgera gîndul să se sinucidă. “Vor plînge o zi-două mama, tata, apoi se vor potoli. Le-am făcut atîtea probleme, în loc să-mi păstrez tinereţea, mi-am bătut joc de ea. Le-am dat toate pe puşcării. Bravură moldovenească. Şi cine a observat acest lucru? Nimeni! Aşa ne-a zidit Dumnezeu: indiferenţi, lăsători, nepăsători. Cînd ajungem să ne fie bine, ne mai trădăm unul pe altul, iar dacă ţi-ai pus scopul de a te jertfi, poţi trezi doar o curiozitate de moment. “
Cu cît “ai noştri”, democraţii se înscăunau tot mai abitir şi mai mulţi la putere, cu atît mai des îl năpădeau asemenea gînduri. Pe acest val de mişcare naţională, cei care se jertfiseră cîndva, acum erau ignoraţi, uitaţi, neobservaţi, nici măcar pomeniţi… pe cînd în fruntea coloanei, culegînd lauri şi prosoape, apărură persoane care toată viaţa au fost diametral opuşi idealurilor de neam, de istorie şi popor. Tot dintre cei care pînă mai ieri au aclamat “Slavă! Slavă!”, astăzi strigă cu o şi mai mare putere “Jos!” şi nu-i nici o garanţie că mîine-poimîine nu vor începe să strige alte slogane. Cel mai de mirare era că noua ordine comporta nişte schimbări de caracter, aducînd cu ea o nemărginită mîndrie falsă şi obrăznicie vădită în conştiinţa pseudopatrioţilor, fapt caracteristic celor care se vor la putere. Toate acestea Arion nu găsea cum să le explice decît în aspect istoric. Năvălirile pe acest teritoriu cînd a tătarilor, cînd a nogailor, cînd a turcilor, cînd a ruşilor, ne-au făcut conformişti pînă-n măduva oaselor, fără a ne crea o duritate spirituală ce s-ar opune dezagregării mîndriei de neam. Nu odată îşi punea sacramentala întrebare: “Cum, Doamne, mai existăm ca popor, cînd zi de zi sîntem în stare a ne vinde şi părinţii, numai să ne fie bine?” Dar oricît se întreba, oricît se avînta în discuţii cu sine însuşi, cu toţi savanţii de pe glob, nu putea găsi un răspuns adecvat, satisfăcător.
Şi revenea la ale lui, la cele pămînteşti, fiind nevoit să recunoască iarăşi că marea lui mîndrie e că-i reprezentantul unui minunat şi glorios popor, pe care cîndva istoria îl va ridica pe locul care-l merită. Doar are un folclor ca la nimeni altul în Europa, dansuri, cîntece, talente recunoscute în întreaga lume… Nu, nu sînt cuvinte mari, pur şi simplu, dacă ar fi o minune dumnezeiască de a mă naşte a doua oară, tot român aş vrea să mă nasc…
Era deja tîrziu, cînd de la Rădeni se întoarseră mama şi tata. Spre uimirea lui, tata Simion era treaz şi mama, cu mîhnirea pe faţă, zise:
— Bătrînii sînt rău de tot. Nu ştiu cît o s-o mai ducă şi dacă închid ochii, o să trebuiască atîta cheltuială. Nici nu ştiu cum om scoate-o la capăt.
Mama avea temei să se îngrijoreze. Începuseră să crească preţurile. Oamenii nu-şi mai puteau scoate liber economiile din conturile bancare – doar în cazuri speciale. În aer plutea primejdia unor reforme băneşti, dar mai ales simptomele inflaţiei. Timpurile, în pofida aşteptărilor, deveneau tot mai tulburi şi mai incerte. Pe de altă parte, diverse cooperative apăreau ca ciupercile după ploaie. Arendînd mijloacele de producţie ale statului, cooperatiştii începură să fie primii businessmeni. Şi-au făcut apariţia şi tineri tunşi chilug, în haine întunecate, cu lănţişoare de aur la gît, dîndu-se drept “acoperişul” acestor agenţi economici, care aveau grijă, pentru o plată solidă, să le-asigure securitatea. Poliţia tot mai puţin făcea faţă situaţie. Creştea numărul bandiţilor, care jefuiau şi băgau groază în oameni.
Printre cooperatori, cum li se spunea acum, era şi Mitru. În înţelegere cu Sokoliuk, deschiseseră o cooperativă, care se lua la întrecere chiar cu abatorul.
— Vom împrumuta parale de la Mitru, zise tata liniştit. E cel mai bogat dintre membrii familiei noastre.
— Aşteaptă să-ţi dea măcar un ban! zise mama. Cînd plecau la mare, s-au sfădit cu Aliona ca ţiganii. Ea îl numea cu cele mai de ocară cuvinte, iar el tăcea ca mutul. Apoi a zbierat de două ori la dînsa, s-au urcat în maşină şi nu i-am mai văzut… S-au luat de la bani. Aliona şi-a cumpărat o fustă fără să-l întrebe… Cred că fata asta o să-i vină de hac. Nu-i ruptă din soare, da-i iute de mama focului…
— Pentru vîrsta ei, bea prea mult vin, îi luă tata Simion vorba din gură. Cîte pahare îi dau, pe toate le soarbe şi nu se îmbată…

— Ne astupă gura la toţi… Rele ca şi căţelele-s femeile în ziua de azi, făcu mama Veta. Cine ştie şi Angelica ceea ce poamă-i… S-a dus de un amar de vreme la Chişinău şi nu s-aude nimic despre ea. Mamă-sa, taică-său mă tot întreabă, dacă n-ai primit de la dînsa vreo scrisoare… "Întrebaţi-l pe fecioru-meu!", le zic, dar ei se ruşinează.
— Te respectă ca pe o cuscră, aprecie tata Simion.
— Oameni cu obraz. Nu ca şi cumnaţii lui Mitru. Au venit la nuntă beţi criţă şi demonstrau cu obrăznicie furca cei de fier în capul mesei… Ţi-aminteşti, cel mai în vîrstă se bunghea la Mitru şi-i zicea? "Ai avut noroc c-ai luat-o, altfel aveai patru găuri în burduhan!"
— Mitru merită, rîse tata Simion adresîndu-i-se lui Arion: Crezi c-o s-ajungă gospodar Mitru al nostru?
— A şi ajuns. A devenit cooperator! Antreprenor!
— Dar tu, dragul mamei, ce ai de gînd să faci mai departe? Te însori? O să-ţi sclipuim şi ţie nuntă…
Arion tăcu şi această tăcere o nelinişti ca totdeauna pe mama Veta.
* * *
Noaptea, după ploaie, era înăbuşitoare. Porcii din dealul Lipăgăului coviţăiseră strident. Abatorul lucra neîntrerupt, vagoanele veneau şi plecau încontinuu din haltă. Vîntul, de la o vreme începuse să bată dinspre deal, aducînd peste sat valuri de putoare. Pe toate blocurile şi clădirile mai fîlfîiau drapele roşii, cu lozinci cu slogane internaţionaliste. Cînd noaptea se topea în razele dimineţii, totul era gata de alegeri.
Noroc de maşină, căci ar fi făcut scurte la picioare de atîta alergătură. În ajun Mitru se întorsese de la Şabo avu mare tărăboi de la Aliona, care descoperise că mai are încă patru bastarzi prin lume. El însă îşi căuta de treabă: controlă dacă pe stîlpii de pe marginea drumurilor au rămas lipite foile cu îndemnurile de a-l vota pe Sokoliuk. În sat erau două sectoare de votare: la club şi la cartierele lucrătorilor de la abator. Prin amplificatoare, vocea lui Mitru, dis-de-dimineaţă, chema sătenii să se prezinte la urne. În dealul Lipăgăului, era convins că nu vor fi probleme, iar în vale, în partea moldovenească, mai rămînea de văzut. În ajun, pe-acolo mişunau adepţii Frontului Popular… Mitru îi dădea ghes la microfon:
— Toată lumea la votare! Viitorul nostru se află în mîinele noastre! Votarea e o cumetrie: o dată ce eşti poftit, trebuie să-ţi dai votul pentru Sokoliuk! Atenţiune! Toţi locuitorii Ineascăi să se prezinte la urne. Nu pierdeţi ocazia!
Tata Simion, de cum făcuse ochi, stătea pe prispă, neştiind parcă încotro s-o apuce: în deal sau spre centrul satului. Din ambele părţi, la urechile lui ajungeau frînturi de chemări, întrerupte de marşurile patriotice ale fanfarei. Văzîndu-l pe Arion ieşind din casă, încercă să lege capăt de vorbă, să-i afle părerea:
— Pentru cine să-mi dau glasul, măi băiete? E o hărmălaie în toată politica asta de azi. Nici nu ştii care şi ce vrea, unde bate…
— Pentru medicul Bivolarul. E de la Frontul Popular. Programa lor este naţională.
— Dar de ce frate-tău urlă contra frontiştilor?
— Comuniştii totdeauna au biruit prin urlete.
Arion citise toată noaptea la lumina slabă a lămpii şi acum, un pic obosit, stătea rezemat de un dereg, pe prispa casei.
— Ce-au să aibă oamenii, dacă la putere va veni Frontul Popular?
— Poate vor cîştiga ceva. Deşi nu ştiu cum au s-o facă, cam puţină experienţă au în a conduce o ţară. Poate că entuziasmul acestor copii ne va deschide ochii să înţelegem că sîntem un popor, şi nu o populaţie. Nu mai sîntem cum am fost — o turmă! Mi-amintesc, înainte vreme, ne dădeam votul pentru nişte persoane, pe care le vedeam doar în fotografii. A fost o perioadă cînd democraţia şi libertatea erau aduse oamenilor pe baionete. Să fi încercat să nu te duci! Zburai din post, cît ai zice peşte…

— Acuma nu eşti obligat, şi comuniştii sînt în panică, confirmă Arion. Trebuie să votăm pentru ai noştri. Eu nu pot participa, sînt privat prin sentinţă încă pentru un an. Lui Arion îi năvăli deodată sîngele în obraz, observînd că la poarta lor s-a oprit motocicleta miliţianului de sector. Iată, mai vine un agitator…
— Trăiască naţiunea! exclamă miliţianul, salutîndu-i cu mîna la cozoroc. Te rog, bade Simioane, să-ţi aduci contribuţia la alegerile reprezentanţilor Frontului Popular. Omul nostru
— Ion Bivolaru! Băiet puternic, ne va apăra limba, alfabetul, triclolorul, şcolile moldoveneşti, de care rusofonii ne-au lipsit.
Nichifor, căruia, îi căzu fasola-n borş, ciuli urechile setoase de veşti.
— U-uf! De-aş avea un automat, l-aş împuşca pe-acest Sokoliuk. Cine o să voteze pentru el, nu-i om! ameninţă megieşul supărat.
— Să se care în Rusia lui! Să nu votaţi pentru rusoi! îl susţinu miliţianul. Să plece de unde au venit, iar apartamentele să le rămînă băştinaşilor!
— De unde atîta agresivitate la miliţia sovietică? se miră Arion. Poate nu-i chiar aşa cum spui?
— Aşa-i! se îndîrji miliţianul, luînd paharul pe care tata Simion i-l oferi. Pentru Frontul Popular! Am devenit puternici ca niciodată. Aşa-i, tovarăşe Nichifor? Ori să te numesc "domn", aşa cum propune Frontul?
— Numeşte-mă cum vrei, dar eu ştiu cu cine să votez. Măcar că multă lume din sat s-a săturat de vorbăraie şi unii au zis că n-au să iasă la votare. Auzi cum cîntă orchestra pe Lipăgău? Rusofonii, toţi ca unul, vin la urne. Vor alege godacul lor. Noi ne codim. Mergi, Arioane, la votare? întrebă el pe neprins de veste.
— Dreptul meu e suspendat încă pentru un an, aşa că…
— Dacă te încăpăţinezi şi nu vrei să scrii o petiţie de graţiere! Cine ţi-i vinovat?
— Asta-i grija statului! i-o reproşă Arion.
— Mă rog, treaba dumitale, dar hai cu noi, pînă la secţia de votare…
— Băiete, du-te să-ţi mai treacă de urît. E-he-he, votările acestea au fost şi rămîn pentru Ineasca o istorie veche şi plină de peripeţii. Acuma poate că s-a schimba ceva. S-a anunţat că sînt invitaţi supraveghetori din străinătate, şi votarea o să fie corectă. Iar înainte vreme…
Porniră toţi spre dealul Lipăgăului, şi tata Simion prinse a le depăna istoria votărilor pe vatra strămoşească.
… Pe cînd era copil şi învăţa la şcoala primară, într-o bună zi îl cheamă Trifan Druţă, ca să scrie un fel de recipisă pe numele lui, din partea lui Petre Zaharioaia, un ţăran nevoiaş, cu o casă de copii. Era prin luna lui decembrie. Afară — frig şi glodăraie. Ţăranul nimerise la ananghie, iar la uşă băteau sărbătorile Crăciunului. La Ineasca fiecare om trebuia să aibă ceva pe masă… Trifan Druţă, un bărbat înalt, rumen la faţă, cu ochii puţin bulbucaţi şi părul cenuşiu, stătea la gura sobei, într-o cojocică miţoasă, încălzindu-şi picioarele încălţate în colţuni de lînă groasă. Petre Zaharioaia, un omulean slăbuţ, cu părul sur, căzîndu-i peste urechi şi gulerul sumanului de şiac, aştepta, cu ochii înfundaţi în orbite, verdictul boierului. Cînd apăru Simionel pe uşă, Trifan Druţă îl privi cu un zîmbet dulce şi zise:
— Iaca, băietul lui Ion al lui Manolache o să ne citească mai întîi gazetele de la Bucureşti, pe urmă va scrie hîrtia…
— Le-am citit celor doi anunţurile şi informaţiile din ziarul bucureştean, precum că în ţară, curînd, se vor desfăşura alegerile în senat, unde pretindeau să-şi aibă locurile lor diferite fracţiuni şi partide politice, zise tata Simion. Trifan Druţă mai avea doi feciori în partidul cuzist, el făcea parte din cel ţărănist. În preajma alegerilor, sătenii se trezeau seara, cu coloane de oameni, în fruntea cărora defilau feciorii lui Trifan, tot strigînd "Izbîndă!" şi scoţînd imediat cîte o măciucuţă din mîneca vestonului, aruncînd-o cu vîrful spre cer. Doi flăcăi vînjoşi, din urma coloanei, duceau, pe un par, aşezat pe umeri, un ciubăr cu vin roşu. Fiecărui trecător i se dădea să bea cîte-o cupă, cît ţi-ajungea să te-mbeţi de-a binelea. Trifan Druţă era

mai reţinut în simpatiile sale politice. De cîteva ori, duminicile, chema fanfara să cînte în poarta curţii sale. Acolo era şi vin şi putini cu brînză. Boierul, fără a ieşi în mijlocul oamenilor, stătea lîngă geamul de la mansardă şi urmărea cum chefuiesc şi dansează sătenii. Dacă întrebai pe cineva din gloată, care este asemănarea sau deosebirea dintre programele partidelor, puteau spune cu certitudine, doar că partidul cuzist este orientat împotriva evreilor…
— Am să-ţi fac împrumutul ista. Dacă ai să vii la votare, să pui votul pentru ţărănişti, îl preveni boierul pe ţăran, după ce Simion le citi ziarul.
— Voi veni, bădică! Voi veni, bogdaproste…
— Iar acum, măi Simionel, fiindcă Petre, de cînd îi el, trăieşte nechibzuit şi şi-a umplut cuptiorul cu copchii, am hotărît să-i fac împrumut. Scrie!
Şi Simion, muind tocul în călimară, începu să treacă pe hîrtie ce-i dicta boierul.
“Subsemnatul, Petre Zaharioaia, cetăţeanul comunei Ineasca, plasa Teleneşti, judeţul Orhei, primesc împrumut de la Trifan Druţă, locuitor din acelaşi sat, două puduri de făină de grîu şi trei de făină de popuşoi, o torbă de fasole, un sac de urluială, o ocă jumătate de brînză şi una de oloi, un ţuhal de grăunţe şi două sute de lei. Prezentul împrumut îl iau pentru ca la anul să ar şi să seamăn cu boii mei patru desetine de pămînt în Balţata, care aparţin lui Trifan Druţă, să lucrez aceste ogoare prăşindu-le, să strîng roada şi s-o aduc în sîsîiacele de la curte. Mă oblig ca, după Crăciun, să plec cu carul meu la chirie, să vînd cinci sute vedre cu vin la iarmaroacele de la Secureni şi Nouă Suliţi, în Bucovina… În caz de neîndeplinire a acestei obligaţiuni, să fiu dat pe mîna legii. ”
Cînd Simionel termină să scrie cele dictate, moş Trifan scoase de sub zolnicul din horn banii, numără două sute de lei, apoi o strigă pe o femeie din camera vecină:
— Să măsori cu terezelele tot ce-i scris în hîrtia asta şi să i dai lui Petre…
— Dumnezeu să te păzească! zise ţăranul. Voi avea cu ce face sărbătorile Crăciunului eu şi copilaşii mei… Anul ce-a trecut n-a prea rodit privea, iar familia-mi cere de mîncare…
— Bine, bine, făcu Trifan Druţă, retrăgîndu-şi mîna să nu i-o sărute Petre. Dar să ştii: trebuie să votezi pentru ţărănişti. Petre împături hîrtia s-o pună în dosala cuşmei.
— Aşa nu mă-mpac, clătină din cap boierul. Recipisa o laşi la mine. Tu, ai trebui să pui aldămaşul. Lui Simionică să-i dai un leu…
Petre şovăi, scoase banii din buzunarul sumanului îi dădu un leu:
— Împrumută-mi şi o ocă de vin, bade.
— Scrie, Simionele, îmi întinse boerul un registru slinos: “Pentru două zile de cotorît via, eu, Petre Zaharioaie, mai împrumut o ocă de vin roşu. ”
Au băut aldămaşul. Cînd Petre dispăru, l-am întrebat pe moş Trifan:
— Nanule, cum o să se achite omul?
— Petrea? zise boerul. Dacă-i prost, să robească! Datoria are s-o întoarcă!
Principalul e că are cu ce-şi petrece sărbătorile de iarnă. Cînd nu-i cap, vai de picioare, finule! Numai într-un an şi-a băut desetinele… se poate una ca asta?. .
— Mă botezase… era vărul lui tata, preciză Simion, cînd ajunseră la o jumătate de cale pînă-n dealul Lipăgăului, de unde se vedea satul scăldat în verdeaţă proaspătă.
— Nu-i nici o deosebire între oamenii bogaţi de-atuncea, între votarea de pe timpul românilor şi cea de la ruşi… zise moş Alexandru, sprijinindu-se în toiagul de salcîm cioplit.
— Cum am luat cunoştinţă de votarea pe timpul sovieticilor, zise tata Simion. Prin anii cincizeci, după ce am fost mînaţi ca oile în colhoz… . Satul n-avea nici radio, nici ziare. După ce vreo trei şefi de depozit înfundaseră puşcăria, conducerea colhozului mă cheamă. Preşedintele ei, Leşenko, un ucrainean gras ca un poloboc, care, pe cînd descălecase în satul nostru, se preicepea în agricultură, aşa că încurca ovăzul cu orzul. Îmi porunceşte el să iau depozitul în primire. La vremurile celea, magaziile colhozului erau pline cu cereale, cu butoaie de vin, brînză, ouă, carne în saramură, pelicele, oloi şi tot ce producea gospodăria!. .

Şefii, care-şi trăgeau piciorul cu inspectarea prin raion, neapărat din Teleneşti erau aduşi la Ineasca, să li se facă masă.

Se apropiau alegerile de judecători… Într-o bună seară — unul Andriuţă, candidat la postul de judecător cu vreo patru căruţe, pline cu "dihori", cum le-am zis nacealnicilor totdeauna, a venit la Ineasca să facă un guleai. Stalin abia murise şi nimeni încă nu dădea o bucăţică din colhoz. Preşedintele Leşenko se aşeza la masă împreună cu toată nebunăraia ceea. Mînca şi bea, fără a iscăli vreun document. E adevărat că se dădea de la depozit cinci litri de vin, un kilogram de brînză, o pîine, şi cîteva cepe… Dar era prea puţin pentru o gloată de mîncăi?! Candidatul Andriuţă, un tinerel scund, cu ochelari, cu o faţă rotundă, inteligentă, stătea în centrul mesei. Se aprinseră felinarele, am turnat fiecăruia cîte un pahar cu vin, dar ce vin!… Săreau purici din el şi era limpede ca lacrima. Şi, cum vă spuneam, erau vreo cincisprezece nebuni, care se grămădiseră la mîncat. Peste cîteva clipe, s-a terminat şi vinul şi brînza, dar compania lui Andriuţă abia se întărîtase. Am avut grijă să-i dau preşedintelui nu un pahar, ca celorlalţi, ci trei. Ochimaş a lui Safta, paznicul de la cramă, cu un cuşmoi cît movila Molnicului, stătea rezemat de uşor urmărind zîmbitor ce se întîmpla. După cuvîntările aprinse ale oaspeţilor, în cinstea judecătorului Andriuţă, cineva rosti cu dojană în glas:
— S-a terminat vinul!
— Nici de papat nu-i, face altul către mine. Atîta e pe document, zic eu îndîrjit. Mai mult nu dau un gram fără dispoziţia lui Leşenko.
— Ce-i de făcut? întreabă preşedintele luîndu-mă de o parte… Aceştia au să bea şi-au să mănînce fără simţire. Scapă-mă!
Am chibzuit uitîndu-mă galeş la Leşenko — cu adevărat nimerise într-o situaţie delicată. Şi atunci l-am sfătuit:
— Prezintă-l pe Ochimaş oaspeţilor.
Fiind ruşii şireţi şi hoţi din născare, unde s-apropie Leşenko de Andriuţă, îi şopteşte ceva la ureche, candidatul duce palma la colţul gurii pline şi zice să-l audă lumea:
— Am dori să ni-l prezentaţi pe omul care ţine în supravegherea sa acest vin minunat.
Ochimaş, care nu înţelegea o boabă ruseşte, continua să stea în pragul uşii.
— Bade, îi zic, tovarăşul Andriuţă vrea să te vadă, să te cunoască mai de aproape…
— Păi, pe mine mă ştie toată lumea de om gospodar, unde face Ochimaş cu trufie.
Atunci, împingîndu-l puţin înainte, cum stătea el ca o statuie neagră în cuşmoiul cela tras pe ochi, mă adresez cu voce tare către onorata asistenţă:
— Daţi-mi voie să vi-l prezint pe omul, care cu 37 tone de vin se mişcă după soare!
În tăcerea ce s-a lăsat, Ochimaş face un pas înainte, îi prinde mîna lui Andriuţă, care-l urmărea cu ochii scînteietori de admiraţie, şi zise mîndru:
— Vinodel kolhoza!
— Bravo! au aplaudat cei de la masă.
De un asemenea onor Ochimaş a lui Safta se bucura prima oară în viaţa lui. Potolindu-se spiritele, unde-l ghiontesc şi-i zic:
— Adu, bade, ceva bieţilor oameni, care-au venit flămînzi şi însetaţi de pe drum. Vezi cît de mult te preţuiesc?!
Stînd în cumpănă o habă, aproape cu gura căscată, Ochimaş clipi des şi, ieşind în curte, îl strigă pe unchiul-său, care dormita într-o glugă de ciocleji:
— Moş Toadere-e! Din cel de la margine! Brînză din putina din fund, ceapă, şuncă, ouă, pîine de pe poliţă din margine!. .
Şi a început beţia, măi oameni buni! Pînă în zori a ţinut. Badea Ochimaş cu Toadere au tot cărat vin, brînză, ouă!. . Andriuţă, prăjea ouăle într-un ceaun, le amesteca cu brînză şi-i servea pe toţi, jucînd tananica, lăudîndu-se că a făcut armata la marină… Dar să vedeţi, ce a fost mai departe. Cînd beţia era în toi — eu pe-atunci nu puneam strop de băutură în gură, şi Ochimaş,

ca toată compania lui Andriuţă, se făcuse clei, am întocmit pe loc un act de trecere la pierderi — 50 kilograme de vin, zece kilograme de brînză, trei sute de ouă şi multe altele — în cîteva exemplare. Oaspeţii, împreună cu viitorul judecător, nu se vedeau unul pe altul. Mă apropii atunci de dînşii şi-i rog să se iscălească sub actul cela, căci de unde aveam să le plătesc masa?! Ruble nu vedeam în ochi pe vremurile celea, decît naturoplată? Unul de la raion, Makariuk, pare-se îi zicea, unde-şi pune ochelarii pe nas, citeşte ca prin sită cele scrise de mine şi zice triumfal: “Asemenea documente se iscălesc fără a fi citite! Bravo gospodari de la Ineasca! Vin mai bun nu există în toată Europa, pe unde am cutreierat cu războiul!” Şi, după ce-mi trage o pupătură, îşi pune frumuşel iscălitura, după care a urmat Andriuţă, Leşenko, şi toţi ceilalţi mîncăi…
Cînd s-a încheiat ospăţul, i-am transportat pe toţi acasă, iar a doua zi duc frumuşel actul la contabilitate. Contabilul, o femeie severă, gureşă, ageră la minte, a făcut îndată socoteala la abac, i-a introdus pe toţi musafirii de-aseară în lista creditorilor… La vreo lună de zile, cînd Andriuţă era deja în funcţie de jude la Teleneşti, cînd toată miliţia din raion se vînzolea să-l prindă pe Filimon Bodiu de la Ciulucani, Leşenko… şi-a pus mîinile-n cap. Toţi “dihorii” de la guleaiul cela erau datori colhozului “Puşkin” — aşa au numit pe-atunci tovarăşii gospodăria noastră agricolă — sume considerabile de bani, pentru vinul şi crăpelniţa în acea seară din ajunul alegerilor!.
— Ai mai lucra’ la depozit dup’aceea? întrebă Nichifor.
— Da’ de unde?! M-am dus să învăţ.
— Bad’, de cînd t’ ştiu eşti da’ dracului! făcu Nichifor. Nici acuma cu-aleger’le ‘estea nu te-astîmperi. Ne-ai lua’ p’ toţi cu mata ca s’ te… păzim?
— Aşa alegător ca mine poate fi furat în orice clipă, măi băiete!
Orăşelul din dealul Lipăgăului îi întîmpină cu placarde şi drapele roşii, alături de cele cu dungă verde. Pe un stîlp, se bălăbănea în bătaia vîntului portretul lui Sokoliuk.
Dinspre sat, se auzeau chemările insistente ale lui Mitru. Pentru prima oară, după mulţi ani, tata Simion venise pe dealul Lipăgăului şi se minună. Un orăşel adevărat, cu blocuri moderne, baie, magazine şi magazine speciale pentru veteranii de război, casă de cultură, trotuare asfaltate. La fiecare scară — maşini parcate şi acoperite cu prelate. Nimerise în altă lume. Pe străzile cu stîlpi şi felinare electrice se plimbau, ca în zi de sărbătoare, oameni frumos îmbrăcaţi. Dinspre pădurea care era chiar sub coasta dealului, adia mireasmă de flori şi ierburi. Porcăria şi abatorul rămîneau mai în vale, — toată putoarea să se reverse înspre văgăună.
— Poţi s’ le spui toate-n faţă, ei tot fa’ pe-a lor, răbufni deodată Nichifor. Ac’ma treb’ să mai votăm ca ei s’ vină iar la putere. Ş’ apoi toate le-am dat gata pentru sec’lul ista şi cel car’ vine.
— Să-şi mai pună pofta-n cui! se răsti tata Simion. Ei cred că, dacă ne-au silit să venim cu votarea aici în deal — vom fi de partea lor? Votarea totdeauna a fost o adunare de nebuni şi pierdere de timp! De data asta am să-mi pun ambiţul!
Lîngă urnă străjuiau nişte haidăi cu banderole roşii, care cum i-au văzut pe “aborigeni”, au prins a le paşte orice mişcare. Tata Simion, Nichifor şi mama Veta luară buletinele şi intrară în cabine, pentru a vota în taină, cum prevedea legea. S-au înţeles din timp că votează cu Frontul Popular… Dar cînd s-au apropiat de urne, vrînd să sloboadă buletinele, bravii flăcăi acoperiră cu mîna gaura şi, păstrînd acelaşi zîmbet pe faţă, au rugat amabil să le arate pentru cine şi-au spus cuvîntul. Mama Veta desfăcu buletinul, tata zăbovi, Nichifor îi privi uimit. Arion, care stătea în pragul uşii de la ieşire, se revoltă:
— De ce încălcaţi legea, nesocotiţilor? Unde-s supraveghetorii străini?
În aceeaşi clipă simţi lovitura unui pumn drept în faţă. Un zdrahon, ce stătea chiar alături, îl înşfăcă de guler:
— Zakroi rot, skotina! Mî tebe pokajem komu nado otdati svoi golos!

Se stîrni tărăboi. Tata Simion îi pocni una îndărăt celui ce l-a lovit pe Arion, iar Nichifor îl prinse de braţ pe al doilea, care ridicase pumnul să-l plesnească pe tata Simion. Mama Veta începu să strige îngrozită: "Săriţi, oameni buni, că se face moarte de om!" Imediat se adună lume. Vestea că în Lipăgău a dat buzna Frontul Popular prinse a călători din gură-n gură. Strigăte haotice, neclare, ameninţări de răfuială. Feţele crispate emanau agresivitate, de parcă nişte căprioare nimeriseră în ghearele unor lei flămînzi. Mama Veta plîngea, tata Simion era numai mînie, Arion sîngera, iar Nichifor cerca într-un fel să lămurească haitei adunate adevăratul motiv al conflictului, cerşind într-o oarecare măsură consolare… Nu zăbavă, la faţa locului apăru Mitru. Cu ochelari de soare, deveni stăpînul situaţiei. Flutură mîinile deasupra capului, făcînd semn să se potolească spiritele, apoi luă cîte pe unul, conducîndu-i prin mulţime spre maşină, şi-i duse pe toţi acasă. Acolo aflară că lui Moş Alexandru, cu vreo două ore în urmă i s-au luat nitam-nisam picioarele, a căzut, şi-a pierdut graiul şi l-a luat salvarea. Dar toţi ai casei parcă nu luaseră lucrurile astea în serios. Erau agitaţi de conflictul de pe Lipăgău.
— Ce v-a apucat să vă luaţi la bătaie? Şi tu, frate, nu te saturi nicidecum de politică activă, hai? Puşcăriile din Siberia nu te-au învăţat chiar nimic?
— Aşteaptă, blestematule, să-ţi lămurim ce-a fost, vru tata Simion să-i explice, dar Mitru era prea furios, ca să înţeleagă ceva.
— Nu mă enervaţi, că fărîm pietroiul, arătă el spre lespedea funerară din mijlocul ogrăzii. Pe urmele lor, la poartă, sosi o ceată de miliţieni, în frunte cu Cojocaru, care îl întrebă de Mitru, cu îngîmfare cazonă:
— Cine-i vinovatul?
— Nu-ţi băga nasul c-o să-ţi pută! strigă Mitru. Ne lămurim singuri! Ieşiţi din ogradă! Ieşiţi cu toţii…
De cum miliţienii şovăitori plecară, Nichifor veni c-o întrebare:
— S' ne ducem s' votăm iar? Doar ni s-o luat buletin'le…
— Nu-ţi face inimă rea. Buletinele voastre stau de-acum în urne. – zise Mitru cu voce indiferentă.
Tata Simion aduse din beci un ulcior cu vin şi încerca să-şi înece orgoliul demnităţii rănite, cinstind în tăcere cu Nichifor. Şi numai mama Vera nicidecum nu putea să se liniştească după cele întîmplate.
— Abia acum înţeleg eu, dragul mamei, cine-i puterea asta cu adevărat. Dacă-s în stare tovarăşii să te omoare cu minciuna, apoi… Ai fost erou că te-ai luat de piept cu dînşii şi ai rămas în viaţă. Mă mîndresc cu tine, dragul mamei. Şi mă doare sufletul de rătăcitul de Mitru. O să mor şi-o să-mi pară rău de el!. .
Arion simţi o căldură dulce, din copilărie, învăluindu-i fiinţa. O îmbrăţişă. I se păru micuţă şi firavă, dar atît de adevărată şi gingaşă. Mama Veta îşi şterse lacrimile, îl netezi pe cap şi adăugă cu tristeţe:
— De-ai putea s-o uiţi pe Elvira, şi să te însoţeşti cu fetişoara ceea…
— Nu ştiu, mamă… Nu ştiu ce să fac mai departe… Angelica e bună, dar e din altă lume…
* * *
Votarea la Ineasca, cu excepţia incidentului din vîrful Lipăgăului, a fost în favoarea lui Sokoliuk. În ansamblu, pe circumscripţia raională, fu întrecut de Şelaru, reprezentantul Frontului Popular. Cel mai amărît rămăsese Mitru. Se mutase deja cu traiul în apartamentul de la Orhei. Aliona era în a treia lună a sarcinii, vroia din partea soţului mai multă atenţie, dar el se îmbăta des, urca la volan şi împreună cu Sokoliuk plecau cînd la Chişinău, cînd la Bălţi, cînd la Tiraspol. Acasă se întorcea îngîndurat şi plin de răutate.
— Oameni nerecunoscători sînt moldovenii noştri, constată el cu necaz. Puterea Sovietică le-a dat de toate, iar ei m-au tras pe sfoară.
— Sokoliuk tot ca tine gîndeşte? îl întrebă Aliona.

— Dînsul mă stimează… Am făcut ce-am putut, dar moldovenii l-au preferat pe un doctor zăbălos, care poate doar să trăncănească din gură… Dar pînă la urmă o să biruim!
— Bine că Sokoliuk nu şi-a schimbat părerea despre tine, burduhoşelule!.
* * *
La Chişinău s-a întrunit în prima sesiune noul parlament, care, din primele şedinţe, s-a scindat în două tabere antagoniste: majoritatea o constituise aripa Frontului Popular cu forţele naţional-democratice, ce pledau pentru renaşterea a tot ce-i românesc în Basarabia. Minoritatea, vorbitori de limba rusă, printre ei mulţi moldoveni, încă destul de puternică, era… agresivă. Primele dueluri nu erau altceva decît o continuare firească a ceea ce Moscova numea "perestroika", dar extrapolată de-acum în republicile unionale şi trecută pe făgaşul eliberării naţionale a popoarelor de sub jugul, mai întîi spiritual al impreiului, apoi cel pretins economic. Aripa Frontului Popular se ţinea pe entuziasm, pe dorinţa aprigă de-a aduce schimbări fulger într-o societate construită cu atîta zel de comunişti. Bataliile, de fapt, se axaseră pe funcţionalitatea vechiului imperiu. Deşi în minoritate, apărătorii sistemului sovietic comunist erau mai bine pregătiţi pentru lupte politice, inclusiv în culise. După şocul primelor victorii ale forţelor naţionale — alegerea unui guvern absolut nou, aproape în întregime naţional, aprobarea stemei şi a tricolorului, declaraţia de susţinere a suveranităţii Lituaniei, declaraţia privind suveranitatea Moldovei, alte acţiuni, care, în opinia rusofonilor, uzurpau temeiurile Constituţiei U.R.S.S., acestea din urmă şi-au luat o pauză de analiză a celor întîmplate, pentru a-şi constitui o nouă strategie.
Naţionalii, în principiu, cîştigaseră majoritatea jilţurilor şi portofoliilor, dar pîrghiile economice rămîneau în mîinile celor ce reprezentau, de fapt, Moscova. Altă lovitură de şoc mai fu şi insuccesul referendumului din martie, privind păstrarea Uniunii Sovietice. În Moldova el abia de întruni un sfert din sufragii. Practic, noua democraţie reuşi să zică un "nu" hotărît imperiului.
La un an de cînd îşi începuse lucrările Parlamentul, aceste forţe se regrupară şi îşi reorientară activitatea în direcţia divizării şi fărîmiţării blocului naţional. Au folosit cu iscusinţă disensiunile dintre intelectualii democraţi şi clubul agrarienilor, în fond, fosta mică nomenclatură de la ţară, actualii preşedinţi de colhoz şi preşedinţi ai sovietelor săteşti. "Mîncăii satelor", precum îi botezase tata Simion. Coloana a cincea în Parlament deveniseră rusofonii, într-o coaliţie camuflată, cu fosta oligarhie comunistă naţională. Mulţi dintre ei mai rămaseră agenţi ai Moscovei şi îndeplineau misiuni ale centrului, transmiţînd informaţii despre orice pas şi intenţiile naţionalilor. Nu apucaseră economiştii de la Chişinău să lanseze ideea valutei naţionale, că centrul făcu mişcarea de graţie: în casele de economii a fost pusă la cale o penurie acută de bani, după care surveni o nemaiauzită devalorizare a rublei ruseşti, deficit de mărfuri de prima necesitate. Mai tîrziu, cînd avea să se introducă valuta naţională, cei mai mulţi dintre oamenii de rînd aveau să se trezească, practic, cu economiile de-o viaţă duse pe apa sîmbetei.
Aşijderi, centrul, parcă presimţind o agravare a situaţiei social-politice din zonă, a început, de urgenţă, evacuarea, de pe teritoriul Moldovei din dreapta Nistrului, a armamentului greu şi efectiv, dislocat în unităţile militare de la Chişinău, Ungheni, Cahul şi Bălţi, încît nu rămase nici un tanc, nici măcar suficiente automate "Kalaşnikov", necesare miliţiei, de a-şi exercita funcţiile de serviciu.
Dar cele mai grave lovituri pentru noua democraţie şi noua statalitate deveniră problemele găgăuzilor şi a Transnistriei. Aici de-acum se scontau probleme teritoriale şi se lovea direct într-o eventuală unitate românească. Interceptată şi dirijată de mass-media de la Moscova, propaganda locală se străduia din răsputeri să creeze imaginea "duşmanului român", ce va invada această palmă de pămînt, instaurînd un regim cu jandarmi bestiali. Începu a se juca pe sentimentul unei părţi a băştinaşilor, care nu prea doreau să audă că sînt români. Chiar unii intelectuali, rămaşi fără de jilţuri şi supăraţi pe noua democraţie, au început să susţină cu

fermitate că sînt “moldoveni” şi vorbesc moldoveneşte, că n-au nevoie nici de o unire. “Dorim o republică independentă!” Se găsiră savanţi cu titlu, ideologi, care, refugiaţi la Tiraspol, porniră o luptă înverşunată, pentru menţinerea Moldovei Sovietice în cadrul U.R.S.S. Duşmani de moarte ai tricolorului, ai reîntronării limbii materne ca limbă de stat şi trecerii la grafia latină, ei au reuşit să transforme grevele de la Tiraspol într-o acţiune politică de proporţii şi de durată. La Tiraspol se creară comitete de rezistenţă, după exemplul gărzilor roşii de la Petrograd din 1917. De la Moscova soseau întruna emisari de toate profilurile, chibzuind planuri de scindare a republicii. În această ordine de idei, îşi amintiră de găgăuzii din sudul Moldovei. Un grup de aventurieri, care se declarau drept apărătorii unui popor unical în Europa, cum sînt găgăuzii, turci creştinaţi au lansat ideea autonomiei culturale pentru localităţile cu populaţie compactă găgăuză. De fapt, liderii porniseră la început de la ideea menţinerii limbii ruse în şcolile găgăuze, neromânizării populaţiei acestei regiuni. Ghidaţi însă de “fraţii mai mari”, au început să revendice o autonomie teritorial-administrativă. Cînd Chişinăul ordonă arborarea tricolorului pretutindeni, la Comrat se ridică, pe clădirea primăriei locale, un drapel albastru, cu un cap de lup pe el. Şi aici au început să apară cete de voluntari, care, nu se ştie de unde, căpătaseră arme de foc.
Frontul Popular văzu în aceasta o sfidare neruşinată a statalităţii şi anunţă în fierbinţeală un pohod spre Comrat. Cete de voluntari cu bîte şi ţăpoaie, conduse de noul prim-ministru (legislativul primi ordin de la parlamentari să reinstaureze ordinea publică), porniră spre sudul republicii, pentru a-i pune la respect pe impostori. Dincolo de Comrat, găgăuzii erau oameni simpli, înrăiţi pe soarta lor vitregă într-o stepă aridă, cum e cea a Bugeacului. Ani de-a rîndul încercau să supravieţuiască aidoma moldovenilor crescînd oi, cultivînd culturi cerealiere, scoţînd din pămîntul sec, neprietenos, roade cît să-şi asigure existenţa. Dar s-au găsit lideri, s-au găsit lozinci, s-a iscat problema şi scopul s-a urcat în tron. Cerem autonomie! Fie să murim cu toţii, dar să ne cucerim autonomia! Chişinăul se revolta, Moscova asmuţa evenimentele transmiţînd la radio, televiziune reportaje, precum că moldovenii nu le oferă găgăuzilor posibilitatea să aibă şcoli naţionale, instituţii de învăţămînt superior şi, în general, moldovenii… nu-s mai prejos cu nimic decît… românii!
Astfel s-a început campania voluntarilor în sudul Basarabiei, unde nu era nici răscoală, dar nici linişte…
Comratul, în două zile, se baricadă ca împotriva unei invazii serioase.
În noaptea cînd coloanele de voluntari ajunseră la cîteva sute de metri de Comrat, orăşelul era deja în baricade, prin şanţurile de pe marginea drumului stăteau pitulaţi tineri, cu pistoale-mitraliere de-a gata. Pe acoperişul primăriei, noul drapel era apărat de trei mitraliere, gata să secere “bandele de năvălitori români”. O activizare deosebită fu înregistrată în unitatea militară a trupelor Armatei Sovietice din vecinătatea Comratului.
Serviciile secrete ale Rusiei trimiseră în sprijinul confraţilor găgăuzi coloane de voluntari, militari şi civili, înarmaţi. Satele din stepa Bugeacului fură cuprinse de panică. Ţăranii locali, care nu s-au aflat nicicînd în conflict cu moldovenii, nu pricepeau ce se întîmplă… Moscova contribuise ca postul de radio de la Chişinău să fie blocat şi difuzoarele transmiteau numai şi numai informaţii de la Tiraspol. Ziua şi noaptea se trîmbiţa despre manevrele naţionaliştilor români, care vor să strivească micul, eroicul popor găgăuz şi să-l ducă forţat în robia românească…
În acea noapte de restrişte, la aşa-numitul stat-major al operaţiunii, sosi preşedintele ţării. Ascultă informaţia persoanelor responsabile, analiză situaţia creată. Invită autorităţile oficiale de la Comrat la sediul statului-major. Acestea înaintară condiţia de a se retrage forţele. Această aroganţă răni grav orgoliul proaspătului preşedinte. Dar el nu dorea vărsare de sînge…

A doua zi se declară oficial că pohodul spre Comrat a luat sfîrşit şi că toată lumea trebuie să revină la munca paşnică. Parlamentul avea să declare nelegală orice încercare de autoinstaurare a puterilor locale în contradicţie cu cea centrală.
Înaripaţi de această "victorie", liderii găgăuzi porniră, cu susţinerea celora de la Tiraspol, o campanie secesionistă şi mai acerbă. Un oarecare Jujudji înjghebă o bandă de delicvenţi şi începu să terorizeze populaţia băştinaşă, încît oamenii simpli nu puteau zice nici mîrc. Campania la sud nu dură decît o săptămînă, dar îi băgă în sperieţi pe ţăranii găgăuzi, care doreau să-şi afle odraslele vii şi nevătămate. Oricum, simbolul era arborat, baricadele — intrate în istorie, iar susţinerea din partea Moscovei deveni masivă — toată vina pentru cele ce se întîmplaseră căzu pe capul "blestemaţilor de români".
Pohodul din sudul republicii a fost, se prea poate, o probă de forţe, o încercare a noii democraţii naţionale, a proaspetei suveranităţi. La puţin timp, întreg spaţiul U.R.S.S. fu cutremurat, de "o baie de sînge la porţile Dubăsarilor", instigată de naţionaliştii români din Basarabia, în care-şi pierduseră viaţa trei reprezentanţi ai populaţiei din Transnistria: un moldovean, un ucrainean şi un rus.
Au urmat mitinguri de protest, blamări ale "ucigaşilor de la Chişinău". Procesiuni funerare se înşirară în toată regiunea transnistreană a Moldovei. Cortegii de oameni, cu portretele celor trei victime, mergeau kilometri întregi la Rîbniţa, Dubăsari, Camenca, Grigoriopol, Slobozia, Tiraspol, Tighina, pe care rusofonii continuau cu îndîrjire să-l numească "Bender", transformînd procesiunea într-un adevărat show. Şi numai scriitorii ghiciseră originea tragediei. Cei trei căzuseră la podul Dubăsarilor victime ale serviciilor secrete, care i-au împuşcat, în învălmăşeala de-atunci, mişeleşte, din spate cu calcul la componenţa etnică, scontînd destabilizarea şi învinuind direct forţele naţionale. Se observa chiar şi în momentul înhumărilor că cei trei au fost împuşcaţi în ceafă.
La Nistru se crea o situaţie dramatică. Deşi puciul de la Moscova eşuase, Moldova îşi declarase independenţa, Partidul Comunist se prăbuşise. Conflictul luă proporţii. Moscova îşi retrăgea trupele şi armamentul din Moldova, nu şi din Transnistria. La Tiraspol, unde se cuibăriseră rusofonii separatişti, pe aeroportul militar, aproape zilnic, aterizau demnitari de cel mai înalt rang de la Moscova, încurajîndu-i în acţiunile lor pe secesionişti, dar mai ales dotîndu-i cu tot ce este necesar pentru a-şi consolida poziţiile. Chişinăul făcea un protest după altul, declaraţii, scrisori deschise, însă ele erau trecute cu tăcerea nu numai de către Moscova, Kiev, ci şi de către comunitatea statelor europene şi cea internaţională. Moldova, ca stat abia creat, era într-o totală ignoranţă şi indiferenţă internaţională, de parcă această palmă de pămînt nu exista în lume. Doar România depunea eforturi colosale pentru menţinerea echilibrului, dar, nici ea nu prea era auzită.
Ruşii au lăsat mult armament peste Nistru, efectiv de soldaţi şi ofiţeri, precum şi tehnică militară, inclusiv avioane supersonice. În republică se intra şi se ieşea fără nici un obstacol — zi şi noapte dinspre răsărit, în zona transnistreană, soseau fel de fel de instructori, emisari, eşaloane cu toate cele necesare pentru a fi creat din mers un stat-fantomă. În coastele noii republici independente, se organizară alegeri prezidenţiale înaintea celor republicane. Fiecare din stătuleţele-banane îşi arboră drapelul său, îşi adoptă imnul, Constituţia. Chiar se făcu publică intenţia de a stabili relaţii diplomatice, de bună vecinătate.
Găgăuzii, la început stingheri, apoi susţinuţi masiv de Moscova şi Tiraspol, s-au obrăznicit pînă într-atîta, încît au început a declara că duşmanii lor de moarte sînt… moldovenii. care îi împiedică să devină suverani şi independenţi. Anume ei, moldovenii, i-au asuprit şi nu le-au permis să-şi dezvolte cultura, etnia… Lichidau în grabă orice urmă de predare în şcolile din regiune a limbii române, înlocuind-o peste tot cu cea… rusă. De limba găgăuză aproape nici nu-şi aminteau. Unii intelectuali găgăuzi, cu adevărat îngrijoraţi de starea în care se afla limba, cultura găgăuză, de la Chişinău băteau alarma, dar liderii de pe loc îi declarau pe-aceştea trădători. Moscova, la rîndul ei, pe de o parte făcea declaraţii de neamestec în treburile

interne ale Moldovei, condamna separatismul, iar, pe de altă parte, susţinea masiv, pe toate căile informaţionale acţiunile liderilor de la Comrat şi Tiraspol, învinuind făţiş de toate păcatele numai pe moldoveni şi… pe statul român. Scriitorii moldoveni îi îndemnau pe fraţii lor de la sud să introducă alfabetul latin, să amelioreze graiul naţional, găgăuz, dar nu erau auziţi. Bătrînii găgăuzi, care, vorbeau foarte frumos româneşte, şi-au amintit cum băteau românii, că-i batjocoreau, îi impuneau să vorbească pre limba fascistului Eminescu. În fosta capitală a Imperiului Otoman, datorită Moscovei, se făcuseră deja declaraţii de susţinere a fraţilor de sînge.
Unii lideri, de orientare prorusă, au ajuns să afirme cu impertinenţă că moldovenii din Bugeac sînt venetici în părţile locului, iar Domnitorul Ştefan cel Mare e de origine… găgăuză, născut la Avdarma! Au început a bloca cu "grănicerii lor" înarmaţi drumurile către Comrat.
La Tiraspol, comitetele muncitoreşti de grevă, ale colectivelor de la fabrici şi uzine, componente ale complexului industrial-militar sovietic, organizau în fiece zi mitinguri de solidaritate cu "eroicul şi curajosul" popor găgăuz. Pe clădiri atîrnau placarde cu slogane în limba găgăuză (la Tiraspol nimeni nu pricepea acest grai) şi, firește în limba rusă: "Libertate poporului găgăuz!", "Jos labele de pe el!", "Jos ocupanţii moldoveni!"
Fără a se implica într-o activitate politică practică, Arion analiza evenimentele, încercînd să anticipeze următorul pas al separatiştilor. De regulă, îl ghicea. Ghici că deputaţii tiraspoleni vor încerca să blocheze lucrările Parlamentului, părăsind sesiunile, că la Tiraspol se vor scurge elemente cu antecedente penale din toată fosta Uniune, pentru a crea gărzi paramilitare, că referendumul transnistrean privind crearea unui stat aparte va acumula procentele necesare şi chiar prevăzu cine va fi preşedinte. Pentru Arion era clar că impostorul Kamcedal era un rezident al serviciilor secrete moscovite. Funcţionar silvic de dincolo de Enisei, devine la Tiraspol, cu doar şase luni înaintea alegerilor, director al Uzinei de Aparataj Electric, iar după aceea şi deputat. La Chişinău nu se mai putea hotărî nimic pe cale parlamentară şi atunci s-a ales varianta împotrivirii deschise. Arion încerca să analizeze şi greşelile Frontului, aripei democratice, să elaboreze scheme de acţiuni anticipate. Dar, lipsit de contactul nemijlocit cu parlamentarii, avînd la dispoziţie doar informaţiile pe care le ofereau cele două ziare prounioniste — "Ţara" şi "Sfatul Ţării", nu izbutea.
Transnistria, pe care Stalin şi Hruşciov o concepuseră ca un tampon între Ucraina şi Moldova, a cunoscut o înflorire evidentă în anii puterii sovietice. Deşi în Basarabia locuiau peste 2/3 de populaţia republicii, obiectivele economice au fost construite în proporţie inversă, special peste Nistru. Serviciile secrete de la Moscova au prevăzut cu cincizeci de ani înainte că, pe parcurs, poate să apară iarăşi problema Basarabiei. K.G.B.-ul şi serviciile de recunoaştere ale armatei îşi plasară agenţii pe redute, creînd un stat aparte şi lipsind dintr-odată Basarabia de sursele energetice, de importante pîrghii economice. N-au întîrziat ameninţările: dacă Chişinăul nu va respecta cerinţele metropoliei imperiale, există toate şansele de a bloca căile ferate, de a închide robinetul la ţiţei şi la gaze naturale, care vin prin conducte din Rusia pe teritoriul lor. Sau impuşi să plătească tribut enorm pentru tranzit.
— Iată ce ne-a lăsat multlăudata putere sovietică, zise către Mitru tata Simion, cufundat tot mai des în lectura ziarelor pe care le citea şi Arion. Şmecheria a fost bine aranjată, cu mult înainte de a se începe mişcarea de eliberare naţională.
— Ea ne-a lăsat multe, dar noi nu ştim să ne folosim de toate. Strigăm întruna că vrem unire cu România. La ce bun atunci să ne dea rusul ce este al lui?
— Păi, cum e al lui, dacă moldovenii cu sudoarea lor au construit toate uzinele şi fabricile din Transnistria?!.
— Lasă că şi ruşii n-au stat cu mîinile în sîn. Ar fi bine ca Chişinăul s-o ia mai moale. Benderul e în mîinile patrioţilor transnistreni… Transnistria toată e în flăcări! aminti, oarecum enervat, Mitru.

— Care flăcări, măi? Ce tot îndrugi? Parcă te-am învăţat de mic copil istoria… Transnistria a fost ocupată de Suvorov şi, abia în urma acelui război, rusălăii au apărut pe meleagurile noastre…
— M-ai "zacalebit" cu istoria matale. Eu v-aş sfătui altceva.
— Ce?
— Să fiţi cuminţi şi să vă astîmpăraţi! Nu zbieraţi întruna să plece ruşii şi să ne unim cu România. Eu am fost în România nu odată. În afară de ţigani, murdărie nemaipomenită pe străzi şi tîrfe, n-am văzut nimica bun. E cea mai murdară ţară din Europa, şi despre asta vorbeşte toată lumea!
— Oare chiar nimic n-ai văzut acolo bun, dragul tatei?
— Natura!… Dar ştii mata că şi România, după istoria curată, îi a ruşilor?
— Cine ţi-a spus?
— Un istoric, care a fugit de naţionalişti la Tiraspol. Am stat de vorbă o noapte întreagă, pe malul Nistrului, şi m-a convins.
— Să-ţi fie de bine! zise tata. Ce prost deştept mai eşti tu, măi băiete. Mi-i scîrbă să te ascult. Şi tata Simion trînti înfuriat braţul de ziare pe lespedea din ogradă. Păi iese că ale ruşilor sînt toate pămînturile de pe harta globului pămîntesc — Finlanda, Polonia, Ţările Baltice, Ucraina, Caucazul, Japonia… totu-i al lor. Oare nu o să se înăduşe?!.
— Rîde cel care rîde la urmă. Nu fi atît de agresiv, că o să-mi faci probleme… Pe dealul Lipăgăului sînt oameni care fixează totul. Să nu vină vremea să dai socoteală de cele ce vorbeşti.
— Da' cît dracul o să ne mai temem de ocupanţi?.
— Întotdeauna vor fi de temut, accentuă Mitru.
Cînd discuţia era în toi, la poartă, se opri o maşină şi din ea coborî Serafima, ştergîndu-şi lacrimile din mers.
— Iar o veste tristă în gospodăria mea, îngînă tata Simion văzînd-o. Ce s-a mai întîmplat fată-hăi?
— A murit moş Alexandru.
Se lăsă tăcere. Scîrţîi poarta şi în ogradă apăru Aliona. Pîntecul rotund îi trăda bine graviditatea. Cu mîinile în şolduri şi picioarele desfăcute, tună către Mitru:
— Aici te-ai cuibărit, burduhosule?! Cît o să te mai aştept, ca să ne ducem la părinţi după plapumă şi perne? Dormim ca ţiganii în şatră, pe salteaua goală…
— Taci. A murit moş Alexandru, spuse Mitru…
— Tu de ce nu-l boceşti? Răsufla cam greu şi duhnea a alcool. Azi am fost la spital şi proştii ceia de medici mi-au spus că în pîntecele meu se zbat doi gemeni. Vă închipuiţi? Iar eu dorm cu burduhosul ista fără pernă şi fără plapumă, la podele! Nu vă amărîţi. Dumnezeu să-l ierte pe moş Alexandru. Ce să-i faci, moşneagul şi-a trăit traiul. Acum să avem grijă de cei vii…
— Dumnezeu să-l ierte, făcu şi tata Simion posomorît. Mult a pătimit în viaţa lui. Îşi făcu cruce. Ai spus preotului să-i bată clopotele, fată-hăi?
— I-am spus, îngînă Serafima, că după o tăcere o să-şi amintească de moş Alexandru. Ieri-seara s-a plimbat prin tot satul, a vorbit cu toţi cunoscuţii. S-a iertat cu fiecare în parte. Apoi a venit acasă, s-a aşezat pe laiţă şi,… mi-a strigat să-i aduc o lumînare… cînd m-am apropiat de el stătea tăvălit sub laiţă, cu spume la gură… Preotul îi era prieten, împreună au făcut războiul, împreună au fost ridicaţi în Siberia şi-şi ziceau unul altuia "căpitane"… Dumnezeu să-l ierte, a avut o moarte uşoară…
— Toarnă, tată, un pahar pentru pomenirea moşului, zise Aliona.
— Dumnezeu să-l ierte! mai îngînă o dată tata Simion, turnîndu-i nurorei în pahar. Aliona dădu paharul dintr-odată peste cap. Mitru urmărea toate gesturile soţiei şi se scărpină la ceafă.
— Nu ţi se poate, copila mea, o probozi el moale.

— Tacă-ţi gura, burduhosule. Mergem unde ţi-am spus. Ne-apucă noaptea. Las' că, la o nevoie de-aceasta cum e înmormîntarea, s-or descurca şi fără tine. Cînd îl îngroapă?
— Poimîîne, zise Serafima, potrivindu-şi broboada neagră pe cap. Să veniţi, doar te-a ţinut în braţe, Mitrule…
— Vom veni, făgădui Aliona.
Cînd ieşeau pe poartă, tata Simion rosti necăjit: socotind-o pe Aliona.
— Asta-i cu sînge de viperă, o să-i vină de hac! Una-i rău. Cam des cinsteşte, hulerea. Dacă i-a semăna lui taică-său, Costache muzicantul, a dat Mitru de dracul…
— Unde-i mama, Arioane? întrebă Serafima. Am venit să mă sfătui cu ea, doar nu cunosc bine rînduiala la înmormîntare.
— E primul mort în familia noastră, constată Arion îndurerat.
— Nu mi-ai spus unde-i mama.
— E plecată la Balţata cu Nichifor, să îngrijească fîntîna lui tata Nică. De treizeci de ani n-a fost curăţită niciodată. La 91 de ani a făcut-o tata Nică, înainte de Rusalii, iar după 5 ani s-a stins din viaţă…
— Ţinea mult la voi, – zise tata Simion, mai ales la Mitru. Iar el n-are grijă măcar o cruce ca lumea să-i pună la căpătîi. De Paştele Blajinilor, nu-i puteam găsi mormîntul.
— Biserica noastră a fost deschisă încă în 1911, zidită şi de tata Nică, după un proiect adus de la Sankt-Petersburg… Dar să punem mînă de la mînă şi s-o reparăm…
— Pe moş Alexandru unde-l înmormîntăm: la Ineasca ori la Rădeni? — întrebă Arion.
— La Rădeni, lîngă vărul Roman, vorbi Serafima împovărată de durere.
După înmormîntarea lui moş Alexandru, mătuşa Tiţa se înălbise, nu mînca. Doar se mai tîra în mîini, ieşind pînă afară scotea mereu sunetele ei stranii, tot rotindu-se în jurul pietroiului, mîngîind inscripţiile învelite cu muşchi verde. Cînd vocea îi secătui, ceru, prin semne de la Arion, o foaie curată şi un toc, ca să mîzgîlească nişte cuvinte abia descifrabile, hotărîndu-le tuturora tot prin semne, să citească destăinuirea cînd dînsa nu va mai fi. Bătrîna se topea văzînd cu ochii şi, după o săptămînă, cînd departe, pe malul Nistrului, începură a bubui şi seara şi dimineaţa canonadele, îşi dădu sufletul. Au înmormîntat-o alături de moş Alexandru. Toate praznicile întru pomenirea bătrînilor au fost făcute la Ineasca, de către Serafima.
* * *
Mitru nu fusese nici la una din înmormîntările bătrînilor. Îşi lăsase soţia cu grijile sarcinii şi, la îndemnul lui Sokoliuk, plecase urgent la Tiraspol. Acolo situaţia se agravase. Conducerea autoproclamată din Transnistria ignora cu desăvîrşire legislaţia Republicii Moldova. Unităţile paramilitare se înarmau intens. La Chişinău se pregătea o ofensivă masivă asupra separatiştilor cuibăriţi la Tiraspol. Bande de mercenari, foşti puşcăriaşi şi proaspăt amnistiaţi, în uniforme istorice căzăceşti, invadaseră oraşul, venind de pe toate întinsurile nemărginite ale Rusiei, cu acordul tacit al Ucrainei. Contopindu-se cu unităţile paramilitare înarmate cu tunuri, alazan, pistoale-automat şi mitraliere, au început să atace malul drept al Nistrului, semănînd jale şi moarte prin satele pitoreşti din zonă. La Tighina trupe ruseşti, care se dădeau drept forţe ale statului moldovenesc nistrean, au ocupat primăria, întreprinderile, au blocat drumurile, podurile. Moldovenii, de prin satele învecinate, începură a se refugia. Fărădelegile luau amploare şi asemenea situaţie nu mai putea fi tolerată. Chişinăul trimitea telegramă după telegramă Moscovei, atenţionînd noua conducere a Rusiei, că armata dislocată pe teritoriul Moldovei se amestecă brutal în treburile interne ale tînărului stat. De la Moscova veneau îndărăt dezminţiri şi afirmaţii foarte responsabile, că armata din zona transnistreană menţine neutralitatea şi nu va admite nici un amestec în treburile interne ale Moldovei. Pe de altă parte, posturile de radio şi televiziunea moscovită transmiteau sistematic, oră cu oră, dezinformaţii masive precum că naţionaliştii români din Basarabia, primind ajutor militar de peste Prut, aţîţă războiul… Se demonstrau gloanţe şi obuze de fabricaţie românească. Radioul

minţea că, peste Prut, deja au fost transportate zeci de sicrie cu cadavrele soldaţilor şi ofiţerilor români, căzuţi în conflictul de la Nistru…
Specialiştii "de valoare", veniţi cu puhoaiele la întreprinderile unionale de pe teritoriul Moldovei, îşi strîngeau pripit bagajele şi nu se sinchiseau să care cu ei tot ce puteau lua în eşaloane şi containere, deoarece în jur domnea haosul, controlul vamal lipsea. Se închideau întreprinderile de subordonare unională. Patrimoniul lor se vindea în grabă la un preţ derizoriu de către şefii unităţilor economice diverselor structuri mafiote. Agenţii Moscovei, se refugiau în Rusia sau, în cel mai rău caz, la Tiraspol, peste Nistru.
Într-o singură lună, abatorul din dealul Lipăgăului deveni aproape gol. Tot mai puţini şi mai puţini porci se auzeau coviţăind, iar muncitorii plecau în concediu forţat. Depozitele cu nutreţuri combinate se goleau, vagoanele staţionau pe calea ferată. Locatarii încuiau cu zeci de lacăte apartamentele, încărcau mobila şi cealaltă avere agonisită în Moldova, ducînd-o, în vagoane comandate special spre Răsărit. Curînd, Sokoliuk îşi anunţă demisia, iar abatorul dădu faliment. Peste tot gigantul rămăsese stăpîn moş Panchiuşa, fost economist la întreprindere, care în ultima vreme, îndeplinea funcţia de om de serviciu la punctul de trecere. Avea la şold un stoc de chei, ştia care apartamente s-au eliberat şi cui îi erau predestinaţi cei cîţiva porci rătăciţi încă în ocoalele mari, cu garduri înalte de beton.
Cînd Parlamentul de la Chişinău adoptă legea cu privire la privatizarea apartamentelor, unii dintre foştii stăpîni se întorceau din Rusia, transformau locuinţa în proprietate privată şi o scoteau de vînzare. Le cumpărau doar localnicii, care le construiseră cu truda şi sudoarea lor. La început, preţul era mic şi aceasta fu pentru Nichifor singura ocazie ca să-şi cumpere un apartament, apoi pofta proprietarilor crescu, dar deja nu le mai cumpăra nimeni. Oamenii n-aveau bani, iar blocurile nu erau nici încălzite, nici asigurate cu apă, nu se dădea nici electricitate. Dealul Lipăgăului, în foarte scurt timp, deveni un gorgan întunecos şi aproape sinistru…
— Cînd văd atîta scîrbă în jur, boala se trezeşte ca un animal rău în trupul meu. Cînd m-apucă cîrceii din prag, nu pot merge… Se tînguia mereu mama Veta…
— Mai lasă şi tu grijile, că lucrul nu se mai mîntuie, îi spuse tata Simion.
— Mă scîrbesc cînd îi văd necăpătuiţi pe Arion şi pe Serafima. Mitru, de vreo cîteva luni, tot umblă pe la Tiraspol, cu bandiţii lui Sokoliuk. Serafima, după moartea bătrînilor, stă singură cuc la Rădeni. E încă tînără şi-mi pare că am închis-o într-o cuşcă a bătrîneţii. Arion iar s-a apucat de-ale lui…
— Ei, şi ce rău face? se miră tata Simion. Acuma-i vremea lui.
— Care vreme? Şi-a pus în gînd să plece la război, în Transnistria. A ascultat aseară declaraţia Chişinăului, care îndeamnă lumea să se ridice în apărarea integrităţii ţării… Pleacă şi Nichifor cu el…
— Cine ţi-a spus?
— Chiar el, azi dimineaţă… S-au dus să mîntuie de curăţit fîntîna tatei, la Balţata. Mîine-seara vor pleca la Nistru.
— N-are să-i dea voie Cojocaru, miliţianul de sector. Nu i se poate încă să plece din sat!. .
— Vezi, bărbate, cu băutul tău necontenit, nici nu ştii ce se întîmplă pe lume, îl probozi Veta supărată. Băiatul nostru a primit alaltăieri confirmare, de la Judecătoria Supremă din Chişinău, că i se ridică toate păcatele din trecut şi este iertat de noua putere.
— Adică este reabilitat?
— Aşa am înţeles.
— De ce nu mi-a spus şi mie?
— Dormeai cum ţi-i obiceiul, încotoşmănat şi horăind pe laiţa din casă… Cine poate în asemenea stare să vorbească cu tine?
— Miliţianul Cojocaru ştie?
— De aceea şi i-a dat hîrtie, învoindu-i să plece la Nistru.

— O să-i plătească ceva pentru c-a stat ani la dubă pe nedrept?
— Ruşii?
— Cine alţii… Cînd stai pe nedrept la puşcărie, trebuie să ţi se plătească despăgubiri, în afară că ţara s-ar cuveni să se pocăiască înaintea ta…
— Chiar dacă-i aşa, ce-o să-i plătească? Ca şi celor care au fost duşi în Siberia? Le-au luat toată gospodăria şi acuma le dă bani cît ai putea să-ţi cumperi două tocuri de chibrituri. Pentru Arion răsplata cea mare e că… i-au îngăduit să stea iar în faţa morţii, cu rusul la Nistru… Ce mai cinste!.
— Nu toţi acei care pleacă la război, trebuie să moară, făcu tata îngîndurat. Iaca eu m-am întors viu. Încă nu se ştie precis dacă Arion va pleca. Pentru ce trebuie el să lupte acolo la Nistru?
— Aş vrea să ştiu şi eu, zise mama Veta.
* * *
În Balţata Ineascăi, nu departe de stufăriile iazului singuratic, Nichifor şi Arion vopsiră colacul fîntînii, aşezaseră ciuturiţa de lemn, puse butuci în loc de scaune. Fîntîna era adusă în ordine şi lumea din sat putea iarăşi să-şi potolească setea, să se odihnească admirînd miracolul veşnic foşnitor al stufăriilor. Au săpat cîte un nuc lîngă lespedea de piatră. În jurul fîntînii au pus corlate de nuiele, curăţite de coajă, aduse din pădurea de la Stănica. Apoi s-au aşezat lîngă o lespede de piatră albă, monolită, să mesească. Nichifor luase de-acasă ţuică din zarzări. Băură amîndoi dintr-un gogoşar roşu, căruia i-au tăiat capacul şi i-au scos seminţele.
— Au să se prindă aici nucii? – întrebă Nichifor privind cum mlădie copăceii în bătaia răcoroasă a vîntului de cîmpie.
— Cred că da. I-am adus cu tot cu pămînt, au rădăcină lungă, puternică. Aici pămîntul e răzmuiat, au să crească…
Era o zi de iunie zăpuşitoare. Dinspre cîmpia Ciulucului adia a flori de dracilă. În văzduh se întreceau în triluri ciocîrlia şi privighetoarea, păsări pe care ambii nu le auziseră din copilărie. Acuma stăteau la o masă şi recapitulau, fiecare în sinea lui, paşii şi greşelile, încetînd a se mai învinui unul pe altul. Erau copiii acestui pămînt, cu nesocotinţa vremurilor şi povara orînduirii în care s-au născut. Pîinea le-a fost deopotrivă amară sau dulce, amîndoi au căutat să aducă în viaţa oamenilor alte miresme, alte vînturi, de primăvară, amîndoi au iubit aceleaşi cîntece, aceleaşi serenade, deşi le-au interpretat diferit. La o vreme de restrişte, ajunseseră atît de străini, atît de învrăjbiţi chiar, încît puţini s-ar fi gîndit să-i mai vadă la aceeaşi masă. Dar omul rămîne om, dacă e dîrz la greutăţi, îngăduitor la greşelile altora şi dacă poate, fie şi înainte de ultima suflare, ierta.
— Carevasăzică, o dată cu falimentarea abatorului, am devenit şomer, fîrtate, făcu Arion deodată.
— Mitru e în Transnistria, ai auzit? De partea cazacilor, schimbă Nichifor tema discuţiei. Împreună cu Sokoliuk fac propagandă întru apărarea drepturilor ruşilor, chipurile, lezate, aici în Basarabia…
— Fratele totuşi e o canalie, rosti Arion cu voce stinsă. Nu e treaba mea să-l condamn. Noi trebuie să avem alte griji, de viitor.
— Dar la tine cînd o să te gîndeşti?
— Asta şi fac.
— Nu-i adevărat, spuse Nichifor bucuros că, în sfîrşit, putea avea o discuţie sinceră, la care demult visase. Niciodată nu m-ai întrebat de Elvira, pe care ştii bine c-am văzut-o şi-am vorbit cu ea la Omsk, cînd mă aflam în exil. Am vorbit şi cu copiii tăi. Fata îţi seamănă ţie, iar băiatul — Elvirei… Caracterul însă e al tău… Am înţeles că Elvira le-a schimbat şi numele de familie, de tine puţine ştiu. Îi zic tată altui bărbat, ofiţer de securitate…
Nichifor vorbea rar şi clar de astă dată, fără a înghiţi literele şi sincopa sfîrşitul cuvintelor. Asta îl mira puţin pe Arion, dar nu-l derută. Se încruntă puţin, păstrîndu-şi calmul.

— E o durere şi un necaz, pe care vreau să le îndur singur. Nu le împart cu nimeni. Sînt lucruri cu mult mai importante în viaţa mea… Am terminat o carte în problema teritoriilor noastre şi am deja o ofertă de publicare de la nişte oameni simpatici. Acum avem datoria să apărăm integritatea teritorială a ţării. Încă n-ai uitat cum se ţine arma în mînă?
— Am fost un ostaş bun în armata sovietică. Mînuiam bine aruncătorul de mine antitanc. Poate c-o să-mi fie de folos…
— N-a mai rămas mult.
— Cum e soarta asta! Cînd am putea, în sfîrşit, să facem ceva ce ne place, trebuie să mergem la război. Ai auzit, arheologii din Leningrad au spălat putina. Am citit deunăzi, într-un jurnal, aşa-zisele concluzii ale lor privind săpăturile efectuate la noi. Nu dispun de argumente ştiinţifice. Dar ce crezi? Cei de la Tiraspol îndată au republicat ipotezele lor drept adevăr ştiinţific, interpretîndu-le şi însoţindu-le cu o hartă, unde Basarabia se încadrează în sfera rusească, încă de pe timpurile cînd Rusia nu exista ca stat… Comedie umană, domnilor! Savanţii de la Moscova parcă-s cu pondere în lume, dar asemenea aberaţii numai nişte idioţi pot să scrie. Au pohniele la ochi!
— Oare nu-ţi dai seama ce scop urmăresc?
— Au nevoie de a argumenta acapararea Transnistriei. Dar chiar prin asemenea prostii?.
— Scopul scuză mijloacele, dragul meu. Încă Napoleon le-a ordonat generalilor săi: “Avem nevoie de un teritoriu aflat pe lună. Luaţi-l! Mai apoi se vor găsi cîţiva istorici, care vor dovedi cu măiestrie ştiinţifică că acel teritoriu e al Franţei… ”
— Dar noi, Arioane, ştim care-i adevărul?
— Pentru că am spus acest adevăr, am încercat a-l face pe moldoveanul simplu să-l înţeleagă, am stat la dubă… Sîntem un popor paşnic… Puterea noastră ar trebui să fie cu înţelepciune. Numai astfel vom fi observaţi şi respectaţi de cei care ne înconjoară.
— Dar vezi bine, acuma va trebui să ne apărăm iarăşi pămînturile de invazia ruşilor.
— E o chestie obişnuită pentru noi, moldovenii. Atît că unii uită repede totul. Uită şi iartă! Ba chiar se împrietenesc cu cuceritorii, colaborează cu ei. În sfîrşit, luptă… contra noastră… Ce se întîmplă cu noi, doamne? Basarabia seamănă cu o domnişoară pîngărită, violată, care, în loc să fie ajutată să condamne infractorii, tot ea este acuzată pentru că-şi… plînge soarta amară. Chiar şi renumitul scriitor, cel pe care l-am idolatrizat toţi aceşti ani, a uitat de mamă, de tată şi colaborează cu ei, nomenclaturiştii partidului, cu cei care l-au prigonit cîndva.
— Vremurile se schimbă, încercă Nichifor să-şi liniştească prietenul. Tot mai mult se vorbeşte româneşte la radio, televiziune; oamenii se exprimă liber. Poate de-atîta se irită rusofonii.
— Argumentele lor “ştiinţifice” s-au subţiat, profită de ocazia că Occidentul se mai teme de ursul rănit de moarte şi vin asupra noastră cu minciuni, cu cazaci şi oaste.
Deasupra Lipăgăului apărură primele stele. Şi era senin, şi era linişte, şi stăruia o mireznă de flori de cîmp.
— De ce nu mai pomeneşti nimic de… Angela? E o fetiţă bună, vă potriviţi în ciuda diferenţei de vîrstă…
— Dacă aş şti unde se află…
— N-ai primit nici o scrisoare de la ea?
— Dac-aş fi primit! Îmi amintesc cum îi citeam în arabă rubaiadele lui Omar Haiam şi dînsa mă asculta cu atîta încîntare, afirmînd că o mai plăcută melodie ca acele versuri nu a avut prilejul să asculte vreodată, zise Arion şi s-au pornit tăcuţi spre sat.

În marginea satului le ieşi în cale poliţistul Cojocaru — aşa se prezentă el acum —, le înmînă chemările pentru a doua dimineaţă la Comisariatul Militar din Teleneşti, şi-i înştiinţă:
— Vom pleca cu autobuzul la Varniţa, lîngă Tighina. Aşa e ordinul. Luaţi-vă merinde pentru trei zile… Mi s-a spus de la Chişinău. Şi, deodată, poliţistul zîmbi mîndru şi le făcu semn

amîndurora să privească spre turnul de apă din vîrful Lipăgăului. Deasupra lui, în toată măreţia, fîlfîia un tricolor. Eu l-am arborat. Aşa a fost ordinul de sus…
* * *
Văzîndu-l intrînd pe poartă, mama Veta începu să-l bocească ca pe mort.
— Of, Arioane, of! Iar te bagi în foc, la necaz…
— Nu mă înmormînta, mamă, spuse el, arătînd cu ochii spre Aliona şi Serafima.
Aliona era cu capsa pusă. Ca din senin se răsti la tata Simion:
— Vezi ce copii ai crescut?! Unul îi dus la Drăculeni, pe urlaţi, c-o să-l castrez cînd vine, altul şi-a lăsat familia, dracul ştie pe unde, şi şi-a luat de-o grijă. Şi eu, cu burduhanul la gură, ce să fac?
— Ce-a face toată lumea, zise liniştit tata Simion.
— Da’ mai taci oleacă, moară stricată, se răsti către cumnată Serafima. Avem nevoile noastre, tu le ai pe ale tale…
— Vreau să ştiu: unde l-aţi trimis pe Mitru?
— Habar n-avem, se tîngui mama Veta. Îi bărbatul tău şi-ar trebui ca tu să ştii mai bine ca noi.
— Mi-a spus că pleacă în Transnistria şi-atît! Dacă nu-mi spuneţi unde-i, cel puţin turnaţi-mi un pahar să mă răcoresc, se mai domoli Aliona. Stau toată ziua singură ca un pustnic. Nu pot lucra şi n-am cu cine schimba o vorbă. Toarnă-mi, socrule, să mă-mbăt, ca să uit de necazuri.
— Nu ţi se poate, dăunezi pruncilor.
— D-apoi cui au să le semene, dacă nu matale şi feciorului, beţivani din născare?!
— Nu ţi-i ruşine la obraz, noro, să vorbeşti ca o precupeaţă? Ai oleacă de stimă măcar faţă de oamenii în vîrstă…
— Lăsaţi-o că-i o smintită. Cu oricine ar intra în vorbă, zise Serafima, pe toţi îi batjocoreşte. Nici taică-său, nici maică-sa nu mai au ce-i face. Se sfădeşte şi cu dînşii ca la uşa cortului.
— Lăsaţi-o în plata Domnului, opri spiretele tata Simion. Aşa li-i felul şi nimeni nu-i mai îndreaptă.
Mama Veta se întoarse spre Arion.
— Nu te duce, dragul mamei! Nu le-ai trebuit atîţia ani, ţi-au dat cu piciorul ca unui cîine şi acum şi-au amintit de tine?
— Cum să nu, făcu tata Simion. De îndată ce l-au reabilitat, îl şi cheamă pe linia întîi. Aceştia, deşi cu pecetea de patrioţi, tot mentalitate sovietică au… Ai auzit să-şi trimită vreunul feciorul sau fiica?
— N-am deocamdată nici o bănuială asupra celora care au venit la putere. Vor independenţa noastră în fapte. Au condamnat oficial Pactul, au adoptat tricolorul, limba de stat, grafia latină. Au declarat independenţa, sîntem recunoscuţi de peste o sută de ţări. Moldova a devenit membru al O.N.U. La aşa ceva, cu vreo cîţiva ani în urmă, nici nu se putea visa. Se fac şi greşeli, dar mă bucur că este un început… spuse Arion.
Mama Veta se opri de cules lacrimile şi-şi privi feciorul lung, de parcă se gîndea că cine ştie cînd îl va mai vedea? Se lăsase întunericul şi becul electric îi lumina faţa. Descoperi, în privirile băiatului, tristeţe şi inima iar începu să-i sîngereze. “La ce s-o fi gîndind? se întrebă ea. La Elvira? La copii? Sau poate la copiliţa din vecini?… ”
Arion veni lîngă mama Veta şi o cuprinse de umeri:
— La războiul cu ruşii am să mă duc, mamă. Aş vrea să văd cu ochii mei cum dau cu rîtul porcălăii. Cei care de-a lungul anilor ne vorbeau cu atîta cinism despre prietenia popoarelor, despre grija fratelui mai mare, despre dreptul naţiunilor la autodeterminare…
— Oare unde-o fi nătărăul de Mitică? se nelinişti mama Veta.
— O femeie din Rădeni mi-a spus că l-a auzit la postul de radio din Tiraspol. Critica Guvernul de la Chişinău, cică doreşte să strivească tînăra Republică Moldovenească din Transnistria. Afurisea naţionaliştii.
— Poate nevasta ceea a încurcat ceva? nu voia să creadă mama.

— Da’ de unde, acuma fiecare ascultă cu sufletul la gură orice ştire din Transnistria. Acolo, mor băieţii noştri pe un cap. Din Rusia vin cazacii puhoi. Am ascultat aseară la radio. De la Roghi, Doibani, Molochiş, Mălăieşti, Dubăsari se refugiază spre noi zeci şi sute de oameni. Majoritatea sînt moldoveni. Ruşii fac purificare etnică!
— Se mai spun şi minciuni şi dintr-o parte şi din alta, îşi dădu cu părerea mama Veta. Cred că mare este Dumnezeu! Toate s-or isprăvi odată. Iaca, de bine de rău, măcar şi între pereţii ruinaţi, dar duminică s-a deschis biserica noastră. Părintele Ilarion de la Rădeni a sfinţit locul… Numai în cîteva zile, toată biserica e în schele… Lumea se întoarce cu faţa spre Dumnezeu.
— Tot ce se face, spre bine se face, căzu de-acord Arion şi acum vocea lui părea să fi revenit în ogradă, din îndepărtatele-i amintiri. Toarnă-mi, tată, şi mie un pahar. Demult nu ţi-am gustat vinul.
— Cu dragă inimă, fiule, tresări părintele bucuros. Am grijă să strîng poama din grădină la vreme, să spăl cum se cuvine polobocul, şi am vin pînă la vin. Să fii sănătos şi Dumnezeu să vă apere!
Vocea îi tremura şi el duse paharul la gură.
Undeva în grădină, printre flori, ţîrîiau greierii. Dinspre cîmpia Ciulucului, răzbea, prin liniştea întunericului, ecoul unui cor de broaşte.
Se înopta şi familia Inereanu se trezi, pe nepusă masă, în toi de petrecanie. Drept că plecau cei doi nu la armată, ci la război chiar. Însă toţi aveau impresia că e aşa un fel de petrecere în şagă. Mîine-poimîine se întorc băieţii înapoi. Războiul dura de-acum de jumătate de an, dar mai toţi se gîndeau că s-or linişti ei, separatiştii, şi lucrurile vor intra în normalitate. De fapt, nici nu era un război adevărat, deşi exista o linie a frontului, se împuşca din ambele părţi, se întîmpla să fie morţi şi răniţi, ziarele şi oficialităţile îl numeau conflictul armat din zona nistreană. Erau perioade de acalmie, dar şi zile de lupte crîncene. În special în regiunea dislocării Comisariatului de Poliţie moldovenească la Tighina. Oficialităţile din acest oraş nu recunoşteau Comisariatul de Poliţie, considerîndu-l structura Chişinăului. Separatiştii îşi instituiseră propria secţie de miliţie din Bender. Cele mai dese ciocniri se produceau între poliţie şi miliţie.
Toate-acestea Arion le cunoştea bine, dar nu vedea vreo soluţie clară, ca să poată învinui noua putere naţională. Cel puţin, în ce priveşte conflictul. În rest, renaşterea începuse să dea primele semne de perversiuni, din cauza cărora, în rîndurile populaţiei, prinseră a-şi face loc germenii nemulţumirii.
— Aş vrea să vă destăinuiesc ceva, auzi Arion glasul Serafimei. Aseară, printre buclucurile de la Rădeni, am dat peste hîrtia mătuşii Tiţa, lăsată în preajma morţii. Cînd a mîngîiat pietroiul… Iată ce am citit acolo. Şi ea desfăcu hîrtia cu mîinile tremurînde, privi cele mîzgîlituri, se mai apropie o dată de piatra funerară, pe care nimeni nu mai putea s-o urnească din loc, şi citi: “Trecătorule! Nu te bucura. Eu sînt acasă, iar tu… încă în ospeţie. ”
— Toţi sîntem în ospeţie, rosti Nichifor impresionat, de sensul profund al celor scrise. Dumnezeu să-i păzească pe toţi cei plecaţi dintre noi. Iar de noi să n-aveţi grijă. Vom apăra onoarea Ineascăi.
Natura cu frumuseţea ei răsufla uşurată. Din dealul Lipăgăului, nu mai venea spre sat acea miasmă otrăvitoare care-i făcea pe oameni să-şi închidă vara uşile şi geamurile. În blocurile moderne nu ardea nici o lumină şi numai pe turnul de apă, cel mai înalt loc, fîlfîia tricolorul. Dinspre Nistru, ca şi în nopţile din 1944, se făceau auzite răbufnirile canonadei armelor ruseşti. De la Moscova, se minţea cu cinism că armata Rusiei îşi menţine neutralitatea în conflictul dintre Chişinău şi Tiraspol. Jalea se năpusti peste capul moldovenilor.
* * *
În Tiraspol, ca în întreaga zonă transnistreană, avea loc o debandadă cum nu se mai pomenise de la ’44 încoace. Dinspre Răsărit, soseau întruna eşaloane de mercenari, întru susţinerea

“idealurilor sfinte ale tinerii republici, pe care moldovenii au pus-o în pericol de moarte.” Ucraina care în consecinţa încheerii pactului Ribbentrop-Molotov, obţinuse de pomană sudul Basarabiei, Insula Şerpilor şi Nordul Bucovinei cu ţinutul Herţa, nu susţinea deschis Tiraspolul, dar nici nu lua atitudine. Urmărea desfăşurarea evenimentelor şi atît.
În una din garnizoanele militare tiraspolene se desfăşura adunarea statului major al armatei, la care sosiseră de pe linia de demarcare Sokoliuk, Mitru şi un general rus, originar din Bucovina care ştia româna. Pe un panou cu luminiţe şi utilaj electronic, un bărbat în civil, cu părul ridicat la ceafă, demonstra frontiera tinerii Republici Moldoveneşti Nistrene, determinată de către lideriii separatişti de la Tiraspol. Se dădu citire unei note de la Chişinău, în care trupelor de interne li se ordona să pătrundă cu tot efectivul de voluntari în Tighina.
— Situaţia nu e favorabilă. O dată ce guvernul de la Chişinău n-a acceptat propunerile noastre, ne vom consolida poziţiile în acapararea teritoriului necesar intereselor Rusiei. La realizarea acestui plan, avem destule resurse materiale şi umane. Moscova ne stă la dispoziţie cu toate celea… În oraşele Rusiei e în plină desfăşurare campania de colectare a ajutoarelor umanitare pentru localnicii de-aici… Avem acreditaţi destui ziarişti din ţară şi din străinătate, pentru a transmite în eter informaţia respectivă… Mizăm şi pe patrioţii localnici. Anume ei trebuie să facă marea politică în zonă pentru ca Rusia să nu fie învinuită de amestec direct în treburi străine. Să-i avansăm la posturi de conducere ale statului transnistrean, desigur avînd în spatele lor sprijinul consilierilor noştri. Numai pe această cale este posibil de-a convinge populaţia din zonă. Efectivele noastre militare sînt amplasate în punctele strategice necesare. Grupele de voluntari sosiţi din Ţările Baltice după eşecul de-acolo, au primit instrucţiuni exaustive şi armament. Stăpînim situaţia de-a lungul fluviului, de la Slobozia pînă la Rîbniţa. Podurile de la Dubăsari şi Vadul lui Vodă sînt minate, cele de la Bender şi Rîbniţa — bine păzite. Am făcut Chişinăului prima avertizare economică — am închis pe cîteva zile robinetul la conducta de gaze… Aşa că zarurile sînt aruncate… Apoi i se oferi cuvîntul profesorului universitar, refugiat de la Chişinău, unde chipurile era prigonit de naţionalişti. În faţa celor prezenţi, apăru un bărbat cu ochii agresivi, puţin dezorientaţi, cu coada ochelarilor în gură, cum obişnuia cînd ieşea la tribună. Oftă necăjit, probabil de situaţia în care s-a pomenit, dar mai ales ca să-şi sublinieze starea sufletească. Apoi porni discursul:
— Am fost şi eu, moldovean transnistrean, participant la războiul trecut, şi cu toate că am luptat doar cîteva săptămîni, căci marea bătălie s-a încheiat victorios în favoarea statului sovietic, dar o asemenea agresivitate ca a naţionaliştilor români personal n-am văzut nici pe feţele fasciştilor… Ca să cîştigăm lupta de apărare a intereselor poporului moldovenesc şi nicidecum român, cum ţin o gură cei de la Frontul Popular, trebuie să ne gîndim la ziua de mîine. Avem destule forţe ca să respingem orice agresiune română şi să recuperăm Chişinăul. Este necesar ca în rîndurile aşa-zişilor patrioţi de la Chişinău să se infiltreze oamenii noştri, pentru a destabiliza tot ce este naţionalist din interior… Sîntem un popor blînd şi putem alege grîul de neghină. Nu este departe ziua, cînd moldovenii îşi vor da seama de greşelile pe care le comit. Azi na-u gaze, mîine nu vor avea de lucru, nu vor avea leafă, întreprinderile, colhozurile vor da faliment… şi atunci veţi vedea cît o să coste patriotismul lor…
La sfîrşitul întrunirii, generalul din Bucovina, conducătorul forţelor paramilitare, după cum îşi dădu seama Mitru, întrebă:
— Dacă românii de dincolo îndrăznesc să răspundă la focurile noastre de alazan cu artilieria, care vor fi dispoziţiile, tovarăşe-colonel?
— Legea războiului peste tot e una şi aceeaşi! O să atacăm bîrlogul naţionaliştilor, Chişinăul. Vom respinge agresiunea unui stat asupra altuia.
— Păi, încă nu sîntem stat. Transnistria nu a fost recunoscută de nimeni.
— Nu fi naiv. Ea e demult recunoscută în primul rînd de Rusia, apoi de Ucraina, şi de celelalte ţări, care au socotelile lor cu… România. Şi “superiorul” clipi şiret din ochi. Acţionaţi!

— Voi respecta întocmai! răspunse bucovineanul milităreşte, ducîndu-şi mîna la cozoroc, pocnind din călcîie.
— Vedeţi să nu se întîmple cu generalii moldoveni din armata sovietică, aşa cum s-a întîmplat cu generalul cecen, că vă rupem apendixul pe viu!
— Vom respecta întocmai! repetă slugarnic generalul, originar din Bucovina.
* * *
Angelica revenise la Chişinău cu cîteva zile înainte de reluarea cursurilor, după două săptămîni de vacanţă. Îndată nimeri în cercul prietenilor de la facultate. S-au scăldat la Marea Ghidighici, o zi la Marea Neagră, iar în ajun de 1 septembrie, Victor Sandu, un tînăr cu limuzină străină, noul prieten al Dorinei, le-a propus să facă o plimbare pînă la… Bucureşti. Angelica fusese la Bucureşti o singură dată, în treacăt. În chiar prima vară după revoluţia din decembrie, întreprinseră, cu toată grupa, o excursie la Timişoara. Fusese atunci şi Dorina, colega de bancă. În drum spre leagănul revoluţiei din România, se opriseră pe o jumătate de zi la Bucureşti. Dar ce poţi să vezi într-o jumătate de zi, într-un megapolis necunoscut, mai ales cînd eşti pentru prima dată?
Acuma acceptă cu plăcere propunerea. Noii amici ai Dorinei erau băieţi veseli şi le ofereau peripeţie după peripeţie. Or tocmai asta căuta acum, cînd ajunse oarecum debusolată în viaţa asta ce devenea tot mai complicată, mai dificilă. Entuziasmul, de acum doi-trei ani, se topise în dezamăgirile pe care i le provocau evenimentele din ce în ce mai descurajatoare. Democraţii, după cîteva victorii pe plan de renaştere naţională, sufereau înfrîngere după înfrîngere. Angelica, împreună cu colegii, veneau în piaţă, alăturîndu-se grupurilor numeroase de mitinguitori. Cînd deputaţii ieşeau din şedinţe victorioşi, îi aclamau, şi-i blamau public cînd deciziile nu le plăceau.
Degrabă însă tensiunea străzii scăzu şi atenţia opiniei publice fu focalizată de conflictul de la Nistru. Scădea entuziasmul şi în rîndurile profesorilor. La Universitate se organizară alegeri publice ale rectorului. La adunarea mare a senatului şi administraţiei, cu participarea unui grup numeros de studenţi sindicalişti, izbucni o ceartă deloc decentă. Deputaţii democraţi, membri ai comisiei pentru ştiinţă şi cultură, exercitau o presiune făţişă asupra adunării, spre a-şi promova candidatura lor — binecunoscutul savant cu renume mondial, originar din Basarabia, de la Universitatea din Sankt-Petersburg. Un grup de profesori au protestat vehement, învinuind parlamentarii de o nouă dictatură — naţională, deloc mai delicată decît cea de partid. Pînă la urmă aripa democrată suferi şi aici înfrîngere: rector fu ales Goriţă Snaruc, ultimul secretar de partid de la Alma mater.
Unele ziare şi posturi de radio începură tot mai des să dea în vileag noile slugi ale poporului — deputaţii democraţi. La început, apăru lista celor care şi-au procurat limuzine personale (ba chiar unii cîte două-trei), apoi fotografiile unor "zidiri ale secolului" din Valea Morilor şi presupuşii lor stăpîni. Toate acestea îi zdruncinară Angelicăi încrederea în "apărătorii şi salvatorii neamului".
Vîrf la toate a fost deziluzia totală după practica la ziarul raional de la Hînceşti. Angelica fu rugată de redactorul-şef, după cele două săptămîni de practică obligatorie, să mai rămînă o lună ca angajată. Tînăra jurnalistă lucra cu ardoare zi şi noapte. Redactorul-şef tot mai des pleca în deplasări, care, pînă la urmă, se dovediră a fi fictive. De fapt se ducea peste Prut, cu televizoare sau loturi de hîrtie de ziar ca să le vîndă la preţ majorat, căpătuindu-se. Angelica se pomeni unu la unu cu cititorii şi problemele ziarului. Ceilalţi colaboratori, nişte foşti instructoraşi de partid neafirmaţi pe timpul sovieticilor, preferau să chiulangească. Unicul om pe care se mai putea bizui era secretarul de redacţie, un bătrîn trecut de şaizeci, cu un extraordinar simţ al datoriei, împreună cu care practic făcea ziarul. Către sfîrşitul verii, tipografia le refuză tipărirea ziarului, redacţia nemaiavînd hîrtie şi fonduri de-acum de jumătate de an. Redactorul-şef dădu bir cu fugiţii, iar Angelica se întoarse acasă amărîtă, fără nici o leţcaie.

La Ineasca nu zăbovi decît două săptămîni. Aici găsi aceeaşi deziluzie totală în noua democraţie, care, într-o noapte, transformase toate economiile sătenilor în nimic. După cîteva rînduri de ruble noi, cupoane moldoveneşti, apăru multrîvnita valută naţională şi populaţia fu văduvită şi de puţinele economii pe care le avuse. Arion traversa o criză neînţeleasă. Ultimele întîlniri cam reci, pe cînd se afla la spital, au rănit-o crud. Plînse două nopţi şi fugi la Chişinău… Iar acuma era la Bucureşti! S-a plimbat cu amicii o zi pe calea Victoriei. Seara, în loc să se reîntoarcă la Chişinău, Victor le propuse să plece la o saună… şovăitor fetele s-au unit să-l urmeze… Între timp, în limuzină mai urcase un bărbat smolit, cu gîţă nostimă la ceafă, prinsă cu o cordeluşă roşie. După ce bău cîteva gîturi de şampanie franceză, Angelica zise cu regret în voce:
— N-avem costum de baie pentru saună…
— Chiar acum plecăm la Colentina şi cumpărăm! propuse glorios bărbătuşul, cu coama prinsă în cordeluşă roşie la ceafă. El îi întinse mîna păroasă, recomandîndu-se: Doru! Sînt de la Haimanale, satul lui Caragiale.
— Angela, de la Ineasca, îi răspunse fata, mijind ochii a o nouă peripeţie.
— O! Localitate cunoscută, făcu deodată Doru. Pe Mitru Inereanu îl cunoşti?
Întrebarea fu atît de neaşteptată, încît Angela rămase perplexă.
— Dumneata de unde-l cunoşti?
— Îl cunoaşte toată România! Poet, avocat, iubitor de gagele mişto şi pronosticuri fantastice în fotbal… Ne-a vizitat în repetate rînduri. În ultima vreme, cu un rusofon de la voi. Adoră… saunele de pe drumul Taberei şi duduiţele din Ardeal, mai ales sibiencele.
Angelica izbucni deodată în hohote de rîs şi-l mai întrebă pe Doru:
— Nu cumva eşti lup, sau proxenet, cum se zice pe la voi?
— E o profesie onorabilă, răspunse senin Doru. N-o să fie nici un bai, dacă asişti în această seară la o saună, cu privelişti minunate chiar în inima Bucureştiului. Şi Doru deschise, în ţipetele şi rîsul zgomotos al domnişoarelor, o nouă sticlă de şampanie franceză. Bău cîteva înghiţituri, îi întinse şi Angelicăi: Poftim, convinge-te că e mai fainã decît “Cricova” de Chişinău.
— Alternativă n-avem, dragă, îi zise Dorina, văzînd că Angelica stă pe gînduri. În viaţa aceasta trebuie să le cunoşti pe toate, dar şi mai bine să le simţi. Aici, unde ne aflăm, nimeni nu ne vede, nimeni nu ne aude. Tot ce se întîmplă moare de cum plecăm.
Angelica, mai şovăind încă… luă sticla cu şampanie şi bău pînă la fund jumătatea rămasă. Îşi săgetă prietena cu o privire de vultur rănit. Începu să se dumirească la ce o îmbie Dorina şi amicii ei.
— Lasă, dragă, nu te uita la mine ca Lenin la burghezie. Trebuie să luăm de la viaţă cît mai multe clipe fericite. Acum cît sîntem tinere şi frumoase!
Limuzina se opri în faţa hotelului “Intercontinental” şi Victor îl întrebă pe Doru:
— Le treci tu pe la recepţie sau o facem amîndoi?
— Las’ pe mine, băiatule.
— Cînd ne-achităm?
— Un avans pot să-ţi dau acuma. Ţine trei sutare, şi-i întinse trei bancnote verzui.
— De ce atît de puţin? Doar înţelegerea ne-a fost de 400?
— Dacă se va constata că duduia este virgină…
Angelica nu desluşi bine conversaţia celor doi. Simţea o toropeală inexplicabilă. Intui că este peţită, convertită, dar nu mai era capabilă să se împotrivească. Pentru prima oară în viaţă, lucrurile se derulau contrar voinţei sale. Şi cînd se deschise portiera, păşi pe caldarîmul străzii, cu falsă mîndrie, fără să se uite la Dorina. Citi pe feţele celor trei că mai fuseseră în incinta acestui edificiu luxos.
În vestibul îi aştepta un tip în veston alb, cămaşă roşie şi lavalieră neagră, cu buline albe. O măsură din cap pînă în picioare şi, după ce se şuşoti cu Doru, i se închină cu un gest larg,

poftind-o să meargă spre ascensor. Urcară pînă la etajul doisprezece, într-un hol larg, cu oglinzi, copaci exotici. La tejghelele barului — tipi smoliţi, cu brăţare de aur şi inele mari pe degete, toţi zdraveni şi cu mustaţă latã, stufoasă, se delectau, sorbind cafea şi ascultînd muzică turcă şi engleză. Nici pomină de vorbă românească.
S-au aşezat la o masă. În clipa următoare, Doru îi făcu semn Dorinei să acţioneze. Ea se ridică de pe scaun, o luă pe Angelica de braţ:
— Să mergem pînă la veceu.
— Vreau să-mi spui, dragă, pentru ce m-ai adus aici? se răsti Angelica, cu un zîmbet tîmp şi priviri tulburi de om beat. Trebuie să mă dezbrac în faţa turcălăilor ce stau în hol?
— Nu numai să te dezbraci… Zi "mersi!" c-am nimerit aici! Dacă eşti cu adevărat virgină, în această seară faci bani de o maşină din cele mai moderne.
— Ai înnebunit! Să mă culc cu turcii?!
— Nu sînt turci, sînt arabi… zise Dorina. Ai văzut fetişcanele din pragul hotelului, care se rotesc ca berzele după broaşte de-asupra bălţii? Demult şi-au pierdut fecioria şi nu mai prezintă nici un interes pentru străini… Tu eşti solicitată de un şeih…
— Ce trebuie să fac? o străpunse Angelica cu aceeaşi privire de vultur. Părea că se trezeşte din aburii şampaniei.
— Să accepţi propunerea şi să nu faci nazuri… Să fii rezonabilă.
— Cît o să mi se plătească?
— Astea le hotărăsc Victor cu Doru, iar tu… Tu ai posibilitatea să obţii cadouri fantastice… Şi aceste favoruri nu intră în taxă şi băeţii nu ţi le pot lua. E o lege sfîntă!
— Adică îmi asiguri şi securitatea personală? o luă în zeflemea, Angelica.
— Nu ironiza, dragă! pară Dorina. Şi, intuind că e aproape să-şi atingă scopul, dădu să o sărute, dar prietena o lăsă trăsnită în veceu şi-i aruncă, înainte de a trînti uşa cabinei: Nu uita să faci pipi şi cachi… Ca să nu te scapi la turci în albituri. Reveni la masa celor doi bărbaţi cu o faţă calmă, suspicios de liniştită. Îşi aprinse stîngaci o ţigară, puse picior peste picior, îşi potrivi părul şi, privindu-i cu superioritate, îi informă:
— La treabă, băieţi! Avem de lucru-n seara aceasta, nu-i aşa? I-a să mergem tot acum de-aici!
Victor rămase cu gura căscată şi cu ceaşca de cafea, la jumătatea spaţiului dintre masă şi gură. Doru, îndreptîndu-şi cravata, pieptănîndu-se se ridică, o luă pe Dorina de mînă, care, cu faţa roşie, se oprise într-un colţ al holului, neîndrăznind să se apropie şi amîndoi dispăruseră după o uşă, ce se deschise şi se închise automat.
— Dragul meu bobocel, îşi reveni Victor, şi eu sînt nevoit să te părăsesc. N-avea grijă. Aici servirea e la cel mai înalt nivel. Mai mult curaj şi îndrăzneală. Bărbaţii vor fi foarte amabili cu tine, gingaşi şi atenţi…
Îi făcu din ochi încurajator, se ridică de la masă şi ieşi. Rămasă singură Angelica înţelese totul, dar hotărî să-şi păstreze calmul – "Vasăzică acuma, aici mă aflu în calitate de prostituată?" îşi zise ea şi pufni amuzată în rîs: "Ehe-i, bade Arioane!. . " Pentru cîteva clipe se simţi singură şi părăsită, într-un spaţiu cosmic rece. Tresări speriată peste numai cîteva clipe, cînd de ea se apropie un bărbat de vîrstă mijlocie, în haine albe, cu mustaţă, şi pieptul păros şi degetele pline de aur. Îi zise într-o română stîlcită:
— Eu place la tine!
— Aşijderi! îi răspunse Angelica. O să stîrcim aici?
— Nu-u! Desigur, plecat la mine, la noi…
— Unde?
— Aici, Bucureşti, nu altă parte. Şi-i oferi galant braţul. Angelica, scăpă involuntar:
— Cum te cheamă, turcule?
— Eu nu turc, eu arab! Muhammad zice mie. Eu ambasador aici…
Aha! Pare-mi-se că aici toţi sînteţi ambasadori…

Arabul o conduse pe la alte etaje ale hotelului, într-un magazin cu bijuterii şi haine luxoase. Cumpăra un colier cu pietre strălucitoare, un ceas de aur şi i le puse Angelicăi la gît şi pe mînă, apoi o privi atent ca pe o păpuşă şi mai comandă un costum de culoarea sidefului, în set cu o pălărie, albă cu flori roze. Vînzătoarea o măsură îndelung încercînd să-şi închipuie cum o să-i vină haina, şi îi spuse ceva lui Muhammad în engleză. "O'k!" răspunse musulmanul. Angelica se căznea să se dumirească dacă toate acestea le vede în vis sau aievea. Îndată ce cumpărătura fu împachetată, arabul o conduse pînă jos, în stradă, unde-i aştepta un "Rolls Roys" alb. Au urcat. Porni lin, ca într-o poveste, purtîndu-i într-o direcţie necunoscută. În salon plutea muzică orientală, iar Muhammad avu o convorbire scurtă la telefonul prin satelit, cu ţara lui de origine. Au coborît în ograda unei vile originale, ce semăna mai degrabă cu o moscheie

— Eşti musafir la mine! îi zise bărbatul, trecînd pe lîngă santinelele din prag.

În încăperile luxoase de la primul nivel nu era nimeni. Într-o sală din marmură, era o piscină cu apă limpede. În cuiere, peste tot, numai şervete flauşate de diferite culori şi mărimi. O masă lungă îngustă, cu picioarele joase, stătea încărcată cu băuturi şi citrice. Se auzea aceeaşi muzică orientală, neobişnuită pentru Angelica.

— Aici la mine odihna, sauna, zise arabul. Sus — dormitorul! Liuliuţu!

Muhammad se apropie şi prinse să-i scoată cu eleganţă hainele. Deşi turmentarea îi trecuse, tot mai simţea o uşoară ameţeală şi o slăbiciune de plumb în braţe şi în picioare. S-ar fi culcat direct pe podeaua de marmură, ar fi strigat ajutor, însă o forţă dominantă, din străfundurile fiinţei, o reţinea închistată, de parcă fusese drogată… Cînd rămase numai în sutien şi slip, el îi propuse să îmbrace costumul pe care i-l făcuse cadou. Angelica se pomeni frumoasă şi elegantă ca regina Angliei. Muhammad surîdea ca un smintit, repetînd întruna:

— Good, good, very good! The girl beautiful!

Apoi se dezbrăcă şi el, îi scoase fetei costumul de baie, după care o luă de mîini şi intrară în piscină. Luminile vii ale încăperii înfiorau sufletul şi fiinţa. Asemenea lux fata îşi imaginase doar numai după ce a citit "O mie şi una de nopţi". Nu mai regreta nimica. Un prinţ o cucerise şi dînsa se lăsă în mrejele farmecelor lui. Ba chiar începu să aibă emoţii că stîngăciile ei ar putea să-l dezamăgească… Din saună, înveliţi în şervete moi, au trecut într-o sală cu canapele şi saltele luxoase… În noaptea aceea, Angelica pentru prima oară simţi ce înseamnă un bărbat "pînă la capăt" şi deveni femeie. Singura remuşcare pe care o avu cînd se trezi fu că nu şi-a putut păstra castitatea pentru prinţul… badea Arion…

— Fantastic! Fantastico! striga Muhammad, sărind în jurul canapelei şi privind pata de sînge ce înflorise pe cearşaful alb ca neaua, Arabul mai bolborosi nişte vorbe în graiul lui şi, triumfător, prinse a-i săruta de-a mărunţelul tot corpul…

Deodată, Muhammad se opri şi trase de un lănţişor ce spînzura pe perete, deasupra canapelei. Se auzi un clinchet gingaş de clopoţel. În odaie intră un bărbat cu turban pe cap. Angelica trase instinctiv plapuma peste goliciunea corpului. Fără nici o jenă, Muhammad porunci ceva şi îndată sluga reveni, aducînd o tipsie cu o sticlă de şampanie, două cupe, banane şi… struguri. Struguri, cu bobiţe mari şi galbene, ca la Ineasca. Un dor amar şi dulce îi umplu inima înstrăinată, două lacrimi ca două bobiţe de mărgăritar se rostogoliră pe obraz, ajungînd, în acelaşi moment, la colţurile gurii ce schiţa un zîmbet trist. " Maică precistă, de ce m-ai părăsit?" o săgetă un gînd, dar vocea lui Muhammad i-l alungă.

— Nu plînge la mine?

Fata îl privi cîteva clipe fix. Era înalt, bine clădit, în ochi îi mai străluceau flăcările plăcerii.

— Toarnă şampanie, îl rugă ea. Arabul deschise zgomotos sticla şi-i turnă. Sorbi lacom din potirul de argint încercînd să-şi alunge orice amintiri clare. Muhammad fericit tot îndruga: "Good! Good! Very good!… "

— Dumneata ai copii acasă, în Arabia?

— Mulţi. Şapte.

— Ai vreo fiică?
— Benazir, Tangiu, Fatima…
— Te gîndeşti că se poate întîmpla cu ele ceea ce s-a întîmplat cu mine?
— La noi, Allah nu permite… răspunse înfricoşat Muhammad. Aici e voie… Eu iubesc să vin la Bucureşti. Aici orgii!. .
În clipele următoare, îşi făcură apariţia, în dormitorul superb, nişte bărbaţi cu bărbi şi sutane albe, cum poartă arabii din peninsula Saudită, privind, plini de admiraţie, cearşaful cu floarea de sînge, aplaudînd domniţa pentru "eroismul" de a-şi fi păstrat pentru dînşii feciorelnicia, pînă la o asemenea vîrstă. Şeihii o însoţiră în saună. Angelica îndată de cum ieşi din apă şi se înfăşură cu un prosop mare şi puhav, simţi cum cad peste pletele-i umede bijuterii şi mulţi-mulţi dolari. Bărbaţii prinseră s-o pipăie ca pe un lucru sfînt, zîmbind şi dezgolindu-şi dinţii de aur. Îndată se aduse în centru o narghilea şi fiecare trăgea pe rînd fumul, savurînd plăcerea. I se propuse şi Angelicăi. Acceptă maliţios, ca mai apoi să aibă senzaţia că a căzut în raiul unor plăceri ameţitoare.
Muhammad i-l prezentă pe un bărbat, evident mai în vîrstă decît el, enumărîndu-i titlurile pe care le deţine, dar ea simţea o totală indiferenţă faţă de ceea ce se întîmpla în jurul ei.
… Primul după Muhammad fu anume acel bărbat cu ranguri mari de stat. Apoi încă unul… În total vreo patru, sau poate vreo cinci… Angelica nu mai avu durerea pe care o simţise la început, decît numai plăcere, mai ales cînd, în iureşul unor urale "Olea-olea-lea-lea!!!", masculii îşi făceau mendrele, strîngîndu-se spirală sau tremurînd cu tot corpul. Pomenindu-se în sfîrşit în altă sală cu lumini verzi, galbene şi albastre, unde la fel răsuna întruna muzica şi nemaivenind următorul bărbat, Angelica ridică mîinile şi începu să improvizeze un dans de Şaherezadă, scoţînd din minţi pe Muhammad şi ceilalţi bărbaţi smoliţi, păroşi, cu aur mult pe mîini şi pe gît. Unul cîte unul, înfăşuraţi în cearşafuri albe, se apropiau de ea, îi puneau la gît cîte un lanţuşor de aur, improvizînd şi ei un dans arabesc, rotindu-se cocoşeşte, scoţînd ţipete de satisfacţie…
Orgia şi dezmăţul se termină în zori. Ea nu mai simţea nimic. Mai băuse cîteva cupe şi vedea totul ca în vis. Nu mai ţine minte nici cînd se îmbrăcă şi nici cînd fu adusă la un apartament cu mobilier de anticariat, unde nu locuia nimeni. Căzu moartă şi dormi o veşnicie. Cînd se trezi, la geamul mare, arcuit, cu perdele ornamentate în formă de scris arab şi carnizuri lucitoare, cu cap de cămilă pe de margini, străluceau stelele. Se încordă să-şi reconstituie în memorie amănunte din noaptea trecută şi credea că a visat… Mulţimea de bijuterii şi aur, ce-i împodobeau corpul, o făcu să revină la realitatea crudă pe care o trăise.
La bucătărie îşi făcu o cafea tare şi, îmbrăcînd un halat bogat, se întoarse în dormitor să mediteze în faţa unui televizor, pe ecranul căruia dansau şi cîntau femei arabe… Nu ştia ce va face mai departe. Unde se află? Ce-i cu Doru, Victor şi Dorina? De ce au lăsat-o pe seama unor oameni necunoscuţi? Privi la orologiul de pe perete. Era miezul nopţii. Îşi dădu seama că dormise aproape o zi şi o noapte. Dar unde se află?
În curte, la lumina felinarelor, observă maşini cazone şi santinele la poartă. Un fior rece îi scutură spatele. Privind mai atent în noapte, înţelese că e păzită cu adevărat. La balcon, se legăna în vînt drapelul unui stat necunoscut pentru ea. După mai mult zbucium sufletesc, se linişti: doar oamenii care-au făcut-o aseară femeie n-au s-o lase în pericol. Din nou se tolăni pe canapeaua Şaherezadei să se calmeze. "La urma urmei, fiecare domnişoară şi-ar dori să devină astfel… femeie. Iar morala? Ea a rămas la Ineasca, lîngă Arion. Acolo totul e curat şi moral, iar lumea aceasta murdară nicidecum n-am s-o duc la poalele Lipăgăului, căci nimeni n-o s-o înţeleagă şi nimănui nu-i trebuieşte… "Cu puzderia de gînduri la morală, la examenele de stat ce o aşteptau în primăvară, adormi. Lăsă cele întîmplate să cadă peste viaţa ei ca o zăpadă în mijlocul verii, ce se topeşte în aceeaşi clipă…
Soarele stătea sus pe cer şi îşi răsfrîngea razele orbitoare prin fereastră, cînd Angelica se trezi deja cu mintea clară. Bău cafea, scoase din frigider cîteva ouă, le prăji şi mîncă încet. De

îndată ce înghiţi ultima îmbucătură, în odaie apăru Muhammad, cu acelaşi zîmbet fericit, parcă fixat de un sculptor pe faţa lui.
— Dormit bine?
— Unde mă aflu?
— Hotel, ambasada nostra. Aici bine.
— Unde-s amicii mei de la "Intercontinental"?
— Ei dus acasă. Primit solda şi spus lor: voi dus acasă! Angelica femeia nostra!
— Ei ce-au răspuns?
— Bine, bine…
— Aha-ha! făcu fata.
— Nu supăra. Noi pe tine hotărît, luăm la Arabia, excursie.
— Credeţi că o să fiu de-acord? se îndîrji fata.
— Noi hotărît să luăm Angelica la Arabia.
Angelica nu pricepea de ce a devenit complet lipsită de voinţă, de caracter. Oameni străini fac ce vor cu ea. Se înfurie:
— Iată care-i chestia, bade Muhammad. Eu trebuie să hotărăsc totul şi nu altcineva.
— Clar la mine. Dar ce este "bade"?
Angelica îl privi ţintă, apoi, dezmeticindu-se, spuse:
— Un fel de şeih, la noi, în româneşte.
— Frumos, frumos la voi obicei!
— Foarte bine. Iar acum lămureşte-mi cum s-ajung la Gara de Nord? Că de nu, o să vă ia toţi dracii în cîrcă…
— Un clipa! Un clipa făcu Muhammad, întinzînd mîinile spre ea a scuze şi, scoţînd grăbit, din balahonul alb, un telefon mobil, formă enervat un cod şi începu să dialogheze gălăgios, repede, cu cineva la celălalt capăt de fir. Cînd hărmălaia de vorbe se ostoi, faţa lui Muhammad iarăşi iradia de bucurie. Îi spuse calm:
— Doru nu-i! El primit banii şi dus. El ţie, nu ştie.
— Şi ceilalţi doi au tuns-o.
— Ei primit tot dolari şi plecat la Kişineff.
— Adică m-au lăsat să mă descurc singură?
— Nu descurca la noi. Avem grijă la tine. Tu placi şerifului… Muhammad îi netezi, cu degetele pline de inele, părul lung, moale şi ondulat.
— Vino-ţi în fire, bade Muhammad, c-o să te ţîcneşti de-atîta fericire. Hai mai bine să ne gîndim cum să ajung acasă, în Moldova, la Chişinău.
— Întîi la Arabia, apoi acasă. My gold!… Nu refuza la mine. Acolo, cu noi — bine! Vezi multe acolo: oameni buni, cămile, nisip…
— Linişteşte-te, bade Muhammad! Sînt curioasă şi eu să vizitez Orientul Mijlociu…
* * *
A doua zi după Rusalii, dis-de-dimineaţă, din Teleneşti ieşi un autobuz cu flăcăi tineri, mecanizatori şi ţărani, care toată viaţa lor au crescut pîine. Care mai luase cîte un pahar de vin, care era mahmur de cu seară, dar toţi păreau trişti şi puşi pe cîntec.
Mai grea a fost clipa despărţirii. Veniseră femeile şi copiii să-i petreacă, bocindu-i ca de moarte, fiindcă televiziunea, aproape în fiecare zi, difuza, din zona de conflict, cum vin sicrie la baştină cu morţi dintr-acolo. Arion stătea la fereastră, lîngă Nichifor, şi urmărea cum autobuzul ocoleşte ba un bloc de beton, pus de-a curmezişul şoselei, ba altul, la intervale anumite de rută, păzite de pichete de poliţişti. În special erau puse la intersecţiile dintre raioane, ce dovedea că în republică, la ordinul celor de sus, se respecta starea de urgenţă.
La răscrucea de la Orhei, s-au pomenit în coada unei coloane de vreo patru autobuze, şi ele cu voluntari. Oameni simpli le ieşeau în cale, petrecîndu-i în drumul lor primejdios cu o umbră de speranţă că vor curma, într-o oarecare măsură, dezmăţul armelor de la Nistru. Pe Arion îl

mira că între voluntari domina o nedeterminare absolută: nimeni nu avea cel puţin un cuţit sau o baionetă, nimeni nu ştia concret unde pleacă şi ce are de făcut, cînd o să li se dea indicaţii şi dacă vor lupta, cînd vor fi înzestraţi cu echipament şi cu arme de luptă?
Distanţa pînă la Tighina se micşora şi în salonul autobuzului se răriseră cîntecele şi pălăvrăgelile. Toţi plugarii stăteau într-o aşteptare oarbă. Cînd şoferii deconectau la cîte un popas motoarele, dinspre Nistru se auzea bubuitul tunurilor, uneori şi ţăcănitul mitralierelor. Ajunsă în preajma satului Varniţa, coloana de autobuze — cinci deja la număr — s-a oprit şi un ofiţer în uniformă a Armatei Naţionale, le-a comunicat că vor participa la luptele ce se dau în oraşul Tighina, asediat de cazaci. Cineva a întrebat dacă li se vor da arme şi ofiţerul le-a răspuns că o să le primească la Comisariatul de Poliţie, care şi el este pe cale de a fi blocat…
Toate comenzile le primiră cei din primul autobuz şi, cum ineştenii erau în coadă, Arion nu auzise nimica. Lumea din autobuzul lor era într-o uşoară panică — pe toţi îi măcina această neclaritate. Prin geamul autobuzului, cînd intrau în Tighina, de partea cealaltă a Nistrului, în direcţia Parcanilor, văzură ţevile tunurilor, ce împroşcau arar limbi de foc, spre malul drept. Tragerile erau urmate de ţăcănit de mitraliere. Arion pricepu că la mijloc este o mare necoordonare, un haos total. Nu-şi putea explica în nici un fel faptul că o coloană de autobuze, neechipată, neînarmată, îşi continuă drumul prin ploaia de proiectile şi gloanţe. Se apropie de şofer şi îi ordonă ultimativ:
— Frînează, nu te juca cu moartea…
Şoferul, care înfuleca lacom o tartină, îl privi cu ochi înspăimîntaţi şi-i dădu ascultare.
Deodată, se întîmplă ceva îngrozitor. Un uragan de proiectile, venite de peste Nistru, se năpusti peste autobuzele din fruntea coloanei. Trei dintre ele momentan fură incendiate.
— Toată lumea afară! Nichifor! La pămînt, prin şanţuri!
Oamenii, care mai dormitau după oboseala drumului, ţîşniră buluc pe uşi, abia izbutind să se tupileze după dambe de pămînt şi în şanţuri crescute cu ierburi. Imediat autobuzul lor fu cuprins de flăcări. Salvaţi ca printr-o minune, urmăreau îngroziţi ceea ce se petrecea în jur. Limbile uriaşe de foc lingeau lacom tabla subţire de metal, ce se scorojea trosnind.
Părea că autobuzele din faţa lor sînt un suflet viu ce se zbate în convulsii. De peste Nistru, continua să plouă cu proiectile mortale, în perimetrul unde, cu cîteva minute în urmă, coloana de maşini părea să se cotilească paşnic la vale. Cei cîţiva zeci de metri pătraţi deveniră locul morţii a vreo sută de oameni nevinovaţi.
O vreme toţi părură paralizaţi…
Primii se dezmeticiră Nichifor şi Arion. Se uitară unul la altul şi se înţeleseră dintr-o singură privire: trebuie să salveze oamenii, să-i scoată din unghiul de foc, ce devenea tot mai năprasnic cu fiecare clipă. Nichifor puse mîinile pîlnie la gură şi strigă către toţi cei ascunşi prin şanţuri:
— Fără panică, unul cîte unul, ne retragem spre pădure şi acolo aşteptăm întunericul!
Focul cruciş de mitraliere sfîrteca şoseaua, unde pălălăiau autobuzele. Nu contenea de parcă cei de dincolo de rîu aveau un depozit întreg de gloanţe şi se hotărîseră să-l isprăvească pînă va pogorî întunericul. În jur răsunau gemete şi vaiete… Oamenii care puteau să se mişte, puţin cîte puţin îşi revenau din buimăceală şi prinseră a se tîrî spre pădurea înverzită, de care îi despărţea un cîmp de lucernă. Arion cu Nichifor şi încă vreo cîţiva necunoscuţi aburcară în spate cîte-un rănit pentru a-i trece peste digul ce despărţea cîmpul de pădure. Omul pe care îl căra în spate Arion, era greu, cu picioarele lungi. Fusese rănit în burtă şi îi ieşeau afară o parte din intestine.
Rănitul urla de durere, apoi şopti: “Lasă-mă, frate!… ” Arion îl slobozi din spate. Îşi aruncă privirea în urmă şi văzu o tîră roşie. “Am trei copilaşi la Zgărdeşti… ” Cu aceste cuvinte, bărbatul îşi dădu sufletul. Gloanţele continuau să şuiere deasupra capului. Strigat de Nichifor, Arion lăsă corpul neînsufleţit în cîmp şi alergă la oamenii, adunaţi într-un loc ferit de pericol,

din marginea pădurii. Se lăsa noaptea. Pe cer nu se zărea nici luna, nici stelele. În văzduh stăruia miros greoi de carne arsă şi de fum înecăcios.
— Oameni buni! vorbi deodată Arion. Ne-am pomenit într-o situaţie stupidă şi nu putem schimba deocamdată nimic. Propun să ne retragem în direcţia orăşelului Anenii Noi, sau să ieşim la traseu; acolo o să ne orientăm mai bine. Mai zăbovim puţin să vedem cine este viu şi cine a rămas acolo, lîngă şosea, facem o listă, apoi pornim…
Din autobuzul lor se dovedi că a murit doar zgărdeşteanul, pe care Arion l-a dus în spinare. Fusese brigadier la brigada de tractoare a gospodăriei agricole. Arion învăţase cîndva la şcoala medie din Teleneşti cu băieţi şi fete din acest sat din cîmpia Ciulucului, sat cu o tradiţie frumoasă de a trimite copiii la şcoli. După ce-şi mai adună puterile, Arion se furişă spre cadavru şi-l aduse pe zgărdeştean pe o foaie de cort. Cineva scăpără un chibrit.
— O să-l înmormîntăm aici, sau îl ducem acasă? întrebă cineva.
— O să-l ducem la baştină, să fie înmormîntat creştineşte, răspunse într-un tîrziu Arion.
Sclipuiră o targă din nuiele, legate cu o bucată de cearşaf, găsit nu se ştie pe unde, şi, peste jumătate de oră, grupul dezorganizat de oameni porni prin pădure, pînă ieşi la şoseaua pustie, străjuită de stejari pe ambele părţi. Drumul prin codri era liniştit. Doar în urmă se mai auzeau bubuituri înăbuşite şi răzleţe. Arion trimise doi băieţi de la Budăi în recunoaştere. După o habă de aşteptare, începură, pe întrecute, să-şi dea cu părerile:
— Au dezertat, mulţi cu dreptate. Nu s-au prezentat la Comisariat… zise un flăcău de la Băneşti, frecîndu-şi a necaz barba. Cine e prost să se vîre în groapa asta a morţii, cînd nu-i nici o regulă, nici o comandă?.
— Probabil, căzu de-acord Nichifor. O să ne mişcăm spre punctul de control de la intrarea în Tighina…
— Nu plecăm acasă? făcu un bărbat scund, care tăbîrcea un ţuhal cu bulendre. De ce să-mi pun capul aici, cînd am o droaie de copii. Dacă mă ucide, cine o să aibă grijă de ei?
Arion chibzui o vreme, privi în jur. Se auzea doar freamătul pădurii şi se simţea fierbinţeala şoselei din faţă. Se pomeni în rol de conducător al acestor oameni, lăsaţi la voia întîmplării.
— Fraţilor. Am venit la război, nu la hram. Să ne apărăm glia. Aţi fost martorii măcelului de adineaori… trebuie să le arătăm inamicilor că sîntem un popor cu demnitate. Să ne întoarcem pe poziţii, poate vom obţine arme. Cine nu e capabil să reziste, drumul pădurii este garantat oricui.
O parte din bărbaţi se îngrămădi în tăcere şi, fără a mai da alte explicaţii, îşi puseră rucsacurile în spate, luînd direcţia spre casă. După o vreme de şovăire, cîţiva se alăturară lui Nichifor şi Arion. Un june zvelt, înalt, le strigă celora care se îndreptau spre casă:
— Grăbiţi-vă la muieri! Demult, tare demult, nu le-aţi mirosit subsuoară! Lăsaţi să vină rusălăii, să ne mai călărească o sută de ani…
Vreo doi din cei porniţi spre casă se întoarseră totuşi şi detaşamentul se îndreptă spre linia frontului. Erau vreo optsprezece bărbaţi. După îmbrăcăminte şi după moralul pe care-l mai aveau, semănau cu renumita “oaste a lui Papuc”, din poveştile populare.
— Oameni buni! se adresă Arion celor rămaşi. Dacă vrem să fie ordine, avem nevoie de un conducător.
— Vă propunem pe dumneavoastră, zise tînărul zvelt. Iar ca ajutor, pe bărbatul pe care-l cheamă…
— Nichifor, ieşi puţin înaintea acestora.
— Dar pe dumneata cum te cheamă? întrebă alt voluntar.
— Arion. Arion Inereanu, din Ineasca.
— Mă numesc Anatol Popovici, se recomandă în sfîrşit junele chipeş.
— Nu cumva eşti noul judecător din Teleneşti?
— Întocmai! surîse junele chipeş.
— Juzii parcă sînt scutiţi de-a participa la război…

— Sînt voluntar. M-am prezentat la minister şi mi-au permis. Trebuie să demonstrăm lumii că nu sîntem nişte mămăligari.
— O să facem judecata pe loc! rîse cineva. Procurorul e cu noi!
— Ei, iată că ne-am revenit un pic, întrerupse discuţiile Arion. Acu propun să ne întoarcem la pichetul poliţienesc de la intrarea în Tighina. Acolo, probabil, există legătură telefonică cu comandamentul apărării naţionale. Vom vedea la concret ce ne facem mai departe. Totodată, vom transmite trupul zgărdeşteanului să fie expediat la baştină.
Şi detaşamentul o luă din loc. Peste cîtva timp, descoperiră pichetul de poliţişti, adăpostiţi după blocuri mari de beton. Deasupra baricadei, fîlfîia tricolorul. Ieşind pe şosea, ducînd pe o nuia o cămaşă albă, ca nu cumva poliţiştii să deschidă foc asupra lor, se îndreptară spre pichet. Dar în vîlceaua, ce despărţea pichetul de un stejar singuratic de pe marginea şoselei, dădură peste două cadavre, cu ochii scoşi şi cu membrele ticsite în gură… Ambele victime aveau agăţate de gît cîte o inscripţie în limba rusă: "Smerti mulam! Bei ih, bespoşceadno, spasai Rossiiu!"
— Sînt Gheorghe şi Mihail Drăgan, de la Budăi, pe care i-am trimis în recunoaştere, îi identifică Anatol Popovici.
— Înseamnă că prin apropiere se află cazacii, zise Nichifor şi le făcu tuturora semn să se tupileze, pentru a evita vreun pericol. Apoi se adresă către toţi: cu Arion şi Anatol plecăm la pichet, să aflăm ce se întîmplă, iar voi rămîneţi. Să nu îndrăzniţi să întreprindeţi ceva. Puteţi rămîne fără de cap…
Ajunşi la pichet, un poliţist, cu priviri severe, îi măsură din cap pînă în picioare, şi-i întrebă suspicios:
— Cum de-aţi nimerit aici?
Arion îi explică.
— Am auzit adineaori împuşcături acolo în vîlcea, dar n-am putut face nimic… Am primit ordin prin raţie să ocrotim ziariştii de la Ostankino, care au filmat autobuzele incendiate. Deseară vor informa lumea întreagă despre bestialităţile cazacilor din Transnistria… Poate de data aceasta, cei de la Moscova se vor astîmpăra şi nu-i vor mai bănui pe moldoveni de săvîrşirea unor crime abominabile. Poliţistul spuse toate acestea, îndreptăţindu-se parcă în faţa lor, simţindu-se vinovat că n-a fost în stare să le asigure securitatea celor de la Budăi, omorîţi în vîlcea.
— Putem să ne unim prin fir cu militarii care ne-au chemat aici? întrebă Arion.
— Un moment, răspunse poliţistul şi-l strigă pe un altul, care se apropie alene, clătinîndu-se. De la el aducea a alcool. Vasea, fă-ne legătură cu domnii de la Front…
— Esti! răspunse Vasea, scoţînd din sîn raţia, ca după lungi lămuriri să-i ofere receptorul lui Arion: Obiasni im. Duraki! Nikakoi opredelennosti v ih deistviah…
Pe fir se auzi un glas ascuţit de bărbat, care mereu o făcea pe miratul, cum de au nimerit oameni străini în zona pichetului? După ce Arion îi relată cele întîmplate, cel de la celălalt capăt al firului ordonă să aştepte la pichet pînă la clarificarea situaţiei, după care va trimite spre ei o maşină blindată. Îi spuse să transmită receptorul lui Vasea. Acesta reluă discuţia nemulţumit, ascultă sufocat indicaţiile superiorului, şi în sfîrşit, zise parcă a lehamite: "Esti!"
— Prezentaţi actele, vă rog, le ordonă poliţistul cu priviri severe, după ce Vasea îi transmise şi lui indicaţiile primite de la şeful lor prin raţie. De unde putem şti că nu sînteţi diversionişti.
— Nu am acte, ci o adeverinţă de la primărie, zise Arion, care nu obţinuse încă dreptul de a primi paşaport.
— Pînă ne vom clarifica, aliniaţi-vă în partea aceasta! ordonă iarăşi poliţistul sever. Privind legitimaţia lui Anatol, îi porunci: Dumneata du-te şi adu-i pe ceilalţi, din vîlcea, să ne clarificăm şi cu ei.
— Sînt băieţi de-ai noştri, spuse Anatol. Au sosit să-şi facă datoria. Poliţia e cu noi!
Întorcîndu-se la pichet, grupul din văgăună aduse şi cele trei cadavre.

— Curînd vine blindata şi-i vom duce la Anenii Noi, în spatele frontului, zise poliţistul, pe acelaşi ton sever. Apoi se întoarse spre Arion: Despre dumneata n-avem nici o informaţie… Vei rămîne aici, pînă la identificarea persoanei. De unde zici c-ai venit?
— De la Teleneşti. Din comuna Ineasca.
— Nu mai spune, zise deodată poliţistul sever. Păi şi eu sînt de-acolo. Dar n-am auzit de dumneata.
— Nici pe mine nu mă cunoşti? se uită la el Nichifor.
— Sînt colaborator al poliţiei Briceni şi n-am fost vreo zece ani acasă. Nu, nu te cunosc nici pe dumneata.
— Mă cheamă Arion, sînt fiul cel mare al fostului învăţător Simion Inereanu.
— Care-a făcut demonstraţie la Chişinău, pe timpul comuniştilor?
— Întocmai! zise Nichifor. Iar eu sînt a lui Procopii Mereuţă care locuieşte după vii, lîngă fîntîna cu apă de leac…
— Dumneata de-a cu îeşti?
— De-a lui David Săculţanu. Locuieşte la via lui Toba.
— Fratele mai mare al Angelicăi? ghici vesel Nichifor, furîndu-l cu coada ochiului pe Arion.
— Da, studentă la Facultatea de Jurnalistică, din Chişinău.
— Şi unde-i acum sora? întrebă Arion, săltînd din umeri.
— Face practica, în Arabia. Dar asta n-are nici o importanţă pentru situaţia dată, repetă poliţistul sever. Curînd va sosi comandantul şi veţi primi indicaţiile cuvenite. Pîn-atunci, ascundeţi-vă după blocurile de beton, căci lunetiştii de pe celălalt mal ochesc cu mare precizie. Privi iarăşi în binoclu, apoi, primind o comandă prin raţie, ridică un steguleţ alb deasupra capului, dînd consimţămîntul ca operatorii şi jurnaliştii moscoviţi să plece în zona autobuzelor arse, să filmeze cadavrele carbonizate.
— Diseară, pe programul moscovit, o să vedem cum vor comenta ruşii acest masacru, zise parcă mai mult pentru sine şeful pichetului.
Ceva mai la o parte, cîţiva poliţişti demult rezemaseră automatele de blocurile cenuşii de beton, scoaseră merindele şi, pe furiş, treceau de la unul la altul o ploscă cu spirt. Şeful pichetului le vedea pe toate, dar se prefăcea că nu-i observa, şi tot bombănea supărat ceva în barbă.
Dinspre cîmpia, ce se întindea la capătul pichetului şi al pădurii, din cealaltă parte a rîului, spintecau bezna nopţii linii luminiscente ale gloanţelor trasante, trimise de mitraliere spre oraşul Tighina. Tunurile amuţiseră. Oraşul era în flăcări. Probabil, acolo aveau loc lupte de stradă şi oamenii din detaşamentul lui Arion Inereanu aşteptau să fie trimişi în ajutor. Un tranzistor, spînzurat de gîtul unui poliţist, şi fixat pe lungimea de unde a postului de radio transnistrean, informa că tancurile şi tunurile româneşti, susţinute de aviaţie, bat încontinuu asupra malului stîng al Nistrului, aducînd serioase pagube materiale şi moarte în rîndurile populaţiei civile. Se făceau mereu apeluri, către tinerii apţi de muncă, să primească arme, grenade la statul-major al armatei de voluntari, şi să vină în sprijinul bravilor cazaci, care luptă eroic cu invadatorii români. Deodată, postul de radio făcu o pauză lungă, după care răsună semnalul “Ştire extraordinară”, apoi crainicul anunţă vestea de ultimă oră. Ieri după-amiază, dinspre Chişinău, veneau spre Bender două autobuze cu cetăţeni paşnici. Naţionaliştii, fără pic de milă, au tras asupra oamenilor neînarmaţi, incendiind autobuzele. Toţi pasagerii au ars de vii. Trupurile carbonizate se mai află şi acum în vecinătatea pichetului. Încă două cadavre au fost descoperite cu urme de omor abominabil, într-o vîlcea din vecinătatea stejarului mare, de lîngă pichetul moldovenesc de poliţie. Pe pieptul acestor doi oameni omorîţi, naţionaliştii au scris: “Moarte ocupanţilor ruşi!” Mai multe amănunte, cetăţenii Transnistriei vor putea afla mîine, în programul de noutăţi al televiziunii de la Moscova…
— Uite cum au întors-o! exclamă indignat şeful pichetului.

De după cotitura şoselei, cu luminile aprinse, în mare viteză, se arătă o maşină blindată. “În sfîrşit vom obţine armament şi vom pleca la luptă, gîndi Arion. În confruntare directă cu inamicul… În sfîrşit… ”
Din maşina blindată ieşi un bărbat cu cască pe cap. Îmbrăcat în vestă antiglonţ sub uniforma militară, cu un revolver “Makarov” la şold. Din urma lui, după ce poliţiştii coborîră cîteva bidoane de un verde întunecat, cu mîncare, ieşi şi o femeie grăsană, probabil bucătăreasa.
— V-am adus de-ale gurii, se adresă cel coborît din blindată către poliţişti. Azi e de serviciu colhozul din Sîngera. Mătuşa Daria o să vă hrănească… Privind la grupul de bărbaţi, care, tolăniţi după blocurile de beton, erau numai ochi şi urechi, întrebă, cu mîinile în şolduri: De unde v-aţi luat, dragii mei? Cine v-a trimis aici?
— De la comisariatul din Teleneşti, aproape că raportă milităreşte Arion.
Bărbatul cu pistolul “Makarov”, scoase dintr-un buzunar o listă, o parcurse cu ochii şi, după o habă de tăcere, zise:
— E adevărat, aţi fost mobilizaţi… Doar că voi, grupa voastră, trebuia să fiţi deplasaţi pe capul de pod de la Cocieri, şi nicidecum aici, la porţile Tighinei. De aceea s-a şi întîmplat nenorocirea cu autobuzele.
— Sîntem gata să rămînem să sprijinim poliţiştii, se grăbi să spună Anatol. Sînt specialist în aruncătoarele de mine antitanc…
— Eu la fel, se ridică şi Nichifor.
— De unde să vă iau aruncătoare de mine, dragii mei? Stăm de două săptămîni aici şi nici măcar automate nu ne-au dat la toţi. Naiba ştie ce se întîmplă pe lumea asta. Ni se ordonă să înaintăm, şi cînd ne facem vînt spre cazaci şi-i punem pe fugă peste Nistru, de le pîrîie călcîiele, îndată primim alt ordin: “Înapoi!” Cînd se vor lămuri cei de la conducere, nu mă mai taie capul.
— Adică noi nu trebuim aici? întrebă Arion. Amintindu-şi deodată de camarazii căzuţi, se adresă noului şef: Barem să luaţi aceste cadavre ale camarazilor noştri, puteţi?
— Le vom lua, avem loc, dar, iată pe voi… Cu ce să vă hrănim?…
— Ale cui sînt tancurile? Tot ale cazacilor?
— Nu fi naiv, neică. Ale armatei ruse, dislocate acolo. Poate în calitate de mecanic de bord este vreun cazac, îşi dădu cu părerea ofiţerul cu “Makarov” la şold, scrutînd întunericul cu binoclul. Chiar şi-acuma iată, trece unul peste rîu.
— Păi, Rusia trîmbiţează că nu are nici un amestec în treburile interne ale Moldovei suverane? o făcu pe naivul Arion.
— Ai căzut de pe lună, omule?
— Şi totuşi cum procedăm mai departe? dori să afle Arion.
Ofiţerul făcu legătura prin raţie cu centrul de comandă şi primi indicaţia ca toţi bărbaţii să rămînă pe loc. Pînă în zori, îl asigurară cei de acolo, vor primi echipament, muniţii şi vor avea misiune concretă.
Curînd maşina blindată, cu bidoanele deşarte, cu cele trei cadavre, era gata de plecare. La despărţire, ofiţerul, urcat în caroserie, zise:
— Toată “veselia” se aşteaptă mîine! Fiţi calmi, noaptea asta aveţi răgaz de odihnă.
Timpul se scurgea încet şi monoton. Bărbaţii aşteptau în acelaşi loc, privind în tăcere poliţiştii, care aveau misiunea să ţină piept cazacilor, să nu de-a năvală spre şosea. Toţi erau echipaţi cu raţii. Vasea făcea întruna legătură cu cineva dicutînd pe cele mai diverse teme, începînd cu bancuri şi terminînd cu informaţii amănunţite: ce fac, care sînt planurile grupei lor în viitorul apropiat, numărul voluntarilor veniţi la pichet…
— Parcă se poate una ca asta? îl întrebă Arion pe şeful pichetului. Doar convorbirea lui poate fi liber recepţionată de inamic…

— De ce crezi că sînt atît de supărat? vorbi mai marele pe pichet. Între noi s-au infiltrat trădători, diversionişti, şi asta mă pune în gardă… N-am nici o putere asupra lor. Ei sînt militari, au conducerea lor. Eu sînt poliţist. O am pe a mea.
— Se vede că e de la Ineasca, interveni Nichifor. Degrabă ne vom încadra şi noi în luptă şi vom demonstra ce pot copiii serenadelor!
— Să dea Domnul să izbîndim! Dar nu prea cred. Moscova îşi face de cap prea de tot. I-a înarmat pînă-n dinţi pe separatişti.
Au fost ultimile lui cuvinte. Şeful pichetului se îndreptă din spate sub greutatea vestei antiglonţ, duse binoclul la ochi şi, deodată, se prăbuşi însîngerat, chiar lîngă grupul ce şedea pe iarbă… Dinspre Nistru, un lunetist îl doborîse cu un glonte mortal în cap. Cei din jur se înspăimîntară. L-au acoperit cu o manta, şi numai Vasea îşi păstra calmul, rostind într-un tîrziu:
— Durak! Skoliko raz ia emu govoril! Spreacisea za betonnîmi plitami i sidi… Prinoseat tebe kuşati, vîpiti, cito ieşcio tebe nado? A on vse vremea lazil, lazil, budto ne smerti ego iskala, a on iskal smerti.
— Închideţi lioarba, canalie! strecură, printre dinţi, Arion. Se vede de la o poştă cine eşti.
— Zakroi matiugalnik, rumân parşivîi, a to spuşciu v tebea oceredi! se făcu agresiv Vasea.
— Îndată îţi arăt eu cine-i român parşiv, dihanie! strigă Arion, repezindu-se spre automatele poliţiştilor, aşezate în piramidă. Toţi se ridicară în capul oaselor, să vadă ce se va întîmpla.
— Arion, frate! Lasă-l în pace, strigă Nichifor şi, dintr-o săritură, îi tăie calea spre piramida de arme. Nu e cazul să-ţi măscăreşti mîinile cu o acemenea haimana. Apoi către Vasea: Închide-ţi fleanca, porc netrebnic!
— Să nu te-aud că mai vorbeşti prin raţie! îi porunci Arion. Aici e război şi cum îmi pot pierde eu capul, aşa ţi-l poţi pierde şi tu, neisprăvitule!
— Dacă eşti rus, încă nu înseamnă că natura te-a înzestrat cu trei coaie, îl luă în zeflemea Anatol, cu zîmbetul său sarcastic în colţul buzelor.
Mulţimea izbucni în rîs, Vasea înghiţi în sec şi se astîmpără, asigurîndu-l pe Arion că nu va mai vorbi nimic în eter. “Uite la ei, fierbea în sinea sa Arion. Abia cînd le suflă şi lor moartea în ceafă, devin docili, ca fiarele dresate la circ… ”
Tîrziu, după miezul nopţii, la pichet sosiră trei maşini blindate cu ofiţeri ai Armatei Naţionale. Fiecare bărbat din detaşamentul lui Arion primi cîte un pistol-automat. Anatol şi Nichifor se pricopsiră cu cîte un aruncător de mine antitanc. Aliniindu-i în două plutoane, unul dintre ofiţeri dădu următoarea dispoziţie:
— Ne vom deplasa în marş forţat pînă în preajma cetăţii Tighina, la podul care trece peste Nistru. Din partea cealaltă, vin cazacii cu tancurile şi trebuie să le aţinem calea, mai ales voi, şi el arătă la Anatol şi Nichifor, veţi fi de-a gata… Avem garanţie că unităţile armatei ruse, dislocate în cetate, nu se vor implica. Deşi pot fi şi provocări, dezinformaţii. Noaptea aceasta, televiziunea de la Moscova a transmis prin SNN secvenţe din Moldova, prezentînd autobuzele arse, cu trupurile carbonizate, dezastrul fiind atribuit unităţilor de voluntari moldoveni… Dezinformează întreaga lume şi, din păcate, nimeni nu e în stare să-i combată. Să ţinem piept acestor hoarde aşa cum putem şi cum ne-ajunge mintea. Ne vom deplasa prudent. Cei cu aruncătoarele de mine vor ocupa poziţie chiar în faţa podului. Vom săpa tranşee pentru arma antitanc şi, la apariţia primului tanc, trageţi ca să-l opriţi, în şenile. Vă împrăştiaţi la distanţe mici şi vă străduiţi să opuneţi rezistenţă trupelor de cazaci, care vor încerca să pătrundă în oraş. Să nu ne temem, e Patria noastră şi dacă nu o vom apăra noi, nu va veni nici ungurul, nici bulgarul, nici turcul, nici sîrbul să ne-o apere…
Peste cîmpie mai stăruia un miros de fum înecăcios şi carne arsă. Norii se răzbunaseră şi un cer cu stele străjuia acum cîmpia rănită. Arareori, se auzea ţăcănitul mitralierelor la Nistru şi mii de scîntei ale gloanţelor cu mişcare trasiologică se împrăştiau deasupra cîmpiei.

Frica din inimile ţăranilor se spulberă. Pentru fiecare dintre ei moartea era undeva departe, reală pentru orice străin, numai nu pentru dînşii. “Bieţii ţărani, gîndea Arion. În clipele grele, totdeauna au stat de strajă ţării. Şi cînd e pace, tot ei o duc cel mai greu… Această clasă miraculoasă, care în ultimele secole a mişcat istoria… ” Patriotismul ţăranului izvora de undeva din coloana infinitului, din grijile lui de a ara şi semăna cîmpia, de a strînge roada, de a-şi asigura familia pentru iarna care vine. La comisariat, mai află că majoritatea orăşenilor ignorează demonstrativ legea privind mobilizarea la apărarea integrităţii teritoriale.

* * *

Mitru, spre marea lui satisfacţie, fu numit comandantul plutonului de lunetiste, sosite special de la Moscova, “întru susţinerea idealurilor de secole ale poporului transnistrean”. Plutonul era constituit din rusoaice, bine dotate cu armament din cel mai modern, instruite în şcoli speciale. Aveau siluete sportive. Sosiseră în ajun de Rusalii. Mitru, împreună cu Sokoliuk, le întîmpinară la gara din Tiraspol. De acolo, la bordul unui elicopter, au făcut escală pe aerodromul militar din vecinătate. La depozitul unităţii de desant, fetele primiră uniforme militare, cămăşi antiglonţ, căşti şi patroane pentru lunete.

— Aici, în Transnistria, ele vor trece botezul focului, îi explică Sokoliuk. Să le lăsăm o amintire frumoasă. Ne vom deplasa la locul de unde se vede ca în palmă Tighina, mai jos de Parcani. Ziua se vor odihni, noaptea se vor afla în misiune.

— Dar cum au să tragă din lunetă în toiul nopţii? se miră Mitru.

— Sînt dotate cu aparate cu unde ultraviolete. Văd ce se face în raza de acţiune ca în palmă.

— La ce distanţă pot bate?

— Trei kilometri. Atîta cît i-am putea cuminţi pe români. Să nu le mai ardă nicicînd a se pune în poară cu Moscova. Dar ştii tu, frăţioare, care este punctul lor preferat, atunci cînd ochesc în inamic cu luneta?

— Care?

— Organele sexuale! Au o ciudă nebună pe bărbaţii care nu le satisfac. Ei bine, acuma românaşii nu se vor mai înmulţi, chiar dacă, printr-o minune, vor rămîne în viaţă…

— Extraordinar!… rînji Mitru, deşi nu înţelegea de ce îi spune toate acestea Sokoliuk.

Amazoanele s-au odihnit o zi, s-au pus în ordine, apoi au primit echipamentul necesar. Trebuia cît mai urgent să se deplaseze spre Nistru, pe poziţii. Mitru chiti să facă cunoştinţă cu una din cele mai zvelte şi mai drăguţe:

— Antoaneta, se recomandă lunetista.

Apoi făcu oficial cunoştinţă şi cu celelalte. Înainte de a le citi ordinul, conform căruia plutonul de lunetiste urma să acopere trecerea cazacilor peste pod în Tighina, Mitru le felicită şi le mulţumi că au avut curajul să vină în ajutorul poporului transnistrean, şi le zîmbi tuturora cu gura pînă la urechi. — Iar acuma să continuăm glorioasa tradiţie a bunicilor şi taţilor noştri, a lui Suvorov — înainte de-a ne avînta în bătălie, să bem cîte o sută de grame. Pentru curaj!

Şi în aceeaşi clipă, cîţiva flăcăi, în uniformă de cazaci, îşi făcură apariţia cu două lăzi de “Russkaia vodka”.

— Pentru voi, fetelor! Pentru izbînda noastră! ură Sokoliuk, după ce cazacii turnară în pahare. Venise în cazarmă să le ridice moralul.

— Pentru tine, Antoaneta! zise Mitru, sorbind din ochi fata. Succes!

— Parcă n-ai să fii alături de noi, comandante?! făcu Antoneta mirată, privindu-l cu ochi serioşi.

— Cu tine va şi pleca, interveni Sokoliuk, care prinse firul discuţiei. Fratelui îi plac fetele cu păr bogat. Şi, făcîndu-i cu ochiul, Sokoliuk îi explică lui Mitru: Amîndoi ne vom afla pe poziţii. Ţine raţia, alături de Antoaneta în tranşee, pe flancul stîng. Vom comunica în permanenţă. Nu-i nici un pericol, frate. Ai să numeri cartuşele, în rest mititica ştie foarte bine ce are de făcut.

— Doar era vorba să le comandăm la distanţă? zise Mitru, simţind furnici de gheaţă în spate.

— Aşa cum propun eu, va fi mai bine. Ş-apoi uită-te, frate, pe cine o să ai alături. Iar femeile în asemenea situaţii nu mai au restricţii la nimic… Absolut la nimic. Bucură-te că e noapte senină, nu plouă şi peste tot creşte iarbă, flori. Susţinerea va fi masivă, din toate părţile: şi din aer, şi de pe pămînt.
— Am înţeles, se mai linişti Mitru. Dar să-mi dai şi mie două sticle cu rachiu, din rezervele noastre. Şi o roată de salam. Fie ce-o fi! Plec cu Antoaneta la luptă.
Pînă în largul cîmpiei, plutonul se deplasă cu maşina, apoi fiecare lunetistă fu condusă pe poziţii de Mitru şi Sokoliuk. Mitru rămase în compania Antoanetei… Niciuna dintre lunetiste nu era controlată, putea să tragă sau nu, cum găsea de cuviinţă.
— Avem niţică experienţă, zise Antoaneta, după ce îşi termină de camuflat poziţia cu ierburi înalte. Am fost la Vilnius, în decembrie trecut, Tallinn şi Riga, dar cu balticii a fost altă treabă… Aici, în hălăciuga asta, pare să fie mai confortabil şi mai… romantic.
— Aşa carevasăzică? se prefăcu Mitru mirat. Şi cam de ce?
— Avem mai multe şanse să rămînem în viaţă.
— Face să te expui riscului, cînd eşti atît de frumoasă, seducătoare?.
— Lasă, lasă… Pentru frumuseţe în nici o ţară din lume nu se plăteşte, decît numai dacă faci treabă… Pe mine, ca şi pe colegele mele, mă aranjează mult solda pentru campania din Transnistria.
— Vi se plăteşte bine, zici? ciuli urechile Mitru avid totdeauna de parale.
— Ca să ne-ajungă, zîmbi fata.
— Da’ la Leningrad, ai maşină?
— Mi-am cumpărat după campania baltică.
— Bravo!
Antoaneta îi arătă minunile tehnicii militare: printr-o lunetă, dotată cu dispozitiv nocturn de cercetare, cu raze ultraviolete, puteai vedea, la o distanţă enormă, mişcarea oamenilor, dincolo de Nistru, în direcţia Tighinei. Lunetista pîndea orice mişcare din partea opusă.
— Uite-l, vezi? Unul cu capul mare şi gamela cît o pălărie… N-are astîmpăr, canalia. Se plimbă de colo-colo. Iată, încă doi, îl întreabă ceva. Sau poate le dă instrucţiuni… Vrei să te uiţi?
Mitru se grăbi să scoată un “Iha!” şi Antoaneta îi dete arma cu lunetă. Îl ajută s-o îndrepte tocmai într-acolo, unde privise ea cu o clipă în urmă. Mitru simţi degetele moi pe mîinile sale cam păroase. Suflarea caldă a fetei, duhnind a rachiu şi parfum fin, îl gîdilă după urechi, la ceafă. Avu o pornire să o cuprindă, dar se gîndi să fie tacticos şi se uită întîi prin lunetă. Învăluite într-o lumină verzuie, tremurîndă, cîmpia, pichetul de poliţişti, blocurile de beton, pădurea şi oamenii — toate se vedeau ca-n palmă. La cîteva sute de metri, între pichet şi satul din vale, se ridicau spre cer, din rămăşiţele unor mijloace de transport, zdrenţe de fum verzui şi ele. O umbră de namilă apărea şi dispărea după blocul mare de beton, care servea ca adăpost efectivului pichetului. Gesticula ceva, explica altor două umbre, care urmau uneori namila. Una înaltă şi uscăţivă, alta ceva mai scundă, puţin încovoiată. “Parc-ar fi fratele Arion şi Nichifor”, îl străfulgeră un gînd, dar îndată îl alungă. “Ce să caute aici Nichifor şi Arion?”
— Uite la ei, nici nu se tupilează, parcă ar fi la mama pe cuptor, se indignă Antoaneta. Mitru abia acum observă în mîinile fetei încă o lunetă. E de rezervă, explică dînsa şi întinse mîna să ia arma: cît o să se mai plimbe aşa, ca la mă-sa acasă?
— Dă-mi voie mie, o rugă Mitru tulburat.
— Ai să nimereşti, comandante?
Lui Mitru i se păru că îl ia în zeflemea. “Nu-mi scapi tu mie în noaptea asta”, ameninţă el fata în gînd şi o întrebă:
— Bate pînă într-acolo?
— Şi trece, îi răspunse Antoaneta. Eu ţintesc cu o şchioapă mai jos de centură, dar nu te sfătuiesc să te măsori cu o campioană la biatlon. Ia-l mai bine la cap, că-i destul de mare.

— Eşti grozavă, zise Mitru, înghiţind şi această zeflemea. Cele trei umbre se opriră la marginea blocului de beton. "În care să ţintesc" chibzui el cîteva clipe. Apoi alese umbra namilei şi duse luneta la baza scăfîrliei. Apăsă pe trăgaci. Arma îl izbi uşor în umăr, dar ultima fărîmă de secundă observă cum umbra tresări, capul se izbi brusc spre spate, zburîndu-i chipiul. Şi îndată se prăbuşi.
— Formidabil!
— Bravo! îl lăudă Antoaneta. Mitru o trase uşor spre sine. O sărută lung, şi lunetista nu se împotrivi. Cînd îi slobozi buzele pline de viaţă, ea şopti:
— Excelent.
Ambii se îmbrăţişară strîns, ca doi amanţi mai vechi, şi pînă în zori, cînd se dădu ordinul de retragere, arma tăcu.
* * *
În marş fulgerător, detaşamentul de voluntari intră în Tighina. Ajungînd la comisariatul de poliţie, cu pereţii ciuruiţi de gloanţe, voluntarii constatară că nu au nici o pierdere. Intraseră în oraş fără lupte. Numai în preajma comisariatului, dinăuntru, se traseră cîteva rafale, de preîntîmpinare, dar, după un scurt dialog, de la distanţă, au fost lăsaţi să intre. Comisar era un rusoi bine legat, roşcovan, care fuma întruna, aplecat peste harta oraşului. Pofti toţi voluntarii într-o încăpere din subsol. Se crăpa de ziuă şi în ochii oamenilor se citea oboseala şi insomnia.
— O să zăboviţi cîteva ore, apoi vom vedea, zise comisarul. Cel mai greu are să fie mîine. Podul de peste Nistru nu e departe.
— Să mergem acuma, propuse Anatol. Acolo tancurile n-au nici o stavilă şi pot veni dinspre Tiraspol oricînd.
— Nu e cazul, vorbi calm comisarul. Pe malul stîng stau camuflaţi lunetiştii, puteţi deveni victima lor. Dispunem de informaţia că, seara trecută, acolo, a fost amplasată o grupă de lunetiste experimentate şi echipate cu dispozitiv nocturn. Au să vă strivească ca pe muşte. Lăsăm toate acţiunile cînd s-a face ziuă. Comisarul umplu încăperea cu rotocoale de fum. Mirosea a sudoare. O să ne mai trebuiască oameni la paza închisorii continuă el liniştit, cu o voce obosită. Cazacii intenţionează să pătrundă acolo şi să elibereze criminalii, să-i asmuţe împotriva noastră, înarmîndu-i… Tu, arătă către Nichifor, întocmeşte lista oamenilor tăi, cu indicaţia specialităţii, pe care a avut-o fiecare pe timpul cînd a făcut armata.
La aproximativ două ore, toţi cei din clădirea comisariatului fură surprinşi de un bombardament atît de masiv, încît aveai impresia că s-a început cutremurul.
— La arme! le ordonă Arion acelora care piroteau pe scaune. Toată lumea să iasă în coridor!
Se efectuau trageri directe cu tunul asupra clădirii. Un obuz sparse peretele subţire din spate. La primul etaj izbucni un incendiu. Un nor de fum înecăcios începu să pătrundă în subsol. Se stîrni învălmăşeală. De nicăieri nu se auzea nici o comandă. Nichifor îşi puse o pufoaică pe cap şi se aruncă în norul de fum des ajungînd la scările ce urcau din subsol la parter.
— Încoace! strigă el şi toţi îl urmară. Pregătiţi-vă de tragere.
La etajul întîi, i-au găsit pe poliţişti în acţiune. Respingeau, prin trageri de pistol-automat, înaintarea cazacilor, care încercau să ia cu asalt clădirea comisariatului. Cînd li se alăturară ţăranii de la Teleneşti şi jumătate din pistoale-automat începură să-i susţină, cealaltă jumătate mai era în panică şi încă nu cunoştea secretul luptei.
Cazacii şi blindatele, care se vedeau din clădire ca-n palmă, începură să bată în retragere. În acel moment, Anatol şi Arion fixară o mină la arma lor şi incendiară blindata mai apropiată. Din ea se ridică o limbă de fum. Cazacii încercară să o părăsească, dar au căzut seceraţi de gloanţe în cîteva secunde. Ardea pămîntul şi drapelul agăţat de o aripă a blindatei.
Comisarul, cu rafale scurte şi exacte, respingea şi el atacul cazacilor. Cînd poliţiştii încurajaţi de susţinerea voluntarilor voiră să se ia pe urmele grupului de cazaci dispersaţi, comisarul ordonă cu vocea lui severă:
— Încetaţi focul! S-a convenit să se poarte negocieri cu separatiştii.

Tragerile amuţiră treptat. Blindatele rămase întregi se retraseră către podul de pe Nistru şi luară direcţia spre Tiraspol. Se făcu linişte, comisarul îşi şterse fruntea asudată şi îşi aprinse ţigara, pufăind îngîndurat. În cele din urmă zise:
— Iac-aşa, ne jucăm de o lună de zile! Cum le dăm ripostă, cum primim comanda să încetăm focul pentru ca cineva, sus, să aibă răgaz pentru negocieri… Cu Transnistria mai înţeleg că politicienii trebuie să se lămurească, dar ce caută separatiştii în Tighina?!
— Nu-i nici o siguranţă că, peste cîteva ore, blindatele nu vor trece iarăşi podul şi nu ne vor ataca, zise unul dintre poliţişti, gîrbovit, scuipînd colbul înghiţit în vremea respingerii atacului.
În curtea comisariatului, unde se înălţau trei plopi ce abia-şi terminaseră de tors caierele enorme de puf măşcat şi murdar, voluntarii şi poliţiştii adunară cinci cadavre şi doi răniţi. Fusese rănit la picior şi unul dintre poliţişti, originar din Gîsca. Rana era adîncă, mai sus de genunchi. Acum rănitul gemea întruna.
— Domnule, se adresă către Arion comisarul, numeşte patru bărbaţi să ducă răniţii la spitalul orăşenesc… Altfel au să moară cu zile, căci nu avem nici un fel de asistenţă medicală. Deştepţii din cabinetele de la interne ştiu doar să se plimbe cu rudele peste hotare sau să primească colaci şi prosoape la hramurile satelor. S-au scăpat moldovenii la putere, ca ruşii la rachiu pe degeaba…
— Voi pleca eu, zise Nichifor. Cine merge cu mine?
Trei bărbaţi se apropiară de tărgile pe care gemeau răniţii. Înainte de plecare, Nichifor cu Arion schimbară armele.
— Nu pricep cum trebuie mînuită, recunoscu Arion cercetînd arma antitanc.
— Te voi instrui eu, neică, interveni Anatol Popovici. O sprijini de umăr, ca pe pistolul automat, ocheşti mai jos de turla tancului sau în şenilele lui şi tragi… Apoi priveşti cum străşnicia de metal începe să fumege, să ia foc, iar pe gaura de deasupra năpîrcile încep a evada ca ţistarii de la înec.
— Aşa e, aprobă comisarul. Dar grăbiţi-vă şi fiţi cu ochii în patru. Prin oraş, mişună cazaci în civil.
— Fii atent, frate Nichifor, zise Arion abia auzit.
Nichifor tresări, privi lung în ochii lui Arion, parcă voind să-i spună ceva foarte important. Dar nu găsi de cuviinţă decît să-i răspundă cu aceeaşi frază:
— Şi tu, frate Arioane… Iartă-mă dacă am greşit în faţa ta şi încă nu mi-am ispăşit păcatul…
— Las-că-i bine…
În acel moment Nichifor îl sili să ee un plic c-o scrisoare, zicîndu-i:
— S-o citeşti cînd vei avea răgaz. E pentru tine…
Cu automatele în spate, cei patru bărbaţi ridicară tărgile cu răniţi şi ieşiră pe poarta de fier, ciuruită de gloanţe, pe care se desluşeau două stele roşii.
— Vom lua poziţia de apărare, zise comisarul. De faptul cum ne vom apăra, depinde viaţa noastră. Se apropie amiaza, apoi amurgul şi inamicii ne vor mai vizita. E rău că printre poliţiştii mei nu sînt oameni atît de curajoşi să plece pe poziţii, în faţa podului, cu minele antitanc, să oprească pătrunderea tancurilor… Dac-am avea acolo o apărare de nădejde, cei de la Tiraspol ar înceta invaziile.
— Probabil că au temei să nu plece într-acolo. N-au armament, n-au siguranţă, că se vor întoarce vii, zise Arion.
— Avem de toate. Numai, în ceea ce priveşte securitatea, nu le-o pot garanta. În cetate se află trupele ruseşti. Pot să-i atace din spate… Doar numai dacă s-ar putea pătrunde pe poziţia din faţa podului, pe neobservate.
— Vom încerca noi să le stăm în cale la intrare. Ne vom strecura pe neobservate, luă deodată hotărîrea Arion.

— Orice informaţie despre situaţia din zona podului mi-o transmiţi imediat, spuse comisarul, aprobîndu-i decizia.
— Dacă se întoarce Nichifor cu băieţii, să ne vină în ajutor, făcu Arion apoi se adresă celorlalţi voluntari: Vom încerca s-ajungem la pod. Acolo săpăm tranşee şi organizăm apărarea.
— Să vă însoţească norocul, dragii mei, le ură comisarul. Şi după un răgaz, cît trase un fum de ţigară, adăugă: Să ştiţi că şi între ruşi sînt oameni, care vor binele moldovenilor. Veţi avea acolo lunetiştii în faţă. Spatele vi-l vom acoperi noi.
Arion dădu celor vreo doisprezece bărbaţi instrucţiunile de rigoare.
Era după-amiază şi începuse să bureze — o ploaie caldă de vară, astîmpărînd colbul de pe străzile oraşului nepărăsit, dar pustiu, şi împrospătînd mirosul viu de ierburi şi flori. Probabil că pînă la ei, cineva mai intenţionase să ocupe pe locul acela, poziţii de apărare, căci tranşeele erau de-acum săpate. Pistolarii au luat poziţia din părţi, cu faţa spre pod. Arion şi Anatol şi-au instalat armele antitanc în centru, perpendicular cu punctul de tragere, spre podul care venea dinspre Tiraspol. Anatol avea o raţie, pe care i-o dăduse comisarul şi cerca mereu să ia legătura cu el, dar pe fir se auzea tot timpul glasul lui Vasea, care dialoga, cum se vede, cu un conducător al cazacilor, raportîndu-i amănunte despre trupele de voluntari din zona intrării în Tighina. Anatol îi raportă îndată comisarului situaţia cu Vasea, dar acela îi spuse că nu poate face nimic, deşi l-a depistat demult. Sînt servicii speciale, care trebuie să combată diversioniştii.
— Căutaţi-vă de ale voastre şi fiţi atenţi! îi preveni el scurt, prin raţie. Pe la chindie, poate să mai fie o provocare din partea separatiştilor.
— De unde atîta curaj la un simplu judecător? potrivi Arion să lege capăt de vorbă cu Anatol, care îşi pregătea cu grijă muniţiile.
— "Acest conflict e pe conştiinţa Frontului Popular, mi-au zis mulţi. Ei l-au vrut, ei să se descurce… Eu însă sînt de altă părere. M-am născut la Nisporeni, într-o familie de pedagogi, şi cunosc cît de cît istoria neamului. Dumnezeul nostru pe pămînt este ţara noastră, România. Nu pot sta cu mîinile în buzunar. Am soţie, doi copii, dar nu am putut sta acasă.
Băieţii se instalară în tranşee şi prinseră a spune anecdote, a juca cărţi. Anatol începu, abia auzit, să-i cînte lui Arion nişte cuplete politice, cu alură umoristico-satirică, despre guvernanţii de toate soiurile, hlizindu-se în pauze ca un copil poznaş. Arion avu impresia că îl cunoaşte foarte demult.
— Cînd vor apărea tancurile, zise deodată Anatol, îmi permiţi să le botez eu primul?
— Încearcă…
— Să ştii: cînd se aprinde tancul din fruntea coloanei, celelalte o iau la sănătoasa, iar unul din ele ţinteşte neapărat spre locul de unde s-a tras… Am însuşit această tactică militară cînd eram soldat în armata sovietică. Să fii prudent!
— După prima tragere, va trebui să manevrăm, zise Arion.
— Imediat ne camuflăm în tranşee, iar dumneata te deplasezi în stînga, cît mai departe şi, pe neobservate, mai faci o tragere în direcţia lor… Eu îmi voi schimba locul în dreapta.
— Iar băieţii?
— Băieţii să stea de-a gata, la semnalul tău sau al meu. O să ţintească în cazacii, care vor încerca să se salveze din tancurile incendiate.
— Bine, căzu de-acord Arion, simţind că judecătorul pregăteşte un moment de mare responsabilitate. Important e să nu fim observaţi de tanchişti pînă la efectuarea primei trageri.
— Întocmai… Şi încă un detaliu. Cînd vei ochi, caută să trimiţi mina antitanc cît mai pe jos, pe asfaltul şoselei, ca, ajungînd la maşina blindată, să nimerească pe dedesubtul şenilelor… În asemenea caz, tancurile, la sigur, devin sicriu pentru cazaci. Avem patru mine. E suficient ca măcar trei să atingă ţinta…

Anatol le turna pe toate cu atîta calm şi veselie, încît alături de el îţi trecea uşor simţul fricii. Glumea, îngîna nişte cîntece ba vesele, ba triste şi părea că se complace în rolul ce i-a revenit. Peste o habă de vreme, Arion observă că băieţii parcă au devenit mai veseli. Descoperi o sticlă cu băutură transparentă ce trecea dintr-o mînă în alta. Vru să le reproşeze, însă tăcu, socotind că un gît de alcool, în faţa primejdiei, nu strică. Totuşi îl întrebă pe un flăcău de la Verejeni:
— De unde ai luat-o, băiete?
— De la poliţişti, din subsol, răspunse flăcăul. Spirt curat!.
— Să mai fi avut cu noi şi tromboanele, iaca treabă ar fi fost, glumi vesel un bărbat de la Ghermăneşti.
— Am întîmpina tancurile cu orchestra! îi ţinu hangul altul de la Mihalaşa.
— Precis că vor da îndărăt, surîse un omulean de la Negureni.
— E ceva original, se amestecă întărîtat un învăţător de la Crăsnăşeni. Să ieşi înaintea duşmanului cu cîntece, în haine naţionale şi cu automatele de-a gata.
— Ruşilor le prieşte asemenea întîlnire, zise Arion. În ’40, tancurile lor au fost întîlnite exact aici, cu flori şi busuioc!
— Doriţi un gît? îi propuse un albinos de la Băneşti?
— Ia seama, Andriane, se opuse Anatol. Nu lua prea mult. Să nu-ţi pară că-n loc de tanc, în calea ta vine popota militară.
— El ar prefera să se trîntească acuma cu o căzăcioaică, îi dădea cu glumele cel de la Mîndreşti. Se spune că, la ele, treaba ceea are despicătura de-a curmezişul, iar gurguiele sînt cu spini ca scaiul.
— Şi-s grozave la temperamentul lor, îl completă un neostoit de la Mîndreşti. Le poate ogoi numai alde tata mînzului!
— Aşa am auzit şi eu. Mai ales dacă le mîngîi pe din urmă, iar înainte de asta ţi-ai implantat cariciul în două ştiubeie cu albini stîrnite…
Tolăniţi, la fundul tranşeelor, de parcă erau la păscut turmele de oi, legau acum glumele de coadă. Aveai impresia că s-au adunat la clacă de braşoave şi nicidecum în faţa podului de peste Nistru, pe care, de vreo două săptămîni, se întrerupsese orice circulaţie şi unde acum puteau să apară, din clipă în clipă, tancurile ruseşti. Hohoteau, clădind glumele aidoma unui zid din cărămizi.
— Vezi, Andriane, să nu dea năvală, în loc de un tanc, o ucraineancă de cele dolofane.
— U-u-u!, făcu Andrian, ce plăcere!
— Ori vreo cazacică din cetate, zise Anatol, privind spre zidurile acoperite cu buruiene.
— N-au ce se amesteca în treburile moldovenilor, glumi sever şi Arion, dîndu-le de înţeles tuturora că s-a terminat cu braşoavele.
Pe zidurile cetăţii, flutura drapelul Rusiei. Pe şoseaua din apropiere, perpendiculară podului, apărură două camioane încărcate cu covoare, care dispărură într-o direcţie necunoscută.
— Vine de la fabrică, îşi dădu cu părerea Anatol. Se zice că atunci cînd voluntarii au intrat prima oară în oraş, au jefuit deopotrivă cu cazacii. Era haos şi bravii noştri poliţişti, nimerind în contabilitatea fabricii de conserve nu s-au putut stăpîni să nu sustragă, dintr-un safeu, peste o sută de mii de dolari americani. Jafurile continuă şi-acuma. Unii îşi pun viaţa în pericol, alţii se căpătuiesc şi nimeni nu-i trage la răspundere…
— Chiar nu poate fi luată sub control această debandadă? întrebă Arion cu o vădită îngrijorare.
— Tocmai că nu! Conflictul transnistrean e dirijat şi de structurile mafiote… Iar mafia nu ţine cont de patriotism. Noţiunile acestea sînt doar un paravan, în rest… Un excelent prilej de a fura fără nici o teamă, iar cînd va veni vremea, toate se vor trece la pierderi cauzate de război…

— Nu cred că situaţia e atît de gravă, camarade, făcu Arion, închipuindu-şi că Anatol exagerează.
— Ba e foarte gravă! În urma acestei invazii ruseşti, multă lume se va îmbogăţi. Şi atunci cînd societatea se va polariza, în bogaţi şi săraci, fireşte va începe altă politică…
"Îmi place acest judecător! gîndi Arion. De ce nu l-am întîlnit mai înainte, şi nu acuma, în tranşee, cînd moartea ne poate răzleţi într-o clipă?"
— Şi dacă se va polariza, încercă să-l ispitească Arion, simţind că această discuţie, i-a căzut la inimă.
— Se va manifesta esenţa adevărată a moldoveanului, care nu se poate stăpîni în faţa acaparărilor materiale. Se lasă măgulit de cele mai neînsemnate favoruri şi e lipsit complet de demnitatea naţională.
— Judeci ca un filozof, Anatol. Eşti jurist, dar gîndeşti ca un politolog!
— În tranşee, cînd moartea ţi-e soră şi soacră, adevărurile vin de la sine. Şi sînt dure.
— Înseamnă că noi, cu blestematul nostru caracter naţional, trebuie să construim redute şi să ne pregătim de noi cuceriri de idealuri, dori să afle Arion părerea unui om, pe care îl descoperise acolo unde nici nu se aşteptase. "Nu în zadar se spune că pe linia întîi a războiului întotdeauna găseşti cele mai oneste şi nobile minţi ale neamului", gîndi el.
Anatol zîmbi sarcastic.
— Din păcate, aşa e. Deşi avem o capacitate miraculoasă de-a ne menţine la suprafaţă. Pentru mine, totdeauna a fost o enigmă cum de ne-am păstrat de-a lungul istoriei ca popor, cu limba şi obiceiurile naţionale, cum de nu am fost asimilaţi complet, deşi avem înclinaţii extraordinare spre asimilare…
— Sînt lucruri care ţin nu numai de noi, ci mai depind şi de Dumnezeu, zise Arion.
— Am o presimţire ciudată că, degrabă, în Moldova se vor întîmpla lucruri anapoda, imprevizibile, şi tare mă tem ca nu cumva, într-o singură zi, să pierdem tot ce am cîştigat atît de greu.
— Pesimismul nu e sfetnicul cel mai potrivit în situaţia în care ne aflăm…
— Ia, uitaţi-vă, făcu deodată semn cu mîna flăcăul din Băneşti. Mi se pare că se zăreşte ceva.
— Digresiunile lirice s-au încheiat, fraţilor! strigă Anatol. Acuma, începe… proza. Păzea! Şi, făcîndu-i şmechereşte cu ochiul lui Arion, adăugă: Toată viaţa m-a interesat taina morţii şi niciodată, oricît de mult m-am opintit, nu am putut s-o aflu.
— Priviţi!!! strigă deodată bărbatul de la Mîndreşti. Tancuri!
— Mîna pe arme! strigă Arion cu voce stîngace.
Anatol transmise prin raţie informaţia comisarului.
— Iar atacă moldovenii? glumi vocea comisarului în raţie. Doar aşa s-a comunicat aseară de la Moscova… Trageţi doar cînd se vor apropia…
Curînd, se auzi huruit de şenile, se ridicară nori de fum şi praf. Patru tancuri în mare viteză începură să traverseze podul. Primul tanc avea arborat drapelul cu dungi roşii şi una verde la mijloc. Anatol duse la ochi binoclul şi desluşi, pe turla tancului, inscripţia "Za rodnoie Pridnestrovie!"
— De unde au separatiştii tancuri, dacă ruşii de la Moscova păstrează neutralitatea şi neamestecul în treburile interne ale Moldovei? N-o fi din Eteria, cu care, zilele trecute, chipurile, Tiraspolul a stabilit relaţii diplomatice? mai izbutea el să găsească loc pentru glumă.
Se tupilă şi mai mult, fixă cătarea pe maşina aducătoare de moarte ce gonea pe pod.
De după digul de cale ferată, mai apăru un tanc. Apoi încă unul şi încă unul…
De cum prima maşină cenuşie ajunse în acest capăt de pod, din tranşeele voluntarilor izbucni o limbă de foc şi, peste o clipă, tancul din fruntea coloanei înţepeni pe loc, sufocîndu-se în huruitul motorului. Deasupra turlei apăru o şuviţă de fum, apoi flăcări… Anatol era fericit că îl nimerise şi făcu un gest de admiraţie rafalelor de automate ale camarazilor săi, ce-i "puneau la respect" pe tanchiştii care doreau să se salveze. Tancul fu cuprins de flăcări, şenilele i se

împrăştiară pe drum şi îndată o mică explozie zgudui podul. Se oprise puţin pe dreapta, aşa încît celelalte tancuri îşi puteau continua mişcarea. Arion, asemeni unui corb de munte, ţinti în maşina a treia. Trase! Grenada nimeri chiar sub mecanicul de bord.
Explozia şi valul undei îl răsturnară pe o coastă incendiindu-l. Celelalte două tancuri, care, evident, erau acum o ţintă uşoară şi comodă, simţind pericolul, începură, manevrînd cu dibăcie să se retragă îndărăt. Atacul voluntarilor era pentru tanchişti cu totul neaşteptat, dezorientîndu-i. O retragere învălmăşitoare a putut salva celelalte tancuri.
— Pregăteşte încă o grenadă! strigă Anatol. Dacă nu-l voi doborî pe al treilea, o să mă ajuţi.
— Ce se petrece acolo, la voi? întrebă prin raţie comisarul.
— Ard două tancuri! raportă Anatol. Aşezat pe vene, în tranşee, pregătea a doua grenadă. Pare-se, cazacii au nimerit în capcană şi n-o să le mai ardă să atace oraşul.
— Pregătiţi-vă imediat de retragere. Aţi fost observaţi şi, din clipă-n clipă, o să fiţi atacaţi…
— Economisiţi patroanele! le strigă Arion băieţilor, care se scăpaseră la trageri, fără socoteală, în direcţia tancurilor incendiate, pe pod. Ne retragem în direcţia comisariatului…
-— Ar, fi o trădare să părăsim poziţia asta! se împotrivi Anatol şi mai trimise o grenadă în direcţia celor două tancuri, care acceleraseră viteza spre Tiraspol. Vom sta trupe de sacrificiu!
Grenada nimeri în carcasa podului şi se prăbuşi între cele două tancuri, neaducîndu-le nici un prejudiciu serios. Oarecum descumpănit, Arion simţi că, în aceeaşi clipă, se petrece ceva imprevizibil. Cîteva rafale ţăcăniră în spatele voluntarilor şi ochii lui Anatol se făcură mari, iar în clipa următoare o şuviţă roşie îi izbucni din colţul buzelor. Imediat în faţa lui detună o explozie asurzitoare, şi un val de pămînt negru ca tăciunele îl smulse şi-l aruncă la o distanţă enormă de locul unde se afla. În urechi începură să-i ţiuie mii de chirieci, dar numai pentru cîteva clipe. Îşi pierdu cunoştinţa.
Militarii din garnizoana rusă, plasată în interiorul cetăţii Tighina, fuseseră ridicaţi la semnalul de alarmă de-acum a treia zi. Cele mai mari concentrări de forţe şi tehnică se făcură în aripa dinspre podul de peste Nistru. Fuseseră dublate posturile de observatori, ofiţerii erau şi ei de acum a treia zi nemijlocit la posturi sau în cazarmă. În oraş, nu ieşise nimeni, nici măcar patrulele, nelipsite pe străzile Tighinei pînă acum. În ajun, patrula de recunoaştere raportă că la poalele cetăţii, între şanţul mare şi şosea, a ocupat poziţii de luptă, la un kilometru jumătate, în faţa podului, un detaşament de civili, voluntari, înarmaţi cu automate. În zorii zilei următoare grupul a atacat coloana de tancuri, care executa manevre paşnice pe podul dintre Tiraspol şi Tighina. Două tancuri au fost incendiate sînt victime omeneşti.
Pe comandantul garnizoanei această informaţie nu-l surprinse. “Scenariul decurge cum nu se poate mai bine”, gîndi el. Cînd mai interceptă şi dialogul dintre voluntari şi şeful poliţiştilor din Tighina, nu mai ezită. Ordonă operaţia cu codul “31 august”. Două mitraliere, din spatele celor din tranşee, au fost puse în funcţiune. Magazinele erau încărcate cu gloanţe cu centrul deviat. În cîteva minute, din detaşamentul voluntarilor, asupra căruia s-au mai aruncat şi cîteva grenade, practic nu rămase nimeni viu. Tancurile efectuară şi ele cîteva trageri de la distanţă în direcţia tranşeelor.
Făcîndu-le de petrecanie voluntarilor, cazacii totuşi s-au retras cu tancurile la Tiraspol, cei din cetate au mai declarat o dată prin raţii că-şi păstrează neutralitatea deplină, iar cîţiva ziarişti şi un cameraman de la televiziunea moscovită, la numai cîteva ore după o scurta luptă de lîngă pod, erau prezenţi în regiunea tranşeelor. Filmau de zor, inclusiv pe poliţiştii ursuzi, care veniseră să adune cadavrele voluntarilor…
Arion zăcea la cîţiva metri de locul unde fusese arma antitanc, cu capul răsturnat într-un şanţ. Îi luară pulsul şi, descoperind uşoare semne de viaţă, fu aruncat neglijent într-o dubă şi transportat în oraş, la spitalul care era într-un demisol. Restul, vreo paisprezece bărbaţi, ciuruiţi de gloanţe aidoma polonezilor din pădurea Katîni, nu mai suflau.
Seara, televiziunea de la Moscova arăta lumii întregi, din zona podului de la Tighina, tancurile… româneşti, care au făcut o tentativă de a sparge rezistenţa eroicului popor

transnistrean, dar au eşuat. Secvenţele TV demonstrau, de la depărtare, maşinile în flăcări, cadavrul lui Anatol Popovici, legitimaţia lui de judecător, comentîndu-se, cu emfază şi ironie, că naţionaliştii din Moldova trimit în focul războiului, contra tînărului stat transnistrean, pînă şi judecătorii…
Guvernul de la Chişinău avea să facă o declaraţie că Moldova nu dispune de tancuri în general, că televiziunea rusă dezinformează opinia publică mondială, dar acest lucru nu avea nici o importanţă. Erau nişte declaraţii în deşert, puţin cine le dădea crezare, şi mai puţin cine le auzea. Ruşii deţineau emiterea informaţională şi ofereau de la "masa de bucate" ce doreau ei. Occidentul privea ce i se servea. Altă vorbă e dacă vroia să creadă, deşi o alternativă informaţională, deocamdată, nu avea.
Arion a fost dus la spitalul din Tighina, apoi transportat de urgenţă la Chişinău. În acele zile ziarele erau împestriţate cu fotografii ale procesiunilor funerare ale martirului naţional, Anatol Popovici. Declaraţii ale colectivelor de muncă, către guvernatorii autohtoni, guvernului Rusiei i se cerea încetarea fărădelegilor în jurul conflictului transnistrean.
* * *
— Mai bine aş muri eu, decît să te văd pe tine bolnav, lăcrima mama Veta. Braţul stîng îi era bandajat din umăr pînă în degete, cutia toracică pusă în ghips.
— Doctorii spun că mă refac repede, zise Arion, netezind mîna mamei. Bucură-te că am rămas viu.
— Un pahărel ţi se poate? întrebă tata Simion. Am adus o garafă de cel alb, "mintuţă"…
— Se poate. Măruntaiele mi-s tefere, deşi valul exploziei m-a aruncat la vreo 10 metri de locul unde al doilea obuz i-a nimicit pe toţi camarazii mei. Dumnezeu să-i ierte.
Au cinstit cîte un păhărel. Tata Simion, ca de obicei, avea chef de vorbă. Dar de data asta a dorit să-i spună lui Arion ceva cu totul aparte. Despre Nichifor… Se cunoştea deja că Nichifor a fost capturat de cazaci, în ziua cînd Arion a fost rănit şi contuzionat. Împreună cu alţi trei camarazi, ieşiseră să apere tricolorul, cînd cazacii îl dădeau jos de pe clădirea Primăriei. Dar erau prea mulţi, năpîrcile, şi i-au încercuit. Ceilalţi trei au scăpat ca prin minune, numai Nichifor…
Şi tata Simion îi dete un ziar ce relata detaliat totul. Nichifor fusese prins, mutilat şi răstignit ca Iisus Hristos. Imaginea cu trupul lui batjocorit cutreieră toate ziarele din săptămîna ceea…
— La ce-o să-i ducă pe ruşi toată nebuneala asta, dragul meu?
— Sincer, nu ştiu, tată. Poate că-i prima dată cînd nu-ţi pot răspunde. E un coşmar… Atîta trădare! Am înţeles că guvernanţii noştri acum, cînd au obţinut susţinerea americanilor, au intrat în tratative cu separatiştii şi cu protectoratul lor de la Moscova… E pe cale să se încheie un armistiţiu, care, cred eu, va fi extrem de umilitor…
— Mai lasă şi tu naibii politica asta, îl probozi Serafima. Ţi-ai pus capul la bătaie şi… pentru cine? La ce bun să-ţi pierzi viaţa. La Inească, de-acum umblă zvonuri că tu eşti vinovat de moartea lui Nichifor. Aşa te vorbeşte cumnata Aliona…
— Să vorbească pînă i s-a duce gura la c… ! se răsti mama Veta. Zău, i-o ajuns burduhanul la gură, dar nu tace ca rîşniţa în vremea măcinatului… Am vorbit cu femeia-sa, am fost la ajutor, la mort — l-au îngropat pe bietul om, frumos, cu muzică şi soldaţi. La ţintirim, lîngă mormîntul lui Purice, nu am auzit nici o vorbă rea despre tine. Toţi ştiu că atunci cînd ruşii, la Tighina, îl răstigneau pe Nichifor, tu zăceai în spital… Avea, sărmănelul, mîinile găurite, că-i bătuse nişte cuie de boronă.
— Poate ai citit în ziare. S-a scris că voi, participanţii la conflictul de-acolo, o s-aveţi mari privilegii. Va fi bine?.
— Puţin îmi pasă de privilegiile lor… Ce noutăţi aveţi de la Mitru? se interesă, pe neaşteptate, Arion. De ce nu vine să mă vadă?
Tata se fîstîci, dar hotărî să nu ascundă adevărul.
— N-a fost pe-acasă demult. Avem ştire că-i în Transnistria, cu Sokoliuk.

— N-are ce-mi călca de azi înainte în casă, zise, oarecum pe neaşteptate, mama Veta. Am născut copii ca să-şi apere ţara, nu s-o vîndă… Iaca, degrabă, mă duc şi eu la operaţie, poate pînă la anul mor, dar să nu-l văd nici la moartea mea…
Izbucnirea mamei îl surprinse pe Arion. Toată viaţa ei se redusese la casă şi la cuptoraş, avînd grijă să ştie familia sătulă, în bunăstare, copiii aşezaţi la casa lor, să nu zică satul că a născut şi a crescut nişte haimanale. "Poate anume ăsta şi este rostul vieţii? Poate ăsta şi ar trebui să fie patriotismul?"
— E un blestem al familiei noastre, o susţinu tata Simion, pe un ton supărat. Nu mai are rost să vorbim.
— Ce mai nou e pe la Ineasca? abătu discuţia pe alt făgaş Arion.
— Pe dealul Lipăgăului toate-s în delăsare. A fugit de-acolo şi paznicul. Într-o seară, s-au dus o gaşcă de beţivani şi l-au speriat… Nici sectoristul Cojocaru nu se amesteca în treburile de-acolo. El acuma te vorbeşte numai de bine…
— A schimbat vasăzică macazul… A mai murit cineva din sătenii noştri la Nistru? se mai interesă, în cele din urmă, Arion.
— Fratele Angelicăi. Tot la Tighina. L-au înmormîntat la Briceni, la baştina soţiei lui. Părintele Vasile i-a citit prohodul la biserica din Ineasca, între ruini şi schele.
— A fost şi Angelica la înmormîntare?
-— Era plecată la practică într-o ţară străină şi n-au putut s-o găsească, spuse mama Veta. A fost mare jale, ca la înmormîntarea lui Roman…
Cînd să plece, Serafima se reţinu cîteva clipe şi-i spuse:
— Ieri a sosit scrisoare de la Angelica. Mi-a spus maică-sa. E la practică în Arabia. Îţi trimite salutări… O să se-ntoarcă acasă la toamnă. Dar n-a lăsat nici o adresă. Şi, după o scurtă ezitare, adăugă hotărîtă: N-ai face rău deloc să te însori cu ea. Sărutîndu-l pe obraz, sora ieşi din salon…
* * *
De cînd citise despre eventualitatea unor tratative de pace ale Chişinăului cu Moscova şi Tiraspolul, Arion nu scăpa nici un buletin informativ de pe posturile ruseşti. Cele moldoveneşti o ţineau tot într-o doină de tînguiri şi fanfare de elogiere a eroismului patrioţilor, care, cu preţul vieţii, apără integritatea teritorială şi suveranitatea tînărului nostru stat. Şi tot aşa, în stil de sirop naţional. Dar ce fac politicienii noştri, se întreba cu necaz Arion. Cît o să mai alerge să le facă dreptate Kremlinul. Cît o să mai meargă oile la lup după dreptate şi judecată?
Ştia că un lobby al tinerii republici în Occident este greu de obţinut. Marile puteri aveau cu totul alte interese. Marii rechini, care împărţiseră lumea după cel de-al doilea război mondial, au celebrat abia unificarea Germaniei şi desfiinţarea Pactului de la Varşovia, după căderea Imperiului Sovietic. Dar aşa-numiţii democraţi, veniţi la putere în Rusia, nu erau altceva decît fosta nomenclatură comunistă, a cărei ideologie urmărea păstrarea Imperiului Sovietic. În plus, pentru Occident, mai exista problema potenţialului nuclear al fostei U.R.S..S., care, de fapt, continua să fie cel mai mare pericol al lumii. În armată, la conducere se afla un general destul de primejdios nu numai pentru Kremlin, dar şi pentru pacea din toată lumea. Unul din foştii conducători ai trupelor din Afganistan, un tip mărginit şi pe deasupra arogant din cale afară. Dispoziţiile procomuniste, dar mai ales proimperiale, îşi cîştigau tot mai mulţi susţinători. Şi în asemenea situaţie, Moldova era prea mică şi neînsemnată pentru ca întreg Occidentul să se pronunţe clar vis-a-vis de conflictul de la Nistru, sau cel puţin să se clarifice ce se întîmpla aici.
Singura ţară — S.U.A. — luase atitudine, poate pentru ca să testeze o eventuală reacţie a Rusiei, sau poate că, anticipînd cu o mişcare-două poziţia sa în Balcani. Sau poate că diplomaţia noastră reuşise, în sfîrşit, să răzbată pînă în cercurile politice americane. Reacţia

lor însă veni cu întîrziere. Moldova nu mai avea timp să aştepte şi fu nevoită să ceară pace Moscovei.
Acest lucru Arion îl înţelegea prea bine cu logica minţii, dar se încăpăţîna să-l accepte cu sufletul. Cugetul lui încerca să înţeleagă cînd a avut loc trădarea, cine au fost trădătorii.
La Kremlin s-au întrunit preşedintele Moldovei, liderul transnistrean şi preşedintele Rusiei. Versiunea oficială era că părţile instaurau pacea în această zonă şi puneau capăt confruntării armate. Drept garant al păcii era Rusia, cu trupele ei pacificatoare. De rînd cu militarii ruşi, în componenţa forţelor pacifiste intrau şi militari moldoveni, dar şi gardişti transnistreni. Tighina devenea zonă de interese a separatiştilor, teritoriu ce cădea sub jurisdicţia temporară a Chişinăului… "Lupul a venit paznic la oi, îşi mai zise o dată Arion. Ce neghiobie! Asta e realitatea, ăsta e caracterul mioritic al românului… "
Chiar bolnavii de la ţară, care nu înţelegeau mare lucru în jocurile politice ale timpului, urmărindu-i la televizor pe cei trei lideri ciocnind cupele de şampanie, se oţărau:
— Mare prostălăi mai sîntem, doamne! După ce a murit atîta lume, ne închinăm cu smerenie… La asemenea înjosiri, numai moldovenii se pot deda…
— Mulţi eroi după război! replică destul de calm medicul de gardă, care venise şi el în hol, de rînd cu toată lumea, să privească televizorul. Ce putem face noi, o mînă de oameni, în faţa colosului de la Răsărit? Cine ne poate garanta securitatea? Americanii, francezii, englezii? Îi doare pe ei capul de grijile noastre, precum te-ar durea pe dumneata zăpada din an iarnă… Numai istoria ne va face dreptate… Sau poate, în decursul apropiaţilor ani, s-a ivi vreo altă posibilitate.
"Ca să vezi, s-a mai domolit Arion. Oamenii încep să analizeze la rece unele lucruri destul de complicate… Chiar dacă gîndesc greşit pe-alocuri. A nu te pierde cu firea în momente de grea cumpănă e o chestie… "Deşi evenimentele din zilele acelea erau complet neînţelese de către combatanţi. Prin acţiunile sale, Chişinăul deschidea porţile unei federalizări a republicii pentru mulţi ani înainte şi, cînd se vor reîntregi teritoriile, nu mai putea pronostica nimeni.
Succesul Tiraspolului trezi un entuziasm nebun în Găgăuzia. Ambele zone erau, practic, unicele care se recunoscuseră reciproc, ambele făcuseră declaraţii separate, cu ameninţări că, dacă nu i se va acorda autonomie, nu-i exclus ca, în stepa Bugeacului, să se repete varianta nistreană. Arion, în zilele acelea, se căznea că, după atîţia ani de chinuri şi suferinţe, lipsuri morale, a ajuns să-i pară nespus de rău că trăieşte o dezamăgire totală.
* * *
Era dimineaţa unei zile de duminică. Tiraspolul, după săptămîni de alarmă, se pomenise în straie de sărbătoare. Peste tot stăteau arborate drapele roşii cu secera şi ciocanul cel nou alb-albastru al Rusiei, drapelele Transnistriei şi Găgăuziei. Placarde, cu litere de-o şchioapă, anunţau, de la monumentul ecvestru al lui Suvorov pînă dincolo de pod, la Tighina, că Transnistria este garantul păcii, al fericirii şi înfloririi prieteniei popoarelor rus, ucrainean şi… moldovenesc. Un amplificator, instalat pe casa "guvernului", trîmbiţa marşuri şi cîntece revoluţionare ruse.
Mitru îşi lustruise de cu zori pantofii, Antoaneta îi călcase costumul, cămaşa albă şi cravata elegantă. Deja a patra noapte, după întoarcerea de pe cîmpul de luptă, stăteau împreună la o gazdă, ai cărei stăpîni se refugiaseră în timpul conflictului la baştina lor din Oriol. Cheile le primise de la comenduirea orăşenească. Antoaneta se dovedi a fi o femeie pătimaşă. Vroia numaidecît ca, în piaţa lui Suvorov, să fie prezenţi ca o pereche impozantă. În ajun, întîmpinaseră trupele ruseşti pacificatoare, care intraseră în oraş şi veniseră acasă, colbăiţi, neîngrijiţi. Pînă s-au pus în ordine, trecuse de miezul nopţii şi acuma parcă încă nu erau bine dormiţi, puţin obosiţi. Iar dînsa vroia să arate bine şi să fie veseli în anturajul colegelor. Vor participa la parada Victoriei. Şi ea, împreună cu iubitul, vor fi în centrul atenţiei. Ajunsese pînă la urechile ei că este înaintată la o distincţie transnistreană, pe care posibil să i-o înmîneze chiar guvernatorul superior al zonei. În Ţările Baltice aşa ceva ar fi fost o

absurditate, deşi muncise şi riscase mai mult decît în Transnistria. Iar seara erau invitaţi la balul bravilor apărători ai tinerei republici, a cărei glorie s-a răspîndit departe peste Nistru şi Balcani.
Mitru tot sorbea cîte o "cinzeacă" direct dintr-o sticlă de coniac, imitînd, în spatele ei, un soi de dansuri africane. Mişcările lui erau caraghioase ca totdeauna şi fata se amuza.
— Cum ai spus că o cheamă pe soţia ta? îl ispitea printre hohote de rîs.
— Aliona! O lighioană de care încă nu a auzit pămîntul. A izbutit să înhame aşa băiat ca mine!… M-a vînat cu arcanul, mi-a pus un ham ornamentat cu clopoţei şi zurgălăi. Iată soarta complicată, plină de peripeţii, a celui mai bun avocat din republică!
— Trebuie să fii grijuliu cu ea. E gravidă şi e de datoria ta s-o ocroteşti. Să-i asiguri liniştea. Poartă plodul tău, iar caracterul pruncului se formează încă în burta mamei…
— Eşti competentă în probleme de obstetrică, hulubiţo.
— Să ştii că ai ceva electrizant în tine! Nu înţeleg cum s-a făcut că te-am îndrăgit, muieraticule! Şi acum, cînd am simţit că sînt în poziţie, am decis să nu avortez. Să mă jertfesc, ştiind că n-am să te am ca soţ. Voi naşte un făt, zămislit de noi, pe linia întîi, cînd ne aflam în fiece clipă între viaţă şi moarte.
Antoaneta părea visătoare; în glasul ei se simţea o doză de regret. Mitru nu găsi cu ce s-o consoleze, decît să-i spună:
— Toate muierile pe care le-am lăsat gravide m-au tratat anume în felul acesta. Cu excepţia unei ţărance, care m-a făcut de ocară. Îţi închipui, m-a impus prin judecată să donez… spermă… Amintindu-şi despre acel proces judiciar "batjocoritor", Mitru îşi încreţi fruntea.
— Rusoaicele sînt raţionale în această privinţă, îşi aruncă părul bogat pe spate Antoaneta. Aş dori să fim împreună, dar înţeleg că acest lucru nu depinde numai de mine. Procedează cum socoţi de cuviinţă. Mie mi-i bine că azi sîntem alături şi… te vreau… Te chem la duel în aşternut, comandante!.
Din stradă, răzbăteau frînturi de comandă şi mărşăluiala plutoanelor căzăceşti, care-şi împliniseră glorios cruciada lor în zona nistreană şi acuma se pregăteau să defileze în centrul Tiraspolului.
— Solovei, solovei, ptaşecika!
Kanareecika, jalobno paiot!
Raz paiot, dva paiot
Kanareecika, jalobno, paiot… "
Cîntecul se revărsa prin tot oraşul. Mitru abia acum îşi dădu seama cîtă voluntărime venise din Rusia. Despre bestialităţile lor se strecuraseră informaţii şi în presa locală, care critica jafurile, beţiile exagerate şi acţiunile lor huliganice. Unii dintre ei fuseseră expulzaţi din zonă chiar de către separatişti, în perioada declanşării conflictului.
Toate aceste lucruri Mitru le analiza prin prisma intereselor sale. În timpul conflictului, el şi Sokoliuk făcuseră cîteva afaceri ce promiteau un cîştig frumuşel. Pacea pentru ei ca şi pentru mai mulţi oameni nu era chiar atît de dorită… Acum însă era cucerit de Antoaneta, lunetista. Ea era portul spre care zburau toate corăbiile lui şi nu pricepea ce vînturi le mişcă, cum poate să le oprească.
În centrul oraşului, chiar lîngă copita ridicată a calului lui Suvorov, la tribuna oficială, se rînduiră autorităţile separatiste, generali ai armatei ruse şi multe oficialităţi militare. Tribuna era păzită de ostaşi înarmaţi, constituind, în acelaşi timp, şi garda de pază şi cea de onoare. Mai de o parte, în stînga tribunei oficiale, se îmbulzeau persoane civile, printre care Mitru Inereanu, impozant cu burta lui de mare şef, chelia lucitoare şi părul de la tîmple puţin rebel, de parcă îmbrăcase un coif. Antoaneta stătea alături îmbrăcată în uniformă militară a trupelor aeropurtate.
Guvernatorul civil al Transnistriei, cunoscut în cercurile înguste de la Chişinău, Moscova şi Bucureşti ca rezident al serviciilor speciale ruseşti, semăna oarecum la chip cu Mitru, fapt ce

o amuza nespus pe Antoaneta. Doar că avea barbă, mustaţă şi un chip cu amprente de mongol. Era acel venetic din Kamceatka şi nu-i trebui prea mult talent ca să "salveze" Transnisria de "invazia română ". Cu asemenea susţinere a celei mai de temut armate a timpului, ar fi putut să intimideze şi să cucerească întreg sistemul solar, aducîndu-l ca trofeu de război în Piaţa Roşie a Kremlinului. Acel care avea înfăţişarea lui Mefistofel, şi situaţia lui de acum îl impunea să adopte o mină sobră.
După intonarea imnului Transnistriei, marşului funebru în memoria acelora care s-au jertfit pentru idealurile tinerii republici "Mefistofel", ieşi la microfon ca să-şi ţină discursul său inaugural, învinuind "agresorii români de la Chişinău şi Bucureşti" Graţie ajutorului fraţilor de sînge şi de neam, al Rusiei natale, a fost posibil să se obţină victoria la care a aspirat poporul transnistrean. La toate-acestea, au contribuit glorioasele trupe de gardişti, voluntarii cazaci, slăvita şi eroica armată a 14-a, oamenii de bună credinţă din zonă… Chiar şi reprezentanţi ai moldovenilor din Basarabia… În aplauzele mulţimii, guvernatorul prinse, la pieptul eroilor, înalte decoraţii ale poporului transnistrean, pentru faptele de vitejie pe cîmpul de luptă.
Aerul era plăcut, curat. Mitru, cu medalia la piept, radia de mîndrie, iar inima părea să-i spargă pieptul de mulţumire. Din copilărie îi plăcea să fie în centrul atenţiei. Antoaneta îl îmbrăţişă şi-l sărută în văzul tuturora — al cameramanilor, al colegelor de pluton, al oaspeţilor din preajma tribunei. Un şir de alte decoraţii aveau să fie înmînate la recepţia de la palatul guvernatorului, după orele prînzului, iar pînă atunci regimentele de gardişti şi cazaci începură defilarea prin piaţa lui Lenin şi Suvorov.
Tineri vînjoşi, bine îmbrăcaţi, înarmaţi, cu priviri de corb, păşeau în pas cadenţat în faţa oficialităţilor de la tribună. Echipamentul îi amintea lui Mitru pagini din manualul de istorie şi fragmente din filme vechi, pe care le vizionase, fiind elev, despre generalii Suvorov, Uşakov şi Kutuzov. Mulţimea adunată în piaţă arunca la picioarele lor flori, le striga: "Transnistria şi cazacii! Transnistria — pămînt rusesc!" O femeie, cu înfăţişarea de comisar, citi cu mare emoţie telegrama de la Moscova, în care marele stăpîn al Kremlinului felicita poporul moldovenesc şi naţiunile conlocuitoare cu ocazia terminării războiului, le ura multă sănătate şi succese în munca de făurire a independenţei lor statale! Şi tot în această telegramă îndruma toate forţele să respecte… integritatea teritorială a Moldovei… După ora prînzului, în sala mare prezidenţială, unde mesele erau pline cu de toate pentru un ospăţ oficial, fură înmînate şi alte decoraţii. Antoaneta se învrednici de un premiu bănesc şi de o distincţie, ca toate lunetistele.
La îndemnul lui Sokoliuk, Mitru Inereanu ţinu o scurtă cuvîntare în faţa oficialităţilor, că tot ce a întreprins pentru susţinerea "chinuitului popor transnistrean" este exprimarea simţirilor a miilor de oameni, care gîndesc la fel dincolo de Nistru, în Basarabia şi, dacă va fi nevoie, va sta zid şi de azi înainte întru apărarea idealurilor populaţiei din zonă, printre care sînt şi moldoveni, dar care, indiferent de naţionalitate, respectă drepturile elementare ale omului şi aspiraţiile de veacuri ale transnistrenilor de a avea statul şi patria lor!
— Cînd am fost trimise în Transnistria, îi mărturisi Antoaneta, fetelor noastre li s-a spus că, pe pămîntul Moldovei, sînt lezate interesele ruşilor, dar că acesta este pămînt strămoşesc rusesc aflu pentru prima oară.
— La noi, la Ineasca, s-au făcut, cu vreo doi ani în urmă, săpături arheologice, descoperindu-se urme ale culturii slave. Cultura ceea a existat în vremurile cînd pe-aici nu era nici urmă de moldovean… Trebuie s-asculţi totdeauna ceea ce glăsuieşte istoria şi mai marii ei, draga mea! făcu Mitru pleoscăind enigmatic. Rusia are un potenţial ştiinţific de istorici, care au demonstrat demult acest lucru şi el nu mai trezeşte nici un dubiu.
* * *
Din creierii cerului cădea o arşiţă teribilă.

Pe străzile oraşului nu întîlneai la acea oră ţipenie de om, decît numai maşini luxoase. Clădirile particulare ocupau teritorii imense, iar dincolo de gardurile înalte, nimeni nu ştia cine locuieşte şi ce se petrece acolo. Fiecare casă-palat avea cîteva etaje în înălţime şi cîteva în pămînt; era împrejmuită cu copaci verzi şi havuzuri de diferite dimensiuni, care aruncau apa la vreo zece metri în sus, împrospătînd şi umezind aerul; avea şi piscine cristaline şi păsări decorative. În văzduh se simţea arşiţa pustiului arab şi mirosul ierburilor veşnic verzi. Peste tot, unde era posibil de a fi instalate, funcţionau ventilatoare, emanînd arome de parfumuri şi prospeţime. În odăi domnea o atmosferă de confort fastuos şi nu locuia decît o persoană. Asemenea bogăţie Angelica nu-şi imaginase că există! În costume bogate, luxoase, se plimba visătoare prin încăperile înzestrare cu televizoare de diferite dimensiuni, video, audio, telefoane, avînd acces la frigiderele cu fructe şi legume, băuturi răcoritoare. Putea să se plimbe prin curţile largi, pline de farmec şi miracole plăcute, putea să se scalde în apa cristalină, străvezie a piscinelor. Cîte-o slugă-două, femei de origine indiană, ieşeau arareori să-i facă vînt cu evantaiul, propunîndu-i ba o cafea, ba o salată din legume tropicale, ba o casetă video pe care avea ocazia să vizioneze un film american de ultimă producţie.
Angela remarcase, în puţinul timp de cînd comunica cu lumea arabă, o bogată înţelepciune filozofică, venită, probabil, din civilizaţia străveche sau din miracolul piramidelor egiptene. Îi plăcea această ţară exotică şi plină de legende şi istorie. Pentru oricare jurnalist, darmite pentru unul începător, ar fi fost o mare fericire să o viziteze, să cunoască pe viu cultura vechiului Orient, vechii Mesopotamii, piramida lui Cheops şi încă multe altele, pe care stătea pecetluită pulberea antichităţilor. Să fi avut posibilitatea, pătrundea în bibliotecile de-acolo, să studieze lumea pe care civilizaţia noastră foarte puţin o cunoaşte, lumea care i s-a părut totdeauna că e bogată din mila şi bunătatea lui Allah, însă prea puţin cunoscută de europeni în aspect cultural, ştiinţific.
Dar oricît de mult ar fi copleşit-o frumuseţile acestor nisipuri, tot mai des îşi amintea de pădurea de la Ineasca, de izvorul cu apă limpede şi rece din rîpa de la Velniţa, de păpădiile şi cătina imaşurilor de pe podiş. Ar fi cules cu plăcere acum păpădii trecute, peste care să sufle uşor şi să urmărească cum se desprind mii de paraşute zburînd lin, îndelung, ca nişte iluzii albastre de şaisprezece ani… Şi o mai rodea un dor, pe care nu putea să nu-l recunoască şi la care se temea acum cel mai mult să se întoarcă…
Pe la prînz, apărea întotdeauna Muhammad, cu surîsul lui gingaş şi plăcut. Prefera să dialogheze cu Angela pre dulcele ei grai românesc:
— Place la mine?
— E fain! Toate-acestea sînt ale tale?
— O parte, răspundea arabul surîzător. Aici vila mea unde eu vine o dată la doi-trei ani.
— M-am plictisit niţel, aici.
— Curînd întoarcem la România.
— Mi-i dor de casă, deşi tu îmi placi la nebunie, zise Angela şi în adîncul inimii se sfii că n-a fost sinceră.
Lui Muhammad i-au căzut cu tronc la inimă cuvintele fetei şi-i anină la gît o salbă cu diamante.
— Ahi bac! Eu iubesc pe tine, zise Muhammad, apoi, înţelegîndu-i melancolia dorului de casă, adăugă: Mie dor de soţii, de copii la Bucureşti.
— Azi plecăm să-mi arăţi cămilele? luă Angelica altă vorbă. Să nu-mi pară rău că am fost în Arabia şi n-am văzut corăbiile pustiurilor…
— Chiar acuma plecat la mine. Şi Muhammad făcu un gest spre una din slugi, care porni Rols Roisul. Peste puţină vreme, erau deja în afara oraşului, în largul deşertului arab, presurat pe-alocuri cu smocuri de spini şi sonde petroliere. Degrabă însă dispărură şi spinii şi sondele de petrol şi maşina intră într-un defileu arid. Ajunse la o fermă, stăpînită de tuaregi, unde erau

cămile grase cu harnaşament bogat, colorat pe ele. Tuaregii s-au dovedit a fi ospitalieri. I-au servit cu ceai, cu lipii şi miere de albine.
Cînd făceau cale întoarsă, Angelica observă o pronunţată nostalgie în ochii prinţului.
— Termină vacanţa la mine. Trebuie întors la soţii pe care eu nu iubesc. Mie place de tine…
— Lasă… Îţi vei revedea haremul şi totul va reveni la normal. Nu bate capul.
— Nu bate capul! repetă Muhammad. Îi plăceau mult expresiile inedite, care nu se pretau nici unei logici gramaticale formale.
— Eu cum văzut, iubit la tine, îl imită fata cu o manieră legeră: — Atunci, de ce m-ai oferit altora?
— Patronul dorit. La noi asta nu refuză dacă fata este străin. Dar de acum… eu nu lasă la nimeni pe tine.
— Zău? Ai decis şi asta? Eşti gelos!? Ha-ha!. . şi îl privi încruntată: — Nu va ieşi nimic din toată treaba asta, stimabile. Sînt încreştinată, iar tu, musulman.
— La moscheie eu fac pe tine islam.
— Vom trăi şi vom vedea, dragul meu prinț! Meritul tău "istoric" este că ai fost primul bărbat în viaţa mea.
Şi fata tăcu îngîndurată. Muhammad îşi scutură tristeţea din priviri şi se grăbi să-i alunge mîhnirea.
— Tu nu trebuie fii trist la mine. Spune, spune ce vrei inima, îngerul meu.
— Ce-ar dori, uneori, o inimă de femeie, nu pot face nici faraonii din întreg Egiptul, recunoscu fata cu aceeaşi nuanţă de nostalgie în glas. Dar lasă, Muhammad, tu nu te potrivi dispoziţiei schimbătoare a femeii. Să ştii că eşti un prinţ bogat şi mărinimos şi m-ai răsfăţat mult în ultimele zile. Poate pentru bărbaţi, satisfacerea mofturilor noastre nu e decît un gest de nobleţe. Pentru noi, însă, au o cu totul altă semnificaţie.
— Eu curios, să ştie, se arătă sincer Muhammad.
— Cum să-ţi spun, pentru bărbaţi, prima dragoste trupească nu este ceva deosebit, nu le rămîne în amintire pe toată viaţa, ca pentru femei. Cu atît mai mult voi, musulmanii, care aveţi mai multe soţii. Vă puteţi alege şi schimba plăcerele la cel mai elementar instinct. Nici un bărbat nu istoriseşte amicilor săi cu nostalgie despre prima iubire trupească. El nu pierde nimic, el fură… E un bîzoi, care se uşurează în plăceri… Femeia! Pe lîngă plăceri, mai suportă şi consecinţele!
— Mîine noi zboară la Bucureşti.
— De-acolo mă vei ajuta să iau calea aerului la mama şi la tata, spre Moldova, Chişinău? Nu ştiu ce se face acasă de trei luni de zile, bade Muhammad…
— Face totul "bade" Muhammad, o imită arabul, rîzînd cu poftă. Tu, mîine de la Bucureşti, zburat la Chişinău, la mama şi la tata. Place cum tu vorbeşti limba arabă la început.
— Nu este meritul meu, ci al unui bărbat de la noi din sat. El cunoaşte limba arabă, pe care eu o consider foarte plăcută, melodioasă şi frumoasă.
— Cine la tine acest bărbat? îi sticliră, deodată, ochii lui Muhammad.
— Fii pe pace, rîse amuzată fata. Este un om cuminte şi necăjit. Un filozof cu ghinion…
Muhammad păru să se mai liniştească şi adăugă scurt şi hotărît:
— Mîine, noi plecat.
— Eşti cel mai nobil prinţ din toată Arabia, îl dezmierdă Angela. Dar amintindu-şi ceva, protestă dulce: Să plecăm la Bucureşti sîmbătă dimineaţă. Poimîine vreau să fiu la Ineasca…
— Maşina cine duce la tine? se interesă Muhammad. În curte, care părea mai degrabă un dendrariu, avea un "Volvo", ce putea s-o deplaseze în orice punct din ţara lui.
— Băieţii dumitale s-o ducă la Chişinău, iar de-acolo toate problemele le rezolv eu.
— Tot aşa maşină dus la tine, la Chişinău, cu o lună în urmă.
— Eşti fantastic, Muhammad! Aveţi voi, arabii, o vînă miraculoasă în felul vostru de a fi.
Arabul zîmbi fericit, dar întrebă totuşi:

— Care, dragă la mine, eu fac totul!
— Sînteţi darnici datorită milostivirii lui Allah, care va înzestrat cu subsol plin cu petrol, v-a făcut pe seama sărăciei altora putrezi de bogaţi… Însă voi nu vreţi să ştiţi ce este sufletul femeii, care are doar cîteva celule pentru a se simţi fericită.
— Tu la mine nu eşti fericit? o întrerupse arabul parcă speriat.
— Eu la tine sînt gravidă, Muhammad, îl imită Angelica. Iar această chestiune înseamnă pentru o femeie alde mine…
— Catastrof? se grăbi să ghicească arabul.
— Un accident, surîse fata. Dar cred în înţelepciunea ta şi sînt sigură că voi soluţiona problema la modul cel mai civilizat. Dulcele meu Muhammad, îţi mulţumesc pentru bunătate, te socot un bărbat extraordinar. Cînd o fi să-mi fie greu, n-o să mă laşi de izbelişte.
— Vină la mine! Eu întreţin să fie bine copilul nostru!
— Părinţii şi fratele au să mă omoare, dacă vor afla că nasc pruncul din flori.
— Nu din flori! Copilul, din Muhammad. Eu recunosc, copil a meu.
— Şi dacă voi dori să mă căsătoresc cu alt bărbat?
— Dar copilul a meu!
— Deştept mai eşti, dulcele meu rege al pustiurilor! Oricum, lucrurile se vor limpezi mai tîrziu, zise fata. Trebuie să plec, trebuie să-mi revăd patria. Şi mai am nevoie de o pauză, de niţică singurătate. Să-mi pun în ordine gîndurile şi sentimentele…
— În numele lui Allah, zise el făcînd temenele în ochii ei zglobii şi bogaţi în strălucirea tinereţii. Eu iubesc la tine!
— Să te păzească cel care te ocroteşte! făcu fata. Apoi, amintindu-şi iar de satul natal, de bărbatul rămas acolo, adăugă: Iar pentru partea mea de păcat, pentru care trebuie să răspund, o să mă pedepsească Dumnezeu. Nu port nici o vină că omenirea s-a împărţit şi pe motivul de religie.
— Besimillio rahmon iraihim! şopti Muhammad şi făcu ritualul pe care îl fac musulmanii din lumea întreagă, în timpul temenelelor şi al orelor de rugăciune.
* * *
O lună încheiată, de cînd se întoarse Arion din spital, satul trăia cu problemele sale mărunte. Noutăţile erau puţin îmbucurătoare. Serafima făcuse reparaţie în casa bătrînilor de la Rădeni şi acum venea mai rar pe la Ineasca. Mama Veta, fusese internată mai întîi la spitalul din Teleneşti, apoi la cel oncologic de la Chişinău, cu diagnoză de cancer la rect, în ultimul stadiu. Tata Simion chiar şi cînd nu era băut, amintindu-şi de trecut şi de odrasle, de soţia bolnavă, izbucnea în plîns ca un copil.
Abatorul demult era închis. Trenurile, cu tot cu vagoane, plecaseră din haltă. Arion, ca şi altă lume din sat, se pomeni şomer. Dar nu se dădu beţiilor, cum făcuseră mulţi din cei rămaşi fără lucru şi absolut descumpăniţi. Asculta oamenii, care veneau la el să-şi mai spună păsul să-şi înece amarul într-un pahar cu vin de-al lui Simion Inereanu. Tata se bucura că oamenii se apropie de Arion, deşi se îngrijora, văzîndu-şi feciorul tot mai mohorît. Despre ceea ce se vorbea în timpul studenţiei lui în şoaptă, acuma puteai spune cu glas tare, puteai critica şi condamna pe oricine. Doar că nimeni nu auzea şi nu te lua în seamă…
Lumea începea să fie preocupată mai mult de ziua de mîine — ce-o să mănînce, cu ce-o să-şi îmbrace copiii. Politica nu interesa aproape pe nimeni. Oamenii mai degrabă se interesau de pămîntul, care rămăsese unicul aliat de nădejde al ţăranului. Puterile se succedau. Şi numai glia îl răsplătea după muncă şi după voia lui Dumnezeu. Încolo toţi îl vindeau şi îl storceau, îl mituiau şi îl pîngăreau.
Arion continua să scrie, să bombardeze redacţiile cu articole, ce erau publicate foarte repede. Avea însă impresia că nimeni nu le mai citeşte, nimeni nu le mai analizează. Părea că toată lumea îi pune una şi aceeaşi întrebare: “Cu ce mă aleg eu din polemicile tale?”

La Chişinău, Preşedenţia făcu bloc cu Guvernul şi împreună începură să ignoreze tot mai des părerea democraţilor. Se făcea declaraţie după declaraţie, iar capul tronului apărea în fiece seară pe ecranele televizorului, îndemnînd, cu vocea sa înfundată, lumea la calm:
— Răbdare, oameni buni, răbdare! Să ne întoarcem cu faţa spre ţăran!
— Parcă-i un zimbru! îl apreciau unii pe voievodul cu faţa severă şi mişcări încetinite.
— Care zimbru, bre, seamănă mai mult cu un bursuc, îşi mai vărsau năduful oamenii de la sate.
— Parcă mai poate să hotărască ceva? Pînă se ridică din scaun, îl apucă asfinţitul soarelui.
— Cum îi zic cei de la Moscova, aşa face. Ce să ceri de la un împărat, care a fost din faşă legat cu K.G.B.-ul. Cîndva, răspundea pentru ideologie, iar ideologia totdeauna a fost în cîrdăşie cu securitatea sovietică, cea mai aprigă din întreaga lume, după cea evreiască "Mossad" e anume ea, cea rusească. Desigur, şi după cea americană. Poate şi după cea franceză şi engleză!
Aici, tata Simion se uita dacă Arion nu se încreţeşte — tare mai dorea să-l creadă oamenii din sat descurcăreţ în politică.
— Da' pămîntul au să-l întoarcă înapoi celor care l-au dat în colhoz?
— În care colhoz, bre, că amu-i asociaţie.
— Mare brînză — colhoz, asociaţie. Că nu tot preşedintele a rămas cel mai mare boier. Şi-n contabilitate nu-s tot aceleaşi muieri?
Andrei Scripcaru avea ce avea cu femeile de la contabilitate. După ce se făcuse asociaţie, fusese lichidată funcţia de inginer pentru securitatea muncii. Oamenii se împărţiseră pe brigăzi, trecînd la forma de antrepriză, arendă şi nu mai aveau nevoie, cum îi zise una din contabile, de "ajutor-de-băgător de seamă".
— Au să-mpartă la toţi — şi la cei care au dat pămînt, căruţă şi boi, şi la cei care-au venit în colhoz cu cîrpeli în fund şi s-au făcut nacealnici.
— Stai, bre, ai să vezi ce-o să mai fie şi cu privatizarea asta. Au să pună mîna pe averea statului nişte afacerişti, negodeai. Iaca mi-au zis să mă duc să iau bonurile. Şi ce să fac cu ele — să le pun în lapte în loc de tocmagi?
— Înainte te puteai duce încaltea la Moscova să te plîngi, dacă la Chişinău nu-ţi făceau dreptate, nu se lăsa Andrei Scripcaru de necazul lui. Acuma mă duc la împărat, da' el mă trimite la Frontul Popular, mă duc la Front — aceea mă trimit înapoi la voievod. Un'să-ţi mai cauţi dreptatea? Ştiu că n-am să plec la Moscova, că doar sîntem republică independentă.
— Ba pleacă, măi Andrei, că Împăratul nostru cum se duce, îi mai turnă gaz în foc tata Simion.
Arion se trezi că oamenii din sat sînt acum preocupaţi de cu totul alte probleme, ce nu ţineau de competenţa lui. Avu impresia că ceva îi scăpase, cît timp dezvăluise tertipurile securităţii şi ale nomenclaturii comuniste.
Iar lumea, oamenii simpli începeau să gîndească. Gîndeau ţăranii, gîndeau intelectualii şi, dintr-o dată, Arion simţi că-i fuge pămîntul de sub picioare. Cei de la Frontul Popular monopolizaseră, prin declaraţii, cuceririle democratice din republică şi-şi arogau meritul de a fi fost ei anume eliberatorii neamului din timpurile sovietice, iar cei care au pornit mişcarea de eliberare, care au făcut ani de ocnă numai pentru că au spus cîndva un cuvînt în apărarea drepturilor băştinaşilor, au fost daţi uitării, trecuţi peste noapte "la tărtaj", vorba lui moş Alexandru. Acum nu-şi mai amintea nimeni de ei, decît cu anumite ocazii, fiind folosiţi ca lozinci. "Nu m-am sacrificat pentru ca cineva să speculeze sau să meargă pe baricade cu numele meu pe buze, gîndi Arion. Să fie totul pentru binele oamenilor care vor veni după mine… "
Arion credea că e pregătit pentru orice schimbare, dar acuma, după ce s-a întors din războiul de la Nistru, se afla în derută. Se frămînta să găsească calea spre adevăr. Adevărul despre război. Despre ce a căutat el acolo. Adevărul despre esenţa neamului, în sfîrşit despre el,

Arion Inereanu. Ce vrea, ce aşteaptă, încotro merge, care-i rostul lui, acum, pe acest pămînt? Soţia l-a părăsit, copiii i-au ajuns străini. O fată drăguţă i-a tot căutat un an şi-o vară dragostea, şi el a tot amînat-o, a tot îndepărtat-o. Acum e jumătate de an de cînd nu are nici o ştire despre ea. Unde-i? Unde-i Angelica cea veselă şi zglobie, ca o primăvară?… Era într-o depresie inexplicabilă.
Satul nu se mai arăta nemulţumit de acel armistiţiu încheiat între "zimbru" de la Chişinău şi "ursul" din Kremlin, nu mai avea remuşcări, nu se mai simţea înjosit că cel ce fusese celebrat cu colaci şi prosoape, ciocnise cupa de şampanie cu duşmanii care i-au înjosit neamul. Cînd să fi uitat toate-acestea?
Se mai răspîndise vestea că Mitru, fratele său, a luptat de cealaltă parte, la Tiraspol, şi că a fost chiar decorat.
— Dacă vine acasă, am să-l jupoi de piele! spuse tata Simion, încrîncenat, punînd ulciorul pe pietroi, cînd lumea plecă.
— Dac-a veni, zise Arion.
Cum să nu vină… Mai ales că mamă-sa e pe pat de moarte. Dar mă gîndesc eu, cu mintea mea, că îi cam tremură fundul pantalonilor, se teme de Frontul Popular sau chiar de mine. Nu-mi închipui să nu-i fi rămas o fărîmă de ruşine la obraz… Pe conştiinţa lui sînt cele două morminte din cimitir: al lui Purice şi al lui Nichifor! Va trebui să dea seama despre astă fărădelege în faţa lui Dumnezeu… Acolo niciodată nu te întreabă, nu-ţi cere socoteală, ci te judecă… Are să se întoarcă Mitru, are să se întoarcă… N-a fost niciodată vreun caz ca el să nu se întoarcă acasă, pe capul nostru.
Şi Aliona făcuse cîteva ravagii pe la gospodăria lui Simion Inereanu, cerîndu-le insistent soţul, dar, pînă la urmă, se întoarse fără nici un rezultat la părinţii ei, ca să le tragă şi lor "un frecuş, fiindcă i-au îngăduit să se mărite atît de tînără cu un debil…
Venise toamna şi Ineasca, ca de obicei, nu-şi vedea capul de lucru. Despre conflict satul aproape că uitase. Toţi aveau grija roadei de pe deal. Familia lui Nichifor primi, în sfîrşit, un apartament spaţios, într-un bloc aproape gol din dealul Lipăgăului, în care locuise veterinarul-şef al abatorului. Doar că lipseau electricitatea, căldura şi apa. Şi pereţii erau cam jerpeliţi. În schimb, cei patru copii aveau şcoala chiar în coastă. Edificiul copiilor ruşi, plecaţi împreună cu părinţii lor în Rusia, din această toamnă devenise şcoală românească.
Întrucît şcoala era la jumătate de drum dintre Ineasca şi Rădeni, Serafima se înăimi dereticătoare, iar Arion fu angajat în calitate de profesor de istorie şi geografie. În fiecare dimineaţă, făcea acelaşi drum, numai că de data asta nu ca hamal. Se întîlnea cu sora şi mai puneau lucrurile la cale. Conducerea raională de la Teleneşti, curînd, îi propuse şi un apartament în dealul Lipăgăului, dar el preferă să rămînă cu părinţii sub acelaşi acoperiş.
— Tu vei fi moştenitor, în casa părintească, îi hotăra Serafima. Mitru, chiar dacă se întoarce, are unde. Şi-apoi la ce-ţi trebuie pereţii goi, fără lumină şi căldură, cînd în uşă bate iarna…
O dată pe săptămînă, sîmbătă spre duminică, lăsîndu-l pe tata Simion acasă lăcrimînd, Serafima şi Arion, pe rînd, sau împreună, se duceau la mama la spital. O găseau din ce în ce mai slăbuţă. Vorbiră cu medicii. Li s-a spus că s-au adresat prea tîrziu.
— Dacă se va păzi pe viitor, le spuse un doctor smead, cu faţă de ţigan şi tricolorul în piept, poate să o mai ducă vreo doi-trei ani.
— Intervenţia chirurgicală e obligatorie?
— Operaţia trebuie făcută, spuse medicul. Dar întrebaţi-o pe mama. Dacă ea nu acceptă… noi nu insistăm. În schimb urmările pot fi fatale foarte curînd. Arion o întrebă dacă nu vrea să renunţe la operaţie, poate o să-i treacă şi aşa.
— Nu, dragul mamei. Pe mică pe ceas mă umplu ca un sac… Nu mai pot. Merg la toate…
Mama Veta a fost operată într-o zi de noiembrie. Ţîrţîra o ploaie măruntă, ciobănească. Cînd Serafima şi Arion sosiră de la Ineasca, au găsit-o într-un salon, dormind buştean sub acţiunea

narcozei. Chirurgul, un găgăuz atent, cu o faţă inteligentă, le-a spus că a desfăcut cavitatea abdominală, a lichidat metastaza, pe cît a fost posibil şi a cusut-o la loc.
— Are un ficat ca un burete, contaminat de ciroză, zise medicul amărît. Boala e prea avansată. Nu se mai poate face nimic. Va trăi cît va da Dumnezeu. Ar fi bine ca o rudă să stea la căpătîiul ei. Surorile medicale sînt prea ocupate.
Toată povara avea s-o ducă Serafima. Rămase să îngrijească de mama în salon, făcîndu-şi, precum era obişnuit pentru rudele bolnavilor, un locuşor alături de patul suferinzilor. Arion avu doar grijă să-i trimită un halat alb şi fructe, legume proaspete.
O lună încheiată Serafima stătu de strajă la căpătîiul mamei. Apoi au adus-o acasă. Mama parcă se mai înfiripase puţin şi acum era în grija lui Arion şi a lui tata Simion. Dar tata, de cum îşi dădu seama că-şi pierde nevasta, începu să bea şi mai crîncen. Se îmbăta şi plîngea pe poloboc sau deasupra ulciorului, depănîndu-şi firul vieţii grele şi amare. Dacă mai înainte citea, urmărea televizorul, asculta radioul, se interesa de toate evenimentele de la noi şi din lume, acuma nu mai vroia să ştie nimica, găsindu-şi unica consolare în băutură.
Toamna trecută avuse grijă să strîngă toţi strugurii, să facă vin mult, de cîteva soiuri şi acum tot cobora şi urca în gîrlici. Din cauza arsurilor, ce-i uscau trupul, mama Veta începu să ceară şi ea cîte un pahar-două, ca să-i amorţească durerea.
— Moare satul, soro, îi spuse, într-o zi, Arion Serafimei.
— Ce putem face, frate! zise ea. Tu de ce te-ai lipsit definitiv de viaţa personală?
— Pentru că nu-i mai văd rostul, răspunse el oftînd.
Zile întregi se izola în lecturi. Toate cărţile din biblioteca satului le citise şi acum pleca la Teleneşti, vindea cîteva kilograme de fasole, ca să-şi procure cărţi noi.
După introducerea valutei naţionale, inflaţia parcă se mai potoli, dar cărţile deveneau tot mai scumpe. Îl bucura că difuzorul funcţiona şi avea posibilitatea zilnic să afle noutăţile. Cu toate acestea, intuia că ceva îi scapă, că ceva se prăbuşeşte. Simţea că, încetul cu încetul, se creează un vid în jurul lui. Un vid cu oameni, cu rude, cu părinţi. Cu ce să-l mai umple?
* * *
Moldova se scindase în trei ţărişoare. Parlamentul de la Chişinău semăna cu o corabie naufragiată. Manevrele politice se ţineau lanţ. Din legislativul democratic, rămăsese doar scheletul. Se scindase cu desăvîrşire în aripa promoscovită, care începu să prevaleze la unele votări, şi aripa democratică, ce nu mai avea putere decisivă. Deşi majoritatea deputaţilor în alegeri îşi obţinuseră mandatele datorită susţinerii hotărîte a Frontului Popular. Ce-i drept, deputaţii avură curajul să voteze autodizolvarea înainte de termen şi, deodată, toată lumea se pomeni din nou în plină campanie electorală.
Oamenii de la ţară, care doar cu vreo doi ani în urmă se mîndreau, afirmînd că sînt susţinătorii Frontului Popular, acuma vorbeau tot mai des cu necaz:
— Trădătorii! Au vrut unire cu România! Au vrut limbă, alfabet, grafie latină, tricolor, dar ne-au adus la sapă de lemn. Mai bine era cu tovarăşii de ieri, decît cu domnii de azi. De s-ar întoarce odată comuniştii la putere, cînd era pîine destulă la magazin şi nu exista asemenea scumpete peste tot.
Maşina lui Sokoliuk venea mereu în sat şi ne vindea ieftin nutreţ combinat, creşteam cîte un purcel şi tot înainte era… Dar Frontul Popular ne-a făcut sărăcie şi război ne-a adus, banii de la cărticica de economii — ni i-a păpat!
O putere invizibilă — putere, nu şagă! — lucra printre lume. Iar pentru ea lucra şi timpul. Arion simţea cu toate fibrele conştiinţei acest lucru, dar, absorbit de şcoală, nu apucase să depisteze fenomenul pînă în adînc.
Organele puterii de stat şi administrative, practic, nu puteau face nimic cu Transnistria şi Găgăuzia, nici chiar să intre în aceste zone, iar participanţii la acele evenimente grele deveniseră, în foarte scurt timp, aproape de ocară. Dacă te adresai autorităţilor pentru vreo

înlesnire din cele declarate de lege, demnitarii te priveau pieziş şi surîdeau:” Eu te-am trimis acolo? Cere înlesniri de la cei care te-au trimis… ”
Arion îşi adună toate cunoştinţele în ale construcţiei şi, profitînd de ocazie că apartamentul familiei lui Nichifor era plasat la ultimul etaj, îi ajută, soţiei lui şi celor patru copii, să înjghebe o sobă, căci afară se lăsau de-acum gerurile şi era insuportabil să trăieşti într-un bloc de beton, neîncălzit şi fără lumină. Soţia lui Nichifor se adresase la raion să-i conecteze măcar la reţeaua electrică, dar demnitarii de-acolo îi refuzară, motivînd că n-au fire, n-au specialişti şi planul lor de lucru nu prevede aşa ceva.
Aliona, care îşi ducea ultimele săptămîni de sarcină, dacă nu-i uitase, apoi îi ignora complet. Trecînd pe lîngă poarta lor, nici nu găsea de cuviinţă măcar să intre, deşi nimeni nu cunoştea soarta lui Mitru. Între oameni, ca şi între cele trei stătuleţe, se ridicau hotare de înstrăinare, vămi de interese şi declaraţii verbale sau tacite. Se creau nişte distanţe, pe care nimeni nu era în stare să le străbată.
Mama Veta începuse să se poarte prin ogradă, chiar lucra te miri ce, iar arsurile, care-i măcinau corpul, o făceau să ia tot mai des cîte un pahar, acum, aproape de rînd, cu tata Simion.
— Numai băutura mă mai ţine pe picioare, zicea ea. Mi-i ruşine să recunosc, dar, fără un pahar de vin, viaţa nu mai are nici un haz.
— Doctorii i-au îngăduit, îi lua apărarea tata Simion. Las’ să bea cîte un păhărel, pentru poftă de mîncare şi dispoziţie.
Într-o zi, mama Veta căzu la pat şi nu se mai ridică. Zăcea. Serafima lăsă gospodăria de la Rădeni şi se mută cu totul la Ineasca. Medicii au refuzat s-o interneze din nou la spital — nu avea nici un rost.
Tata Simion nu mai era atît de vorbăreţ. Devenise închis şi ursuz. De la o vreme nici băutura nu-i ticnea, se făcu mai măsurat la pahar.
— Simt c-a venit bătrîneţea, dragul tatei, îi mărturisi într-o zi. De moarte nu mă tem, căci am reuşit cîte ceva în viaţă… Cea mai mare amărăciune a destinului meu însă este frate-tău, Mitru…
— Nu-ţi măcina sufletul, tată! Pe toţi ne-ai crescut la fel, dar am apucat-o pe drumuri diferite.
— Oare de ce nu mai vine acasă, blestematul? Degrabă trebuie să-i nască şi nevasta. Multă lume de la noi l-a întîlnit la Tiraspol, în hang cu Sokoliuk… Şi pe rusoi l-a părăsit familia, ca şi pe tine, iar pe el… nici vînt rece nu-l ajunge. Iar dealul Lipăgăului l-a lăsat de izbelişte… Oamenii fură de rup… Au scos de la apartamentele celea şi uşi, şi ferestre, şi podele… Dacă ar putea, ar strămuta din loc şi pereţii… Ia lume, ia vreme!
— Aşa-i conducerea, prinse a ocărî şi Serafima. Nu auzi la radio?
Toată ziua o ţin tot într-o ceartă acolo, în Parlament. Şi nu hotărăsc nimic. De ce nu pun capăt destrăbălării? Am tras mare nădejde la Frontul Popular, dar liderii lui, pînă la urmă, şi-au ticsit buzunarele şi s-au astîmpărat. Dacă pe vremea comuniştilor se mai temeau de lege, acuma poate să vină noaptea să te gîtuie în casă şi nimeni nu răspunde de nimic. Spune, mata, îl vezi vreodată pe poliţistul nostru de sector să iasă seara să patruleze prin sat? Stă cîteva ore în cabinetul lui, de la marginea satului, şi el atîta le spune: “Băteţi-vă, spargeţi-vă capetele, numai nu vă omorîţi, c-apoi va trebui să dau darea de seamă la comisariatul raional… ” Pînă nu se schimbă puterea la Chişinău, ordine n-are să fie. Ori să revină comuniştii.
— Aşa pare să fie, fata tatei, dar noi, bătrînii, nu mai avem nici o putere. E de obligaţiunea voastră… Iaca, de vreo cîteva luni, n-avem primar în sat. Cum s-o dus în România cu bişniţa, nu s-a mai întors. Şi-a scos de vînzare casa… Oamenii totdeauna au fugit unde le-a fost mai bine. Numai copiii mei, ca proştii! I s-a propus lui Arion cîrma primăriei, dar a refuzat!
— Aşa-i, frate? De ce nu te-ai învoit?

— Tata nu are dreptate. M-aş fi învoit, însă nu toţi sătenii m-au acceptat. Mi-au amintit de anii de detenţie. Mi s-a propus să fiu învăţător la şcoală. Acuma mi se propune postul de director.
— Ai să ai o mie şi una de probleme… Mai ales acum, în pragul iernii. Trebuie să faci rost de cărbune pentru cazangerie… Ca să încălzeşti hardughia ceea. Că n-o să îngheţe copiii în clase. Mai bine te uneai să fii primar, zise tata.
— Există nişte rezerve din anii trecuţi, dar se fură. Care cu roabele, care cu maşinile, cu remorcile, chiar şi cu sacii… Profită de ocazie că actualul director se pensionează şi nu prea-l îngrijorează ziua de mîine…
— Nu-ţi trebuiască directoria, dragul tatei. Ştiu ce-nseamnă o asemenea gospodărie cum e şcoala. Şi mai înainte, directorul de şcoală avea destule belele pe cap. Iar acuma, cînd vremurile sînt grele, n-ar fi cazul să-ţi iei asemenea povară… Mai bine rămîi învăţător. Istoria şi geografia le place elevilor — ţi-ai făcut orele şi eşti liber. Şi copiii te respectă. Dar director
— Dumnezeu să te păzească!
— Oare chiar să mor şi să nu-l văd pe farmazonul cela de Mitru? scîncea mama Veta lăcrimînd. Nu i-i milă de mine? Doar i-s mamă?
— Are să vină, o liniştea Serafima.
— Are să vină, încuviinţa şi Arion, mîngîindu-i faţa trasă. Chişinăul a declarat amnistierea celora care au participat la conflictul transnistrean, ca mîine îl vezi în prag.
— Mi-i dor de el, aşa netrebnic cum este. E doar trup din trupul meu…
În chinuri groaznice, mama a decedat într-o noapte de decembrie, cu o zi înainte de a atinge vîrsta de 73 de ani. În zori, cînd la casa lui Simion Inereanu atîrna un prosop şi un bariz negru şi la biserica satului, care era deja deschisă, se aduseră heruvimii, la Ineasca sosi Mitru. La volanul unui autoturism străin, nou-nouţ, în ochii lui se citea un fel de vinovăţie. Era tăcut. A stat mult aplecat deasupra sicriului, ca o stană de piatră. Într-un tîrziu, o chemă pe Serafima în casa mare, scoase din buzunarul vestonului cîteva sute de dolari şi-i dădu, zicînd:
— Cumpără tot ce trebuie pentru înmormîntare. Mama a meritat să fie îngropată bogat.
Arion urmărea sătenii adunaţi în ogradă, îmbrăcaţi în haine vechi, ponosite, care primeau pomenile, împărţite de către Serafima după o listă.
La praznic a fost multă lume. Sătenii au ospătat, au băut, apoi, fiecare în parte, a scos nestingherit cîte un pacheţel de celofan din buzunare, luîndu-şi şi nişte rezerve.
* * *
A doua zi, după înmormîntare, Aliona a născut doi gemeni: un băieţel şi o fetiţă.
— Avem şi un moştenitor, se mîndrea tata Simion, cu barba albă tremurîndă. Poate măcar pruncii tăi, măi Mitru, vor aduce schimbări în viaţa noastră împovărată…
— Să dea Dumnezeu, tată, făcu Mitru încărcat de regrete că nu şi-a văzut mama înainte de moarte.
— O să revii acasă? îl întrebă tata. Doar ai apartament la Teleneşti?
— Mai rămîn o vreme la Tiraspol. Am fondat acolo, împreună cu Sokoliuk, o întreprindere de îmbuteliat ulei. Afacerile ne merg, deocamdată, binişor. Mitru scoase din buzunar un şomoiag de bani şi-i dădu, adăugând: Să nu spui nimănui, că de află scorpia mea de nevastă…
Lui tata Simion banii îi picară tocmai la ţanc — de la asistenţa socială, de jumătate de an nu primea pensia, n-avea pe ce să cumpere o pîine. Vara şi toamna mai este cum este — un fruct, o legumă, dar cînd ai intrat în iarnă!?. Îmbătrînise, şi se temea acum de o foamete, ca în anii secetei.
— Bogdaproste, feciorăşule! Iaca bucurie ne-ai adus… Credeam că ne-ai uitat cu totul…
— Lasă, papaşa! Sînt şi eu om, parcă îşi reveni din dormitarea sa tristă Mitru. O să am grijă de mata. Acuma e sărăcie peste tot. Şi în Rusia, şi în Transnistria, şi în Moldova… Sînt omul care nu se pierde în aceste împrejurări. Mă orientez. Nu pretind ca alţii că aş fi un om neordinar, deosebit, ci îmi caut de treabă…

— Lipăgăul e în delăsare totală. Pricepînd încotro bate Mitru, tata trecu la altă vorbă. Lui Arion i s-a propus postul de director al şcolii! Clădirea cere reparaţii. L-am sfătuit să refuze…
— În nici un caz, Arioane. Era pentru prima dată cînd Mitru i se adresă fratelui pe nume. O să asigurăm şcoala natală cu cărbuni… Dac-a fi totul bine, o vom repara. Dacă nu lucrează cazangeria, trimitem oameni s-o repare…
Arion nu spuse nici da, nici ba.
— Te-am întrebat: vei veni cu traiul acasă? interveni tata Simion.
— Nu m-am decis. S-a vedea…
În preajma Anului Nou, prin hotărîrea secţiei raionale de învăţămînt, Arion, totuşi, a fost confirmat director al şcolii din Ineasca. Mitru, lîngă cazangeria pustie aduse două camioane cu remorci pline cu cărbune de la Kuciurgan. Mai veni şi o brigadă de muncitori şi reparară sistemul de încălzire. Vremea se mai păstra însorită, fără ninsori, cu un vînt călduţ ca de primăvară. Pe contul şcolii fusese transferată o sumă frumuşică pentru cheltuieli "mărunte", precum se exprimase Mitru. Conducerea raională era măgulită de gestul businessmenilor de tip nou. Vorbea mereu pe la întruniri, aducîndu-i ca exemplu pentru actele de binefacere pe fundalul mizeriei care-i înconjura, iar pe Arion Inereanu, ca pe un gospodar cu iniţiativă.
Situaţia social-politică din Moldova începu a se schimba în detrimentul Frontului Popular, al cărui simpatizant rămînea noul director ales. Preşedintele colhozului de la Ineasca, om cu studii puţintele, dar gospodăros, se împrieteni cu Mitru şi Sokoliuk, îndepărtîndu-se vădit de linia Frontului pe care o susţinuse, o propagase în ultimii ani şi pe al cărei val venise în capul gospodăriei.
— Azi, frontiştii au rămas numai cu vorba! zicea dînsul. Asemenea sărăcie lucie nu am cunoscut nici pe vremea foametei din '46-'47. Adresîndu-se parcă celor cărora şi-au dat voturile o da pe sîcîielele: Aţi vrut tricolor? Limbă de stat? Grafie latină? "Deşteaptă-te, române!" aţi vrut? Poftim, trăiţi în mizerie… Comuniştii, alde Sokoliuk, care-au avut de toate, au şi acuma. Au cap pe umeri! Cui i-a trebuit războiul de la Nistru? Ce a rezolvat el?. .
— Ai dreptate, ai dreptate, Pavel Fedoseevici, prinseră a-l susţine oamenii din sat. Ţineţi minte cît de ieftine erau înainte pîinea, cîrnaţul?. .
— Atîta distrugere numai în cîţiva ani, ca să reducă la zero tot ce au construit oamenii zeci de ani de zile! Numai nişte barbari au putut-o face, zicea Mitru. Am ajuns la vremea cînd oamenii încep a gîndi ca şi mine, susţinînd Tiraspolul. Oamenii de-acolo judecă treaz, se gîndesc mai întîi la stomac, apoi la cîntece.
Iar în rîndurile mişcării naţionale, pornise, în ultima vreme, o ceartă aprigă la nivel naţional. Renumita rînză românească! Se învinuiau unul pe altul, care şi cît a izbutit să acapareze în scurta perioadă de aflare la putere. Cearta trecu în defăimare pe paginile unor organe de presă mai întîi de la Moscova, apoi şi ale acelora de opoziţie stîngistă de la Chişinău, ba chiar şi ale celor de la Bucureşti. Toate cu preponderenţă sînt susţinute de serviciile secrete şi speciale ale Kremlinului.
După cedarea Transnistriei şi Tighinei, o dată cu demararea privatizării, prin structuri economice mafiotice, unele întreprinderi prestigioase se strecurau tot mai mult în mîinile "fratelui mai mare". Nu fără concursul guvernanţilor corupţi de la Chişinău, care prinseseră gustul ciubucului, se semnau documente ce traficau importante valori patrimoniale în zona de interes economic al Rusiei. Neocolonialismul lua amploare în Basarabia. Ca să-i înlăture pe băştinaşi de la procesul de privatizare legală, guvernul a devalorizat la minimum valuta existentă pînă la introducerea celei naţionale, sărăcind complet masele largi, cărora nu li se eliberau cotele de pămînt şi, practic, nimeni nu putea să devină proprietar al vreunui patrimoniu însemnat. La bursa privatizării se încuibăriseră toţi mafioţii, în spatele cărora stăteau bancherii, comuniştii de ieri, şi, încetul cu încetul, smîntîneau ulcelele patrimoniului naţional.

Din toate acestea, cineva se înavuţea solid şi de o parte şi de alta; oamenii simpli însă erau acei care sufereau cel mai mult. Petrolul, lemnul, cărbunele, gazele naturale şi alte materii prime, Rusia continua să le livreze la preţuri mondiale Moldovei, chiar şi după obţinerea independenţei de către aceasta.
Cu România se colabora extrem de puţin, deşi, economic, era cu mult mai convenabil. Guvernul român propuse să se construiască în Moldova circa o sută de kilometri de cale ferată, standard european, ca să nu se mai schimbe roţile de tren la frontiera de la Prut. Conducerea de la Chişinău nu acceptă propunerea sub nici o condiţie. România veni cu ideea de a produce în comun energie electrică la Centrala Atomică de la Năvodari. Şi acest proiect fu ignorat… Iranul, Kuweitul, în schimbul produselor alimentare, erau gata să livreze, la un preţ favorabil, peste un milion de tone de ţiţei rafinăriilor din România, direct pentru Moldova… Guvernanţii de la Chişinău căzură parcă de-acord, s-a convenit chiar asupra negocierilor, dar delegaţia Kuweitului a fost aruncată noaptea în plină componenţă, de la etajul 15 al hotelului "Naţional", ca businessmenii arabi să aibă o soartă tragică, ca şi proiectul…
Fostele capete de vîrf ale Moldovei, încetul cu încetul, reveneau cu ajutorul unor noi manevre politice în vîrful piramidei puterii şi, de cum se tolăneau bine în fotolii, apucau drumul, delegaţii după delegaţii, spre inima Rusiei, încheind noi contracte economice. Relaţiile se păstrau cele vechi, se schimbau doar comisioanele. Sus, totul revenea la starea de altă dată, atîta doar că ruşii fuseseră înlocuiţi cu moldoveni.
În schimb îşi făcură loc în structurile economice privatizate, în comerţ, în piaţa locativă, în sfera de servicii şi asigurări cu energie, comersanţii evrei, ruşi şi cîţiva reprezentanţi autohtoni din nomenclatura comunistă, ce acţiona din umbră cu banii partidului. Serviciile secrete moscovite făceau totul pentru a realiza ceea ce urziseră încă pînă la începutul mişcării de eliberare naţională. Cu mîinile burgheziei compradore, să recucerească zona de interes şi de desfacere a mărfurilor. În acelaşi timp, stocurile de mărfuri ale Rusiei nu se cotau în Occident, ca şi cele moldoveneşti, de altfel. Vorba românului: "Rău cu rău, dar mai rău fără de rău", se potrivea acum ca niciodată de bine.
O şi mai mare tîlhărie constitui aşa-numita "reformă bănească". Introducerea valutei naţionale. Banca Naţională nu garanta nimănui nici o recompensă, nici azi, nici mîine, niciodată! Tot ce însemna mai ieri speculă, azi se cheamă bişniţă. Fiecare începu să cumpere şi să vîndă unul altuia, dintr-un sat în altul, de pe o stradă pe alta. Vama de la Leuşeni şi Ungheni avea cozi enorme cu bişniţari, care treceau Prutul, vînzînd totul ce se poate vinde pe piaţa de-acolo. Începu să crească vertiginos şomajul. Oamenii, din cauză că multe întreprinderi dădeau faliment, rămîneau în stradă fără nici o protecţie socială.
Apoi, de la o vreme, lumea nu mai avu bani. În penuria financiară, vindea tot ce avea… Lumea deveniseră pasivă şi inertă la toate chemările de natură politică şi socială. Ademenitoare erau propunerile de a te pricopsi cu un loc de lucru, de a primi lunar un salariu cît de cît. Prostituţia deveni o industrie a proxeneţilor, intens propagată în ziarele republicane. Şi aşa sute, mii de fete tinere şi frumoase acceptau îndeletnicirea cu cea mai veche profesie, plecînd în Turcia, Cipru, Grecia, Italia, Germania, în căutarea unui ban şi a unei bucăţi de pîine mai uşoară. Cunoscutele precepte morale, proverbiala cumsecădenie a acestui neam se retraseră, insular, în familii izolate. Statisticile slabe tot mai des pomeneau de virusul SIDA, de creşterea bolilor venerice…
În acest haos, păstrîndu-şi, sub diverse forme, instituţiile specializate de studiere şi convertire a populaţiei la propria sferă de interese, Rusia trecu în ofensivă. Primul lucru pe care conta era ca puterea locală în oraşe şi centre raionale să treacă completamente, cu ajutorul maselor, firește, în mîinile elementelor proruseşti şi rusofone. Menţinînd pîrghiile puterii, va fi mai uşor şi mai comod de a promova în noul Parlament legile convenabile. Agenţi ai securităţii ex-sovietice, remuneraţi din belşug la vremea oportună, erau puzderie în Moldova şi nu-şi

dădeau rînd, ca să-şi propună serviciile. O echipă respectivă, strecurată în sînul diferitelor partide, răsărite ca ciupercile după ploaie, într-un timp record, era deja montată pe obiectivele apropiatelor alegeri.
Şi toate acestea trebuiau făcute sub flamurile lozincilor de democratizare a societăţii, de constituire a unui stat civilizat, ca nimeni să nu ghicească "mîna" Moscovei.
La începutul lui martie, la Ineasca, sosi Sokoliuk cu "fratele" său Mitru Inereanu. Sătenii de-acuma l-au primit ca pe un om dorit, discutau cu el şi mulţi îl rugau să revină la abator, să le reia pe toate ca mai înainte, cînd oamenii aveau unde să lucreze, să primească salarii şi nutreţ combinat. Şi desigur să restabilească crescătoria de porci.
— E imposibil să mai fie ceea ce a fost, le răspundea Sokoliuk. Moldova, al cărui cetăţean sînt şi eu, şi-a cucerit independenţa şi numai un contact oficial cu Rusia ne-ar ajuta să restabilim producţia cărnii de porc.
Se bucură de întoarcerea lui Sokoliuk şi conducerea locală, cea de la raion, preşedintele gospodăriei agricole. Îl aveau în amintiri ca bun gospodar, cu relaţii pretutindeni, cu mari capacităţi de a construi, de a mobiliza oamenii la muncă efectivă. Sokoliuk zîmbea, la aceste complimente, dar era cu ochii în patru pe mulţime — să nu iasă vreun fanatic de la Frontul Popular să-i ceară socotelă, unde a fost cînd în Transnistria era război… Numai că oamenii erau preocupaţi de nevoile lor. Cei care ştiau adevărul, se făceau a nu-l cunoaşte, ceilalţi nici nu vroiau să-l ştie. Cele două morminte de la cimitirul satului, din preajma grădinii lui Simion Inereanu, ale lui Nichifor şi Purice, erau îngrijite şi vizitate o dată în an, la Paştele Blajinilor de către frontişti, iar dacă cineva îndrăznea să-i omagieze într-un mod mai special, se găseau persoane care le reproşau fără nici o jenă:
— Ce-au căutat, aceea au găsit! Dacă s-au potrivit la prostul de Arion Inereanu şi alţii de teapa lui din front, aşa le-a trebuit!.
Sokoliuk şi Mitru au fondat, la început, o societate cu răspundere limitată, cu sediul în unul din cabinetele administrative, din blocul fostului abator de pe dealul Lipăgăului. Unitatea economică avea profil de construcţie. Fostul şef al abatorului, cu Mitru adjunct, au început curînd să atragă întregul sat, apt de muncă, pentru o remunerare convenabilă, la… demontarea blocurilor din deal. O altă echipă de constructori de înaltă calificare propunea populaţiei, contra plată solidă, să le construiască case private de locuit. Dintr-o dată, pe deal apărură maşini, macarale şi munca fierbea, clocotea zi şi noapte.
Mitru, alături de Sokoliuk, deprinsese o nouă îndeletnicire — cea de spălare a banilor. În documentele de dare de seamă se scria una, iar în realitate se petrecea cu totul alta. Poliţia economică abia se constituia, poliţistul de sector Cojocaru deveni dintr-o dată prieten la cataramă cu Sokoliuk şi cumătru cu Mitru. În satele din jurul Ineascăi, se construiau două-trei case, cu preponderenţă ale primarilor, la raion — ale procurorilor, judecătorilor, comisarului de poliţie, ale unor preşedinţi de colhoz — persoane cu pondere şi cu bani.
Restul materialelor lua calea în direcţia unde a ascuns mutul iapa. În cel mai pitoresc loc al Ineascăi, la Chitca, Mitru îşi ridică, doar în cîteva luni, un adevărat conac, ca al regilor britanici. Sokoliuk îşi construia un castel cu turnuri crenelate, mai ferit de ochii lumii, undeva în coastele Chişinăului, acolo unde-şi ridicaseră casele lor, deputaţii Parlamentului, miniştrii şi cei din vîrful puterii. Angajase cîţiva săteni, care ştiau să-şi ţină gura şi luni întregi se speteau, încărcînd şi descărcînd materialele de construcţie, aduse de pe dealul Lipăgăului.
— La ce ridici tu hardughia asta, măi băiete? se mira tata Simion, apelînd la un limbaj păstrat din anii de armată la români.
— S-o satur pe scorpia mea de bogăţie. Iar cînd n-o să-mi trebuiască, o s-o vînd. E un ban grămadă totdeauna.
— E gospodăros Sokoliuk ăsta. Adevărat stăpîn! nu încetau să-l laude sătenii. Aici strică blocurile, colo sădeşte copaci. Împădureşte dealul cum a fost cîndva, să nu fugă malurile la vale…

— E bravo! îl admirau alţii. A dat mare ajutor la înălţarea bisericii. Să nu fi venit el, mai stătea în schele încă vreo zece ani. Şi preotul l-a blagoslovit şi l-a citit la acafest, în sănătatea lui şi a copiilor lui…
De Duminica Mare şi de Hram, firma lui Sokoliuk sponsoriză "Hora satului" cu mese de binefacere, la care se serveau bucate din carne proaspătă. Cumpărau un porc viu de la iarmaroc şi preferau să fie adus, tăiat şi pîrlit chiar acolo, în toiul horei şi, desigur, un butoi cu vin roşu de la Crăsnăşeni. Se mai alcătuia o listă, ca tuturor să li se dea cîte-o sumă simbolică, iar pensionarilor şi veteranilor de război — o sumă mai frumuşică.
Mitru şi Sokoliuk ridicaseră, la o răscruce de drumuri, în vecinătatea unei fîntîni, o răstignire, la a cărei sfinţire a participat tot satul. Ceremonia s-a încheiat cu un praznic întru pomenirea celor trecuţi pe alte tărîmuri. Şi iarăşi cu daruri pentru veterani.
— I-aţi menit vreun premiu bănesc şi lui Arion? întrebă tata Simion de Mitru. Doar e veteran de război şi el.
— Cum? rămase nedumerit Mitru.
— Guvernul i-a echivalat pe cei care au luptat în Transnistria cu veteranii de război…
— Numai o conducere neghioabă a putut să adopte asemenea lege, zise Mitru autoritar. Nu recunoaştem asemenea categorii de veterani. Şi-apoi, frate-meu, cînd mă vede alături de Sokoliuk, parcă ar dori să mă împungă… Chiar să nu priceapă încotro se întoarce roata vremii? Pentru miopia lui niciodată n-am să-l am aproape. În societate s-a petrecut stratificarea… Eu mă mişc în altă sferă de activitate…
— Dragul tatei, fii mai îngăduitor cu el. Aşa i-i destinul. Ţii frate de sînge…
— Mă rog, dacă vrea să colaborăm, m-oi gîndi… — Apropo, degrabă vin alegerile şi-i posibil să fiu inclus pe lista candidaţilor… N-ai dori să ai un fecior deputat în Parlamentul ţării? şi Mitru concluzionă: Trebuie să te menţii pe valul intereselor. De ce m-am împăcat cu naţionaliştii din front? Ştiam că ei nu se vor ţine mult la putere. Ei au cucerit temporar, desigur, simpatiile moldovenilor din Basarabia, dar de la bun început n-au fost în stare, să cucerească economia! Iar, fără patrimoniu, orice gospodărie, fie ea cu oameni cît de frumoşi, nu este atrăgătoare pentru cei care te înconjoară… Iar la capitală, agrarienii au pregătit deja platforma. Din Frontul Popular au rămas nişte rămăşiţe jalnice, pe care nimeni nu le mai ia în serios…
— Adică o s-ajungi om mare, dragul tatei? Niciodată nu m-am gîndit să ajungi în vîrful puterii. De la Arion mă aşteptam, dar de la tine!. .
— Nu sînt prost, cum m-ai crezut dintotdeauna… Să nu fi avut turme de copii împrăştiaţi prin lume şi să fi avut noroc de o soţie cumsecade, stăpînită la gură, aveam să fiu propus chiar la postul de Preşedinte al ţării…
— Oare s-ajung acele vremi ca să mai fii şi tu parlamentar la Chişinău?
— Sănătate şi bani să fie, tată… şi un pahar de vin! Apoi adăugă mirat: Acum nu bei ca altădată. Nici eu nu mai fac abuz. Înseamnă că am pornit lupta decisivă, precum a zis şi Sokoliuk?!
— Sănătate nu prea am. Dacă păşesc prea mult prin ogradă, mă înnăduş. Mă duc greu chiar şi pînă la magazin… Am îmbătrînit, mi-i urît. Arion s-a închis nu ştiu cum şi s-a dedat cu totul lucrului de director. Din noapte pînă în noapte. Serafima nu se desparte de grădina de la Rădeni, de parcă ar ţine-o magnetul. Iaca aşa trăim amîndoi, doi vădăoi sub un acoperiş… Dar să-ţi spun o noutate?
— S-a întors găgăuzul, vrea să se împace Serafima? – vru să ghicească Mitru.
— Nu prea… Pare-mi-se că i-a cîntat cocoşul în prag… S-a încurcat cu un bărbat. E cu mult mai în vîrstă decît ea, poate cu vreo duzină de ani mai mic ca mine, dar mi-a spus biata fată că vor să lege căsnicie… Măcar urît nu i-a fi… Aliona o cam vorbeşte de rău, dar ea nu se supără, duce dorul nepoţeilor noştri, ca şi mine…
— Gemenii îmi seamnă mie. Mai ales feciorul.

— Mă bucur că i-ai dat nepotului numele meu şi nepoţicăi — numele lui maică-ta… Poate-a fi totul bine la noi… — Vreau să te mai rog ceva. Trimite o macara să ducă pietroiul ista la cimitir, lîngă mormîntul mamei tale. Acolo e locul lui şi nu în ograda mea. Ne-a fi o mîngîiere la locul somnului de veci… tata Simion scăpă o lacrimă.
— Pînă deseară, treaba asta se va face, zise Mitru, grăbindu-se să urce la volanul "Mercedesului", îi clacsonă părintelui a îmbărbătare.
* * *
Funcţia de director de şcoală îi aducea lui Arion multă bătaie de cap, nemairămînîndu-i timp pentru alte îndeletniciri. Mulţi dintre învăţători, din cauza remunerării proaste, abandonaseră şcoala, iar la locurile vacante nu se grăbea nimeni. Mereu era nevoit să acopere ferestrele din orar, predîndu-le elevilor diferite obiecte. Pentru a se ţine la nivel, era nevoit să însuşească şi să recapituleze materia pe care, după atîţia ani, o uitase. Din banii ce-i mai rămăseseră pe cont, procură mostre didactice, literatură, manuale. Totodată îi plăcea să vină la locul său de muncă.
Reparaţia se terminase, iarna era pe sfîrşite şi încăperile încălzite. Cabinetul lui se afla la al treilea etaj, de unde satul, în vale, se vedea ca-n palmă. Urmărea cu bucurie în ochi, dimineaţa şi seara, cetele de copii zglobii, mergînd spre şcoală. Împreună cu elevii, organiza concursuri şi victorine, "Luminiţe" cu vaste teme de discuţie. Se străduia să le predea într-un mod accesibil, istoria românilor, limba şi literatura română, obiecte asupra cărora, la Chişinău, se stîrnise mare vîlvă. Preşedintele ţării coalizase cu agrarienii şi împreună iniţiaseră cîteva acţiuni, menite să scoată din autoritate forţele democrat-naţionale, în general frontiştii şi intelectualitatea în special. Loviturile urmăreau, de fapt, scopuri electorale, dar afectau cel mai mult situaţia materială a populaţiei şi, în egală măsură, perspectivele evoluţiei spirituale a tinerei generaţii. Căci şi "operaţia" cu vestita poreclă "La sfat cu poporul", care, de fapt, fusese un referendum, şi nefericita adunare "Casa noastră — Republica Moldova" veneau să deturneze conceptul de două state româneşti şi să pună în circuit preceptul moldovenismului local, cultivînd în rîndurile populaţiei o românofobie ce putea concura numai cu perioada sovietică. Se pornise o campanie de denigrare şi defăimare a istoriei românilor şi a cursului de limba şi literatura română. Se insista asupra scoaterii acestor discipline din programele şcolare, considerîndu-se străine şi destabilizatoare pentru cetăţenii unui stat, unde locuiesc mai multe minorităţi naţionale şi care n-au nici în clin, nici în mînecă cu românismul. Copiii, tineretul studios, dimpotrivă, vroiau să afle cît mai mult despre filele de glorie ale strămoşilor, ceea ce le era interzis pînă nu demult. Acum le predau profesori fără o pregătire suficientă. Mai ieri inspectorii şcolari de la raion îi adresau cuvinte elogioase, cu timpul însă prinseră a veni alte persoane, cu idei de-ale tătucăi Stalin şi, ascultîndu-i lecţiile, se încruntau, fără a spune nici că-i bine, nici că-i rău. Arion intui că, în curînd, va fi avertizat. Se străduia să pună la dispoziţia elevilor cît mai multă informaţie, să-i preîntîmpine că nu-i exclus ca, într-un viitor apropiat, să fie văduviţi de aceste obiecte şi să revină la istoria R.S.S. Moldoveneşti. Colectivul pedagogic îl primise la început cu căldură, se consulta cu el, îi aprecia aptitudinile şi cunoştinţele. Mai apoi însă începură să-l invidieze pentru numărul sporit de ore, bănuindu-l de mistificări.
— Are vînă de şmecher, falsificator! Atîţia ani a stat la răcoare. A învăţat de toate, se răzvrătea profesoara de biologie.
— A fost educat să facă diplomaţie mare, iar cînd colo, hop! ajunse la zdup, ţinea isonul cea de limbi moderne. Credeţi că toate-acestea nu şi-au lăsat amprenta asupra felului lui de-a fi?… Cum poate deveni, peste noapte, un hamal director de şcoală? Nu s-ar putea ca orele să fie împărţite la toţi totuna?
Bîrfele se purtau prin culise şi Arion doar le intuia, simţind că nu mai e agreat ca înainte de colectiv. Şi cedă, mai întîi orele de limbi moderne, apoi geografia, bazele dreptului, lăsîndu-şi

cu bună ştiinţă numai istoria românilor şi literatura română.

Părea că spiritele s-au potolit. Avea acum mai mult timp liber pentru cele extraşcolare. Se dovedi că Ineasca era un adevărat tezaur de talente: descoperi aici viitori poeţi, politicieni, parlamentari, actori, regizori.
Se înrăutăţi însă sănătatea tatălui. Nu bea aproape deloc, nu dormea nopţile, plîngîndu-se că-l rod picioarele şi îl apasă în piept. Cînd boala îl mai slăbea, îi împărtăşea neliniştea sa lui Arion.
— Tare aş vrea să-ţi fie bine, zicea el. Dar ţine minte c-au venit alte legi: dacă ai bani în buzunar — eşti om… Azi, nimeni nu-şi mai frămîntă capul de politică, fără a avea bani mulţi în buzunar. Ar trebui să te gîndeşti la bătrîneţile tale… Mitru a început să se descurce în viaţă. Împăcaţi-vă. Ţi-o fi mai uşor să înfrunţi viitorul tău nelimpezit…
— Fiecare cu destinul lui, tată, încheia Arion, dînd de înţeles că discuţia s-a terminat.
Tata Simion se gîndi că n-are destulă forţă de convingere şi, într-o zi, veni la şcoală. Intră în cabinet împreună cu Serafima, alături de un bărbat înalt, uscăţiv, cu părul înspicat, cu o cicatrice printre ridurile pronunţate de pe obrazul drept.
— Agache, soţul meu! îl recomandă Serafima.
— Luaţi loc. Ce vă aduce pe la mine?
— Mitru, mîine, ne cheamă la inaugurarea casei noi de la Chitca. Te pofteşte şi pe tine.
— De ce nu m-a poftit el? ochii lui Arion scăpărară.
— Pot să-i spun să vină.
— Nu-i nevoie, soro. Transmite-ţi-i că-i mulţumesc…
— Cît o să trăiţi în vrajbă? Mitru nu-i chiar atît de rău. Ce ne-am face acuma fără el? Mie mi-a adus un camion de cărbuni. Ţie ţi-a ajutat să repari şcoala, s-o încălzeşti…
— Serafimo, îţi baţi gura degeaba…
— Fratele nostru figurează pe lista candidaţilor pentru viitoarele alegeri şi are şanse. Nu te bucură?
— De unde şi cînd ai aflat această noutate?
— Agitatorii au început de-acum să-i lipească pe stîlpi fotografia.
— Mitru candidează din partea comuniştilor! ţinu să concretizeze proaspătul cumnat.
Arion într-adevăr nu citise ultima săptămînă nici un ziar. Intrase în faza de pregătire a şcolarilor dotaţi către olimpiada de istorie. Nu avea timp pentru presă, nu-şi prea pleca urechea la sporovăielile politice. Toţi politicienii, care pînă nu demult fuseseră presăraţi cu naftalină, dintr-o dată, ieşiră la suprafaţă. Aveau la îndemînă situaţia tot mai grea a maselor şi vechea maşină propagandistică, care se dovedi încă bună pentru o populaţie ce nu apucase să guste din pîinea libertăţii, cînd democraţii o dezamăgiseră cumplit. Peste cei mai mulţi, puse stăpînire nostalgia după vremile cînd erau ieftine pîinea… cîrnaţul, cînd calul costa o rublă…
— Vom vedea la alegeri, zise Arion cuminte.
— Să-i ajute Dumnezeu lui Mitru – aprobă Serafima.
Din primele zile ale scrutinului, sute de noi preşedinţi de colhoz, judecători, procurori, poliţişti, scriitori modest asiguraţi materialiceşte, dar mai ales marginalizaţi, în timpul dominaţiei democraţilor deveniră consilieri electorali ai comuniştilor, îndeosebi acei cărora alde Sokoliuk şi Mitru le-au promis favoruri, le-au dat bani şi le-au construit case. Colindau satele, făcînd nestingheriţi agitaţie în sprijinul candidaţilor lor. Alegătorii acum aveau să voteze pentru un întreg partid politic, şi nu pentru o persoană concretă, ca mai înainte. Sokoliuk şi Mitru erau printre primii zece pe listele comuniştilor. Fracţiunea Frontului Popular, deşi îşi luase drept siglă crucea lui Ştefan cel Mare, pierduse din susţinerea de odinioară. Rezultatul scrutinului putea fi uşor pronosticat. Arion fu cuprins de nelinişte şi de o gravă dezamăgire. Un profund regret, o totală deziluzie începu să-i macine sufletul. Se

aşteptase la multe greutăţi, crize economice în ultimii ani, numai nu la această întorsătură. O dată cu revenirea comuniştilor la putere, vor începe din nou răfuielile.
Lampa cabinetului său ardea pînă seara tîrziu, cea a odăii din casa părintească nu se stingea, de multe ori, pînă în zori. Hotărî să adopte o poziţie pasivă, să nu se ocupe decît de procesul de studii. Nu înţelegea cum de poporul acesta, după ce a suferit atîta de pe urma comuniştilor, se lasă măgulit iarăşi de ei şi le permite, de data aceasta în mod "democratic", să se aburce în tronul puterii. Să revină la putere aceia care, meritau un tribunal internaţional, echivalent cu cel de la Nürenberg, contra fascismului. În această aşchie de ţară, intelectul era ignorat şi moda de a fi înjugaţi la carul istoriei de către străini părea să fie calitate naţională. Ce-i de făcut, Doamne? Cît şi cîte trebuie să mai suferim, ca să ne vină mintea la cap? Cine mai e în stare să ne deschidă ochii? Ca să fim stimaţi în lume?… Ca să meritǎm a fi stimaţi? Cine?
Colectivul pedagogic împărtăşea ideea neparticipării în alegeri, adică nu e cazul să susţină nici blocul comuniştilor, nici al frontiştilor.
— Acuma e libertatea conştiinţei. Fiecare alege pe cine doreşte. Eu unul vă asigur, n-o să susţin comuniştii, declară Arion.
— Păi în blocul lor e şi fratele dumitale.
— Vorbesc de factorul politic, şi nu de persoanele incluse în blocul respectiv, spuse Arion.
— Deci, să votăm cum socotim de cuviinţă, fără a şti ce înseamnă partidul verzilor, naţional-democraţilor, forţelor democratice, creştin-democraţilor… De unde s-au luat atîtea democraţii pe capul unei ţărişoare? se tot întreba profesoara de menaj, o doamnă care prefera rochiile înflorate şi lucitoare, ca ţigăncile de la Soroca.
— Dacă vom dori, ne vom lămuri şi cu partidele. Ceea ce aş dori să vă rog e să nu implicăm elevii şi părinţii în dueluri politice. Menirea şcolii e să dea carte.
— Dacă vin comuniştii la putere, orele de istorie a românilor, literatura română vor fi înlocuite cu istoria R.S.S. Moldoveneşti, cu literatura moldovenească? se îngrijoră o învăţătoare tinerică, care preda matematica.
— Vom trăi şi vom vedea! Pînă Parlamentul îşi va începe lucrările, vine vacanţa. Iar pînă la toamnă, mai este, o asigură Arion.
* * *
În ajunul sărbătorilor de Paşte, Arion, împreună cu elevii de la cercurile de istorie şi cel literar, adunară din podul şcolii toate portretele vechi ale lui Lenin, Marx, Enghels, ale foştilor membri ai biroului politic şi, în seara Deniei, pe vîrful Lipăgăului, unde se mai conturau ruinele unui bloc demolat, aprinseră un rug. În jurul lui copiii cîntau, recitau poezii, spuneau anecdote.
— Aţi comis o abatere de la normele etice, îl avertiză, chiar a treia zi după sărbători, profesoara cu rochia înflorată.
— La noi în ţară, colega, e democraţie deplină. Elevii au făcut ordine sanitară. Iar eu, ca rob al Constituţiei, am fost nevoit să capitulez în faţa principiilor codului moral.
— Credeţi că aţi procedat corect?
— Şi de ce mă rog, mă tot sîcîi cu întrebările, doamnă? N-ai altă ocupaţie?
Profesoara se fîstîci şi, adunîndu-şi poalele rochiei, ieşi glonţ din cancelarie.
— Doamne fereşte şi apără! Pîrnăiaşul ăsta e-n stare să te sugrume, se burzului ea, povestind colegilor întîmplarea din cancelarie.
Parcă nu se întîmplă nimic deosebit decît că… la şcoala din Ineasca dădură năvală comisii după comisii. Inspectori de la raion asistară şi la orele directorului.
— Prea îngrelezi minţile copiilor cu informaţii despre valea Oltului, îi reproşă un inspector pîntecos, ştergîndu-şi mereu broboanele de sudoare. Elevii n-au nici o treabă cu ea…
— Este tocmai ceea ce prevede programa şcolară, domnule inspector.
— N-ar fi mai potrivit să atragi atenţia asupra văii Răutului, văii Nistrului? Ce are Oltul cu Moldova?

— La orele de literatură maternă, de ce nu vă referiţi la legăturile de veacuri moldo-ruso-ucrainene, oglindite în opera lui Creangă “Ivan Turbincă” şi “Letopiseţul… ” lui Miron Costin? Despre acel Iaţco, pe care Dragoş l-a întîlnit cînd a descălecat pe mănosul plai… Iaţko era ucrainean!
— Voi ţine cont. Doar n-am încheiat încă programa. Mă voi referi şi la prietenia de veacuri, care a dus la aceea că ruşii şi ucrainenii ne-au răpit teritoriile…
Arion fierbea, îşi adună puterile să nu izbucnească… Analiza, medita asupra celor ce se întîmplau în ultimele zile în Moldova. Era înclinat să creadă că greşeşte, cînd concluziona că românii basarabeni n-au nevoie de martiri… Pe ei îi conduc valurile istoriei: cel care vine, dictează condiţiile sale, se gîndeşte la egoismul, la buzunarul şi bunăstarea lui. Nu mai aveau oamenii parcă nici un simţ patriotic, decît interesul propriu. Sacrificiul lui din trecut nu-l mai interesează pe nimeni…
… Se încălzise de-a binelea. Curînd, elevii aveau să plece în vacanţă. Arion la fel. De la raion veneau emisari care, bănuitor de des, se interesau de problemele cu care sfîrşeşte anul şcolar şi pe care le poate avea în noul sezon o clădire atît de impozantă, ca cea de la Ineasca. Negăsind motive de îngrijorare — reparaţia se făcuse bine, cărbuni erau destui şi pentru iarna viitoare, unul din inspectori îi zise:
— Cum îţi aduci contribuţia la campania electorală?
— Nicicum.
— Trebuie să faci agitaţie în rîndurile populaţiei, ca să-şi dea votul pentru reformatorii comunişti, printre care este şi fratele dumitale, om de afaceri, prieten bun al satelor din împrejurimi.
— El singur trebuie să-şi convingă electoratul că e cel mai bun. Eu nu mă amestec.
Viaţa în ultimele săptămîni devenise monotonă şi plictisitoare. Mitru adusese în ordine ograda, înnoind gardul, reparînd poarta de fier. Tata îl lăuda întruna. Serafima aplanase toate conflictele cu Aliona. Împreună cu Agache, erau mereu la conacul de la Chitca, ajutînd-o să îngrijească de gemeni. Mitru cu soţia plecau des în capitală, în România. În dealul Lipăgăului, în locul blocurilor de locuit, fu săditǎ, după sărbătorile Paştelui, o pădurice de salcîmi. Rămăsese doar cazangeria, porcăria şi o rămăşiţă a fostului bloc administrativ.
Firma lui Sokoliuk şi Mitru îşi suspendă activitatea economică pînă la încheierea scrutinului. Majoritatea sătenilor, întîlnindu-i pe cei doi, îi întrebau cînd firma îşi va relua activitatea, cînd li se va da de lucru. Businessmenii îi încurajau şi-i sfătuiau să iasă toţi ca unul la votare. Cojocaru, poliţistul, le aţinea mereu calea, îndemnîndu-i să dee votul pentru comunişti…
Mitru umbla fudul, trufaş. Primise telefoane anonime de la nişte pretinşi adepţi ai Frontului Popular, care, cică, îl ameninţaseră amintindu-i de participarea la conflict de partea stîngă a Nistrului. Pentru orice eventualitate, Mitru apelă la ajutorul comisarului poliţiei raionale şi, curînd, se pricopsi cu un “Mauzer”, pe care-l purta la şold ca un detectiv. Din ordinul comisariatului, în vecinătatea casei lui Mitru, stîrcea deseori cîte un poliţist cu revolver. Mezinul trimitea tot mai des maşina după tata Simion, să-l ducă la casa de la Chitca. Aici, Mitru îl lua în saună, îl scălda în piscină, cîţiva ortaci de-ai lui îi făceau masaj, iar Serafima îl ospăta cu bucate alese. Feciorul nu uita să-l cinstească şi cu o cinzeacă de coniac. Tata Simion avea odaia sa; linişte, îngrijire. Adeseori rămînea să doarmă la el.
— De te-ar vedea maică-ta cum trăieşti, îi zicea el lui Mitru, i s-ar umple inima de bucurie.
— Dac-om cîştiga alegerile, vom trăi şi mai bine. Mata numai să fii ascultător şi să crezi în forţele mele. N-am să te dezamăgesc cum te-a dezamăgit Arion.
— Nu trebuie să-l superi, dragul tatei, încerca să-l împace părintele.
— Nu zic nimic… Mata trăieşte aici, la mine, iar fratele — în casa părintească. Dacă partidul nostru cîştigă, o să survină mari schimbări şi pentru Arion…
— Încearcă să-l ajuţi! A fost necăjit cu puşcăria, cu războiul, nevasta l-a părăsit. N-are familie, n-are copii… I-au rămas pe suflet numai ideile deşarte…

— De care nimeni n-are nevoie.
* * *
Blocul partidelor de orientare comunistă cîştigă alegerile nu numai la Ineasca, dar şi într-o bună parte din raioanele republicii. Foştii nomenclaturişti triumfau. Mitru şi Sokoliuk deveniseră deputaţi în legislativul de la Chişinău.
O mare sindrofie se organiză în cel mai luxos hotel, chiar în centrul capitalei, care aparţinea în fond unui evreu cu cetăţenie canadiană. S-a băut multă şampanie. Majoritatea proaspeţilor deputaţi au primit bani din partea marelui combinator, cum era numit acest busnessman în lumea interlopă, care se manifestase în unele ţări postcomuniste.
Reprezentanţii Frontului Popular, împreună cu Blocul intelectualilor şi ţăranilor, obţinuseră, în Parlament, mandate ce le crea o minoritate nehotărîtoare. Disperată, presa lor insera acum articole, unul mai calomnios decît altul, învinuind, demascînd cercurile guvernante de la Moscova, care au contribuit financiar, la venirea rusofiliilor la putere. Era des învinuit şi evreul canadian în "afacerea preelectorală". Acţiunile acestuia fuseseră efectuate cu înalt profesionalism, dirijate de serviciile secrete, încît probele aveau un efect nul. Plus că datele nu erau verificate pînă la capăt şi orice urmă suspicioasă era iscusit acoperită după apariţia vreunui articol. În fine, comuniştii înaintară cîteva acţiuni în instanţele de judecată, pe care presa le pierdu… triumfător. Proaspeţii guvernanţi începură a acţiona deschis şi foarte hotărît în stilul lor, debarasîndu-se în toate structurile, începînd cu cele de vîrf şi terminînd cu cele mărunte — de "elementele" care, pînă nu demult, le-au fost în aprigă opoziţie. Au schimbat legal, firește, cabinetul de miniştri, plasîndu-şi oamenii lor. Spre surprinderea multora, în fotolii s-au pomenit persoanele care, pînă mai ieri, erau socotite cadavre politice, dar şi inşi, aproape necunoscuţi de nimeni. Astfel, Sokoliuk fu numit viceministru al alimentaţiei, iar Mitru Inereanu — preşedinte al comisiei pentru relaţiile interetnice din Moldova. Toţi "aleşii" au primit imediat apartamente, maşini la scară, pază de corp şi posibilitatea de a călători peste hotare, pentru a-şi îmbogăţi experienţa de activitate politică. În cîteva luni, Mitru reuşi să viziteze S.U.A., America Latină, China etc. În componenţa delegaţiilor oficiale, era adesea prezentă la Paris, la Canbera, Buienos-Aires… Aliona.
Serafima avea grijă de gemeni, iar tata Simion se mutase cu totul la Chitca, în confort şi bunăstare. Ineasca se arăta încîntată de progresul atît de senzaţional al consăteanului, vorbindu-l de bine.
— Bravo, a ştiut ce să ia de la viaţă!
— Se vede că e deştept şi e prezentabil, o dată ce i s-a încredinţat un post atît de mare la Chişinău.
— Ba s-a orientat la vreme, ziceau alţii. A mai avut noroc şi de Sokoliuk, căruia trebuie să-i pupe mîinile şi picioarele toată viaţa.
— Azi deşteptăciunea nu contează! Ce folos că frate-său a făcut studii la Moscova? Nimeni nu-l bagă în seamă. Cum a fost un sărăntoc, aşa şi a rămas!
— O să moară singur în casă. Nimeni n-are să-i deschidă uşa… Măcar de s-ar însura…
— Cine se mai uită acuma la dînsul? A îmbătrînit înainte de vreme, poate e neputincios, răblăgit şi… mut. N-auzi să spună o vorbă. Mai că i-i lene să dea bună ziua la oameni!
Serafima cobora uneori în vale, la casa părintească, lua pe furiş rufele fratelui, ca să i le aducă tot pe ascuns curate, scrobite şi călcate.
Abia scăpat în vacanţa mare, Arion reluă lectura ziarelor, asculta sistematic ştirile la radio şi se mai pasionă de muncile din grădină. Îngrijea de vie, curăţa pomii de omizi, se culca sub cireşul rotat, care sprijinea parcă gardul ce dădea în cimitir şi se bronza la soare, citind cărţi de filozofie, lucrări ce demascau totalitarismul comunist, autorii cărora erau cu preponderenţă ruşi, interzise pe timpurile sovietice. El citi şi cărţile lui Neetszche, Hitler, ajungînd la concluzia încă din anii studenţiei că hitlerismul şi expansionismul rus sînt ideologii apropiate

şi identice. Aceste două filozofii, conform deducţiei lui, au stat la baza dezmembrării României Mari.
Încercase să lege corespondenţă cu foştii colegi, le-a scris, dar n-a primit de la ei nici un răspuns. Dimineţile făcea plimbări în afara satului, rămînînd, uneori vreme îndelungată, pe gînduri, cu vatra sa scumpă din vale în faţă. Îşi amintea copilăria, anii de şcoală, adolescenţa. Recapitula toate acele momente, pierdute demult în vîltoarea anilor. Se vedea un produs al timpului, care nu mai este preţuit de nimeni şi nu mai trebuie nimănui. Toate-i păreau acum nemaipomenit de clare şi tot atît de inutile, lipsite de sens. O singură enigmă mai continua să rămînă pentru el — Angelica, acea domnişoară, care a apărut în viaţa lui ca o scînteie. Se lipise de el la început ca un puf şi degrabă i se păru că nu pot exista unul fără de altul. Dar iată că şi dînsa dispăru într-o bună zi şi nimeni nu putea să-i explice unde se află şi unde o poate găsi. Avea vaga ştire, că se află la practică… în Egipt… încă de la înmormîntarea fratelui ei, care murise în ochii lui la porţile Tighinei… S-o fi convins şi ea de frumuseţea acelei limbi, s-o fi pierdut prin fantasticele biblioteci ale Şumerului, prin locurile pelerinajului islamic de la Medina şi Mecca, printre catacombele piramidelor egiptene… Dar cum a ajuns acolo, o asemenea călătorie costă bani grei? se întreba Arion. Şi începea să-şi închipuie cum le va fi întîlnirea, la întoarcerea Angelicăi. Fata avea har de povestitoare şi le înşira pe toate vioi, cu lux de amănunte.
Într-o zi, încercă s-o întrebe despre Angelica pe mama fetei. Femeia nu se arătă dispusă să vorbească. Părinţii ei nu l-au agreat nici mai înainte, cu atît mai mult acuma, cînd toţi îl privesc pieziş. Se simţea singur, străin. Singurătatea îl apăsa. Tata Simion, de cum plecase iarna la Mitru, nu s-a mai întors. Îl oprimau inactivitatea şi izolarea. Ani lungi fusese închis în sine, deprins să nu se confunde cu mulţimea, cu forfota ei zilnică. Acum, după un an de activitate în şcoală, printre elevi, se simţea de prisos, un vierme în spaţiul cosmic.
Pe la mijlocul lui iunie, la Mihalaşa, în Ţarinca, un loc pitoresc de la marginea pădurii, se deschise tabără de odihnă pentru elevi. Mai mulţi pedagogi refuzară să se angajeze educatori pe vară. Arion fu bucuros să se vadă iarăşi printre copii, să-şi umple cu activitate timpul liber. Prefera să-i mobilizeze, să le suscite interesul. Organiză serate de poezie la flăcările rugului, o competiţie de fotbal, procurînd, din puţinii lui biştari, o cupă, stîrnind interesul neaşteptat al băieţilor şi imprimînd întrecerii o atmosferă de adevărată competiţie sportivă. Copiii îl redescoperiră, se ataşară şi mai mult. Arion între timp urmărea atent şi dezbaterile ce se petreceau la Chişinău, care vizau viitoarele programe şcolare şi alte probleme… I se crea impresia că toată tîrla kagebistă, camuflată în anii precedenţi, deodată ieşise la iveală în mijlocul conducerii agrariene, care începură cu înverşunare să lupte împotriva a tot ce respira românesc în Basarabia.
Fracţiunea majoritară comunistă cerea tot mai insistent excluderea din programa şcolară a disciplinei istoria românilor, iniţiase o discuţie obstrucţionistă asupra glotonimului "limba română"… Cu neaşteptată uşurinţă, dintr-o singură lovitură, după un discurs obscur, dar patetic al fratelui Mitru, legislativul acordă autonomie administrativ-teritorială găgăuzilor… Pînă la aceasta, în Găgăuzia fuseseră experţi în materie de peste hotare. Mitru Inereanu întreprinse nesfîrşite vizite oficiale şi de prietenie, acumulînd experienţă la soluţionarea problemelor minorităţilor naţionale. Punctul culminant a fost vizita de lucru a Preşedintelui Turciei la Chişinău, care i-a convins pe deputaţi şi pe Preşedintele Moldovei… Turcul a fost plimbat prin sudul Moldovei, la Comrat a dialogat elegant cu descendenţii istorici, fraţi de sînge şi de neam… Vizita sfîrşi cu o conferinţă de presă, la care fură admişi şi reprezentaţii presei de opoziţie. Întrebat de aceştia, care este situaţia celor cîteva milioane de curzi din Turcia, preşedintele turc îngînă, în graiul său, un răspuns evaziv, din care reieşea că asemenea problemă la el în ţară… nu există. Turcul, avîndu-i la picioare ca pe timpuri, pe guvernanţii Moldovei, promise… găgăuzilor din zonă mari credite, înlesniri pe viitor, numai după ce

“aceştia”, şi arătă cu degetul la capetele chişinăuiene de vîrf, vor acorda autonomie, dovedind că respectă drepturile omului…
Arion urmărea această farsă politică la televizor, în aer liber, sub un cireş şi se cutremura. Desluşi de cîteva ori în cuvîntarea turcului, cuvîntul “berbec”. Mutrele bine hrănite şi mulţumite ale celor de la Chişinău, care-l însoţeau în vizita prin ţară, i se păreau exagerat de îngrăşate.
La Comrat, găgăuzii, fluturînd drapele cu capul de lup în largul stepei, strigau entuziasmaţi slogane de admiraţie în turceşte. Toată speranţa cuceririi autonomiei lor o vedeau acum, ca pe o mană cerească, venind de la fraţii mai mari, rămaşi prin concursul istoric în matca Imperiului Otoman. Imperiul care a constituit, cîndva, o putere de temut în Europa.
Operatorul trecea camera de luat vederi de pe chipurile absente ale edililor chişinăuieni înspre limuzinele guvernamentale luxoase, cu fanioanele şi drapelele Turciei, Găgăuziei, Transnistriei şi nici un drapel al statului Moldova.
Era o zi însorită, cu caise coapte, cu linişte şi pace în jur, dar lui Arion i se făcu negru înaintea ochilor şi închise enervat televizorul. Se întinse pe iarba moale, înconjurat de copii, care cereau cu insistenţă să le povestească despre tainele Kremlinului, despre munţii Ural şi piramidele faraonilor egipteni. Zilele trecute îi frapase cu povestiri despre cultura vechiului Bizanţ a poporului Maia… Uneori avea obiceiul pur şi simplu să le povestească conţinutul unei cărţi, sau al unei nuvele, al unei pagini din istoria civilizaţiilor. Dar acuma miji ochii trişti şi le zise:
— Azi nu sînt dispus, copii. Deseară…
— Vă aşteaptă la poarta taberei o doamnă, într-o maşină din acestea care s-au arătat acuma la televizor, zise deodată o copiliţă blondă, cu ochi şireţi de Veronică.
— E îmbrăcată toată în alb, ca o mireasă. Iar maşina e neagră, adăugă un băiat.
— E frumoasă ca şi maşina, îşi dădu cu părerea al treilea.
Arion încremeni, recunoscînd în “doamna de la poartă” pe Angelica. O revedea după aproape un an şi jumătate. Devenise prinţesă. Fantastică, superbă! Maşina nouă, de marcă străină, strălucea la soare, cu portierele deschise, iar o rochie sidefie, scumpă îşi slobozea poalele peste iarba fină, mătăsoasă. Dinspre salonul automobilului, cu scaunele capitonate în pluş albastru-închis şi parbrizurile tatonate, adia un miros plăcut, îmbătător, ce părea că vrea să se întreacă cu mireasma florilor din pădure.
— Hello! îl salută fata cu un glas străin, parcă mai matur, întinzîndu-i elegant mîna catifelată, cu o brăţară de aur. Nu te-am văzut de-o viaţă şi jumătate, bade. Mă bucur că eşti viu, sănătos, după mai multe războaie.
Arion o privea ca un năuc. Înţelegea că s-ar cuveni să-i spună ceva, dar un îndemn magic îl pironea locului, în poartă, la numai trei paşi de fata rezemată de maşina luxoasă. Ea aruncă o privire oarecum stîngace peste straiele lui cam ponosite, ridică mîna dreaptă şi se pişcă de cercelul din ureche — să vadă dacă nu cumva visează.
— Trezeşte-te, bade Arioane!
Acum era glasul fetişcanei, ce semăna cu susurul izvorului din valea Brînduşei, de lîngă fîntîna bunelului Nică.
Nestăpînit, Arion o cuprinse în braţe.
— Spune-mi că eşti tu cu adevărat, că nu e un vis. Ce mult ţi-am simţit lipsa, Angelico! rosti şi glasul îi tremura. Bine-ai venit la noi, în pădurea veselă!.
— Bine-am venit la tine, îi zise Angelica.
Fata îşi trecu degetele prin pletele lui argintii, destul de dese încă, răsfirîndu-le şi mîngîindu-i tîmplele. Eliberîndu-se apoi din braţele lui, scoase dintr-o sacoşă un trening şi o pereche de adidaşi.
— Ce-i asta?.
— Ştiam că dimineţile făceai sport. Sau te-ai lăsat?

— Vai de mine! De cînd trăiesc n-am purtat aşa ceva. Dar eu? Eu ce să-ţi dăruiesc? Privind în jurul lui, se aplecă şi culese un bucheţel de albăstrele. I le întinse stîngaci. Flori de cîmp! De pădure!.
— Mulţumesc… Sînt splendide. E adevărat că natura a crescut aceste flori anume pentru revederea noastră?
— Încape vreo îndoială?
— Vrei să-ţi îmbraci costumul sport şi ghetele? Să hoinărim un pic prin preajmă?
— Bine, fac orice pentru tine, se învoi Arion, zîmbind fericit.
Reapăru elegant, frumos, parcă turnat dintr-o statuie. Ghetele-i comode, moi îl purtau pe iarba moale, parcă în zbor. Se simţea liber, tînăr.
— În asemenea costume se antrenează fotbaliştii selecţionatei naţionale a Arabiei Saudite. Comandă specială! Şi Angelica aruncă o minge de fotbal "tango" în gloata copiilor, care pe dată se repeziră după balon, improvizînd un meci pe terenul de alături.
— Toate-aceste cadouri, costă o groază de bani, se dezmetici Arion.
— Banii n-aduc fericirea. Urcă. Plecăm la vreun restaurant din apropiere. Să-ţi mai limpezeşti emoţiile, bade. Să mai punem ţara la cale.
Arion îşi veni parcă în fire şi se bîlbîi oarecum definitiv incomodat:
— Poate aşteptăm înserarea…
— Urcă, nu te codi, bade, Muham… Arion… Eu sînt proprietarul limuzinei şi şoferul ei. Păzea!
După cîteva clipe de ezitare, Arion urcă. Fata deschise aparatul cu aer condiţionat, muzica stereo şi, aproape neobservat, maşina începu să plutească în direcţia Teleneştilor. Pe malul Ciulucului, descoperiră o cafenea cu terasă, unde se serveau bucate armeneşti, iar chelnerii purtau sacouri negre, cămăşi albe şi pantaloni roşii. S-au aşezat la masă, au comandat frigărui, şampanie şi coniac armenesc.
— Parcă am fi la poalele Araratului!
Angelica îl privi îndelung, zîmbi tăcută, scoase dintr-o poşetă un pachet de ţigări şi o brichetă de aur. Aprinse… Trase cîteva fumuri.
— E frumoasă Arabia? Ai învăţat ceva în arabă?
— De unde ştii că am fost în Arabia? se miră sincer Angelica.
— De la fratele tău. Mi-a spus la porţile Tighinei, cu cîteva clipe înainte de-a fi ucis mişeleşte.
— Dumnezeu să-l ierte! Am fost fraţi numai după tată. Ne întîlneam rar, avea un caracter închis… Mama mi-a spus că eşti director de şcoală, schimbă ea firul vorbei.
— Cu ce să mă mai ocup la Ineasca?
— Fratele tău şi-a găsit ocupaţie. Capitalist de însemnătate locală! Nu-mi place defel arhitectura conacului de la Chitca… Să vezi ce minarete private înalţă arabii la ei acasă. La Abu Daby, Er-Riad sau Kuweit…
— Mitru n-a ajuns pe-acolo. Poate de-aceea şi nu l-a construit ca arabii.
O tăcere lungă se aşternu între ei, lăsîndu-l pe fiecare în prizonieratul amintirilor. Se auzea cum scapără tutunul, aprinzîndu-se foiţă de la foiţă, cînd fata trăgea lacom din ţigară. Arion nu-şi lua ochii de la ea. Nu dorea s-o întrebe nimic, ci doar să stea şi s-o privească la nesfîrşit. Chelnerul le aduse frigărui.
— Ţi-am dus dorul, bade Arion, rosti ea după ce armeanul se îndepărtă. Ţi-aminteşti plimbările noastre nocturne, solitare? Pînă peste Ciuluc, în miezul nopţii, ca să ne drogăm?
— Fireşte. N-o să le uit niciodată. Sînt amintirile mele cele mai frumoase.
— Vrei să-mi mai torni şampanie? Azi, doresc să mă îmbăt. Mi-era dor de tine, de casă, de Ineasca…
Arion tăcea. Nu ştia ce să-i spună. În sufletul lui se adunaseră prea multe aşteptări şi sentimente — îi dusese dorul, poate mai mult şi mai greu decît fata — şi acum nu îndrăznea

să i le împărtăşească. Se temea să rămînă orfan… O întrebă, mai degrabă ca să-şi ascundă adevăratele sentimente.
— Cred că te întorci la Universitate, să-ţi iei diploma… Ce vei face apoi?
Angelica izbucni deodată într-un rîs molipsitor, şi apoi bău paharul pînă la fund. Mergelele de la gît împrăştiau aceleaşi străluciri ca şi cerceii, iar în priviri i se aprinse un foc seducător. Un vîntuleţ sprinţar îi învăluiră rochia de mătase scumpă şi fină. Ea îi prinse mîna în palmele sale. Pe degete străluceau două inele cu diamante, de diferite mărimi.
— Nu mă mai întorc nici la o învăţătură. Ducă-se naibii de diplomă. Am venit la Ineasca cu o misiune specială.
— Cu ce fel de misiune?
— Să te răpesc pe tine! Şi Angelica izbucni din nou în hohote de rîs.
— Ai devenit glumeaţă.
— Vorbesc serios…
— Şi cum o vei face?
— Ştiind că eşti un mare singuratic, am părăsit de dragul tău Arabia, revenind la Chişinău, ca să te salvez. Vreau să guşti adevăratul elixir al vieţii, bade Arioane.
Arion zîmbi, apoi zise sec:
— Cred că nu sînt capabil de aşa ceva…
— Am procurat un apartament în centrul Chişinăului. Pentru noi, doi… Nu e obligatoriu să ne căsătorim. Mă aranjează şi un concubinaj.
— Angelica, încep să nu te mai recunosc. De unde ai atîta bogăţie?
— Mai toarnă şampanie! zise ea. În loc de răspuns, mai bău un pahar, îşi mai aprinse o ţigară.
— De cînd fumezi?
— De vreo jumătate de an, zîmbi fata. Şi înainte ca el s-o mai întrebe ceva, îl întrerupse cu un uşor reproş: Ce-ar fi să ne petrecem seara aceasta fără întrebări şi răspunsuri, să ne dedăm pur şi simplu plăcerii?
— Bine, tac. Îşi încrucişă Arion braţele, şampania îşi făcea efectul, se simţeau bine dispuşi.
— Pricepi, bade Arion?… Vremurile s-au schimbat vertiginos şi nu cred că sîntem în stare de-a schimba ceva. Să uităm cît mai curînd obidele trecutului. Să privim tot mai rezonabil în viitor. Vreau să mergi cu mine, la Chişinău. Să fii profesor universitar. Azi totul se vinde şi se cumpără. Pe nimeni nu-l mai preocupă ideile patriotismului… Dacă te hotărăşti, mîine-dimineaţă plecăm.
— Cum să renunţ la ideile pentru care am pătimit o viaţă?
— Foarte simplu! Te retragi în găoacea altor sfere de interese. În cazul dat: în lumea intereselor mele, a dragostei noastre…
— Este nevoie?
Arion oftă şi schiţă un surîs amar.
— Doamne, bade! Nu mă refuza! De-ai şti cît de mult m-am grăbit la tine… Ea îşi lăsă capul în palmele lui. Părul ei bogat se revărsă ca un val de mătase peste colţul mesei, atingînd podeaua terasei. Nu ai dreptul să mă refuzi. Măcar din motivul că te iubesc! Şi nu pot să te izgonesc din sufletul meu…
— Am impresia că e un moft al tău care foarte curînd o să-ţi treacă. Draga mea! Eşti tînără, frumoasă. În jur atîţia bărbaţi de teapa ta, iar tu îl implori pe un bătrîncios ca mine să-ţi încurce viaţa…
— Am mai auzit aceste vorbe. Nici nu-ţi închipui cît rău mi-au făcut în viaţă… Arioane, am avut, în numai jumătate de an, şansa mai multor bărbaţi, care mi-au adus mari favoruri şi bogăţii, precum pricepi, dar… nici pe unul nu l-am iubit ca pe tine.
— De ce e nevoie să decid atît de repede, Angelico?

— De curînd trebuie să mă reîntorc la Bucureşti, poate chiar în Arabia… Pe la Ineasca nu ştiu cînd voi mai trece… Un singur "da" şi… limuzina ne stă la dispoziţie, alimentată pentru a parcurge în seara asta calea necesară fericirii noastre.
— Cum ai nimerit pe mîna… unor asemenea oameni?
— Bărbaţii care m-au plăcut sînt fantastic de bogaţi şi generoşi……
— De ce-ai pornit pe calea aceasta, Angelico? întrebă Arion, străpuns de o cumplită durere şi amară deziluzie.
Fata îşi mai aprinse o ţigară, trase adînc fumul în piept şi, slobozindu-l, zise pe un ton de fatalitate:
— Te-am dorit, bade Arioane, te-am aşteptat! Am fost mereu cu gîndul şi inima numai la tine… Credeam că ai tot dreptul la o fărîmă de fericire, după ce viaţa ţi-a mutilat atît de crud destinul. Mereu ai amînat, mereu ai alungat această clipă… Într-un timp mi s-a părut că mă alungi şi pe mine… Ea scutură scrumul de ţigară şi, cu aceeaşi fatalitate, îşi aruncă părul unduios pe spate. Continuă: — Ţie ţi-a frînt zborul destinului un sistem crunt şi nedrept. Mie mi-a furat ceea ce aveam mai scump un străin. Pe tine te-au trădat tovarăşii de idei, fratele tău de sînge, pe mine m-a vindut prietena cea mai apropiată… Acum sîntem într-un fel egali, doi osîndiţi.
Şi iarăşi tăcu. Stinse încet şi stăruiotor ţigara, cu un oftat adînc şi îndelung, ca o uşurare.
Cu capul plecat, parcă judecat a doua oară, Arion stătea încremenit şi mut. Ecourile vorbelor ei îi mai răsunară o vreme în suflet ca într-un codru secular, stingîndu-se încet şi treptat. Pe traseu treceau în goană maşini, ducînd undeva nişte oameni, mînaţi de interese. Sau poate invers, ele, interesele mînă oamenii, gonesc maşinile? Cine să ştie?.
— Îţi place această profesie? —
Îşi dădu seama că i-a pus Angelicăi o întrebare neroadă şi regretă imediat. Dar o făcuse deja şi n-avea decît să-i pară rău…
— Nu-mi place, Arioane. E un drog de care ai făcut şi tu uz cîndva… O vreme credeam că mi-i totuna dacă trăiesc sau nu… Pînă începu să-mi fie dor de Ineasca, de tine… Şi asta-i o profesie, de a duce dorul cuiva… Tot ce-a fost, a fost un accident stupid, predestinat… Nu mă refuza, măcar acum… Hai să uităm această filă neagră pentru amîndoi. Să punem capacul!. .
Şi ea, în văzul armenilor curăţei şi cuminţi, ca nişte păpuşi plictisite în aşteptare de clienţi, îl cuprinse şi îl sărută cu disperare pe buze. Arion îi răspunse, simţindu-se, după mulţi ani, un adolescent…
Angela porunci să fie puse în portbagajul limuzinei o ladă de şampanie şi mîncare pentru două zile.
— Unde plecăm? se miră Arion. Trebuie să preîntîmpin conducerea…
— Oare n-avem dreptul moral să ne odihnim astă-seară, undeva în desişurile pădurii natale de la Ineasca? Sau în livada Prihonului, unde atît de des ne duceam? Încotro mînăm faietonul?
— La poiana de la lacul cel mai tăinuit de ochii ineştenilor… Am fost acolo o singură dată, cu bunicul Nică… Avea o prisacă şi bunelul mi-a dat un fagure de miere… Toată viaţa îmi amintesc acel crîmpei luminos şi dulce din fericita mea copilărie…
— Cunoşti calea spre acel făgaş?
— Porneşte motorul!
* * *
Încă de pe la amiază, la Ineasca, escortaţi de două limuzine cu pază, veniră deputaţii Mitru şi Sokoliuk. Era ziua de naştere a lui Mitru şi hotărîră să o petreacă la casa-conac de la Chitca.
Mitru se dregea dis-de-dimineaţă cu bere cehă, sorbind mereu din sticlă şi lăudînd băutura. Ca printr-o minune, revenise la jargoanele sale de mai înainte:
— Ei, cum, papaşa?! Totu-i normalioc?! Dă-te jos să te servesc c-o pivă.
— De ce vorbeşti iarăşi ca elefanţii? se miră cu vocea-i bolnăvicioasă şi răguşită. Doar ştii că nu beau acuma deloc…

— Te-ai înţărcat, papaşa? E rău!… Iaca înainte, cu mata se putea de făcut cîte-un guleai… Vremile se schimbă. Azi, cînd veneam încoace, am văzut la marginea Ineascăi o madonă în alb, la volanul unei maşini cicea! Mi s-a dus deodată falca-n jos!
— E Angelica! strigă, aproape isterică Aliona. Vrea să-l înhame pe Arion. S-a dus pe la arabi, s-a vîndut şahilor. Mătincă a făcut acolo şi un copil, dar l-a vîndut tot lor, şi acuma…
— Nu vorbi aşa de rău, fată-hăi. E şi ea o zidire dumnezeiască! S-avem grijă de nevoile noastre. Mai ales că azi e ziua îngerului Mitru. Îi urez sănătate şi să vorbească corect, ca în campania de alegeri…
— Atunci, papaşa, ca să le plac tuturor păturilor: intelectualilor, unioniştilor, socialiştilor, ca să arunce votul spre mine, mă străduiam… Acuma vorbim moldoveneşte şi nu româneşte. Româna în România, moldovenească în Moldova! Noi, fracţia noastră, ridică solidar mîinile şi adoptăm orice zacon. Cu razgon — orice zacon!
O masă copioasă îi aştepta pe oaspeţi în grădina cu palmieri exotici. S-au spus primele toasturi. Sokoliuk, alături de soţia lui, îmbrăcată în haine de velur negru, rosti un toast de toată frumuseţea. Îi dărui o statuietă de porţelan: o taceancă trasă de trei cai înfocaţi, îi slobozi omagiatului în buzunar un plic, pentru cheltuieli mărunte, apoi, după puţin timp, plecă englezeşte, în escorta celor două maşini cu bodygarzi. Se ducea la apartamentul lui de la Chişinău. Mitru rămase să se răfuiască cu ziua lui de naştere. Se îmbătă criţă.
— De-ar mai fi cu noi şi Arion, iaca bine ce-ar fi, zise tata neîmpăcat.
— El acuma e cu pomuşoara ceea! făcu Aliona.
— Angelica n-a încurcat nimănui, potrivi tata Simion, stăpînind în braţele-i butucănoase pe amîndoi nepoţi ce scînceau.
— De i-ar ajuta Domnul! confirmă şi Serafima, ce luă copiii sub oblăduirea ei, liniştindu-i să nu plîngă isteric. Sîntem fraţi şi orice s-ar întîmpla, trebuie să ne şi mai iertăm unul pe altul.
— Atîta iertare, încît nici nu ştiu unde-i distrugerea.
— Bine, bine, v-aţi îmbătat de-acum, clipi din ochi tata Simion.
— Eu nu beau, Serafimo… dar cu fratele vreau să fiu frate, însă el nu doreşte să ne împăcăm. "Nenavidit", mai ales după ce am fost în Pridnestrovie. Mă socoate "predatel". Dar eu am imunitet parlamentar. Am fost reabilitat. Ca şi el, după… puşcăria lui!
— Tu să n-ai frică de dînsul! se răsti Aliona, străduindu-se a veni în capul mesei şi-n centrul atenţiei. Acuma, dacă pune ghiara pe dînsul curva ceea, are să devină şi el ca şi burduhosul meu, mieluşel! O ştiu eu pe Angelica. Mai şmecheră şi mai practică ca dînsa nu există alta. Are să-l ademenească cu bogăţia adusă de la turci, să vedeţi!
— Arion e altă poveste, se amestecă în vorbă tata Simion. E bun şi înţelegător, credul faţă de oamenii care-i vor binele, dar cînd vine vorba de compromis cu propria-i conştiinţă, apoi… numai unul Dumnezeu ştie cum gîndeşte el.
— Ia praşu! La onomastica mea, spuneţi-mi lestnîie slova şi faceţi-mi cadouri, din cele mai plăcute… În Chişinău azi nu se mai vorbeşte ca înainte româneşte, ci aproape toţi ca şi mine. Înseamnă că vorbim deopotrivă, noi parlamentarii, cu masele — moldoveneşte! Şi Mitru scoase o bancnotă, alta… Numărîndu-le pe toate, cîte i le dăruise în plic fratele Sokoliuk, fără nici o lămurire, îi întinse una Serafimei, să nu observe Aliona.
— Mitru are perfectă dreptate! tocmai sfîrîi de bucurie sora, camuflînd cele o sută de dolari sub poalele pestelcei.
— Fă tot posibilul, dragul meu parlamentar, dar atrageţi-l şi pe Arion în sfera voastră de influenţă… Nu este deloc bine, cînd în cercul familiei cineva este socotit nici duşman şi nici prieten…
— Şi totuşi Arion să fie atent cu tîrfa ceea… Era cea mai proastă la matematici…
— Tu erai fruntea, o lăudă tata Simion. Poate de-atîta ai şi devenit vînzătoare.
— Da, socrule, am devenit… cînd a trebuit! Acuma sînt soţia reprezentantului puterii, al celui mai de seamă om din Inească, Mitru Inereanu, burduhoşelul sacul meu cu bani!. .

— Iar eu am rămas unicul lor părinte dintotdeauna! Mă doare inima că i-am crescut în greutate, cum îi creşteţi şi voi pe ai voştri. Am vrut totdeauna ca ei să fie înţelepţi, norocoşi şi bogaţi, dar anii… Mi i-a împrăştiat prin toate colţurile pămîntului, ca la un moment să-i primesc la casa mea ca din strînsură. Ba cu fiică-mea, care nu m-a ascultat să facă o nuntă ca la creştini, apoi veni tragedia lui Arion, apoi Mitru începu să facă baistruci în stînga şi în dreapta, fără a avea familie… Apoi a murit mă-ta… Am rămas neputincios şi nimeni nu mă mai crede, nimeni nu mă mai stimează, nimeni nu mă ia în seamă… Şi părintele prinse să lăcrimeze…
— Nu plînge, papaşa. Pămîntul stă pe loc, iar oamenii îl mişcă. Hotărîm toate problemele, chiar şi ale ţîntirimurilor!
— Mitru nu-i mulţumit cu politica pe care o faci mata şi Arion, le explică Aliona, deschizîndu-le mesenilor cărţile. Arion afirmă că numai trădătorii de neam au putut să scindeze Moldova în mai multe cnezate: cu găgăuzii şi Transnistria… Adică printre trădătorii de neam e şi onoratul meu burduhoşel!
— Cui nu-i place politica promovată de mine, să mă pupe-ntr-un loc! Unde nu suflă vîntul, zise omagiatul, molfăind o pulpă de găină. Ce tot mă freacă bratanul, de parcă aş fi cu trei ouă clocite în prohab!.
— Fu-u! Ce vorbe spurcate, domnule parlamentar! făcu Agache, pentru prima oară nimerind în polemica familiei Inereanu.
— Lasă-l în pace… Nu-i fă zimbri. Din cînd în cînd ne mai dă cîte-o para! îl ghionti Serafima pe bărbatu-său, care se turmentase şi el, căutînd culcuş să se odihnească.
— Am aprobat autonomie teritorială turcilor noştri, mestnîie! Altfel nu eram primiţi în Europa… Despre asta ştie şi Arion! Cînd îi trebuie, el sare cu vorba, iar cînd nu — ia apă în gură!
— Şi ce va fi mai departe pe palma noastră de pămînt, măi băiete? Arion s-a luptat pentru o idee, iar tu, contrar voinţei lui, parcă ai dărîmat-o şi mai mult. Ori împărţim Moldova la toţi şi noi cu ce rămînem?
— Cu Ineasca, Bălţul, Chişinăul, aşa cum a fost… Acuma trebuie să ne gîndim la economică. La bani! Cum să-i facem mai uşor, pentru a ne fi bine. Eu doresc să deschid business la Ineasca. Vreau să m-apuc să fac salam în dealul Lipăgăului. Din clădirea şcolii se poate de făcut depozite, grajduri pentru bovinele şi porcinele care-i vom strînge de la naselenie. La primul etaj. Iar la etajele de sus — ţăhuri pentru curăţit maţele. Porcărie n-o să mai fie acolo. Nu-i vîgodno, ăkonomiceski…
— Dar unde are să fie şcoala? întrebă Serafima.
— M-am gîndit eu şi la asta… Fiindcă am dus acolo cărbune, am putea începe producerea cîrnaţului chiar de săptămîna viitoare, iar şcolarii… Reparăm fosta brigadă de tractoare, le lîngă Ciuluc. Acolo şcolarilor o să le fie fain! Acuma fiecare om are tehnică, mecanizaţie acasă şi brigada de-acolo-i licvidată…
— Locul cela e îmbibat cu benzină, unsoare, iar bahna de-alături e năpădită de stufării, broaşte, bîzoi, tăuni, ţînţari, deveni tata Simion îngrijorat. Tot acolo-s rezervoarele unde ani de zile s-a scurs murdăria porcilor din dealul Lipăgăului, iar apa nu-i bună de băut. Pute a pişăt…
— Papaşa, nu te bespakoi…
— E departe locul pentru şcoală, Mitrule…
— Spakuha! M-am gîndit, sestra!… De la Chişinău am găsit o firmă şi-am să procur un autobuz — dimineaţa şi seara bucuroşi micii mei săteni, în cîteva reisuri, s-or duce şi-or veni de la carte.
— Crezi că Arion are să fie de-acord cu planurile tale?
— Malo menea volnuiet! Dac-a trebui va fi şi hotărîrea Parlamentului. Şi-apoi cu legea dînsul să nu se joace. Dacă s-a bîrzoi, zaconul l-a pune la uvajenie, ca să-i treacă pîlul…

Cei care-l ştiau pe Mitru erau îngrijoraţi de-a binelea. Intenţiile lui totdeauna şi le duce pînă la realizare.
— Cum te gîndeşti, Mitrule: copiii tăi vor frecventa şcoala primară la asemenea distanţă de sat?
— Cu odraslele mele va fi altă delă… Am devenit om de stat, fiindcă am învăţat carte, iar locul urmaşilor mei e la stoliţă! Apoi şcolile din zarubej, cum învaţă acuma copiii mai tuturor parlamentarilor… Puradeii mei or să-nveţe în America, Franţa… Poate şi în Germania. Pojivem — uvidim!
— Dar ceilalţi? îl ischiti apăsat Aliona, simţindu-se că şi-a folosit doza de şampanie şi coniac. Ce ţi-a mai fătat Antoaneta? Cea la care ai zburat să-ţi vezi plodul, deunăzi, în fundul Rusiei?
— De unde o mai ştii şi pe asta, soţiune?
— Vom vorbi mai încolo despre coturile tale din umbră, parcă îl ameninţă Aliona, făcînd cîţivai paşi, poticnindu-se şi sughiţînd. Burduhosule! Spune-i lui taică-tău că mai ai un baistruc. Proaspăt ouat! Nu te ruşina, zii! Ai devenit parlamentar, dar nicidecum nu te-ai lăsat de curvărie, idiotule!
— Ocupă-te şi tu, cine nu-ţi dă voie! se răsti deodată Mitru supărat, turnîndu-şi în pahar…
— Eu… eu… mai bine în ziua asta — te omor! răcni plină de isterie Aliona şi, deodată, se repezi la el cu un cuţit, pe care-l înşfăcă direct de pe masă. Dar îi bară calea tata Simion şi Agache, care o dezarmă, stăpînind-o de braţe, cît ea se smucea către soţ, răcnind cît o ţinea pieptul: Idiotule! Monstrule! Am să dau foc la casă şi am să te omor… Iar pe toţi dracii ştea, aduşi la casa noastră, să nu-i văd! Nici pe unul! Îmi stau în gît. Nici pe soră-ta, nici pe boşorogul ei de soţ, nici pe cîcăciosul de tat-tu, care a început de-acum să se balige pe vine. M-am săturat să îngrijesc din urma voastră! Marş toţi la vizuinile cui vă are!!!
— Sloboziţi-o! strigă Mitru după ce mai răsturnă o sută de grame peste cap. Trecu pe lîngă dînsa ca pe lîngă un dulap de lemn, de parcă nimic nu s-ar fi întîmplat, urcă la volanul maşinii şi porni motorul. Şi foarte calm, cu un zîmbet chefliu pe buzele grase, aruncă: Voobşă, bleghiuitul e drevnaia, dar opasnaia profesia. Eu plec la guleai, azi e ziua mea de naştere, şi n-am să ascult nebuniile unei muieri smintite, care demult trebuia dusă la Costiujeni…
Şi cum numai maşina dispăru printre copacii scorburoşi ai livezii din preajmă, Aliona prinse a plînge amarnic.
— Numai să nu-l omori, fată-hăi!… C-apoi nu va avea cine să mă îngrijească, cine mă îngropa… Pe Mitru nu-l mai îndreaptă nimeni, decît numai ţintirimul… Să nu-l omori, măcar cît trăiesc eu… Suferi-l şi primeşte-l aşa cum este. Altul el, din păcate, nu poate fi…
Vorbele de odinioară ale Alionei îl ofensară amarnic pe Agache. Oricît cerca Serafima să-l liniştească, nu-i putea stăvili indignarea. El o sili să lase toate baltă şi să-l ducă acasă pe tata Simion, apoi să plece, drum de noapte, peste pădure, la Rădeni… Gemenii adormiseră. Aliona se culcă lîngă ei, suspinînd necăjită, căznindu-se că e nervoasă atunci cînd ar trebui să fie calmă şi îngăduitoare… O ţigancă aşa şi i-a spus, cînd s-a dat să-i tragă cărţile: "Bărbatul-tău are boala femeilor şi n-ai să-l îndrepţi niciodată… " Atunci de ce nu se împacă cu această realitate? Şi iar se plîngea pe soartă:" Dar de ce el uită să mă mîngîie săptămîini şi luni în şir, de parcă nici nu i-aş fi soţie?… Oare eu n-am nevoie de bărbat? Oare trebuie şi eu să iau drumurile lui?…
Aliona făcu o judecată a tot ce s-a întîmplat cu dînsa în ultima vreme. Pînă la urmă, găsi mai cu cale să se împace cu situaţia… Avusese multe certuri aprinse cu soţul, iar ea rămînea fără de nimic. "Nu-l mai omor eu pe Mitru, îşi zicea în gîndul ei. Ia, nişte vorbe de muiere. Ar fi o nebunie!… El e bănos, deşi nu l-am iubit niciodată, aşa ca pe nănăşelul. Dacă Mitru m-a înşelat întruna şi are presuraţi prin toată lumea baistruci, las'că nici eu nu sînt mai brează… Gemenii, nimeni nu ştie că nu sînt ai lui… Prostul, nici nu ia de seamă cît de mult seamănă ambii nănaşului… Nu fi proastă, Aliona! Profită de bunăstarea care ţi-o asigură acest monstru şi caută-ţi de plăcerile vieţii, iar omul iubit este alături, şi pădurea la fel… Nu da foc la casă,

nu te certa cu el, prefă-te că-l iubeşti pe burduhos şi călătoreşte peste hotare, mergi la recepţii, ia banii cîţi îţi pică şi bucură-te de viaţă… Altceva ce ai a face, ca să nu zdohneşti de urît şi singurătate în Ineasca… ”
După miezul nopţii, reapăru Mitru. Ea îl cuprinse, îl sărută cu patimă şi cu destulă milostenie, îşi ceru iertare, fiindcă a fost nebună! Mai mult n-are să facă aşa ceva!
— Ce vrei să fac pentru tine, liubimaia?!. Ca în iastă-seară să fii dovolinaia? surîse el sughiţînd de băutură.
— Să te duci la Rădeni şi să o aduci pe Serafima şi Agache înapoi. Ei îngrijesc bine de copii mei… Boşorogul de socru – să nu-mi vină. Pute de la el ca de la hoit… Bine că s-a dus!
— Cînd ţi-am “otcajit” eu vreodată? Şi Mitru o sărută. Duhnea de la el a băutură ca de la un aparat de samogon. Curînd plecă la Rădeni… Avea să se întoarcă peste vreo două ore.
Luminile maşinii lui Mitru se îndepărtau şi Aliona trecu la geamul din altă odaie, ce dădea spre pădure care începea la numai cîţiva metri de gardul din fundul grădinii. Privi ceasul. Era tocmai ora pe care o aştepta.
Dintre copaci văzu semnalul la care conveniseră — luminile motocicletei se aprinseră şi se stinseră de cîteva ori. Era naşul de cununie! Luă grăbită o pătură, într-o sacoşă slobozi o sticlă cu şampanie, salam tăiat în felii, brînză, pîine, pregătite de mai înainte, stinse luminile din prag, lăsînd-o aprinsă numai pe cea din odăiţa ei, şi se grăbi spre pădure… “Hîtrişoara de mine! se mai gîndi dînsa încă o dată. Atîta comoditate să-mi ofere viaţa, iar eu să nu fiu deşteaptă?. Doar simţeam că Mitru o să mîie pe noapte acasă… Dacă nu stîrneam hărmălaia ceea, cum aveam să-l fac pe cumnatul Agache şi pe Serafima să plece la Rădeni… Cum aveam să-mi creez un răgaz pentru a fi împreună cu iubitul pădurii mele?… ” Într-un trening modern şi ghete albe era un fluture de noapte ce zbura spre lumina licărindă a fericirii.
— Naşule! Dragul meu, naş!. . strigă ea nestingherită.
* * *
În celălalt capăt de pădure, pe malul micului lac, Arion şi Angelica dansau în ritmul unui tangou celebru. Veniseră cam tîrzior. Noaptea era încă destul de caldă şi arareori, dintre nourii mari şi moi, se ivea luna plină şi luminoasă, oglindindu-se în apa limpede a lacului. Corul broaştelor se întrecea cu cel al chiriecilor. Melodia maiestoasă puse stăpînire pe liniştea din poiană ce se revărsa aristocratic peste iarba încă necosită, care atingea dulce gleznele fetei, peste întunericul crîmpoţit de prea desele apariţii ale lunii din nori, peste vîrfurile arborilor ce priveau mirate concertul din poiană, legănîndu-se în ritmuri celebre.
— Mi-a fost atît de interesant să colind împrejurimile satului, şopti Angelica, punîndu-şi capul pe umărul bărbatului drag. M-am aflat în străinătate atît de mult. Mi se părea că n-am fost acasă de o veşnicie. Ce frumoasă e totuşi Ineasca noastră!
— Cel mai frumos sat din lume!
Toate păreau să nu se fi schimbat — nici cătinişul de lîngă livadă, nici izvorul cu apă rece din valea Brînduşei, nici crestele movilelor pe care făceau de obicei flăcăii şi fetele deniile de Paşti. Toate rămaseră ca pe vremea cînd hoinăreau serile împreună, parcă dîndu-le de înţeles ce i-au aşteptat şi că le-au mai acordat o şansă să repete un cerc al vieţii — cel al tinereţii lor.
Angelica se simţea fericită. Arion o luă de mînă şi împreună au venit pînă în vîrful movilelor. La izvor se spălară şi se stropiră ca doi copii, în razele roşiatice ale lunii, ce cădeau peste ei în stropi de diamante.
Apoi Arion o cuprinse de mijloc, o trase uşurel spre el şi se sărutară dulce şi lung, cum nu o făcuseră niciodată. Nu-i mai pomeni nici o vorbă că e tînără şi el bătrîn, că ea trebuie să-şi caute fericirea cu altcineva, din cercul ei… Doar de cîteva ori prinse în privirile lui un fel de nelinişte amestecată cu tristeţe sau durere, pe care le alunga, luîndu-l de mînă şi avîntîndu-se iar în zburdălnicii.
Se lăsară ademeniţi într-o goană de-a prinselea — fata alerga, ţipînd şi rîzînd vesel, iar Arion o ţinea tot o fugă pe urmele ei, în jurul poienei, pe marginile căreia cosaşii culcaseră brazde

mari de iarbă pentru fîn. Cînd simţi că oboseşte şi nu o mai poate ajunge, făcu un efort şi-i puse o piedică uşoară. Angelica se rostogoli ţipînd în brazda cu iarbă crudă, încă neslăjită şi poalele rochiei albe se rostogoliră, ca nişte valuri, peste brîu, peste sîni, descoperindu-i coapsele pline-şi lacome de dragoste. Arion stătu o clipă vrăjit, dar imediat căzu şi el în iarba polignită. Se îmbrăţişară, se sărutară. Bărbatul ridică mîna spre sînii fetei şi-i culese pe rînd în palme, netezindu-i şi încercîndu-le parcă tăria. Apoi slăbi fata din strînsoare şi se lăsă pe spate…

Un cer cu zdrenţe de nori îi urmărea tăcut şi rece, ca o veşnicie. Doar undeva printre vîrfurile copacilor tremura luceafărul ce răsărea.

Angelica stătu o clipă nemişcată, ca îndată să se ridice, fiind gata s-o ia la fugă. Dar în ultimul moment, bărbatul îi prinse călcîiul în aer şi ea se prăbuşi din nou în iarbă. Tăbărî asupra ei şi, hohotind, singuri în poiană, se rostogoliră îmbrăţişaţi prin iarba înaltă la vale, spre mijlocul poienei, pînă se opriră lîngă roata limuzinei.

Rămaseră o vreme tăcuţi. Arion răsufla greu. Dar oboseala nu-l neliniştea. Era îngrijorat de altceva.

Tot timpul cît cutreieraseră locurile amintirilor se simţea bine şi plăcut alături de Angelica. O pace senină se revărsa peste sufletul lui zbuciumat, mîngîindu-i rănile şi necazurile. Dar în toată această după-amiază nu simţise nici o zvîcnire a subconştientului, nici un instinct bărbătesc… Şi această hîrjoneală sterilă îi stîrnise acum o bănuială înfiorătoare. “Nu se poate!” alunga acum un gînd nătîng ce îi dădea tîrcoale. Se lăsă iar pe spate, slobozind din strînsoare fata. Ea îi puse pe frunte vîrful degetelor şi începu să le mişte pe conturul profilului — de la rădăcina nasului spre vîrful lui ascuţit şi mai departe peste buze, bărbie, pe gîtlejul pronunţat, numărînd mai apoi nasturii cămăşii, pînă se opri cuminte la centură. “Dragul meu, de ce eşti atît de nepriceput? Te-am aşteptat atît de mult, chiar nu înţelegi că te doresc? “

Gîndurile veneau şuvoi, întrebările şi îndoielile nu o mai lăsau din strînsoarea lor. Dar era hotărîtă să-l cucerească cu orice preţ. Deşi cunoscuse deja plăcerile dragostei trupeşti, spera, ştia, era convinsă că numai cu Arion va simţi adevăratul farmec al dragostei. Îl dorea şi aştepta clipa cînd se vor scufunda, uitînd de toate, în abisurile unei iubiri nebune de mai mulţi ani înfometate şi fără margini.

— Hai să aşternem pe iarbă şi să bem şampanie! propuse deodată Angelica.

— Multă şampanie! Arion era turmentat de fericire şi ameţeala uşoară pe care o simţea nu o punea pe seama celor cîteva sticle, pe care le băuseră în doi, într-o jumătate de zi. Aşa ceva nu mai încercase vreodată şi spera că starea asta de teamă îl va părăsi. Aşternură pe iarbă, puseră lada cu şampanie alături, Angelica deschise portiera şi făcu muzica mai tare. Răzbătea duioasa melodie şi vocea cristalină a artistului: “Dar unde dragoste nu e — nimic nu e… ”

Teii ce înconjurau poiana aţipiră cu visele de noapte, vîrfurile coroanelor, frunzele verzi şi florile galbene. Părea să-i fi îmbrăcat o mînă iscusită, pentru ca să-i admire cei doi ajunşi în acea clipă de fericire. Mirosea a floare de tei. Mirosea a fîn, pe care îl clădiseră nu departe tăietorii de pădure pentru iernatul căprioarelor.

Stăruia o atmosferă ca de basm. Arion părea că a uitat de toate relele, necazurile şi greutăţile avute şi cele care mai puteau să fie. Angelica era ameţită de fericire şi de necontenitul zbucium sufletesc: “Oare ce-i cu Arion al meu, de ce e atît de timid? De ce nu mă mîngîie, nu mă sărută? Ce-i cu tine, bade Arion? Acuma… sînt femeie şi te vreau ca bărbat… “

Stelele ba apăreau, ba dispăreau printre zdrenţele de nori, surîzînd a desfătare în visul lor de noapte. Angelica se ridică şi schimbă caseta cu “Emanuelle”. Melodia curgea lin, acoperindu-i o stare de gingăşie şi chemare la dragoste, la fericire trupească. Cu mişcări elegante, fata începu să-şi scoată rochia şi o lăsă să se împrăştie parcă peste iarba poienei.

Rămasă numai în slipul străveziu şi sutienii din stofă scumpă, continua să facă mişcări erotice, ademenindu-l în mrejele dulcelui amor. Arion privea toate cele, ameţit de şampanie şi… nu simţea vreo atracţie trupească pentru corpul ei gol. Fata, care acum ştia de minune cum să

seducă bărbaţii, se aşează lîngă el, îi netezi fruntea, părul, corpul, pornind să-i descheie nasturii de la cămaşă, fermuarul pantalonilor…
Arion, spre propria lui uimire, reveni tîmp cu gîndurile la îndepărtata Siberie, la ameninţările frecvente ale santinelelor, ale securiştilor, că vor face totul ca să-i atace viaţa personală, să-l lipsească de ceea ce are mai scump — familie, mîndrie bărbătească —, să-l facă adevărat clapon… O duzină de ani nu văzuse şi nu avusese prilejul să facă dragoste cu vreo femeie şi acuma… Nu simţea acel fior de bărbat pe care-l cunoscuse ultima dată, cînd mai trăia cu Elvira…
Fata, însă, făcea mişcări de mîngîiere atît de seducătoare că, deodată, sări ca un tigru înfuriat, o trînti la pămînt. Cu mişcări brutale îi rupse într-o clipă lenjeria fină… A fost o izbucnire atît de neaşteptată şi crud dă ca şi cum un braconier ar fi împuşcat o căprioară. Angelica se pomeni în clipele următoare că o fiară se năpustise asupra ei şi vroia s-o stranguleze… Arion o tortura cu greutatea corpului său, îi frămînta sadic sînii, încercă să ajungă la locul tainic al plăcerii de femeie, dar ceea ce trebuia să urmeze, să stingă acea sete nestăvilită de dragoste pentru bărbatul iubit nu venea. Nimic nu-i atingea subteranele instinctului incandescent, care să o scufunde în abisul aşteptat al plăcerii trupeşti.
— Arion, nu mă chinui, eşti greu şi rece ca o piatră! aproape că strigă fata într-un tîrziu, nemaiputînd suporta durerile ce i le provoca bărbatul cu mişcările lui crude…
Luna se ascunse ruşinoasă printre norii grei şi negri. Arion, înfuriat şi stors de impotenţa sa, icnea sufocat, fîrcîia într-o stare muribundă, fără nici o şansă de a trezi în ea ceea ce se trezeşte la bărbat în momentele de excitaţie erotică. Surmenat, se strînse covrig la picioarele fetei speriate, slobozind-o din coşmarul frămîntărilor dureroase şi rămase aşa pentru cîteva clipe, transpirat şi răsuflînd greu. Deodată sări brusc în picioare şi, într-o izbucnire nervoasă, strigă cu o voce înfundată de fiară, rănită mortal:
— Eşti o depravată, ai vrut să mă seduci, să mă converteşti! Pleacă din viaţa mea! Pleacă! De ce ai venit să mă faci de rîs cu ademenelile tale?… De ce?
— Arion… Arion… Arion… încercă zadarnic fata să-l oprească. El o izbi cu furie, îşi aduse în ordine ţinuta — cămaşa, pantalonii, şi porni hotărît spre desişurile pădurii, clătinîndu-se asemeni unui om, într-o stare înaintată de beţie. — Arion, dragul meu, auzi din urmă chemarea fetei, care cuprinsă de deznădejde, încerca să-şi ascundă, nu se ştie de cine, trupul gol-goluţ, acoperindu-şi sînii cu mîinile.
A rătăcit printre copaci şi hăţişuri dezorientat, pînă se făcu ziua albă. Îşi dădea seama că pierduse ceva foarte important în noaptea asta. Se simţea criminal. Da, da, criminal. A rămas pentru totdeauna cu amprenta de criminal… Şi acuma, după izbucnirea sadică asupra Angelicăi, nu mai putea spera oare la nimica? “Dar poate că se mai poate repara ceva? se întrebă el deodată, oprindu-se în marginea pădurii. Poate dînsa stă acolo şi mă aşteaptă? Mă aşteaptă!… De toate se pot întîmpla în viaţa noastră… De toate! Şi noi toţi ne purtăm păcatele şi toţi sîntem responsabili de ele, precum obligaţi sîntem a le ierta, a le corecta… ” Mai făcu vreo doi paşi spre cîmpie, se clătină, revenindu-şi apoi ca dintr-o beţie adîncă, dintr-o neagră nebunie. “Doamne, Doamne! îşi zise el. Ce se întîmplă cu sufletul meu?. . E rănit, e bolnav mortal… De mi s-ar desface pieptul, să vadă lumea sufletul meu, s-ar speria. Iar eu m-aş ruşina… ” El îşi adună în voce tot ghemul de emoţii, se întoarse cu faţa la pădure şi, complet treaz, strigă din răsputeri cu glas isteric:
— Ange-li-ca-a-a!!!
Ecoul îi răspunse din străfundurile pădurii: “-a-a-a-a-a… ” Toată vlaga, care încă nu secase în pieptul lui, o depuse în acea chemare şi deodată se întoarse într-o fugă nebună în desişurile pădurii. Alergă ca un apucat, pînă găsi cărăruşa şerpuitoare, urmele roţilor de maşină, prin iarba moale, umedă de roua dimineţii…
Se făcuse ziuă. Abia îşi stăpînea răsuflarea, cu ochii speriaţi şi larg deschişi… Recunoscu locul unde noaptea a stat cu fata lui iubită, s-au hîrjonit şi au spart în ţăndări iubirea lor crudă.

Peste iarba mătăsoasă, înaltă, plutea mirosul plăcut al femeii, care l-a dorit, l-a chemat pe calea salvării. Fata nu mai era. Dispăruse, dispăruse o dată cu stelele de pe cerul senin. În locul unde zăcuseră amîndoi erau cîteva sticle cu şampanie, pline, neatinse, cu ambalaj strălucitor, iar mai încolo, vîntuleţul purta pe valurile sale nişte rămăşiţe de lenjerie ferfeniţită…
Arion porni spre casă. Picioarele i se îngrelaseră. Nu auzea nici trilurile zglobii ale păsărilor, nu simţea nici mirosul teilor, florilor… Cînd ajunse în vîrful Lipăgăului, după clădirea şcolii şi celor cîteva case ale fostului bloc administrativ al abatorului, i se deschise în faţă panorama Ineascăi în toată splendoarea ei matinală. Se aşeză jos şi, multă vreme, fără nici un gînd, privi către leagănul vieţii lui. Ultima bucurie cu care mai rămăsese era satul şi şcoala… Vroia să se calmeze, să se liniştească, privind la turla lucitoare a bisericii reconstruite, la conacul fratelui, care i se părea plin de taine, deoarece nu fusese niciodată în el, la casele din verdeaţa satului.
* * *
Din ziua cînd nora Aliona se războise cu el, aducîndu-i învinuiri apăsătoare, tata Simion, parcă deveni altul. Suferea de picioare, greu se purta prin ogradă. Mitru a vrut să-l convingă, să se întoarcă la el, însă bătrînul refuză categoric. Mergea în cîrjă, mereu se plîngea că i-i frig la cap. Arion stătea serile cu el la taifas, ascultînd cum bătrînul tată îşi depăna firul amintirilor despre tinereţea lui, despre armata la români, despre război, foame şi necazurile toate. Cînd îşi amintea de Vetuţa, neapărat începea să plîngă… Nu dorea să se refere la calităţile bune sau rele ale copiilor lui, părea că-i este totuna de toate. Cînd Arion pleca la serviciu, îi ură drum bun şi cerca să-l sfătuiască cum trebuie să le predea cutare sau cutare lecţie. Rămînînd singur, el intra greoi în beci, sprijinindu-se de pereţii înalţi ai gîrliciului şi bea mult, ca să se îmbete criţă.
— De ce beai tată atît de mult? se neliniştea Arion?
— Dacă iau un pahar – două parcă mă simt mai bine, zicea bătrînul liniştit. Altfel n-am nici o vlagă în mine.
O vreme, Arion, înainte de a pleca la serviciu, îi scotea o cană cu vin din beci, i-o lăsa între horn, unde mai închipluia ceva de mîncare şi încuia uşa de la gîrlici. Tata Simion se mulţumea cu ceea ce i se lăsă, dar seara, îl ruga pe Arion:
— Să-mi laşi cheile de la beci, feciorăşule. Oricum, acolo e munca mea. Dacă voi muri o să-ţi las totul ţie…
De ce vorbeşti atît de mult despre moarte, tată? Doar încă eşti în putere…
— Ei ba, făcea el cu ochii chinuiţi. În trupul meu s-au cuibărit atîtea boli, că e timpul să plec… Dacă la 60, la 70, la 75 nu simţeam bătrîneţea, acuma, aproape de 80 de ani, o simt. Cîndva mă temeam de moarte. Acuma nu mi-i frică de ea. Vreau ca dînsa să vină, să mă eie. De-acuma am devenit om de încurcătură la multe… Lui Arion i se făcea milă de el şi nu-i mai ascundea cheile. Avea grijă să facă seara tatălui demîncare la cuptoraş. Arion pregătea gustos. După ce mînca pe săturate, îl întreba:
— Te-ai săturat, tată?
— Badaproste! Găteşti taman ca tata Nică, Dumnezeu să-l ierte! Parcă ai avea norocul lui. Bunelu-tău a trăit peste 40 de ani singur-singurel…
— Ştiu, făcea îngîndurat Arion.
— Doar că el avea casa lui… După ce am să mor eu, toată gospodăria asta o să-ţi rămînă ţie. Lui Mitru şi Serafimei nu le dau nimica!
— Nici mie nu-mi trebuie, tată. Să fii mata sănătos, să trăieşti o sută de ani.
— Nu-i de unde, dragul tatei… De-acuma am început să şi mă scap în pantaloni… Cine o să se chinuie atîta cu mine?. .
— Ei, lasă tată, avem noi grijă, zicea Arion ca să-l îmbărbăteze.
Într-o zi de primăvară, cînd se întoarse de la şcoală, Arion îl găsi pe tata Simion culcat la pămînt în nesimţire. Bătrînul intrase în beci după vin, căzuse de pe scări şi îşi fracturase

piciorul din şold. La ai săi 80 de ani situaţia era critică. Arion l-a dus la spitalul din Teleneşti unde medicii l-au bandajat, l-au pus în ghips, prinzîndu-i pciorul cu scripte, fixîndu-l în poziţia necesară. Necesitînd îngrijire permanentă, mai cu nemulţumire, mai cu replici în adresa lui Mitru şi Arion, l-a îngrijit Serafima. Fiica, stînd săptămîni întregi la căpătîiul lui, s-a gîndit şi la gospodăria părintească, la soarta ei de mai departe… A chemat notarul şi l-a convins pe tata Simion ca să autentifice un testament pe numele ei.
— Dar să nu-l obijduieşti pe Arion, îi zise bătrînul. Tu ai, iar el n-are unde trăi…
Fiindcă Serafima vroia să-i împace pe toţi ai casei le-a spus fraţilor despre trebuşoara cu testamentul.
— Tu o să trăieşti cît o să vreai în casă, îl asigură ea pe Arion. Să nu crezi că pretind la careva avere. Dar nici lui Aliona n-aş vrea să-i rămînă…
— Bine soro, nu am nimica împotrivă, răspunse Arion.
Mai vehement şi neaşteptat a reacţionat Mitru. A stîrnit un tărăboi nemaipomenit.
— Eu, care vreau după moartea bătrînului să construiesc acolo un magazin, să fiu lipsit de moştenire!
— Să-i fie de lumînări, bogăţia ceea! răcni s-o audă satul.
La cîteva zile, după ce aflase despre testament, cînd tata stăpînindu-se de pereţii spitalului, cu ajutorul cîrjei dar şi al Serafimei, pentru prima oară făcu cîţiva paşi, în vizită veni Mitru cu Aliona şi încă o persoană. Cumnata era agitată ca totdeauna.
— Vasăzică noi am hotărît, zise ea către tata Simion, arătînd că este însoţită de un notar adus din contul şi cheltuielile lor.
Acuşica o să iscăleşti un alt testament că să laşi şi nepoţilor matale o parte din casă.
Mitru, cu o mînă rezemată de uşorul salonului, aştepta decizia părintelui, fumînd într-una. Avea îmbrăcat un costum de gală, era proaspăt berbierit, parfumat, răspîndind un miros plăcut în jurul său.
— Da un cîcat nu vreţi! zise tata Simion ca să-i cutremure pe cei veniţi cu pretenţii patrimoniale, după care vorbi categoric: Ce nu s-ar întîmpla după moartea mea, dar casa, gospodăria şi tot ce se află în beci rămîne lui Arion!. .
— Apoi să ştii, papaşă că mi-ai scuipat în suflet cu declaraţia matale, concluzionă Mitru.
— Da să zdohneşti cît mai repede! trăsni Aliona. Curvăroiule şi zăbălosule!. .
Cuvintele de ocară ale nurorii dispărură odată cu cei care au venit. Mitru, scuipă greţos în pragul spitalului, urcă în maşina modernă, rostind ameninţător:
— Nu, papaşa! Pogodi!
— Haimanalele! încheie Aliona, încurajîndu-şi soţul: Plecăm! Să se dihoace pe vine toată viaţa care i-a mai rămas, ghiul dracului!
În toamna ceea, de cînd tata Simion se întoarse de la spital, la Ineasca părea că se năpustise moartea în săteni. Se întîmplă că murise soră-sa Tatiana, vecinii Natalia Bostan, Vitalie Sîrbu, verii Vera şi Pavel Bostan, Dora Ţurcanu… Serafima plecă a Rădeni la Agache al ei şi tata rămăsese iar în îngrijirea lui Arion. Bătrînul nu putea ieşi din ogradă. Stătea mereu în coridoraşul saraiului şi privea spre Lipăgău, aşteptîndu-l pe Arion. Nu citea, nu asculta radioul, nici paharul nu-l mai interesa. Dacă-l servea cineva, parcă se stăruia să nu bea mai mult decît jumătate de pahar…
Mitru nu mai trecea pe la el. Doar într-o zi fusese surprins, cînd cu totul neaşteptat veniră la el nepoţii Veta şi Simionel. Erau cu o soră de-a Alionei. Nepoţeii scînciseră că doresc să-l vadă pe bunelul.
Vetuţa şi Simionel îl sărutaseră cu sinceritate şi-i spuse cîteva poezii învăţate pe de rost la grădiniţă. Simionel se duse în grădină şi se apropie de bunel morsocînd nestingherit nişte fire de pătrunjel:
— Ce mănînci măi iarba asta? se miră tata Simion.
— Tăticu a spus… mărturisi piciul, adăugînd nestingherit: Să mi se mărească potenţa!. .

Tata avea auzul slab, nu prea a înţeles vorbele nepoţelului, mai ales că dădaca lor, îi luă de mînă, grăbindu-i să plece. Înainte de-a ieşi pe poartă îl întrebă:
— Aliona vine pe la mata?
— Nici n-am dorinţă s-o văd, zise tata Simion.
Pentru a-i înveseli oarecum viaţa, Arion s-a zbuciumat pe la raion o săptămînă întreagă, pînă perfectă actele, ca într-o bună zi tata Simion să fie vizitat de către nişte oameni bătrîni ca el.
— Mă numesc Alexandru Usatiuc – Bulgăr, zise un bătrîn roşu la faţă, cu părul alb ca neaua. Din partea Cîrmuirii noastre te decorăm cu crucea de fier şi-ţi înmînăm legitimaţia de veteran al războiului în armata romînă. Înţelegînd sensul vorbelor, tata Simion lăcrimă, apoi izbucni în plîns. . Era foarte fericit. Ca niciodată.
— Acum pot şi să mor, zise el într-un tîrziu cînd vizitatorii plecaseră, iar la pieptul lui stătea prinsă unica distincţie venită la el după o veşnicie.
Într-o zi însorită de septembrie tata Simion căzu la pat. Deveni palid, vreo două zile nu mîncă, nu bău nimic. Odată, după ore lungi de tăcere, cu pleoapele închise, luă mîna fecioraşului şi o sărută, făcîndu-l pe Arion să tresară. Bătrînul cu o voce hîrcîită vorbi:
— Arioane, dragul tatei… Poate tu te simţi obijduit că nu ţi-am dat avere…
— Nicidecum, tată, zise Arion îngrijorat de amprentele ce i se conturau bătrînului pe faţă.
— Vorbeşti adevărat?
— Adevărat, tată…
— Atunci, aprinde-mi lumînarea şi adă-mi un jug… de la carul cu boi… Se spune că aşa moartea vine mai repede şi sufletul se desprinde mai uşor…
Au fost ultimile cuvinte ale bătrînului. În zori de ziuă inima lui a încetat să se mai zbată.
La pregătirile pentru înmormîntare Mitru nu a vrut să ajute. Arion cu Serafima şi Agache au făcut o înmormîntare frumoasă. Satul întreg se adunase în ograda lui Simion Inereanu. Mitru cu Aliona au venit mai spre amiază, cînd sicriul a fost scos din casă. Stăteau amîndoi împopoţaţi în ogradă, lîngă coştireaţa porcului, ca nişte oameni străini.
— Vino, măi, lîngă sicriu, îi zise plîngînd Serafima lui Mitru.
Mezinul, şovăitor, se apropie de corpul neînsufleţit al părintelui. Aliona cu copiii rămase locului. Nu se stăpîni să spună:
— Las’ să-l îngroape cei care au căpătat bogăţie!
După ziua înmormîntării lui tata, Arion se simţi părăsit şi însingurat, parcă se topea şi el. Torturile suportate în anii de detenţie tot mai des îi dădeau de ştire…
Anii vor trece, vor veni alte generaţii, alte vînturi vor bate peste Ineasca. Poate, niciodată nu va şti nimeni că a existat un om, care s-a pornit frumos în lume să caute o viaţă luminoasă, să caute mari adevăruri întru salvarea acestor meleaguri de rai… Aripile lui erau mari, desfăcute, pentru un zbor înalt şi falnic. Dar realitatea nu odată a tras în el cu gloanţe otrăvite, retezindu-i-le, ca zborul lui să nu se sfîrşească subit, ci să coboare tot mai jos, atingînd pămîntul, adeseori supărîndu-i, incomodîndu-i pe oameni. Norocul lui a fost ca un tăciune — o amărăciune a vremii şi în marea bătălie pentru viaţă el a suferit o crîncenă înfrîngere. Aripile ciuruite nu-l mai puteau urca spre înălţimi, deşi inima lui şi întreaga-i fiinţă mai era setoasă de zbor. Distanţa pe care o parcurse pînă aici îl obosise şi îl epuizase. A muncit şi a dorit prea multe, dar a ars ca un bolid pornit din înălţimi, lăsînd o urmă scînteietoare pe care au observat-o doar cîţiva oameni. Ajungînd pe pămînt… s-a prefăcut în praf şi pulbere.
Duminică preferă, pentru a se calma, să iasă pe vîrful Lipăgăului, lîngă Podiş.
Vremile parcă se tulburară pentru el. Deveniseră neclare, neînţelese, părea că s-a împotmolit într-o nedeterminare. Nu găsea nici o ieşire la liman, era dezechilibrat, debusolat. Simţea că a început vertiginos să îmbătrînească. Nici ţigările, acuma parcă nu-l atrăgeau. Casa părintească se vedea din dealul Lipăgăului tupilată, i se părea gîrbovită chiar. Pe lîngă garduri, prin ogradă creşteau buruiene. Cărăruşa spre fîntînă, pe unde mama o viaţă întreagă, cu paşii ei grăbiţi, se ducea după apă, se acoperise şi ea cu iarbă, încît abea se mai cunoştea. Un fior de

nostalgie, îi zguduia fiinţa. Analiza în sine şirul anilor petrecuţi împreună cu părinţii, revedea sumedenia de megieşi, decedaţi în acest răstimp, care de moarte bună, care la război, şi îşi dădu seama că dispăruse în veşnicie, plecase în lumea celor drepţi o întreagă generaţie. Au revenit în ţărînă, avînd ca semn cîte o cruce la cimitir, bunelul Nică, mătuşa Efimia, nanu Mihail, mătuşile Agafiia, Tatiana… mama şi tata, care-şi au mormintele alături… Chibzui îndelung şi îşi zise că degrabă o să-i vină şi lui rîndul. Anii trec repede ca apa tulbure a Ciulucului. Dacă va muri, neapărat să fie îngropat la cimitirul vechi, între mama şi tata. Acolo e linişte şi nimeni nu-i va tulbura odihna. Copiii lui, Elvira niciodată n-au să-l deranjeze. El va fi atunci în lumea lui adevărată, alături de oamenii care l-au înţeles şi l-au avut cel mai mult la inimă în lumea de pe pămînt. Acolo va fi alături şi amicul lui, Nichifor… Deodată îşi aminti ceva şi se cutremură, apoi se însenină la faţă. Dis-de-dimineaţă, întîmplător, cînd a vrut să se îmbrace, dădu peste uniforma militară… Nu se mai îmbrăcase în ea din ziua cînd a fost rănit la podul de la Tighina. O păstra ca pe o relicvă în colţul iatacului, lîngă icoanele unde mama s-a rugat pentru bunăstarea familiei lor toată viaţa. O păstra taman aşa, precum păstra bunelul Nică mantaua de şiac, ce l-a servit pe drumurile aprige ale războaielor prin care-l purtase viaţa… A îmbrăcat hainele şi acuma, pe Lipăgău, avea presimţirea că e acelaşi ostaş, în faţa căruia stau redutele inamicului, demult părăsite şi nu mai are nici un sens, nici o însemnătate pentru el ca să le cucerească. Nici acele redute nu au nevoie de el… Şi totuşi a fost un timp însemnat în viaţa lui, cînd trebuia să moară în faţa tancurilor ruseşti şi din toţi camarazii, ca să vezi! Numai el a rămas. Pentru care chinuri, Doamne? Închise ochii şi-l revăzu a cîta oară pe Anatol Popovici, acel judecător chipeş, care a murit martir, frumos, ca un erou! Se convingea că există moarte frumoasă. Nu ca el, care acuma se topeşte în nedeterminare… Îşi aminti şi de Nichifor, nenorocitul lui prieten. Da, acum înţelegea, că Nichifor a murit, şi i-a rămas prieten… Răscoli în memorie toate evenimentele, momentele petrecute împreună, în sat, apoi în timpul studiilor la Moscova, în detenţie, la abator şi la războiul de la Nistru, cu ruşii. Cu toate greşelile comise, Nichifor a fost alăturea de el, ca o călăuză credincioasă. Greşea, apoi se înălţa, şi iarăşi greşea, dar era alături. Împreună fiece clipă, fiece pas! Aşa e viaţa: niciodată nu poate fi numai bine şi luminos… Pe neaşteptate Arion îşi aminti… Atunci, la despărţire, cînd el plecă la pod să ţină piept tancurilor ruseşti, Nichifor i-a dat o scrisoare… Da, da o scrisoare pe care el n-o citise şi uitase complet de ea… Arion, după o clipă de ezitare, căută tulburat prin buzunare şi în cel de la veston, găsi o hîrtie împăturită parcă neglijent. O desfăcu cuprins de emoţie. Era o reîntîlnire cu omul ce se afla deja la o depărtare dintre viaţă şi moarte. Scrisul era al lui Nichifor, un scris neîngrijit, dar desluşit:

“Dragul meu prieten!

Iată-ne ajunşi pe baricadele războiului cu ruşii, drum pe care am pornit încă din anii studenţiei. Moartea ne poate îmbrăţişa în orice clipă.

În tabăra noastră e haos, e neînţelegere ca totdeauna. Ruşii sînt puternici şi înrăiţi, mulţi dintre noi nu se vor întoarce acasă. Nu se vor întoarce nic biruitori, nici învinşi dacă vor muri aici, pe baricade. Plec într-o misiune din care nu ştiu dacă mă mai întorc viu. Trebuie să-ţi mărturisesc că totdeauna te-am considerat prietenul meu. Am comis foarte multe greşeli, sînt vinovat faţă de tine. Le-am comis fiindcă am fost mai slab de fire, dar sufletul meu, de fiecare dată, căindu-se venea din nou la tine. De azi înainte s-ar putea să rămîni singur. Acum sînt convins că toate necazurile noastre, ale românilor, se trag din faptul că sîntem rezleţiţi, neuniţi, uneori indiferenţi de istoria şi destinul neamului, intriganţi… Dacă voi muri azi, să ştii că mă simt fericit. Să nu-ţi pară rău pentru mine. Te admir şi, dacă vei veni cîndva şi tu pe lumea cealaltă, să ştii că voi considera o mare onoare ca sicriile noastre să se afle alături.

Adio, dragă prietene.

Al tău, Nichifor!”

Îşi acoperi faţa cu scrisoarea lui Nichifor şi se strădui din răsputeri ca să nu urle de durere. În vale, lîngă şcoală, erau nişte oameni şi ar fi fost o ruşine pentru el să-l audă plîngînd… Scrîşni

din dinţi, flutură din cap, parcă încercînd să se izbăvească de grelele emoţii. Împături scrisoarea şi se gîndi că, întorcîndu-se acasă, are s-o pună după candelă, în colţul iatacului, unde stau icoanele vechi de lemn… Iar acum trebuia să plece. Unica lui salvare este Angelica! Îşi aminti de ea. Trebuia urgent s-o găsească. A zărit-o ieri acasă. Are ce vorbi cu ea. Dînsa i-a acordat o şansă. I-a propus adevărata salvare. Trebuie să se grăbească! Fata e deşteaptă, o să-l ierte pentru zicerile lui aspre din poiana pădurii. Îşi aminti seara feerică, cînd Angelica, pentru prima oară venind pe banca de la poarta casei lui, ascultîndu-i păsurile, s-a lipit de el, zicîndu-i: "Aş vrea să stăm alături toată viaţa. Mă simt atît de bine… " Vorbele ei cristaline îl urmăreau, îl îndemnau în acele clipe, cînd pe dealul Lipăgăului crezu că pierduse orice şansă în viaţă şi trebuia… să plece.
Porni agale la vale. Lîngă şcoală văzu o mulţime de oameni, în mijlocul lor — pe fratele Mitru care le lămurea ceva, gesticulînd. Printre cei ce-l însoţeau pe Mitru, important, cu ochelari cenuşii, Arion îl recunoscu pe Valeriu Ţărigrădeanu. Valeriu, văzîndu-l, doar săltă din sprîncene, care se vedeau de după ochelarii mari. În calea lui Arion ieşi o femeie în straie de sărbătoare şi i se plînse:
— Poate are dreptate domnul parlamentar, dar de ce să ne văduvească de şcoală? Ia-ne apărarea, domnule director!
Neînţelegînd despre ce-i vorba, uitînd de tot necazul, Arion încercă să se clarifice, apropiindu-se de pîlcul de oameni.
— Buna, şefule! îl salută Mitru, de cum îl observă. Fă cunoştinţă cu delegaţia busnessmanilor. Aceştia au venit din Israel, şi el arătă spre două persoane în pălării negre, de o făcătură stranie, şi gîţe roşcate, ieşite de sub boruri pe la urechi. Au să ne finanţeze crearea unei cîrnăţării de clasă europeană. Trebuie să organizezi de urgenţă evacuarea inventarului şcolii la brigada de tractoare, peste Ciuluc…
— A cui e decizia? îi întrebă el pe oamenii adunaţi să protesteze.
— Totul s-a decis la Chişinău, spuse Mitru cu îngîmfare şi autoritate. Apoi le zîmbi businessmanilor din Israel: Aici va fi locul pentru prelucrarea maţelor, acolo — a farşului… E aproape pădurea, aer curat, ca la staţiunile balneare. Apoi înştiinţă mulţimea: Aceşti oameni de afaceri sînt originari din Teleneşti, dar au plecat în Israel împreună cu părinţii lor, cînd erau încă mititei… De ce să nu le întindem braţele, dacă ei au venit să ne dea bani, să ridice prestigiul scumpei noastre Moldove?.
— Pe care ai vîndut-o! i-o reteză Arion. "Scumpei noastre Moldove!" şi continui s-o batjocoreşti, chiar şi-acum…
— Domnule director? Nu te înfuria. Parlamentul a hotărît, şi Moldova noastră trebuie să iasă în lumea largă prin businessmani străini…
— Moldova ta! Ai tu ţară! Ai tu patrie!.
— Nu vrem ca aici din nou să fie porcărie! strigă o voce din mulţime.
— Construiţi cîrnăţăria acolo, la Chitca, lîngă conacul dumitale, îl înţepă altul.
— Pleacă de-aici, tovarăşe Inereanu! îl ameninţă Mitru. Nu aţîţa oamenii contra mea, c-o să-ţi pară rău! O să-ţi muşti coatele!
— Trădătorule! nu se mai putu stăpîni Arion.
— Pleacă, ţi-am spus!, îl ameninţă enervat Mitru. Ia-o din loc cît e cu cinste… De-atîta te-ai îmbrăcat astăzi în haine militare? Vrei să porţi război cu mine?. . şi-şi deschee vestonul, arătîndu-şi revolverul personal prins în curele albe.
— Poate ar fi cazul s-o iai tu din loc, spre Transnistria… pe care ai apărat-o de… moldoveni? Acum, după ce ţi-ai umplut buzunarele, ţi-a venit cheful să întuneci viitorul copiilor… Nu se teme nimeni de tunul tău, canalie!
— Ce vorbe sînt astea?! strigă Mitru, incomodat de sătenii, care stăteau mai la o parte. Ai să fii tras la răspundere pentru huliganism… Tu încerci să uzurpezi puterea!.
— Puterea eşti tu? Ascunde-ţi arma pacifistule!… strigă necăjit Arion.

— Azi vei fi arestat, zise disperat Mitru, pornind spre limuzine, urmat de businessmenii israileni.
Din urmă pe Arion îl ajunseră cîteva fraze veninoase ale unor săteni:
— Atît de bine decurgeau convorbirile cu Mitru! Ne-a promis locuri de lucru, dar a venit tontălăul ista şi-a stricat tot borşul… Eşti un rahat în ochii noştri! zise unul.
— Las' că Dmitrii Semionovici o să-i găsească ac de cojoc… În chihniţă cu el! spuse rîzînd altul.
Arion nu răspunse la replicile răutăcioase, grăbi pasul spre casă, unde nu-l aştepta, de fapt, nimeni. Trecu pe lîngă casa ce-i mai dădea o speranţă în viaţă, dar nu văzu pe nimeni afară.
— Angelica e plecată? întrebă el pe-o vecină.
— Maică-sa zice că-i plecată din sat pe multă vreme…
Arion simţi că este lovit drept în moalele capului, dar păşi necăjit în drumul lui, şerpuitor şi plin de hopuri. "Ba da, îşi zise el. Pentru o dragoste trebuie să lupţi. Plec acasă, îmbrac costumul sportiv, adidaşii dăruiţi de Angelica şi mă pornesc în lume, în căutarea ei. Altfel nu se poate… "
Cînd să intre pe poarta casei, un măhălean îl ajunse din urmă cu bicicleta să-i spună alarmat:
— Fratele matale, instigă oamenii satului să te condamne. Cică mata încurci ca ei să aibă locuri de muncă… Toţi te ocărăsc… Mitru a spus că trimite poliţia, să te aresteze. L-ai ameninţat cu moartea! Ai în casă armă adusă din Transnistria. Păzea, bade Arioane! Poliţia acuma bate de mama focului! Cu ciomege de cauciuc!. "N-o să le permit să-şi bată iarăşi joc de mine, se încrîncenă Arion, amintindu-şi încă odată despre schinjuirile la care-l supusesere odată securiştii. N-o să aibă ei plăcerea asta… " Noutatea că Mitru a dat poruncă la poliţie, din numele lui ca parlamentar, să fie arestat Arion, ajunsese fulgerător la urechile Serafimei.
În dreptul casei lui Simion Inereanu se opri o dubă cu girofarul clipocind şi urlînd, de răsuna mahala. Din ea coborî un pluton de carabineri înarmaţi. Carabinerii luară poziţiile de atac, camuflîndu-se care după gard, care după stiva de lemne, gata de trageri în direcţia de unde putea să apară presupusul inamic. Din urma lor coborî un locotenent înalt, slăbuţ, mustăcios, cu pistolul-automat de-a gata şi el, iar din spatele acestuia — ultimul, un colonel cu pieptul masiv, împodobit cu decoraţii şi distincţii. Colonelul făcu ochii mari, urmări casa bătrînească, tupilat în dosul dubei, şi întrebă:
— Aici locuieşte recidivistul? Criminalul de stat care nu ne lasă să ne odihnim nici duminica?
Locotenentul, ducînd mîna la cozoroc, îi răspunse cazon:
— Întocmai! Aici e casa unde cuibăreşte Arion Inereanu.
— Unde-i banditul? iar întrebă colonelul, ştergîndu-şi cu o batistă gîtul gros, asudat.
— În casă! M-au informat acum cîteva clipe vecinii de vis-a-vis, răspunse locotenentul.
Serafima, care sosi la faţa locului, încerca să bareze calea carabinierilor.
— Ce fel de criminal este fratele, domnilor? şi bărbia prinse a-i tremura.
— Cu siguranţă e în casă? concretiză colonelul, neluînd în seamă femeia.
— Probabil e înarmat, zise locotenentul.
— Nu cred că-i în casă… vorbi, descumpănită, Serafima.
Privindu-o cu suspiciune, doi carabinieri, la comanda locotenentului, o înşfăcară cu brutalitate şi o scoaseră în drum.
— Arion, nu-i vinovat! Nu vă bateţi joc de el!
— Razbereomsea! se răsti colonelul şi, privind-o despreţuitor, o întrebă: Vaş, ătot… kak ego… desident voieval v Pridnestrovie?
— A fost la datorie de ţară! îngînă Serafima.
— Armă are? Voorujen?
— Da de unde, oameni buni!? – se miră Serafima suspinînd şi cu larimi în ochi.
— Minte, făcu locotenentul. Mulţi dintre cei întorşi de-acolo au venit cu arme. Doar l-a ameninţat pe domnul deputat c-o să-l omoare.

— Mojem imeti serieznîie siurprizî! … chibzui colonelul. Fiţi prudenţi. La cea mai mică suspiciune, deschideţi foc.
— N-are nici o armă fratele! Îngădui-ţi-mi să mă duc să vorbesc cu el.
— Înapoi! răcni sever colonelul la Serafima, smucind-o de braţ.
— Uşa e zăvorîtă pe dinăuntru! El s-a baricadat şi ne poate ataca în orice clipă, raportă locotenentul, dînd tot atunci comandă carabinierilor să îmbrace vestele antiglonţ.
— Necego s nim ţeremonitsea! E timpul s-o încheiem cu românii! se răsti enervat colonelul, încreţîndu-şi sprîncenele groase şi însurite. La un semn al lui carabinierii înaintară prudenţi spre pragul casei. Gura-cască de prin mahala începură a se aduna, urmărind curioşi scena din curtea lui Simion Inereanu.
— Arion, dragule, nu te pune în poară cu nebunii iştia. Predă-te, apoi ne-om lămuri… Strigătele Serafimei, care se temea ca Arion să nu fie cumva împuşcat în timpul arestării, îi făcură pe carabinierii din ogradă, ce nu ajunseră încă la pragul casei, să se trîntească ca la comandă la pămînt, speriind raţele mute ce se odihneau pe troscotul moale.
— Înainte, laşilor! răcni colonelul de după dubă, urmărind desfăşurarea operaţiei de reţinere a “infractorului”.
Locotenentul, dînd dovadă de mare curaj, se ridică şi, printr-un salt, se pomeni lîngă pridvor, la clepanca uşii. Ţinînd pistolul-automat în cumpene, printr-o nouă mişcare bine antrenată, în stilul asaltului efectuat de un reprezentant al trupelor aeropurtate, izbi puternic cu cizma în uşă, care sări momentan din ţîţîni, ca să se răstoarne în tindă, de unde veni spre locotenent un val de colb.
Locotenentul vru să se repadă ca să intre în casă, susţinut de ceilalţi carabinieri, care se ridicaseră şi ei din iarbă, dar în clipa următoare înţepeniră toţi locului. În tindă, legat cu o funie de căpriorul de la gura podului, se bălăbănea Arion, îmbrăcat în costum sport nou-nouţ şi adidaşi…